De Vlaamsche Kunstbode. Jaargang 15

bron
De Vlaamsche Kunstbode. Jaargang 15. Jul. Vuylsteke, Ad. Hoste, Gent / De Seyn-Verhougstraete, Roeselare / Gebr. Schröder, Amsterdam 1885

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_vla023188501_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

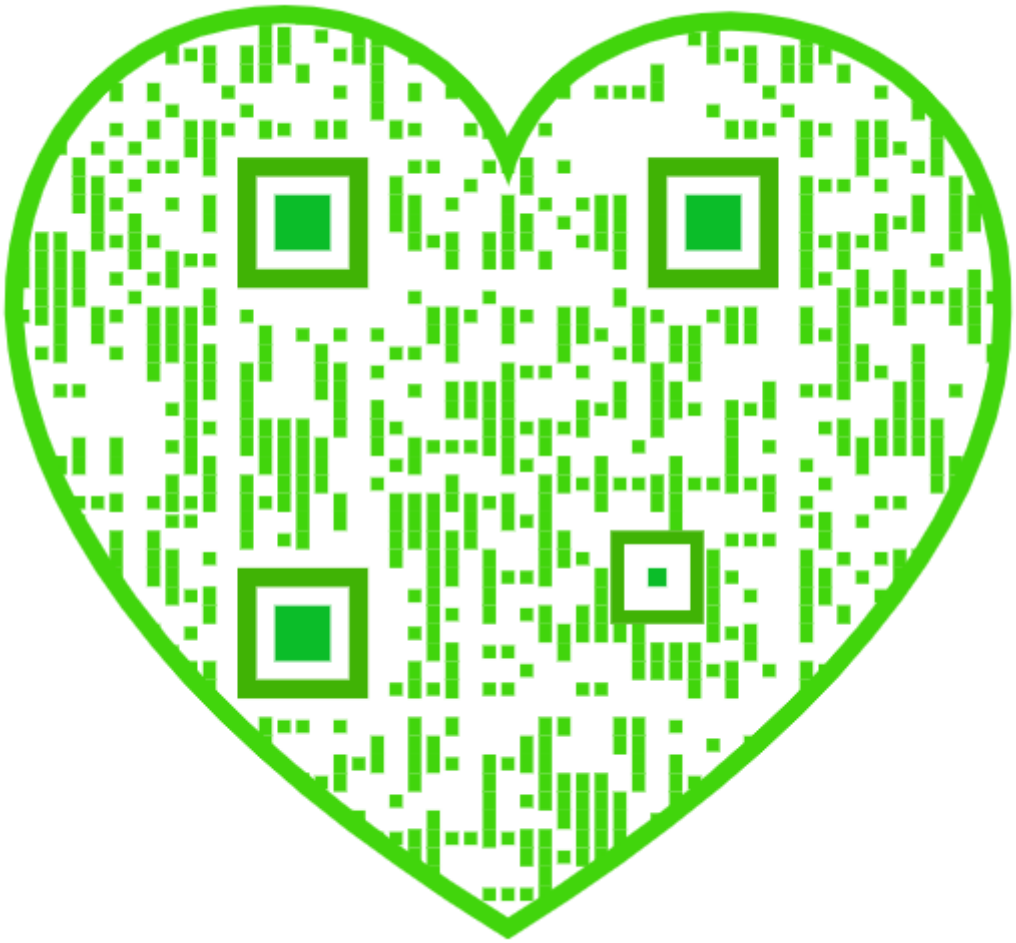

Aan onze lezers.

Heden treedt de **Vlaamsche Kunstbode** *zijn* 15n *jaargang in.*

Aan de belanglooze medewerking en ondersteuning van schrijvers en lezers hebben wij het te danken, dat wij dit heugelijk feit in het bestaan van een Zuidnederlandsch tijdschrift met welgevallen mogen aanstippen.

Moesten wij hier de lange lijst van personen mededeelen, welke als medewerkers in de 14 *reeds verschenen jaargangen opgetreden zijn, dan zouden wij daarin de namen der meest gevierde prozaschrijvers, dichters en kunstenaars van Vlaanderen en Holland dankbaar mogen vermelden. Nevens de oudere en gekende letteroefenaren zouden wij moeten verwijzen naar eene menigte jongere letterkundigen, die in den* **Kunstbode** *hunne eerste schreden hebben gedaan, en door ons tijdschrift grootendeels eene gunstige bekendheid hebben verkregen.*

Bij allen, die onze uitgave in den loop van haar 14 *jarig bestaan hebben gesteund, durven wij ons ook voor den* 15n *jaargang aanbevolen houden. Zoo doende zullen wij in staat zijn den* **Kunstbode** *de voortdurende belangstelling van het Nederlandsch lezend publiek te verze-*

keren, en aan de hoofdvereischten van onze uitgave kunnen beantwoorden: degelijkheid en afwisseling.

Voor verscheidenheid zal in de eerste plaats worden gezorgd. Als vroeger zullen wij elke maand geven eene Novelle, Schets of Tooneelstuk; - verscheidene Gedichten; - een artikel over Taal- en Letterkunde, Kunst of Wetenschap; - Levensschetsen; - beoordeelingen van de nieuwste werken; - een Overzicht van de eene of andere kunsttentoonstelling, en ten slotte eene Kroniek, waarin wordt medegedeeld al wat voorvalt op het gebied der Nederlandsche taal- en letterkunde en van het tooneel; bijzonderheden over schrijvers, schilders, beeldhouwers, muzeums, prijskampen en hunne uitslagen, nationale toonkunde, beeldende kunsten, Vlaamsche belangen, kortom, al wat onder kunstopzicht wetenswaardig is in Zuid en Noord.

Op die wijze zal **De Vlaamsche Kunstbode** *maandelijks eene onderhoudende en leerrijke lezing aanbieden, welke ons de hoop doet koesteren de gunst van elken letterminnaar te verwerven, en eene plaats te verkrijgen in iederen beschaafden huiskring*

Moge die ondersteuning aan onze belanglooze onderneming voortdurend ten deele vallen!

DE REDACTIE.

Een ijspraatje uit Friesland.

De wintervorst is pas geleden ijlings met pak en zak afgetrokken. Voordat we er aan dachten, had hij zijn residentie reeds verlaten, ofschoon er hier en daar nog sporen van zijn frissche genoegens zijn overgebleven.

Werd hem misschien geen eer genoeg bewezen? Had hij redenen om zich al te zeer over ons te beklagen? Ging er geen luide jubel op, toen hij ons als 't ware op zijn vorstelijken rug namen ons in de gelegenheid stelde, om vlug als de wind daarheen te snellen met ‘zwierende zwaaien’ en ‘krassende draaien’, zooals de dichters zingen?

Dat niet, - integendeel. De meesten begroetten hem met blijdschap. En wie de kunst verstond, om op zijn gladde vloeren een passende houding aan te nemen, die deed immers zijn best, soms tobbend en tuimelend, om hem de eer te geven, die hem toekomt.

Hoe het zij, de strenge gebieder over onze plassen en vaarten en kanalen heeft zich, naar 't schijnt, bedacht. Hij kwam even spoedig terug als hij heenging. Weer stak hij een spaak in het wiel van de raderen der maatschappelijke bedrijvigheid; weer trok hij krullen op de ruiten; weer legde hij balken, hoewel zwakke, onder het ijs, dat hij met zijn ijzeren arm op de wateren uitspreidde.

Het is alom bekend, dat Frìesland bij zulk een weersgesteldheid op het ijs is. Alles rept zich dan om van het geliefde ijsvermaak zoo spoedig en zooveel mogelijk te genieten en den vorst waarvan wij spraken, overvloedig te geven wat des vorsten is.

‘Toe, Famke!’ roept de moeder haar driejarig dochtertje toe, ‘sta niet te kleumen aan den haard; de schaatsjes uit de kast gepakt, het stoeltje, uw voorrijder, op den schouder; je moet er vroeg mee beginnen, meid; het staat

zoo “klein” als straks ieder je voorbijsnelt en zelfs Dieuwke van den bakker je de baas is!’ En jawel, moeder stapt mee om zusje eens gauw te helpen, doch terwijl zij het toezicht over haar kind aan een buurvrouw, - 't is wèl vertrouwd, - overgeeft, bekruipt haar zelve de lust, om óók even een schaatsje te maken en - vlug, als een pijl van den boog, vliegt zij over de gladde baan in eenige minuten naar de stad, waar de stokoude ‘pake’, die juist zijn tachtigsten verjaardag viert, de oplettende dochter met een hoogst verwonderd: nu, dat is aardig, jij komt zeker ‘over ies’! - begroet.

In Friesland moet alles voor de ijspret wijken. De rederijker, die zich had voorgesteld heden avond een groot applaus van de menigte te ontvangen, behoeft er niet aan te denken, dat hij op de planken wordt toegelaten, zoolang er ijs is. Hij kan zijn rol nog gerust wat in zijn brein houden. De eerbiedwaardige Nutslezer ontvangt een beleefd verzoek, om zijn *speech* voorloopig in het zout te zetten; het ‘Nut’ zal tot nader orde worden uitgesteld. Zoolang ‘ijs en weder dienende’ zijn, is men niet van ‘lezers’ gediend, de gevierdsten niet uitgezonderd.

Voor den schoolmeester is het ijs inderdaad een ware plaag. ‘De jongens hebben het ijs in 't hoofd; 't geeft weer niets van daag; 't is een groot kruis!’ Zóó klaagt hij. Als hij met de presentielijst voor den dag komt, dan blijken de gelederen zeer gedund te zijn.

Waar is Pieke? vraagt meester.

- Met zijn ‘heit’ (vader) op schaatsen naar Dokkom.

Toe maar! roept het schoolhoofd met gefronste wenkbrauwen uit.

En Janke, waar zit zij nu weer?

- ‘Uut van huus, meister, voor twee dagen, naar ‘hares beppe’ (grootmoeder) te Snits (Sneek).

Is Ulbe ook niet present? aldus klinkt het vrij ontstemd uit des onderwijzers mond.

- Die kwam niet, heeft zijn ‘mem’ (moeder) gezegd, zoo lang het vorstig was. Dan had het schoolgaan toch niets te beduiden. Men kon immers in de Augustusmaand niet van het ijs gebruik maken!.....

Het ligt in den aard der zaak, dat meester ten einde raad

is, dat hij van gebroken klassen, van ongedurige jongens, van dreigementen met de schoolautoriteiten mompelt en, door nood gedrongen, besluit een einde te maken aan het schooluur.

‘Jongens’, zegt hij op wreveligen toon, ‘wij zullen maar eens een liedje zingen en daarna kunt ge naar huis gaan; het is treurig, doch zóó kan ik niet werken’. En weldra heft de schalksche jeugd het lied aan, dat hun tot over de ooren doet rood worden, daar zij het vol geestrift uit de kelen persen: ‘Komt kniezer, voor koude vervaard!....’

Als de school ‘uit’ is, zijn alle knapen in een oogwenk op het ijs. Doch de onderwijzer laat evenmin lang op zich wachten. En de sierlijke trekletters, die hij al rijdende in het ijs graveert (voor een Fries, die hardrijder is van nature, een waar kunststuk), bewijzen niet alleen dat meester een Hollander is, maar ook, dat hij zijn winterkruis nog al blijmoedig weet te dragen.

Hoort gij dien schellen bekkenslag, die in het gindsche dorp A. weerklinkt? Zeker, - men kan immers, als het vorstig is, ook de klokken helder hooren tjingelen in de verschillende dorpen van den omtrek! Wat zou de ‘bekkenist’ te zeggen hebben?.....

Hola! schaatsenrijder. die daar komt aansnorren, zet even het achtereind van uw rechterschaats in het ijs, stop eens even!

Rrrr - rets! daar staat hij, als een paal.

Wat is er in het dorpje A. te doen? vraagt men. Is er hardrijden vandaag? ‘Neen, overmorgen’, antwoordt de vlugge bode; ‘dát wordt een schoone rijderij. Er hebben zich reeds veertig personen aangegeven er er zijn “kereltjes” onder, dat verzeker ik u. Als ze den boel op 't laatst maar niet gaan parten, dan zullen er prachtige ritten komen. Doch - ik sta de lucht niet, weet je?’

‘Maar’, aldus gaat men voort onzen schaatsenrijder nieuwsgierig te interpelleeren, ‘wat hebben ze ginds dan ‘laten rondslaan?’

- ‘Wat? - alsdat er morgen geen “preek” is en overmorgen geen “vragenkerk”, nog al natuurlijk! De domine zegt, dat het eigenlijk een beetje al te erg is, maar de

man is ook al een Hollander, en wat weet een Hollander van ijs? Wij smeden het ijzer wanneer het heet is. Wil domine dit niet gelooven, laat hij dan zijn gang eens gaan, de “stoelen en banken” zullen 't hem morgen dan wel vertellen. Als hij maar niet zoo'n kruk op de ijsbaan was, dan zou hij zeker wel een toontje lager spreken....’

En inderdaad, deze zegsman had geen ongelijk. Er was den volgenden dag geen ‘preek.’ De kerkeraad had laten ‘rondslaan’, dat, wegens het ijsvermaak, de dienst werd uitgesteld en de catechisatie-kamer gesloten bleef.

Zoo konden de krachtig vloeiende stroomen der welsprekendheid van den leeraar de toegevroren wateren in zijn Friesch dorpje niet openscheuren.

Toen het ‘overmorgen’ was, hadden honderden rappe landlieden de schaatsen aangebonden en reden zij in tal van aardige groepen naar A., om de vurig verbeide hardrijderij met hunne tegenwoordigheid te vereeren. Tot allerlei bonte landelijke tafereelen geven zulke tochtjes aanleiding. Men schertst en schatert van dolle pret. Ieder scharrelt zoo goed en kwaad hij kan vooruit, om de plaats zijner bestemming te bereiken. Nu en dan tracht de een den ander voorbij te vliegen en aanschouwt men reeds een hardrijderij op kleine schaal. Ieder is levendig en opgewekt. Kniesooren kunnen op de ijsbaan niet tieren. Menig jonkman werpt zelfs een verliefden blik naar een van de voorbijzwaaiende dochteren Eva's, voor wie hij zonder aarzeling de hand op zijn rug legt, om haar tot geleider te verstrekken. Geen wonder, dat vele Nederlandsche dichters de verfrisschende, onschuldige ijsvreugde niet zelden hebben bezongen. Wie kent niet dat juweeltje onder Tollens' ‘Minneliedjes’, dat *de liefde op het ijs* tot titel voert!

> Schoon Elsje, een boerinnetje poezel en malsch,
> Verloor in het zwenken de boot van den hals,
> En Koenraad, de flinkste gezel van het oord,
> Ontdekt die, en raapt die, en rijdt er mee voort.
>
> Maar 't schaatsje van 't meisje glipt los van haar been;
> Zij struikelt, en stuift als een sneeuwvlokje heen;
> De knaap ijlt haar na, en heft ze op met een til
> En zoent, waar het zeer doet, de pijn wel weer stil. - enz.

Halt! Daar zijn we reeds op de prachtige vlakte gekomen, waar de wedstrijd zal gehouden worden. Het terrein is afgebakend door lange ruwe palen, aan wier boveneind de driekleur wappert. Welk een levendige vroolijkheid is hier overal waar te nemen! De frissche bries uit het Oosten kleurde de wangen der joelende menigte met een hoog rooden tint. Allen zien er dus echt welvarend uit. De ijsclub is hier zeker goed bij kas, want er is ook muziek bij. De bijbanen zijn tegen een matig prijsje voor het publiek opengesteld. Hier schuifelen honderden langzaam dooreen, steeds in beweging blijvende, om niet door de felle winterkou bevangen te worden. Menigeen wordt in deze dichte opeenhooping van menschen door zijn buurman of buurvrouw met de schaats aangehaakt. In dat geval rolt er gedurig een uit het gelid, terwijl hij, door zijn potsierlijke bewegingen met armen en beenen, vaak een paar zijner naaste buurlui in de tuimeling meesleept.

Pastop! Dáár komen er een paar uit het tentje zwaaien, waar zij hun bovenkleeren en hoofddeksel hebben afgelegd. Zij plaatsen zich op de ‘streek.’ Hier hebben de keurmeesters, aan hun onderscheidingsteeken kenbaar, post gevat. Reeds zetten de beide kampioenen zich schrap. De eene schaats dwars vooruit gericht en - dààr gaat hij! Dààr snelt één der strijders al vooruit. Terugkomen! wordt gecommandeerd. 't Ging niet tegelijk van de streek. En dat is het eerste gebod. Nu zullen ze beter oppassen. Als forsche athleten in het strijdperk, de armen nu opheffende dan weder buigend, den duim in de vingers gekneld, zien de dappere strijders elkander met fonkelende en rollende oogen aan. Zij bijten gedurig van ongeduld en verlangen op de lippen, gelijk het paard op zijn toom knabbelt; zij strijken de geelblonde hairen haastig achter de ooren..... los! - dààr gaan ze! Hou vast, hou vast, toe maar!..... klinkt het aanmoedigend uit veler mond. Schier met bovenmenschelijke inspanning wordt de baan, meest in gebogen houding, gedurende enkele seconden afgelegd, terwijl de geestdriftige omstanders als met ingehouden adem de rappe gasten nastaren. De wippaal gaat weldra aan de rechterzijde over. Links is er af! - Jammer, hij heeft zòò zijn best gedaan.

Weer staan een paar andere ‘nommers’ gereed en ook omtrent dezen uitslag verkeert ieder in gespannen verwachting.

Des avonds, slechts korten tijd na afloop van den wedstrijd, verzamelt zich een groote schaar van jongen en ouden in de dorpsherberg. Onder de eersten blijkt het al spoedig, dat Amor niet op het ijs verkleumd is achtergebleven. Als straks het jonge volk een poosje uitrust van het ‘schotsen’ - een geliefkoosde dans ten platten lande, - dan neemt de prijsuitdeeling, waarbij zeer dikwijls in de Friesche taal gesproken wordt, een aanvang. Daarna klinkt de vedel weer lustig door de feestzaal en de dansende partijen, onder welke van lieverlede ook meer bejaarden worden aangetroffen, doen opnieuw hun best, om aan het dorpsfeest luister bij te zetten.

Zij echter, die er meer genoegen in vinden den avond rustig keuvelend door te brengen, laten muziek en dans begaan en hebben intusschen gelegenheid genoeg, om elkaar met allerlei ijsverhalen te vermaken.

De Friesche geschiedenis en traditie toch weten van sterke stukken te gewagen, als hun aloude roem in de kunst van het hardrijden op schaatsen wordt ter sprake gebracht. Dat goede rijders op één dag de elf steden van Friesland bezochten, moet ‘meer dan eens’ gebeurd zijn. Adam (wèl te verstaan een F r i e s van dien naam, uit de vorige eeuw) zou zestien oude Friesche ellen in de seconde hebben afgelegd. Een ander ijsheld reed in 1838 te Harlingen een baan van honderd zestig meters in veertien seconden af!

De gunstig bekende Friesche schrijver Waling Dykstra verhaalt, in een onderhoudend geschreven schets[1], van een zekeren Frieschen hardrijder Fokke, die in de dagen van Olim zou geleefd bebben. Deze stoere zoon uit het Noorden had in het hardrijden zijn wederga niet. Doch eens gebeurde het, dat hij op een avond bij lichte maan alléen reed en een lange rechte vaart had af te leggen. En nu kwam hem iemand op zijde, die hem, naar hij meende, achterin gereden was, - maar 't was zijn eigen schaduw. Hij kon volstrekt niet dulden, dat de gewaande mededinger hem op zijde zou blijven. Daarom deed Fokke zijn uiterste best. Het zweet

(1) In het werkje: *Friesland en de Friezen*, uitgeg. door Hugo Suringar te Leeuwarden.

butste hem van zijn gezicht, doch te vergeefs. De ander reed altijd even hard als hij. Eindelijk, ging het onder een brug door, - dààr miste Fokke den vreemde naast zich, doch aan de andere zijde der brug, - zie, daar was hij weer! Nu bleef Fokke staan en zei: ‘Dat heste woan dîvel!’ (Dat heb je gewonnen duivel!) In 't eerste oogenbiik geloofde hij tegen den duivel gereden te hebben: hij meende dat satan over de brug gesprongen was, terwijl hij er onder door reed. Dit was hem al te kras; daarom gaf hij 't verloren. Maar weldra zag hij, dat hij zich nutteloos had afgesloofd - tegen zijn eigen schaduw.

Dezelfde schrijver vertelt van een anderen Frieschen hardrijder, die in zijn jeugd zich in 't schaatsenrijden oefende op toegevroren smalle greppels in het land, om zich zoo te gewennen aan het maken van ‘lange recht-vooruitgaande streken’, een kunst, waarin de Friezen bijzonder uitmunten en die hun tot zulk een groote snelheid van beweging in staat stelt. Nadat deze Fries zich met de grootste volharding een langen tijd aldus had geoefend, bezocht hij toevallig eens een dorpje in de provincie Groningen, waar een hardrijderij zou plaats hebben. Hij scheen maar een logge baas, zoodat de Groningers geen bezwaar maakten hem te laten meerijden. Toch scheen hij gemakkelijk den eereprijs te kunnen wegdragen. Bij den laatsten rit liet men (bij ongeluk?!) een slede op de baan staan. Doch onze wakkere Fries nam zijn vlugge beenen op, sprong in woeste vaart over de barrière heen en - won den prijs.

Deze en dergelijke ‘sterke stukken’, die men gemakkelijk tot een groot aantal zou kunnen uitbreiden, gaan van mond tot mond. Met zichtbaar welgevallen worden ze reeds door jeugdige knapen, die pas op hun eerste ijsveld loopen, vernomen. Wel een bewijs, mag men zeggen, dat het ijsvermaak, zoo al niet echt nationaal, dan toch wel degelijk echt Friesch kan heeten.

Friesche poëten hebben niet nagelaten de voor hen en het volk zoo aantrekkelijke figuur, den ‘reedrijder’ (schaatsenrijder), te bezingen. In een keurig liedje, opgenomen in het Friesche *Lieteboek*, dat in deze provincie algemeen en geliefd is, wordt zulk een ‘reedrijder’ sprekende, of eigenlijk zin-

gende, op een melodieuse wijs, ingevoerd. Hoor hem lustig zijn ‘sankje’ aanheffen:

Ik hab de kâlde winter tjeaf,
Hij jouwt m'ien bulte wille[1]
Bliest hij 't wetter hird in gloed,
Den kin mij 't hert op tille,
Den siikje ik[2] gau mijn redens klear,
In aeft[3] it wjukken[4] binne,
Dij ik mij oan 'e foetten byn
Sa drjuw[5] ik dear den hinne.

Den draei in swaei ik as ien leep[6]
Oer de iene in de oare side,
In as ien swan op 't rinnend wiet,[7]
Sa lit ik mij mar glide.
Ja! as ien eibert yn 'e loft.
Dij saeit[8] oer greide[9] in finne,
In nou in den[10] ien wjukslach docht,
Sa drjuw ik dear den hinne.

Mar komt mijn famke 's op 'e baan,
Den ryd ik, o! sa swierich!
'k Lis op[11], - en hja, hja fet 't mijn hän!
Hwet ridt it dën plezierich!
Den fljucht it bloed mij troch 'e lean;
'k Fiel neat as ljeafde in minne,
In pruwstich[12], as ien Grietmans[13] soan
Sa druw ik dear den hinne.

Het schijnt, dat de ijspret in vorige eeuwen bij de hoogere standen in ons vaderland meer geliefd was dan thans. Ten minste ik las bij sommige oude kroniekschrijvers, dat de ‘toegevrozen stroomen niet slechts krielden’ van lieden ‘uit den burgerstand’, maar ook van ‘jonkers en edele juffers’. Het aanbinden van de schaats ‘aan den teederen voet eener schoone juffer, was een der grootste hoffelijke gunsten voor een geestig edelman; en zijne heuschheid had gemeenlijk, ten gevolge een eerlijken kus van dankbaarheid’. De wintervreugde droeg een openbaar getuigenis van de

(1) Vermaak.
(2) Dan zoek ik.
(3) Alsof.
(4) Wieken.
(5) Drijf.
(6) Kievit.
(7) Vloeiend nat.
(8) Zweeft.
(9) Grasvelden.
(10) En nu en dan.
(11) 'k Leg er op.
(12) Pronkgewaad.
(13) Burgemeesters.

‘oprechte gemeenzaamheid der Hollanders; een hoofsche dame reed met vermaak onder een koppel flinke boerengasten; en een wellevend edelman bood beleefdelijk de hand aan een kittig boerenmeisje, om haar ter schaatse te geleiden.’

Mogen de hoogere standen van den tegenwoordigen tijd, onze hedendaagsche ‘jonkers en edele juffers’ het niet strijdig vinden met den goeden smaak, dat zij, zonder angstvalligen schroom en ingebeelde vrees voor verwaarloozing der etiquette, aan het ongekunstelde en verfrisschende ijsvermaak deelnemen! Dat niemand, door eene zekere preutschheid gedreven, zich deze aangename, echt nationale lichaamsoefening toch schame!

Het ijs ‘nivelleert’, heeft eens iemand gezegd, ‘men rijdt goed of best, dat is de eenige onderscheiding; alle andere vervallen.’

Volkomen waar; en zulk een ‘gelijkmaking’ is ongetwijfeld een van de vele lichtpuntjes in deze koude winterdagen.

R., Januari.

Dr. J.W.L.

Poëzie.

I.
Hoe Gijs Allema voor 't eerst zijn Simkje ontmoette. (*Uit mijne idylle '**Op Schaatsen**'.*)[1]

Aan H.J. Schimmel.

'Kjeld smeide om sljetten,
Poêlen en petten,
Fearten en marren in iseren bàn.
D'iserkes tille
Herten fôl wille
"Feintsje! liz op!" ropt de faem, "jouw dyn hàn,"

Kom! hjir fen dinne!
Blier skynt de sinne,
Klear is de loft, as it blou fen dyn each.
Litte we swaeije,
Swierje en draeije,
Sa 't nea tofoar noch in paer deroer fleach'

Juist drie week is 't geleên.
Op een' Zondagochtend, - bij nacht was
plotsling, na dagen van dooi,
weer de vorst herbegonnen te woeden,
- spoedde zich Gijs langs de baan,
die door Wouterswoude naar Driesum
leidt.
Op de hoef van zijn' oom
was het feestmaal. Tante verjaarde,
en - 'als Gijs ontbrak,
mislukte,' zoo had men geschreven,

(1) Deze idylle speelt in Friesland, en - de hier meegedeelde episode uitgezonderd - op Dokkumerdiep.

‘Stellig het feest.’ Dus, in Zondagspak,
en zijn vilt op het hoofd, trok
Gijs reeds vroeg door het veld,
blij zwaaiend den rotting in 't ronde, of
fluitend een' lustigen deun,
want - sneed ook de vinnige Noordwind
snerpend door wangen en kin;
trof zelfs al een enkele sneeuwvlok,
harder dan hagel, den neus,
toch liet hij zich 't baantje gevallen,
zittend ten disch in gedachte,
en - als kenner behagelik smakkend,
nippend met slokjes van 't geurige
drankje - ‘*rozienen op brand'wien.*’

Zoo, in gepeinzen verslonden,
bereikte hij 't kronkelend wegsken,
dat, als een dam in een meer
oprijzend, van weerszij' door petten
afgebakend, weldra,
tot een dreve verbreed, naar de kerk leidt.

Eensklaps, schuins van zijn oor,
vliegt - zwirdlend en schuiflend, een sneeuwbal,
spattend, een' voet of wat verder,
uiteen. Snel wendt hij het hoofd om,
bukkend reeds zelf naar den grond,
om op beurt zich 'nen kogel te kneden,
doch.... roert lippen noch hand,
bij 't bewondrend genieten des bliks, die
mild hem bestraalt uit een oog,
waar de helderste sterre bij taande!

Frisch, als het luchtjen in Meimaand,
slank, als de zwanen, de wilde,
zeilend, in scharen, bij najaarstijd
door den buiigen hemel,
- rees daar een meid vóór zijn blikken,
en borg, in het schootje van zijde, een'
sneeuwbal, dik als een hoofd,
wen een knaapje, heur broertje wellicht, zich
siddrend verdringend naast haar,
bang smeekend den vreemdeling aankeek.

Smeeken? - H i j had het wel noodig,
   de guit! G i j s z e l f had wel gaerne,
smeekend, de schoone gevraagd
   om haar' aanval - laas! wat en trof zij
niet! - te herhalen naar lust
   van het grappenverlangende hertje.

Waar' Gijs dichter geweest,
   vast had hij gewaand, dat een Muze,
wekkend tot scheppen den kunstnaar,
   in levenden lijve vóór hem stond.
Hoog van gestalte als een berk,
   met schier manlike schouders en armen,
toonend in houding en blikken
   iets statigs, geleek ze een Sibylle,
die op orakelen zint
   voor der goôn vroomhertigen gunstling.
Blank was, en donzig, haar halsje;
   zoo blozend haar wang, als geen rijpe
perzik bloost, bij des zomers
   gloed; om haar lippen, de fijne,
speelde een koraalrood lachje:
   haar voetje was klein, en de helm sloot,
zonhel blinkend door 't kapsel
   van kant, als een kroon om haar' schedel.

Wonderend stond daar de jongling;
   dan - eindlik, als vond hij de spraak weer,
luidde zijn schuldlooze scherts:
   ‘Is het zoo, dat men vreemden begroet hier?
Hertlik onthaal, bij mijn ziel!
   In gemoede, het mallen ter zijde,
dankbaar ben ik den bal,
   dat hij even, uw plannen verijdlend,
nevens mijn' hoed, niet er op,
   zich een baan heeft gezocht in het luchtruim!
Dàn, wat de schoone betreft,
   wier schuld het n i e t is, zoo mijn hoed leeft,
haar vergeef ik niet eer,
   dan ze ook 't balletje, handig verborgen,
mij naar den kop heeft gestuurd,
   op gevaar mij een blauwtje te gooien.’

Zoo sprak Gijs, en de meid:
‘Stout zijt gij ter tale, gezelle!
'k Vrees wel, het rouwt u te vroeg....
Licht waant gij: ze is amper een meisje..
Gooien is taak voor de mannen!.... -
Nu, goed! naar mijn' zin is uw aanbod...
Wees op uw hoede!... Zoo waar...
Thans leert u een meid, wat een worp is!...’

Lachend aanhoorde haar Gijs....
Met een' krachtigen zwaai van heur rechter
hief zij den bal.... liet los....: -
vlak midden op 's jongelings schouder
spatte de sneeuwklont stuk
met een' somber gebons.

- ‘Van mijn leven,
schoonste! gij gooit als een man!’
riep Gijs; ‘ik benijd u zoo'n greep, hoor!’
Doch, wie n i e t schertste, was z i j ;
traanoogend bestaarde zij, links van
't pad, den bevrozenen poel,
waar heur ring, door het heftige zwaaien
los van haar' vinger geraakt,
voortrolde, steeds verder, al verder...
Thans trad nader de knaap. -
‘Hoe! krijten?’ zoo sprak hij vertroostend.
‘Poosje geduld.... Fluks hebt gij
hem weder.... Ei! hadde ik een' staak maar....
Wacht....’ - Doch of 't meisjen ook schreide,
en of Gijs zelf vorschend in 't rond keek,
slechts van den reddenden staak
geen spoor! -
‘God,’ dacht hij, ‘was de ijsschaal
twee, drie nachten maar ouder,
het ging nog!... Maar, g i s t e r e n vroor 't eerst.
t Breekt vast onder zoo'n last!....
Zoo het broerken..? Doch, zou ik den kleinen
knaap, op zoo'n ijs van één nacht,
dat nauwliks 'nen ooïvaar zou dragen....!!?
Foei! Gijs! Schaam je.... zoo'n kind!
Zeg, ben je dan Allema's l e e u w niet?
Zinkt u het hert in de laerzen?....’
Dan, luide de stemme verheffend:
‘Vrees niet... I k haal u den ring....
Vast vang ik 'nen paling.... doch, zie je,

neen.... ik vergaf het mij nimmer,
verloort gij een speld.... om zoo'n blooheid.'
En - zoo gezeid, zoo gedaan -
eer 't meisje zijn handen gevat heeft.
eer zij, met blik en gebaar
hem weerhoudend, een woordje geslaakt heeft,
wipt daar de reus langs den plas,
voorzichtig, als trad hij op glas voort.

Hoort gij het kraken, het ijs!
Twaalf schreden van 't pad, bij dat riet ginds,
blikkert de ring.,.. Nog é é n ' stap,
en hij grijpt hem.... Hoezee! in zijn rechter
heft hij 't juweel naar omhoog,
dat het broerken van pret in het rond danst.

Toch is het pleit niet gewonnen....
Terug thans moet hij!... Zal de ijsvloer,
even gewillig als straks,
hem torschen op glimmenden spiegel?
Traag, schoorvoetend, beweegt
hij zich voorwaarts... Ziet hij geen scheur daar?
Zakt niet zichtbaar de schaal
naar omlaag? - Krrrak! Knetterend splijt zij,
onder 't gewicht, dat haar drukt,
en tot boven de knieën verzinkt de
reus in den drassigen poel,
wen het meisje zich schrikkend het oog dekt....
.....

Dat er van Tante's verjaren
niets kwam, ried lang reeds de lezer!
Ginds, op de hoef, bij den knappenden haerd,
vond de Oostrumsche redder,
dankbaar door allen begroet,
een onthaal, dat het bad van daareven
rijklik vergoedde: - naast hem
zat, troostend, die vorstlike schoonheid,
en - eer zijn pak was gedroogd,
was 't hertje zòó redloos.... gestolen,
dat hij, reeds d' avond daarna,
met zijn Simkje, op de hoef, aan de deur stond.[1]

POL DE MONT.

Antwerpen, December, 1883.

(1) Zie *de Gids*, Januari, 1885.

II.
Nieuwjaarsgroet.

Gistren was 't een afscheidsliedje
dat de beiaard over stad
Rammelen liet, maar heden klinkt het
over gouwe en bakermat:
'Welkom aan het pasgeboren
wicht dat vijf en tachtig telt;
Welkom, daar het ons gezelschap
bijval bij de vleet voorspelt!'

Zonder vreugd liep 't jaar ten einde
tusschen vorst en regenvlaag,
Maar of 't zijn belofte nakwam,
wie beantwoordt deze vraag?
Nu, daar blinkt de nieuwjaarszonne
Als een lachje op 't sneeuwekleed,
Zou zij wis de voorbôo wezen
van verbetering? - wie weet!

Makkers, vrienden, kunstgezellen
groot is thans dees nieuwjaarsfeest,
Om 't dozijn dat wij herdenken,
hoe wij samen zijn geweest,
Voor 't behoud van wat ons Vlaanderen
als zijn liefste kleinood acht;
Taal en Vrijheid, waarin 't volk moet
vinden zijne levenskracht.

Als u soms een vriend komt klagen,
hoe men 't goedig volk bestuurt,
zeg hem: blijf niet onverschillig
aan den strijd die jaren duurt;
Leid hem in ons kunstgenootschap,
waar hij hooren zal en zien,
Hoe door eigen wil en leven
men den voortgang steun kan biên.

Als vandaag een aardig kindje
tusschen u en uwe vrouw
Komt gehuppeld, wederspieglend
't beeld van ware liefde en trouw;
Haal dan 't mooiste der geschenken
uit de Vlaamsche lekkerkast,
't Nieuwjaargroetje doet vergeten
't zware van den levenslast...

Wie gedenkt dien dwazen tijd nog,
toen men onbelet het Fransch
Op stadhuis en rechterstoel sprak,
en dat meenge taalwet gansch
Droomerij scheen door heel Vlaandren,
bukkend onder dommen dwang;
Taal en Vrijheid, op uw Schouwburg
klinkt thans eigen spraak en zang!

Niets dan 't zielverheffend streven
heeft hier onze kring gesticht,
't Aangenaam bij 't schoone voegen
door de Rede voorgelicht;
Kunst en lettren hoog waardeeren,
ze beoefnen op 't tooneel
In de spraak, ons aller moeder,
spraak der Belgen grootste deel.

Tijd van vrijheid en vooruitgang
scheen aan Vlaandren voorbereid,
Maar wij hadden niet gerekend
op de wisselvalligheid
Van partijgeest, die de burgers
soms van vriend tot vijand maakt;
Nieuwjaarszonne, zeg, wanneer toch
aan dien strijd een eind geraakt?

Rijzend lichtje, nieuwjaarszonne,
die zoo hel en liefjes schijnt,
Zend uw stralen diep en verre,
waar nog rechtgeaardheid kwijnt;
Gloei de harten tot bewustzijn
van een eigen voortbestaan,
Tot de zucht der ware kennis,
die een volk vooruit doet gaan.

Rijzend lichtje, laat dees jaar toch
niet verloopen zonder in
Aller hart nog te vergrooten
onze zucht tot vrijheidszin,
't Zij in schouwburg, school der zeden,
't zij door kunst, waarin 't gevoel
Immer naar de waarheid streeft als
eenig middel, eenig doel!

Kapitein VICTORIEN VANDE WEGHE.

Kamp van Beverloo.

III.
Ik woon in een nederig huisje.

Ik woon in een nederig huisje,
Waar 't zonneken zelden op lacht,
Doch waar dat de sterre der liefde,
Mij koestert bij dag en bij nacht.

Geen tuintje met vooglen en loover
Omringt mijne schamele woon,
Doch 't bloempje van hoop en van vrede,
Dat bloeit er zoo rein en zoo schoon.

En pakken de wolken zich samen,
Of dreigt er een storm aan den trans,
Het bloempje zendt smeltende geuren,
De starre spreidt hemelschen glans.

Mijn moeder is eene arme vrouwe.

Mijn moeder is eene arme vrouwe,
Heur hand is ruw, haar kleeding grof,
Doch zacht en teer klonk steeds haar stemme,
Als wee en smart mijn harte trof.

Mijn moeder is eene arme vrouwe,
Zij schonk mij nimmer weelde of pracht,
Doch zelden werd een kind op aarde,
Met zooveel liefde groot gebracht

Mijn moeder is eene arme vrouwe,
Doch 'k zie eerbiedig op haar neèr,
Ik acht heur als een koninginne,
En.. 'k min haar toch zoo naamloos teer!

MARIA COOPMAN.

Gent.

IV.
Doode natuur.

'k Wandel buiten nu nog zelden:
't Weder wordt reeds bitter koud;
'k Zie geen groen meer op de velden,
't Is nu treurig in het woud.
't Loover is reeds van de boomen,
En verdord het zachte mos,
Waarop vaak ik zat te droomen
In het uitgestrekte bosch.

Al het schoon is thans verdwenen,
Dat natuur ons vroeger bood;
Bloem en vogelen zijn henen;
Gansch het landschap is als dood.
Reeds zijn daar de wintervlagen,
Sneeuw en hagel vallen neer.
O! in zulke gure dagen,
Prijs ik 't gloeiend stoofken zeer!

'k Zeg vaarwel aan veld en weide,
Waar de lieve bloem weleer
Zoeten ambergeur verspreidde...
Dààr keer ik eens later weer,
Als natuur haar pracht komt toonen,
't Land weer nieuwe schatten biedt,
't Vogeltje in 't geboomt komt wonen
En daar kweelt zijn liefdelied.

ISIDOOR ALBERT.

Gent, December 1884.

V.
Milton's blindheid. (*Uit zijn* Verloren Paradijs.)

Heil u, gezegend Licht! gij 's Hemels eerstgeboorne
of van den Eeuwgen mede onsterfelijke krans!
Dat zulke groetenisse vrij van laking weze,
want God is Licht, en steeds in onverdoofden glans
gehuld sinds de Eeuwigheid, en dus van u omgeven,
o schittrende uitstorting van ongeschapen aard!
Of hoort gij liever zuivere aetherstroom u noemen?
Doch wie ontdekt uw' bron? Want vóór de zonne waart
ge en vóór het Hemelrijk; en als met eenen mantel
- op Godes stem - bedektet gij de van het Niet
en vormeloozen warklomp zich ontpandende aarde.
Des Styxes boord ontsnapt - doch in dat naar gebied
lang weêrgehouden - en, op stouter wiek gedragen,
herzoek ik u... In snelle vlucht, op sterken schacht
uit 't diepste duister tot in minder donkere oorden
gevoerd, zong ik van Chaos en van Eeuwgen Nacht;
- maar anders dan met tonen van Orpheus' liere -
en 'k waagde 't, door een' zoete Muze voortgeleid,
die nare laagte nêer en weder op te klimmen,
hoe lastig ook! Ik zoek uw' straal vol majesteit
en voele zelfs zijn' koestering.... Maar gij verheldert
deze oogen niet, die rollen te vergeefs!... Geen straal
bezoekt hen,... neen! hen groet geen dageraad; hun lichten
zijn dof: de zwarte staar beroerde 't vlies... en vaal
en somber zijn ze thans gesluierd....
Wààr de Muzen
verkeeren dwaal 'k - begeesterd door haar' heilgen zang -
bij klare bronnen, schaduwrijke dreven, zonnge heuvels;
maar u bezoek ik, Sion! u vooral! 'k Verlang
naar 't beekje, bloemig, groen, dat, murmlend vlietend,
daar henenspoelt aan uwen weidschen voet..... Maar 't is
steeds nacht voor mij... 'k Gedenk die andre Muzenzonen,
de blinde Maeonides, blinde Thamyris,
gelijk met mij in ramp; - ware ik 't met hen in roeme! -

en ook Phineeus en Tiresias, de twee
door 't eigenst lot geteisterde propheten;
want ik besef hun' smart en lijd hun eigenst wee....
Zoo, als een vooglijn dat, in 't diepste loof verscholen,
in 't donker waakt en zingt, zijn' nachtelijke klachi
ontgorgelt, zoo vloeit in harmonievolle akkoorden
mijn stil gepeins.
En mij, mij blijft het immer nacht!
Wel keeren t'elken jaar, de jaargetijden weder:
mij keert noch dag noch avondrood, noch morgendlicht;
ik zie noch lentebloesems, noch des zomers rozen,
noch dartele kudden, noch des menschen aangezicht:
Slechts dofheid steeds omringt me en eeuwigdurend duister!
Helaas! ontzegd is mij het vroolijk menschenpad,
mij is het bonte boek der kennis steeds gesloten;
natuur haar werken door een kleurloos, eindloos blad
verheeld: zoo is me een weg der Wetenschap verboden...
Schijn des te heller in mij binnenst', hemelsch Licht!
En overstroom de kracht mijns geestes; schenk hem de ooge
die allen nevel peilt, waar alle mist voor zwicht,
opdat ik, sterveling - bedeeld met zulke gave -
tooneelen schouwen moge aan 't sterfelijk oog verheeld;
opdat ik in mijn' zang van dingen moog' gewagen,
waarvan 't verhaal des menschen geest en ziel verêelt!

CONST. DE WAEGENAERE.

13 *December* 1884.

Onze taalbroeders in Noord-Amerika.

(Zie jaargang 1884.)

Volgaarne hadde ik vroeger reeds voldaan aan het verlangen herhaaldelijk door u uitgedrukt, en met u mijne briefwisseling betrekkelijk onze Nederduitsche Taalbroeders in Noord Amerika voortgezet, des te meer daar gij aan mijne vorige brieven in den Antwerpschen ‘Kunstbode’ eene plaats hebt doen vergunnen en zoo aan mijne inlichtingen over den toestand onzer landgegenooten in deze verafgelegen gewesten een ruim getal lezers bezorgd hebt, die, zoo schrijft gij mij, met veel belangstelling er het vervolg van te gemoet zien.

In mijnen laatsten brief heb ik het u gemeld: mijne handelsbetrekkingen noodzaakten mij Paterson te verlaten en het Noord-Oosten te bezoeken, het schoone Wisconsin, waar zoo veel duizende Nederlanders, Vlamingen en Hollanders, den voorspoed zijn komen vinden, dien zij te vergeefs zochten in het oude Vaderland. Ik bewoon thans de groote schoone stad Milwaukee en van hier zal ik u een drietal brieven zenden, vooraleer weg te reizen naar het Noord-Westen in de stad St-Paul, hoofdplaats van Minnesota.

Eerst eenige regelen rakend mijne huidige verblijfplaats en daaruit zult gij leeren, dat in deze landstreek niet alleen Chicago, maar veel andere groote steden, dank aan eene gunstige ligging voor handel en nijverheid, als bij tooverslag ontstaan en binnen eenige jaren het toppunt van weelde en voorspoed bereiken.

In 1836 was Milwaukee, wiens naam van Indiaanschen oorsprong gij langs Antwerpens kaden zoo dikwijls leest op kisten en balen, een dorpje van Rood Huiden, dat den

naam droeg van Milwacky en bestond uit eenige ‘wigwam's’ of rieten hutten, waarin 275 Pottawatomee's, een stam die vooral in de vischvangst zijn bestaan vond, hun verblijf hielden. Op korten afstand van daar woonden in de bosschen de Menomenee's, die jacht hielden op beren, herten, vossen, dassen, bevers en meer andere rijk gepelste dieren. - Dat was over acht en veertig jaren ons weelderig Milwaukee, welk van zijnen oorsprong slechts den verengelschten Indiaanschen naam bewaard heeft, en thans is het eene bloeiende handelsstad, die in 1880 bij de tienjaarlijksche volksoptelling reeds op honderd en vijftien duizend inwoners mocht pronken.

Indien nu de ‘Kunstbode’ eene printenuitgaaf ware, dan zou ik u van die nieuwgeboren stad eene breedvoerige beschrijving zenden met schetsen en lichtteekeningen van plaatsen en gebouwen, die u, zoo gewoon aan prachtige steden, zouden verwonderen en eens te meer doen zien hoe verbazend snel alles in de nieuwe wereld vooruitgaat. Echter mag ik onze Nederduitschers niet te lang uit het oog verliezen en daarom bepaal ik mij hier bij eene beknopte geschiedkundige schets van Milwaukee, met eenige aanteekeningen rakend zijnen handel.

De eigentlijke stichter dezer stad was een man, door de Indianen ‘Jombo’ geheeten. Zijn echte naam was Jacques Bieau, geboren uit eenen Franschen pelsenkooper en eene Indiaansche sqaw of vrouw. Ja, sedert de XVIIe eeuw bezochten de Fransche reizigers deze nog wilde streken om er handel te drijven in alle soorten van kostbare pelterijen. De weg was hun daartoe gebaand geworden in 1674 door Pater Marquette, een Franschen Jezuiet, den eersten blanke die zich hier te midden der Roode Huiden vertoonde, den kloekmoedigen ontdekkingsreiziger der Mississipivallei, die de stad Green Bay, de oudste van Wisconsin, stichtte, en wiens roemrijke naam gegeven werd aan de bloeiende stad Marquette, thans zetel van eene County bestiering en van een bisdom. Die zendeling was uit het Noorden, uit Canada, vertrokken

en had westwaarts de Indiaansche jagers en visschers, de Menomenee's en de Pottawatomee's bezocht Op zijne stappen volgden weldra Fransche reizigers-kooplieden, die insgelijks uit Canada afzakten en handel dreven in de voortbrengsels van de jacht en de vischvangst der Indianen. Zoo kwam in 1805 Jacques Bieau in Milwacky aan en tot in 1818 bracht hij daar voor zijnen pelsenhandel den winter door; gedurende den zomer bewoonde hij Green Bay. In dit jaar 1818 sloeg zich zijn schoonzoon Salemon Juneau voor goed in Milwacky neder, en in 1822 bouwde hij er een blokhuis, soort van verschanst stapelhuis, waarin hij zijne goederen verbergen en veilig houden kon, totdat zij naar Europa verzonden werden. Rond dit stapelhuis kwamen zich eenige Indiaansche familiën vestigen en te midden dezer bleef Juneau als eenige blanke leven tot in 1835.

In 1836, na het eindigen van eenen bloedigen oorlog dien de Rood-Huiden tegen de Europeanen voerden, waagden het meer blanken deze streek te komen bewonen en onder dezen Geo Walker en Byron Kilbourn. Zij verstonden zich met Juneau en werden met hem de stichters dezer handelsstad die snel toenam in handel en bevolking, dank aan hare gunstige ligging op het Michiganmeer, dat meer zuidwaarts tot weeldebron dient aan Chicago, en de grootste zoetwaterplas van de wereld genoemd wordt, verbonden door natuurlijke waterstraten met de drie andere groote meeren van Huron, Erié en Ontario, en zoo langs den St-Laurence stroom met den Atlantischen Oceaan. De volgende cijfers getuigen van den vooruitgang dezer stad.

In 1836 telde	Milwaukee 275 inwoners.
In 1840 telde	Milwaukee 1810 inwoners.
In 1850 telde	Milwaukee 19,873 inwoners.
In 1860 telde	Milwaukee 45,286 inwoners.
In 1870 telde	Milwaukee 71,640 inwoners.
In 1880 telde	Milwaukee 115,578 inwoners.

En zoo, ofschoon zij als hoofdstad in Wisconsin het

onderspit moet delven voor Madison, spant zij toch door handel en bevolking de kroon over al de steden van dien Staat.

Met u, Antwerpenaren, moet men over den handel spreken en alles bij cijfers bepalen. Ik heb voor mij een verslag, door de Koophandelskamer uitgegeven ten jare 1876. Latere wettelijke oorkonden ontbreken mij en loutere gissingen gelden niet bij u. Ik vermeen dat elke tien jaren, zulk een verslag gegeven wordt. In dit van 1876 vind ik de volgende tabel van verhandeling in:

koloniale waren	10,917,500 dollars.
kleederstoffen	5,483,500 dollars.
lederstoffen	4,528,700 dollars.
ijzerwaren	3,182,500 dollars.
schoenen en laarzen	2,677,500 dollars.
drogerijën	1,898,500 dollars.
deuren, vensterramen en ander houtwerk	1,127,850 dollars.
hoeden en pelswerk	1,512,000 dollars.
meubelen	654,750 dollars.
tabak en sigaren	2,750,000 dollars.
koffie	1,320,000 dollars.
zoogenaamde[1] ‘Yankee notions’	1,023,750 dollars.
stoffen om te poetsen	643,750 dollars.
porselein en glaswerk	1,428,000 dollars.
kunstwerktuigen	2,047,500 dollars.
boeken en papier	735,000 dollars.
kolen en hout	1,826,800 dollars.
bier	4,082,500 dollars.
ijzerwerken	3,067,050 dollars.
wijnen en likeuren	3,575,000 dollars.

Dus werd in die verschillige vakken verhandeld voor ruim vier en vijftig en half millioen dollars.

In het jaar 1876 was de handel in graan hier lijdend ingezien het mislukken van het graan; er werden slechts

(1) Kant, garen, lint, knoppen, enz.

ingevoerd 23,104,626 bushels, terwijl in 1875 het getal beliep tot 32,378,014 bushels. Men bestatigde dezelfde vermindering in Chicago, waar in 1876 slechts 16,574,058 bushels werden ingevoerd tegen 24,206,378 in 1875.

In 1876 werden hier gemalen en verzonden 2,654,028 vaten bloem van 100 pond en 16,804,394 bushels ongemalen tarwe uitgevoerd; wij laten de andere graansoorten, de hop, den tabak, de zaden, enz. ter zijde; het voorgaande is voldoende, om een denkbeeld te geven van den handel die hier gedreven wordt.

Wat verschil tusschen Milwaukee met zijnen voorspoed in 1876 en het vlekje Milwacky van 1834 met zijne 275 Rood-Huiden. En zulke welvaart is tot stand gekomen in den loop van ongeveer 40 jaren!

Zonder langer te vertoeven keer ik terug naar onze Nederduitsche broeders, wier getal in Wisconsin alleen geschat wordt op 62.000, naast 20,000 Walen, Belgen die hier allen een weelderig bestaan vinden. Ik heb mij verbonden, hun maatschappelijk leven besprekend, na iets over hunne burgerrechten en burgerplichten aangestipt te hebben, ook een woord te zeggen over hunne handelsbetrekkingen en plichtkwijtingen jegens hunne naburen in hun nieuw vaderland.

Hier in Milwaukee vindt men Nederduitschers, ja, doch niet in groot getal. Milwaukee is eene Duitsche stad; in de handen der Duitschers bevindt zich de groothandel; de Duitschers zijn hier de rijke bierbrouwers, die elk jaar nu voor ongeveer vijf millioen dollars bier naar Chicago zenden. Herinnert gij u niet over een tiental jaren in de dagbladen gelezen te hebben, hoe een twintigtal dier Cresussen op eigen kosten eenen stoomboot lieten bouwen en voorzien van alle prachtvoorwerpen en levensbenoodigdheden, zelfs van tooneelspelers, van vedel- en hoornmuziek, om eene speelreis naar het oude vaderland te doen?.... Ongelukkiglijk korts na zijne afvaart verging de stoomboot met man en muis... de pracht met hare dulle aanbidders zonk op den bodem der zee....

Eenige dagen geleden bevond ik mij in Milwaukee, toen ik eenen Nederduitschen familienaam boven den ingang van een bierhuis zag prijken. Hier, dacht ik, zal ik Nederduitsch kunnen spreken en iets vernemen aangaande mijne in deze stad verblijvende taalgenooten Inderdaad de herbergier was een reeds bejaard Noord-Brabranter. Van hem vernam ik dat hier, gelijk in Paterson, Cleveland, Detroit, Chicago, en elders, eenige honderde Nederduitsche jongelingen verblijven, die met hun handwerk zoo spoedig mogelijk 'een potje maken' om er grond mede te koopen. Aardig toch, meest allen zijn schoenmaker; gelijk gij hooger in de verhandelings-tabel kunt zien, is die stiel uiterst belangrijk. Die Nederduitschers wonen hier maar zoolang als noodig is om wat geld te verdienen en gaan zich dan op eene farm vestigen, meestal in Michigan of verder in Wisconsin; sommigen verkiezen de prairielanden van Dakota en Minnesota. Ik zal mij hier eene kleine afwijking veroorloven en u iets vertellen, dat eene ware karakterschets van den Yankee behelst. In den zomer kwam ik in eene Town van den Staat Illinois en vond daar eenen Vlaamschen saloonkeeper of herhergier, die boven zijne deur een uithangbord had gehangen, waarop eenvoudig het woord 'Saloon' stond en daar naast de teekening eener laars. Ik trad er binnen: - 'Mijnheer is Vlaming? was mijne vraag, toen ik den Nederduitschen stempel op zijn open gelaat ontdekt had. - "Om u te dienen, Mijnheer, ik ben van Thienen," - "Gij zijt laarzemaker van bedrijf?" - "Verschooning, Mijnheer, ik ben farmer; vroeger was ik schoenmaker in Milwaukee en toen ik hier kwam heb ik drie jaren dien stiel voortgezet, totdat deze farm geheel en gansch mijn eigendom was; sedert twaalf jaren heb ik den spanriem vaarwel gezegd, maar toch is die laars op mijn uithangbord blijven staan." - Tot getuigstuk van uw vroeger bedrijf?' - 'Wel, ik nam eens het besluit mijn uithangbord te laten gelijk het is, als gedenkstuk van eene grap tot welke het aanleiding gaf: een drietal jaren geleden

kwam hier een Yankee, koopman in sterke dranken van Kentucky en verbaasd bleef die man staan voor mijn uithangbord; hij zag eene laars daar waar men gewoonlijk een schuimend glas bier schildert, en binnentredend, toen hij vernomen had dat ik een Belg was, vroeg hij mij zeer ernstig of men in België likeuren dronk uit eene laars, waarop ik schertsend ja antwoordde; en om hem eene grap te spelen, nam ik een paar kristallen laarsjes, in welke mijne dochter eenig reukwerk gekocht had, vulde dit met whiskey en bood hem er een aan, terwijl ik het andere ledigde. De man vond het zoo aardig, dat hij mij eenige weken later in een kastje uit Kentucky een staal zond van twee dozijn glazen laarsjes, gevuld met hetwelk hij "Belgian gin" noemde, en het ding, gelijk hier elke aardigheid, maakte zooveel ophef, dat men eenige jaren lang in deze streek den "Belgian gin", uit glazen laarzen gedronken, als het puik der dranken aanschouwde.'

Het is waarlijk zoo, ieder doet hier zijne koopwaar gelden door de eene of andere zeldzame voorstelling: de stijfselverkooper doet op zijne pakjes de zonopgaan in vollen luister en zegt dat hij 'sungloss' Zonglans verkoopt en op den achterkant ziet men eene lady, die verbaasd zich staat te spiegelen in het borsthemd van eenen gentleman; men kan geen potje inkt koopen of er staat een pikzwarte vogel op en de koopwaar heet 'Raaen black', raven zwart; hebt gij blink noodig voor uwe schoenen, gij koopt een doosje en vindt daarop een nijdigen neger, die in kleur den geblonken schoen poogt te overtreffen. Zoo prijst men hier alle koopwaren aan tot groot voordeel der steendrukkers.

Ik heb te lang onze Nederduitschers vergeten. In den omtrek van Milwaukee zijn wel eenige Vlaamsche en Hollandsche farmers, doch hun getal is zoo klein, dat zij met de Duitschers als versmolten leven.

C.P. Van Antwerpen.

Milwaukee, 15 *December* 1884.

Het Dagblad in de Nederlanden.

In 1880 heeft Alfons Goovaerts een werkje uitgegeven, waarin hij bewijst dat Abraham Verhoeven van Antwerpen de eerste gazetdrukker van Europa geweest is. De geschiedschrijver der Fransche dagbladpers, Eug. Hatin, welke vroeger beweerd had dat zijn landgenoot Théophraste Renaudot de eerste journalist van ons werelddeel was geweest, is thans van meening veranderd, en verklaart in zijn boek *Le Journal* het volgende: 'Wij zullen niet verder uitweiden over dit nog zoo duister terrein, maar willen terstond verklaren, dat tot hiertoe volgens onze wetenschap aan Antwerpen de eer moet worden gegeven de eerste gedrukte courant te hebben doen verschijnen. In 1605 verkreeg een drukker uit deze stad, Abraham Verhoeven, van den aartshertog en de aartshertogin Albert en Isabella Octrooi' om te mogen drucken, ende te snijden in hout ofte op copere Platen ende te vercoopen in alle de Landen van hare gehoorsaemheydt alle de *Nieuwe Tydinghen*, Victoriën, Belegheringen ende innemen van steden, die deselve Princen sullen doen ofte bekomen, soe in Vrieslandt ofte omtrent den Rhijn.'

'Wij moeten er bijvoegen dat dit octrooi slechts bekend is door de nadere bevestiging ervan aan Verhoeven in 1620. Er bestaat reden om aan te nemen, dat deze *Nieuwe Tydinghen* in den beginne op onbepaalde tijdstippen verschenen, al naar den loop der gebeurtenissen. In 1821 droegen zij een volgnummer, en sedert dien tijd volgen de nummers elkander sneller op; de jaren 1622 en 1623 omvatten 179 en 141 nummers, wat ongeveer drij per week uitmaakt, en er verschijnt altijd ten minste één, zelfs wanneer er in het geheel geene nieuwstijdingen zijn. In dit laatste geval gebruikt de uitgever alles om zijn blad te vullen: een dichtstuk, eene ballade, een schotschrift, wat het ook zij. In 1629 werd het kleine blaadje van Verhoeven een wekelijksch blad, onder den titel van *Wekelyke Tydinghe.* Elk nummer bestaat meestal uit 8 bladzijden klein kwarto, waarvan de eerste wordt ingenomen

door eenen langen titel en een vignet, gewoonlijk ontleend aan de voornaamste gebeurtenis, waarvan sprake is, en dat bijgevolg telkens afwisselt; ook de laatste bladzijde wordt zeer dikwijls van een vignet voorzien. Dat was met al hare illustraties toch nog maar een primitieve courant, maar het was er dan toch een, en het is tot nu toe de oudste die ontdekt werd, die wij kunnen zien, aanraken; - er bestaan nog nummers van.'

Tot zooverre de Heer Hatin.

Dezer dagen zijn echter van een nieuw werk de twee eerste afleveringen verschenen, waarin de bewering van de voorgaande schrijvers in twijfel wordt getrokken. Wij bedoelen DE COURANT, *Geschiedenis*, *Samenstelling en Beheer van groote en kleine Nieuwsbladen*, *door Willem Haversmit.*(1) In dit hoogst belangrijk boek wordt onder anderen gezegd:

'De heer Hatin is zeker nog onbekend gebleven met het feit, dat reeds in **1604** te Amsterdam gevestigd was Broer Jansz., die in dat jaar een *Dagregister van 't belegh van Sluis* en van andere krijgsbedrijven in Vlaanderen uitgaf en die den titel voerde van "Courantier in het leger van S. Princelijcke Excellentîe". Het wordt hoe langer hoe meer waarschijnlijk, dat Amsterdam niet bij Antwerpen ten achter is gebleven, ja, er is zelfs veel wat het vermoeden wettigt, dat Noord-Nederland in dat opzicht nog voor is geweest. Merkwaardig is het geen Wagenaar in zijn geschiedenis van Amsterdam meedeelt:

Het aanstellen van Koopmans-boden, die brieven van de eene naar de andere plaats bragten; 't welk, hier te Lande, niet voor de zestiende eeuwe, en in deeze Stad, zo ver my gebleeken is, eerst omtrent het midden dier eeuwe, schynt begonnen te zyn; heeft, toen het, omtrent den aanvang der volgende eeuwe, zeer in gebruik was geraakt, naar 't schynt, de eerste aanleiding gegeven, tot het opstellen, drukken en uitgeven van nieuwstijdingen uit verscheiden, Gewesten, die, hier, met een onduitsch woord, *Couranten*, of *Loopmannen*, gelyk de Ridder Hooft dit woord vertaalt,

(1) Uitgave van A.W. Sijthoff te Leiden. Verkrijgbaar bij Jan Boucherij, boekhandelaar te Antwerpen. Prijs per aflev. 1 gl.

genoemd werden. Men begon hiermede, al vroeg in de zeventiende eeuwe, te Haarlem en te Amsterdam, zonder dat ik heb konnen ontdekken, in welke deezer twee Steden, de eerste Couranten uitgegeven zyn. Ik heb Amsterdamsche Couranten van de jaaren 1628 en 1632, in handen gehad, de oudste van welke gedrukt was, by Broer Jansz. die zig noemt Out Courantier in 't Leger van Zyn Princelijcke Excellentie. De Couranten vonden, al terstond, en inzonderheid, na dat met het uitgaan van het twaalfjarig Bestand, de oorlog wederom begonnen was, zeer veele Leezers....'

Op dit oogenblik kennen wij als oudste Amsterdamsche couranten die van 5 April 1621[1)] en van 13 Maart en 12 Augustus 1623[2)]; doch daarom behoeven wij nog niet aan te nemen, dat er geen oudere geweest zijn. Er zijn redenen, die voor een vroegeren aanvang der Amsterdamsche courant pleiten. Ten eerste: Na de rechtspleging aan Johan van Oldenbarnevelt, welke te 's Hage volvoerd werd op Maandag 13 Mei 1619, is er op dien zelfden of daaraan volgenden dag, of uiterlijk Woensdag, een folio blad slechts aan èén zijde in twee kolommen bedrukt in 't licht verschenen. Zooals men in den nevenstaanden getrouwen afdruk naar een photographische reproductie van een der weinige nog bestaande exemplaren van dit blaadje zal opmerken, behelst dit stuk van Zondag den 12^{den} Mei af tot aan den dood van den advocaat op Maandag, van uur tot uur de geschiedenis. Het is ons echter om het slot te doen. Dit toch luidt: 'Wat voorders passeert sal ic U.E. toecomende Vrydaghe- in de Courante mededeelen', en hieruit blijkt zoo duidelijk als het behoeft, dat in Mei 1619 reeds het gewone gebruik van een courant, of wellicht couranten, bestond, en dat dit een buitengewoon blad is, door den courantier bij die verbazende gelegenheid afzonderlijk uitgegeven om het publiek spoediger zulk een ongewoon bericht te doen geworden. De gedachte terechtstelling, die 's Maandags plaats had, zoude eerst op Vrijdag

1) Zie de mededeeling van den Heer J. Schreuder in den *Navorscher*, V. blz. 196.
2) In 1876 ingezonden op de Historische tentoonstelling van het Kon. Oudheidkundig Genootschap door M.B.W. Wttewaall v. Wickenburgh te Utrecht.

in de gewone courant gemeld hebben kunnen worden: waaruit men zou kunnen afleiden, dat er slechts één per week en op Vrijdag in het licht kwam. Dat het blad tot de redactie van de Vrijdagsche courant behoort, is gereedelijk aan te nemen, daar het aan 't publiek is gericht en geen brief of relaas is, zooals in die dagen zoo menigvuldig zijn verschenen, maar een voorloopig bericht van den courantier zelven, te meer omdat het geheel is gesteld in een welvoegelijken stijl, die destijds wel moest in achtgenomen en hier wel overtreden had kunnen worden, omdat het blad naamloos is uitgegeven en bij gevolg door het impressum het auteurschap er van aan den toen bekenden courantier moet worden toegekend.

Ten tweede: In den Warenar van Hooft, die in 1617 in het licht is gegeven, komt een gezegde voor, waaruit men zou kunnen opmaken, dat toen reeds te Amsterdam gedrukte couranten verschenen. Er wordt in die plaats erg afgegeven op de rijke dametjes, die haar echtgenooten doen gevoelen, dat zij het geld hebben aangebracht: er wordt uitgeweid over haar verkwisting, haar aanmatiging. Zij zijn gewoon haar hoofden bijeen te steken en te praten over al wat los en vast is. Van die bijeenkomsten nu wordt gezegd:

> ‘Tweemaal per week leest m' er, van blat tot blat,
> De couranten nouvelles uit de vier hoeken van de stat,
> Getrouwelyk vergadert door Secretaris Snap-al.’

Dat men hierbij meer aan het houden van buurpraatjes dan aan het oplezen der courant te denken heeft, is blijkbaar uit den laatsten regel. De zinspeling evenwel bewijst het bestaan van couranten vòòr 1617.

Brederode in zijn *Spaansche Brabander* (1618) spreekt mede van *nieuwe iijngjes*, terwijl wij bij Brandt lezen in zijn *Leven van Hugo de Groot,* deel 1, bl. 272, dat de Groot, te Parijs zijnde, in Juni 1621 de Hollandsche couranten of looptijdingen ontving.

Ten derde: In de ordonnantieboeken van Leiden blijkt, dat er reeds sedert 1619 geregeld couranten hier te lande verschenen, waarop de regeering van Leiden zich had geabonneerd. De oudste post is van A^{o} 1620 en vermeldt dat aan den welbekenden boekverkooper Orlers is betaald de som van 7 gulden ‘voor aen heeren burgemeesters sedert den

28sten September 1619 tot den laatsten October 1620 geleverde couranten.' Dat dit gedrukte couranten zijn is zeker, anders zou men ze niet van een boekverkooper ontvangen hebben. Dat het Amsterdamsche couranten zijn, is wel niet te bewijzen, maar toch aan te nemen: een Hollandsche regeering zou zich in dien tijd geen courant aanschaffen die, zooals de Antwerpsche, alles zoo Spaansch- en katholiek-gezind en meestal ten nadeele van de Hollanders voorstelt.

Ten vierde; Op het Rijks-Archief is voorhanden een *Comptoir-Almanack* voor het jaar 1607, uitgegeven door Broer Jansz, en tot ditzelfde jaar behoort een aanteekening in de Resolutiën van Bewindhebberen der O. I, Compagnie, Kamer Amsterdam, waar reeds onder dagteekening van Maandag 7 April 1607 gezegd wordt, hoe er besloten was, dat niemand der Bewindhebbers eenige c o u r a n t of eenige andere stukken uit de kamer zou mogen nemen op boete van 3 Gul. - Negen jaar later, Maandag 11 April 1616, werd in dezelfde Resolutiën aangeteekend, dat Bewindhebberen besloten hadden om door de rekenmeesters wederom aan den C o u r a n t i e r de 10 rijksdaalders te doen uitbetalen, onder kennisgeving dat men voortaan de courant niet meer noodig had, daar de Compagnie het noodig achtte daarvan de kosten te dragen. Dat hier, zoowel in 1616 als in 1607 sprake is van den arbeid van den 'out Courantier in 't Legher van syn Princel. Excel.', den te Amsterdam gevestigden Broer Jansz., lijdt wel geen twijfel.

Men ziet dus, de aanspraken van Amsterdam behoeven niet voor die van Antwerpen onder te doen, en wij zijn op al de aangevoerde gronden geneigd te gelooven, dat Broer Jansz. reeds in 1607 courantier was, m.a.w. dat hij in dat jaar reeds nieuwstijdingen uitgaf op vaste en gezette dagen.

Tusschen de Amsterdamsche en Antwerpsche couranten bestaat een aanmerkelijk verschil. Die van Verhoeven zijn in klein kwarto formaat, en acht bladzijden groot, terwijl die van Broer Jansz. een half vel klein folio-formaat beslaan en in twee kolommen gedrukt zijn. Wat den vorm aangaat, stond de laatste dus reeds terstond op veel moderner standpunt. De inhoud herinnert bij beiden nog langen tijd aan de geschreven nieuwsmaren van vroeger: hij bestaat grootendeels uit brieven door vaste correspondenten, meest uit het buitenland, geschreven.

Boekbeoordeeling.

Een Klaverken uit 's Levens akker. Drie idyllen door Hilda Ram. Roeselare, De Seyn-Verhougstraete. Prijs 1.75 fr.

Dit allerliefste boekje is de eersteling van eene Antwerpsche dichteres, en waarlijk, zij haalt eere van haar werk. Het bevat drij dichterlijke verhalen, getiteld: *Op zes weken*, *Tante-Moeder* en *Vondelingen.*

Onbekend maakt onbemind. Menige lezer van den *Bode* zal waarschijnlijk nooit den naam van Hilda Ram ontmoet hebben: toch durven wij hopen, dat zuls geene reden moge zijn om zich het *Klaverken* niet aan te schaffen. Integendeel wij moeten allen, die nog van poëzie houden, den welgemeenden raad geven met deze drie idyllen kennis te maken, want zij behooren ontegensprekelijk tot het beste, dat onze Zuidnederlandsche letterkunde in den laatsten tijd heeft voortgebracht.

Alwie gaarne de *Begga* van Jan van Beers leest, zal voorzeker ook genot vinden in het lezen van de gemoedelijke poëzie van Hilda Ram, omdat hare idyllen in denzelfden trant bewerkt zijn.

Doch, wij willen den lezer zelf laten oordeelen, en daarom hier enkele uittreksels plaatsen.

Uit het stuk: *Op zes weken*, blz. 19.

> De heldre torenklok vermeldt de hoogmis.
> Op de even nog verlaten straten, speurt
> M'allengskens meer beweging. Zachtjes gaat,
> Nu hier, dan daar, een deurken open; vaders
> En moeders met hun zoons en dochters wandlen
> In groepjes kerkwaarts, hun gebedenboek
> In hand. En meenge groet klinkt luide in 't rond,
> En meenge handdruk, meenge blijde lach
> Verzelt 'nen vriendelijken hoofdknik, wijl
> De bonte stoet, die immer dichter wordt,
> De kerkdeur nadert.

Negen slagen bonst
De zware klok, die de uren telt. Reeds vult
Het orgel 't bruine kerkgevaart met dreunend
Geschal van feestelijke klanken. 't Rijst
Omhoog, het zielverrukkende geluid...
Omhoog uit krachtge borsten stijgt het loflied!
Omhoog uit zilvren vaten klimmen wolken
Van balsemgeurge wierook, God ter eere!
Omhoog verheffen zich, in vuurge godsvrucht
Ontvlamd, de vrome, vreugdevolle herten
Van 't knielend, dankend volk tot Godes troon!
Het is, of de aarde hemelwaarts zich wendt.
't Is of de ziel, van 't stof ontbloot, reeds zweeft
In hooger sferen; zien en hooren, denken,
Gevoelen, 't aarzelt alles; alles zwicht
En schijnt verslonden in het hemelzoete
Genot, het juublend heil, welk 't hert bestormt
Verrukt, betoovert, weg doet smelten! -

En wat verder, blz. 52:

Haastig, wijl
Zijn Mieken koffie schenkt, zet Frans de stoelen
Gereed. Langs deze zijde twee, langs ginder
Maar één. ‘Die koffie zal me deugd doen, lacht
Van Pol. Wat riekt hij lekker... Smaken doet hij
Niet minder goed, vervolgt hij proevend. Frans,
Hoe heet toch weer de koffie, die we dronken
Verleden jaar, ter pastorij van Brecht?’
- ‘Was dat geen Mokka, vader?’ - Mokka? wel,
Al kost die tienmaal meer, niet beter is hij
Dan deze!’ Mieken glimlacht, half beschaamd,
En Frans, die de overmaat van blijdschap stil
En droomend maakt, stemt in.
Zoo lacht en keuvelt
Het drietal, tot het donker wordt, en niemand
Slaat acht op uur of tijd. 't Is Frans een hemel
Aan Miekens zijde: hem is 't immer dag...
Haar oog, dat hem bestraalt, geeft licht genoeg
Aan 't woelig, juichend hert; en in het duister
Vermeet hij zich, wat hij bij klaren dage
Niet durven zou; hij fluistert schoone dingen
In 's meisjes oor, en drukt haar poesle hand
Met vuur.

Uit het tweede gedicht, *Tante-Moeder*, de aanhef:

Reeds waarde de avondwind door 't ritslend loof
Der populieren. Onder d'ouden beuk
Wiens trotsche kruin de woning dekte, stond
Een kinderpaar. De laatste schuinsche straal
Der zonne maalde om hunne blonde kruin
Een bloedgen krans, en spreidde een vreemden gloed
Op 't kruisken en het bloemenperkjen aan
Den voet des booms.
  Daar hadden zij hun sijs
Begraven; dezen morgen stierf ze. Wat
Vermaak het was een graf te delven, zich
In kerkgewaad te kleeden met wat eerst
Ter hand kwam, stoetsgewijs en zingend door
Den tuin te wandlen, tot m'op 't kerkhof aan
Den beuk gelandde, en de oudste, een jongen, Heer
Pastoor voor heden, met zijn zwaarste stem
Uit moeders lijvig kerkboek las,

En, ten slotte, nog een paar aanhalingen uit het 3e stuk: *Vondelingen*, blz. 111:

Een aardig nest, voorwaar, waar Bartje Mol
Met Trui, zijn blozend vrouwtje, woonde. 't Stond daar
Zoo stil en afgezonderd, juist bij 't splitsen
Van 't kronklend weegje, dat, van 't mastbosch uit,
Liep tot de kerk, Wat scheen dat stulpje lief
Zich schuil te houden achter 't vriendlijk loof
Van 't reuzig beukenpaar, die, krachtig van
Weers zij omhoog zich beurend, over 't needrig
Vervallen dak hun rijkbebloeide takken
Saamstrengelden, als wilden zij het trouw
Voor wind en storm en zonnegloed beschutten.
Als moede, leunde zich het muurken, vol
Vertrouwen, aan de bruinbeschorste stammen,
En vroolijk ruischte, 's avonds, in de kruinen,
't Eentonig lied des winds het hutje in slaap.

En blz. 130:

En nu was 't nooit meer droef in Truikens hut!
Als Bast des avonds, moegeslaafd, te huis kwam,
Zag hij van ver zijn vrouw, met Walter op
Haar' arm, hem tegensnellen, en vergat
In beider lieflijk koozen, 't drukke werk

Des daags! Hij had den kleine toch zoo lief!
't Was ook zoo'n aardig, vinnig ventje; gansch
Het dorpje sprak ervan En fier, dat Bast
En Truiken waren. Wat een vreugd, toen hij
Begon te ‘fraazlen’. Moe en Va kon zeggen!
Wat angst, toen de eerste tandjes, zoo gewenscht
En tevens zoo gevreesd, hun' lieveling
Wat koortsig maakten. Dikwijls liep ons Truiken
Om raad bij Kee - *die* toch had ondervinding -
En schreide daar haar hert, door vrees bedrukt,
Weer licht.

Wij zouden nog menig lieflijk tatereeltje, eigenaardig van kleur en treffend van voorstelling, bij de hooger meegedeelde kunnen voegen, om aan te toonen met hoeveel juistheid de schrijfster weet op te merken, hoeveel waarheid en gevoel hare idyllen bevatten, hoe flink geteekend de verschillende toestanden zijn, die Hilda Ram in hare dichterlijke verhalen weergeeft.

Bedriegen wij ons niet, dan heeft de dichteres eene bijzondere studie gemaakt van Jan Van Beers' gedichten. Althans op sommige plaatsen trof ons de groote overeenkomst, voor wat de bewerking betreft, welke tusschen enkele stukken van den Antwerpschen dichter en Hilda Ram bestaat. Wij rekenen het haar echter niet als eene grief aan, daar zij het op zulke voortreffelijke wijze gedaan heeft.

Geeft zij overal blijken van meesterschap over den vorm, niet minder lof moeten wij haar toezwaaien voor wat de zuiverheid van taal en stijl betreft. De hooger aangehaalde brokken zullen overigens dit laatste punt ten volle in het licht stellen.

Met haar *Klaverken uit 's levens akker* heeft Hilda Ram eene voorname plaats tusschen onze goede dichters ingenomen. Wie zulks vermag met een eerste dichtwerk, heeft voorzeker recht op allen lof en verdient eenen ruimen kring van lezers. Hebben wij haar het eerste in bovenstaande regelen mogen toezwaaien, het tweede wenschen wij haar van harte toe.

FRANS DE GHENT.

Tentoonstelling in den Kunstkring.

Er waren op de laatste tenstoonstelling eenige zeer schoone schilderstukken, maar tevens veel middelmatige. Wij beginnen met Emiel Claus, die eene danseres had tentoongesteld, welke zeer schoon van teekening en schildering is, doch als onderwerp geene belangstelling opwekt, want het is het portret van eene dame in danskostuum, die in rust staat. Claus heeft begrepen dat er van onze hedendaagsche danseressen, in hunne lichte kleeding bespottelijk ronddraaiende, niets te maken was, daarom heeft hij zeker de danseres in rust gekozen, waarschijnlijk ook om te toonen, dat hij een helder figuur op eenen helderen achtergrond kan doen uitkomen, waarin hij dan ook meesterlijk geslaagd is. Had onze talentvolle jonge kunstenaar eene Spaansche of Oostersche danseres in ernstige kleeding tot model gehad, dan zou hij de pirouettemaaksters van ons tooneel niet de voorkeur gegeven hebben. Wanneer de dans met ernstig kostuum en sierlijke gebaarden, de maat en uitdrukking van de muziek volgt, behoort hij tot de schoone kunsten: doch daartoe behoort niet de dans der acrobaten van onze balletten.

De Jans zond een zeer verdienstelijk portret, dat uitmuntend van schildering is. Ook het Turksch portret van Herbo is flink geschilderd. Verder moeten wij melding maken van de portretten van Cap, Redig, en Simons. Onder de landschappen verdienen in aanmerking te komen die van Mej Beernaert, J Guiette, Van Soom en Bullerkotter. De boerderij, door J. Lambeaux ingezonden, is eene goede compositie, en zeer verdienstelijk is de stal van O. Braekeleer. Zeer schoon zijn de koeien bij onweder van de Haas. De groote compositie van Van Engelen, getiteld ‘le quart d'heure de Rabelais,’ bezit veel verdiensten als teekening, doch als kleur is er, dunkt mij, geen eenheid genoeg in het schilderstuk De compositie van Montgomery is wel schoon, doch zijne rotsen en golvend water zijn altijd wat conventioneel. Talentvol is het schilderstuk van Serrure. Ook mogen genoemd worden de schilderstukken van Wolters, Godding, Siberdt, Verhaert, A. De Keyzer. H. de Cock en Fraustadt.

Ten slotte eene loffelijke vermelding voor het maanlicht van Moerenhout en dat van Nelis, als ook voor de schilderstukken van Portielje en Van Kuyck.

Twee schoone aquarellen werden ingezonden door Seghers.

Talentvol en goed gelijkend was de buste van Duwaerts; ook zeer verdienstelijk waren de groepen van Dupuis, Weyns en Van Beurden.

MODERATUS.

Kroniek.

Letter- en tooneelkunde. - Prijskampen.

- CONSCIENCE'S TAAL-. TOONEEL- EN LETTERKUNDIG GENOOTSCHAP TE BLANKENBERGE. - *Prijskamp van alleenzangen en van kluchtliederen op Zondag* 8 *Februari* 1885.

Uitgeloofde prijzen. - Alleenzang (romance of aria).

1e Prijs, een zilveren vergulden eerepenning en 25 fr. in geld; 2e, een zilveren eerepenning en 15 frank; 3e, een bronzen eerepenning en 10 frank.

Kluchtliederen (zonder spraak):

1e Prijs, een zilveren vergulden eerepenning en 20 fr. in geld; 2e, een zilveren en 15 frank; 3e, een bronzen en 10 frank.

De prijskamp zal plaats hebben in de schouwburgzaal, ten Stadhuize, op zondag 8 Februari 1885.

Tot dezen prijskamp worden uitgenoodigd al de Vlaamsche liefhebbers zoo van binnen als buiten Blankenberge.

De uit te voeren stukken (woorden, muziek en pianobegeleiding) moeten uiterlijk op 20 Januari 1885, vrachtvrij besteld worden, aan den heer L. Konkelberge, voorzitter van het *Conscience's Taalgenootschap.* Molenstraat 17, te Blan kenberge.

De prijzen zullen na het afloopen van den prijskamp aan de overwinnaars worden uitgereikt.

- De jury gelast met het oordeelen der laatste wedstrijden onder de leden der maatschappij van den *Vlaamschen Broederbond* heeft uitspraak gedaan. In het deftige vak, alleen- of tweespraken, is de eenige prijs, zijnde een zilveren eermetaal, toegekend aan het stuk getiteld: *Vader en zoon.* In het boertige vak, zelfde voorwaarden en prijs, werd het handschrift met name *Soort bij soort* als het verdienstelijkste aangewezen. Beide stukken hebben voor schrijver den heer Hendrik Verwatermeulen, die in den Algemeenen Wedstrijd voor het vervaardigen eens blijspels, insgelijks den eersten prijs behaalde.

- Een boek van het grootste belang, dat de Vlaamsche zaak onberekenbaar nut kan aanbrengen, ontbreekt tot heden

aan onze letterkunde. Om in deze leemte te voorzien, noodigt de maatschappij *de Vlaamsche Broederbond*, op voorstel van haren eerevoorzitter, baron Octaaf van Caloen de Basseghem, de letterkundigen van België uit in den algemeenen prijskamp tot het vervaardigen van: *De Geschiedenis der Vlaamsche Beweging*, in alle hare vertakkingen, sedert het jaar 1830.

De mededingende handschriften moeten vóór 1 December 1885, vrachtvrij besteld worden aan den heer eerevoorzitter van den *Vlaamschen Broederbond*, Ontvangerstraat, n^{r} 6, te Brugge.

Het bekroonde werk blijft de eigendom der maatschappij, die het recht heeft het te doen drukken. In dit geval zal het Bestuur met den schrijver eene overeenkomst maken.

Den bekroonden schrijver zal een verguld eermetaal en eene som van 500 frank geschonken worden.

Een jury, bestaande uit 5 leden, door het bestuur der maatschappij aangeduid, zal de ingezonden werken beoordeelen.

- Bij koninklijk besluit van 18 December 1884, zijn benoemd tot leden van den jury gelast met de toewijzing van den vijfjaarlijkschen prijs der Nederlandsche letterkunde voor het 7^{e} tijdvak:

De heeren J. Fuerison, hoogleeraar te Gent; doctor Nolet de Brauwere van Steeland, lid der Koninklijke Belgische Academie, letterkundige te Vilvoorden; L. Roersch, id., hoogleeraar te Luik; M. Rooses, letterkundige, te Antwerpen; J. Van Droogenbroeck, id., te Schaarbeek; E. Van Driessche, id., te Elsene; P. Willems, lid der Koninklijke Belgische Academie, hoogleeraar te Leuven.

Ziehier de lijst der werken door het hoogere bestuur onderworpen aan den jury, gelast met de toewijzing van den vijfjaarlijkschen prijs der Nederlandsche letterkunde:

Mev. Van Ackere, Jongste Dichtbundel. - *A. Beernaert*, Kunstdroomen. - *Id.* Fantazie en Leven. - *J. Van Beers*, Gedichten. - *J. Brans*, Limburgsche Schetsen. - *L. Buyst*, Willem Sanger. - *Jan Boucherij*, Twee Novellen. - *L. Callant*, Vlaanderen. - *Id.* Lentebloemeken. - *Caluwaert*, De Zwarte Hoeve. - *H. Conscience*, Geld en Adel. - *Mev. Courtmans*, De Hoogmoedige. - *Van Cuyck*, Onder Vrienden. - *Id.* Twee Huwelijken. - *Id.* Tot Andenken. -

S. Daems, Luit en Fluit. - *P. Denys*, Een handdruk aan Vrienden. - *J. De Geyter*, De Wereld in! - *G. Gezelle*, Liederen, eeredichten en reliqua. - *P. Geiregat*, Volksverhalen. - *Id.* Vergeet-mij-nietjes. - *K. De Gheldere*, Landgedichten. - *C. Hansen*, Transvaal. - *Van Haesendonck*, Willem Volckerick. - *Id.* Lotgevallen van mijn Pistool. - *Id.* Kermisgasten. - *F. Heuvelmans*, Jan Blokker. - *Hilda Ram*, Een klaverken uit 's Levens Akker. - *L. Janssens.* In den Schutpennick. - *L. De Koninck*, Het menschdom verlost. - *H. Ledeganck*, Wel en Wee. - *Juffer V. Loveling*, Polydoor en Theodoor, enz. - *Id.* Fideel en Fidelineken. - *Id.* De Muisjes. - *Id.* De Sledevaart. - *Id* De Spinnekop. - *Id.* Josijntje. - *P. De Mont*, Lorrely. - *Id.* Lentesotternijen. - *Id.* Idyllen. - *Id* Idyllen en andere gedichten. - *V. Dela Montagne*, Gedichten. - *Id.* Vlaamsche Pseudoniemen. - *G. Van Oye*, De Nixe. - *Id.* Daphne. - *A. Pauwels*, Iets over Zuid-Afrika en de Transvalers. - *D*r *Peeters*, Betty. Schetsen uit het leven der zinneloozen. - *Plancquaert*, De Franschen in Vlaanderen. *Remo*, Meer Licht. - *G. Rens*, Mijmeringen. - *Rotiers*, Jeugdig Groen. - *De Rycker*, Het Grondwettelijk bestuur van het oude Gent. - *G. Segers*, In de Kempen - *J. Slachmuylders*, Uit 's Levens volle bron. - *P. Styns*, Typen. - *Tetaert*, Gedichtkrans. - *Teirlinck-Styns*, Arm Vlaanderen. - *Id.* Uit het Leven van ons Volk. - *Id.* Bloemenleven. - *Id.* Aldenardiana. - *Van der Ven.* Uit het dagelijksch leven. - *K. Versnaeyen*, Lange Jan. - *Id.* De Brugsche Primus. - *D*r *De Vos*, Langs ruwe paden. - *Id.* In de Natuur. - *De Vreeze*, Gedichten voor de Jeugd. - *V. Van de Walle*, Blauwe Bloemen. - *Id.* Zeven Volksgedichtjes. - *De Weerdt*, Elfde reeks nieuwe Liedjes. - *A. Weustenraad*, Gedichten.

De Belgische schrijvers van Nederlandsche werken in 1880, 1881, 1882, 1883 en 1884 in Belgie of elders uitgegeven en in bovenstaande lijst niet opgenoemd, worden verzocht vóór 1 Februari aanstaande een exemplaar van die werken te sturen aan het ministerie van landbouw, nijverheid en openbare werken (afdeeling: Letteren, Wetenschappen en Schoone Kunsten).

- Voor den prijskamp door het Gouvernement uitgeschreven voor het opstellen eener Vlaamsche spraakkunst, geschikt voor het middelbaar onderwijs, zijn twee werken ingekomen: 1o *Nederlandsche spraakleer* door *J. Van Beers*, professor aan het Koninklijk Atheneum van Antwerpen; 2o *Nederlandsche spraakleer*, opgesteld naar het voorgeschreven plan van het Staatsbestuur. ten gebruike van het middelbaar en normaal onderwijs, door *P. Aerts*, leeraar aan 's rijks middelbare school van Zout-Leeuw, en *Th. De*

Doncker, leeraar aan rijks middelbare school van Meenen.

- De heer P. Willems, professor bij de katholieke hoogeschool te Leuven, werd in zitting van 5 Januari, l.l. tot bestuurder der klas van letteren bij de Koninklijke Academie van België van 1886 benoemd.

- Het tijdverloop van inzenden der antwoorden bestemd voor den prijskamp van 25,000 fr. ingesteld door den koning, is verstreken. Er zijn 59 werken ingekomen. De prijskamp loopt ditmaal over de aardrijkskunde en de prijs zal toegekend worden aan de beste verhandeling om deze wetenschap te verspreiden. De jury zal eerlang benoemd worden.

De uitslag van den prijskamp van 1881 is nog niet gekend. De heer Dirks, de vermaarde ingenieur van den Hollandschen waterstaat, maakt deel van den jury voorgezeten door den heer d'Elhougne; hij heeft sedert lang zijn onderzoek geëindigd, maar zijne collega's van den jury zijn ten achter.

- Zooals wij gemeld hebben zal de dichter Pol de Mont in den loop van dit jaar eenen nieuwen bundel uitgeven, getiteld *Krokusbloemen* - en niet *Cameeën*, zooals enkele bladen hebben gemeld.

Op Zaterdag 20 December laatstleden, heeft die vruchtbare schrijver eene voordracht gehouden in den Gentschen studentenkring '*t Zal wel gaan*, bestaande uit eenige zijner nieuwe gedichten. De grootste bijval viel hem aldaar ten deel.

- In het laatst December-nummer van *The Athenaeum* van Londen is, evenals in vroegere jaren, een algemeen overzicht verschenen van de letterkundige geschiedenis van alle Europeesche landen gedurende het afgeloopen jaar.

Het artikel voor de letterkunde in Noord-Nederland is weder aan den heer E. Van Campen opgedragen en dat over de letterkunde in België (Fransch en Nederlandsch) aan de heeren Emiel de Laveleye en Paul Fredericq, professors bij de hoogescholen van Luik en Gent.

- In het nieuwverschenen deel van Prof. Jan ten Brink 's *Literarische Schetsen en Kritieken*, zijnde verspreide stukken dagteekenende van 1878 en 1879, komt onder anderen eene bijdrage voor over het Nederlandsch Congres van Mechelen.

- De heer J. ter Gouw, de schrijver der lijvige en zoo geleerde *Geschiedenis van Amsterdam*, is dezer dagen ter gelegenheid van zijn zeventigsten verjaardag, met allerlei huldebewijzen vereerd. Onder anderen besloot de gemeenteraad van Amsterdam, dat hem een jaarlijksch eerepensioen van 800 gulden zou worden toegekend.

- Dezer dagen verscheen de tweede aflevering van het *Etymologisch Woordenboek der Nederlandsche Taal*, door Dr. Johannes Franck, privaat docent aan de Hoogeschool te Bonn (Pruisen). Zij gaat van het woord *Bont* tot het woord *Fries.* Onmisbaar is dat *Woordenboek* voor alle ernstige beoefenaars der Nederlandsche taal.

Toonkunde.

- Met genoegen hebben wij bemerkt dat in de *Tablettes du Musicien*, te Brussel verschenen, het welgelijkend portret voorkomt van Peter Benoit, vergezeld van eene levensbeschrijving. Men weet dat verleden jaar de *Tablettes* het portret bevatten van Richard Wagner.

- Ten bewijze dat onze Vlaamsche muzikale beweging meer en meer in aanzien stijgt bij den vreemde, mogen wij hier vermelden, dat de leider dier beweging, onze medewerker Peter Benoit, door den Minister van Frankrijk tot *Officier d'Académie* benoemd is. Onze hartelijke gelukwenschen aan den Meester voor deze onderscheiding.

- De heer Edmond Vander Straeten, die zich reeds zoo verdienstelijk maakte door zijne werken, *Le Théâtre villageois en Flandre* en *Les musiciens néerlandais en Italie*, heeft dezer dagen een nieuw boek van omstreeks 500 blz. in 't licht gezonden: *Les musiciens néerlandais en Espagne* (deel VII van zijne *Musique dans les Pays-Bas avant le XIX*^{e} *siècle.*)

Beeldende kunsten.

- De nu verschenen dubbelaflevering (3 en 4 jaargang 1884) van het *Album der Antwerpsche Etsers* bevat eene reeks van twaalf platen, waaronder zich ongemeen schoone bevinden. Het puik der Antwerpsche schilders heeft er aan medegewerkt, namelijk Fr. Lamorinière, P. Verhaert, Th. Verstraeten, J. Seghers, L. Abry, Alfred Elsen, G. Vanderveken, F. Lauwers, E. Nicolié, J.G. Bos en L. Brunin. Onder de liefste stukjes zullen wij noemen het kleurig en mollig portret van den

grooten schilder Gallait. De poging van den *Etserskring*, om de oefening van en den smaak voor de etskunst weder hier te lande te verspreiden, heeft reeds tot schitterende uitslagen geleid. Wij wenschen den kring en zijn *Album* geluk daarover.

Wereldtentoonstelling van Antwerpen. - De *Nederlandsche Staatscourant* van 14 dezer bevat het voigende koninklijk besluit van 13 Januari 1885.

Op voordracht van onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 10 Januari 1885, n° 1, kabinet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1° de behartiging der belangen van de Nederlandsche kunstenaars ter tentoonstelling van schoone kunsten in 1885 te Antwerpen te houden, op te dragen aan twee commissies, waarvan de eene in Nederland, de andere in België, beide onder leiding van een commissaris-generaal zullen werkzaam zijn, met dien verstande dat aan de commissie in Nederland wordt toevertrouwd de aldaar te bezorgen keuring der in te zenden kunstwerken, volgens de bedoeling van het bepaalde sub 1 van art. 5 van het algemeen reglement voor die tentoonstelling; en aan de commisste in België alles wat betreft het in ontvangst nemen van voormelde kunstwerken en hunne plaatsing op de tentoonstelling en het noodige arrangement, en zoo noodige decoratief der Nederlandsche afdeeling van voornoemde tentoonstelling volgens het bepaalde sub 2 van evengenoemd reglement; een en ander volgens de desgeraden door onzen Minister van Binnenlandsche Zaken daaromtrent te geven voorschriften.

2° te benoemen:

a. tot Commissaris-Generaal, voorzitter van ieder der beide commissiën M.C.J.E. graaf Van Bylandt, lid van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, te 's-Gravenhage;

b. tot leden der commissie in België werkzaam, de heeren E.J. Boks te Antwerpen, J.H.L. De Haas te Brussel, J.Th. Kruseman te Brussel, W. Roelofs te Brussel:

c. tot leden der commissie in Nederland werkzaam, de heeren: Aug. Allebé, te Amsterdam, J.J. Van de Sanden Bakhuyzen te 's-Gravenhage, C. Cunaeus te Amsterdam, L.H. Eberson te Arnhem, Bart Van Hove te Nieuweramstel,

Josef Israëls te 's-Gravenhage. J.H. Maris te 's-Gravenhage, J.H. Maschaupt te Amsterdam, Ch. Rochussen te Rotterdam, C. Ed. Taurel te Amsterdam, H.A. Van Trigt te Amsterdam, J.H. Weissenbruch te 's-Gravenhage.

- Het comiteit voor de oprichting van een standbeeld aan Dr Jozef Guislain, te Gent, heeft besloten eenen prijskamp te openen voor de uitvoering van dit gedenkteeken, waaraan alle Belgische kunstenaars uitgenoodigd worden deel te nemen.

De prijskamp zal den 31 Maart aanstaande gesloten worden. De werken der mededingers moeten voor dien dag gezonden worden aan den poortier der hoogeschool van Gent, Volderstraat.

De kunstenaars, die verlangen mede te dingen, kunnen zich wenden tot doctor B.C. Ingels, geneesheer van het Guislainsgesticht te Gent, waar zij eene photographie van doctor Guislain en alle andere stukken, die zij kunnen nuttig achten voor de uitvoering van hun werk, kunnen bekomen.

- De jonge kunstschilder Edgard Farasyn maakt eene kopie naar het tafereel van Abraham Janssens, *Scaldis en Antwerpen* voorstellende, die bestemd is voor een der zalen van het Antwerpsch raadhuis.

- De Brusselsche beeldhouwer Fraikin heeft het standbeeld van Leopold I, dat bestemd is voor de nieuwe zaal der Volksvertegenwoordigers, voltooid. Het zal er dit vervangen door Willem Geefs gebeiteld, en dat deerlijk gehavend werd door den brand van 6 December 1883.

De koning, de koningin, de graaf en de gravin van Vlaanderen bezochten voor eenigen tijd het werkhuis van den beeldhouwer om er het voltooide standbeeld te bezichtigen.

- In den Kunstclub te Rotterdam, heeft de marineschilder Mesdag eene reeks zijner tafereelen ten toon gesteld. De flinke zeeschilder vindt er veel bijval met zijne stukken.

- De Jurij voor de afdeeling der Schoone Kunsten bij de tentoonstelling van Antwerpen is benoemd. Antwerpen heeft er de meerderheid, natuurlijk niet tot ieders voldoening. Vooral Brussel is ontevreden en reeds is er gesproken van

niet deelneming. Nu echter schijnt men meer geneigd tot het oprichten van een tweede tentoonstelling die den naam zou dragen van ‘Onafhankelijkheid’.

- Op maandag 22 December ll. was er herkiezing van het bureel in het Kunstverbond. De Club Frison kreeg de neerlaag. De h^{r} Delin, voorzitter, werd vervangen door den heer Frans Van Kuyck en de h^{r} H, De Braekeleer ondervoorzitter door den heer De Jans. Tot schrijver werd de h^{r} Verhaert benoemd.

De talentvolle stilleven-schilder Bellis heeft in het ‘kunstverbond’ te Brussel eene reeks zijner tafereelen ten toongesteld.

- De 9^{e} tentoonstelling van den Brusselschen kunstenaarskring *l'Essor* is geopend sedert 10 Januari in het paleis van schoone kunsten.

- In de zitting van den gemeenteraad van Brugge van zaterdag laatst, gaf de heer schepen Ronse kennis van eenen brief van ridder de Moreau, Minister van landbouw, nijverheid, openbare werken en schoone kunsten, waarin aangekondigd werd dat het Staatsbestuur eene toelage verleent van 25,000 fr. voor het gedenkstuk aan Breidel en De Coninck.

De Minister vraagt om nog geene overeenkomst te sluiten met de heeren De Vigne et De la Censerie voor het maken der standbeelden, aangezien de koninklijke commissie der monumenten het nochtans reeds gewijzigd ontwerp nog niet heeft goedgekeurd; de commissie zou het gedenkstuk wat min prachtig willen, om de onkosten te verminderen en wat geld te sparen voor bijhoorigheden, zooals de omheining, lantaarns, enz.

- Over een nieuw zangspel, in muziek gesteld door den heer Karel Miry en vertoond op den Vlaamschen schouwburg te Brussel, lezen wij in de *Zweep*: Het operetje *'t is uit Liefde*, van Teirlinck-Stijns, muziek van K. Miry, heeft hartelijk doen lachen. Miry, de nog immer jeugdige frissche toondichter, schreef eenige zeer nette muziekstukjes: zijn *Trommellied* en '*t is uit Liefde*, vielen bijzonder in den smaak van 't publiek. Er werd hartelijk gelachen en toegejuicht, het schoonste bewijs dat onze Karel Miry nog altijd het publiek op iets aangenaams weet te vergasten.

Vlaamsche belangen.

- Gedurende zijn kortstondig verblijf in het ministerie van openbare werken nam de heer Olin eenen maatregel, die voorzeker ieders goedkeuring moest wegdragen. Bij de examen der kandidaten voor het bestuur der posten en telegrafen, werd den jongen lieden vrijgelaten de moedertaal als hoofdtaal te beschouwen en het Fransch als neventaal. Deze week is reeds bewezen dat die maatregel goede vruchten heeft afgeworpen. De Vlaamsche jongelingen, die zich van hunne moedertaal bedienden, zijn, in den regel, uitstekend geslaagd. Hierin ligt een wenk besloten voor de bestuurders onzer middelbare scholen. Het is ontegensprekelijk dat in sommige onderwijs gestichten der Kempen, door priesters bestuurd, de Vlaamsche leergangen met voorliefde gegeven worden. Het oogenblik is gekomen om ook in ons officieel onderwijs hervormingen in te voeren. Veler toekomst hangt er van af.

- Beter laat dan nooit. - De Moniteur van Zondag 21 December, kondigde de vertaling af van den omzendbrief des heeren Thonissen, Minister van Binnenlandsche Zaken en Openbaar Onderwijs, nopens de wijze van verdeeling der schooltoelage. De Fransche tekst verscheen den Maandag 15 December, dus komt de Vlaamsche vertaling eene week nadien. Wij hopen dat de heer Thonissen nu den weg is ingeslagen, dien zijn voorganger, de heer Jacobs, had gevolgd. De Vlamingen, zonder onderscheid van denkwijze, zullen hem daarvoor dankbaar wezen. Echter drukken wij den wensch uit dat de Vlaamsche vertaling gelijktijdig met den Franschen tekst moge verschijnen.

Sterfgevallen.

- De heer Gustaaf Coryn, bureelhoofd bij het provinciaal bestuur en adjunct-griffier van den werkrechtersraad, is Maandag, 12 Jan uaai in den ouderdom van 54 jaar, te Gent overleden.

De heer Coryn was een vurig voorstander der belangen onzer moedertaal; hij heeft zich ook zeer gunstig als tooneelschrijver doen kennen. Hij was werkend ondervoorzitter der Vereeniging van onderlingen bijstand der muzikanten van Gent. Hij mocht aanzien worden als de stichter en de ziel dier schoone en nuttige instelling. De heer Coryn is ook een ieverig lid geweest van de *Fonteinisten*, de *Broedermin* en het *Vondelsgenootschap te Gent.*

Dronkemans waanzin.

I.

Waarom de dikke opperkamenier van het gasthof S... altijd tot den poortier liep, telkens iets belangwekkends in gezegd gasthof voorviel, kon niemand te weet komen. Want in heel het gasthof wist men voor goed dat zij den poortier, en de poortier haar niet lijden mocht. Als ik van heel het gasthof spreek bepaalt zich deze veelomvattende uitdrukking enkel bij de bedienden, want in zulk gasthof maken deze eene afzonderlijke wereld uit, wáár alles op de nauwkeurigste wijze wordt gewikt en gewogen, en waar het niets waardigste zelfs zóó wordt besproken, dat het in een monsterachtig, afgrijselijk iets verandert.

Kwade tongen, als de bedienden van voornoemd gasthof waren, - vooral de vrouwelijke - fluisterden elkaar heimelijk toe, dat die onverdraagzaamheid van de opperkamenier tot den poortier en omgekeerd, maar schijn was, om haar - de kwade tongen, meen ik - den bras ervan te geven, en dat daar iets achter schuilde, misschien wel... Doch daar ik de eer der lieden niet bezwadderen wil, zal ik dat praatje maar onverlet laten.

Op eenen morgend, toen de opperkamenier omtrent acht uur op de deur van den Mijnheer van nummer Zeventien klopte om hem te wekken - den Mijnheer meen ik, - verkreeg zij geen antwoord. Nogmaals en nogmaals klopte zij aan, maar dezelfde stilte bleef heerschen. Daar bemerkte zij dat de sleutel nog in het slot stak, en dat gaf haar de overtuiging dat de gast reeds uit was. Ze trad binnen.

Doch nauwelijks had zij den neus binnen het vertrek gestoken, of zij bleef pal bij het zien van het wanordelijk tooneel, dat zich aan haar voordeed.

Verscheidene stoelen lagen 't onderste boven; een was er gebroken. En de Mijnheer van nummer Zeventien lag onder de omgekeerde tafel uitgestrekt. Verschrikt staarde de kamenier op zijn paarsch gelaat.

Toen zij eene korte wijl met hangende armen en betrokken tronie gestaan had, werd ze eensklaps zoo vervaard, dat ze als een hazewindhond naar beneden ijlde, recht naar het kamertje des poortiers.

- Mijnheer Petrus! riep ze, terwijl ze 't vertrek binnenstoof, ‘maar kom nu toch eens boven zien!’

Mijnheer Petrus stond nog in zijne hemdsmouwen en was juist bezig met zijn register te overlezen. Hij zag verwoed van onder zijne brilglazen op, toen hij zoo onverwachts in zijn moeilijk werk gestoord werd. Mijnheer Petrus was een poortier, welke eerbied dacht in te boezemen, ten minste aan mindere knechten; ook meende hij die onbeschofte rumoermaakster eene duchtige berisping toe te sturen. Was dat nu eene manier van huilen om heel het gasthof - de gasten erbij - te doen daveren?...

Doch het verwarde gelaat der kamenier hielp hem heelegansch van zijn stuk.

- Maar wat is er dan toch? vroeg hij wrevelig.

De kamenier kon niet spreken: ze hijgde om adem. Maar Mijnheer Petrus' nieuwsgierigheid - eene gaaf die hij in buitengewone maat bezat - deed hem zijn livreifrak grijpen en reeds was hij dit prachtige kleed aan 't aantrekken.

- Och! ga eens op nummer Zeventien! kreet de kamenier eindelijk. Maar ga dan zien!’ en met moeite rechtte de vrouw zich op.

- Nummer Zeventien! mompelde de poortier terwijl hij zijnen bril vast op den neus drukte en in zijn register keek; wat is er dan te zien op nummer Zeventien?

- Maar ga in 's hemels naam! schreewde de kamenier; ga dan toch zien, als ik het u zeg!

Anders, zou mijnheer Petrus, en vooral bij zulke barsche toespraak, begrepen hebben dat zijn plicht in zijn kamertje en niet op nummer Zeventien was; maar zijne nieuwsgierigheid, die op haar hoogst kwam, deed hem zijne poortierlijke eer vergeten.

- Als gij het zegt! als gij het zegt! gromde hij nochtans; ik heb van u geene bevelen te ontvangen, hoort ge 't? .... waar gij wèl van mij.... nummer zeventien!.... nummer zeventien!

Hij kreeg zijne met goudafgelegde plaatklak en in den

gang tredend; drukte hij dit sierlijke hoofddeksel vast op zijnen schedel.

Waren beide min opgewonden geweest - de poortier en de kamenier meen ik - dan ware wellicht een hevig geschil tusschen hen ontstaan over het recht van bevelen te geven aan elkander; maar de kamenier snelde den trap op en de poortier bromde en volgde. Vóór nummer Zeventien bleef de vrouw buiten adem staan.

- Dáár! sprak zij bevend, den wijsvinger vooruit brengend.

Mijnheer Petrus was soldaat geweest, en gewoon te beweren dat hij veel moed bezat; ook ging hij vastberaden binnen. Doch toen hij de verwarring zag, welke in de kamer heerschte, toen hij dat bláuwe aangezicht, hetwelk onder de tafel uit kwam, in het oog kreeg, toen werd zijn heldhaftig hart wel zoo klein als eene erwt.

De kamenier waagde eenen voet in de kamer.

- Is die man dood? vroeg zij.

Dood! Bij dat woord liep eene rilling over 's poortiers lijf; doch de tegenwoordigheid der ondergeschikte bediende - daarvoor hield hij de kamenier - herinnerde hem dat hij veel moed had; maar met moeite verborg hij den schrik welke hem overmeesterde.

- Het die tafel mede op, gebood hij, in eene uiterste poging om zijne koelbloedigheid te behouden.

Wèl kon hij alléén die tafel oplichten, maar spijts zijner manhaftigheid kon hij zulks nú toch niet. De kamenier hielp hem, met een lang gezicht.

- Hemel, die man is vermoord! kreet de kamenier buiten zich en zij wees op eene wonde, welke de Mijnheer van nummer Zeventien aan zijnen schedel had.

De beide bedienden bekeken de kwetsuur met geheimen angst en bezagen dan elkaar als wilden zij zich te rade. Gelukkiglijk herinnerde zich mijnheer Petrus hoe de mindere knechten ontzag koesterden voor zijn gouden plaatklak. Wel brak hem het koude zweet uit, maar 't gold zijne eer.

Met eenige stoutheid beval hij de kamenier den jas en de borstvest des gewonden te ontknoopen; maar de kortademige vrouw zou zich wel gewacht hebben eenen ziellooze

aan te raken. Nog nooit had ze een lijk gezien slechts, wat zou ze dan de kleederen van dit lijk ontknoopen?

- Wacht, ik ga iemand halen, riep ze, en plotselings snelde zij naar de deur en verdween.

Even schielijk besefte Mijnheer Petrus al het verschrikkelijke van geheel alléén met eenen doode te zijn en even ras liep hij de kamenier achterna.

- Ga Mijnheer wekken, riep hij haar toe, ga Mijnheer wekken! ik zal beneden wachten.

Hoe klopte zijn moedig hart toen hij in zijn kamertje terug kwam! Hij kon op zijn beenen niet meer staan. 't Was geene kleine zaak ook, zoo een blauwe, doode man! Hemelsche God, hoe vervaarlijk! Zoo iets had hij nog nooit in zijn leven gezien!

En met de handen in de broekzakken drentelde hij door zijn bureeltje, terwijl hij sidderend aan den blauwen doode dacht.

Intusschen kwam de kamenier binnen. Zij had Mijnheer gewekt, zegde ze. En nu stonden de beide bedienden, elkanders blikken vermijdend, angstig en sprakeloos op hunnen meester te wachten. Ze hadden alle twee geen greintje hart meer.

Weldra verscheen de gastheer, een bejaard man, gewikkeld in een wijden kamerrok. Hij was zeer verwonderd en vroeg half knorrig waarom men hem geroepen had.

- Mijnheer, sprak de poortier, wien het bijzijn des meesters eenig zelfvertrouwen gaf; wij hebben op nummer Zeventien....hm! daar ligt de nummer Zeventien, hm!... op den grond, Mijnheer!

- Och Mijnheer, borst de kamenier los, de Mijnheer van nummer Zeventien ligt dood! Hij is vermoord!... En koortsachtig vaagde ze haar zweet af. Daar viel een groote klomp van haar geweten.

De gasthofhouder was geen bloodaard, maar een verstandig en ondervindingrijk man. Toen hij op nummer zeventien kwam, begreep hij terstond dat zijne twee bedienden zich als kinderen gedragen hadden. Reeds zat hij bij den lijder, rukte diens kleederen los en legde hem de hand op het hart, terwijl zijn gelaat van belangstelling getuigde.

- Open dat venster, beval hij.

Mijnheer Petrus en de kamenier vlogen te gelijk toe, wie of het venster openen zou. Nu de meester erbij was werden ze weer moedig, maar toch durfde geen hunner naar den blauwen doode kijken.

- Kom hier, gebood de meester nu, help mij dezen mensch op het bed leggen.

Mijnheer Petrus schoot nogmaals toe; hij was immers soldaat geweest? Maar hij wenschte zich toch veel liever in zijn kamertje.

- Uwe plaats is beneden, zegde de meester andermaal tot den poortier: Ga, en zend spoedig om den doktor.

Hoewel Mijnheer Petrus zich om de eerste woorden zijns meesters beleedigd achtte - omdat de kamenier erbij was - liet hij zich den last geene twee maal opleggen. Hij verdween als een pijl, gelukkig van het jammerlijke schouwspel verlost te wezen.

De koude morgendlucht - 't was November - drong als eene weldadige leniging in het vertrek en maakte weldra een gunstig uitwerksel op den halfversmachten lijder. Langzaam, zeer langzaam, onmerkbaar verdween de blauwe kleur van zijn aangezicht en maakte plaats voor eene gele tint, welke eindelijk in doodsbleekheid veranderde.

De gasthofhouder stond vóór het bed den lijder aandachtig gade te slaan. De bedgordijnen waren opzijde geschoven en het volle daglicht viel op des kranken gelaat. De kamenier - om iets te doen - hield zich bezig met de stoelen te schikken, innerlijk verstomd over de oplettendheid, waarmede haar meester op dat blauwe lijk staren kon.

- Haal mij een weinig water, beval de gastheer.

Dit bevel hielp de kamenier uit hare verstomming; weldra stond zij met eene kom in de hand voor het ledekant en zag hoe haar meester een doek in het water doopte en hetzelve op de ontbloote borst des kranken legde. Deze verroerde zich niet. Der kamenier scheen zulks natuurlijk: lijken verroeren zich niet! dacht ze.

Nu verfrischte de meester het doek en legde het terug op des lijders borst. Eenige minuten verliepen, gedurende dewelke de gasthofhouder de wond onderzocht welke de zieke aan het hoofd had.

Weer verfrischte de gastheer het doek en weêr spreidde hij het op 's lijders borst. Over dezes lichaam liep eene lichte rilling.

De kamenier ontving daarbij eenen zoo geweldigen schok in het hart, dat de kom uit hare handen gleed. Een lijk dat beeft!

De meester echter slaakte eenen luiden zucht. Er was dus nog leven in zijnen gast en dat verlichtte hem. Toen de kamenier - welke ander water was gaan halen - terug binnentrad, kon zij haren angst niet meer bedwingen.

- Mijnheer, stamelde zij, vergeef mij, maar is die mensch niet dood?

- Neen, was het antwoord, ik hoop dat hij er zal van door komen. Ga en vraag aan Petrus of hij wel om den dokter gezonden heeft.

De poortier dacht nog altijd aan den blauwen doode.

- Mijnheer Petrus, vroeg hem de kamenier toen zij in zijn bureeltje kwam; hebt gij om den dokter gezonden?

- Ja wèl... maar zeg mij... hoe is 't met...

- Gij moogt gelooven dat onze Mijnheer niet bang is! hij heeft dat lijk zoo maar geheel op zijne plooi gebracht. Nu ziet het wit in steê van paarsch, en het heeft gebeefd! Ik meende door den vloer te zinken als ik het zag!... Maar het linkeroog is blauw gebleven en Mijnheer zegt dat die man er nog zal van door komen... zijn schedel is gansch bebloed...

Mijnheer Petrtus begon gerust te worden en te begrijpen hoe kleinhartig hij was geweest en dat hij zijne gouden plaatklak zoo weinig eer aangedaan had. Ook trachtte hij den kwaden indruk te herstellen:

- 't Is gelukkig dat gij mij in tijds geroepen hebt; anders weet ik waarachtig niet wat er zou gebeurd zijn.

- Wel, wel! grinnikte de kamenier, maar als ik u de pap in den mond niet had gegeven, wat zou er dan gebeurd zijn? Al zijt gij soldaat geweest!... Gij zijt een moedige bloodaard... foei voor zulken man!

En zij trok heen.

Die twee verwenschten elkander uit ganscher hart. Des daags gingen de praatjes der kwâtongen hunnen gang en heel het gasthof - de gasten uitgezonderd - fluisterde dat het met Mijnheer Petrus en de kamenier weêr *af* was.

In afwachting dat de geneesheer kome, weze 't den lezer lief - althans indien hij weten wil hoe het kwam dat de Mijnheer van nummer Zeventien onder de omgekeerde tafel gestrekt lag - zich te verplaatsen tot den avond te voren.

Ik leid u in eene hel verlichte balzaal, waaruit eene dikke, warme lucht u tegenwalmt. Hoewel het zeer laat in den nacht is - of vroeg in den morgend - ontbreekt het er niet aan volk. Ook zijn er gemaskerde personen in overvloed want 't is een gemaskerd en ongemaskerd dansfeest waar ik u binnenbreng.

Op de maat der muziek vliegen de bonte koppelen in dwarrelstroom voorbij, of vormen - wen de muziek zwijgt - eene rei in 't midden der zaal, of wriemelen lachend, zingend en springend dooreen. Langs weerskanten staan de toeschouwers - waartusschen vele heeren in groepjes, - op de kap der anderen te schertsen, te hekelen, te plagen.

Aan het einde der zaal zijn talrijke personen rond tafels gezeten en gebruik en ververschingen. Daar tusschen zit de Mijnheer van nummer Zeventien.

Ziet ge hem, daar, met zijn rood gelaat en rosse bakkebaarden, zijnen hoog dichtgeknoopten jas, zijnen nog hooger reikenden halskraag, zijnen nieuwmodischen hoed? Hij zit alléén aan dien pilaar, links.

Hij schijnt droevig gestemd, niet waar? Zijne oogen dwalen zóó. Zijne lippen houden zoo aardig eene sigaar. Hoe loom hij zijne hand aan den mond brengt om zijne sigaar daaruit te nemen. Wat zware rookwolk walmt hij uit. Nu drinkt hij. Het geel groene melkachtige vocht verdwijnt uit zijn glas.

Nu wenkt hij eenen bediende en bestelt:

- Alsem!

Alsem is zijn lievelingsdrank.

Zoo zit die man vast al twee volle uren, te rooken en alsem te drinken, want anders zou hij zich vervelen.

De drang in de zaal was sterk verminderd; de dansende paren waren niet half zoo talrijk meer.

Eensklaps vormt zich eene samenscholing aan den ingang. Onze drinker, door het rumoer opgewekt, staat wankelend op en gaat er heen.

- Slaat er over, toe! Slaat er over! schreewt hij van verre.

Luide kreten en schaterlachen begroeten zijne dwaze uitroepen.

Er was een krakeel ontstaan tusschen eene kleine gemaskerde vrouw en eenen heer welke er zeer toornig uitzag. De vrouw wierp dezen, op schellen krijschenden toon, de grofste scheldwoorden naar het hoofd. Met moeite scheen de heer zijnen toorn te kunnen bedwingen.

- Als ge uwen mond nïet toehoudt, grijnsde hij, ontmasker ik u, en dan krijgt ge nog een pak slagen.

- Wat! schreeuwde eensklaps eene heesche stem, zoudt gij eene vrouw durven slaan? gij!...

Het was onze drinker, welke zich voor den toornigen heer kwam plaatsen. Hij zag dezen met zijne draaiende oogen zoo zonderling aan, dat de omstanders tegelijk in eenen luiden lach uitbarstten. Echter moedigden zij hem aan en riepen hem op hunne beurt toe:

- Slaat er over! slaat er over!

- Waag het eens deze vrouw aan te raken, schreeuwde onze drinker opnieuw. Dan hebt ge met mij te doen, hoort ge? ik ben een man. ik!...

Zijn tegenstander haalde medelijdend de schouders op en keerde zich om. Doch onze alsemliefhebber greep hem bij den arm en bulderde:

- Sla eenen man als ik! indien ge durft, maar dat durft ge niet...

- Gij! gij zijt een dronkaard!

- En gij zijt een lafaard! een ezel zijt ge!...

Tegelijkertijd vatte de beleedigde onzen drinker bij den schouder en vóór hij zich verweren kon lag hij op den grond - onze drinker, vermeen ik - en bonsden de vuistslagen zijner tegenpartij hem op het aangezicht.

Gelukkiglijk trok men de vechters van elkaar.

Met eenen vloek kroop de verslagene recht en wilde zijnen aanvaller te lijf, doch eensklaps werd hij vast gegrepen en vóór hij er aan denken kon, stond hij in de straat.

Hij gevoelde zijn hoofd niet meer. Alles draaide om hem heen. Toch wou hij terug in de balzaal; maar men sloot de deur en nu stond hij daar tegen de glasruiten te lawaaien.

De koude nachtlucht greep hem aan.

Er viel een fijne regen.

Dan strompelde onze drinker razend en tierend voort over den bemodderden stoep. Hij liep tegen eenen gaslantaarn aan, keek met zijne draaiende oogen in het dansende licht, en doddelde:

- Gij zijt... een laf..aard! gij...

En vrij onzacht sloeg hij met de vuist op de ijzeren kolom.

De nachtdiender uit het gasthof S.. zag den Mijnheer van nummer Zeventien wel aardig aan, toen deze naar zijne kamer strompelde.

De benauwde lucht des vertreks werkte nadeelig op onzen drinker. Alles kwam hem zoo misvormd voor, dat hij bevreesd werd. Krampachtig sloeg hij de handen aan de tafel doch dit meubel scheen hem steun te weigeren en eensklaps stuikte hij op den vloer. In zijnen val stiet hij zoo ruw tegen de tafel, dat deze omkantelde en op hem viel. Die stoot veroorzaakte de wonde, welke de opperkamenier aan zijnen schedel aangewezen had, en welke haar deed zeggen dat de Mijnheer van nummer Zeventien vermoord was.

De geneesheer stelde den beijverden gasthofhouder over den staat zijns gasten gerust, zegde dat de koorts volgen zou en schreef een stilmiddel vóór. Ook maakte hij de opmerking dat de lijder eene wond aan het hoofd en eene blauwe oog had.

- Hij zal waarschijnlijk slag geleverd hebben, sprak de geneesheer, en is er niet heelhuids van afgekomen!

De opperkamenier werd den last opgedragen den kranke te verzorgen, maar dit maakte haar zelve onpasselijk en zij verliet derhalve het vertrek.

Zooals hij daar lag, maakte onze drinkebroer eene allerellendigste figuur. Zijn bleek geelachtig gelaat, waarop tal van etterachtige puntjes, de roode neus en het blauw oog zoo sterk op afstaken, droeg al de sporen van een onregelmatig leven.

Die man was nochtans afkomstig van eene deftige familie, welke hem eene aanzienlijke fortuin had nagelaten. Die fortuin was echter grootendeels verspild en zou het weldra geheel en al wezen.

Oscar Destein - zoo hiet hij - was aan den drank ver-

slaafd. Drinken noemde hij '*in zijn element zijn*'. Alsem was hem godendrank. Het gaf hem inderdaad een wezenlijk genoegen zich langzamerhand te voelen bedwelmen, zijne zintuigen te voelen verslappen naarmate het doodende vocht zijne zenuwen prikkelde. Dan lachte hij, zonder te weten waarom, eenen dommen, beestachtigen lach. En immer lachte en dronk hij.

Klaar was het hem aan te zien dat die afschuwelijke gewoonte hem doodde. Zij noodzaakte hem des daags te slapen, want 's nachts ging hij op '*avontuur*' uit. Over dag gevoelde hij zich zoo lam in de leden, zoo dom in het hoofd; dan was zijn aangezicht zoo ijselijk ontkleurd, alsof hij geene levenskracht meer bezat. Zijne oogen stonden zoo dof en waren onderlijnd met purpere strepen. Dan was hij lusteloos en kon niet eten. Zijne spraak was traag en moeielijk geworden, zijne lichaams- en geesteskrachten waren merkelijk gedaald. Een zweem van laagheid printte zich in zijn karakter en scheen in zijne minste daden door. Zijne gemoedsstemming was zeer ongelijk, zwartgallig.

Soms, wanneer hij, na een nachtelijke braspartij, met zwaar hoofd ontwaakt was en geeuwend voor het venster zat, kwam zijn leven hem verdrietig, onrustig, bijna ondragelijk voor, het scheen hem zoo werktuigelijk, zoo ledig, zonder een oogenblik van echte tevredenheid of waar genot!

Maar als hij zijne maag met eenige glazen brandend vocht '*verfrischt*' had; als de namiddag heenspoedde, dan werd hij opgeruimd, kleedde hij zich netjes - altoos naar de laatste mode - besteedde een uur aan zijnen reeds ontsierden schedel, borstelde zîch nog eens af, stak eene sigaar op en ging welgemoed op '*avontuur*' uit.

En zoo ging het hem dagelijks toe, maar ook dagelijks won de dronkenschap veld op hem en knaagde aan zijne levensader.

Toen Oscar Destein de oogen opende, lag hij in koorts. Het scheen hem dat de voorwerpen in zijne kamer rond hem draaiden, dat de lyrische figuren aan de zoldering dwarrelden en dat de saterskoppen, welke de balken en de hoeken der kamer versierden, hem uitlachten. Iets oorverdoovends ruischte rond hem heen en schele pijn doorwoelde zijn hoofd. Het kittelen zijner verbondene wond kwam hem voor als of iets slijmerigs over zijnen schedel kronkelde.

Op zijn hoogrood gelaat parelde het zweet. Zijne oogen schitterden, maar het was een dwalende, gure blik die uit hem straalde... En voortdurend dansten de lyrische figuren tegen de zoldering en de saterskoppen aan de wanden grinnikten, alsof zij den lijder bespotten en tergen wilden.

Op eens weken de grijnzende saterskoppen voor de lyrische figuren die thans allen wezentlijke lichamen schenen te zijn. En woest slingerden ze dooreen, terwijl hunne armen en beenen over en weder sloegen, met zulke snelheid dat ze ten laatste nog slechts eene monsterachtige massa schenen, welke met duizend armen te gelijk naar den lijder greep.

Eensklaps sloeg de gedrochtelijke klomp in het midden open en een glansrijke lichtstraal verblindde Oscar's gezichtsvermogen.

En krampachtig sloeg hij de handen aan de sponden der koets; hevig stormde het ontstuimige bloed naar zijn hoofd, terwijl een inwendig vuur zijn lichaam doorgloeide. En door koortsigen drift aangehitst, verteerd en tot waanzin vervoerd, sprong hij als een razende op en sloeg zijn hoofd met geweld tegen den muur.

Die verschrikkelijke slag doofde alle bewustzijn in hem uit; machteloos viel hij op het bed neder.

De krisis was voorbij...

II.

De gasthofhouder was zinnens den Mijnheer van nummer Zeventien huur op te zeggen. Een huuropzegging heeft altoos iets zeer onaangenaams in, hoe gegronde redenen men ook hebbe om tot dien maatregel over te gaan. De gasthofhouder was echter vast besloten. De gasten nevens en onder nummer Zeventien hadden zich bij hem al te dikwijls beklaaagd over een helsch lawaai, dat hen des nachts bellettede de oogen te luiken. Ook de opperkamenier had meermaals des nachts een '*echt tempeest*' in de kamer van den Mijnheer van nummer Zeventien vernomen en in weerwil harer onverdraagzaamheid jegens den poortier, had ze er aan dezen van gesproken als van het gebulder van een legendemonster.

Oscar Destein strekte het fatsoenlijke gasthof S'... waarachtig tot schande, daar hij bijna nooit anders meer dan dronken te huis kwam.

De gasthofhouder was dus vast besloten, en, ware hij 't niet geweest, dan zou de gebeurtenis, welke dien zondag morgend op nummer Zeventien voorviel, alle aarzeling hebben doen verzwinden. Maar volgen wij den loop der zaken.

Mijnheer Petrus had dien Zondag morgend de handen vol werks, veroorzaakt door de aankomende of vertrekkende gasten, de huurkoetsen welke deze opnamen en afzetteden, het heen en weêr dragen van pakken en reisgoed. Toch was Mijnheer Petrus recht in zijnen schik, en, alhoewel men hem langs alle kanten kwam lastig vallen, bejegende hij ieder op zulke wijze, dat men zich waarlijk aan hem zou vergrepen hebben, indien zijn livreifrak en zijne plaatklak zijn personnaadje niet hadden verraden. Maar ook loerde hij met zulke schuinsche blikken van onder zijne groote brilglazen, of er soms geen milde penning den weg naar zijnen vestzak zocht.

De weinige oogenblikken, welke zijn belangrijk werk hem overliet, besteedde de poortier gewoonlijk aan een weêrkundig onderzoek, en dien morgend vond Mijnheer Petrus ook gelegenheid zich aan zijne geliefkoosde studie te wijden. Hij trad tot de straat, en, met de handen op den rug, den neus omhoog, keek hij door zijnen bril, als door eenen verrekijker naar omhoog.

De hemel was gansch bewolkt en had om zoo te zeggen eene droefgeestige tint. Mijnheer Petrus schreef dit toe aan het onweêr dat den vorigen dag over de stad gewoed had. De wind blies tamelijk onzacht uit het westen en deed voor eene regenbui vreezen. Bij poozen echter scheurde het grauwe gordijn met geweld open en dan wierp de bleeke winterzon een flauwen straal in de straat.

- Alweer regen vandaag! bromde de poortier.

De straatweg was nog zeer bemodderd en, in zijne verbeelding, zag Mijnheer Petrus de vuiligheid door den door hem voorspelden regen verspreid worden en tot op den pas geschuurden vloer kleven!

- Die vervloekte westervlagen zullen dan nooit ophouden? morde hij.

Mijnheer Petrus verdiepte zich geheel in zijn weerkundig onderzoek.

Werd hij daarin niet eensklaps verstoord door den Mijnheer van nummer Zeventien, welke zwijmelend vóór hem staan kwam en met heesche stem den sleutel zijner kamer vroeg?

Op hetzelfde oogenblik traden een paar gasten in reisdos gehuld onder de poort en richtten tot Mijnheer Petrus het woord om eene huurkoets te doen bestellen!

Alwie de eerbaarheid waardeert eens voorbeeldigen poortiers, welke de belangen zijns meesters kent en behartigt, zal begrijpen wat er in Mijnheer Petrus' geest en hart op dit hachelijk oogenblik omging.

Met eene erbarmelijke, van schaamte roode tronie, wendde hij zich tot de twee gasten - welke spotachtig naar Oscar Destein keken - en verzekerde hen hun verzoek aanstonds te zullen beantwoorden.

En alsof hij den Mijnheer van nummer Zeventien niet kende, draaide hij zich om en verdween in zijn bureeltje.

Oscar Destein echter zwijmelde binnen en de twee hoonlachende reizigers zagen hem op handen en voeten den trap op kruipen.

- Dat zal ik hem betaald zetten! meende de gekrenkte poortier. En toen, omtrent een half uur later de gasthofhouder hem om eenige inlichtingen deed verzoeken, trad hij met eene zekere waardigheid in 's meesters kabinet en deed verslag over het ongehoorde, ja schandalige gedrag van den Mijnheer van nummer Zeventien.

Noch was zijne rede niet ten einde of de deur vloog open en de opperkamenier stormde binnen.

Zij viel op eenen stoel, hijgde om adem en stotterde van angst. Het duurde eene poos vooraleer ze kon uitleg geven:

- Mijnheer!... de Mijnheer van nummer Zeventien! och de Mijnheer van nummer Zeventien!...

Het werd den poortier zonderling. De gasthofhouder, welke zijne bediende kende, wachtte kalm het overige af.

- Verschrikkelijk! Mijnheer!... schreeuwen! schreeuwen?... Hij ligt gekleed te bed..., rood in het aangezicht... ik geloof dat hij ziek is.

Schielijk schoot de blauwe doode van vroeger voor Mijnheer Petrus' geest. Over het gelaat des gasthofhouders verspreidde zich eene ontevredene uitdrukking.

- Hoe komt gij op die kamer, zonder dat men u dáár roepe, vroeg hij.

- Verschooning Mijnheer... ik heb zulk lawijd gehoord... en toen... en toen ben ik even gaan zien wat er gaande was... de deur stond wagen wijd open.

De hotelhouder mompelde nog eenige wrevelige woorden en ijlde naar boven; de kamenier volgde hem en de poortier ging met den angst in het hart terug naar zijn bureeltje.

Oscar Destein lag echter roerloos, en, zooals het de kamenier had gezegd, gekleed op het wanordelijke ledekant. De staat, waarin hij verkeerde, was niet die zachte rust, welke men slaap noemt. Het was eene soort van onderdrukking, van ontzenuwing des lichaams.

De gastheer schuddebolde en wist best niet wat aanvangen; toch wilde hij eenige maatregelen nemen om zijns gasten toestand te veranderen.

Terwijl hij er over napeinsde, bemerkte hij eene stuipachtige beweging rond Oscar Destein's mond; de lippen kwamen even vooruit en ondergingen eene lichte beving, gelijk aan de teekenen eener hevige woede of groote krachtinspanning. Het overige van het aangezicht bleef vooralsnog beweegloos, zoodat de verroering des monds gansch onwillekeurig was. Nu werd dit zonderlinge verschijnsel afgewisseld door eenen grimlach, pijnlijk om aanzien en even onwillekeurig als de stuiptrekking. Dit alles waren de eerste kenteekens der alkoolkwaal, welke gewoonlijk de mondspieren vóór al de andere aantast.

Langzamerhand werden die bewegingen sterker; soms ook knarsten de tanden, en de kwaal, veldwinnend, spreidde zich tot in de ledematen, sloot de vuisten des rampzaligen met eenen krampachtigen schok en maakte zijne armen stijf en hard.

Die spanning was evenwel niet aanhoudend; zij werd afgebroken door poozen van schijnbare kalmte, gedurende dewelke de mond zich opende, alsom een geluid te laten hooren: doch geen klank kwam vooralsnog over de lippen, zooniet een dof gesis der keel. Ook de ademhaling scheen moeilijk te worden; althans zij begon met eene bijna aanhoudende rateling gepaard te gaan; toch was de ademtocht nog regelmatig.

Na eene nieuwe poos van kalmte liep eensklaps een elektrische schok over Oscar's lichaam. De spieren kwamen als door geheime kracht in werking; de armen sloegen, de beenen schopten, de vuisten prangden. Het aangezicht werd thans geheel door stuiptrekkingen bewogen; de lippen staken bibberend naar voren; de mond was vertrokken, de tanden knarsten, de neusgaten openden en sloten zich. Een schor geluid begeleidde de ademhaling.

Eindelijk nam de kwaal af: een holle klagende klank, als een gefluit, ontsnapte des lijders mond. Toen bleef hij roerloos liggen.

Wèl zocht de gasthofhouder zijnen gast te helpen en te verhinderen dat hij zich bezeere, doch te vergeefs. De lijder wentelde zich op het leger om, stampte met de beenen tegen het kopstuk van het bed, sloeg met de gebalde vuisten op de sponden, bonsde omhoog en bracht ruwe kreten uit, welke als hamerslagen in het hart der dikke kamenier weêrgalmden.

- Doe aanstonds eenen geneesheer halen, beval de meester, terwijl hij op eenen stoel nederzakte en verzoek Frans en Jaak hierheen te komen.

De gasthofhouder dacht met drieën des lijders bewegingen wel te kunnen bedwingen en dra verschenen de bedienden, welke niet weinig verwonderd waren over het tooneel dat zij te zien kregen.

Een oogenblik later trad de geneesheer binnen. Deze stond welhaast aan het bed en onderzocht den lijder, terwijl de gasthofhouder zegde:

- Mijnheer de doktor, deze man is over een uur dronken te huis gekomen en zoo even is hem eene soort van beroerte overvallen; wees zoo goed mij inlichtingen te geven over de hulp, welke wij hem kunnen toedienen.

De geneesheer rukte Oscar Destein's kleederen los en plaatste zijne hand op 's kranken hart.

Dit onderzoek scheen niet voldoende te wezen, want de geneesheer boog het hoofd diep en legde het oor op Oscar's borst. Gedurende wel twee minuten bleef hij in die houding.

- Het hart klopt bijna niet, zegde hij.

Opnieuw greep hij den pols, vattede de slapen des kranken en luisterde op de ademhaling. Terwijl hij alzoo gekromd lag

sloeg Oscar's adem hem in het aangezicht. Schielijk wendde hij zich af.

- Die man is een verharde dronkaard, sprak hij. De kwaal, welke gij bij hem hebt gezien, heet '*Delirium Tremens*', dronkemans waanzin. Zijn zwakke pols, zijn bijna onwaarneembare hartsloop, zijne moeilijke ademhaling zijn zoovele dingen, die mij het ergste doen vreezen. Zie dat zweet op zijn voorhoofd perelen; dat zweet is koud en breekt hem over heel het lichaam uit.

Er is weinig te doen om den toestand van dien ongelukkige te lenigen, ging de dokter voort. De kunst is onmachtig tegen zulke langslepende kwalen; zij, die er aan onderhevig zijn, worden er meestal de rampzalige slachtoffers van. Ik raad u aan al de matrassen van het bed op den grond te leggen en den lijder daarop te dragen, want ik vrees eenen nieuwen aanval. Wij moeten trachten dat hij zich zoo weinig mogelijk bezeere; want alhoewel de mensch in dien staat bijna ongevoelig is, zou hij zich een ongeluk kunnen slaan.

Met behulp der bedienden, twee struische kerels, was de raad des geneesheers weldra in praktijk gesteld.

Destein lag nauwelijks neêr of hij opende de oogen: vervaarlijk rolden ze heen en weder in hunne holten. De oogappels waren sterk uiteengezet en bijzonder glasachtig. De blik, die uit hen viel, scheen zich op niets te kunnen vasthechten.

Eene hevige siddering doorliep al Destein's ledematen; van tijd tot tijd wrong hij de vuisten krampachtig te zamen of een stuiptrek deed hem over de matrassen kronkelen. Zijn aangezicht was woest; zijn mond opende zich en liet onverstaanbare woorden, ruwe kreten ontvallen.

De siddering nam toe: heel zijn lichaam kwam in beweging, naarmate de gistende drankstoffen zijne spieren aanvuurden. Eensklaps sprong hij overeind en kroop achteruit alsof hij iets te ontvluchten zocht. Hij staarde strak vóor zich, op iets verschrikkelijks, dat de zinsbegoocheling hem voorhield:

- Weg! weg! schreeuwde hij, padden! padden!... spinnen!... brrr! brrr!... webben!... dáár!... hier!... spinnewebben!... ei! ei! weg padden! weg!... weg padden spinnen!...

En alsof hij het ongediert inderdaad aan zijn lichaam

voelde kleven, wreef hij zich met de bevende handen over het lijf om aan de vervolging te ontsnappen.

- Ei! ei! wormen! spinnen! slekken! weg! weg vuilnis!... daar! daar!... hoor!... zij grijnzen!... grijnzen!.. bloed!... overal bloed!... overal wormen!... brrr!... spinnewebben!...

Hij meende al die ingebeelde wormen en spinnen aan zijn vleesch te voelen kerven, en recht springend begon hij eenen woesten dans, als wilde hij de knagende diertjes van zich afschudden. Dan eensklaps werden zijne ijlende zinnen door een ander vertoog begoocheld:

- Moordenaars! gilde hij, ah! gij wilt me pijnigen!... bebloede handen! bloedig hoofd! álles bloed!... alles! weg!... weg!... gaat heen... waarom sleurt gij dit kind door dien bloedplas!... ik ben onschuldig! Verraders! wààr is de verrader die mijn bloed wil?... beulen! ah! beulen!... wapens met bloed!.. dáár, breede plassen!... houdt op! gaat heên!... dààr, afgrijselijk!... dat kind!... misvormd! gebocheld! dood!... etters en wonden bedenken zijn lijkje!... Ei! zie!... vleeschlappen!.. weg! moordenaars!... Kerft niet langer!... bloedig!... genade! genade!... wat heb ik misdaan?...

Hij viel op de knieën als zocht hij iemand te vermurwen. Dan stuikte hij voorover met het hoofd op de matras en bleef dààr, in vreeselijke stuipen spartelen. Zijne oogen draaiden; roode aders doorkruisten hun wit. Zijne neusgaten rekten zich open; de roes der razernij schuimde om zijnen mond en spatte op zijne kleederen. Ruw geschreeuw vervulde de kamer.

Weder sprong hij recht, en, zijne oogen op eenen der knechten richtend, raaskalde hij:

- Wat afgrijselijk spook!... een spook!... dáár!... het steekt de hand uit!... gij bedelt!... bedelares!... ontvleesde handen!... gij zijt eene vrouw?... een geraamte?... afzichtelijk!... weg met die vuurkolen die in uw hoofd gloeien!... uw aanblik doorboort mij!... raak mij niet aan!... houd op met dit krijschend klagen!... Wat is dat?... wie weent dáár?... wat hebt gij in de armen?... een lijk?... het lijk van een kind!... Weg met dat gedrocht! ga heên schepsel! ik heb niets te geven!... zal uw snijdende klaagtoon mij

dan altijd vervolgen?... dáar!... ga heên!... daar is geld!.. geld!... vlucht!... verberg dat lijk!...

Hij viel achterover, bonsde omhoog, sprong overeind, stortte terug neder en sloeg zijne ledematen te kneuzen.

Wat mocht hij gevoelen?... Misschien was bij hem alle gevoel evenals het bewustzijn verdwenen, en werkten lichaam en zinnen enkel onder den invloed der gistende dranken. Hij riep, gilde, schreeuwde, huilde of kermde onsamenhangende woorden uit, welke de vizioenen zijns hollenden breins weêrgaven. Hij maakte allerlei hevige gebaren, volgens den indruk, welken de gewaande spokerijen op hem uitoefenden.

De getuigen van dit akelige schouwspel stonden met angstige blikken en kloppende harten op den ongelukkige te staren. Alléén de geneesheer behield eenige tegenwoordigheid van geest en trachtte het slachtoffer der alkoolkwaal op de matrassen te houden.

Deze aanval duurde reeds meer dan eene halve uur, toen eensklaps, na eenen vreeselijken schok, Destein in wilden drift opspartelde en na een oogenblik gestampt te hebben, log neder stortte.

De kwaal nam schielijk af.

- Dat is de laatste krisis, sprak de dokter fluisterend; nu zal eene roerloosheid volgen, en, misschien eene verlamming des ademgestels, welke hem het leven kosten kan.

Spraak- en beweegloos, verslagen, stonden de vier mannen, in afwachting dat de voorspelling des dokters zou bewaarheid worden. Eene plechtige stilte heerschte in de kamer en zelfs de gasthofhouder was zoo zeer ontroerd, dat zijn voornemen den Mijnheer van nummer Zeventien huur op te zeggen het minst zijner gedachten was geworden.

De voorspelling des geneesheeren werd echter niet verwezentlijkt; Destein scheen integendeel veeleer tot het bewustzijn terug te keeren, want hij drukte de hand vast op zijne linkerzijde, als om eene pijn te bedwingen, welke hij daar gevoelde. Ook liet hij een zwak gekerm hooren en eene smartelijke uitdrukking, welke over zijn aangezicht zweefde, gaf zijn lijden te kennen.

De doktor bukte zich bij den lijder neêr en greep zijnen pols, dien Destein echter weldra los trok om zijne hand vaster

op zijne linkerzijde te drukken. De andere bracht hij aan zijn hoofd, dat hij gedurig verlegde als lage het niet gemakkelijk genoeg. Meer gekerm ontsnapte zijnen mond.

- Doet u de maag pijn, mijnheer? vroeg de doktor met vriendelijke stemme.

Destein heropende de oogen, maar hij scheen niet te begrijpen. - De geneesheer herhaalde zijne vraag.

- Mijne borst brandt! stamelde Destein. Hier steekt het zoo! mijn hoofd is zoo heet! zoo heet!... ik heb dorst!... drinken!...

- Wat gevoelt gij nog mijn vriend! zijt gij vermoeid?

- Vermoeid? kermde Destein met eenen pijnlijken grimlach, mijn hoofd is zoo heet!... men slaat er met eenen hamer op!... drinken!... och geef mij te drinken; mijne keel en mijne borst branden...

Op eenen wenk des doktors was een knecht om lauw water gegaan, en, met hem, trad ook de diklijvige opperkamenier binnen.

Zij had hare praatzucht niet kunnen overwinnen en, niettegenstaande zij den poortier niet lijden mocht, had ze hem medegedeeld, dat de Mijnheer van nummer Zeventien letterlijk razend was en hoe hij te werk ging. Hare tong was zoodanig aan den gang geweest, dat de reeds ontstelde man zijnen schrik niet meer kon verbergen, en daar hij zulks toch wilde - uit eergevoel - had hij - om zich van haar te ontmaken - haar een paar Parijsche spotbladjes, welke geregeld iederen Zondag aan Destein's adres kwamen, gegeven, met last ze aan den Mijnheer van nummer Zeventien te overhandigen. Zij had eerst geweigerd, maar hij had van ongeduld op den grond getrappeld en gevloekt zelfs, - om zijnen eigenen angst te verbergen en ter zelfder tijd lucht te geven - en toen had zij niet langer durven tegenstand bieden.

Hoeft het gezegd dat de kortademige vrouw haren benauwden boezem voelde verlichten, toen zij zag, dat de Mijnheer van nummer Zeventien niet meer razend scheen te zijn en als een gewone zieke lag te kermen?

- Mijnheer, sprak zij, hier zijn de gazetten van Mijnheer...

Er werd op haar geene acht gegeven, daar de dokter met behulp der mannen Destein oplichtte en te drinken gaf.

De kranke dronk met gulzigheid en de geneesheer was verplicht hem den beker te onttrekken.

De kamenier durfde hare woorden niet herhalen en had wel lust om heen te gaan; maar hare nieuwsgierigheid was machtiger dan hare benauwdheid; derhalve bleef zij.

Destein's toestand werd vervaarlijk. Met beide handen drukte hij thans op zijne linker zijde, neep de oogen dicht en kermde erbarmlijk. Eensklaps puilden zijne oogen naar voren en slaakte hij eenen snijdenden, woesten kreet, die oorzaak was dat de kamenier zelve eenen schreeuw liet en de kamer uitvluchtte.

Toen begonnen nieuwe schokken over Destein's lichaam te loopen, welke hem noodzaakten den mond te openen als wilde hij braken. Hij spuwde inderdaad een mondsvol grauwachtig vocht uit, dat op zijne kleederen spatte en langs zijne kin afglipte. Dit vocht spreidde eenen sterken geur door de kamer.

De schokken volgden nu spoedig op elkander, zonder meer brakingen te veroorzaken; feller en feller verteerden de pijnen de ingewanden des rampzaligen. Noch lauw water, noch melk noch de stilmiddelen, welke de doktor zich had doen aanschaffen, vermochten den toestand des lijders te verzachten. Met dezes smarten groeiden de angst en de radeloosheid der aanwezigen.

Het was hem alsof zijne hersenpan zich onmetelijk openscheurde en met donderend geknetter terug toe sloeg. Zijne oogen werden dof: zijn mond stond open; zijn gelaat was afzichtelijk; zijne keel ratelde; zijne borst zwoegde op en neêr; zijn geheel lichaam scheen hem een bijtende vuurgloed... Echter bleef hij bijna roerloos liggen.

De vier mannen waren bleek van angst, onpasselijk; de gasthofhouder was gedwongen de kamer te verlaten. De doktor alleen bleef nog eenigszins kalm.

Eensklaps steeg een zware, ratelende zucht uit Destein's borst op,... die zucht suisde vreemdsoortig door de kamer... Eene doodsche stilte heerschte... Allen begrepen, dat de martelie ten einde liep.

- Het is gedaan!... fluisterde de doktor.

Destein was inderdaad het slachtoffer zijner dronkenschap geworden.

Antwerpen, 1884.

CONST. DE WAEGENAERE.

Poëzie.

I.
Uit Daphnis en Chloë.

Woud en weiden, in bloei, kondigden zomertijd.
Goudgeel wiegde het graan boven de zwarte voor.
Krekels snakten, verborgen
onder halmen, naar avonddauw.

Orgeltonen gelijk, bliezen de winden door
't schaduwrijke geblaart bukkender appelaars.
Talloos vielen, van rijpheid
openkervend, de vruchten neer.

Ginds, waar schuins door 't geblaart vallend, die zonnestraal
speelt op kwendel en munt, houdt, op het mos geknield,
Daphnis, zwijgend, de wacht naast
haar, die eenig zijn hert vervult.

Wee u, vogels des wouds, stoort gij haar rust; - en gij,
schaamt u, bokken, die woest blatend de horens kruist!
Krekels, staakt uw gesjirp: geen
bloem slaap' zoeter dan 't maagdelijn!

Teer als 't moederlik oog rust op de meid zijn blik.
Staf en fluitje van riet viel uit zijn handen; d'aâm
slurpt hij op van haar' mond, en
denkt aan roos en- jacinthengeur.

POL DE MONT.

II.
Liefdeverklaring.

Lief meisje, 'k wil u eens vertellen,
- en schoon is 't - wat ik heb gedroomd:
Ik wandelde in het Bosch ter Kaamren,
in schaduw van het hoog geboomt'.

Een maagd, beminlijk als een engel,
ging levenslustig aan mijn zij;
ik noemde haar ‘mijn zoete liefken,’
‘mijn uitverkoren’ nog daarbij.

Zij hing geboeid aan mijne lippen;
zij leunde zacht op mijnen arm;
ik voelde 't golven van haar boezem.
Wat klopte mij het harte warm!

De vogels zongen in het loover
het liedje van de liefde zoet;
de lente praalde in vollen luister;
ook lente was 't in mijn gemoed.

Hoelang wij doelloos ommedoolden
door menig schaduwrijke laan,
kan ik mij waarlijk niet herinren;
althans, wij waren moe van gaan.

Ik zag een stil en eenzaam plekje,
dat schier een lustprieeltje scheen:
om ongestoord wat uit te rusten,
lokte ik mijn liefken zacht daarheen.

Daar zaten wij, van minne keuvlend,
geruimen tijd in 't malsche gras;
daar waren wij nog neergezeten,
als de avondstond verschenen was,

Wij bouwden samen luchtkasteelen,
en op de vleugelen van de min
versmolten zich ons beider zielen
en vlogen stout de toekomst in.

Wij droomden van een lieve woning,
niet al te klein, niet al te groot,
vol stillen vrede, needrig welzijn,
waar zij als koningin gebood;

Waar ik een hemel vond op aarde;
waar zij een wiegeliedje zong;
terwijl een kleine, wilde jongen
te paard op mijne knieën sprong.

Ik schouwde teeder haar in de oogen;
ik nam haar handjes in de mijn,
en sprak: ‘O, waart gij reeds mijn vrouwtje,
dat zou een ander leven zijn!’

Zij lachte liefdevol mij tegen,
legde op mijn schouder 't hoofdje neer;
ik drukte een kus op hare lippen;
de goede gaf mij 't kusje weer.

En dan... De morgen glom in 't Oosten,
wanneer ik uit mijn sluimer schoot.
Waarom, ach, was het maar een droombeeld,
dat ik in trillende armen sloot!

Maar toch... Dit droombeeld was uw beeltnis,
en, ja, gij waart zoo minlijk zacht...
Wilt gij mijn droom tot waarheid maken?
Geliefde, 't is in uwe macht.

LEONARD BUYST.

Brussel.

III.
Blanke sneeuw, wanneer uw vlokken....

Blanke sneeuw, wanneer uw vlokken,
voortgedragen door den wind,
't luchtruim hebben doorgetrokken,
en uw fonklen 't oog verblindt
van 't rampzalig menschenkind:

blanke sneeuw, als uw kristallen
in een dartelenden dans
op het aardrijk nedervallen,
en hun tintelende glans
afsteekt bij den grauwen trans; -

als gij alles om ons henen
met een dikke laag vervult, -
ziet gij geene moeders weenen,
wen ge om de aarde een mantel hult,
dien gij vaster prangen zult?

Hoort gij haar niet weiflend klagen:
‘Daar is 't tijdstip van den nood;
daar zijn weer die bange dagen
weer wacht ons gemis aan brood,
weer wacht lijden ons.... en dood?’

Met heur baarkleed eng omtrokken
slaapt... of huivert de natuur.
maar wat zijn uw blanke vlokken
voor den arme vreeslijk guur,
want... de loonslaaf heeft geen vuur!

Voor het huisje van den werker
hoopt ge u onmeedoogend op,
en ge maakt zijn koude er sterker,
of door 't dak zijpt 't kille sop
bij uw smelten, drop voor drop.

't Aardrijk houdt gij, winterkoning,
met uwe ijzren vuist omkneld:
wee dan iedere armenwoning,
waar men zwicht voor uw geweld,
als geen hulp komt toegesneld!...

Gij dan, rijkaard! mild bedeelde,
wien Fortuna niets onttrok,
sta een deel af uwer weelde,
voel voor de armen haat noch wrok;
maar wanneer de donzen vlok

't treurend aardrijk langs komt strijken,
laat uw knappend vuur een stond,
wend uw schree naar de armenwijken,
en, gedekt met pels en bont,
ga een poos de ellende rond;

lenig smart er, heel er wonden,
schenk van wat de Heer u gaf,
als een geest van Hem gezonden:
anders wijkt daar 't leven af,
elke woning wordt een graf...

Blanke sneeuw, wanneer uw vlokken,
voortgedragen door den wind,
't luchtruim hebben doorgetrokken;
wen de laatste troost verzwindt
bij 't rampzalig menschenkind, -

spreek dan tot het hart des rijken,
die uw pluimkens golven ziet:
‘de armen ook zijn uw gelijken;
dus, vergeet uw broeders niet;...
wèl hem, die hun hulpe biedt!’

POL ANRI.

Gent, 1883.

IV.
Thans is mijn vriend begraven.

Thans is mijn vriend begraven.
Zijn lieflijk kroost, zijn vrouw,
Die 't aardsch geluk hem gaven,
Liet hij in smart en rouw.

Aan 't venster neergezeten,
Sprak hij van Godes troon.
Nooit zal mijn hart vergeten
Zijn woorden, roerend schoon.

Hij gaf zijn laatsten zegen
Aan vrouw en kroost te gaar...
Geen klacht is hem ontstegen
Bij 't lijden droef en zwaar.

Toen sloot de dood zijne oogen;
De brave was niet meer...
Nu ziet hij uit den hoogen
Op kroost en gade neer.

ISIDOOR ALBERT.

Gent, *December* 1884.

V.
Mijn hutje.

Op de zonnige heide een nederige hut,
Door lommerrijk loover omringd en beschut,
Zijn muren met eiloof lieflijk behangen,
O! dat is op aarde mijn zoetste verlangen.
Verre van der steden bruischend gerucht,
Luisteren naar 't windje dat klagende zucht;
Naar 't zilveren beekje zijn heldere tonen;
O mocht ik in dat hutje wonen!

Daar droomen van liefde, van vrede en van lust,
Den dauwdrop toelachen, die 't graspijltje kust;
Wijl biekens op geurende bloemekens azen,
Het schaapje in de weide zien hupp'len en grazen.
De leeuwerik, stijgend met klapp'rende vlerk
Tot boven aan 't blauwe doorschijnende zwerk,
Tiereliert om mijn grievend weê te verdrijven;
O mocht ik in dat hutje blijven!

Van geene ontrouw, maar van minnen edel en rein,
Spreekt gansch de natuur, en geen diertje hoe klein
Of het mint, het paart en smaakt heilvolle stonden.
O mensch! heeft uw hart niet die kalmte gevonden,
Die streelde en bezielde uwe teedere jeugd,
Bij God, den beschermer van liefde en van deugd,
Zal 't lijdende schepsel genade verwerven;
O mocht ik in dat hutje sterven!

CONSTANT WOLFS.

Antwerpen.

Onze taalbroeders in Noord-Amerika.

Nemen wij nu den Northwestern-trein, die Chicago verbindt met St-Paul, en rijden wij immer voort, immer Noord-westwaarts voort. Daar is de stad Appleton, en te beginnen van hier verlaten wij de ‘deutsche gegend’ gelijk het volk het noemt, om aan te komen op de streek der Nederduitschers, door de Yankee's ‘Dutchmen’ geheeten, woord waarin men den naam onzer oude ‘Dietsche’ taal wedervindt.

Ziet nu de namen boven de deuren der winkels, eet- en drinkhuizen; het zijn Vlaamsche of Hollandsche namen: gij leest daar in groote letters: Van de Wiele, De Both, Martens, Weyenberg, Van de Casteele, Verberck, Van Perenboom, enz. en het is geene geringe taak voor den Yankee deze echt Dietsche woorden, geradbraakt, dat spreekt, over de lippen te brengen; echter handelt hij gaarne met den ‘Dutchman’ en prijst dezes rechtzinnigheid, iets wat hem zelve in den handel veeltijds ontbreekt. - Treedt nu binnen; men heet er u welkom in 't Nederduitsch, en als gij wat gekocht of genoten hebt, zegt men er u vaarwel met de spreuk: ‘tot eenen anderen keer’, die in de ooren der Nederduitschers wat anders lieflijk klinkt als het onvermijdelijk Engelsch: ‘call again!’

Zoo is het op al de plaatsen, die wij thans voorbijrijden; zoo is het in Freedom, in Hollandtown, in Litle Chute, in Wrightstown, in Depere, in Allouez, in Nicollet, in Belle-Vue, in het ‘Verloren Land’, in Green Bay, in Preble, in Duck-Creek, in Bay-Settlement, enz... Een weinig hooger vindt men bijna niets meer dan Walen-Belgen, die het Oostelijk deel van Brown

County, Kervaunee- en Door County bewonen op een schiereiland, dat zich uitstrekt tusschen de Groene Baai (Green Bay) en het Michigan Meer. Daar ontmoet gij overal namen van Belgische steden en dorpen; gij komt er in Brussels, Tournay, Rosières, Grand-Lez, Waterloo, Walhain, enz. Te midden dier waalsche volksplantingen vindt men ook eenige Vlaamsche gemeenten; dezen zijn echter niet talrijk.

Stappen wij nu af en treden wij de hoef binnen van farmer Th.., een man van Oud-Hever, nabij Leuven; hij zal ons leeren hoe de Nederduitsche landbouwers hier met den handel in betrekking komen.

'Over acht en twintig jaren, zegt hij ons, kwam ik hier aan met mijne vrouw en twee kinderen. Ik had nog juist vijf dollars op zak, want de reis te dien tijde van Antwerpen tot in Amerika was lang en kostte veel geld. Wij vaarden met een zeilschip twee en veertig dagen op den Oceaan, en van New-York tot in Wisconsin was er nog geen spoorweg. Wij moesten op nieuw te water, en van rivier tot rivier, van meer tot meer kwamen wij zeven en twintig dagen nadien in Green Bay aan. Ik ging met mijn gezin tien mijlen diep in de bosschen, die nog nooit betreden waren door Europeanen; wij volgden de kronkelende paadjes tusschen de boomen, waar het gras plat getrapt was door den Indiaanschen stam, de Stockbridges, die in de Lente de suiker kwamen tappen uit het mepelhout en gedurende den Zomer en den Herfst de herten en de beren najagen. Daar lag een stuk bosch, groot tachtig acres, of ongeveer vijf en twintig hectaren, dat ik in homestead[1] nam, volgens een

(1) Het woord 'homestead' dat letterlijk door onze 'haardstede' kan vertaald worden, beteekent hier eene gift van land, krachtens eene wet, en op zekere voorwaarden, gedaan door de Bestiering der Vereenigde Staten aan lieden, die zich op den landbouw willen toeleggen Ziehier beknoptelijk de hoofdpunten dier wet: Iedere persoon, die aan het hoofd eener familie staat, of die 21 jaren oud is, burger zijnde van de Vereenigde Staten, of het inzicht verklaard hebbende van het te worden, kan 160 of minder acres grond verkrijgen, vrij van alle kosten, behalve eene kleine uitgaaf voor de geschriften. Die persoon zal getuigen dat het zijn voornemen is gemeld land te verbeteren en dat hij dit doen wil voor zijn eigen voordeel en niet voor anderen. De eigendomstitel zal maar afgeleverd worden vijf jaren na de in bezitneming. Als binnen de vijf jaren die persoon den geschonken grond verlaat, of langer dan zes maanden er van afwezig is, dan keert de eigendom terug tot de Bestiering. Landen, op die wijze verkregen, zullen nooit mogen ingevorderd worden voor schulden, die vroeger bestonden dan de eigendom er van vergund werd.

verdrag te Green-Bay gesloten met eenen landagent van den staat. Het geld om de onkosten der beschrijving te betalen leende ik eenen winkelier, van Leuven oorspronkelijk. Het land dat mij op die wijze toekwam, was bekleed met prachtige pijnboomen en gedeeltelijk met mepelhout. Daar waar de pijn groeit is de grond min stevig en drooger, de mepel duidt vaste roode klei aan. Mijn keus was goed en de inlichtingen, die een Vlaming mij in Green Bay gaf, waren nauwkeurig.

In België had ik niets om te bestaan dan een daggeld, dat nauwelijks voldoende was om wat roggebrood en aardappelen te koopen; hier was ik nu eigenaar van een groot, goed stuk land, maar... er stond niets op als hout. Het eerste jaar hadden wij het wezenlijk hard. Ik kocht eene bijl voor eenen dollar en hield er slechts vier over. Ik velde de boomen neer en maakte een huis uit stammen. Mijne vrouw ging tien mijlen verre naar Green Bay en droeg op hare schouders wat bloem om te bakken en anderen voorraad, dien wij nog koopen konden; zij volgde tusschen het dicht houtgewas eenen weg, dien wij afgeteekend hadden met merken op de boomen te kappen. Geene gebaande wegen hebben, dat is de droevigste zaak voor de nederzetters in de boschlanden; er is niets meer ontmoedigend dan zoo afgesloten te moeten leven van alle verkeer met de menschen. Zoo ging het eerste jaar voorbij. Het tweede jaar kregen wij eenen grooten troost. Een mijner landgenooten, Van E... kwam

zich vestigen op homestead naast mij, en hij had twee groote zonen. Met vier bijlen vielen onze kloeke handen de boomen aan en weldra hadden wij eene ruimte in het bosch. Die ruimte werd grooter van jaar tot jaar, en thans bezit en bewin ik honderd zestig acres, of ruim vijftig hectaren goede tarwelanden, en mijn gebuur Van E... wiens woning gij hier naast ziet, is juist zoo rijk als ik.

Het heeft moeite gekost om daartoe te geraken. De twee eerste jaren maakten wij met een snijmes hetgeen de Walen hier ‘bardeaux’ en de Yankee's ‘shingle's’ noemen, iets wat ik u duidelijk kan voorstellen onder den naam van ‘houten schaliën;’ inderdaad, het zijn vierkanten plankjes, die dienen om de woningen te dekken, juist gelijk de schaliën bij u. Veel werd er toen gebouwd in de opkomende steden Chicago en Milwaukee. Onze ‘shingle's’ werden goed gewild; wij kregen tot twee dollars per duizend, iets wat twee dagen werkens vroeg voor eenen man, en droegen onze koopwaar in pakken op onze schouders naar Green Bay, waar zij ingescheept werd. Dat was onze eerste handel.

Zoo kwamen wij aan geld om ossen te koopen. De naburen vereenigden hunne krachten en kapten eenen weg dwars door het bosch. De ossen sleepten op hoopen de boomstammen die wij niet noodig hadden, om de diepten in den weg aan te vullen, en 's winters over den sneeuw brachten wij de pijnboomen naar het water waar een zaagmolen tot stand gekomen was.

Wij verkochten aan acht dollars de duizend voet.

Dat was onze tweede handel.

Het mepelhout, het hardste en beste brandhout, werd in groote stukken gezaagd en naar de stad gebracht. - Men betaalde ons vijf dollars per koord van acht voet lang en vier voet hoog en breed.

Dat was onze derde handel.

Onze ossen ploegden den rijken boschgrond om; de tarwe werd er op gezaaid; zij groeide weelderig en zij

groeit zoo nog ieder jaar, op denzelfden grond, in de onuitputbare roode klei die geene meststoffen vordert. Wij zaaien in April, maaien in Juli en verkoopen in den Herfst.

Dat is de handel dien wij thans voeren.

Naast de tarwelanden hebben wij vette weilanden gemaakt en daarop leven en teelen onze paarden, koeien, schapen, ganzen, en vooral onze verkens, die ons bijna niets kosten van onderhoud en veel geld opbrengen.

Ons Amerikaansch spek, zoowel als onze Amerikaansche tarwe, gaan thans onze arme Europeaansche broeders voeden.

Ziehier nu hoe wij onzen handel drijven. De man verkoopt graan, hooi en vee. Daarvoor krijgt hij hetgeen men hier noemt ‘cash’ of klinkende munt. Daarmede betaalt hij zijne belastingen, doet verbeteringen aan zijne farm, koopt grond en kunstwerktuigen bij, verrijkt zijnen veestapel, in een woord ‘hij vergroot zich’ om, als hij denkt groot genoeg gezeten te zijn, beginnen te ‘potten’. De vrouw verkoopt boter, kaas, eieren, fruit, aardappelen, groentens, enz., niet op de merkt, (merkten zijn hier niet gekend, behalve de ‘Stockfair's’ of veemerkten), maar wel in de groote ‘Stores’ of winkels, waar men te koop vindt alle keukenbehoeftens naast kleederen, schoenen, laarzen, beddengoed, pottengerief, glaswerk, tot ijzerwaren toe: sloten, nagels, schroeven, bijlen, kamers, enz. Daar geschiedt de handel bij uitwisseling: de winkelier weegt, telt of meet de aangeboden goederen, stelt die op den prijs van den dag en laat aan de verkoopster den keus van de waren, die zij voor dien prijs verlangt. Is hare koopwaar meer waard dan hetgeen zij voor het oogenblik noodig heeft, dan blijft het overige op het boek van den winkelier staan als ‘credit’ en zij krijgt daarvoor een briefje, met hetwelk zij om goed kan komen als zij wil. Zoo ook als zij koopt boven den prijs harer waren, komt het tekort

op het boek als ‘debet’ en daarvoor zal zij later andere koopwaren naar beliefte brengen.

Zoo onderhouden wij de schapraai en de kleederkast, zonder de ‘Cash’ te moeten aanraken; die uitwisselingshandel geschiedt met de beste trouw en geeft nooit aanleiding tot twist of moeilijkheden. In de steden worden zulke Stores ‘meest gehouden door Yankee's, in de Towns door Duitschers...’

Dit alles vernamen wij uit den mond van farmer Th... die reeds lang zijn hutteken, uit boomstammen gemaakt, opgestookt heeft en thans een prachtig huis bewoont, en eigenaar is van een stuk land van ruim vijftig hectaren naast elkander gelegen, waarop ieder jaar in den Zomer de goudgele tarwhalmen heen en weêr wiegelen, eenen rijken oogst belovend aan den man, wiens arbeid hen deed opschieten op den grond, waar vroeger eeuwenoude boomstammen de holen der wilde dieren overschaduwden.

Wat Th... deed over acht en twintig jaren, dat doen thans nog onze Nederduitschers, die elk jaar hier aanlanden en de rijke boschgronden komen ontginnen.

Mochten zij allen gelijk Th... hunnen arbeid met rijke vruchten bekroond zien.

C.P. Van Antwerpen.

Boekbeoordeeling.

De Nachtraven, een verhaal uit onze dagen, door August Snieders. (Uitgave van het Davidsfonds). Prijs: 3 fr.

Toen wij aan de Redactie van den *Vlaamsche Kunstbode* oorlof vroegen, en dezen bekwamen, om eene beknopte verhandeling over *De Nachtraven* in den *Bode* te plaatsen, hadden wij het voornemen ons bij enkele bemerkingen over taal en stijl te bepalen. Wij hadden alsdan niet meer dan twee hoofdstukken van het boek gelezen, en meenden, op het zeggen van dagbladen en tijdschriften, met een letterkundig meesterstuk te doen te hebben, te meer daar de vertaling in de Fransche spraak van *Nachtraven* onvoorwaardelijk werd aangekondigd.

Sedert, en tengevolge onzer verbintenis, hebben wij het werk tot het einde toe gelezen - een niet immer aangenaam tijdverdrijf, voorwaar - en thans gelooven wij in geweten onze beoordeeling, eenigszins breeder, te moeten opstellen.

Niet alleen over taal en stijl van *Nachtraven*, maar ook over den opbouw, indien wij ons aldus uitdrukken mogen, valt, naar ons inzien, tamelijk veel te zeggen.

Dr August Snieders heeft, zoo wij ons niet bedriegen, eenen *roman* willen schrijven; hij is er de man naar om dit te doen: menschen- en wereldkennis, teeder gevoel en bedrevenheid der pen, ontbreken hem gewis niet. Zijn gebrek, indien hij er een heeft, en wij zijn geneigd het te gelooven, is overhaasting, lust om veel van zich te laten drukken.

Na onze eerste lezing, die waarvan wij hooger gewaagden, schreven wij in ons zakboekje: ‘August Snieders schrijft met stoom. - Met stoom schrijven is goed, op voorwaarde dat eene bekwame hand achteraan kome, gelast met de oneffene plaatsen te schaven en te polijsten.’

Thans zeggen wij, ons eerste oordeel wat uitbreidende: August Snieders *schrijft* niet alleen met stoom; hij schijnt zelfs met stoom zijne letterkundige werken te besteken.

Op de eerste bladzijde van *Nachtraven* treft men de volgende zinsnede aan:

‘'t Is nog slechts één uur 's nachts’ (wat al *ssen*), ‘en reeds is de lange wandelweg zonder eene beduidende beweging.’ (De *weg* is *zonder beweging*, *reeds* ten één uur 's nachts, want 't is *nog slechts* één uur 's nachts.)

Op blz. 13... ‘Zijn gelaat is tamelijk vol, de lichaamsbouw *gezet*, de kleeding verzorgd.’

‘Albert Bronveld is een jonge man van dertig jaar oud; hij is middelmatig van gestalte, *gezet*, gespierd, enz,’

Op blz. 21. ‘Ik spreek ernstig, wat ik *geen jaren* deed.’ (Wil de schrijver misschien zeggen: wat ik sedert jaren *nooit* of *niet meer* deed?)

Op blz. 21. ‘De zon schijnt helder *en zelfs warm*;’... (Zoo! de zon *schijnt warm*! Schijnt ze somtijds ook koud?)

Op blz. 44... ‘en zij dacht aan middelen om deze onverbreek baar *aan haar*’ (moet het niet zijn *aan zich*) te hechten?

Op bladz. 65... ‘verder een *aantal* toonzetters, dichters en schilders; eindelijk een *aantal* personen’ enz. (Tweemaal in eenen zin, en zonder reden, het woord *aantal*.)

... Al die dames en heeren wekken in ons verhaal echter eene *magere* belangstelling op. (Nooit hoorden wij van eene *vette* belangstelling gewagen.)

Op blz. 73. ‘In alle geval het kind is goed *bezorgd* en wat wij gezien hebben was eene gansch bijzondere omstandigheid.’

‘Maar toch...’

‘Ook is het tijd dat er nu voor hare opvoeding *gezorgd* worde.’ (Immer nuttelooze, mishaaglijke, ja soms ergelijke herhaling van hetzelfde woord, of gebruik van twee omtrent gelijkklinkende woorden.)

Genoeg hierover. Alleen dient er aangestipt te worden, dat de taal in den verderen loop van het verhaal - en dit loopt nog veel verder, aangezien het 339 bladzijden beslaat - dat de taal, zeggen wij, zuiverder, vrij meer verzorgd is. De stoom werkte nu vast regelmatiger, niet met schokken en horten, gelijk in den beginne.

Als oneigenlijke, min passende, schier duistere zinsneden kunnen onder andere de volgende opgegeven worden:

‘Herbeginnen! dat is voor de grove vingers van Gorl, wel gewoon de hand te slaan om de ijzeren handvatsels eener locomotief - want Gorl is machinist van beroep - maar juist niet om de fijne engelsche naald, dat is, zeggen wij, voor hem schier de quadratuur van den cirkel.’ (?!)

Blz. 170 van onder. Waarom is zijne vrouw weggegaan? Zij heeft hem het huiselijk leven onmogelijk gemaakt, en nu eindelijk de toestand hachelijk geworden is, verdwijnt zij en laat hem de *in verwarring gebrachte streng garen*! (Wat geslaagde, passende vergelijking, niet waar?)

Blz. 217 boven... de rechterarm van zijnen gezel gaat als een molenwiek, het hoofd buigt zich tot op Murg's schouder en de stem *fluistert alsdan* (?) Nu richt het hoofd zich weer op en de man lacht schaterend, geheel het lijf deelt in die beweging: kortom, wij kunnen de twee wandelaars niet beter vergelijken dan aan den stijven vlaggestok

en den *wapperenden*, *vliegenden en klapperenden wimpel.* (Heerlijk! Heerlijk!)

Blz. 225 in het midden.... ‘ziet hij een zwart *monster*’ (eene koets!) voor de poort stilstaan.’

‘Als de nachtraaf nog op zekeren afstand is, begint dat monster te leven en ratelend in eene tegenovergestelde richting te loopen’ ('t schijnt ons weinig vervaarlijk toe, dat *zwarte monster.*) Murg heeft een wonderlijk denkbeeld - 't is of de zwarte gestalte, de koetsier, die deels boven het rijtuig opsteekt, hem spottend vaarwel toewenkt, wanneer hij de zweep opheft.’

‘Zouden dat geene reizigers voor den laatsten trein wezen?’ mompelt Murg. Inderdaad 't is wel voor de deur van de la Valonière dat het rijtuig stilhield; boven in de kamers der eerste verdieping, door dezen geheimzinnigen diplomaat betrokken, is echter nog licht; toch houdt de nachtraaf het voor gezegd: *al de bloedzuigende muggen*’ (al de Brusselsche nachtraven!) ‘stuiven eensklaps uiteen.’ (?!)

Thans willen wij ons het genoegen niet ontzeggen, eenige fraaie, goed gelukte zinsneden op te geven.

Op blz. 14 *in 't midden.* ‘Gewoonlijk dragen die personen lange namen; zij hebben lange vingers, lange gewetens (?) en lange beenen... als het noodlottig uur slaat.’

Op blz. 46 van boven. ‘Men ziet de kamenier ging snel, zeer snel, zelfs met stoom vooruit!’

Op blz. 171. ‘Deurwaarders, *met hun gezicht op zegel*, verschijnen in den gang,’ enz.

Op blz. 207. ‘Gij ziet er uit, met uw meel wit gezicht, als een arlekijn!’ zegt Marc, ‘kom, wasch u eens terdege in de kolen! en lachend strijkt de machinist, met zijne breede hand, over Bert's aangezicht.’ (Puik!)

Naar alle waarschijnlijkheid, gelijk wij hooger zeiden, heeft de heer August Snieders eenen roman willen schrijven. Is dit zoo, dan aarzelen wij niet hem te zeggen, dat hij zich deerlijk heeft misgrepen. Een roman veronderstelt, op zijn minst: liefde, strijd, ontknooping.

Liefde, waar is de liefde in *Nachtraven*? Liefde, dat reine, verhevene gevoel, die teedere en tevens krachtige drijfveer, welke 's menschen leven draaglijk, soms zelfs voor eenigen tijd benijdenswaardig maakt!

Strijd? Strijd is er genoeg, te veel in Snieders' verhaal; doch niet de strijd naar ons verlangen: heldhaftige strijd, strijd voor deugd en eer, strijd voor 't welzijn des vaderlands, van den godsdienst, strijd tot de bevrijding, tot het bezit der vrouw zijner keus.

Ontknooping, die ontbreekt schier teenemaal, en moest noodzakelijk ontbreken, tengevolge van de afwezigheid der twee andere gewenschte hoedanigheden.

Waar geene liefde en geen strijd is, kan noodzakelijk geene wezenlijke ontknooping zijn.

Met de stof van *Nachtraven* was een fraaie novelle te vervaardigen, mits van de 23 hoofdstukken er ten minste 10 weg te laten, en deze door twintig of dertig regels ophelderenden druk te vervangen.

Gelijk men fraaie zinsneden in het verhaal aantreft, zoo komen er ook schoone hoofdstukken in voor, hoofstukken waarin weinig of niets af te keuren, en somtijds zeer veel te loven en te prijzen is. Van deze soort zijn onder andere de hoofstukken XII en XIII; doch waarom volgt na deze twee bondige en keurige kapittels, het hoofdstuk XIV met zijne nieuwe personages en zijne nieuwe duisternissen. Ai mij! Romans lezen is aangenaam, zegt men; ja, ja, dit betwisten wij niet; maar tusschen romans en romans is verschil, groot verschil!

Waarom toch, geachte schrijver, al die uiteenloopende histories in één werk samengevat en deze zoo overmatig uitgebreid? Karel Dickens en Alexander Dumas, twee meesters in het vak, leverden ook zeer uiteenloopende romantische werken; doch deze schreven met bezadigdheid in hunnen kwistingen overvloed.

Het hooger bestuur van het ‘Davidsfonds’ komt ons zeer gedienstig en inschikkelijk voor, daar het al die proza op duizende exemplaren gelieft te laten drukken. Gelukkig dat de inschrijvers van tijd tot tijd op wat meer degelijks worden vergast. Daar zijn de boeken van Kanunnik Martens, om den naam van eenen enkelen anderen medewerker in het ‘Davidsfonds’ op te noemen, die zijn goed besteken, goed opgesteld en zorgvuldig overzien.

Zulke werken verrijken onze nationale letteren. Kan, in geweten, hetzelfde gezegd worden van de schriften van Dr August Snieders? Wij gelooven het niet; wij gaan verder en beweren, dat zij den Nederlandschen letteren meer hinderlijk dan voordeelig zijn. 't Is goed dat wij in België een Conscience, een Sleeckx, een Ecrevisse, eene vrouwe Courtmans, een Dr Renier Snieders, en die pleïade jongere maar ook goed begaafde novellen-schrijvers hebben, ten genoege van het lezend publiek, anders zou de bewering der anti-Vlamingen, luidende: ‘Fransche, Engelsche en Duitsche romans zijn veel *aantrekkelijker* dan Vlaamsche’ wel eene waarheid worden; want, op ons woord, aantrekkelijk is de lezing van Dr August Snieders meeste romantische werken niet.

Overijsche.

VICTOR DE VEEN.

II.

Werken van Ch^{s} Dickens. Volksuitgaaf. *Schetsen van Boz,* 2 deelen; *Dombey en Zoon,* 2 deelen. Gent, Ad. Hoste. Prijs per deel: 1.50 fr.

Meer dan eens hebben wij reeds gelegenheid gehad deze goedkoope uitgaaf bij de lezers van den *Kunstbode* aan te bevelen. Het zal wel niet noodig zijn Ch^{s} Dickens nader te doen kennen. Deze Engelsche schrijver is zoo niet de grootste, dan toch een van de beroemdste onzer eeuw. Al zijne werken dragen het kenmerk van eene menschenkennis, welke men bij andere schrijvers schier te vergeefs zoeken zou. Hij dringt door tot in de geheimste hoeken van het menschelijk hart, en spoort er tot de minste gewaarwordingen op, die hij dan op eigenaardige wijze zijnen lezers weet voor te disschen. De minste zijner personen, die hij handelend doet optreden, zijn tijpen in den vollen zin des woords; de tafereelen van maatschappelijke verkeerdheden en lijden, die hij voor ons ophangt, zijn uit de natuur gegrepen en dus met waarheid geschilderd.

Maar voornamelijk de fijne, gezonde scherts, welke Dickens ons op elke bladzijde zijner werken te genieten geeft, maakt de lezing zijner romans aangenaam en aantrekkelijk. In hooge mate bezit hij de zoo moeilijke eigenschap van humoristisch te zijn, zonder in het gemeene, in het platte te vervallen; hij weet de lezers te doen lachen, maar vergeet daarbij niet tot hun hart te spreken, hunne aandacht op de verkeerdheden der samenleving te vestigen, hunne medehulp in te roepen tot leniging van smarten of verbetering van maatschappelijke toestanden. Kortom, hij vermaakt en ontroert, hij spot en lenigt, hij slaat en geneest.

Nimmer maakte een schrijver zooveel opgang als Dickens; over de nooit geëvenaarde gaven, welke hem in al zijne romans en schetsen kenmerken, bestaat geen verschil van gevoelen. Al zijne werken hebbon eene edele strekking; en toch is hij geen zedenprediker: integendeel hij is overal de geestige, ronde, meesleepende verteller, die ons al lachend de wereld rondleidt en ons de vrucht zijner scherpe en nauwgezette waarnemingen kwistig ten beste geeft.

Er blijft ons nog een woord te zeggen over de uitgave zelve. De uitvoering is onder vele opzichten goed te noemen, vooral wanneer men den lagen prijs, 1.50 fr. per boekdeel van ruim 200 blz., in aanmerking neemt. De druk, hoewel kompakt, is zeer duidelijk; het papier stevig, terwijl de gekleurdrukte omslag en eene plaat de waarde van elk boek nog verhoogen.

Al wie dus degelijke waar voor weinig gelds verlangt, die schaffe zich deze volledige werken van Ch^{s} Dickens aan.

FRANS DE GHENT.

III.
De Archipel in Vuur en Vlam door Jules Verne. 224 bl. Prijs; 2.50 fr.

Zoo luidt de titel van het 35^{e} deel der *Wonderreizen* van den bekenden Franschen schrijver, in het Nederlandsch uitgegeven door Jacq, G. Robbers te Rotterdam.

Het zal wel onnoodig zijn deze uitgave bij het lezend publiek bekend te maken. Wie kent immers de onuitputtelijke Verne niet, met zijne eigenaardige, wonderbare verhalen ons rondvoerende in het prachtige rijk der fantazie, en dat op eene wijze, die hem alleen eigen schijnt te wezen?

Dezen keer voert hij ons mede naar Griekenland, in den Archipel, te midden van zeeroovers, in de volle werkzaamheid van hun stout bedrijf, en wier schromelijke misdaden alom den schrik verspreiden. Kan dit boek reeds daarom boeiend genoemd worden, ook de prachtige beschrijvingen en enkele roerende tafereelen zullen het bij elken liefhebber van avontuurlijke reizen zeer welkom doen zijn.

Evenals de overige uitgaven van den Rotterdamschen uitgever is ook *De Archipel* in een schoon gewaad gestoken. Eene heldere, goed leesbare letter, benevens een vijftigtal houtgravuren maken dit werk tot een zeer net boekdeel. Een kaartje van *Griekenland en de Archipel* dient mede tot verduidelijking van het behandelde onderwerp.

De uitgever voor België van Jules Verne's *Wonderreizen* is Jul. Vuylsteke te Gent. Het hier besproken werk is ook bij alle boekhandelaren in Zuid-Nederland verkrijgbaar.

IV.
De Groote Markt van Brussel, door H. Van Kalken. Uitgevers A.N. Lebègue en Cie te Brussel.

Dit mag nu eens een echt volksboek genoemd worden, zoowel voor wat het beschrijft, als om den vorm waarin het onderwerp behandeld wordt. Zullen nu velen uit het volk het boek in handen krijgen? Jammer genoeg, trots al 't goede wat het boek bevat, meenen we ‘neen’ te moeten antwoorden; want zooals het heden gaat, schijnt ons volk al zelden een uurtje over te hebben, om een degelijk nuttig Vlaamsch boek in handen te nemen. Stellig is het wenschelijk, dat zulke werken onder het volk verspreid worden, om er zijne weetgierigheid door op te wekken en iets te leeren omtrent vroegere Vlaamsche gebruiken en zeden.

Heel wat belangrijks is er dan ook in dit werkje te vinden. Aardige tafereelen worden er ons in opgehangen, en menige wetenswaardige bijzonderheid wordt er omtrent voorvallen en merkwaardige figuren uit vroeger dagen aangestipt. Wat onder meer ander bovenal belang opwekt, is de flinke, pittige schildering van de markt en de beweging van koopers en verkoopers in vroeger tijd. De meedeelingen omtrent kleedij en de aardige bijzonderheden over de pruiken zijn zeer wetenswaardig en goed voorgebracht. Iets nochtans hadden we graag breedvoeriger behandeld gezien, namelijk, de beschrijving der verschillende gildehuizen, Stadhuis en Broodhuis. Zeker had eene nadere bespreking dier merkwaardige en echt kunstrijke gebouwen, het boek nog veel aantrekkelijks bijgezet; er mag immers aan hen, voor wie het boek geschreven is, wel eens aangetoond worden wat al schoons er in den stijl uit vroeger tijden te vinden is, in vergelijking met onze koude moderne bouwwijze, om alzoo den kunstsmaak op te wekken bij hen, die niet altijd een open oog hebben voor 't schoone.

Dit zij gezegd, daar het zeker in 's schrijvers bedoeling lag een *Volksboek* te leveren, niet een wetenschappelijk geschiedkundig werk voor ingewijden en historiebeoefenaars; want natuurlijk, mocht de schrijver, die niet over groote plaats

beschikte, vele feiten slechts even aanstippen en er niet breedvoerig over uitweiden.

De stijl is eenvoudig en past goed bij het behandelde onderwerp. Op enkele plaatsen mocht hij toch wat gespierder zijn: 't schijnt ons dat M. Van Kalken soms wat al te eenvoudig wil zijn. De taal over 't algemeen is zuiver.

We meenen *De Groote Markt van Brussel* zeer aanbevelenswaardig te mogen noemen, en eindigen met den wensch dat dit boek in veler handen kome.

Antwerpen, *Januari* 1885.

LEO VAN AKEN.

Kroniek.

Letter- en tooneelkunde. - Prijskampen.

- *Teyler's tweede Genootschap* schrijft de prijsvraag uit het vak der dichtkunst: ‘een tooneelspel, genomen uit Hollandsche toestanden,’ opnieuw uit. - De prijs bestaat in een gouden eerepenning ter waarde van 400 gulden. - De antwoorden worden ingewacht tot 1 April 1886, te Haarlem, aan het Fundatiehuis van wijlen den heer P. Teyler van der Hulst. Uiterlijk 1 Mei 1887 zal de uitslag worden bekend gemaakt.

- In den prijskamp voor eene novelle, door het ‘Davidsfonds’ uitgeschreven zijn er twee stukken ingezonden: 1° *Eduard* (zonder kenspreuk); 2° D*e geschiedenis van Oom Jacob* (met kenspreuk: ‘Helaas, hoe vlieden onze dagen’ enz.

Tot rechters zijn benoemd de heeren F. De Potter, Roëll, Rogiers, A. Snieders en Verhoef.

Werd ingezonden: een handschrift van den heer TH. SEVENS: *Onze nuttige huisdieren.* - Beoordeelaars: de heer kanunnik Martens en lg. de Beucker.

- Onze medewerker Julius de Geyter zal eene nieuwe uitgave in het licht zenden van zijn *Reinaart de Vos*, welke destijds in het letterkundig Pantheon van H.A.M. Roelants te Schiedam verschenen is. Vele verbeteringen heeft hij aan

deze uitgaaf toegebracht. Wat vooral belangrijk zal zijn is de *Voorrede* over den Middeleeuwschen versbouw, bewerkt naar een gansch nieuw stelsel, en hetwelk, zoo verzekert men ons, opschudding zal verwekken in de geleerde wereld. Deze voorafgaande studie zal voor titel dragen: 'De regels van den middeleeuwschen versbouw in *Dietsch* en *Duitsch*, en onderzoek naar de quantiteit in *Oudduitsch* en *Gothisch.*'

- Zelden is het gezegde: *de afwezigen hebben ongelijk*, meer van toepassing geweest dan op de zitting van Donderdag, 5 Febr. van de afdeeling van Nederlandsche letterkunde in den *Kunstkring* te Antwerpen.

Inderdaad, de voorlezing van dichter Pol de Mont van zijne gedichten *Op Schaatsen*, *de Meditatiën van Noldus Snoeck* en *Vogelkens-idylle* is keurig geweest, en heeft bij het talrijke publiek welverdiende en warme toejuichingen uitgelokt.

Onze beste gelukwenschen aan den dichter.

- Het *Davidsfonds* heeft zijne uitgaven voor 1885 volgenderwijze vastgesteld:

1° *Jaarboek*; 2° *Naar Rome en Jeruzalem*, door A. Oomen; 3° *Zonder God*, verhaal door Ren. Snieders; 4° *Vaderlandsche historie*, door David (1e deel).

- Volgens het Jaarboek van het *Willemsfonds* voor 1885, is het getal leden dier vereeniging thans 4,299, waarvan l10 in Noord-Nederland.

- De laatste roman van Aug. Snieders, *De Nachtraven*, werd tot nu toe op 12500 ex. gedrukt, namelijk 6500 ex. voor België en 6000 voor Holland. Voorzeker een schoon getal, dat weinig Zuid-Nederlandsche boeken mochten bereiken.

- De *Vereeniging van Nederlandsche Letterkundigen* telt thans 90 leden; de koninklijke goedkeuring is gevraagd en zoodra die verkregen is, zal de Vereeniging kunnen optreden. Zonderling is het, dat er *bijna geen* leden uit Zuid-Nederland zijn toegetreden en dat er zich slechts *drie* schrijfsters hebben aangemeld. Terwijl vele dames dikwijls klagen, dat zij miskend en vergeten worden, is het een merkwaardig teeken, dat zij, waar de schrijvers toetreden en schrijfsters gelijkelijk worden uitgenoodigd, met zeldzame eenparigheid

besluiten, om de bestaande Vereeniging als niet bestaande te beschouwen.

- Dezer dagen werd te 's Gravenhage een eigenaardig feest gevierd, namelijk het 25-jarig jubileum van den welbekenden *Spectator.* Oorspronkelijk door den *ouden heer Smîts* (Lindo) en den heer L. Mulder gesticht, werd dit weekblad spoedig een litterarisch-satyrisch tijdschrift, dat ook op politiek gebied zijne sporen wist te verdienen, vooral door zijne geestige teekeningen, die in 't begin vooral aan de teekenpen van Alex. Verhuel te danken waren.

Zooals men weet, is de bekende Vosmaer (*Flanor)* er heden ten dage de opsteller van. Vele der oude garde staan hem nog immer ter zijde en die waren 't, welke zich verleden week in gezellig samenzijn vereenigden om de stichting te herdenken en op 't ‘lang leven’ van den litterarischen bruidegom te toosten.

- Binnenkort zal, als vervolg op de *Litterarische Schetsen en Kritieken* van dr. Jan ten Brink, bij den uitgever Sijthoff te Leiden eene nieuwe volledige uitgave van ten Brink's romans en novellen verschijnen. Eene voorrede heeft de schrijver daartoe reeds geschreven.

Beeldende kunsten.

- **Tentoonstellingen**. - Te *Rotterdam.* Opening 31 Mei, uiterste datum voor inzending 16 Mei.

Voor inlichtingen zich te wenden tot W. Veders, Boompjes 42, Rotterdam.

Te *Glascow.* Opening 3 Februari. Voor alle meedeelingen zich te wenden tot M. Rob. Walker, secretaris van het Instituut van schoone kunsten te Glascow (Engeland.)

Te *Pau.* Voor inlichtingen, schrijven aan Mr L. Sers, voorzitter der maatschappij ‘Les amis des arts’, te Pau (Basses Pyrenées) Frankrijk.

Te *Parijs.* Opening 1 Mei. Laatste datum van inzenden voor schildering, teekening, akwarellen, enz. 14 Maart; voor beeldhouwwerk, gravuur, bouwkunde enz. 6 April.

Te *Brussel.* Geschiedkundige tentoonstelling van etsen en gravuren.

- Een tot nu toe onbekende tryptiek van Van Eyck zou te Vannes bij Tournan ontdekt zijn. De verschillende pan-

neelen stellen voor: 1° O.L.V. Boodschap, 2° aanbidding der engelen bij de kribbe; 3° de Drie Koningen; 4° de Besnijdenis. Het opschrift (niet van den tijd) luidt: Tryptiek van Lodewijk XI, portret van Karel II., Van Eyck. Zou 't stuk geen werk der Van Eycken zijn, toch is 't ontegenzeggelijk van hunne school; het draagt er al de kenmerken van.

- Meester Verlat heeft een drietal stukken voor de Antwerpsche tentoonstelling: Hulde aan de koningin der Bloemen, een avondeffekt Christus tusschen de twee moordenaars en een derde, waarvan het onderwerp onbekend is.

- In Mei aanstaande wordt er te Antwerpen door den onafhankelijken kunstkring eene tentoonstelling ingericht. De voorzitter van den kring is Mr D. Cox, rue de l'Angle, 1, te Brussel.

- Te Brussel in het Kunstverbond stellen de hh. Emile Charlet en Lucien Franck, kunstschilders en Victor Uytterschout, akwarellist een deel hunner werken ten toon. Veel bijval vinden hunne voortbrengsels.

- Een vijftiental tafereelen werden in de tentoonstelling van den Brusselschen kunstkring ‘L'Essor’ verkocht, aan bijzonderen en een tiental werden aangekocht voor den tombola.

- De Wereldtentoonstelling van Antwerpen belooft prachtig te zijn. De gebouwen zijn in 't droog en al de plaatsen ingenomen. Alle takken van nijverheid zullen uitmuntend vertegenwoordigd zijn. Toetreders kwamen uit alle landen, en van de meest beroemde werkhuizen. Vooral Frankrijk zal op den eersten rang staan Uiterst belangwekkende dingen zullen voorkomen. Zoo spreekt men onder andere van de tentoonstelling der werkingen van eene koolmijn. Ook de tentoonstelling der verschillende wijzen van verlichting belooft belangwekkend te zijn.

In de kunstafdeeling heeft er een wijl eene donkere onweerswolk rondgedreven. Zooals wij vroeger meldden gaf de samenstelling van den Jury reden tot ontevredenheid. Een oogenblik was er spraak van onthouding in massa. Algemeen werd er protest aangeteekend; in deze laatste dagen zond een groep jongere kunstenaars een brief aan den

Minister van landbouw en schoone kunsten, om recht te vragen over de eenzijdige samenstelling van den Jury. Nu schijnt de hemel op te klaren, daar men recht wil doen aan die rechtvaardige eischen. Zooals immer zullen er vele benoemden het ambt van jurij-lid niet aannemen; in hunne plaats zal men mannen van verschillende kunstrichting benoemen. Zoo worden alle kunstrichtingen vertegenwoordigd en ieder tevredengesteld. 't Is te hopen dat alles in den haak zal afloopen en er geen breekspel komen zal.

- De 24e driejaarlijksche tentoonstelling van beeldende kunsten, ingericht door de Koninklijke Maatschappij tot aanmoediging der schoone kunsten te Antwerpen, zal dit jaar gehouden worden van 2 Mei tot Octoher.

De daartoe opzettelijk bestemde lokalen zullen in de nabijheid der wereldtentoonstelling opgericht worden.

De jury, zegt de omzendbrief, zal voor de aanneming der werken streng zijn.

Vóór 1 April moeten de kunststukken ingezonden worden. Behalve de Belgische afdeeling, zullen er zoovele afdeelingen gevormd worden als er vreemde staatsbesturen officiëel vertegenwoordigd zijn bij de commissie.

De tentoonstelling zal een oppervlakte hebben van meer dan achtduizend vierkante meters.

Het getal der tentoon te stellen werken is voor de Belgische kunstenaars beperkt als volgt:

700 voor de schilderkunst, 100 voor de teekeningen, waterverfschilderingen enz., 100 voor de beeldhouwkunst, 50 voor de bouwkunde en 50 voor de graveerkunst en iithographie.

De jury van aanneming zal uit 33 leden bestaan. Voor de aanneming der kunststukken worden de 2/3 der stemmen van de aanwezige juryleden vereischt.

Er zal door de Commissie een algemeenen catalogus worden opgemaakt. Wij hopen dat die catalogus in de twee talen zal opgesteld worden.

Er zal een internationale jury worden samengesleld voor de belooningen. Ook zal eene loterij worden gehouden van kunststukken, door de commissie aangekocht.

- Een belangrijk vraagpunt werd dezer dagen in den Antwerpschen gemeenteraad besproken: de herinrichting

der akademie, die schijnt op de lange baan geschoven te zijn. Raadsheer De Winter vroeg hoever het met die belangrijke zaak stond. De h. Burgemeester antwoordde dat minister Beernaert de zaak onderzocht. De hr De Winter wees er toen op hoe hoog tijd het is die zaak in orde te brengen. Met moeite kan men nog klaar komen vóór het hernemen der winterkoersen in oktober. De nieuwe gebouwen zijn klaar, alles wacht en nog leeft het verouderde stelsel van onderwijs voort. Men dient dus de handen duchtig aan het werk te slaan.

Hr Burgemeester antwoordde, dat hij er in eene persoonlijke onderhandeling met den hr Minister op gewezen had, dat, zoo eenige punten in het programma hem niet voldoen mochten, hij voorstellen kon er veranderingen aan te brengen. Hij beloofde dat er in alle geval zou aangedrongen worden op spoedige uitvoering.

En nu een woord van ons. Mocht de h^{r} Beernaert eenige opmerkingen te maken hebben, dan zou wel op het voorplan mogen gesteld worden die hatelijke, domme, onvaderlandsche bepaling: *dat niemand tot de akademische* leergangen zal toegelaten worden, zonder de Fransche taal machtig te zijn. Is er dan niemand onder de Flaminganten, om dit aan minister Beernaart eens onder het oog te brengen. Jammer, dat er niet één Flamingant in den Antwerpschen raad die opmerking maakte. Laat ons hopen dat die domne bepaling verdwijnen zal; edoch we vreezen erg van neen.

- Beeldhouwer Jef Lambeaux is bezig het model te maken voor de fontein der groote markt te Antwerpen. De figuur van Brabo, die de hand van Antigoon in de Schelde werpt, is bijna voltooid.

Toonkunde.

- De Duitsche dagbladen kondigen aan, dat het zangspel de *Zwarte Kapitein* van onzen land- en taalgenoot Jozef Mertens op de schouwburgen van Hamburg en Altona zal gespeeld worden. De vertaling is van M. Flemmich, dezelfde die de *Oorlog* van Benoit in het Duitsch vertaalde. De heer Mertens heeft voor deze vertooning een nieuw bedrijf getoondicht.

- De Kommissie der Wereldtentoonstelling van Antwerpen heeft den dichter Jan van Beers uitgenoodigd een gedicht te maken, ter gelegenheid der opening van de Tentoonstelling. Het zal op muziek worden gebracht door Peter Benoit.

Vlaamsche belangen.

- Een verzoekschrift van *de Vlaamsche Conferencie bij de balie van Gent* is aan den Minister van Justicie gezonden, waarbij wordt aangedrongen op de regeling van het gebruik der landstalen bij de militaire strafrechtbanken.

- De letterkundige maatschappij *De Distel* te Brussel heeft zich tot denzelfden Minister gewend, met het verzoek de ontvangers der belastingen te verplichten ook de Nederlandsche taal voor hunne belasting- en beschrijvingsbrieven te gebruiken, zooals de wet het uitdrukkelijk voorschrijft.

- Leergang van Vlaamsche taal voor de Walen. - Door de zorgen van het Gemeentebestuur van Antwerpen werd over eenige dagen die leergang, door het *Willemsfonds* begonnen, heropend

De inschrijvingen zijn zeer talrijk, ruim een honderdtal.

Dit cijfer strekt onze Waalsche broeders tot eer, evenals ons Stadsbestuur, dat door het instellen van zulken cursus in eene wezenlijke leemte voorzien heeft.

Dinsdag 3 Februari werd de leergang geepend door M. Allewaert, Schepene van Onderwijs, in het bijwezen van den stedelijken opzichter, de leeraars en de ingeschrevene personen, welke laatsten allen verschillende bedieningen in onze stad vervullen.

M. Allewaert deed het groot gewicht van den ingestelden leergang uitschijnen, zoowel onder het oogpunt van maatschappelijke positie als onder nationaal opzicht. Hij maakte in kernachtige woorden den lof van het *Wiltemsfonds*, dat het eerste die nuttige instelling heeft tot stand gebracht, instelling die het Gemeentebestuur gelukkig is geweest officieel onder hare bescherming te nemen.

Deze hartelijke toespraak werd door al de aanwezigen warm toegejuicht.

Wij wenschen het Antwerpsch stadsbestuur geluk met het invoeren van dezen leergang, en zijn overtuigd dat hij de beste vruchten zal dragen.

- De Vlaamsche leergangen, ingericht door de Brusselsche Afdeeling van het Willemsfonds, blijken meer en meer aan eene dringende behoefte te voldoen. Onze lezers herinneren

zich dat de heer Van Kalken zijne lessen, vijf jaren geleden, begon met een veertigtal leerlingen en dat de eerste vierjaarlijksche cursus in Juni 1884 gesloten werd met ongeveer 500 leerlingen.

In October 1884 werd eene nieuwe vierjaarlijksche cursus ingericht. De heer Van Kalken, bestuurder van de leergangen, wist de medewerking te verkrijgen van een voldoend aantal leeraars en leeraressen, die zich geheel belangloos aan hunne taak wijden.

De leerlingen zijn dit jaar verdeeld over zes verschillende afdeelingen.

- Over eenige dagen ontvingen wij van wege den heer Hendrix Decoeyer, de onvermoeibare voorzitter der *Vlaamsche Harten*, uit het Fransche Robaais, eenen *Vlaamschen Almanak van het Noorden.*

Tot heden bestond, bij onze weet, geen enkel dergelijk iets voor de duizende taalbroeders, die ons Vlaanderen verlaten om in den vreemde het dagelijksch brood te zoeken.

Dank zij het lofwaardige initiatief van den drukker Lefebvre, Doornikschestraat, te Rijsel, is van heden af onze Vlaamschsprekende bevolking niet langer verstooten van dit geringe, en toch onmisbaar boekje, in alle huisgezinnen zoo welkom, vooral wanneer zooals hier het geval is, het nuttige met het aangename gepaard gaat. Markten, feestdagen, foiren, enz., dit alles vindt de bewoner van het Noorderdepartement in zijnen nieuwen almanak.

Wij meenen de tolk te zijn van alle ware Vlamingen, met den heer Decoeyer en den heer Lefebvre onzen innigsten dank uit te drukken voor het goede, het nuttige dat zij voor onze taalbroeders tot stand brachten, en wij geven hun den ten volle verdienden titel van: Ware Vlaamsche Harten!

Sterfgevallen.

- Den 31 December 1884 overleed te Amsterdam de heer I.M. Calisch, in den ouderdom van ruim 76 jaren. Hij was bekend door zijne groote belezenheid en veel kennis van de literatuur, inzonderheid van de Fransche. In zijn onuitgegeven letterkundige nalatenschap komt eene vertaling in Fransche verzen voor van eenige meesterstukken onzer vaderlandsche dichters.

- Een warme flamingant, Jozef de Cort, medestichter met A.J. Cosyn van de *Vlaamsche Kunstbode*, gewezen opsteller van de Vlaamschgezinde bladen *De Vlinder*, *Ieders Belang*, enz, destijds te Antwerpen uitgegeven, is op 9 Feb. laatstleden alhier overleden.

De wonderbloem van Indië
Zangspel in één bedrijf door
Theodule van Hauwermeiren.

Personen:

1. ROSINA. | 2. WILLEM, jong zeekapitein.

Een klein en lief gemeubeld salon. Rechts eene schouwplaat voorzien van vazen, rozen, en een bloemenkorfje met linten aan. - Tafel, stoelen, sofa.

1e Tooneel.

ROSINA.

(de bloemen schikkende).

- Dezen morgend komt neef de zeekapitein van zijne reis naar Indië terug. Zijn eerste bezoek zal voor mij zijn, en daarom moet hij hier alles lief en aantrekkelijk vinden. Van bloemen houdt hij net zooveel als ik, omdat ik, zegt hij, zelve eene bloem ben... Of kozijn een beetje de kunst van vleien verstaat!... Ha!.. hier in't midden moet het bloemenkorfje staan, dat mijn oom mij gisteren op mijn naamfeest geschonken heeft. 'Aan mijne beminde Rosina' staat er in gouden letters op... Die brave nonkel! Sedert ik bij hem woon, zijn geene bloemen te schoon voor hem, om ze aan zijne nicht te schenken... Hij ook weet dat bloemen mij gelukkig maken...

(Geestdriftig)

. Want wat is er toch schooner in de lieve natuur?...

I.

Hoe heerlijk zijn de bloemenknopjes,
Wanneer zij bevend opengaan,
En 's uchtends in haar kroon de dropjes
Gelijk de reinste perels staan!
Wanneer de jonge bloempjes blozen,
Zoohaast het windeken haar kust,
Dan spreekt ons dit van minnekoozen
En zaligheid en levenslust!

II.

De bloemen zijn de zinnebeelden
Van jeugd aan lieflijkheid gepaard.
Haar balsemgeur en kleurenweelden
Zijn als een zoete lach der aard.
De lieve bloemekens gelijken
Aan perels door de zon gestrooid,
En die gelijk juweelen prijken
Waarmee de lentemaagd zich tooit!

(Gerucht.)

Hoor ik daar geenen voetstap? Wellicht is het Willem!

WILLEM

(achter de schermen).

- Rosina!... lieve Rosina.

ROSINA.

- Zijne stem!

2e Tooneel.

De vorige, WILLEM (met veel smaak als zeekapitein gekleed, - eene groote bloem in het knoopsgat.)

WILLEM.

- Allerliefste nicht, ik ben eindelijk bij u terug!

ROSINA.

- O die goede, beste kozijn!

(Omhelzing.)

WILLEM.

- Hoe dikwijls heb ik aan u gedacht!

ROSINA.

- Met welk ongeduld heb ik gewacht op uwe komst!

WILLEM.

- Altijd was uwe schoone beeltenis in mijnen geest...

Gij waart voor mij de blanke sterre,
Die op de zwarte zee van verre
Mij steeds bemoed'gend tegenblonk,
Wanneer mij soms de moed ontzonk.
Ik zag zoo vaak in mijne droomen
Mij nader bij die reine komen,
En echter voerde 't lot mij ver
En altijd verder van die ster!

ROSINA.

Wanneer gij op de woeste baren
Waart blootgesteld aan tal gevaren,
Leed mijne ziel de stormen mee,
Die dreigden u op 't vlak der zee.

WILLEM.

Doch eindelijk vind ik u weder,
Gelijk de bloeme zacht en teeder,
Die men met vroolijk hart begroet,
Wanneer geen winterstorm meer woedt!

SAMEN.

Dit wederzien bant uit het harte
De langgevoede vrees en smarte,
De zon der vreugd is opgestaan
En lacht ons weder vroolijk aan!

WILLEM.

- In afwachting, dat ik perelsnoeren en reukwerken als geschenken aan uwe voeten kome nederleggen, bied ik u de bloem aan, die ik in mijn knoopsgat draag, en die eene wonderbloem van Indië is...

ROSINA.

- Eene wonderbloem?..

WILLEM.

- Om dit te verstaan, moet men weten dat... Ja zie, het is eene heele geschiedenis, die ik u zal vertellen, want... ik weet dat de vrouwen nieuwsgierig zijn... Indië, lieve nicht, is het schoonste land van de wereld.

(Met geestdrift)

Iets waar gij u geen denkbeeld van vormt, iets dat men moet zien om te gelooven, kortom - eene magnifieke streek...

I.

Bosschen, bergen, woeste kanten,
Leeuwen, tijgers, olifanten,
Apen, moka, peperplanten.
Thee en palm; en opium
Opgerookt door rare kwanten..
Edelsteenen, diamanten,
Perels, elpenbeen alom!

II.

Bruine Muselmaansche vromen,
Die met hunne muftis komen
Onder duizend kokosboomen
Naar moskee en bedevaart!
Radjahs, slaven, heil'ge stroomen
Maken Indië 't land der droomen,
Ja, de wonderstreek der aard!

De natuur is er prachtig, en de vrouw... o! de vrouw is het meesterstuk der natuur.

ROSINA.

- Maar de geschiedenis der wonderbloem?

WILLEM.

- Dit staat er mede in verband, want als er van geene vrouwen in komt, is het van geen belang... Ik wandelde eens aan den oever van eenen heiligen stroom. De Indianen namen er een bad in, om, volgens zij meenen, al hunne zonden af te wasschen... Men ziet dommer dingen gebeuren... Onder de baders was er een verrukkelijk jongmeisje, dat, tot mijne verwondering, ook al met eene zwarte zonde moest besmet zijn. Op eens hoor ik haar schreeuwen en zie ik eene krokodil op haar afkomen.. Ik spring in den stroom, en vandaar recht in de armen van de verschrikte Indiaansche... 'k Neem haar vast, bereik den oever, leg haar onder eenen bananenboom neder, en verlies het bewustzijn.. ongelukkiglijk!

ROSINA.

- Wat groot gevaar hebt gij geloopen!

WILLEM.

- 's Anderendaags ontwaak ik in eenen prachtigen tuin, en zie er mijne schoone, die genotvol in eene hangmat ligt te wiegelen met eene geurige havana tusschen de hagelblanke tanden... Zij was de dochter van eenen radjah, en lief en schoon als eene fee...

O stonden zoet
Voor mijn gemoed!
O zonderlinge harteklop!

Een bloemelijn
Scheen zij te zijn,
Die zachtjes op den stengel beeft,

Een engelin,
Die lieflijk in
Een' wiegelende wolke zweeft!

En bloemengeur
Steeg daar tot heur,
Te harer eer als wierook op!

SAMEN.

WILLEM.

O zonderlinge harteklop?
O stonden zoet
Voor mijn gemoed.

ROSINA.

Waarom die gloed
In zijn gemoed,
Die zonderlinge harteklop!

WILLEM.

- ‘Blanke mensch’ sprak ze van uit hare hangmat, ‘blanke mensch, er staat geschreven in den Koran: Er is maar één God en het is God, en Mahomet is zijn profeet; - en God heeft de dankbaarheid onder de menschen bevolen,’ Daarop zegde zij dat ik in eenen toovertuin stond, en dat ik daar eene wonderbloem mocht plukken, die altijd geluk aanbrengt aan diengene, welke ze bezit. Natuurlijk liet ik het mij geene tweemaal zeggen. Ik bleef nog verscheidene dagen in de paleizen van den radjah, wier schoone dochter gedurig aan mijne zijde was, en waarschijnlijk wel een beetje verliefd op mij was geworden... Bij mijn vertrek deed zij mij beloven later bij haar weder te keeren.

ROSINA.

- Ha! bij voorbeeld, dat zult gij toch niet doen?

WILLEM.

- Men belooft zooveel aan de vrouwen waar toch niets van komt. De wonderbloem van de lieve radjah's dochter heb ik voor u bewaard.

(Hij geeft ze.)

ROSINA.

- Dank u, beste kozijn; blijft te zien of ze wonderen doet.

(Zij steekt ze in het bloemenkorfje.

Gij blijft met ons het middagmaal nemen?..

WILLEM.

- Ik weet niet of...

ROSINA.

- Geene uitvluchtsels... Ik laat u een oogenblik alleen, om nonkel uwe komst te melden.

3e Tooneel.

WILLEM, alleen. - (Terwijl hij het bloemenkorfje bekijkt.)

Hoeveel kusjes heb ik op die bloem niet gegeven. Kijk, wat lieve korfje.

(Lezend)

'Aan mijne beminde Rosina'. - Wat zie ik!... Hij, die haar beminde noemt, is ongetwijfeld haar minnaar! En dat is natuurlijk een geschenk van hem! Ach, waarom voel ik me nu zoo zonderling te moede? Rosina is jong en schoon...

een meisje zoo charmant en zoo pikant,
Zoo allerliefst en zoo gloeiend amusant!

O! nu gevoel ik, waarom onophoudelijk al mijne gedachten naar haar dwalen...

I.

Ik hoor haar naam in 't ruischen van de blaren
En in de lieve vogelstem,
Ik hoor haar naam in 't klotsen van de baren,
In 't windengieren hoor ik hem.
Bij 't sterk geluid van storm of woeste vlagen,
Bij 't buldren van den wilden vloed,
Voel ik niet zoo mijn kloppend harte jagen,
Als bij haar naam zoo naamloos zoet!

II.

Wanneer ik op de grauwe golven wiegel
Volgt mij haar beeld op mijne baan.
Ik zie haar in den blauwen waterspiegel
En in de azuren wolken staan.
Haar reine blik voor mij heeft meerder waarde

Dan 't licht, dat uit de zonne stroomt;
Zij schijnt mij toe als 't schoonste pand der aarde,
Waaraan mijn ziele minnend droomt!

En ach, ik zie thans dat zij eenen minnaar heeft... Is 't alzoo dat de wonderbloem van Indië geluk moest aanbrengen.

4e Tooneel.

De vorige, ROSINA.

ROSINA.

- Bewondert gij mijne schoone bloemen, kozijn?

WILLEM.

- Ik denk dat dit bloemenkorfje...

ROSINA.

- Een prachtig geschenk is, nietwaar!

WILLEM.

(ter zij)

- Een geschenk... ze bekent!

ROSINA.

- Het heeft me zeer verrast...

WILLEM.

(ter zij)

- Ik stik!... ik moet hier weg...

(Luid)

Vergeef mij dat ik zoo op eens van hier ga... eene lichte ongesteldheid... uwe woorden... een beetje lucht...

ROSINA.

- Gaat gij dan heen, Willem?

WILLEM.

- Maar wederkomen zal ik... Die bloemen... dit korfje en uw naam...

ROSINA.

- Heeft die bloemengeur u misschien kwaad gedaan?

WILLEM.

- Nu ja!

(ter zij)

O dat is te sterk!

(Spoedig weg).

5e Tooneel.

ROSINA, alleen.

Kijk, wat zonderlinge handelwijze!... Wat moet ik opmaken uit die zoete woorden bij zijne aankomst, en zijne plotselinge ongesteldheid bij het zien van dit korfje?

(Het korfje beziende)

Ho! heeft hij wellicht dit opschrift verkeerd uitgelegd?

(Glimlachend)

Ik begin een beetje te raden wat dit alles moet beteekenen.

(De oogen nederslaande)

Hij heeft mij zulke lieve namen gegeven!... Maar waarom dan van die dwaze radjahsdochter zooveel goeds zeggen? Heeft hij me jaloersch willen maken?... ah, wacht een beetje!... De mannen hebben de kracht, de vrouwen hebben den list en de slimheid... Ik heb mijn plan, ik!

6e Tooneel.

De vorige, WILLEM.

WILLEM.

(haastig op)

- Juffvrouw... nicht... Rosina.. nu heb ik de buitenlucht niet meer noodig...

ROSINA.

(lachend)

- Is de ongesteldheid reeds over?..

(ter zij)

Laat ons goed onze rol spelen!

WILLEM.

- Daar zoo even heb ik zeer zonderlinge woorden gezegd...

ROSINA.

(Ter zij)

- De liefdeverklaring begint... opgepast!

WILLEM.

- Die woorden trek ik in, lieve nicht.

ROSINA.

- Wat belieft u?

WILLEM.

- Wel is waar is hier eene zaak van liefde op het spel..

ROSINA.

- Zoo zoo..

(ter zij)

Hoort gij hem komen... Hij zal nog zoo spoedig niet overwinnen!

WILLEM.

- Kom, zetten wij ons een oogenblik op deze sofa neder om te praten.

(Zij zetten zich, Rosina met schijnbaren tegenzin.)

Uw hart, Rosina, ik weet het, is niet meer vrij.

ROSINA.

(met gemaakte ontroering)

- O ja.. neen... ja

(terzij.)

De bom gaat bersten!

WILLEM.

(met nadruk)

- Welnu, een zeekapitein is er de man niet naar om door treurnis te verteren, en daarom heb ik ingezien, dat mij niets anders meer overblijft dan u geluk te wenschen met hem, dien gij bemint.

ROSINA.

(uit het veld geslagen)

- Wat is dàt nu?

(Ter zij)

Moest hij mij dàt komen zeggen! Ah bij voorbeeld!

WILLEM.

- Uw geluk is mij meer waard dan het mijne...

ROSINA.

(terzij)

- Maar wat zijn die mannen veranderlijk!

WILLEM.

- Ik.. ik zal alles vergeten en weder vertrekken...

ROSINA.

(hevig)

- Vertrekken! Gij? Wellicht wederom naar Indië bij de dochter van den radjah!

WILLEM.

- Als ik er geluk wedervind, waarom niet?

ROSINA.

- Om met haar bloemekens te gaan trekken of te gaan zwemmen misschien!

(Spottend.)

Dat gaat nu naar Indië om met eene bruine wilde te gaan vrijen, als er zooveel witte vrouwen te vinden zijn, die branden van verlangen om met eenen witten man te trouwen!...

WILLEM.

- Het moet zijn.. ik gevoel het...

't Gewoel der baren
Zal door gevaren
Den storm bedaren
Van 't woelend hart!

ROSINA.

Bij golfgewemel,
Azurenhemel
En stargeschemel
Vergeet me uw hart!

WILLEM.

En met de winden
Zal 't beeld verzwinden
Van haar die 'k minde
Uit heel mijn hart!

SAMEN.

't Gevoel der baren
Zal door gevaren
Den storm bedaren
Van 't woelend hart!

WILLEM.

- Thans zal ik over dat alles geen woord meer spreken...

ROSINA.

(spijtig ter zij)

- Ik had me misgrepen.

(Luid)

. Daarom zal nooit onze goede vriendschap verbroken worden. Vriendschap.. geene liefde.

WILLEM.

(ter zij)

- Welke vurigheid in hare stem...

ROSINA.

(even)

- Welnu, wat gedaan is blijft gedaan. Ik ook zal er over zwijgen.

WILLEM.

(terzij)

- Zou men niet zeggen dat zij een weinig hare bekentenis betreurt?

(Luid)

Zekerlijk.. er bestaat vriendschap onder ons... oprechte, goede, trouwe en warme vriendschap! Ik blijf voor u altijd - een kozijn.

ROSINA.
- En ik voor u

(met nadruk)

eene nicht.

WILLEM.

(naderkomende)

- Hoe jammer toch dat het zich daarbij bepalen moet... En zeggen dat ik zulke lieve droomen had... droomen is bedrog!

ROSINA.
- Gingt gij dit onderwerp niet onaangeroerd laten?

WILLEM.
- Ja.. maar in uwe tegenwoordigheid is het hoofd zoo licht verdraaid... uwe schoonheid doet alle beloften vergeten.

ROSINA.
Daar zijt gij aan den gang?

WILLEM

(met vuur)

- O ja, uwe blikken zijn betooverend als die van eene meermin..

ROSINA.
- Eene meermin... Indien uwe wilde radjahsdochter dit hooren moest!

(Op de volgende vragen wordt sterk gedrukt.)

WILLEM.

- Wat wilt gij daarmede zeggen? Is ze niet ver van hier?

ROSINA.

- Gelijkt dit aan geene bekentenis?

WILLEM.

- Eene bekentenis als de uwe van daar straks?

ROSINA.

- Heeft ze u niet met eerbewijzen overladen?

WILLEM.

- Heeft men uw hartje niet gestolen?

ROSINA.

- Heeft zij met u niet willen vrijen?

WILLEM.

- Heeft hij geen bewijs van liefde gegeven?

ROSINA.

- Hebt gij geene wonderbloem gekregen?

WILLEM.

- Is 't niet door die bloem dat ik zijn geschenk gezien heb?

(Beiden zijn zeer opgewonden.)

ROSINA.

- Zijt ge voor haar in 't water niet gesprongen? Ha! ha!

WILLEM.

- 't Is niet van: ha! ha!... 't is dat ik vraag of zijn geschenk u geen plezier gedaan heeft? Ja, nietwaar.. Ho! ho!

ROSINA.

- 't Is niet van: ho! ho!... 't is dat ge gezegd hebt dat zij eene bloem is... Hebt ge niet beloofd weer te zullen keeren? Zijt ge voor haar op de knieën niet gevallen?

WILLEM.

(Zijn zweet afdrogende)

- Met vrouwen twisten!.

(zachter)

Kan ik beletten dat zij schoon is?

ROSINA.

(zacht)

- Kan 'k beletten dat men me schoon vinde?

WILLEM.

- Dat ik in de paleizen van den radjah kwam?

ROSINA.

- Dat men op mij verliefd gerake?

WILLEM.

- Dat men mij bloemen doe plukken? Heb ik gevraagd om een bad te nemen?

ROSINA

(al zachter)

- En ik om eene geschenk te hebben? Moest ik hem met zijnen korf de deur wijzen! Is 't een teeken dat ik hem bemin?

WILLEM.

(vol vuur)

- Wat!... gij zoudt... maar uw hart is dan nog vrij!... O zoo gij wist hoe goed mij die gedachte doet... hoe ik aan u denk.. hoe ik u liefheb. Maar dat alles weet gij niet; welnu ik ga het u zeggen.

ROSINA.

(beschaamd)

- Maar kozijn toch..

WILLEM.

I.

Ik hoor uw naam in 't ruischen van de blaren
En in de lieve vogelstem.
Ik hoor uw naam in 't klotsen van de baren,
In 't windengieren hoor ik hem.

Bij 't sterk geluid van storm of woeste vlagen,
Bij 't buldren van den wilden vloed,
Voel ik niet zoo mijn kloppend harte jagen
Als bij uw naam zoo naamloos zoet!

II.

Wanneer ik op de grauwe golven wiegel,
Volgt mij uw beeld op mijne baan.
Ik zie u in den blauwen waterspiegel
En in de azuren wolken staan!
Uw reine blik voor mij heeft meerder waarde,
Dan 't licht dat uit de zonne stroomt.
Gij schijnt mij toe als 't schoonste pand der aarde,
Waaraan mijn' ziele minnend droomt!

ROSINA.

(stil)

- Kozijn... dat is zoo onverwacht..

(ter zij)

Eene kleine leugen!

WILLEM.

(vol vuur)

- O zeg mij toch of ik mag hopen! Zeg wat gij wilt of begeert... ik zal vliegen.. de wereld rond.. Waar moet ik naar toe, spreek!.. ik ben uw nederige slaaf!..

Ik zal voor u bij de Tartaren
Om reukwerk en om perels varen,
Om porselein in Japaland,
Om goud op 't Afrikaansche strand
Ik breng uit Sandwich u koralen,
'k Zal wijn in 't gloeiend Zuiden halen;
Uit Congoland van Makoko
Breng ik u pels of cacao!

Ik breng u kokos en bananen,
Vanilla van de Brazillianen.
Ik breng gebloemt uit Florida
Of vijgen uit Batavia!
Ik zal in leeuwenkuilen dringen
Ofwel van pyramiden springen;
Ik vecht met krokodil en draak,
Zoo ik u maar gelukkig maak!

ROSINA.

Ik voel mijn herte thans ontroeren,

Maar boven al die wondertoeren
En 't schoonste dat er wezen kan,
Verkies ik liever u tot man!

SAMEN.

O zoete liefde, ô levensbronne,
Gij zijt gelijk een warme zonne,
Die 't levenspad met glansen tooit,
En bloemen op ons wegen strooit!

WILLEM.

- Mijn lieveken, wat zullen wij een gelukkig paarken zijn?

(Eensklaps)

Maar drommels...

ROSINA.

- Welnu?

WILLEM.

- Wat zal de andere wel zeggen.. die.. ge weet wel..

ROSINA.

- De schenker van 't bloemenkorfje?.. 't is niemand anders dan mijn oom.. 't is toch zoo een brave mensch!

WILLEM.

- Wàt.. uw oom! dat is opperbest.. maar waarom niet alles gezegd!

ROSINA.

(beschaamd)

- Om.. u een beetje jaloersch te maken.. zie.

(streelend)

Gij ook hebt me jaloersch willen maken, met van die radjahsdochter te spreken...

WILLEM.

- Ja maar. 't is dank aan hare wonderbloem dat wij gelukkig zijn.. Immers, ik zie die bloem in dat korfje, 'k bemerk het opschrift, maak gissingen en heb eindelijk de overtuiging, dat de wonderbloem geluk aanbrengt aan haar die ze bezit. Want gij hebt mij de bloem van uw hart geschonken voor de wonderbloem van Indië.

ROSINA.

- Iets wat ik niet betreur.

WILLEM.

- Lieve, lieve Rosina!

(Hij kust haar.)

Slotzang.

SAMEN.

Dames, heeren, twee gelieven
Stappen 't huwelijksbootjen in,
Om, bestierd door trouwe min,
Door de wereldzee te klieven;
Zoo gij wilt dat zij eens stranden
Op der blijheids lieve kust,
Geeft daartoe hun moed en lust,
En klapt dapper in de handen!

Gordijn.

Gent, *Februari* 1885.

Poëzie

I.
Den heeren Pieter Lanssens, *geschiedschrijver*, *oudheids- en letterkundige*, geb. te Lichtervelde, 11 Mei 1801, overl. te Couckelare, 22 Nov. 1879.

(*Onuitgegeven gedicht.*)

Als de eik, op kloeken stam, bekroond met frissche bladeren,
Zoo krachtvol stapte hij de baan des levens door;
Met kenniszucht bezield, echt mannenbloed in de aderen,
Schiep hij zichzelve een naam, die blinkt met heldren gloor.

Als wijsgeer, vrijheidszoon, als denker en geleerde,
Was hij voor 't goed en 't schoon begeesterd te allen tijd;
Terwijl hij oudheidskunst, geschiednis hoog vereerde,
Was ook zijn wakkre geest der letterkunst gewijd.

De dank des Vaderlands legt lauwerkronen neder
Op 't graf des eedlen mans; gebloemte strooien wij
voor hem, den man van hart, die zijne kloeke veder
Gebruikte voor het nut der burgermaatschappij.

Vrouwe VAN ACKERE,
geb. MARIA DOOLAEGHE.

II.
Eerlijkheid.

Koestrend schijnt de meizon over 't steedlijk
Marktplein, waar het krielt van morgenwandlaars;
Waar het krielt van stedeliên en boerlui
Zich verdringend als der zeeën baren
Rond de potjes lentebloemen, rond de
Kevies duiven, kooien vooglen, koopwaar
Die den zondag slechts ter markt gebracht wordt,
Onder 't hel gerammel van den beiaard.

Op den stoep van 't landhuis zit een dertig-
jaarge vrouwe en nevens haar een vinnig
Meisje, schier een kind. 't Zijn onbedeelden
Uit de volksklas, die met bloemenventen
Bij de zondagslendraars eenge stuivers
Winnen, dan wanneer voor 't kind geen school is,
Dan wanneer voor moeder 't spintuig stilstaat.

't Meisje dat niet weet wat lijden is op
Aarde, stemt een schoolrefreintje, zonder
Te bemerken dat op moeders wezen
Armoede en gebrek te lezen liggen,
Sinds haar man gedragen werd naar 't kerkhof.

Jonge hartjes zijn toch steeds gelukkig!

Somber blikt de weduw vóor zich henen,
Want nog bleef vandaag de handgift achten,
En daar slaat de klokke einde markttijd.

Traagzaam, arm in arm, een heerschap met een
Jonge dame naadren voor der weduw
Bloemenmande en onderzoeken meenge
Ruikers, welke 't kleine meisje met een
‘Als 't u belieft, mevrouwe’, smeekend aanbiedt.
Doch de heer, ze wis niet vindend naar zijn
Keuze, wijst ze knorrend af, wat schooner
Tuiltjes wil hij koopen voor de juffer.

's Kinds gesmeek ontroerde 't hart der dame:
Zij begreep dier moeder stommen aanblik,
Voelde een traan van medelijden in haar
Wimpers zwellen, en terwijl het heerschap
Even omkeek, haalde ze iets uit haren
Beugel: een gevouwen briefken. Liet het
Heel verborgen vallen in den bloemkorf;
Nam dan weer den arm van heur geleider,
Die - men raadt het - vader is der juffer,
En het rijke paar hernam zijn wandling
Onder 't hel gerammel van stadsbeiaard.

- Zie eens, moeder, wat ik heb gevonden,
Riep 't verrukte kind, der vrouwe 't briefken
Toonend, - zie wat voor een lieflijk beeldje.

- Kind, waar hebt ge dat gekregen? Vroeg de
Vrouwe vol ontsteltnis, daar zij zag dat
't Stuk papier een banknoot was van waarde!

- 't Is die schoone juffer, moeder, die het
Briefken in den korf heeft laten vallen:
Zeg eens, moeder, is voor mij dit beeldje?

- Neen, verloren, moet het wis de juffer:
Neen, behouden mag ik zulk een schat niet;
't Is mijn plicht het aan die dame weer te
Dragen.....
..... En daar loopt de bloemverkoopster
Vlug de markt op met 't gevonden briefje.

Blozend blijkt de juffer niet te willen
Weten wat de vrouwe meende; doch de
Heer begreep de milde daad zijns kinds, en
Welk een adeldom van ziel zij was ook.
Dan, terwijl van vreugd zijne oogen blonken,
Nam hij 't nootje dat de vrouw hem reikte,
Stak het weg en haalde een ander uit zijn
Dijzak. Hartlijk sprak hij tot de moeder:
‘Mijne brave dochter gaf u twintig
Frank omdat gij arm zijt. Ik, ik schenk er
Vijftig voor uwe eerlijkheid, want onder
't Arme kleed die deugd heeft dubbel waarde!

En het rijke paar trok weer de markt door,
Onder 't hel gerammel van stadsbeiaard.

Kapitein V. VANDE WEGHE.

Kamp van Beverloo, 1885.

III.
Hoop en moed.

Aan vriend Alfons Carlier, te Roeselare.

Onmeetbaar ligt daar 't eenzaam, treurig veld,
Met dik bevroren sneeuwkorst overtogen;
Zoo diep schijnt de aarde in de arms der dood gekneld,
Dat alle hoop op leven schijnt vervlogen!...

En midden 't doode veld daar, staat de boom
Alleen, geheel alleen en gansch ontbladerd!
Nochtans hij staat er pal, als zonder schroom,
Hoewel geen vogel zelfs zijn stam nog nadert!

De scherpe noordwind buldert door zijn kruin,
En slingert wild zijn takken in het ronde;
De storm slaat 't veld dooreen tot morzig puin, -
Nog staat de boom daar, kloek en ongeschonden!...

'Na storm komt rust!... Na regen, zonneschijn!..'
Roept hij door 't dal, begeesterd en bewogen,
Tot allen, die op aarde in treurnis zijn,
En, reikt zijn arms bezielend tot den hoogen!

P.P. DENYS.

Komen, 19-2-85.

IV.
Herdenkt gij soms dien avond...

Herdenkt gij soms dien avond nog,
dien avond, lang geleden?
Door koude en guren noordenwind,
om uwer kussen genot, mijn kind,
kwam ik van wijd tot u getreden.

Door koude en wind kwam ik tot u...
de sneeuw lag op de wegen.
Zoo eenzaam lag het pad... van ver
blonk, als der liefde lokkende ster,
de gele schijn der lamp mij tegen.

Zoo stil was 't rond... Uw hutje lag
in diepe rust gezonken.
Daar klonk uw stap; maar eer één woord
van beider lippen werd gehoord,
had op uw mond mijn kus geklonken.

Een poos hield ik, met zachten druk,
uw blanken hals omvangen.
Dan, eer ik om 't zoete voorrecht bad,
hadt gij mijn koude hand gevat,
om ze aan uw warmen boezem te prangen.

Zeg, weet gij 't nog, hoe in de schouw
de lustige krekels zongen?
hoe, in het gezellig kamerkijn,
bij onzer liefde warmenden schijn,
verlangens in ons herte drongen?

Zacht, onder blonde wimpers, loech
uw blauwig oog mij tegen,
en bij het suizende windgefluit,
hoe klonken er kussen, zoo wild en luid,
dat soms de schalksche krekels zwegen.

Het vuurtje, flikkerend warm en hel,
schiep rozen op uw wangen.
Nooit kussensmoê, tot laat in den nacht
streelde ik uwer lokken donzige pracht,
het hert vol onverzaad verlangen.

ARNOLD SAUWEN.

Antwerpen.

V.
Ik denk aan u, ik droom van u.

(*Aan Catharina.*)

Ik denk aan U, den ganschen dag,
Bij bloemengeur en zonnelach;
Klinkt er een lied, een melodij,
Ik denk ge zijt me dan nabij,
Het is uw stem, zoo lispend zoet,
Zij dringt me diep in het gemoed
En spreekt me stil van liefdegloed...
O! liefste goed,
O! liefste goed,

Bij bloemengeur en zonnelach,
Denk ook aan mij den ganschen dag.

Ik droom van U. den ganschen nacht,
Bij maneschijn en sterrenpracht;
Ik woel onrustig op de spond',
Ik droom; ik kus uw rozenmond.
Het is uw kus zoo teeder zoet,
Hij ritst en vlamt me door het bloed
En spreekt me stil van liefdegloed.
O! liefste goed,
O! liefste goed,
Bij maneschijn en sterrenpracht,
Droom ook van mij den ganschen nacht.

PHIL. CALUWAERT.

Heist-op-den-Berg.

Bladvulling.

De beste stuurlui staan aan wal.

Jan maat gaf orders aan zijn lieden,
Die henen moesten met zijn scheep;
Hij stond van toorn bijkans te zieden,
Omdat men hem verkeerd begreep.
Een vriend zij: ‘Je hebt schoon te praten,
Je weet geen jota van de vracht;
Doe zelf je werk, dan kan je laten
Al wat jij onnauwkeurig acht.’
Maar de ander zeide: ‘Ben je mal?
De beste stuurlui staan aan wal!’

POL ANRI.

Eenige Schoonheden onzer Moedertaal, Beknopte Bespiegelingen voorgedragen door Edward Ipers, *in de letterkundige vereeniging Jan Frans Willems te Antwerpen.*

Inleiding.

Onze lieve Dietsche Moedertaal, die wij te recht vereeren als een pronkjuweel, is niet, gelijk meest alle andere Europeesche talen, eene bastaardspraak, die op vreemden bodem, op Griekschen of Latijnschen grond, haren oorsprong is gaan zoeken; zij is geene arme bedelares, die elken oogenblik de behoefte gevoelt om bij uitheemsche spraken eenige sieraden, woorden of uitdrukkingen, te gaan ontleenen.

Zij heeft eigen grond, eigen rijkdom, en zoo is zij, én door hare oudheid, én door hare eigene bestandmiddelen, én door hare eigenaardige voorstelling der gedachten, wel degelijk te vergelijken aan den schitterenden diamant, die alles van zich zelven heeft: waarde, glans, schoonheid, klaarheid.

Die gedachte mocht ik eens voor u ontwikkelen in deze vereeniging, en daar gij u niet onverschillig hebt getoond aan den welverdienden lof, dien ik toen onze Moedertaal toezwaaide, voel ik mij aangemoedigd om mijne bemerkingen rakende onze Dietsche spraak voort te zetten, en eenige harer schoonheden, u wellicht beter bekend dan aan mij, voor uwe oogen te brengen, of, beter gezegd, aan uw geheugen te herinneren.

De schoonheden onzer Moedertaal! Dat is eene onuitputbare bron van kostelijke juweelen, dat is eene grondelooze mijn van schatten, in geene andere taal te vinden, en hoe dieper men die mijn doorwoelt, hoe glansrijker de saffieren en smaragden voor de oogen komen schitteren.

Ja, onder dit opzicht is het met onze taal gelegen, juist gelijk met eene mijn vol edelgesteenten, vol kostbare metaalstof. Men is als verstomd bij het ontdekken van zooveel waarde, en men weet niet hoe die te rangschikken, aan welke den voorkeur te geven.

En toch moet ik, om iets of wat klaar te zijn, eenige orde in mijne bemerkingen brengen; ik mag u niet al die schitterende dingen in eens voor de oogen werpen; zij zouden het gezicht verblinden, den geest verbijsteren.

Mijn inzicht is, in deze voordrachten, niet meer over ‘woorden’ te handelen, maar wel over ‘uitdrukkingen’ wier schoonheid onze Moedertaal boven alle andere spraken doet gelden; en daarom heb ik het billijk geacht al mijne bemerkingen te sluiten in vier hoofdvakken, en zoo, voor zooveel zulks mogelijk is, er een geheel tafereel van te maken, waarin men met één oogslag den ganschen luister van de schoonheden onzer Moedertaal kan bewonderen.

En inderdaad, alles wel nagaande, vinden wij dat de mensch, om aan bijna alle maatschappelijke noodwendigheden te voldoen, zijne gedachten uitdrukt, zijne gevoelens kenbaar maakt, in vier afzonderlijke en onderscheidene gesteltenissen, en in elke derzelve zoekt hij uitdrukkingen die zoo nauw mogelijk overeenkomen met die gesteltenissen, in andere woorden ‘uitdrukkingen’, die de ‘gesteltenissen’ nabootsen.

Vooreerst moet hij de gewaarwordingen van zijn gemoed kunnen uiten, dat is de werkingen van zijnen geest, van zijn hart, van zijnen wil, kunnen kenbaar maken. Gelieft mij toe te laten, al de uitdrukkingen daartoe betrekkelijk, te bestempelen met den naam van de *gemoedsnabootsende spraak.*

Dan, hij moet alle stoffelijke bewegingen in de natuur kunnen uitdrukken of ‘nabootsen’. De uitdrukkingen daartoe in onze Moedertaal dienende, zal ik noemen de *bewegingsnabootsende* spraak.

Ten derde, gelijk de vogel in de bosschen alle tonen poogt na te zingen, zoo poogt ook de mensch, door de spraak, elk geluid, elken klank, elk gerucht weder te geven; en de zachte of scherpe, zoete of schetterende uitdrukkingen, zoo veeltallig in onze taal dat zij als een maatgeluid in onze

ooren galmen, die dienen om die klanken weder te geven, zal ik noemen de *klankennabootsende* spraak.

Eindelijk, de mensch moet al sprekende, de grootte, de kleinte, de hoogte, de laagte, de gewichtigheid en de geringheid der voorwerpen, die hij beoordeelt, kunnen uitdrukken, en de wijze waarop zulks geschiedt, zal ik noemen de *gestaltenabootsende* spraak.

Niets als die vier klassen van ‘uitdrukkingen’ in het oog houdende, denk ik veel schoonheden, ja gansch een schat van juweelen, eigen aan onze Moedertaal, te kunnen ophelderen, of ten minste er de stofjes afvagen, die de vergetelheid of de verwaarloozing er heeft opgeworpen.

Het is immers wel zoo; elke werking op het verstandelijk gebied, zoowel als in stoffelijk verhandeling, is eene ‘beweging’. Gelijk de stoom het werktuig beweegt, de hand des arbeiders het gerief, zoo ook beweegt het denkbeeld den geest, het gevoel, het hart. Ja, wij gevoelen dien geest heen en weder gedreven in de nasporing der waarheid, wij voelen het hart bewogen door aandoeningen, gelijk het boombladje in het bosch bewogen wordt door den wind; als ons verstand naar recht en rede zoekt, dan beweegt het zich links en rechts gelijk een verdoolde reiziger, die op den bekenden weg poogt te geraken. Alles is beweging in ons, en buiten ons, omdat alles leven is.

Wat zal dus, als wij die voorafgaandelijke bemerkingen nagedacht hebben, in onze oogen de schoonste, de rijkste taal van de wereld zijn. Zij die het best die ‘beweging’ kan uitdrukken, dit ‘leven’, overal en in alles te vinden, voor den geest kan brengen, de verschillige gesteltenissen door die ‘beweging’, dit ‘leven’ veroorzaakt, het best kan nabootsen.

En dat geene enkele thans gesprokene taal in dit vak onze Dietsche moederspraak kan evenaren, verre van overtreffen, dit zal ik pogen te bewijzen, en daarom de vier vermelde bronnen van schoonheden eenige stonden voor uwe oogen openzetten.

Eerste stelling.

Zonder verdere opmerkingen begin ik onmiddellijk met mijne eerste stelling: *er is geene menschenspraak*, *die juister*

en levendiger de bewegingen, *de werkingen*, *in een woord de gesteltenissen van ons gemoed kan uitdrukken*, *dat is*, *nabootsen*, *dan wel onze schoone Dietsche moedertaal.*

Als ‘gemoedsnabootsende’ spraak is zij de koningin en spant zij de kroon boven alle ontleende spraken.

Nemen wij eerst den geest: *die mensch bekommert zich met een gedacht*, *dít gedacht kwelt*, *pijnigt hem*, *mat hem af*, *enz.* ziedaar uitdrukkingen, die gij in meest alle talen vindt, omdat zij eene noodzakelijke, algemeene daarstelling zijn van hetgeen een gedacht bewerkstelligt in den geezt van den mensch. Talen, die zulke uitdrukkingen bezitten, moeten daarom geene uitstekend rijke talen genoemd worden, want hun rijkdom behoort tot alle talen, gelijk de denkbeelden die zij uitdrukken tot alle denkers behooren. Maar eene taal, die, gelijk een kunstenaar met zijn penseel, met volzinnen van allen aard alle bewegingen voor den geest, tot de minste toe, kan afschilderen, nauwkeurig nabootsen, als een levend beeld voor oogen stellen, en dit beeld met alle verscheidene kleuren optooien, zoodat men het uitgedrukt gedacht, om zoo te zeggen, ziet, hoort, tast... Ja, dat is eene rijke, eene schoone taal.

En zou onze Dietsche Moedertaal tot die klas niet behooren? Zij alleen, denk ik, is in staat om zoo een denkbeeld voor te dragen.

Ik neem het hooger aangehaald gedacht, en ik vind in onze spraak alleen beelden als de volgende:

‘Dat hangt hem voor den geest’ (gelijk eene onweêrsbui aan de lucht).

‘Dat zit hem in den geest’ (gelijk een nagel in het hout geslagen).

‘Dat steekt hem in den geest’ (gelijk een doorn in den vinger).

‘Dat zweeft hem voor den geest’ (gelijk een vlinder voor de oogen).

‘Dat vliegt hem door den geest’ (gelijk een pijl door de lucht).

‘Dat speelt hem in den geest’ (gelijk een knaap in den tuin).

‘Dat woelt hem in den geest’ (gelijk de schuimende baren op de zee).

‘Dat stormt hem in den geest’ (gelijk het onweder vergezeld van donder en bliksem).

Wat al schoone uitdrukkingen, wat al prachtige beelden voor dit eenvoudige ‘dat gedacht houdt hem bezig, dat gedacht kwelt hem’, en hoe klaar, hoe juist elk dier beelden de gesteltenis van den geest uitdrukt! Schoone Moedertaal, gij alleen bezit zulke perels in uwe rijke schatkist. Die Dietsch spreekt is als onwillens, van zelven, dichter; hij ziet, bij hoort wat hij denkt, dank aan zijne nabootsende en beeldrijke taal!

Na den geest komt het hart met zijne gevoelens. ‘Hij lijdt in het hart’. Dit is een algemeen gedacht, op die wijze uitdrukkelijk in alle talen. Luistert nu naar onze Dietsche Moederspraak:

‘Hij zucht...’ het zacht geruisch van den adem, gelijk Bilderdijk spreekt.

‘Hij kermt’ de uitdrukking van een zacht en teeder klagen.

‘Hij klaagt’... het woord vereenigt zich met den zucht om het lijden uit te boezemen.

‘Hij grijnt...’ de beweging des aangezichts, in het bijzonder de mond, toonen droefheid aan.

‘Hij jammert’... de uitdrukking van de klacht wordt luider en krachtiger.

‘Hij schreeuwt’... de uitdrukking der klacht stijgt boven den gewonen toon der stem.

‘Hij krijt, hij krijscht’... de toon der stem duidt aan, dat het gevoel hem overmeestert.

‘Hij huilt’... het gevoel is hem machtig; de geest geeft zich ten onder, hij doet wat lijdende dieren doen.

‘Hij weent’... de stem is alleen niet voldoende meer; de tranen komen helpen om het lijden uit te drukken.

‘Hij knarstandt’ de spieren van den mond komen ter hulp.

‘Hij treurt’... hij vindt geen baat bij het uiten zijner klachten.

‘Hij verkropt zijn lijden’... hij laat de droefheid opstijgen tot in de krop van de keel, waar het stemorgaan zich bevindt, maar die stem weigert die droefheid uit te boezemen.. En dan komen alle dichterlijke beelden om

zijnen droevigen toestand als met het penseel af te schilderen:

‘Hij rukt zich de haren uit het hoofd, hij wringt zijne vuisten toe, hij bijt zijne vingeren tot bloedens toe, hij scheurt zijne kleederen, hij rolt heen en weder op den vloer, hij raast, hij tiert’... alle krachtige uitdrukkingen van wanhoop in het lijden. Andere talen bezitten die gedeeltelijk, bij ons zijn die nabootsende voorstellingen als 't ware ontelbaar.

Om dit beter te bewijzen neem ik nog een paar andere neigingen des harten.

De vreugde: ‘Zij lacht, zij zingt, zij juicht, zij springt, zij danst, zij huppelt’. Dit zijn hare bewegingen; en ziehier hare vergelijkenissen: zij klinkt, zij glanst, zij schijnt, zij glimt, zij schemert, zij blikkert, zij schittert’...

Wat al schoone beelden! En wilt gij er een dat de overdrevene vreugd nauwkeurig uitdrukt? ‘Hij berst van lachen’ gelijk het vat berst dat te vol is.

De ontevredenheid doet ‘kijven, schelden, schandvlekken, brandmerken, knorren, morren, brommen, razen, woeden, brieschen, sissen, grinniken, schuimbekken.’ Dit laatste schijnen ons de Fransche ontstolen te hebben in hun ‘écumer de rage’ maar wat verschil tusschen dien tragen volzin en ons krachtig en beeldrijk ‘schuimbekken’ dat is door gramschap gelijk woorden aan een razend dier, dat het schuim in den muil draagt!

Stellen wij daartegen een zachter gevoel.

De liefde; zij is eene onverpoosde afwisseling, een mengsel van vreugde en van droefheid: zij ‘zucht’ dus en zij ‘lacht’, zij ‘klaagt’ en zij ‘zingt’, zij ‘treurt’ en zij ‘juicht,’ zij ‘kwijnt’ en zij ‘leeft’. En boven dit alles kan zij doen ‘waken, loeren, bespieden,’ uit wantrouwen; doen ‘wachten, begeeren, reikhalzen’, uit verlangen; doen ‘poppelen, kwispelen, slenteren, drentelen, droomen, huiveren,’ uit afgunst. En wat nog al meer!

De *schrik* kan doen ‘beven, rillen, sidderen, trillen, huiveren’ en dit alles duidt de koude aan, te weeg gebracht door de terugvloeiing van het bloed naar het hart.

Zoo kan de gramschap doen ‘koken, schuimen, bruischen, opborrelen’ uitwerksels van de warmte door dien drift in

het bloed gebracht. - Wat zijn al die beelden klaar en juist!

Dieper in het hart dringende vinden wij, om slechts een paar voorbeelden te kiezen: *De gierigheid*, die ‘vergadert’ zegt men in alle talen, maar wij doen ze ‘schrabben, bijeenkrabben, potten, zitten en broeien op schijven.’

Nemen wij nu de trotschheid: ‘zij blaast of zwelt op, zij steekt den kop omhoog, zij draagt het hoofd in de lucht, zij krijgt het in hare horens (het hoogste deel van den kop) zij draait gelijk een molen (door den wind der opgeblazenheid), zij pronkt gelijk een pauw, zij verheft zich gelijk een toren, zij reikt naar de sterren, enz.’

's Menschenwil, ja, is onderworpen aan veel wisselvallige bewegingen, en hoe juist, hoe verbeeldend worden die uitgedrukt in onze Moedertaal! De *wil* kan niet alleen *tegenstrijdig* zijn, hij kan ook *weerstrevig*, *weerspannig* zelfs *weerbarstig* zijn. Gelijk wij kunnen *uitschieten* en *opvliegen* met het hart, zoo kunnen wij ook *dwarsboomen* met den wil; wij kunnen ons *koud*, *kalm* en *koelbloedig* vertoonen, maar wij kunnen ook *stijfhoofdig* zijn, *hardnekkig*, zelfs *halsstarrig;* men zegt dat wij *ongebonden* of *ontem-* of *onbuig-* of *onplooibaar* zijn. Is onze wil gedwee, dan heeten wij *onderworpen*, *onderdanig*, *inschikkelijk*, *gevoegzaam*, *buigzaam*, *plooibaar*, enz. en in al die uitdrukkingen ziet de geest door beelden wat hij meent; hij ziet bijv. iemand, die naar den wil gelijk is, aan eenen mensch zoo *hard* van *nek*, zoo *stijf* van *hoofd*, zoo *onroerbaar* van *hals*, dat hij niet plooien kan, en van den anderen kant, iemand die naar den wil zich laat *binden*, *temmen*, *plooien*, *buigen*, enz. Is dit alles niet uiterst schoon en dichterlijk?

Ik mag echter in deze bespiegeling niet te verre gaan. Zulk onderwerp is onuitputbaar. Moesten wij doordringen tot in de geheimste gewaarwordingen onzer ziel, wij zouden tevens in onze rijke Moedertaal woorden vinden om die klaar, juist en met schitterende beelden uit te drukken, zonder dat zij bij vreemden die uitdrukkingen zou moeten gaan zoeken; zij vindt alles in hare eigene mijn van schoonheden.

Arm Vlaamsch zieltje, wat zijt gij rijk door uwe moederspraak, in het uitgalmen van uw lijden! Gij *zucht*, en

kreunt, gij *treurt* en *kwijnt*, gij *klaagt* en *jammert*, gij *weent* en *schreit*, gij *koestert* eene hoop, gij *troetelt* een gedacht, gij *voedt* een verlangen, gij *liefkoost* een vooruitzicht, gij speelt met de neigingen uws harten, gelijk de moeder met haar dierbaar wichtje!... En gij, vroolijke Vlaming, wat prachtige uitboezemingen uwer gevoelens legt uwe rijke Moedertaal u op de lippen! Gij *lacht*, gij *viert*, gij *tiert.* gij *juicht*, gij *jubelt*, gij *zingt*, gij *springt*, gij *danst*, gij *huppelt*, gij *flikkert*, gij *zwiert*, gij *zegeviert*, en zoo *viert* gij uwe lusten *bot.* Aan tafel *eet* men in alle talen, maar gij *smult*, gij *smikkert*, gij *knabbelt*, gij *peuzelt*, gij *lekkebaardt*, op zijn Vlaamsch, terwijl gij een glaasje *uitneuzelt*, en het zachtjes laat *binnenslippen.*

Is dit alles geene ware harmonie?

Indien wij ons hier herinneren, hetgeen ik eens zegde in mijne voordrachten over den ‘Grond en rijkdom onzer Moedertaal’ dat is, indien wij de klankenverwisseling, die onze spraak zoo rijk maakt, doen gepaard gaan met de beeldende uitdrukkingen, waarvan wij ons bedienen, oh! dan zal de Vlaamsche beiaard nog duizendmaal schooner klinken in onze ooren. Luistert: gij zijt *gebroken* van droefheid, arme ziel, maar leer het voorwerp der droefheid die u *brak*, en de laatste *brok* uwer vreugde wegnam, van u verwijderen en geen *inbreuk* meer maken op uw gevoel, dan zal er niets meer *ontbreken* aan uw geluk. - Gij zijt van vreugde *dronken*, en gij *zingt* en gij *schinkt*, en gij *drinkt*; uw *zang*, zoo vroolijk *gezongen*, getuigt van uwe blijdschap; een *dronk* uit genegenheid *geschonken*, is een *geschenk*, al is de *drank* ook gering.

Ja, in onze taal zijn wij *dronken* van vreugde, gelijk wij *verslagen* zijn door tegenspoed, *overwonnen* door droefheid, *overstelpt* door smarten, *bedeesd* door schrik, *gebogen*, *gebukt, gepletterd*, (plat geslagen) *verbrijzeld* (als sprokkel ijs gebroken) *vermorzeld* (als verduwd brood tot morzels gebracht) onder het wee.

Wij kunnen *beven*, *rillen*, *sidderen*, ja *trillen*, van gramschap, en *gloeien*, *koken* ja *schuimen* van *woede*, gelijk wij kunnen *krimpen*, en *stuiptrekken*, ja *kruipen* en *spartelen* van pijn. Wij kunnen *schaieren* van lachen, *jubelen* van vreugde, *huppelen* van blijdschap, *sidderen* van vrees.

Er is eene werking van 't gemoed, die ons doet aarzelen in het kiezen tusschen twee voorwerpen, en dan *twijfelen* wij; duurt die aarzeling lang dan *dubben* wij, en vindt de geest geenen uitweg, dan vallen wij in vertwijfeling. Er is eene andere werking van onzen geest, door welke hij tot het besef eener waarheid komt; dan *verstaat* hij niet alleen die waarheid, hij *begrijpt* die (*grijpt* die vast en maakt ze de zijne) hij *bevestigt* die (stelt die vast door woorden) hij *bepaalt* die (hij zet er *palen* rond om er de juiste uitgestrektheid van aan te duiden) hij *bestatigt* die (maakt haren ganschen *staat* of toestand kenbaar) hij *ontvouwt* die (doet er al de *vouwen* uit om die voor oogen bloot te leggen) hij *verklaart* die (doet er het *klare* licht over schijnen), hij *licht* die *in* (zet er het licht naast) hij *heldert*, hij *luistert* die op (stelt die in de luister van het helderste licht;) en zoo kan hij *verslonden*, *geboeid* zijn door een gedacht, dat zich teenemaal meester van hem maakt, gelijk het verslindend dier van zijne prooi, gelijk de meester van zijn geboeiden slaaf; hij *ontwikkelt* die (weegt en *wikt* die langs alle kanten) en *breidt* die zoo *uit* (legt ze *breed* voor 't gezicht); als hij ontdekt dat het geene waarheid, maar valschheid is, dan kan hij die niet alleen *loochenen* en *tegenspreken*, maar hij kan ze ook *wederleggen* (op hare echte plaats *leggen*) en *logenstraffen* (er de *straf* van de *logen* aan hechten).

Is er eene andere taal, die zoo schoon, zoo juist onze gemoedsbewegingen kan uitdrukken, ja kan nabootsen?

Hierbij zal ik mij bepalen voor wat mijne eerste stelling betreft, u verzoekende hetgeen er in ontbreekt aan voorstelling van uitdrukking, door uwe eigene bevoegdheid te willen aanvullen. Gij weet het, de gedachtenkring van ieder is bepaald en eng, daarom zijn er verscheidene gedachten noodig, die afzonderlijk hun aandeel bijdragen, om iets, dat tot de algemeene kennis behoort, te volledigen.

Wat mij betreft, het zal mij een waar genoegen zijn, indien ik door de ontwikkeling van dit eerste gedacht een weinig luister heb kunnen bijzetten aan eenen van die ontelbare perels, welke de schitterende schoonheidskroon onzer lieve Moedertaal boven alle andere doen uitblinken.

Boekbeoordeeling.

I.
Uit 's Levens volle Bron. Gedichten van Jan Th. Slagmuylders. - Antwerpen, Jan Boucherij. Prijs fr. 1.75.

Met angstvolle verwachting opent een beoefenaar of een vriend der Vlaamsche letterkunde elk nieuw werk, dat er op dat gebied verschijnt.

En hoe zoude hij onverschillig kunnen wezen?... Een voor een gaan de oudere schrijvers, de veteranen, ons immers ontvallen, en het ware eene ramp, indien geene jonge strijders de gedunde rangen waardig konden aanvullen.

Bij het ontvangen van een nieuw boek, geteekend door eenen onbekenden naam, rijst onmiddellijk de vraag bij mij: ‘Hoe mag het werk zijn? Zal 't slechts het legio middelmatigheden vergrooten, of komt het, rijk aan oorspronkelijkheid, een steentje voegen aan het gebouw der Vlaamsche litteratuur?’

Voorzichtig sla ik het titelblad om en - na een uur of twee is de schrijver gewikt en gewogen.

'k Ben gewoonlijk al tevreden, als hij niet te licht wordt bevonden.

Laat mij in enkele woorden verklaren, hoe ik denk over den onderhavigen bundel:

Nieuws heb ik er niet in ontdekt, zoomin van vorm als van gedachte; verrassingen had ik geene, terwijl veel mij voorkwam als der moeite van schrijven onwaard. Nochtans kan men den dichter geen gevoel ontzeggen, en volslagen gebrek aan verbeelding is er ook niet, maar - zijn smaak is nog niet gevormd en hij moet nog veel letterkundige ondervinding opdoen. Daarentegen geeft de heer S. bewijzen van taalkennis; hij vermijde slechts het gebruik van eigen-

gesmede woorden en provincialismen, dan zal daaromtrent weinig meer aan te merken vallen.

De verhalende gedichten onderscheiden zich zeer gunstig van de andere. Het onderwerp heeft, nog niet veel om 't lijf, maat en vorm konden beter gekozen wezen, maar de toon is gansch niet onaardig. Het beste stuk van den bundel is voor ons *Kalverliefde.* Hierin willen we de gebreken aanwijzen, boven door ons in den schrijver gewraakt.

Eerstens, wie heeft er dat onderwerp al niet bezongen?

Ziehier de eerste stroof:

> Overschaduwd door den olmboom
> Staat hier 't huis nog, wit gekalkt,
> Met zijn dik en mossig stroodak
> En zijn schoorsteen, zwart *bezwalkt.*

Waren vijfvoetige jamben zonder strofenverdeeling geen passender vorm geweest? Van verkeerde klemtonen zwijg ik.

In het volgende wordt dubbel tegen den goeden smaak gezondigd:

> 't Was een vloed van hemeltonen
> Me uit de staldeur toegestroomd,
> *Waar de plompe wil gentrunken*
> *Nachten hebben van gedroomd!*
>
> Al die klanken, die geruchten
> Prentte ik diep in mijn gemoed,
> *En ik hadd' niet éen gegeven*
> *Voor 'nen nieuwen vilten hoed!...*

Het woord *bezwalkt* deugt niet; het is blijkbaar een stopwoord, zoowel als *bloemenhang*, dat niet bestaat *Bras* en *eemer*: van het eerste is mij de beteekenis hier onbekend en bij het andere is de spelling verkeerd.

Ten bewijs van 's schrijvers mangel aan letterkundige opvoeding, strekke de keus zijner vertalingen. Zou hij anders *Les deux Orphelins* van Belmontet en *Maudite soit la guerre* hebben overgezet?

Antwerpen.

WILLEM VRIJ.

II.

***Proeve eener Beschrijving der gemeente en vrijheid Duisburg, door* J. Bosmans, in 12°, 268 bladz. en 12 platen; uitgegeven door Peeters Ruelens, te Leuven. - Antwerpen, Jan Boucherij. Prijs; 2 fr.**

Ziedaar een goed besteken en evengoed geschreven boek.

Bosmans' stijl is vloeiend en klaar, zijne taal passend en gekuischt; de volgende zinsneden, genomen uit de inleiding van het werk, zullen deze meening onweerlegbaar bevestigen; ‘Dit is nogtans maar een louter vermoeden (namelijk dat de bodem van Duisburg reeds van over 2000 jaar zou bewoond geweest zijn) door geen nader bewijs gestaafd, want echte bescheiden over het bestaan van Duisburg, gedurende de tien eerste eeuwen onzer tijdrekening, ontbreken tot nu toe volkomenlijk.’

‘De oorsprong onzer gemeente blijft dus met een duister floers omringd.’

‘Is het waar, zooals sommige schrijvers beweren, dat Duisburg, vóór de stad Doornik, de verblijfplaats der Salische Franken geweest is en dat Klodio er zijn kasteel had? In dit geval zou Duisburg van in de V^{e} eeuw bestaan, want deze koning der Franken overleed rond het jaar 446.’

Dergelijke *passages*, en nog betere, komt men op merkelijke bladzijden van het boek tegen.

De bijzonderheden, uit hoofdstuk I, over het ontstaan der *Gemeenten* en der *Vrijheden*, door *charters* en *keuren* van den vorst of van den leenman erkend, geschonken of bevestigd, vinden wij zeer lezenswaardig, gelijk ook de opgave, bij het einde van het *Geschiedkundig Overzicht*, nopens de gewoonten, zeden en gebruiken der vroegere inwoners van Duisburg, onze aandacht boeide, ja soms weleens onzen lachlust prikkelde.

Ook de beschrijving der kerk van het dorp, door fraaie platen verduidelijkt, beviel ons zeer. J. Bosmans is een man die de dingen kent waarover hij spreekt, en deze naar behooren weet te beoordeelen.

Hij zegt ons ergens dat zijn werk hem vijftien jaar opzoekingen heeft gekost; wie het boek - de heel zedig genoemde *Proeve* eener Beschrijving enz. - aandachtig heeft gelezen, zal zich hierover niet verwonderen. 't Is een werk van opzoeking en tevens van studie. Hierom zal het, ofschoon meer opzettelijk ten believe en gerieve der bewoners van Duisburg en omliggende plaatsen geschreven, ook door elken lezer, onaangemerkt tot welke streek hij behoort, met nut en genoegen worden doorloopen en geraadpleegd.

Een wensch vooraleer dit kort overzicht te sluiten. De opsteller der Beschrijving van Duisburg is in zijne eerste proeve gelukt; hij heeft het geduld en de kennis, welke noodig zijn tot het vervaardigen van goede plaatselijke beschrijvingen; dat hij zijne hoedanigheden en bekwaamheden benuttige om de *monographie* van meer aanzienlijke plaatsen, als daar zijn b.v. Tervuren en Overijsche, in de nabuurschap van Duisburg gelegen, te leveren en door de drukpers voor het publiek genietbaar te maken; wij, met een aanzienlijk getal personen, zullen er hem dankbaar voor zijn.

Doch in de veronderstelling dat hij, gelijk wij hopen, deze taak onverwijld op zich zou nemen, zullen wij zoo vrij zijn hem in bedenking te brengen - voor eene andere plaats dan de bakermat des schrijvers, ‘het plekje gronds’, gelijk het bij hem luidt ‘waar hij het levenslicht zag en de jeugd bij vader en moeder, in den schoot der familie, overbracht’ - of het noodig zou zijn al die Pastoors en Kapelanen, die Leden van het Sebastiaans- en andere Gilden en Schutterijen, der muziekmaatschappijen enz. met naam en toenaam op te noemen; ja tot de spijzen toe te vermelden, welke sommige der besproken genootschappen in hunnen jaarlijkschen feestdisch gebruiken? Wij gelooven het niet. Dit baart den verzamelaar veel moeite, beslaat veel ruimte in zijn werk, en levert, naar ons inzien, voor de meeste lezers maar weinig belang op.

M.J. Bosmans schreef een fraai en goed boek; alwie het zich aanschaft zal zijne twee frank niet beklagen, integendeel.

VICTOR DE VEEN.

Moeder Benoit,
geboren Rosalia Monie.

Geene letterkundige, geene kunstenares was de edele vrouw, wier naam hierboven prijkt, en die ons dezer dagen door den dood werd ontrukt. En toch komt haar in ons kunstblad eene eerste plaats toe: zij was immers de moeder van hem, die in de *Vlaamsche Kunstbode* de grondbeginselen der nationale toonkunde ontwikkelde en die de stichter en bestuurder is van de zoo bloeiende Vlaamsche muziekschool. Maar zij was meer: zij was eene verstandige vrouw, begaafd met rein gevoel, en aan wie de zoon om zoo te zeggen zijne kunst en zijnen huidigen roem te danken heeft. Eenvoud en goedhartigheid spraken uit haar helder oog; en wanneer zij aan 't vertellen ging, dan boeide zij door haar zacht en zangerig woord, weergalm van haar liefderijk en teeder hart.

Nu leefde zij slechts voor haar huisgezin, en in 't bijzonder voor hem, wiens eerste schreden zij op den hobbeligen weg der kunst geleid had, en dien zij later, in dagen van beproeving en teleurstelling, had opgebeurd, gesteund en gesterkt.

Toch had zij een tijdstip in haar leven gekend, waarvan zij zoo gaarne sprak, en dat haar, in eenen kleinen kring wel is waar, ook kunstgenot en waardeering had doen vinden. Lange jaren geleden, toen zij nog jong meisje was, juichte het lieve stedeken Harelbeke haar toe, wanneer zij bij de destijds bestaande rederijkersmaatschappij aldaar de ‘vrouwenrollen’ vervulde. Volgaarne herdacht zij die zoete herinnering harer jeugd, en wij, wij hoorden haar zoo gaarne daarvan spreken.

Wie in de Antwerpsche kunstenaarswereld kende Moeder Benoit niet? Wie schilder, dichter, toonkunstenaar, die de heide bezocht, trad niet eens binnen in de eenvoudige woning te Sint-Job-in-'t-Goor, alwaar de achtenswaardige vrouw haar verblijf had? En wie herinnert zich niet de gezelligheid, welke in dit landelijk huisje heerschte?...

Het afsterven van Moeder Benoit is derhalve een verlies voor allen, die haar hebben gekend, en niet het minst voor den leider der Vlaamsche muzikale beweging. Van heinde en verre zijn hem dan ook bewijzen van innige deelneming toegekomen.

De gekende dichter Guido Gezelle zond hem onder andere het volgende stukje:

Mijnen vriende Peter Benoit.

Als 't eeuwige voor nen mensch begint,
wat is dan lest end' best bezind,
o Gij, die 's werelds eeren
gemaaid hebt? Gij, wiens naam vermeld,
het menschdom liep rondom gesneld
zoo menig blijde keeren?

Ik stierf in vrede, hopende en
betrouwende, of 'k uw hert wel ken,
dat Gij bestand waart tegen
des werelds dwang en dwinglandie,
des werelds gouden ketenen, die
zoo lastig neerwaards wegen.

Sta op, en volg uw Moeder na,
van God begaafde zanger, ja,
onsterflijke, en laat hooren
uw stemme eens, en vergeet dat niet,
aan mij, die zong uw wiegelied,
in 's Hemels blijde chooren!

GUIDO GEZELLE.

Requiescat in santa pace!

Den Maandag van Vastenavond had de plechtige teraardebestelling plaats te *Wijnegem* bij Antwerpen, alwaar de overledene sedert een paar maanden verbleef. Eene menigte vrienden uit Antwerpen en uit alle streken van het Vlaamsche land waren naar deze droevige plechtigheid opgekomen. Wij bemerkten er Letterkundigen uit Antwerpen en Brussel, de Voorzitters van den *Cercle Artistique* en den *Katholieken Kring* uit Antwerpen, den Bestuurder der Mechelsche Akademie van schilderkunst, toonkundigen uit Leuven, leeraars der Muziekschool, leden der *Société de Musique*, en een

aantal vrienden van de familie Benoit, uit Antwerpen en andere steden.

Bij de opene groeve werd maar ééne redevoering uitgesproken, door Julius de Geyter. Zij schetst, kort en bondig, de edele verdiensten der betreurde afgestorvene. Wij deelen ze mede met de zekerheid dat zij in 't Vlaamsche land eene diepe vereering zal opwekken voor de nagedachtenis der vaderlandsche vrouw:

> ‘Verlaten wij dezen doodenakker niet, zonder met eenige woorden afscheid te nemen van het dierbare wezen, dat wij hier te rusten hebben gelegd.
> Was het leven dezer vrouw anders dan 't leven van alle vrouwen uit haren stand, in onze Vlaamsche gewesten? Deed zij meer dan zorgen en zwoegen voor 't bestaan; meer dan beminnen en liefhebben naar den drang van heur hert; in hare kinderen het zaad leggen van eerlijkheid en werklust; troosten en opwekken in droefheid en onspoed: lijden, in stilte lijden, meer voor anderen dan voor zich-zelve: strijden tegen de duizende hindernissen en onheilen die gezaaid liggen vóór aller voeten; onvermoeid, als zij die te boven kwam; gelukkig, jubelend, als hare opoffering bijdroeg tot het geluk van hen die zij lief had?
> Verschilde zij van de andere, zoo bewonderenswaardige vlaamsche moeders in 't algemeen?
> Oordeelt, en beslist in uw gemoed, of aan Moeder Benoit lof en dank verschuldigd is bij haar heengaan uit deze wereld...
> Zij was eene Westvlaandersche, een kind van die zeekust, waar eens Maerlanten en van Eycken leefden; waar vroeger en trotscher dan elders in 't land stadhuizen en tempels werden gebouwd, toon- en tooneelkunst beoefend, en den vaderlandschen grond verdedigd met heldenmoed en heldenbloed.
> Vervallen, diep vervallen was het Vlaamsche volk, toen zij meer was dan een kind; maar de vroegere grootheid was in hare familie niet vergeten; die was men ook nog bewust in den huiskring van hem dien zij koos tot gemaal. En in haar warm gemoed, in haar gloeiend hoofd, voelde, zag zij, dat ons vaderland alleen dan weer groot en bewonderd zou wezen, als wij weêr ons zelven zouden zijn; als wij weêr onze eigene gevoelens, onze eigene natuur in onze werken zouden neêrleggen, in *al* onze werken, gelijk onze vaderen het hadden gedaan.
> En Zij deed het, die edele vrouw! Niet ten aanzien der geheele wereld; neen; eenvoudig en bescheiden, met beperkte middelen, alleen voor hare omgeving, - voor haren huiskring bovenal.

Zij legde 't goede zaad in het hert harer kinderen, verzekert dat de natuur helpen, dat bloemen en vruchten eruit groeien zouden.
En zoo bewerkte deze moeder allereerst het geluk harer afstammelingen:

Het geluk harer dochter, die, ofschoon in een klooster afgezonderd, met innige blijdschap de Vlaamsche kunst in 't Vlaamsche land herleven weet;

Het geluk van haren zoon, jaren en jaren een banneling in de hei, waar echter zijn verloren woning, door toonkunst en letteren, voordracht en geschiedenis, eene oase werd, ginds in die woestijn.
Zoo bewerkte zij 't geluk en den roem van haar derde kind, van Peter Benoit, die niet tusschen vier muren, niet in d'eenzame Kempen, maar in het hert van zijn land optreedt, met d'overtuiging hem door Haar ingeplant, en die van millioenen tongen klinken doet; *hij heeft gelijk!*
Zoo heeft deze eenvoudige vrouw, deze voorbeeldige moeder, tot de heropstanding van 't Vlaamsche vaderland meêgeholpen.
Dat moest gezegd worden, dierbare Doode, eer wij voor altijd afscheid nemen van U. En daarom, voer onzen dank, voer den dank van gansch ons volk mede, op uwe reize door d'eeuwigheid...

Als blijk van hoogachting en vriendschap zong Emanuël Hiel het volgende gedicht:

Moeder Benoit.
17 Februari 1885.

Toen men haar zag ter legersteê,
Het aangezicht vol zoeten vreê,
Gelijkend aan een sluimrend kind,
Dat weet van angsten noch gevaren:
Maar rustig droomt en zuiver mint,
Dan was het of de kinderjaren
Haar weer versierden, toen ze op 't doodbed lag,
Met haren reinen stillen englenlach.

Zij was een moeder, oudbedaagd,
Het leven had heur veel gevraagd
Van wilskracht, taaiheid, hert en ziel,
Van moed en arbeid, dagen, nachten...
En gaf ze, tot ze nederviel,
Haar volle liefde en geesteskrachten,
Haar loon is hare kalme, schoone dood,
Voor God verschijnt ze als engel uitgenood.

Doch wat zij aan ons Vlaandren gaf,
Dat zweeft voor eeuwig boven 't graf.
Een hert, met wonderbaren zang,
Een ziel, die schenkt een eigen leven,
En tegen vreemden smaak en dwang,
Ons Volk een eigen kunst mocht geven...
Ach, is zij heen van de aarde voor altijd,
Als engel blijft heur ziel ons toegewijd.

Wij bidden stil.. de regen valt...
De doodsklok droef ter kerke schalt!...
Wij weenen... doch een zonnestraal
Verlicht heur graf. Wij werpen aarde
Ten sombren kuil. De laatste maal
Begroeten wij u: O, gij waarde,
Gij, heilige moeder!... Klim ten hemel weer,
Bescherm als engel 't arme Vlaandren teer.

Wij kunnen niet nalaten hier ook de vertaling mede te deelen, welke Gustave Lagye van bovenstaande dichtstuk gemaakt heeft:

La mère de Peter Benoit.
17 Février 1885.
Imité d'Emanuel Hiel.

Son front, sur la blancheur des draps,
De douce paix brillait encore,
Comme un enfant dont l'âme ignore
Les rudes peines d'ici-bas.
Et dont le rêve est chaste ivresse...
Une auréole de jeunesse
Au lit de mort, soudain, la transformait.
Son rire d'ange, hélas! nous consolait!

C'était la mère, au fier vouloir,
Trempée aux luttes de la vie,
Sereine et forte, sans envie,
Suivant la route du devoir.
Jusqu'à la mort, son âme auguste
Servit le beau, le vrai, le juste...
Pour le repos, ses jours devenant mûrs,
Dieu l'appelait parmi ses anges purs.

Ce qu'à la Flandre elle a donné,
A sa dépouille doit survivre,
C'est une voix qui nous délivre
D'un joug pesant longtemps traîné,
Ainsi qu'aux fastes du vieil age,
Nos arts reprennent leur langage...
Le corps n'est plus, mais l'âme aux chants si doux,
Ainsi qu'un ange, habite parmi nous!

Le glas sonnait.. Le ciel en deuil,
De pleurs, aussi, baignait la terre,
Quand le soleil de sa lumière
Illumina le froid cercueil.
Referme-toi, sinistre porte,
Sur l'adorable et sainte morte...
Le corps n'est plus, mais l'âme au noble chant,
Comme un bon ange veille au sol flamand.

GUSTAVE LAGYE.

Brasschaet, 1er *Mars* 1885,
au *Weltevreden* de l'ami Pierre Neuckens.

Kroniek.

Toon- en letterkunde.

- De Zuidnederlandsche uitgever De Seyn-Verhougstraete te Roeselare heeft den titel gekregen van Boekhandelaar van Z.K.H. den Graaf van Vlaanderen. Een zeer vleiend schrijven van Dr Scheler, bibliothecaris des Prinsen, vergezelde deze benoeming.

- De *Verhandeling over den Nederlandschen Versbouw*, het uitgebreide werk van wijlen Prudens van Duyse, hetwelk door de Hollandsche Maatschappij van Fraaie Kunsten destijds bekroond werd, zal door De Seyn-Verhougstraete opnieuw worden uitgegeven met nagelaten aanteekeningen van den schrijver. Bovendien zal de Heer Jan Van Droogenbroeck, die zooals men weet zijne bijzondere studie van den versbouw gemaakt heeft, dit werk herzien en er nieuwe aanteekeningen aan toevoegen. Wij zijn overtuigd dat dit boek met belangstelling zal ontvangen worden.

- Door denzelfden onvermoeibaren uitgever wordt verder de uitgave aangekondigd van: Prudens van Duyse: *Kindergedichtjes*; *Nieuwe kindergedichtjes*, alsook het 9e deel der nagelaten gedichten van denzelfde; van Emanuel Hiel's volledige werken verschijnt spoedig het 1e deel.

- Het schijnt dat het schrijverspaar Teirlinck-Stijns, dat reeds menig boeiend werk in de wereld zond, opgehouden heeft te bestaan, en dat de scheiding een voltrokken feit is. Dit staat althans vast, dat Isidoor Teirlinck, de oudste van het paar, eerlang een boek zal laten verschijnen bij de Seyn-Verhougstraete, en getiteld: *Bloeiende Reuzen*, een tegenhanger van *Bloemenleven.* Wij hopen maar dat die scheiding aan onze letterkunde geen nadeel moge toebrengen.

- Bij den uitgever Lod. Janssens te Antwerpen zullen worden uitgegeven de volledige dicht- en prozawerken van Jan Van Rijswijck, met levensbeschrijving van Max Rooses.

- Ter gelegenheid der verjaring van het afsterven van den overtuigden Vlaming en verkleefden volksvriend August Michiels, werd op 8 Maart, in plechtige zitting zijn borstbeeld aan de Stad Antwerpen geschonken, namens de inschrijvers, door de Antwerpsche Afdeeling van het Willems-Fonds. Het is vervaardigd door den talentvollen beeldhouwer Robert Fabri en zal voorloopig geplaatst worden in de stedelijke Boekerij en later, als het lokaal daartoe geschikt zal wezen, in de Volksboekerij.

Prijskampen.

- *Belgische Bond der Genootschappen van Werkmeisjes en Werkjongens.* - De jury, gelast met het beoordeelen der ingezonden stukken voor den tooneelprijskamp, heeft met 3 stemmen tegen 2, eene eervolle melding toegekend, met eene premie van 50 fr. als aanmoediging, aan iederen schrijver, aan: 1o *Georges Stephenson*, door den heer A. Bogaerts, onderwijzer, te Gent: 2o *De dochter van den veroordeelde*, door den heer L. Van den Kieboom, te Ledeberg (Gent); 3o *Overleg en onbezonnenheid*, door den heer P. Matton, onderwijzer, te Gent.

Prijskamp voor 1885. - Een tooneelstukje, voor jongens of voor meisjes, geschikt om door de genootschappen van werkjongens en werkmeisjes gespeeld te worden. De 1e prijs zal bestaan in eene gouden medalie van 250 frank waarde.

De jury zal een tweeden prijs mogen toekennen bestaande in eene schoone zilveren-vergulde medalie.

Verscheidene eervolle meldingen zullen insgelijks mog en verleend worden.

De schrijvers behouden den eigendom van hun werk. De Bond behoudt zich enkel het recht voor, de bekroonde stukken te doen drukken en ze te laten spelen door zijne verschillende genootschappen.

Al de in het Nederlandsch geschreven stukken - zelfs die, welke, aan *vreemde* talen ontleend, voor het doel geschikt zijn, - zullen tot den prijskamp toegelaten worden, welke ook de nationaliteit der schrijvers zij.

De handschriften moeten gezonden worden aan den heer K. Weyler, schoolbestuurder, Keistraat, Antwerpen, vóór 1 September 1885.

Toonkunde. - Internationaal Toonkundig Congres onder de bescherming van het gemeentebestuur van Antwerpen.

- De eerste Wereldtentoonstelling, in België gehouden, zal plaats hebben te Antwerpen in 1885.

Deze Tentoonstelling, welke samenvalt met de inhuldiging onzer reusachtige haveninrichtingen en met de driejaarlijksche Tentoonstelling van schoone Kunsten, zal voorzeker al degenen, die in de ontwikkeling der menschelijke werkzaamheid belang stellen, tot zich lokken.

De Kring *Cercle Artistique*, *Littéraire et Scientifique*, trouw aan zijne zending, die hoofdzakelijk den vooruitgang in kunsten, letteren en wetenschappen voor doel heeft, beschouwt deze gebeurtenis als eene buitengewone gelegenheid, om zijne wenschen te verwezentlijken.

Hij heeft besloten de geleerden en kunstenaren tot een Internationaal Toonkundig Congres uit te noodigen, en droeg ons den last op dit Congres tot stand te brengen.

De aloude kunstfaam van België en de zoo eigenaardige beweging, die zich gedurende deze laatste jaren op toonkundig gebied in Antwerpen heeft geopenbaard, doen ons onze stad beschouwen als een voordeelig middenpunt tot de bijeenkomst van allen, die zich aan de vraagstukken betreffende de toonkunst en kunstenaren gelegen laten.

In het programma van het Congres zullen begrepen zijn alle vraagstukken, waarvan het onderzoek eenig nut kan

opleveren: de eene behoorende tot het zuiver kunstgebied, de andere in verband staande met de eigentlijke wetenschap der muziek.

Onder deze vraagpunten roepen wij vooral uwe aandacht op degene, die tot voorwerp hebben het vaststellen van eenen algemeenen toongever (diapason), en degene, die betrekking hebben op het toonkundig onderwijs, de methoden, enz. De Internationale Wetgeving, die den kunsteigendom beheerscht, zal insgelijks stof tot bespreking opleveren. Deze zoude eenigermate kunnen bijdragen om aan het eigendomsrecht der geestesgewrochten eene krachtigere bescherming te verzekeren.

Wij durven verhopen, Mijnheer, dat gij, in aanzien der hooge belangrijkheid van het Congres van 1885, ons ontwerp zult willen bijtreden, en ons ten spoedigste de vragen opgeven, die gij ter bespreking zoudt willen zien brengen (Art. 3 en 4 van de regeling).

Het Inrichtings-Comiteit zal de noodige stappen aanwenden, ten einde van het Bestuur der IJzeren wegen en der Stoomvaartlijnen, den gewonen afslag, toegestaan aan bijtreders van Internationale Congressen, te bekomen. Het zal ook al het mogelijke doen, om gedurende den Congrestijd, hun verblijf in Antwerpen zoo aangenaam mogelijk te maken, met hun toegang te bezorgen tot de bijzonderste Maatschappijen en Musaeums der stad.

Ontvangt, Mijnheer, de verzekering onzer bijzondere hoogachting.

Het Inrichtings-Comiteit: *Eerevoorzitters*: Ridder Ed. Pycke, Leopold de Wael, Edouard Pecher. - *Voorzitters*: Peter Benoit, Franz Lutens, Ridder Leo de Burbure. - *Secretarissen*: J. Ed. Croegaert, Edm. Grandgaignage. - *Leden:* Evariste Allewaert, Jos. Bessems, Jan Blockx, Jan Boucherij, Jos. Callaerts, Jac. Cuylits, Julius De Geyter, Edouard De Meyer, Joseph Dupont, Maurice Gevers, Emil Giani, Alfons Govaerts, Edouard Gregoir, Gustave Huberti, Jacquet, Oscar Lambrechts, Eugène Landoy, Alphonse Lemaire, H. Lemmens, Painparé, H. Possoz, Carl Schmidt, Theodoor Storms, Jan Van Beers, Jan Van Den Dries, Emiel Wambach.

P.S. - Wij verzoeken U ons de adressen te willen opgeven der personen, die onze uitnoodiging nog niet zouden ontvangen hebben, en aan wie het voordeelig zou zijn die te doen geworden.

Secretariaat van het Congres, Arembergstraat, 26.

Regeling.

1. Het Congres zal gehouden worden in het lokaal van den Kring '*Cercle Artistique, Littéraire et Scientifique*' te Antwerpen, de vier dagen vóor de Gemeentefeesten van het jaar der Wereldtentoonstelling, zijnde den 8, 9, 10 en 11 Augustus 1885.

2. Buiten de bijtredende leden van het Congres, zullen toegelaten worden tot de zittingen, de personen voorzien van eene kaart door hel Inrichtings-Comiteit afgeleverd.

3. De bijtredende leden zullen zich, tot het bespreken der vragen aan de Algemeene Vergadering voor te stellen, in vier sectiën verdeelen:

a) Geschiedenis, philosophie, aesthetiek en kritiek der toonkunde; dicht- en letterkunde in hunne betrekking tot de muziek.

b) Toonkundig onderwijs en opvoeding.

c) Eigenlijke muziekwetenschap.

d) Internationale toonkundige betrekkingen, schrijvers- en eigendomsrechten, enz.

Deze sectiën zullen in werkzaamheid treden bij de eerste zitting van het Congres; de verslaggevers en secretarissen zullen genoemd worden door het Inrichtings-Comiteit. Zij zullen hun Bureel volledigen door de benoeming der voorzitters en ondervoorzitters.

4. Ieder bijtredend lid wordt verzocht de sectie aan te duiden, waar hij zijne medewerking zal aan verleenen, alsook de vragen die hij verlangt het Congres voor te dragen. Die mededeeling moet geschieden binnen de twee maanden na den datum der uitnoodiging. - De vragen zullen bepaald blijven binnen den kring der stoffen bij Art. 3. aangeduid. - Aangenomen zijnde door het Inrichtings-Comiteit, zullen zij het Programma van het Congres uitmaken en gezonden worden aan de bijtredende leden minstens drie maanden vóor de opening van het Congres.

5. De sectiën zullen zich vergaderen des morgends ten 10 ure; de Algemeene Vergaderingen zullen ten 3 ure plaats hebben. - De besluiten zullen bij meerderheid van stemmen genomen worden.

6. Het Bureel van het Congres is samengesteld uit het Inrichtings-Comiteit, waar de voorzitters en ondervoorzitters der Sectiën zich zullen bij aansluiten.

7. De Voorzitter van het Bureel is gelast met het bestuur der besprekingen en de orderegeling der zittingen van het Congres. Hij bepaalt de dagorde, die daags vóor iedere zitting zal afgekondigd worden.

8. Alle lezing van verhandelingen, alle voorstel buiten de Dagorde, zal aan de goedkeuring van het Bureel moeten onderworpen worden.

9. Alle gesproken of geschreven voordracht zal niet meer dan 15 minuten tijd mogen innemen; deze schikking is niet toepasselijk op de verslaggevers.

10. Elken spreker wordt vrijheid vergund zijne nationale taal te gebruiken; nochtans zullen de vreemdelingen verzocht worden dadelijk aan de secretarissen den inhoud hunner redevoering mede te deelen, indien geen der Bureelleden er eene vertaling in het Nederlandsch of in het Fransch kan van geven.

11. De sprekers, wier redevoeringen geschreven zijn, worden verzocht ze onmiddellijk mede te deelen, om geplaatst te worden in het Verslag, dat door het Congres uitgegeven wordt.

12. Het Bureel van het Congres blijft voorloopig gelast, de wenschen door de Algemeene Vergaderingen uitgedrukt, te verwezentlijken.

13. Alle niet voorziene geval zal door het Bureel opgelost worden.

- De *Société de Musique* onzer stad richt, met de medewerking van het Staats- en Stadsbestuur en van het inrichtingscomiteit der Wereldtentoonstelling, vier groote festivals in. Er zullen werken van alle nationaliteiten uitgevoerd worden.

De componisten der uit te voeren werken zullen worden uitgenoodigd.

BEELDENDE KUNSTEN. - Van Remy Cogghe, prijs van Rome (schildering) van 't jaar 1880, waren, over twee weken een paar schilderstukken tentoongesteld in het hedendaagsch musaeum, namelijk ‘goede Vrijdag in de kerk van Carlo te Rome’, en ‘*Portretten van Rubens*, zijn broeder Filips, Justus Lipsius en Grotius’ kopij naar de schilderij van Rubens te Florencië.

Charlier, laureaat der beeldhouwkunde van 't jaar 82, zond een beeld in Gips, *Daphnis*.

- Eerlang zullen de groepen op het paleis van Schoone Kunsten te Brussel geplaatst worden. De hh^{n} Paul de Vigne en Van der Stappen zijn er de vervaardigers van.

De h^{r} Hollender, schilderijkoopman, heeft in Engeland eene scilderij ontdekt van Geeraard Dow. Eerst werd dit doek aan Rembrandt toegeschreven, doch bij nader onderzoek bleek het duidelijk een stuk van den eerstgenoemden meester te zijn.

- Frans Van Kuyck, kunstschilder, heeft voor het huis Ratinckx het model der plakbrieven voor de Antwerpsche Wereldtentoonstelling geteekend.

- De commissie, door het stedelyk bestuur van Antwerpen benoemd, om de voor het Museum aangekochte schilderij van Van Dyck te onderzoeken, over welker echtheid twijfel bestond, is eenstemmig van gevoelen, dat deze schilderij niet van den grooten meester is. Die aankoop zal dus moeten vernietigd worden.

STERFGEVAL. - Men meldt uit Amsterdam het overlijden van Dr P. Scheltema, archivaris dezer gemeente, en te gelijk archivaris der provincie Noord-Holland.

De overledene had op letterkundig gebied eene welverdiende faam, waartoe zijne verschillende geschriften, o.a. *Amstel's oudheid*, niet weinig bijdroegen. Hij was Ridder der Orde van den Nederl. Leeuw en van de Eikekroon.

Nieuwe Uitgaven.

In duel met den Korporaal. Blijspel met zang in 1 bedrijf door Theoduul van Hauwermeiren. Antwerpen, Lod. Janssens
fr. 1.50

- *Idyllen en andere gedichten* door Pol de Mont, Sneek, H. Pyttersen Tz. Gent, Ad. Hoste. 206 blz
  fr. 3.00
- *De klacht van een Garde-civiek*, kluchtlied, woorden van E. L Boch, muziek van G.J.V.H. - Gent, H.L. Stepman.

Rondom leelijk.

Eene vertelling.

De Antwerpsche lezer, aan wien ik dit verhaal opdraag, kent de Herentalsche baan, de oude heirbaan die achter Borgerhout zich van de Turnhoutsche afsplitst en oostwaarts gelijk aan eene slang, langs velden en weiden heenkronkelt. Die weg is niet met de lijn afgeteekend; hij schijnt eerder den loop der vrijvloeiende beek na te bootsen, spelende dan links en dan rechts rond te dwalen, om de weeldrige dorpen Deurne, Wommelgem, Ranst, Broechem, Grobbendonk te groeten, en dan eindelijk na zooveel omwegen, zijnen loop te stuiten in het stille schilderachtige stadje Herentals, aan hetwelk hij zijnen naam ontleent.

Op het tijdstip waarin ik den lezer verplaatsen wil, was die oude baan nog niet, gelijk heden, met het teeken des vooruitgangs gemerkt; zij was nog geen '*steenweg*' gelijk nu, maar slechts een hobbelig aarden pad, in welks diepe sporen en kuilen de karren der landlieden schokkend en krakend voortreden, en een groot gedeelte des jaars was hij door modder en water onbruikbaar voor alle vervoer. Toch in den zomer, als de blakende zon de vette klei tot een effen vloer verhard had, was zij een aangename wandeling, van wederzijde beplant met lommerrijke olmen en wilgen. Vele stedelingen, die den Zondag geerne in de opene lucht doorbrengen om hunne longen door eene zuivere ademhaling te verfrisschen, kozen toen de Herentalsche baan tot hun uitstapje.

Links op den weg naar Millegem ligt eene hooge pachthoef; zij heet het 'Steinen kruis' en rechts op de baan die naar Ranst leidt, te midden van hooge beukenboomen, schiet een torentje omhoog; het is het torentje van het 'Verbrand hof'.

Op het 'Steinen kruis' en op het 'Verbrand hof' hebben de voorvallen plaats gehad, die ik u heden wil verhalen.

De vrouw, die in dees verhaal de bijzonderste plaats moet

innemen, en rond welke al de verschillige voorvallen, die ik te melden heb, zich beurtelings komen rangschikken; die vrouw is geene koningin schitterende op een troon; zij is geene welopgevoede edelvrouw, die zit te pronken in glinsterenden tooi; zelfs geene gegoede burgervrouw, die haren lichten huisarbeid met aangename uitspanningen verwisselen mag, of geene jonge werkmansvrouw, die welgemoed haar vervelend handwerk met een vroolijk liedje vergezelt; zij is geene gelukkige moeder, die dartele spruitjes troetelt en liefkoost; zij is geene frissche jonge dochter, op wier wangen de blos der jeugd prijkt, in wier blikken de glim der liefde sprankelt, neen, zij is een meisje, miszien en veracht door iedereen, die nooit den vriendelijken lonk van een hupschen jongeling op zich heeft getrokken, alhoewel haar hart niet vreemd bleef aan den invloed der jeugd, ja, meermalen hevig poppelde onder den aandrang van een liefdegevoel. Jonge meisjes weerstaan niet immer aan den gloed, die haren boezem verwarmt, al zijn zij dan ook leelijk en misvormd.

En leelijk en misvormd in al hare ledematen was Margareta, die hier als heldin optreedt, doch edel, vurig en moedig was haar hart. In de gansche nabuurt droeg zij geenen anderen naam als dien van '*Rondom leelijk*' en schier niemand wist, welke de echte naam was van die bultige, pokdalige, wanstaltige jonge dochter, iets wat de lezer toch dient te weten.

'*Rondom leelijk*' stond bij den beambte van den burgerlijken stand te boek onderden naam van Margareta Keldermonds, en die ambtenaar had er deze aanteekening bijgevoegd: 'Deze dochter was ongeveer 2 jaren oud, toen men haar vond op den keldermond van pachter Franssen.'

Pachter Franssen was een man met een menschlievend hart, die de vondelinge opnam; en zijne vrouw toonde zich genegen tot haar, ofschoon zij dikwijls, terwijl Margareta opgroeide, gedwongen was aan haren man te zeggen: Wat is zij toch een leelijk meisje! haar bult schiet hooger op dan hare schouders, haar neus is door de pokken verminkt, en is als met purperkleurige naden te zaam getrokken, hare oogen zijn omringd met gloeiende kringen, haar mond is wijd als eene schuurdeur, hare beenen staan als twee bogen

tegenover elkander gespannen... oh wat is zij toch leelijk!

‘Zij is van rondom leelijk’ bemerkte een jonge dienstknecht schertsend; en die spotnaam bleef haar bij.

‘*Rondom leelijk*’ kan niet pronken met lichamelijke begaafdheden, bemerkte pachter Franssens, en toch, ik wed het, als haar hart goed blijft, zal later menige jongeling naar hare hand dingen.’

Wat was het geheim onder die woorden verborgen; Pachter Franssen wist het zelf niet, doch hij giste iets zonderlings, dat de lezer uit dit verhaal gaat vernemen.

‘*Rondom leelijk*’ was tien jaar oud. Vrouw Franssen was in het voorjaar, na eene korte ziekte, op het kerkhof van Wommelgem begraven, en een paar maanden later lag de pachter zelf op zijn sterfbed; hij twijfelde er niet aan of hij zou weldra zijne echtgenoote in het ander leven gaan vervoegen. Daags voor zijne dood deed hij Margareta, vergezeld door zijnen eenigen zoon, bij zijne sponde komen, en haar een klein boekje met marokijnen omslag, gedrukt in de Fransche taal, overhandigende, sprak hij haar toe:

‘Magareta, ziedaar een boekje dat naast u lag, toen ik u over ongeveer vijf jaar, op mijne pachthoeve vond. Bewaar het, kind, het zal misschien eenmaal het werktuig worden, waarmede men later het geheim uwer geboorte moet ontsluieren...’

‘*Rondom leelijk*’ kuste het boekje, verborg het zorgvuldig in haren zak, en nam het besluit het immer te bewaren en het aan niemand te toonen. Dan gaf de pachter haar eene grauwe linnen beurs, dewelke eenig geld bevatte en zegde:

‘Margareta, neem dit, het is alles wat ik nog voor u kan doen. Blijf braaf, en ik hoop dat mijn zoon Hendrik u niet meer verstooten zal...’

De man stierf den dag nadien en onmiddellijk verliet ‘*Rondom leelijk*’ de pachthoef; zij wist door ondervinding, dat Hendrik haar niet genegen was; hij haatte haar, omdat zij op verzoek zijner moeder, meermalen zijne gebreken kenbaar gemaakt had.

Zij stond nu voor de wereld met hare lichamelijke misvorming en hare twee schatten: het geheimzinnig boekje, en de beurs met eenig geld, haar door den pachter geschonken.

Eene wees, wie of wat zij ook wezen moge, heeft altijd

iets aantrekkelijks voor menschlievende harten, en is die wees daarbij eene vondelinge, dan heeft zij nog meer aanspraak op het medelijden. Dit was het geval met '*Rondom leelijk*'. Uiterlijk was zij wel terugstootend, doch haar akelig lot deed haar bevallen aan de prachteresse van 'Steinen Kruis.' die haar onder haar dak nam en haar aan heure zijde liet opgroeien.

Zoo liepen de tien volgende jaren voorbij zonder veel bezwaren voor '*Rondom leelijk*', tenzij dat zij om hare lichaamsgebreken menige bespotting te verduren had, bijzonder van wege den nijdigen Hendrik Franssen. Zij echter was altijd gereed met het een of ander antwoord, dat niet zelden den bespotter beschaamd stelde, want op haar was waarlijk de spreuk toepasselijk: wacht u van de geteekenden.

Gedurig beschimpt en uitgelachen, had zij de kunst aangeleerd van zich te verdedigen met scherpe woorden, en zoo haalde hij zich de vijandschap van velen, bijzonderlijk van Hendrik Franssen, op den hals.

II.

De tijd wasnu voor '*Rondom leelijk*' gekomen, op welken voor alle meisjes in den levensloop eene gewichtige verandering zich voordoet, tijd, op welken zij ophouden als kinderen in den familiekring te leven, om zelve elders een familie te gaan stichten. Zou '*Rondom leelijk*' van die schier algemeene wet uitgesloten blijven?

In het naburige dorp Ranst leefde een wever, een man van ongeveer dertig jaren, die helaas ook bitter te klagen had over de natuur, welke hem stiefmoederlijk had behandeld. Zij plantte immers eenen grooten bult op zijnen rug, en onder dit pak ging hij ineengedrukt op twee kromme beenen.

Nelis de wever - zoo heette men den man - was ergens op Hollandschen bodem geboren. Niemand wist iets van zijne familie te vertellen. Men had hem alleenlijk gezegd dat eens een reizende ketellapper in Ranst aankwam, en dat hij vertrok om nimmer weder tekeeren, een gebochelde jongen van een of anderhalf jaar achterlatende. Het weldadigheidsbureel der gemeente had dien aardigen knaap besteed bij

eenen wever, die hem goedhartig groot bracht, en hem zijnen stiel leerde.

Op zijn twintigste jaar ging hij naar Frankrijk, waar hij ruim vijf jaren verbleef, om later gansch bekwaam in zijn vak terug te keeren. Dit is tot hiertoe de gansche geschiedenis van Nelis.

Voegen wij er bij dat hij goed zijn brood won, geregeld leefde en meermalen gedacht had aanspraak te mogen maken op de hand van de eene of andere jonge dochter, doch dat hij telkenmale met minachting afgewezen werd. Dit gebeurde nog onlangs, en de frissche jonge dochter tot welke hij zich wendde, riep hem lachende toe, naar zijnen rug wijzende: soort zoekt soort, ga naar '*Rondom leelijk*' van 't 'Steinen Kruis.'

Die woorden bleven honend in zijne ooren galmen. Hij dacht immers, alhoewel lichamelijk niet bevoordeeld, toch eenen geldigen titel tot beleefdheid en gevoegzaamheid te bezitten. Was hij niet geleerd, ja, de beste geleerde van het dorp?... Hij had immers vijf jaren lang als weversgast in Frankrijk geleefd, en er de Fransche taal leeren lezen en schrijven. Kwamen burgemeester en dorpsschrijver niet bij hem te rade als zij bestuursstukken in die taal ontvingen?...

En zoude de jonge dochters niet trotsch moeten zijn zulken geleerden man tot echtgenoot te krijgen? Daaraan dacht Nelis, toen hij op weg was naar 'Steinen kruis' een stuk lijnwaad op den schouder dragend, dat hij voor de pachteres dier hoeve geweven had. Juist toen hij daar binnen trad, zat '*Rondom leelijk*' aan eenig naaiwerk bezig, met het aangezicht naar het raam gekeerd. Veel had Nelis te vertellen aan de pachteres van 'Steinen kruis' maar dat hij tegen zijne gewoonte verstrooid was, en zelfs soms doddelde en haperde met de tong, alsof zijn geest vreemd bleef aan hetgeen hij zegde, dat ontsnapte niet aan de opmerkzaamheid der pachteres, die hem bijna gedurig de blikken zag vestigen op den rug van '*Rondom leelijk.*'

Toen hij huiswaarts keerde dacht hij: 'men heeft dit meisje verongelijkt; die bochel op haren rug is niet zoo uitstekend groot...'

Men begrijpt, dat er in Nelis' hart een dier gevoelens geslopen was, dat aan liefde grenst. Eerst stuitte het hem

wel tegen de borst tot vrouw een meisje te moeten nemen, die door iedereen om hare leelijkheid verstooten werd; doch later, na rijpe overdenking, kwam hij tot het besluit, dat al zijne pogingen om eene andere te krijgen ijdel zouden blijven, en, den loop zijner jaren niet stilstaande, hij het best zou doen zijn hart maar aan '*Rondom leelijk*' te schenken. Zij is toch, dit was het slot zijner redeneering, niet zoo leelijk als men zegt.

De liefde is blind.

Den volgenden Zondag ging Nelis wandelen naar Wommelgem, en hij regelde zijn uitstapje dermate, dat hij '*Rondom leelijk*' ontmoeten moest, op haren weg van de kerk naar 'Steinen kruis'. Die eerste ontmoeting bepaalde zich uiterlijk bij eene woordenwisseling over het weder en de veldvruchten, maar inwendig dacht Nelis nogmaals: 'neen, zij is niet zoo leelijk als men wel zegt;' en inwendig dacht op hare beurt *Rondom leelijk*: hij is toch een mensch met veel verstand!...

Zij hadden het bijna niet gemerkt en toch was er reeds een vonkje uit beider harten gesprongen; dit vonkje had er een vlammetje doen glimmen, dat warmer en warmer blaakte, naarmate Nelis meer gelegenheden zocht en vond, om *Romdom leelijk* des Zondags te ontmoeten.

Niet lang duurde het, of op een dezer ontmoetingen werd het 'jawoord' wederzijdsch uitgesproken en met een zoen bezegeld.

III.

Het was Zondag. Na de mis bleef de jeugd van Wommelgem stilstaan, voor een getralied vierkantig kastje, dat naast de deur van het gemeentehuis hing. Wat werd er gelachen, gespot, geschimpt! Daar was het huwelijk aangekondigd van Nelis, den wever van Ranst, met Margareta Keldermonds, van Wommelgem.

- Wat zegt gij van zulk frisch en bevallig koppeltje? riep een jonge boer te midden van een algemeenen schaterlach.

- De liefde is blind, men ziet het vandaag eens te meer, bemerkte een ander.

- Goesting is koop, niemand kan daar iets tegen hebben, vervorderde een derde.

- Ja, riep Hendrik Franssen bitsig, daar tegen moet men iets hebben! er moest eene wet zijn, om zulke schandige koppelingen te beletten. Wat kunnen wangedrochten voortbrengen anders dan wangedrochten; het is een schande voor het menschdom zoo iets toe te laten!...

- Wel! wel! bemerkte een jonge dochter, zou Hendrik Franssen jaloersch zijn?

- Wie weet, vervolgde een andere, hij kent *Rondom leelijk* sedert jaren.

Lang nog zou die woordenwisseling, lang die spotternij geduurd hebben, indien niet schielijk de aandacht van allen ware afgetrokken geworden door het verschijnen van den burgemeester, aan wiens zijde de veldwachter stapte. Aan hunne houding kon men zien, dat zij iets gewichtigs te verrichten hadden.

Groot was de nieuwsgierigheid, doch niemand waagde het, hun het woord toe te sturen. De ambtenaars sloegen den weg in naar ‘Steinen kruis.’

- Ginds komt Polydoor, die zal alles wel weten, riep Hendrik Franssen.

Die Polydoor was een trotsch, slecht opgevoed boerenzoon. Zijn vader vervulde eens het ambt van burgemeester van Wommelgem en bewoonde eene groote pachthoef, een gebouw uit vroegere tijden, met een torentje tegen den hoogen gevel, en eene gracht met valbrug rond de muren. Zonen en dochters gingen gekleed opzijn stadsch. Overal zag men pracht, maar in de kas was geen geld en de hoofden staken zoo vol ijdelheid, dat zelfs de gewone boerenvoornamen bij hen als te gemeen beschouwd werden.

De burgemeester onderging het algemeen menschenlot, en kwam te sterven.

Polydoor volgde zijn vader op voor den landbouw, en om zijnen rang te kunnen volgen, had hij weldra van zijn erfgoed alles belast, wat nog kon belast worden. En toch was hij nog altijd en overal het haantje vooruit bij zijne dorpsgenooten. Geen wonder dan ook, dat de nieuwgierige jeugd met brandend verlangen hem tot het gemeentehuis zag naderen.

- ‘Weet gij het nieuws, riep hij van verre?’

- Ja Polydoor, het hangt hier aangeplakt, *Rondom leelijk* gaat trouwen, antwoordde Hendrik.

- Dat is het niet, wat ik zeggen wilde, vervolgde Polydoor; kent gij het nieuws van Steinen Kruis?

- Wat nieuws? riepen verschillige nieuwsgierige stemmen te gelijk, terwijl knapen en meiden zich rond Polydoor schaarden.

- Er is dezen nacht een diefstal gepleegd op Steinen Kruis.

- Een diefstal? klonk het uit verscheidene monden.

- Ja! uit de kist van de pachteres is eene beurs verdwenen met vijfhonderd gulden in goud.

- Vijf honderd gulden!...

- Dat moet iedereen leeren, zegde de nijdige Hendrik, van niet onvoorzichtig alle lieden in huis te nemen, bijzonder vreemde verworpelingen, die hunnen geboorteakt niet kunnen toonen.

- *Rondom leelijk*, mompelde eene vrouw.

- Heeft *Rondom leelijk* het geld gestolen? fezelde eene tweede.

- *Rondom leelijk* heeft op Steinen Kruis vijf honderd gulden gestolen, bevestigde reeds eene derde.

- Ik heb het hooren zeggen, murmelde tien, twintig stemmen te gelijk...

En allen gingen naar huis om te vertellen wat zij meenden vernomen te hebben.

Reeds in den namiddag schreef de Burgemeester eenen brief naar den Prokureur des Konings, en meldde hem, dat er op de pachthoef, genaamd het ‘Steinen Kruis’, een belangrijke diefstal gepleegd was, en dat het algemeen gevoelen tot plichtige aanduidde, zekere dienstmeid van den huize, met name Margareta Keldermonds.

Den dag nadien kwam een onderzoeksrechter in een rijtuig, gevolgd van twee haren mutsen te paard. De pachteres werd ondervraagd; zij dacht niet dat Margareta de plichtige kon zijn, maar toch eenieder zegde het.

- Waar was het gestolene geld in? vroeg de rechter?

- Het was in eene grauwe linnen beurs.

Dan begon men een onderzoek op de slaapkamer van *Rondom leelijk*, en de man der wet legde de hand op eene grauw linnen geldbeurs.

En gansch de kamer, de bedstede en de kleeren van *Rondom leelijk* werden doorsnuffeld, en later werd geheel de pachthoeve het onderste boven gezet, alle hoekskens en kanten onderzocht, maar alle pogingen bleven vergeefsch om het gestolen geld te ontdekken.

- Ik heb overigens geen ander bewijsstuk noodig, sprak de rechter, ik neem Margareta Keldermonds voorloopig in hechtenis, als beticht van diefstal.'

De twee haren mutsen grepen *Rondom leelijk* aan, die niets wat geldig scheen, tot hare verdeding kon inbrengen. En zij boeiden hare handen en armen en deden haar op eene kar zitten, die weldra schokkende langs de Herentalsche baan naar het stadsgevang reed. En veertien dagen later verscheen *Rondom leelijk* voor de rechters. De openbare beschuldiger bewees dat Margareta Kelder monds de dievegge was, vermits men op hare slaapkamer de grauwe linnen beurs gevouden had.

De verdediger deed zien dat er wel meer zulke beurzen konden bestaan; maar de beschuldiger verklaarde dan, dat den dag na het onderzoek, de burgemeester van Wommelgem eene ontdekking had gedaan, die Margareta's plichtigheid buiten allen twijfel stelde: lieden hadden 's avonds na den diefstal *Rondom leelijk* geld zien verbergen aan den voet van eenen appelboom; de burgemeester werd verwittigd; maar toen die ambtenaar kwam, was het verborgen geld reeds verdwenen. Margareta had gezegd dat zij de beurs met dit geld gekregen had van wijlen pachter Franssen, iets wat niemand geloofde. En de rechters veroordeelden *Rondom leelijk* tot eene gevangenisstraf van twee jaren.

Toen het vonnis uitgesproken was verlieten twee nieuwsgierigen de gerechtszaal.

- Polydoor, zegde Hendrik Franssen, ik had maar *één* woord te spreken en *Rondom leelijk* was vrijgesproken.

Polydoor vernam dan iets, dat hij goed in zijn geheugen bewaarde.

IV.

Nog maar zes weken waren er verloopen sedert de deur der gevangenis zich achter het diep bedroefd meisje gesloten had.

Uiterst verlegen stond achter haren toog de weerdin van den ouden ‘Rozenboom’ in Wommelgem. Een treffelijk heer, allerfijnst gekleed, was aangekomen in een rijtuig, bespannen met twee vlugge paarden, en wat nu de waardin deed of niet, zij kon geen voldoende antwoord geven op de vragen, die de vreemdeling haar in het Fransch voorstelde. Eindelijk dacht zij het woord burgemeester verstaan te hebben, en onmiddellijk zond zij haar zoontje om dien ambtenaar op het gemeentehuis te gaan roepen. Niet veel was de zaak daarmee gevorderd, want de Burgemeester kon wel hier en daar een woord Fransch, doch niet voldoende om met den vreemden heer een gesprek te houden. Hij was dus verplicht iemand te doen roepen, die tot taalman dienen kon, en daarom zond hij den veldwachter naar Ranst om Nelis den wever te halen.

Nadat de vreemde heer op het gemeentehuis vele dingen aan den burgemeester had kenbaar gemaakt, die dezen ambtenaar verbaasden, en Nelis van vreugde deden lachen, verlangde hij eerst de hoeve te zien, waar pachter Franssen gewoond had, en dan later het ‘Steinen Kruis’. Hier en daar nam hij aanteekeningen, waarna hij al groetende in zijn rijtuig stapte en weldra op de Herentalsche baan in de richting van Antwerpen verdween.

- Wie toch was die groote heer? vroeg de nieuwsgierige waardin van den *Rozenboom* aan Nelis, die vroolijk een glas bier vroeg, en lust scheen te hebben om er meer dan één te ledigen.

- Die heer is de kanselier van den Franschen afgezant in Brussel.

- Daarmede weet ik nog niets! riep de meer en meer nieuwsgierige waardin. Zeg mij liever wat hij hier doen kwam.

- Hij kwam vragen, spotte Nelis, naar de gezondheid van de gravin de l'Admury; maar deze was ongelukkiglijk afwezig.

- Spotter! riep de waardin, die kwaad werd, omdat zij in hare nieuwsgierigheid werd te leur gesteld.

De deur ging open en een andere heer trad binnen. Dit maal was het een echte Antwerpenaar, een notaris, die Vlaamsch sprak. Hij vroeg een glas bier. Nelis en de weerdin zwegen.

- Wel! wel! zegde de notaris na eene poos; er is in Wommelgem iets zeldzaams gebeurd. Ik heb den Franschen kanselier op de Herentalsche baan ontmoet en hij heeft mij gezegd dat hier eene vondelinge verbleven heeft, die niemand anders was dan eene rijke Fransche gravin...'

Nu stonden bij de waardin mond en ooren open om te luisteren. Nelis glimlachte en zegde.

- Wat Mijnheer de notaris daar zegt, is geen nieuws voor mij.

- Ik had maar eenige oogenblikken tijd om den kanselier te spreken; wilt gij zoo goed zijn mij verder in te lichten.

- Ik begrijp u, gravinnen en lieden van dien stempel hebben notarissen noodig, schertste Nelis, en hij begon de geschiedenis te vertellen van Margareta Keldermonds, zoo verre die ons gekend is tot aan zijne verloving met haar.

- Maar nu komt de kat op de koord, vervolgde hij; niemand wist tot hiertoe, welke de afkomst van dit meisje is. Maar alles komt aan den dag, hoe diep het ook in den vergetelput geworpen werd. Haar vader was een graaf, met name l'Admury, die tijdens de Fransche omwenteling door Lebon aangeduid werd om te Valencijn onthoofd te worden. De moeder van Margareta was met haar over de Belgische grenzen gevlucht, en hier in Wommelgem aangekomen. Wat er van dit mensch geworden is, zullen wij later wel te weet komen. Zie hier nu het belangrijke van de geschiedenis. Joseph Lebon had wel het doodvonnis van graaf l'Admury geteekend, maar hij zelf was in den nacht daaropvolgende met Fouquier, Tinville, Rossignol en andere handlangers van Robespierre door de conventie in hechtenis genomen, en de verbeurtverklaring van de goederen van zijn slachtoffer had hij niet kunnen teekenen.

Die goederen bleven eenigen tijd zonder meester en toen later het bestuur der Restauratie, der herstelling van de

miskende rechten optrad, werden zij in staatsrenten aangelegd tot dat iemand, voorzien van echte eigendomstitels, die zou komen terug eischen. Lange jaren verliepen en niemand kwam. Maar het toeval speelt soms wonderlijk met het lot der menschen. Hier werd een kind gevonden, opgenomen door pachter Franssen, en later als dienstmeid aanvaard op ‘Steinen Kruis’.

Die vondelinge werd mijne verloofde; maar het ongeluk wilde, dat zij op eenen schijn van plichtigheid veroordeeld werd voor diefstal. Toen zij in de gevangenis aankwam, vond men in den zak van haar kleed een oud boekje met marokijnen omslag. Niets ontsnapt aan de oogen der gevangenis-bestierders; zij onderzoeken nauwkeurig alles wat de veroordeelden medebrengen. En zoo gebeurde het dat de marokijnen omslag, die aan het boekje eenigszins los zat, er van getrokken werd, en wat vond men? De echte bewijsstukken, dat de leelijke Margareta de dochter is van Graaf de l'Admury, en daar naast de eigendomsbrieven van alles wat de graaf bezeten had.

De Fransche afgezant werd onmiddellijk verwittigd; vandaag reeds zond hij hier zijnen kanselier en binnen eenige weken zal Margareta een fortuin bezitten van ongeveer veertig duizend gulden inkomen.

De weerdin sloeg hare handen te zamen.

- Hemel! riep zij, en nu zit dit rijk meisje in de gevangenis.

- Daar zal zij al spoedig uit zijn, meende Nelis.

- Maar als zij dan toch wettig veroordeeld is, bemerkte de notaris, wat zal haar dan kunnen verlossen?

- De macht van 't geld, riep Nelis.

Verder zetten wij die samenspraak niet voort. Het zij den lezer genoeg te weten dat de Notaris aan Nelis verzocht hem de pachthoeve te wijzen van Polydoor, den zoon van den gewezen burgemeester, want hij had daar eenige achterstallige rekeningen in te vorderen.

V.

Twee dagen later zien wij, vroeg in den morgen, Polydoor op weg naar Antwerpen. Het was alsof een kwaaddoener

hem vervolgde; want herhaaldelijk keerde hij het hoofd om, en zag in de Herentalsche baan.

Halverwege gekomen trad hij de herberg, genaamd de Haaszak, binnen, en plaatste zich aan eene tafel tegen het raam. Meer dan een uur was er reeds verloopen, toen eindelijk eene kar kwam aangeschokkeld. Polydoor sprong naar buiten en eenige stonden later zat hij naast Hendrik Franssen op de kar op weg naar de stad.

- Herinnert gij u nog, sprak Polydoor tot Hendrik, den dag dat wij te zamen uit het gerechtshof kwamen, na de veroordeeling van *Rondom leelijk.* Toen hebt gij mij gezegd, dat één enkel woord van u haar kon doen vrij spreken.

- 'Ja, Polydoor, dat herinner ik mij en wat ik toen zegde was waarheid.'

- Die *Rondom leelijk* is thans eene gravin, Hendrik; zij is machtig rijk; iemand die haar uit de gevangenis verlossen kon, zou het niet voor niet gedaan hebben.

- Ik heb geene reden, Polydoor, om haar daarin te helpen; zij heeft mij veel benadeeld toen ik nog jong was; en moet zij thans boeten, ik wil niets voor haar doen.

- Maar, Hendrik, het zou veel geld opbrengen.

- Ik heb haar geld niet noodig, Polydoor.

- Mij zou het wel van pas komen, Hendrik.

- Ik heb inderdaad vernomen, dat een notaris van Antwerpen bij u is geweest met ongunstige berichten.

- Binnen de maand, Hendrik, moet ik vijf duizend gulden weten te vinden, en de volgende maand even zoo veel. Indien gij mij maar een woord wilt zeggen, Hendrik, dan ben ik gered.

Eén woord?

Soms is één woord genoeg om iemand te doen hangen.

- Laat hooren dan, Polydoor.

- Zeg mij hoe gij Margareta kunt doen onplichtig verklaren en ik ben gered.

Hendrik kon zijne ooren niet gelooven.

- O vriend! riep Polydoor, gij kent de macht van 't geld niet. Met het geld bekomt men alles. Heb ik slechts eenen schijn van reden om Margareta uit de gevangenis te doen verlossen, en daarbij eene goede gevulde geldbeurs, gelijk zij binnen kort er eene bezitten zal, dan is zij vrij eer acht

dagen verloopen zijn, vrij door de macht van het geld, en ik, ik ben gered. Maar er valt geen uur te verliezen; Nelis zou mij kunnen voor zijn en het gras onder mijne voeten wegmaaien.

Hendrik was meer en meer verbaasd.

- Ziet gij, Hendrik, vervolgde Polydoor, zij is leelijk, maar zij is rijk, schatrijk, ik wilde wel dat zij vrij was.

- Toch niet om met haar te trouwen? schertste Hendrik.

- Wel Hendrik, het geld maakt recht wat krom is en wijs wat dom is; als een bult verandert in eenen gouden berg, dan krijgt zulke bult iets aantrekkelijks, vooral bij iemand die in slechte lakens zit, gelijk ik nu. Kon ik die leelijke gravin verlossen en dan met haar trouwen, dan was ik voor altijd gered, Hendrik. En zelfs als dit huwelijk gansch onmogelijk is, hetgeen ik niet denk, dan nog zouden wij eenige duizende guldens kunnen verdienen, alleenlijk met haar uit de gevangenis te helpen.

Zoo redekavelend kwamen zij te Antwerpen aan, en de macht van 't geld, die Polydoor reeds overmeesterde, wierp ook Hendrik onder haar juk; weldra stonden zij voor de deur der gevangenis en verkregen een gesprek met Margareta.

Van de gevangenis begaven zij zich naar den Prokureur des Konings, die blijde was te mogen vernemen, dat er eene reden bestond om de gravin de l'Admury op vrije voeten te stellen; iets waarover de afgezant van Frankrijk hem reeds meermalen geschreven had. Eens in vrijheid, trad zij in genot van hare burgerrechten en kon bezit nemen van het verbazend fortuin, dat haar toekwam.

- En nu nog twee dagen, zegde Polydoor tot Hendrik, toen zij terug naar Wommelgem keerden; dan krijgen wij in handen een geschrift geldig voor tien duizend gulden, vijf duizend voor uwe bewezen diensten, en vijf duizend, die de notaris mij zal komen afeischen.

- Beter ware het toch voor u geweest, Polydoor, u het gansche fortuin eigen te maken door een huwelijk met Margareta.

- Ja, Hendrik, zonder uitstel ga ik daartoe al mijne pogingen aanwenden.

- Gij bemint haar? Polydoor, lachte Hendrik.

- Haar niet... maar...

- Ja! ja! ik versta u, de macht van 't geld zou u doen beminnen... in schijn, wat gij inwendig verf*o*eit.

VI.

- Brand! Brand! riep men twee jaren later te middernacht in Wommelgem; en de ontwaakte lieden zagen op den weg naar Ranst een groot gebouw, dat door kronkelende en sissende vlammen verslonden werd.

- Het huis der gravin staat in brand! riep men overal, en men spoedde zich, men arbeidde om te redden wat gered kon worden van de meubelen en kostbaarheden eener vrouw, die men twee jaren vroeger *Rondom leelijk* heette, en verachtend zou met de voeten gestooten hebben.

De macht van het geld was aan 't werken.

Toen de vlammen bijna alles, behalve de vier muren, verteerd hadden, ontstond en een hevig gewoel onder de dorpelingen. De veldwachter had eenen dienstknecht aangegrepen, men had hem het vuur zien steken aan een deel van het gebouw, en toen de ongelukkige bemerkte dat zijne misdaad niet meer kon geloochend worden, riep hij kermend om medelijden.

- Polydoor heeft, het mij bevolen, stotterde hij snikkend; hij heeft mij honderd gulden beloofd.

De macht van 't geld had van hem eenen booswicht gemaakt.

Polydoor had alle zijne plannen zien verijdeld worden; hij meende door een huwelijk gansch het fortuin van de gravin in handen te krijgen... en deze had hem lachend van de hand gewezen, en die hand geschonken aan Nelis den wever, gelijk zij *Rondom leelijk* zijnde, het hem op zekeren Zondag beloofd had.

De trotsche Polydoor zag aldra zijne belaste eigendommen verkoopen, en overgaan in de handen der gravin. Hij zelf bewoonde nu met eenen knecht eene kleine pachthoef, die nauwelijks in zijne levensbehoeften kon voorzien. Hij was vervallen en had zich willen wreken. Jaren lang kwijnde hij in de gevangenis, waar hij ook bekende, dat hij de dader was van den diefstal, destijds op het ‘Steinen Kruis’ gepleegd.

De gravin liet de afgebrande woning niet gansch opbouwen, maar slechts inrichten tot eene pachthoef, die nog hedendaags het ‘Verbrand Hof’ genoemd wordt. Zij immers had na den brand met haren echtgenoot voor altijd Wommelgem verlaten.

Op het kerkhof van Ranst deden zij eerst eenen marmeren zerk oprichten aan de nagedachtenis van Hermina, gravin de l'Admury, Margareta's moeder. Hunne navorschingen hadden daartoe geleid, dat men nu wist, hoe den dag nadat Margareta opgenomen werd in de pachthoef van Franssen, eene doode vrouw gevonden was in het bosch van Ranst, en op het kerkhof begraven werd. De macht van 't geld had geholpen om tot die ontdekking te komen, en niemand kan er aan twijfelen of daar lag het lijk begraven van wijlen de gravin Hermina de l'Admury.

Nadien plicht vervuld te hebben, vertrok Nelis met zijne echtgenoote naar Antwerpen, alwaar zij in de wandeling de verwondering en den lachlust van velen opwekten, doch niettegenstaande hunne lichaamsgebreken door velen werden geacht, bemind en geëerd.

De macht van het geld had ook hier haren invloed doen gelden.

Antwerpen, 1885.

EDWARD IPERS.

Poëzie.

I.
Mijn' kinderen!

Ik hoor de vogels kweelen,
In 't jeugdig loof der boomen;
Ik hoor mijn' kinderen spelen,
Mijn' kinderen gaan en komen.

Ik zie de bloemen bloeien,
In schoone lentetijden;
Ik zie mijn' kinderen groeien
En bloeien vrij van lijden.

Ik zie de sterren vonken,
In stille zomernachten:
Der kinderen reine lonken
Het stergeflonker slachten.

Mijn' kinderen zijn mijn' bloemen,
Vol geurend zoeten honing;
t Gestarnt, waarop wij roemen,
De vogels, die zich reppen,
En onze kleine woning
Tot eenen hemel scheppen!

JACOB STINISSEN.

Kortrijk.

II.
Et 't liefste lieken dat ik hoor...

Het liefste lieken, dat ik hoor,
En wekt mijn hert en zin,
Bij avondstond, bij morgendrood,
Is 't lieken van de min.

Mijn moeder zong het bij de wieg,
Ik weet het nog zoo goed...
Het wischte steeds mijn traantjes droog,
O! 't klonk zoo hemelsch zoet.

Drukt mij thans 's werelds zorg ter neer,
Ik denk aan geen verdriet,
Wanneer ik slechts de woorden hoor
Van 't schoone minnelied.

O! liefdelied, o! melodij;
Zweef immer om mij heen,
Gij geeft me kracht, gij schenkt mij moed,
Om 't leven door te treên.

PHIL. CALUWAERT.

Heist-op-den-Berg.

III.
Hulde aan God!

(Naar G. Rodenbach).

Wat zijt Ge groot, o Heer! ja groot in al uw werken!...
Uw adem is de wind, Uw spiegel, 't wijde meer!
De starren ginds omhoog, gezaaid ter blauwe sfeer,
In Uwer feesten pracht, zijn bloemen uwer perken!...
De mensch, hier aan Uw voet, is slechts een bevend riet,
Dat denkt, en welk de Dood op zeekren dag voert mede!
Doch altoos stijgt een kreet tot voor Uw troongebied:
Aan U zij glorie, Heer! Aan ons, op aarde, vrede!

Voor U is 't klinkend lied, dat bij het morgengloeien,
Uit 't gloeiend loover stijgt, zoo streelend en zoo zoet!
Voor U is 't ook dat zoo, in reinen minnegloed,
De waterlelies zich in blanke kleuren tooien!
't Is U dat alles looft, wen in het westermeer
De zonne nederzinkt en 't duister valt beneden,
Wijl 't heelal, in één zang, tot U zich richt zoo teer:
Aan U zij glorie, Heer! Aan ons, op aarde, vrede!

Uw naam, o Heer! is 't erf, door eeuwen ongeschonden!
Hij is de lichtbaak, dien de volken van een dag,
Al zwijmlend naar den dood, in angstig heilbejag,
Op hunne duistre baan, als 't hoogste woord vermonden!
Door de eeuwen in 't verschiet, als in het diep verleên,
Zij steeds Uw Naam vereerd, gezegend en aanbeden.
Wij voegen ook onze stem in 't eeuwig koor bijeen:
Aan U zij glorie, Heer! Aan ons, op aarde, vrede!

P.P. DENYS.

IV.
Hij had gereisd.

Hij had gereisd, de kranke,
Wat was hem 't reizen zoet!
Bij 't zicht van schooner streken
Hervatte hij weer moed.

't Gedacht aan warmer landen
Had lang zijn ziel bekoord:
Daar toch zou hij genezen;
Genezen!... lieflijk woord.

Hij schreef aan vader, moeder,
Hoe hij zich daar bevond;
Hij kon ze niet vergeten
Op verren vreemden grond.

En toen de lente keerde,
Keerde ook hij naar zijn' woon;
Wat was in 's oudren armen
Het wederzien toch schoon!

Twee weken mocht hij hopen,
Maar hem ontzonk de kracht;
De dood kwam toen hem halen
In 't holste van den nacht.

Hij had gereisd, de kranke;
Nu is zijn reis gedaan:
Hij heeft de laatste reize
Naar 't kerkhof aangegaan.

ISIDOOR ALBERT.

Gent, *Januari* 1885.

V.
Uit zijn humeur en in zijn nopjes. *Een avonduurtje.*

I.
Bij een' handelaar.

- 'Vader blijft zoo lange weg!
Moeder, zal hij haast niet daar zijn?'
- 'Ja, mijn kind.' - 'Hee, Mietje, zeg,
zouden wij alras niet klaar zijn
met de houten speelgoeddoos,
nu voor goed eens weer te vullen?
daar wij vader tegen zullen
gaan, of anders wordt hij boos!'
En de lieve kleinen ruimen
alles van de tafel op.
Och, de kleine kroezelkop
kent nog niet zijns vaders luimen;
want daar stormt opeens hij in
't straks gezellig huisgezin;
norsch en bar duwt hij de kinderen
weg; knort iets van 'zorgen hinderen',

van ‘onachtzaamheid der minderen,’
hangt zijn' hoed maar in een' hoek,
mompelt iets van ‘weer op zoek’,
stamptvoet, uit een groven vloek,
en gaat weer naar zijn kantoren.
Ruw slaat hij na zich de deur;
en moeder zucht, dat nauw de kleinen 't hooren:
‘Wat is hij erg - *uit zijn humeur!*’

II.
Bij den werker.

't Is acht;
het lieve tweetal wacht
op vader die ‘'t fabriek’ verliet:
hij lacht
en acht
zich rijk, zoodra hij 't koppel ziet...
Hij kust zijn teedere echtgenoot.
Het meisje springt op zijnen schoot;
de jongen trekt aan vaders baard,
en praat en woelt
en juicht en joelt.
Lang zit 't gezin bijeengeschaard...
Wat plannen maakt de brave vader
met zijne wederhelft te gader,
wat kan hij kind zijn met zijn kroost!
Zijn kleinen strekken hem tot troost
in 't ruwe, bange leven.
‘O neen,’ zoo zegt hij zacht, ‘o neen,
ik zoude van mijn kindren geen
voor schatten willen geven.’
En hij, hij streelt de blonde kopjes,
en is nu waarlijk - *in zijn nopjes!*

POL ANRI.

Gent, 83.

VI.
Aan Pol de Mont.

Wij doolden om, in donkren avondstond,
Langs 't grauwe bolwerk, dat de aloude stad
In wijden kring met groenend loof omvat;
- Van vroeger grootheid sprak des dichters mond.

Van Breydel, van de Coninck deed hij kond,
En 't was, of al wat Brugge ooit grootsch bezat,
Een echo in zijn hart gevonden had,
Die ons den naklank van 't verleden zond.

Op 't sterdoorweven kleed der zomernacht
Stak, als een zilvren reus, in fiere pracht,
De Halletoren af en blikte in 't rond;

En 't klokgelui zong in zijn diepe tonen:
Nooit taande Brugge's, Vlaandrens roem, zoo 't vond
Zijne oude Kerels weer in zulke zonen!

P.M. BOELE VAN HENSBROECK.

's Gravenhage, 26 *Aug.*, 1884.

Het Bredero-feest
Herdenking van zijnen 300^{n} Geboortedag. 16 Maart 1585.

De tweedaagsche viering van Bredero's gedachtenisfeest heeft op 30 en 31 Maart plaats gegrepen. In de concertzaal van *Felix Meritis* hadden zich een aantal belangstellenden in de geschiedenis van het gulden tijdperk onzer Nederlandsche letteren vereenigd, om daar de feestrede van den Voorzitter der feestcommissie, Prof. Dr. Jan Ten Brink, te hooren uitspreken, en eenige gedichten en liederen van Bredero te hooren voordragen. De zaal was, evenals indertijd bij het Hooftfeest in 1881, smaakvol met bloemen versierd, door de vriendelijke bereidvaardigheid van Dr. G.F. Westerman. Het aangestoken gaslicht midden op den dag maakte ook ditmaal een eigenaardigen indruk.

Prof. Ten Brink - die reeds jaren geleden door zijne monographie over Bredero de aandacht op diens leven en werken gevestigd had, en daardoor ook de aangewezen persoon was om dezen gedenkdag in te leiden - had met blijkbare opgewektheid deze taak aanvaard. Hij herinnerde hoe eerst sinds betrekkelijk weinig jaren de belangstelling voor Bredero weder levendig was geworden. Ongeveer dertig jaren geleden had men in 't algemeen meer oog voor zijne fouten dan voor zijne oorspronkelijke en frissche deugden. Heden ten dage echter is dat veranderd en zijn wij bijeengekomen om Bredero te huldigen als de onvergelijkelijke schilder met de taal, ook al wil men niet blind zijn voor het groote verschil tusschen onze opvattingen van kieschen smaak en die van het eerste deel der 17de eeuw, nog zoo nauw aan de vorige 16^{e} verwant. Voor zoover Bredero zich heeft schuldig gemaakt aan ruwheid en platheid, onderscheidde hij zich niet van den algemeenen geest der toenmalige burgerij, welke veel meer dan in onzen tijd gestreng was afgescheiden van de klassieke geleerdheid der deftige humanisten. Trouwens, hetzelfde verschijnsel zien wij in de

17e eeuwsche schilderkunst, waar toch niemand weigert Jan Steen, Brouwer, Teniers. Ostade als oorspronkelijke geesten te bewonderen. De overheersching van het klassicisme in de letteren, en van het Calvinisme in het godsdienstig leven, hebben Bredero en andere vroolijke geesten naar den achtergrond gedrongen, totdat men eerst weinig jaren geleden is begonnen hun behoorlijk recht te laten wedervaren.

De spreker verdedigde met warmte de muze van Bredero tegen de beschuldiging van gemeenheid, waar het de onderwerpen betreft (met uitzondering van de klucht van den Molenaer). Bij al de andere is het alleen de spreekwijze, van de onze zoo sterk afwijkend, welke ons bij oppervlakkige lezing misschien met weerzien kan vervullen; de bedoeling van den dichter is nooit gemeen te zijn. Onder degenen, die dit het eerst en het duidelijkst hebben in het licht gesteld, behoort Bakhuizen van den Brink. Hij werd daarin gevolgd door Snellen, Alberdingk Thijm, Hofdijk, Van Lennep, Van Vloten en vooral Jonckbloet. Voor de bestudeering van Bredero's taal is veel gedaan door Oudemans en later door Verwijs. In 1856 schreef de Groningsche Universiteit eene prijsvraag over Bredero uit, die beantwoord werd door ‘een onbekend student in de theologie te Utrecht’, welk antwoord met goud bekroond werd. (Warme toejuichingen bewezen, dat de toehoorders wel wisten dat deze student Dr Jan Ten Brink zelf was.)

Spreker kwam thans tot eenige bijzonderheden uit Bredero's leven, o.a. de opschriften in Titus-Levius van zijn vader, door Dr Campbell ontdekt, en vervolgens op de studiën van Prof. Moltzer over Bredero's ‘Liedtboek’, waardoor veel licht is verspreid over zijne hartsgeschiedenis en over den invloed zijner achtereenvolgende verliefdheden op zijne poëzie.

Om Bredero te beoordeelen, heeft de redenaar noodig geoordeeld zijne toehoorders bekend te maken met al wat in de laatste jaren voor eene betere waardeering van den tooneeldichter gedaan werd. Dit gedeelte der redevoering is eene onontbeerlijke inleiding aan alle ernstige studie van Bredero. Daarom nemen wij het hier over:

J.A. Alberdingk Thijm in zijn Fransch overzicht van de geschiedenis onzer letteren, Van Vloten in zijne uitgave van

het Oud-Nederlandsch kluchtspel, Van Lennep in zijn kostelijken '*Vondel*', Hofdijk in zijne Geschiedenis onzer Letterkunde, maken aan het vooroordeel en de bekrompenheid tegenover Bredero een einde.

Verdienstelijkst van allen was Dr. W.J.A. Jonckbloet, die juist dertig jaren geleden (1855), in het laatste stuk zijner *Geschiedenis der Midden-Nederlandsche Dichtkunst*, het onvergelijkelijk plastisch talent van Bredero roemend, er bijvoegt: 'Bredero had misschien *de schepper van ons nationaal tooneel* kunnen worden; maar hij stierf, vóórdat hij ons een eigen blijspel had nagelaten, dat door zijne *eenheid in veelheid* aan de eischen der kunst geheel voldeed'.

In het volgend jaar (1856) schreef de hoogleeraar Jonckbloet eene prijsvraag uit, daar de beurt der prijsvragen in dat jaar aan de Groningsche Hoogeschool was. Hij verlangde eene aesthetische-historische beoordeeling der dramatische werken van Gerbrand Adriaensz Bredero. Een onbekend student in de theologie te Utrecht beantwoordde deze prijsvraag en zag zijn antwoord met goud bekroond. Toen in 1858 en 1859 dit antwoord in druk verscheen, was de eerste schrede gezet op den weg, die naar grondiger kennis en onpartijdiger waardeering van onzen grooten komischen dichter zou leiden.

Sedert 1859 is een nieuw tijdvak voor de studie van Bredero's leven en werken aangebroken. Reeds een paar jaren vroeger had wijlen de heer A.C. Oudemans Sr. een *Woordenboek op de Gedichten van G. Az. Bredero* in de nieuwe reeks der werken van de Leidsche Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde uitgegeven. Voor het vlugger begrip van des dichters meening had dit woordenboek groote waarde, inzonderheid bij de studie van eerstbeginnenden. Voor schoolgebruik gaf dezelfde geleerde in 1859 eene uitgaaf van '*Het Moortje*' en in 1867 verscheen eene dergelijke bewerking van den '*Spaanschen Brabander*' van Dr. Eelco Verwijs.

Al onze geschiedschrijvers der Nederlandsche Letterkunde - hun aantal is te groot om ze allen hier afzonderlijk te vermelden - hebben sedert 1859 met ingenomenheid en geestdrift van Bredero's komisch genie gesproken.

Allerlei ontdekkingen aangaande Bredero's leven werden

gedaan. In den zomer van 1880 schonk de hoogleeraar Dr. H.E. Moltzer, eene derde aflevering zijner '*Studiën en Schetsen*' waarin hij Bredero's '*Liedtboek*' tot voorwerp van zijn onderzoek koos, vooral met het oog op het leven van den dichter en wel inzonderheid met de bedoeling de nog altijd eenigszins duistere geschiedenis zijner 'Herzens-angelegenheiten' nader op te helderen.

Voor meer dan een half jaar mocht de heer J.H.W. Unger, Adj.-Bibl.-Archivaris der gemeente Rotterdam, ons verblijden met eene *Bibliographie* van Bredero, die eene tot nog toe ledige plaats op waardige wijze zou innemen. Heden begint de *Uitgave* van Bredero's *Volledige werken* te verschijnen.

Met deze opmerkingen en herinneringen, achtte Prof. Ten Brink zijne taak volbracht. Zij, die hier aanwezig waren, behoefden niet meer tot waardeering van Bredero te worden opgewekt. Wel behoeft men in die waardeering te worden versterkt, en gedenkfeesten als dit zijn daartoe bij uitnemendheid geschikt.

Na deze inleidingsrede begon het zeer afwisselend programma van voorgedragen en gezongen liederen. Het eerst was aan de beurt: 'Een nieuw liedeken', als beurtzang voorgedragen door den Heer Rogmans en Mej. Veltman.

> ''k En kan nu niet bedwingen,
> Mijn uytgelaten vreucht.
> Van blydtschap moet ick singen
> En roemen van u deucht,
> O schoon jonckvrou!
> Die ick noch hou
> Voor 't puyckjen van de jeucht.' enz.

Dit lied, uit het 'Amoureus liedtboeck,' heeft eene eenvoudige opgewekte melodie. De piano-begeleiding geschiedde door den Heer D. de Lange.

Hierna sprak de Heer W. van Zuylen, in oud-Hollandsch kostuum, het gedicht 'Boerengezelschap,' hetwelk aldus begint:

> 'Arent Pieter Gijsen met Mieuwes, Jaap en Leen,
> En Klaasjen en Kloentjen, die trocken 't samen heen
> Na 't dorp van Vinckeveen,' enz.

Deze karakteristieke voordracht viel insgelijks zeer in den smaak. De flinke stem van den Heer Van Zuylen was hier voortreffelijk op hare plaats.

Nu volgde een ‘aendachtig liedt’: ‘'t Zonnetje steeckt het hoofdjen op.’ Dit werd gezongen door Mej. Veltman.

Een tweetal gedichten ‘Klachtigh maegden-liedt’ en ‘Natuur en Const’ Sonnet, werden voorgedragen door Mevrouw Rössing-Sablairolles, in 17e eeuwsch kostuum.

‘Helaes! ick heb verlooren
Den Vorst van mijn ghemoet,
Den Ridder hoogh ghebooren
Van klaer en Prinslijk bloedt,
Dus mach ick zijn verscheyen
wel beschreyen.

Dit vond in Mevrouw Rössing een gevoelvolle vertolkster, evenals het schoone ‘Sonnet’.

‘Vroegh in den dageraet’ enz.

De voordracht werd hier wederom afgewisseld door zang, en wel met de beurtspraak tusschen ‘Een oud bestevaertje met een jong meysjen:’

‘O Jannetje, mijn soete beck,
Ey lieve blijft wat staen,’

een geestig stukje, dat door den Heer Rogmans en Mej. Veltman ook recht geestig werd gezongen. De oude melodie ‘Pots honderdduizent slapperment’ werkte ook zeer daartoe mede, zoodat dit stukje op algemeen verlangen moest worden herhaald.

De Heer Van Zuylen, ditmaal in het gewaad van een Hollandschen vaandrig, sprak een nieuw liedeken:

‘Haarlemsche drooghe harten nu,
Komt, toont hier wie ghij zijt,
Wij Amsterdammers tarten u
Te drincken eens om strijt.
Ellick die drinckt een volle kan,
Al wort de buyck geswollen dan,
Soo loopt niet als een dolle man,
Blyft by den dronck altijd.’

Met dit krachtige en kluchtige gedicht was het eigenlijke Bredero-programma afgeloopen, doch de Commissie had het eigenaardiger gevonden het laatste woord te laten aan

de toonkunst, en daartoe de keuze gevestigd op twee vijfstemmige Madrigalen van Cornelis Schuyt, welke met veel smaak en schoone overeenstemming werden voorgedragen door Mevr. Hartogh, Mej. Alma, Mej. Veltman en de Heeren Rogmans en Schroeter.

Al de zangers genoten den grootsten bijval. Echter hadden Mej. Veltman en de heer Rogmans met *het oude Bestevaertje en een iong Meysjen* bijzonderen bijval. De geestige tekst moge hier eene plaats vinden.

Een oudt bestevaertje met een iong meysken.

Stem: Pots hondert duysent slapperment etc.

Lammert.
O Jannetje mijn soete beck!
Ey lieve blijft, wat staan:

Jannetje.
Wat schortje, seght jij ouwe geck?
Ick raetje laetme gaen.

Lammert.
Alt gelt dat ghy hier leggen siet
Dat is voor U al ree.

Jannetje.
Wegh kael-kop, ick en soeck U niet
Dat jy soeckt, soeck ick mee.

Lammert.
Och kijntjen geetje mijn een soen,
Ick geefje al dit gelt.

Jannetje.
Dat sal ick wel een jonger doen,
Al gaf hij niet een spelt.

Lammert.
Gelooft, Lief, dat ick u versoeck
Ter eeren en ter ee.

Jannetje.
Wegh, wegh, wegh Hansjen hangebroeck,
Dat jy soeckt, *soeck cck mee*

Lammert.
Ick sel jou koopen watje lust,
En doen wat jij gebiedt.

Jannetje.
Ey Lammert Vaertje houdtje rust
Want jy en dientme niet.
Waer jy maar twintigh jaren oudt

Misschien of icket dee:
Maer nou zoo zijdij oudt en koudt
Dat jy soeckt, soeck îck mee.
Dit is een Lansjen na mijn sin,
Vol vrolyckheid en vreught,
Die ick niet om sen goed bemin,
Maar om zijn ionge ieught:

U krachten die zijn oudt en af,
Dus laetmen in mijn vree:
En vrijd geen vrijster, maar een graf:
Dat jy soeckt, *soeck ik mee.*
't Kan verkeeren.

In het programma wisselden muziek en recitatief af - steeds naar den ouden trant.

Te ruim half vier was deze bijeenkomst afgeloopen.

De feestmaaltijd in het Amstelhôtel, waartoe ongeveer 40 personen zich hadden vereenigd, werd verlevendigd door tal van opgewekte feestdronken, waarin aan de meesten dergenen, die tot het tot standkomen van deze feestviering hebben medegewerkt, welverdiende hulde werd gebracht. Doch ook betreffende Bredero en zijne kunst werd menig goedgedacht woord gesproken, o.a. door prof. Alberdingk Thijm, die zijne vreugde betuigde over de gemeenschappelijke samenwerking tot vereering van het schoone door zoovelen, bij onderling verschil van staatkundige of godsdienstige overtuiging, en daarbij als vanzelf Bredero's ‘'t kan verkeeren’ in herinnering bracht. Voorts door den heer A.C. Wertheim, die in Bredero de jeugd, de geestdrift en de liefde gehuldigd zag, en door den heer Fastenrath, uit Keulen, die vroeger ook aan de Vondelfeesten had deelgenomen en nu een Duitsch gedicht ter eere van Brederode voordroeg, terwijl Prof. Ten Brink in Bredero's viervoudige teleurstelling in de liefde aanleiding vond om een dronk te wijden aan de hier aanwezige dames.

De spijskaart, in Nederlandsch der XVIIe eeuw door Mr N. de Roever opgesteld, luidde als volgt:

30 MARTII A.D. 1885.
Tot AMSTELDAM
IN 'T HOFF VAN AMSTEL
BY DE HOOGE-SLUYS
daer jegenswoordigh BREDERODE uythangt, ende GERBRANDT ADRIAENZ, ter gedaghtenisse synder CCCsten geboortedagh, mit sonderlingh goetducken van Myne Heeren van den Gereghte uythaelt, in cleynachtinghe van de keure door voorz: Heeren mit clockgeslach afgecundight opten 29 *Januarii* 1655.

SPYS-GAERTE.

Hoe waerlyck datsy syn, hoe geestelyck, hoc heylich,
Elck acht de koocken hooch, jae lievenswaerd an veylich.

VLEYSNAT van alderley geveugelte des hemels ende des veldts.
Hiertoe neemt men een dronck Spaense wyns.
GEUSEN-NAPGENS mit retrosynse-sausse.
Hier drinkt de Adel en de Joffermarkt genoodt een glas Sauterne wyn.
GEKOOCKTE LECK-SALM mit sausse van Delftse botter ende gewreefuen Berghse anschovis.
NYEUW AENGEBRAGHTE AMERICAANSCHE AERTAPPLEN.
DOORSPECKTE OSSENHARST, gebrayen, ende daartoe alderhande malsche warmis ende toecruyt.
JONGE HOENDERS, gaer ghesoden inde korst mitter aygen vett, mit bruyne brabantse sausse.
Hier schenckt de keldermeyster van St Pieter een glas ouwe Fransoyse wyn uyt.
WYERINGER SOCK-LAMSVLEYS mit varsch wtghesproten sparge-wortel.
AEN 'T SPEET GEBRAYEN PARTRIJSEN mit ghestooft ooft.
Hiertoe een teughjen wyn de Champ-bertyn.
Platiel opgetast met ZEEKREEFTEN ende mit sjallotten sausse overgoten.

De dienaers vullen hier der gasten roemers mit overschoone Rynse wyn.

GEELE KROPSLAA, toegemaeckt mit pimpernel, lavendel ende salie.
GEKOOCKTE BROODTAERT, daarin veelderley fruyten.
Een nyeuwelycx uytghevonden MUSCOVISCH YSBANCKET, soet smaeckende naer banilje.
Tot het drincken der ghesonthedens ende andere heyldroncken geeft men hyer wijn de Champagne ten beste.
TOESPYSEN.
LECKERBEETGENS. - GENTILJESSEN. - GEGOTEN ende FYNE SUYCKER. - BAGYNEN KOECXKENS. - Italiaense ende Franse FYNE CONFITUYREN. - HALLETGENS. - GIN-GEMBER. - BISCUYT mit BOTTER ende KAES.
FREUYTEN.
PEEREN de bon Chrestien. - Maddalene ende renette APPELEN. - Messineese ende Arangien APPELS. - Spaense MANGELEN ende Smirrens GARSYNEN.

MOCCA-CAFFY. - COGNAC- ende KARTHUYZERS-WYN.
TAEFFEL-WET.
Het is devin dat men de temperancy observeert.
Al die te lang a-vous spreeckt schey der-uyt.
Niet met roers ofte bossen te schyeten bij 't drincken der gesonthedens.
De mans meugen geen rolletgens toeback suyghen.
Wie teghens het voorsz. breuckigh wert drinckt een glas peeckels.

Dinsdag, 31 Maart, te 11 uren, had in het gebouw der Universiteits-bibliotheek de opening plaats van de Bredero-tentoonstelling, in tegenwoordigheid van een aantal kunst- en lettervrienden, waaronder ook de Burgemeester en Mevrouw Van Tienhoven, de wethouders Van Lennep en Driessen, enz.

Prof. Alberdingk Thym, die als Voorzitter der tentoonstellings-commissie het woord nam, bracht warmen dank aan de Heeren D.C. Meyer Jr. en J.F. Van Someren, aan wier bekwaamheid en ijver in hoofdzaak het gereedkomen van deze belangwekkende tentoonstelling te danken is. Voorts achtte Spreker het een moeilijke taak na de rede van Prof. Ten Brink nog veel nieuws of belangrijks over de Bredero-studie te kunnen geven. Toch wenschte hij enkele opmerkingen te maken, vooral in betrekking tot Bredero als dichter van het ‘Aendachtich liedtboeck.’ Te veel, meende hij, wordt Bredero alleen beschouwd als de dichter van kluchtige tooneelen en vroolijke minneliederen, en in den regel heeft men te weinig oog voor Bredero's ernst in zijne laatste levensjaren en voor de strengheid waarmede hij zichzelf over vroegere luchthartigheid beschuldigde. Niettemin mogen wij hem van die luchthartigheid geen verwijt maken, daar wij juist aan Bredero den besten blik in het wezenlijke volksleven dier dagen hebben te danken.

Ten slotte herinnerde de spreker hoe in deze laatste helft der 19de eeuw meer dan ooit de aandacht gevestigd wordt op drie groote mannen op het gebied van het blijspel: Shakespeare, Molière en Bredero. Deze vernieuwde belangstelling hangt samen met den triomf van het koloriet in de Schilderschool,

en Voor ons Nederlanders is het een verkwikkende gedachte, dat die triomf tevens is de triomf der Oud-Hollandsche schilderschool, te midden waarvan Bredero is opgegroeid en waarvan hij op letterkundig gebied de getrouwste vertegenwoordiger is. De grondgedachte dier school is het best en het schoonst door Bredero zelf uitgesproken in den laatsten regel van zijn eigen voortreffelijk sonnet:

‘Vroeg in den dageraet de schoone gaet ontbinden
Den gouden blonden tros, citroenigh van coleur,
Gezeten in de lucht, recht buyten d'achterdeur,
Daer groene wijngaertloof oyt louwen muer beminden.

Dan beven amoureus de lieffelijckste winden
In 't gheele zijdich hayr, en groeten met een geur
Haar goddelyck aenschijn, op dat hij deze heur
Behielt, van dagelijcx haer daer te laten vinden.

Geluckich is de kam, verguldt van elpen been,
Die deze vlechten streelt, dit waerdich synd' alleen,
Geluckigher het snoer dat in haer dichte tuyten

Mijn ziele meer verbint, en om 't hoofd gaet besluyten,
Hoe wel ick 't liever zie wilt golvich na zijn jonst:
Het schoone van natuur passeert doch alle const’.

In een der lokalen van de Universiteitsbibliotheek, op het Singel, was eene zoo volledig mogelijke verzameling van de tot heden bekende uitgaven van Bredero's werken bijeengebracht. Het groot aantal achtereenvolgende drukken bewijst voldoende, met welk eene graagte deze kluchten en blijspelen in dien tijd werden ontvangen en gelezen. Zoo zijn er bij voorbeeld 12 drukken van *Het Moortje* en 19 van *De Spaansche Brabander.* Bij die van ‘het Moortje’ is er een van 1620, waarvan slechts één exemplaar bekend is. Van al de werken zijn de oorspronkelijke eerste drukken aanwezig.

Een eigenaardig bewijs van Bredero's populariteit is ook een Almanak van 1622, waarin zijne klucht ‘Symen sonder Soetecheyt’ als mengelwerk is opgenomen.

De Commissie is er in geslaagd een paar zeldzame hand-

schriften bijeen to brengen, alsmede een overtrek van twee regels in het album van Van Rappard.

‘Dat ghy niet wilt dat u geschiet
En doet dat aen een ander niet.

GARBRANT A BREDERODE
Amstelredammer

't Kan verkeeren
A^{o}. 1618 July den 4de,.

Verschillende portretten vindt men hier, doch slechts in twee typen.

Ten slotte herinneren wij, dat hier ook aanwezig is het onlangs veelbesproken exemplaar van Titus Livius, waarin Bredero's vader op het schutblad de volgende aanteekening schroef:

‘Garbrandt Adrianssen Bredero is ghestorven den 23 august anno 1618 op De Uere sijner gheborten tussen 9 ende 10 ueren voor mydnachts quam ter werelt 1585 den 16 maart, leyt begraven In de hiliger stede. Godt gheeft hem 'T Eueghe leven amen.’

Het RREDERO-ALBUM is een keurig gedrukt kwartijn, aan Mr G. van Tienhoven, burgemeester van Amsterdam, eerevoorzitter der feest-commissie, opgedragen. Wij zijn er de uitvoering van verschuldigd aan de heeren N. de Roever en gebroeders Binger, redacteur en uitgevers van het tijdschrift *Oud Holland.*

De Amsterdamsche archivaris Mr. N. de Roever, mag tevreden zijn over de samenstelling van dit album, hetwelk als een waardig en blijvend monument van de Bredero feestviering mag beschouwd worden. Men vindt hier o.a. de rede van Prof. Dr. J. Ten Brink.

De merkwaardige brief van Brederode op Nieuwjaarsdag van het jaar 1618, welke door Prof. Ten Brink werd voorgelezen, is hier in zijn geheel opgenomen.

Onder den titel ‘Bredero's Zwanezang’, geeft M.Ch.M. Dozy het fac-simile van een lied, waaruit blijkt, dat de jonkvrouw M.S., wier koelheid hem zooveel zielsverdriet heeft berokkend, Madalena Stockmans heette. Zeer belangwekkend is het in dit opstel na te gaan, welk licht deze ontdekking verspreid over verscheidene van Bredero's gedichten.

D[r] G. Kalff wijdt eene uitvoerige studie aan Bredero's ‘Liedtboeck’, terwijl Dr. J.A. Worp ‘de bron van den stommen Ridder’ nader heeft onderzocht. Evenals onlangs door den Heer Den Hertog in *De Gids*, worden wij hier in kennis gebracht met den roman van Palmeryn van Olyve, waaraan Rredero meer dan een zijner stukken heeft ontleend.

Mr N. de Roever behandelt nogmaals de vraag waar ‘Rredero's ouderhuis’ gestaan heeft. In strijd met den heer Ter Gouw komt hij daarbij tot de slotsom, dat dit huis moet gezocht worden in de Nes op den hoek der St. Pietersteeg, alzoo in de onmiddellijke nabijheid van de Hal, en hetwelk te zien is op eene gravure van 1613, welke bij dit opstel gevoegd is. Later, in 1602, verhuisde Bredero's vader, en hijzelf dus ook, naar den Oudezijds Voorburgwal bij de Varkenssluis; hetgeen trouwens reeds door Ter Gouw insgelijks beweerd werden. Indien de ontdekking van M. De Roever inderdaad onwederlegbaar blijkt te zijn, dan vindt men hierin tevens de verklaring, hoe bijna al de plaatsbeschrijvingen in *Het Moortje* spelen in de oude zijde der stad, zonder een enkele herinnering aan de Kalverstraat. Intusschen moet erkend worden, dat dit laatste ook te verklaren is uit de omstandigheid, dat Bredero, toen hij *Het Moortje* schreef, in elk geval reeds twaalf jaren op den Oudezijds Voorburgwal woonde.

Het laatste artikel is van den Heer J.H.W. Unger, en handelt over den dichter Rodenburg en diens verhouding tot Bredero, bepaaldelijk in verband met de hoofdfiguur in *De Spaansche Brabander*. Ter nadere kennismaking met Rodenburg, vestigen wij hier tevens de aandacht op een artikel van den Heer D.C. Meijer, Jr., in het jongste nummer van den *Ned. Spectator*.

Een fraaie reproductie van de gravure ‘De poëet G.A. Brederode’ is geplaatst tegenover het titelblad. De Heer H Binger dichtte daarbij den volgenden ‘Klinkert’:

> Geen schooner kunst dan harten te verwinnen,
> Die tooverkunst, gij, Breêro! hebt verstaan,
> Uw frank vernuft, met lof en lach ontfaân,
> Trok d'oude stad heur prillen schouwburg binnen.

Wat jofferen bekoorde uw schalk verzinnen!
Hoe deed uw minnelied haar boezem slaan,
Uw ernst en boert heur zieltjen opengaan!
Hoe minden zij uw helden, uw heldinnen!

Dit, zangrig Schilder! was uw pover loon.
Geen jufferharte won uw toovertoon,
En Madalena dorst uw smart vergeten.

Zij bande uw liefde en wond zich uit heur band,
Heur spel ontroofde uw spel aan 't vaderland.
Aleer uw geest zijn volle vlucht kon meten.

Wie op 31 Maart, even voor acht uren, den Schouwburg van Amsterdam binnentrad, kon terstond opmerken dat niet alleen in den kring van deelnemers aan het Brederofeest, maar ook daarbuiten, onder het publiek, meer belangstelling voor het oud-Hollandsch blijspel bestaat, dan men in den regel geneigd is aan te nemen. De zaal was ten minste flink bezet, en de luide toejuichingen, welke dien avond herhaaldelijk en juist op de beste oogenblikken weerklonken, bewezen dat onze hedendaagsche Amsterdammers nog wel iets voelen voor den frisschen en oorspronkelijken luim van den genialen Amsterdammer uit den aanvang der 17e eeuw.

Het was vrij algemeen bekend, dat de Commissie voor de tooneelvoorstelling lang geaarzeld had in hare keus tusschen *Het Moortje* en *De Spaansche Brabander.* Het was moeielijk te ontkennen dat *De Spaansche Brabander*, uit het oogpunt van fijner geestigheid en voortreffelijke karakterschildering, de voorkeur verdiende, maar men meende, dat het nagenoeg geheel ontbreken van hetgeen men heden ten dage intrige noemt, voor de vertooning op het tooneel een onoverkomelijke hinderpaal was. Daarom viel de keus ten slotte op *Het Moortje*, waarin ontegenzeggelijk meer dramatische gang is, terwijl ook daarin toch tevens ruimschoots gelegenheid is om Bredero's beschrijvend en schilderend talent te bewonderen.

Ten einde aan dezen avond een 17^{e} eeuwsch karakter te geven, werden de tusschenpoozen door het orkest aangevuld met de voordracht van een aantal oud-Nederlandsche muziek-

stukken, welke door de heeren Dr E.D. Pijzel en D. de Lange voor strijk-instrumenten zijn ingericht.

Deze muziekstukken, grootendeels oude danswijzen, werden onder leiding van den heer F. Wedemeyer zeer verdienstelijk uitgevoerd en deden bij ons van zelf den wensch ontstaan dat deze en dergelijke werken wat minder zeldzaam tot het publiek mochten gebracht worden.

Na het einde der eigenlijke tooneelvoorstelling ging nogmaals het scherm op. Al degenen, die in *Het Moortje* hadden medegewerkt, stonden nu geschaard om een borstbeeld van Bredero, door den heer B. van Hove vervaardigd naar het meestbekende gegraveerde portret van den dichter. De heer Van Schoonhoven las toen het volgende fraaie gedicht voor van den heer H. Binger, den vurigen vereerder van onze 17^{e} eeuwsche letteren, hetwelk wij niet kunnen nalaten aan onze lezers in zijn geheel mede te deelen, als een waardig slot van het Bredero-feest.

Referein aan Gerbrandt Adriaanz, Brederode.

‘Wij dagen, Brederode!
Met heldre feestklaroen
U wakker uit den doode.
Gij keert, in beter doen,
Op aarde, uit beter dreven,
Om schooner te herleven.
Gij sliept, gelijk in 't groen,
De slapers met hun zeven.
De pruiken, op hun gekst,
Die hadden u behekst,
De pruiken, met hun staart
En valsche poederlokken,
Zij waren schuw, vervaard,
En joegen met hun jokken
Uw spel en jok van de aard.
De schijndeugd haat de waarheid,
En die haar boud ontbloot.
Hem liet ze liever dood:

Zij schuwt heur eigen naarheid.
Breerô! wees wellekom!
Uw sluimertijd is om.
Wij heffen u in eeren,
Gij ziet: '*Het kan verkeeren.*'

'Het kwaad bij namen noemen,
En striemen 't straf meteen,
Is vromer dan verbloemen,
Vergoelijken 't gemeen.
Gij beeldet al het leelijks,
- Maar zongt ook niet in Felix -
Van Amsterdamsche zeên,
Dees tijd kent niets onzeedlijks;
Elkeen is blank en braaf,
En 't zwarte een witte raaf.
Geen Ritsaart, Kackerlack,
Geen Roemer noch Mooi Aaltjen,
Komt heden onder dak;
Geen taaltjen leeft, geen straaltjen,
Van Moortjes schelmenpak.
De waereld is veranderd,
Verbeterd, Bredero!
Geen zedenroê van noô
Bij onzen zedenstandert;
Geen stof tot klacht of klucht
Hier zweeft meer in de lucht.
't Fatsoen is aan 't regeeren,
Gij denkt: '*Het kan verkeeren.*'

'Waarom dan, Brederode!
Daagt onze feestklaroen
U wakker uit den doode?
Wat heeft uw geest van doen,
Uw geest, belust op vrije
Jan-Steensche poëzye,
Met ons gekuischt fatsoen?
En stemt het u wel blije,
Dat nog ons dierbaar Dietsch
U rokkent veel verdriets?
Onze eedle moedertaal,
Verbrabbeld en verbasterd?
Met *chic* en preutschen praal

Verschoven wordt, belasterd?
   Uit veler grooten zaal
Door lief uitheemsch verdrongen
   In hooger kring niet meer
   Welluidend als weleer
Bewonderd en gezongen?
   Dat noode een Hollandsch lied
   Van zoete lippen vliet -
Elk stoft op vreemde veêren? -
Breerô! '*Het kan verkeeren.*'

'Maar toen door Hollands beemden,
   Gerbrand! uw zang weerklonk,
Toen leerden *wij* de vreemden,
Toen was Oud-Holland jonk.
Het sleepte uit verre landen
Zijn buit met grage handen;
   Maar 't harte bleef bij honk.
Men worstelde in zijn banden,
   Te land en op den vloed,
   Met vreemden overmoed.
   Men vocht om vrije beê,
Om vrijen grond en tale,
   Het vrij bezit der zee,
Om alles te eenenmale -
   En alles liep hun meê,
Hun, wakkre wegbereiders -
   Al klonk hun taal soms ruw,
   Ontbreideld als van u,
Bij vaantje en berkemeiers,
   Al sloeg hun tonge rad,
   Zij sloegen alles plat,
Om 't Hollandsch te doen leeren. -
Breerô! '*Het kan verkeeren.*'

'Die tijd, te lang vervlogen,
   Van schaduw kras en licht,
Blijft spelen voor onze oogen
   En leven in uw dicht.
Wij komen, Brederode!
U wekken uit den doode,
   U huldigen naar plicht.
Herleef! - en wees de bode

Eens blijden dageraads:
Ons lied herwin zijn plaats,
Ons Dietsche lied, zoo schoon;
Wij zien op schouwtooneelen
Onze eigen kunst ten troon,
Onze eigen zedespelen,
Op eigen blijspeltoon.
Dit zal uw geest bekronen
Meer dan een lauwrenvracht; -
En 't feest, zoo spâ volbracht,
Leer hoe Jong-Hollands zonen,
U, eer van Amstelland!
Herstellend in uw stand,
Der vaadren grootheid eeren,
'En dit zal nooit verkeeren!'

Victor Driessens.

De beroemde tooneelist, wiens naam hierboven prijkt, was een zoon der Scheldestad en zag aldaar in 't Schipperskwartier het eerste levenslicht den 6^{n} mei 1820.

Dat Victor Driessens de gaaf van vertolken op 't tooneel als een erfelijk familierecht mocht beschouwen - zooals het met beroemde mannen wel eens het geval is - moet stellig geloochend worden. Wat meer is, in zijne jeugd waren de gezelschappen in Antwerpen ver uitgestorven, welke ten doel hadden *cluyten*, *esbattementen* en dergelijke tooneelwerken tot nut en vermaak des volks op te voeren.

Op achttienjarigen leeftijd begon hij evenwel te toonen, dat er aanleg in hem scheen te ontstaan om het voetspoor der oude *ghesellen van den spele* te drukken. Zijn eerste optreden was in 1840 in eene herberg der Steenbergstraat, waar eene maatschappij van den kleinen kruisboog gevestigd was. Van deze maatschappij maakte Driessens deel. Het duurde echter niet lang of buiten de oefening van den kleinen kruisboog, werd er op zijn aandringen eene tooneelafdeeling bijgevoegd. Met Kerstmis van 't zelfde jaar had de eerste vertooning

plaats, bestaande uit *De Laarzen van hooi.* Al de aanwezigen juichten den jongen Victor toe, welke de hoofdrol in 't stukje vervulde. Nog verscheidene malen tijdens dien winter gaf men er vertooningen, waaraan Driessens een werkelijk deel nam.

In 1841 werd hij door de militieloting aan de maatschappij onttrokken om bij het 8e linieregement te worden ingelijfd.

Tijdens zijne militaire loopbaan te Gent, alwaar het regiment in garnizoen lag, bewerkte hij dat er in de caserne eenige soldaten de handen in elkander sloegen, met het inzicht er tooneelvoorstellingen te geven, welke geregeld alle weken in 't Vlaamsch of in 't Fransch plaats hadden. Zijne rolverdeeling kwam hierop neer, dat hij bij gebrek aan tooneelspeelsters een paar tamboers der compagnie de vrouwenrollen toekende.

Reeds het volgende jaar mocht hij vaarwel zeggen aan het soldatenleven en kwam hij naar Antwerpen terug. Onmiddellijk bracht hij een tooneelmaatschappij tot stand in *De Vos* op de Groote Markt. Drie jaren later, in 1845, werd hij lid van de maatschappij *De Hoop*, welke destijds reeds eenige befaamdheid had verworven en het lokaal '*Het Wafelhuis*' tot tooneelzaal bezat. Het was in deze laatste maatschappij dat Driessens gelegenheid vond zijn aangeboren talent te laten ontwikkelen.

In 1850 kwam door zijn toedoen de maatschappij '*De Dageraad*' tot stand, welke heden ten dage nog in vollen bloei is. Van toen af begon zijn naam algemeen gekend te worden, want in dezen tooneelkring vond hij gelegenheid zijne kennis tot rijpheid te laten gedijen. De stukken, welke ter opvoering werden voorgelegd, waren van beter gehalte dan die, welke Driessens tot dan toe had gespeeld. Daarenboven beschikte deze maatschappij over eene uitgestrekte tooneelzaal - ten minste voor dien tijd - namelijk het *Théâtre des Variétés*. Beurtelings trad hij als hoofdpersoon op in *Het Wonderjaar*, *Menschenliefde*, *Tanchelm*, *De Voddenraper*, *Paljas*, e.a.

Trots een aantal hinderpalen en tegenkantingen bracht hij zijn sedert lang gevormd ontwerp in 1843 tot stand: het stichten van een Nationaal tooneel met een stedelijk hulpgeld. Vier jaren later zegde hij zijne betrekking vaarwel aan het

Nationaal tooneel, om als eerste rol en koninklijk tooneelist bij den schouwburg te 's-Gravenhage op de planken te verschijnen, alwaar hij evenals te Antwerpen den meesten bijva inoogstte.

Het jaar 1863 mocht den beroemden tooneelist wederom zijn betrekking aan het Nationaal tooneel zien hernemen om ze nimmer te verlaten.

Toen in 1874 de prachtige nieuwe Vlaamsche Schouwburg te Antwerpen voltooid was, werd Driessens door de stedelijke regeering aangesteld als bestuurder van het Nationaal tooneel, welke bediening hij ongeveer 7 of 8 jaar waarnam. Na de neerlegging van zijn ambt van bestuurder bleef hij er toch aan verbonden als gastrol, tot hij op 4 April l.l. aan een beroerte bezweek, terwijl hij op het tooneel in *Een beroemd Proces* zijn rol vervulde.

Aan *Robert en Bertrand*, *Peperman*, *De Dochter der Vodderapers*, *Een beroemd Proces*, *De twee weezen*, *Lena*, *De Schoolmeester*, *Paljas*, *Korporaal Simons*, en meer andere bekende stukken heeft Victor Driessens zijn onsterfelijken roem te danken.

Alhoewel minder bekend als tooneelschrijver, kwamen toch van zijne hand *De heiblokkers*, *De vroolijke Kruiskensdag*, *De student zonder geld*, enz.

Zijne teraardbestelling heeft plaats gehad op Dinsdag 7 April, onder den toeloop eener ontzagwekkende menigte.

JOS. BUERBAUM.

Toonkunde

Roméo et Juliette
Symphonie dramatique van Hector Berlioz. *door de* '*Société de Musique*' *en de* '*Antwerpsche Toonkunstenaarsvereeniging*' op 23 Februari 1885 te Antwerpen.[1]

De prachtige Harmoniezaal biedt eene uitstekende gelegenheid tot het uitvoeren van werken, op groote schaal aangelegd. Moet men elders meestal rekening houden met eene beperkte ruimte, hier kon de dirigent, meester Benoit, het orkest, het groote en het kleine koor zoo plaatsen, als hij ter verkrijging der eigenaardige effecten noodig oordeelde. Het orkest was zoo gerangschikt als voor eene gewone symphonie-uitvoering, het kleine koor, dat even als in 't drama van Shakespeare de handeling uiteenzet, op eene estrade rechts van den toehoorder, de groote koren buiten en om het orkest opgesteld. Bij de uitvoering bleek, dat deze regeling, ofschoon voor het ensemble eenige moeielijkheden opleverende, wel geschikt is om den indruk, die Berlioz zich gedacht heeft, weer te geven. Het orkest, dat eigenlijk de hoofdrol heeft te vervullen, werd dan ook hier de eerste plaats aangewezen tegenover den toehoorder. Zeer logisch! Dit orkest saamgesteld uit de beste elementen van Antwerpen's kunstenaarswereld, was uitstekend voor zijne hoogst moeilijke taak voorbereid; eveneens de koren van de *Société de Musique*, wier lof hier niet meer hoeft verkondigd te worden. Het kleine koor muntte uit door fraaien, gelijkmatigen klank; de solo-partijen, contr'alto, tenor en bas (waarvan alleen de heer Henri Fontaine als Père Laurence bekend was) waren in uitstekende handen.

Eene beschouwing over het werk te geven acht ik hier ter plaatse onmogelijk zonder in lange bespiegelingen te vervallen. Bovendien heeft de heer Scheurleer een zeer aanbevelenswaardig werkje over Berlioz en zijne werken geschreven, dat ook indertijd in Caecilia is aangekondigd. Alleen wensch

(1) Overgedrukt uit *Caecilia*, algemeen muzikaal tijdschrift voor Nederland, onder hoofdredactie van W.F.G. Nicolaï.

ik hier als mijne overtuiging uit te spreken, dat voor eene juiste beoordeeling van dit werk, 1°, de grondige kennis van het drama van Shakespeare onontbeerlijk is, 2° dat men zich (in strijd met de beweringen der cosmopolieten die meenen dat er geen nationaliteit bestaat in de kunst) plaatse op een nationaal Fransch standpunt en 3° dat men den levensloop en de kunstbeschouwingen van den componist eerst van nabij leere kennen. Zijne uitgegeven brieven en geschriften zijn daartoe een zeer aan te bevelen wegwijzer. Ik juichte daarom den maatregel toe, dat men op het programma de volgende 'Préface' van Berlioz had laten afdrukken. Zij geeft ons een denkbeeld van de bedoelingen des componisten bij de vreemdsoortig schijnende behandeling van het onderwerp.

On ne se méprendra pas sans doute sur le genre de cet ouvrage. Bien que les voix y soient souvent employées, ce n'est ni un opéra de concert, ni une cantate, mais une symphonie avec choeurs.

Si le chant y figure presque dës le début, c'est afin de préparer l'esprit de l'auditeur aux scènes dramatiques dont les sentiments et les passions doivent être exprimés par l'orchestre. C'est en outre pour introduire peu à peu dans le développement musical les masses chorales, dont l'apparition trop subite aurait pu nuire à l'unité de la composition. Ainsi le prologue, ou à l'exemple de celui du drame de Shakespeare lui même, le choeur expose l'action, n'est chanté que par quatorze voix. Plus loin se fait entendre (hors de la scène) le choeur des Capulets (hommes) seulement; puis, dans la cérémonie funèbre, les Capulets, hommes et femmes. Au début du final figurent les deux choeurs entiers des Capulets et des Montagus et le père Laurence; et à la fin les trois choeurs réunis.

Cette dernière scène de la réconciliation des deux familles est seule du domaine de l'opéra ou de l'oratorio. Elle n'a jamais été, depuis le temps de Shakespeare, représentée sur aucun théâtre; mais elle est trop belle, trop musicale, et elle couronne trop bien un ouvrage de la nature de celui-ci, pour que le compositeur pût songer à la traiter autrement.

Si, dans les scènes célèbres du jardin et du cimetière, le dialogue des deux amants, les *aparté* de Juliette et les élans passionnés de Roméo ne sont pas chantés, si enfin les duos d'amour et de désespoir sont confiés à l'orchestre, les raisons en sont nombreuses et faciles à saisir. C'est d'abord, et ce motif seul suffirait à la justification de l'auteur, parce qu'il s'agit d'une symphonie et non d'un opéra. Ensuite, les duos de cette nature ayant été traités mille fois vocalement et par les plus grands maîtres, il était prudent autant que curieux de tenter un autremode d'expression. C'est aussi parce que la sublimité même

de cet amour en rendait la peinture si dangereuse pour le musicien, qu'il a dû donner à sa fantaisie une latitude que le sens positif des paroles chantées ne lui eût pas laissée, et recourir à la langue instrumentale, langue plus riche, plus variée, moins arrêtée, et, par son vague même, incomparablement plus puissante en pareil cas. H. BERLIOZ.

Uit deze *préface* blijkt genoegzaam, dat Berlioz zeer veel voorstellingsvermogen bij zijne toehoorders verwacht, waaraan alleen kan worden te gemoet gekomen door de grondige kennis van het onderwerp en door zijn programma op den voet te volgen.

Dit laatste wil ik ook doen ten opzichte der uitvoering, welke in menig opzicht als voortreffelijk mag bestempeld worden.

I. *Introduction: Combats*, *tumulte*, *intervention du Prince* werd door het orkest zeer goed weergegeven, ofschoon hier en in het finale eene sterkere bezetting van het strijkkwartet vooral van de cello's, wenschelijk ware geweest. Zeer fraai klonken de blaasinstrumenten en vooral het koper, dat het optreden van den Prins aankondigt.

De daaropvolgende *Prologue*, *Recitatif choral*, werd door het kleine koor eenvoudig schoon en waardig uitgevoerd; saamgesteld uit fraaie, goed geschoolde stemmen, maakte dit koor, hier en daar met trekjes der harp en strijkinstrumenten afgewisseld, een heerlijken indruk.

De *Strophes* voor contre'alto solo werden eveneens uitstekend gezongen en maakten niettegenstaande hun eenvoud diepen indruk. De dame, wier naam mij helaas onbekend is gebleven, beschikt over eene schoone altostem, gelijkmatig in alle registers. Nadat het koor in een *Recitatif choral* den toestand van den verliefden Romeo geschilderd had, volgde een fijn geschakeerde wedergave van het beroemde Scherzetto: *Mab! la messagère fluette et légère*, voor tenorsolo en koor. Waarom Berlioz bij dit gedeelte - dat toch ook zuiver descriptief is - solo en koor gebruikt, is mij nog niet duidelijk geworden. De uitvoering van dit juweeltje was zeer gelukkig en evenals na de slotfrase van het eerste koor en de altsolo brak het in grooten getale opgekomen publiek in luide bijvalsbetuigingen los.

Na het *Recitalif Choral*, dat ons in korte woorden den treurigen afloop van het drama meldt, begint het II^{de} deel, waarin aan het orkest de taak wordt opgedragen ons in het

rijk der idealen te voeren, als: *Romeo seul. Tristesse. - Bruit lointains de bal et concert. Grande fête chez Capulet.* - III. *Nuit sereine. - Le jardin de Capulet silencieux et désert.* Op de vraag of dit aan het orkest is mogen gelukken moet ik, vooral wat het laatste betreft, volmondig ja! zeggen. Zelden hoorde ik idealer werk meer ideaal vertolken. Medegesleept door deze heerlijke tonen, kon men zich wanen getuige te zijn van een dier lieflijke Italiaansche nachten. Jammer dat deze stemming verstoord werd door het minder gelukkig uitgevoerde koortje der van het feest terugkomende *Capulets.* In het begin ongelijk en onzuiver - waarschijnlijk ten gevolge dat dit koor onzichtbaar was - kwam echter het laatste *perdendosi* gelukkig mij weer in de voor de heerlijke *Scène d'amour* vereischte stemming brengen. De uitvoering hiervan was in een woord verrukkelijk en lokte evenals het volgende Scherzo (IV) *La reine Mab ou le fée des songes* een storm van bijvalsbetuigingen uit. Dit Scherzo, dat reeds dikwerf in concerten is uitgevoerd mag een waar meesterstuk genoemd worden. Eene goede uitvoering er van is voor het orkest eene eer, welke, in dit geval behoudens eene kleine gejaagdheid bij het begin in de tweede violen, met vertrouwen mag worden verleend. Ook V. *Convoi funèbre de Juliette* met het eentonig grafgezang der Capulets maakte diepen indruk. De volgende scène VI. *Roméo au tombeau des Capulets* is de bewuste, waarvan Berlioz zegt, dat dezelve niet anders dan voor een publiek met *beaucoup d'imagination* mag worden uitgevoerd (zie Caecilia 15 Dec. 84). De heer Peter Benoit meende dit dus bij het Antwerp'sche publiek te mogen verwachten en rekende zich zelf in staat, om de *difficultés immenses pour le chef d'orchestre* te overwinnen. Noch in het een noch in het ander heeft hij gefaald.

De uitvoering was prachtig, die *élans de joie délirante*, *dernières angoisses et mort des deux amants*, waren plastische voorstellingen van het wederzien en den rampzaligen dood door vergif en dolk der twee gelieven. Het publiek hing ademloos aan den arm van den dirigent, die hiermede zijne schoonste lauweren voor deze uitvoering plukte.

Daarna kwam het groote koor in het strijdperk. VII. *Final. La foule accourt au cimetière. - Rixe des Capulets*

Montagus! Aanvankelijk liet het ensemble in het dubbel koor *Capulets et Montagus* wel te wenschen over. Nadat echter de heer Fontaine als Père Laurence zijne schoone en omvangrijke stem had doen weergalmen - waarbij vooral deze passage overweldigend klonk:

> 'Entendez vous sa voix qui tonne;
> Pour que la haut ma vengeance pardonne,
> Oubliez vos propres fureurs.'

ging er als een weldadigen zonneschijn door de harten dezer wraakzuchtigen. Aangrijpend klonk daarop het grootsch aangelegde slotkoor:

> 'Jurons donc par l'auguste symbole
> .....
> Et Dieu, qui tient en main le futur jugement
> Au livre du pardon inscrira ce serment.'

waarmede dit merkwaardige werk wordt besloten. Een storm van toejuichingen, die den uitvoerders, maar ook bijzonder den genialen directeur scheen te gelden, bracht eene m.i. welverdiende hulde zoowel aan den man, die zoo diep in de bedoelingen van den componist had weten door te dringen als aan het heerlijke kunstwerk. Arme Berlioz, wat zijt gij bij uw leven (en zelfs nu nog) miskend. Ach! allen die willen gevoelen en zich de moeite willen geven om uwe werken te hooren, zullen bekeerd worden.

Toen ik na afloop der uitvoering nog eenigen tijd in een intiemen kunstenaarskring mocht doorbrengen, kwamen ook de verschillende in dit schrijven aangestipte beschouwingen ter sprake. De heer Benoit ontwikkelde daarbij een denkbeeld, dat wel verdient overwogen te worden. Sprekende over de uiteenloopende opvattingen die men van kunstwerken bij verschillende directeuren kan waarnemen, zeide hij: waarom zou men niet evengoed als men verschillende solisten vraagt om hetzelfde werk uit te voeren, ook verschillende dirigenten uitnoodigen om hetzelfde werk te dirigeeren, om ook hunne opvatting er van te leeren kennen. Daar ik ten zeerste het nuttige van zulk een denkbeeld ben toegedaan, breng ik het gaarne hierbij ter sprake. De kunst zal er zeker bij winnen, want '*du choc des opinions jaillit la vérité.*'

Dordrecht.

C. VAN DER LINDEN.

Boekbeoordeeling.

Idyllen en andere Gedichten door Pol de Mont. - Sneek, bij H. Pijttersen Tz. Gent, Ad. Hoste. Antwerpen, Jan Boucherij. Prijs: 3 Fr.

Onlangs heeft de dichter van het hierboven aangekondigde boek, bij de bespreking van de *Blauwe Bloemen* zijner kunstzuster Helena Swarth, zijne denkbeelden ontwikkeld over zekere kunstvormen, welke door de jongere dichters tegenwoordig aangewend worden. Het zal voorzeker niet ongepast zijn hier deze belangrijke studie mede te deelen, alvorens de *Idyllen* te bespreken.

'Zij die, in later jaren, de geschiedenis zullen schrijven van de Nederlandsche dichtkunde dezer eeuw, zullen het den hedendaagschen beoefenaars onzer poëzie ongetwijfeld als eenen eeretitel aanrekenen, dat zij tal van kunstvormen, tot heden toe nooit of uiterst schaars door hunne voorgangers benuttigd, met min of meer welgelukken in onze taal beproefd, en tot gemeen-goed onzer prosodisten veroverd hebben.

Zou men, in Engeland, nauwelijks durven loochenen, dat het zoogenaamde *formalisme* van eenen KEATS, eenen SWINBURNE, eenen ROSETTI, het Angel-saksisch niet weinig van zijne stroef- en weerbarstigheid heeft doen verliezen, niet minder onrechtvaerdig zou zich de criticus toonen die, in Noord- of Zuid-Nederland, de uitstekende diensten zou betwijfelen, door DAUTZENBERG, VAN DUYSE, VOSMAER, FERGUUT en anderen, aan onze prosodie in 't algemeen en aan onze poëtische taal in het bijzonder, bewezen.

Het is eene uitgemaakte zaak, dat eene taal steeds buigbaarder van en rijker aan vormen wordt, naarmate meer talentvolle mannen het beproeven, haar te doen beantwoorden aan rhythmus, golving en beweging van meters, oorspronkelijk in en naar gansch verschillende talen ontstaan. Zoo deed, b.v., het Hoogduitsch, over ongeveer eene eeuw, eenen grooten stap op de baan van volmaking en vooruitgang, toen men - hoe aerzelend en gebrekkig het in den eerste ook geschiedde, - niet slechts de bevallige meters en strophen van Grieken en Latijnen, maar tevens den zoetvloeienden sonnetten- en terzinenvorm der Italianen, in de ruwere *dass*-taal begon na te bootsen: het ontstaan van meer dan een onsterfelijk gedicht van GÖTHE, PLATEN, RÜCKERT, HEIJSE en tal van anderen, werd daardoor

mogelijk gemaakt. Jammer maar, dat zooveel wat de geleerdste critici van Duitschland, Engeland en Frankrijk - GERVINUS, DÜNTZER, KURTZ, BRANDES, Ste BEUVE, LEWES, - zoo gereedelijk toegeven, in Nederland zoo vaak, jaren, en schier eeuwen lang, genegeerd wordt. Dat de XVIIe eeuw, in navolging van wat in Frankrijk geschiedde, ons vrij met de zeer vervelende, luttel artistieke alexandrijnen begiftige; dat HOOFT, zooals alle onze geleerden met ingenomenheid bestatigen, de zoetvloeiendheid zijner eigen vaerzen aan '*de sierlijkheid der tael*' van Florence ga ontleenen, gaerne zal men zooveel driestheid door de vingers zien. Verwacht echter niet, dat onze geleerden die toegevendheid nog verder drijven! Wat men den poëten van het Muider-Hof, - dat zij niet allen HOOFT of VONDEL heeten is bekend, - ten goede houdt, wordt den muzenzonen der XIXe eeuw tot eene grief aangerekend, en dit wel met zulk eene strengheid, dat men, der ouden gulden spreuk versmadend, zelfs - bij *meer* bevredigenden *uitslag*, meer dan ééns het *doel* voorbijziet.

Dat drukke beoefening van de bij uitstek aristocratische dichtvormen, door mij bedoeld, - sonnet, rondeel, terzine, ritornel, sapphische en asclepiadische strophen, roebaay, ghazel en maleisch pantoen, - meer dan eens tot laffe knutselarij geleid heeft en nog kan leiden, is voor al wie de poëzie onzer Rederijkers maar eenigszins bestudeerd heeft, volkomen bewezen. Of dat echter eene genoegzame reden is, om eenen kunstvorm te..... veroordeelen, is eene andere vraag, die, m.a.w. niet dan ontkennend mag beantwoord worden. Geene stophe, geen schema is aan te wijzen, dat - onder de hand eens waren dichters, niet tot paerelen, onder de plompe veder eens navolgers, niet tot brodwerk aanleiding gaf. Waar honderden den ouden ballade- of refereinvorm misbruikten, wist ANNA BIJNS hem te benuttigen tot het scheppen van meesterstukken; waar het, ten tijde der *pleïade*, miljoenen thans vergeten sonnetten regende, leverde RONSARD zulke uitstekende proeven in dit vak, dat de Fransche poëten van onzen tijd hem als eenen onfaalbaren meester huldigen.

Toen ik van knutselarijen sprak, wees ik eene eerste reden aan, waarop bevoegden en ook wel eens onwetende napraters steunen, om den Nederlandschen poëten van het jongste geslacht af te raden, door mij bedoelde dichtvormen te beoefenen. Er is echter nog eene tweede reden, die - ik erken het - wel eenigszins grondiger mag genoemd worden. - Klein, zegt men, is het Nederlandschlezend publiek; nog geringer zal het worden, indien gij hetzelve aanspreekt in zulke vormen, als enkel voor de meest verfijnden, men mag zeggen voor de artisten zelven, vatbaar zijn! Lever werken, die door opvatting en behandeling, zooniet voor allen, dan toch voor het grootste getal mogelijk genietbaar zijn. Zeg aan de meer subjectieve lyriek voor de

meer objectieve verhalende poëzie vaarwel; gij zult u zelven en uw volk eenen aanzienlijken dienst bewijzen.

Hun, die zoo spreken, en zij zijn velen! kan men antwoorden: vooral aan twee groote kwalen heeft onze Nederlandsche poëzie, al te lang, eilaas! geleden: burgerlijkheid van opvatting aan den eenen, schaarschheid en banaliteit van vorm aan den anderen kant. Is er, HOOFT en VONDEL daargelaten, wel veel geestverheffing te waerdeeren in geschriften als *Nieuwjaers liederen* van SPIEGHEL, *Brabbelingh, Quicken, Rommelsoo* en *Jammertjens* van VISSCHER, *Sinne*- en *Minnebeelden* van CATS. *Sinnepoppen* van ANNA ROEMER, en tal van dergelijke lettervruchten der overige leden van den Muiderkring of van de Dortsche school? Kan de letterkundige *vorm* van al deze in onze literarische annalen hoog aangeschreven auteurs, ook in de verste verte, eene vergelijking doorstaan met den vaersbouw van eenen MILTON, eenen SHAKESPEARE, of - om nog hooger op te klimmen, eenen PETRARCA en eenen DANTE? - Hier vooral mag, dunkt mij, de beruchte spreuk aangehaald worden: '*Poser la question c'est résoudre!*'

Er is echter meer. De literatuur van een volk kan niet van eene enkele of van een tweetal dichtsoorten leven; - alle waarlijk aesthetische kunstgenres moeten er in vertegenwoordigd zijn: alle zijn zij, inderdaad, als zoovele verschillende kanten van éénen zelfden diamant, die eerst dán zijnen vollen glans kan afwerpen, wanneer hij geene enkele ruwe, onbehouwen zijde meer vertoont. Zou niet eene der vele redenen, waarom de Nederlansche letteren tot heden toe nog steeds de plaats moeten veroveren, die de Deensche, Noorsche, Zweedsche en Russissche reeds innamen, daarin te vinden zijn, dat de ontwikkeling der poëzie bij deze laatste volkeren volledíger en veelzijdiger was dan bij ons?

POTGIETER - of vergis ik mij ook - heeft er in eene zijner studiën op gewezen, hoe arm onze letterkunde is aan lyrische, vooral aan erotische poëzie; - de volkspoëzie liet hij natuurlijk geheel buiten pleit. Met evenveel recht had hij mogen betreuren dat de Nederlandsche poëzie, met haren overvloed van moraliseerende, beschrijvende en huiselijke gedichten, nagenoeg op niets kan bogen, waarin het innigste zieleleven van den mensch eene poëtische uitdrukking erlangde.

In de laatste jaren werden, van verschilligen kant, pogingen aangewend, die laten verhopen, dat ook wij, in eene niet al te verwijderde toekomst, ons zullen verheugen in het bezit van wat sommige Franschen 'eene psychologische dichtkunde' gedoopt hebben. - Wat ROSETTI, SWINBURNE en de zoogenaamde '*Neo-Romantic or pre Raphaelite School*' voor Engeland, SULLY-PRUDHOMME voor FRANKRIJK, vroeger PLATEN, en in zoo menig meesterstukje HAMER-LING voor Duitschland deden, ziedaar wat enkele onzer jongste dichters, in de maat hunner eigen krachten en naar eisch van hunnen persoonlijken smaak, in onze taal schijnen te beproeven.

Bovenstaande beschouwingen kunnen gereedelijk tot inleiding dienen van het werk, dat wij bespreken zullen.

Met belangstelling wordt elke nieuwe bundel gedichten van Pol de Mont te gemoet gezien. Deze nog jeugdige dichter toch bekleedt in de Zuidnederlandsche letterkunde zoo niet de eerste, dan toch eene eereplaats.

Moet de vruchtbaarheid van zijn talent ons reeds tot bewondering opwekken, niet minder kan zijne zangerige en levenslustige muze ons verrukken en zoet genot

verschaffen, terwijl zijne sierlijke gekuischte taal hem in eenen adem met de beste Nederlandsche schrijvers noemen doet.

Ook deze *Idyllen en andere Gedichten* zullen ongetwijfeld den roem van Pol de Mont in Noord en Zuid nog vergrooten.

Doch laat ons eene kortbondige ontleding maken van de stukken, in dezen bundel vervat.

De eerste idylle heeft voor titel *Een brief uit Bergen*, en werd reeds vroeger in het tijdschrift 'De Gids' geplaatst. Reeds bij den aanvang treft ons de gemoedelijke toon, welke ook geheel deze lieve vertelling kenschetst. Hoe getrouw naar de natuur, wordt de handel en wandel der beide oudjes geschilderd; hoe eenvoudig maar toch hartelijk luidt de brief van den zoon.

Daarop volgt *Morgend-Idylle*, bewerkt naar Andersen's 'Prentenboek zonder Prenten'.

Dan komt de *Akte van berouw*, welke de lezers van den *Bode* reeds kennen, en waarvan de Duitsche dichter H.J. Flemmich eene vertaling leverde, eveneens in dit tijdschrift opgenomen. Aardig verteld is deze dorpsidylle, waarin de opmerkingsgave van den dichter, als op zooveel andere plaatsen, doorstraalt.

Onder den titel van *Ex-Voto's* volgen nu 5 gedichten, waarvan de 2 eerste sonnetten of klinkdichten zijn in middeneeuwschen trant, opgedragen aan Jonkvrouw Dyna Beumer, en aan Vrouwe Van Ackere-Doolaeghe. Het 3^{e}, *Valavond*, moge hier eene plaats vinden, als bewijs welke fraaie landschappen Pol de Mont schilderen kan:

Onmerkbaar, achter 't pijnbosch, kwijnt de dag...
Zie, hoe ze in rossen schemer glanst, de *heide!*
En bleeker straalt de zon haar' bleeken lach
op purpren bloem en maagre kruidenspreide.

Wijd strekt de vlakte: Lichte nevels rijzen
als blanke sluiers in het Westen op.
Eenzame boomen, die ten hemel wijzen,
verheffen, ver, den rozig zonnigen kop.

Hou d'adem in. Hoor! Nergens 't minst geluid.
Stil hangt het loover, waarin muschjes droomen.
Nauw kriekt een krekel tusschen karig kruid
en lijzig, als in sluimer, ruischen boomen.

't Is al zoo stil... - Als ducht zij voort te treden,
stom, als de hei zelf, treedt, schier op den voet
gevolgd door bonte koeikens, schreê voor schrede,
't Koewachtsterken naar huis in d'avondgloed.

Van de twee volgende: *Sneeuwdag* en *Een Hooglied*, bevalt het laatste ons het best, hoewel de aanvang wel wat al te naturalistisch is; het slot echter komt dien indruk wat verzachten:

Paar dàn, in eene cel,.....
haar' mond en d'uwen op des zuiglings bolle kaken.
Drie levens smelten in dien éénen zoen te zaam:
in 't kloppend oudrenhert daalt weelde zonder naam.

Wie een staalken wil van 's dichters talent, als schilder, als kolorist, leze het dichterlijk verhaal: *De Dienstmeid* en de idylle *Truiken van Pollaer*, beide vol gemoedelijkheid, waarin de Mont bewijst dat hij een flinke opmerker is.

Bi coelen westewinde is een lief stukje in den ouden trant.

Onder den titel *Alles* en aanvangende met

Het is de maan die spreekt,

krijgen wij thans eene herinnering uit de jongelingsjaren van den dichter, het afscheid van zijne moeder bij zijn vertrek als student.

Gaarne zouden wij den lezer het genot willen doen smaken, dat wij zelf bij het lezen van *Oude Geschichte* hebben ondervonden; maar wij zouden hier dat schoone gedicht

gansch moeten overdrukken, en onze beperkte ruimte laat het niet toe. Dit aandoenlijk verhaal getuigt overvloedig van de veelvuldige gaven des dichters en mag gerust naast de werken van de beste schrijvers geplaatst worden.

Eene stil weemoedige herinnering aan zijnen vader levert ons de dichter in *Eens was dit zoo.*

In het daaropvolgende stuk; *Van den Doop naar Huis* hangt hij ons een landelijk tafereel op, vol eenvoud, vol leven, en bewijst hij nog eens te meer, hoe goed hij vertellen en beschrijven kan.

Op Sint-Thomas, in Klein-Brabantschen tongval geschreven, is eene goed afgespiede grap. Dan volgt eene eigenaardige idylle naar het Zweedsch van J.L. Runeberg, en het stukje *Drie Oudjes*, waarvan de eerste strofen ons het best bevallen.

Tusschen de beste gedichten rekenen wij *Hoe Krelis trouwde*, eene herinnering aan Zeeland, geschreven in hexameters en waarvan de aanhef luidt:

Recht als een paal, op zijne eg,
   met de glimmende merrie bespannen,
- 't prachtigst dier uit zijnen stal,
   - stond Krelis, en slechtte zijn braakland,
d'akkerstok in de een hand,
   en de stuurlijn stevig in de ander.
Flink op zijn kuiten gesteund,
   die krachtig van onder zijn korte
broek, met een' gesp aan de knieën
   bevestigd, zwollen te voorschijn,
stond hij daar, pal als een beeld,
   den middel geprangd in den gordel,
't rosbruin hoofd in de hoogte,
   en liet zich, genoeglijk dampend,
zonder een enkele male te wanklen,
   het hobbelig veld langs
slepen, op 't schokkende tuig,
   dat kraakte bij 't wicht van zijn lichaam.

Meer dan een lief geschetst tafereel komt in deze idylle voor; flink geschilderde landschappen treffen wij er in aan; men oordeele liever.

's Avonds rolde de huifkar
dorpwaarts. Ver, in het Westen,
baadde de Polder in 't rozige
licht van de dalende zon, wen
heimlik, in 't Oosten, het maantje
Zijn zilveren horens vertoonde.
Rust lag over het veld,
en de merel, in 't loover verdoken,
stortte zijn liederen uit
in den zaligen vrede der akkers,
half reeds gehuld in den nevel,
en trillend in scheemrenden dauwglans.

Deze vertelling is niet nieuw van onderwerp, maar de Mont heeft ze in een nieuw kleed gestoken, dat hij uit eene rijke schakeering van kleuren heeft samengebracht.

Nu volgt eene vertaling van Heinrich Heine: *Vrede.*

Het voorlaatste stuk van dezen dichtbundel, ook het uitgebreidste, draagt voor titel: *De Kinderen der Menschen* en verscheen vóor een drietal jaren in het tijdschrift *Astrea.* Dit episch gedicht onderscheidt zich door prachtige beschrijvingen; de taal, eenvoudig in den aanvang, is sierlijk, verheven, medesleepend in de verdere gedeelten; alles leeft en beweegt zich onder onze oogen; ook hier openbaart zich de kracht van aanschouwelijke voorstelling, welke bij den dichter eene zoo rijke gave is.

Wij zullen geene ontleding geven van *De Kinderen der Menschen.* Het hoofdgedacht heeft de dichter zelf uitgedrukt in de woorden:

de Mensch, uw Meester, Heer van al 't geschaapne,

welk denkbeeld ook herhaald wordt in de twee laatste verzen:

Alsof ze in hem (Noach) het Menschdom had gekroond,
tot Heer en Koning van geheel deze aerde.

Ook zullen wij den dichter niet nagaan in zijne wijsgeerige bespiegelingen; wij bewonderen het kunstwerk, dat hij ons te genieten gaf, en besluiten de bespreking dezer *Idyllen* met het laatste stuk van den bundel: *Kunst blijft.*

Vorsten en volken verdwijnen
als rook, vóór d'adem der eeuwen;
naast hun verrottend gebeent
legt men hun macht in het graf.
Iets toch vergaat niet, - de Kunst!
Vrij sterve de mensch - in zijn' schepping
leeft hij en groeit hij: de Kunst
heeft u verwonnen, o Niet!

Draagt dan die schepping het merk
van een volk, en den stempel eens stammes,
- Pheidias, Grieksch was de geest
waar ge uw Athene uit schiept -
steekt dan de steden in brand
en vermoord dan die natie - doch spaar één
Kunstwerk slechts, en dat volk
leeft in 't gewrocht, en voor *steeds.*

Na al het goed, dat wij van de laatste gedichten van Pol de Mont hebben mogen zeggen, moeten wij insgelijks met lo gewagen van de uitgave zelve. Het boek is een klein meesterstuk van drukwerk. Op geel getint en dik papier met heldere letter gedrukt, mag het voorzeker geplaatst worden nevens het beste, dat in den laatsten tijd van de pers is gekomen.

JAN BOUCHERIJ.

Kroniek.

Internationale Akademie voor Zuid- en Noord-Nederland.

- Zooals men weet heeft het Belgisch staatsbestuur het plan gevormd en aan het Hollandsch Bestuur voorgelegd tot het stichten eener Akademie voor Nederlandsche taal- en letterkunde. Wij gelooven dat dit ontwerp, hetwelk de bekroning zou zijn van de kongressen, de beste vruchten moet afwerpen, en wij treden het dan ook ten volle bij.

Door de Nederlandsche regeering zijn de heeren De Vries, Kern en Verdam gelast geworden met het opmaken van een

verslag over de voorstellen van het Belgisch Ministerie. Dit verslag zal besproken worden in de buitengewone vergadering, die onmiddellijk na de jaarlijksche algemeene bijeenkomst der Nederlandsche Akademie zal plaats hebben.

De *Vlaamsche Wacht* van Gent meent te weten dat, onmiddellijk na de ontvangst van het bepaald antwoord der Nederlandsche regeering, het Belgisch Bestuur aan de stichting eener Akademie de hand zal slaan, ook al mocht het antwoord uit Nederland ongunstig zijn.

- Met genoegen vernemen wij, dat de heeren Pieter Geiregat, hoofdopsteller der *Gazette van Gent* en Frans de Potter, geschiedschrijver, tot ridders der Leopoldsorde zijn benoemd.

- Victor Driessens' vrienden en vereerders hebben besloten eene volksinschrijving te openen, om zijn standbeeld te laten vervaardigen in witten marmer, en het te plaatsen in het voorportaal van den Nederlandschen Schouwburg.

Verleden Zaterdag reeds heeft de beeldhouwer Joris het gelaat van den overledene in pleister afgegoten, en men zegt dat hij daar allerbest in geslaagd is.

- De *Portefeuille* van Amsterdam is zijnen zevenden jaargang ingetreden en wordt nu met wijlen de *Kunst- en Letterbode* versmolten.

In de lijst der Zuid-Nederlandsche medewerkers vinden wij de namen van Jan Boucherij, Th. Coopman, Arthur Cornette, Maurits van Lee, V. Dela Montagne, Julius Obrie, Pol de Mont, D. Sleeckx en J. Vercouillie.

- Te Paarl, Kaap de Goede Hoop, verscheen op het einde van 1884 een bundeltje getiteld: *Looverkransen voor Transvaal gevlochten* en de Transvaalsche Deputatie aangeboden tijdens haar bezoek in Europa ten jare 1883 en 1884, bijeenverzameld door S.J. Du Toit, lid der Deputatie. Het boekje heeft geheel het voorkomen onzer Nederlandsche volksuitgaven. Men vindt er veel hartelijke en roerende gedichten van Noord- en Zuid-Nederlanders in, onder anderen van Julius De Geyter, Emanuel Hiel, Jacob Karsman.

Beeldende kunsten.

- Op voorstel van den verbeteringsraad voor middelbaar onderwijs, heeft de Minister van Binnenlandsche zaken en Onderwijs toelating vergund, om in de middelbare scholen eene nieuwe teekenmethode, van M. Edmond de Taye, te gebruiken.

- Daar de Kommissie van monumenten, aan M. Devigne eenige opmerkingen gemaakt heeft aangaande de groep, voor het paleis van schoone kunsten te Brussel bestemd, heeft die heer het publiek tot scheidsrechter gekozen en stelt gezegde groep ten toon in zijn werkhuis te Brussel.

- 't Is goed mogelijk dat in den tegenwoordigen zittijd, het vraagpunt van den kunsteigendom opgelost wordt. Na de vacancie zal de heer De Brauwere, verslaggever der middensektie, zijn arbeid indienen. Reeds in 1858 kwam dit punt op 't dagorde. Waarlijk 't wordt tijd er een einde aan te maken.

- Te Amsterdam zijn van Israëls, Hollands beroemden meester, 69 stukken tentoongesteld uit de verschillende tijdvakken van 's meesters kunstenaarsleven. Zeer verschilt zijne eerste manier tegen zijne laatste. Ook akwarellen zijn er van hem tentoongesteld. Zeker zal deze tentoonstelling veel bijval vinden en den beroemden man eens te meer bewijzen, dat men zijne kunst hoog weet te schatten.

- De Internationale kunstvereeniging te Amsterdam zal eerstdaags haar eerste tentoonstelling openen. Benevens tafereelen van Nederlandsche meesters, zullen er ook drie van Belgische schilders te vinden zijn, namelijk van Portaels, Herbo en A. Stevens.

De tentoonstellingen der vereeniging zullen als doorloopende tentoonstellingen ingericht worden.

- Voor 't museum Borgmans te Rotterdam, werd dezer dagen de schilderij ‘De Noordzee’ van Mestdag aangekocht. Het is een der beste stukken van den meester.

- In den Kunstclub is een uit koper gedreven relief ‘De Triomf van Venus’ door Leo P. Stracké, tentoongesteld en bestemd voor de tentoonstelling van Antwerpen.

Nieuwe Uitgaven.

CHARLES DICKENS. - *In Londen en Parijs*, Tweede deel. In-8°, 173 blz. en eene plaat. Gent, Ad. Hoste
fr. 1.50

- CHARLES DICKENS. - *Slechte Tijden.* In-8°, 232 blz. en eene plaat. Als voren.
fr. 1.50
- JAN VAN BEERS. - Gedichten, Volksuitgave. 2 deelen, 288 en 262 blz. in 8°. Gent, Ad. Hoste
fr. 4 00

Eene belofte.

I.

Het is op het eerste en eenige verdiep van het kleine huis.

De kamer, die wij binnentreden, dient blijkbaar tot slaapvertrek. Wat onder het eenvoudige huisraad al meteen onze aandacht opwekt is een mahoniehouten bed met hagelwitte gordijnen, die op dit oogenblik heel en gansch zijn opengeschoven. Met den rechterarm in het donzige kussen gedrukt, het matte hoofd op de magere hand, ligt daar een jonge grijsaard, wien de ontijdige dood reeds met zijne kleuren heeft geteekend. Enkele uren nog, en de man draagt geene bewustheid meer van de sloopende ziekte, die hem wekenlang op dat krankenleger gekluisterd hield. Zie, nu weet ge, waar die muffe, zonderlinge geur vandaan komt, welke uwe reukorganen onaangenaam aandoet; en de aanwezigheid van al die verschillige fleschjes op de nachttafel is u slechts een oogenblik een raadsel geweest.

Vóor de slaapstede zit een jongeling, het betraande gelaat naar den veegen lijder, en diens linker in bei zijne handen geklemd.

Vader en zoon hebben met elkander een laatste onderhoud zonder getuigen.

‘Ja, Victor, het is bepaald met mij gedaan, vriend. Ik weet het, ik haal den morgen niet meer. Ik ben nu zoowat verlicht, zoo goed als genezen, zou ik zeggen, doch ik ken dat: het is een laatste opflikkeren van de kaars, vooraleer zij voor immer uitdooft. Er ligt mij zoo een en ander op het hart, dat ik u onder vier oogen vertellen wou. Kom, ween nu eens niet, Victor, en luister!’

Hier houdt de zieke even stil om diep adem te halen. Hij richt zich wat meer op, geholpen door zijnen zoon, die hem eene peluw achter zijnen rug schikt ter ondersteuning. Na die korte onderbreking kreunt opnieuw de doffe, holle stem in het eenzaam vertrek.

‘Tot hiertoe heb ik u nooit veel over Lisa, uwe pleegzuster, gezegd, hetgeen dan ook onnoodig was. Thans wil ik u nader uitleggen, hoe zij mijne dochter geworden is. Gij weet, haar vader was mijn vriend, mijn goede, innige vriend. Dat we huis nevens huis woonden, dezelfde lessen volgden in de academie en ons toelegden op hetzelfde ambacht, dat heb ik u allemaal lang en breed verteld. Samen togen we naar Parijs als twintigjarige jongelingen, en een paar jaren na onzen terugkeer trouwden wij samen op den eigensten dag!... Niet waar, zoo'n verknochtheid tusschen twee mannen vindt men niet gauw? Zelfs vierden we bruiloft aan dezelfde tafel, en ai! zoo na of we sliepen onzen eersten huwelijksnacht... doch kom! wat doe ik? Ge ziet, eh Victor? wat de kracht der gewoonte is. Zoo'n oude gek als ik kan nog op zijn sterfbed niet ernstig wezen.’

Victor glimlacht even en schokschoudert. Wat hij met beide bedoelt is moeilijk te raden.

‘Om voort te gaan - Jef Van Asperen en ik, we gevoelden ons om ter zeerst gelukkig, totdat zijne vrouw, Emilie heette zij, ik zie haar nog vòor me, in de kraam kwam van Lisa. Het kind ruimde plaats voor de moeder, die naar het kerkhof werd gedragen. Jefs droefheid is met geene pennen te beschrijven. Van stonden aan begon hij te kwijnen, en eer het zes weken verder was, lag hij als ik thans. Ik liet mijnen vriend geen oogenblik alleen en maakte hem het scheiden licht door hem te beloven, zijn aangebeden dochterken als het mijne op te voeden.’

Hier zweeg de zieke en sloot afgemat de oogen, terwijl zijn zoon gedachteloos door de kamer wandelde. Nauw stond hij stil vóor het portret zijner ontslapene moeder, of uit het bed klonk weer de holle stem zijns vaders, die hem nader riep.

‘Begrijpt ge nu, mijn jongen, dat ik Lisa in mijn hart draag? Ik kan het meisje niet beschouwen zonder dien goeden Jef Van Asperen te gedenken, die meer dan een broeder voor mij was.’

Victor liet den spreker eens drinken, waarna deze hernam:

‘Voor onze Lisa heb ik immer zooveel gedaan als voor u; nooit heb ik iets verwaarloosd, wat haar geluk kon verhoogen, doch - voortaan zult *gij* haar beschermer wezen. Na

mijnen dood gaat Lisa naar tante Roos; dees huis blijft gesloten totdat gij uw diploma van professor hebt, en dan...'

Het snikken van zijn kind verhinderde hem eene poos, voort te spreken. Hij legde zijne doorschijnende hand op 's jongelings schouder, op luchtigen toon zeggende:

'Toe, Victor, toon u een man. Ik, die henenga, geef er minder om dan gij. Het moet immers zoo wezen? Dat is de loop der wereld! Komaan, luister eens wèl. Ik heb onze Lisa gepolst, of zij u bemint, en de overtuiging verkregen, dat zij zonder u niet kan leven.'

De knaap liet verrast de hand zijns vaders glippen; aan die openbaring had hij blijkbaar niet het minst gedacht.

'Gij verschiet daarvan? Hebt gij dan zelf niet bespeurd, dat gij haar duurbaar zijt boven alles? Dat hebt ge immers aan honderden dingen kunnen merken?... Zeg me nu eens zonder omwegen: Hebt gij Lisa ook niet lief?'

'Ja zeker, vader. Ik ware ondankbaar...'

'Genoeg - ik geraak vermoeid. Kijk mij aan, Victor, zoo, met open wezen. Al lang koester ik eenen vurigen wensch, dien ik met heel mijne ziel hoop, dat gij vervullen zult. Ik stierve niet gerust anders, geloof mij. Victor, eene laatste vraag van uwen vader: Lisa is een schat. Belooft ge mij, haar te zullen trouwen?'

De kranke hield met twee handen den rechter arm zijns zoons omkneld. Angst en vrees lag in zijne glinsterende oogen, die zich weldra voor eeuwig zouden sluiten. Langs voorhoofd en slapen krinkelden kille zweetdroppels, en het geelbleeke gelaat omlijstten haar en baard, die voorheen zwart waren geweest.

Een nare, een plechtige stond voor beiden. De kamer geleek een graf, zoo stil was het er, zoo somber, akelig verlicht als zij werd door het zwakke schijnsel der kaars, die op den wand achter het bed zonderlinge schaduwen teekende.

'Welnu, Victor, wat doet ge?'

'Ik beloof het, vader-lief.

In eene laatste opwelling van blijdschop bracht de stervende het hoofd zijns zoons bij zijnen mond, en kussend scheidde hij van de wereld en alles wat hem daar lief was.

De jonkman borst in een luid snikken los, liep wankelend naar de deur en riep eenen vrouwennaam.

Ook Lisa Van Asperen had geenen vader meer.

II.

Eenige maanden zijn over den dood van vader Nauwens reeds heengegaan. Victor, zijn zoon, heeft met goeden uitslag zijn examen van professor afgelegd en is thans geplaatst in de middelbare school zijner geboortestad. Zijn bestaan is dus verzekerd; hij bezit in eigendom een fraai huis, burgerlijk doch netjes gemeubeld, en de vrouw, die hij daar als zijne levensgezellin zal inhalen, wacht slechts op zijn verzoek, om hem zegepralend van geluk te volgen.

De Fortuin lacht den jonkman dus niet weinig toe, terwijl hij daarentegen aan haar niet schijnt te denken, en de grootste onverschilligheid aan den dag legt voor zulk benijdenswaardig lot.

Zou het niet dwaas wezen, vraagt hij zichzelven af, nu reeds te trouwen? Ik ben immers nog jong genoeg? Twee en twintig jaar - het is geen ouderdom om mijn gelaat in die ernstige, gewichtige plooi te zetten, die den echtgenoot en vader betaamt. Ik zie Lisa dolgaarne, waarom niet? maar ik kan haar immers *altijd* krijgen? ik heb het brave meisje slechts voor 't nemen. Neen, eerst wil ik eens even mijnen neus in de wereld steken. Door al dat studeeren heeft mijn vel zoo nogal iets van perkament gekregen, eene leelijke kleur, die ik kost wat kost moet doen verdwijnen; en van mijne jeugd, van het leven heb ik niet meer genoten dan hetgeen er binnen de muren der normaalschool van te genieten was. Men is maar éens jong, laten we dat niet vergeten.

Hij stak eene sigaar op en begaf zich naar de estaminet, waar hij zijne vrienden zou aantreffen.

Victor Nauwens had zijn huis gedeeltelijk verhuurd en woonde in bij stille, deftige burgersmenschen, terwijl zijne pleegzuster, volgens overeenkomst, haren intrek genomen

had bij tante Roos, die eenen winkel openhield van ellegoederen en het meisje gebruikte als winkeljuffer. Lisa was er uitermate goed, ja, kon het bij eigen ouders al weinig beter gehad hebben. Door al de leden des huisgezins werd zij om ter zeerste bemind, wegens hare uiterlijke lieftalligheid en al de schoone hoedanigheden van hart en geest, waardoor zij zich onderscheidde.

Mevrouw Dubois, geboren Nauwens, of tante Roos, gelijk wij haar kennen, is een jong weeuwtje met drie kinderen, drie dochtertjes van respectievelijk acht, negen en dertien jaar. Zij had in haar huwelijk geene jongens gehad, welk immer betreurd gemis voor een groot gedeelte hare innige genegenheid verklaart voor haren neef Victor, den eenigen zoon van haren thans overleden broeder. De jongeling komt er bijna elken dag eens aanloopen, gebruikt er des Zondags het middagmaal, leidt dikwijls de familie ter wandeling, kortom, hij is er te huis.

Zou Lisa Van Asperen aldaar de grootste aantrekkelijkheid voor hem niet wezen?

Wie waagt het te zeggen, terwijl hijzelf 't niet weet.

Zijne pleegzuster is er anders aardig genoeg voor. Zie liever.

Het is ongeveer negen ure van den avond. Vòor de deur der woonkamer, die uitkomt in den gang, aan den voet van de trap naar de verdiepen, staat Lisa in het midden harer twee kleinere nichtjes. In hare rechterhand houdt zij eenen blaker met brandende waskaars, en aan dien arm hangt de negenjarige Emma, in hare nachtjapon, in welke kleeding ook haar zusterken Mathilda gehuld is, wier handje in Lisa's linker rust. Beiden gaan slapen, zonder dwingen noch tegenstribbelen, want zij hebben vaak, men merkt het aan hunne oogen. Sedert groote nicht bij hen woont, willen zij door niemand anders meer naar bed gebracht worden.

‘Moet ge niets meer zeggen?’ vraagt Lisa aan de kinderen.

‘Slaap wel, ma; slaap wel, Jeanne!’ stamelen zij nauwelijks hoorbaar, waarop zij bij moeder en zuster worden gebracht, die zij op de twee kaken zoenen.

‘Daar, gaat nu wijs naar boven,’ zegt de weduwe, terwijl zij de kussen met woeker teruggeeft.

Mevrouw Dubois volgt het zich verwijderend drietal met de oogen, en peinst: ‘'t Is een lust om dat meisje te zien!’ Droomend blijft zij naar de deur staren, totdat Lisa in het vertrek terugkeert met eenen stralenden glimlach om de lippen.

‘'t Zijn deugenieten!’ zoo beantwoordt zij den vragenden blik harer beschermster, die nog altijd de lezing van haar dagblad niet hernomen heeft. ‘Ik heb hun moeten beloven, bij St. Nikolaas voor elk eene nieuwe pop te bestellen, of zij hadden mij niet laten vertrekken.’

‘Hielden zij u dan vast?’ spreekt Jeanne lachend, die zoolang mag opblijven als moeder en nicht.

‘Neen zeker!... Alle bei nogal, met twee armen rond mijnen hals, dat ik dreigde te stikken.’

Driedubbele vroolijkheid.

Het beminnelijke meisje hervat haren brei, dien zij op de tafel had gelaten, terwijl ook moeder en dochter hare lectuur voortzetten. Voor eenigen tijd heerscht er eene volledige stilte; men hoort het spinnen der kat bij het knappend vuur. Eensklaps:

‘Staat er veel nieuws in de gazet, madame?’

‘Weinig, Lisa. Er is weer een afschuwelijke moord gepleegd in de omstreken van Brussel, en te Doornik, waar het kiezing was voor eenen senateur, hebben de liberalen gewonnen.’

Hiermee vouwt zij de krant dicht en reikt ze der andere over. Maar alvorens deze eenen regel heeft kunnen lezen, onderbreekt haar de blozende Jeanne met de vraag, wie of Mozart was.

‘Mozart is een beroemde toondichter uit het laatst der verleden eeuw, een groot kunstenaar, ge weet, een die muziek maakt. Hij heeft zeer veel allerschoonste werken geschreven en is daar reeds mede begonnen, toen hij zes jaar oud was. Wat een wonderkind, eh? Ja, nog een zeer kleine knaap, reisde hij met zijne zuster Marie-Anna, die ook verrukkelijk klavier speelde, door hunnen vader geleid, heel Europa rond om concerten te geven. Overal werden zij geestdriftig toegejuicht, aan alle hoven gastvrij, liefderijk onthaald. Onze toenmalige vorstin, de keizerin Maria-Theresia, plaatste zelfs den kleinen Mozart op haren schoot

en zoende hem hartstochtelijk. Later is hij de grootste componist van alle tijden en landen geworden, maar ongelukkiglijk is hij veel te jong gestorven; hij mocht slechts den ouderdom van vijf en dertig jaren bereiken.'

'Och arme!' zucht Jeanne, bleek van louter medelijden.

'Nichtje, gij vertelt gelijk niemand dat kan. Ik weet niet, waar ge 't allemaal haalt,' zegt de weduwe vol bewondering. 'Gij hadt professor moeten worden zooals Victor. Wat spijt, dat gij ook niet naar de normaalschool zijt gegaan!'

'Dat zou Victor niet zeggen,' heet het schalks.

'Neen?'

Lisa schudt ontkennend met het hoofd. 'Hij beweert, dat ik nooit in mijne examens zoude gelukt zijn.'

'Zoo! Uwe broeder koestert wel eenen kleinen dunk van u.'

's Meisjes woorden schenen haar te verwonderen, en hierbij bleef het dien avond.

Het is eenige maanden nadien, in de lente, en Zondag. Op zoo'n dagen kan het na den eten in huis niet weinig vervelend zijn! Terwijl de meid zich onledig houdt met het opruimen der tafel en het wasschen der borden, genieten in den regel al de leden der familie, uitgezonderd alleen de kort gerokte en gebroekte, hun onontbeerlijk middagslaapje, en wee hem of haar, die met of tegen wil aan dat *dolce far niente* niet meedoet! Waarmee den loomen tijd verdreven? Wat praten?... Men zou al een gek figuur maken: er is niemand, die u aanhoort. Lezen?... Het hoofd staat er niet naar. Bij goed weder door het venster kijken of luieren in de deuropening?... Er is geen sterveling te zien. Vooral in den zomer slaapt iedereen en alles; zelfs aan den overkant der straat liggen de twee honden des beenhouwers in de zon hunne siesta te smaken.

't Is waarachtig om zich dood te vervelen 's Zondags tusschen twee en vier, of voor 't minst erg genoeg, om er het *spleen* van te krijgen!

Ook mevrouw Dubois, anders zoo'n vlug, wakker vrouwken, gansch oog en oor, laat zich haar wekelijksch dutje welgevallen. Met haar op dezelfde sofa zit neef Victor eene pijp te rooken, terwijl Lisa - voor het 'gepaf' in den

winkel gevlucht is, waar het licht alleen langs de deur binnendringt, wijl de ramen straks gesloten zijn. Een open boek ligt op de toonbank tusschen hare twee ellebogen, die haar lief hoofdje steunen, en zij is dermate in hare lezing verdiept, dat zij den jongeling niet hoort binnentreden, die op de teenen nadersluipt, totdat hij zich tegenover haar bevindt.

'Lisa, wat leest ge daar?' zegt hij dan eensklaps, haar aanziende met eenen glimlach vol liefkoozing.

'Ah!' gilt de jonkvrouw, verrast en blijkbaar geschrokken, doch seffens hersteld. 'Gij zoudt iemand doen verschieten, Victor; ik vind het niet fraai van u.'

'Ik geloof er niets van, zusterken; daar lacht gij veel te beminnelijk voor. Wat leest ge? Mag ik niet...'

Lisa doet hem zwijgen met hem haar boek over te reiken, en zoolang hij het beschouwt, heeft zij geen oog van hem. Volgens hare begrippen van mannelijk schoon is Victor buiten kijf een knappe, prachtige jongen: Een schrander voorhoofd, een blozend, vol gelaat en eene rijzige gestalte, gewis, zij mag er fier op wezen. 'Wanneer zou hij mij vragen?' denkt zij naïef, in hare eenvoudigheid overtuigd, dat hij daar vroeg of laat mee eindigen zal.

Maar Lisa is zelve een edel beeld eener vrouw. Haar kopje, want klein mag het heeten, is om te stelen. Onder donkerbruin haar, met buitengewoon veel smaak gedaan, stralen u een paar oogen tegen van het zuiverste blauw, waarin een blik, zoo verrukkelijk schalksch, dat ge u schamen zoudt over het lichtste rimpeltje van wrevel, dat hij op uw wezen kon bespeuren. Neus en mond zijn van een kind, de eerste ietwat omhooggewipt, evenals de bovenlip des laatsten, zoodat een paar blanke tanden vaak zichtbaar worden, hetgeen allemaal te zamen een geheel vormt van zulken betooverenden, prettigen, onweerstaanbaren aard, dat een kus op die frissche wangen een genot moet schenken, waarvan de weerga slechts in den hemel te vinden is.

'Dat 's uit tantes bibliotheek,' zegt hij, haar het boek wedergevende, eer op vragenden dan op beslissenden toon.

'Inderdaad, Victor, gij raadt het met den eersten keer,' klinkt het schertsend. 'Is het geen degelijk werk? Mocht ik het weer niet lezen misschien?'

‘Er zit in elk geval niet veel nut in; om er wijzer door te worden, moet men het...’

Een schaterlach onderbreekt hem.

‘Had ik het niet gedacht! Mijnheer de professor gaat weer aan 't kapittelen. Luister, niet langer dan morgen kom ik bij u om de natuurkunde van Ganot. Eh! dan zult ge tevreden zijn... Neen, laat ons ernstig spreken. Is *Het Geschenk van den Jager* geen mooi boek? Wat is er dan mooi volgens u, geleerde mijnheer?’

‘Ik ontken niet, dat het een boeiend verhaal is en rijker aan kunst dan zoo menige quasi geniale roman van Gréville of Cherbuliez, doch wat hebt ge aan zulke lectuur?’

‘Al schooner en schooner!... Wanneer ik lees, is 't voor mijn genoegen; ik zoek uitspanning en anders niets. Ik lach te gaarne, houd veel te veel van pret, om mijn leven te laten opgaan in studie. Neen, daar dank ik u voor. Het zou er lief uitzien in de wereld, moesten alle menschen van pure geleerdheid 'nen blauwen bril dragen!’

‘Eh, eh! wat gebeurt hier allemaal?’ roept tante vroolijk, terwijl zij rood als eene kollebloem en al geeuwend in den winkel treedt. ‘Is er ruzie tusschen uliê?’

‘Nog niet, antwoordt Lisa op gemaakt gramstorigen toon, maar ik ging toch al kwaad worden.’

‘Zoo... en dat tegen uwen broêr?’

‘Wel, Madame, verbeeld u, dat broêr-lief mij alle lectuur verbiedt, uitgezonderd de droge en dorre of - wetenschappelijke, gelijk ze die heeten.’

De weduwe beziet schalks haren neef, en op diens glimlachen:

‘Och kom!’ zegt zij, ‘het is gevaarlijk, zich tusschen vechtende partijen te stellen. Het spreekwoord heeft, dunkt me, nog altoos gelijk: Men plaagt wie men liefheeft.’

Victor begint een deuntje te fluiten, doch zijne tante geeft den moed zoo spoedig niet op.

‘Hoor eens, jongen,’ herneemt zij, hare rechterhand op zijnen schouder leggende, en beurtelings hem en het meisje beziende, dat eensklaps weer in haar boek verdiept was, ‘ge zult stellig aan onze Lisa een allerbeminnelijkst vrouwken hebben. Philosopheeren of aan tijdschriften meewerken zal zij nooit, maar ge zult haar uwe keuken en uw huis

kunnen toe vertrouwen, geloot me, en zulks is vrij wat beter. Als ge mij plezier wilt doen, wacht dan niet meer lang met de bruiloft, want ik hunker er naar; sedert mijn eigen huwelijk heb ik geene meer bijgewoond en dat gaat weldra vijftien jaar worden.'

'Tante Roos, ik bedenk, dat ik nog eene boodschap moet verrichten. Sapristi! die had ik bijna vergeten.'

Weg was hij.

'Nog maar wat geduld, kind,' troostte zij Lisa: 'eerlang heet gij toch mevrouw Nauwens.'

'Maar madame Dubois,' stamelt haar beschermeling blozend, 'ik denk er niet eens aan.'

De weduwe zet eenen vinger tegen haar, die beteekenen moet: O! ik ken het meisjeshart.

En Victor?

Op de straat gekomen, gromde hij in zichzelven. Hij was kwaad. Het beviel hem geenszins, dat vader en tante hem zooveel als aan Lisa koppelen wilden. Wel zag hij haar innig gaarne, doch niettemin moest men hem laten betijen. De gewaarwording dat hij zijne vrouw niet kiezen mocht of kon, was hem onverdragelijk, en dàarom alleen zou hij Lisa voorbijgaan.

Maar zijne belofte dan?...

III.

Victors vader was in zijn leven beeldhouwer. Geen beroemde evenwel, geen genie, geen talent zelfs. De practijk kende hij uitstekend, want hij had in de beste *ateliers* der stad gewerkt, doch het ontbrak hem aan die bijzondere gaaf, die niet te bepalen en de oorsprong is van alle kunstgewrochten. Hij arbeidde bijna uitsluitend voor de kerken, die meest allemaal den eenen of anderen sant bezaten, uit het werkhuis van den heer Nauwens afkomstig. Echter plaatste hij nu en dan wel eens een kinderhoofdje of een fantaziekopje in onze driejaarlijksche tentoonstellingen, hetgeen hem op den duur met eenige kunstenaars van verschillige vakken in kennis en betrekking had gebracht. Overigens was hij volkomen in

staat tot het beoordeelen der scheppingen van anderen, die nogal eens uit zijne aanduidingen of terechtwijzingen partij trokken. In de letterkunde ware hij een uitstekende criticus geweest.

Ondanks zijne bijna lijnrecht tegenovergestelde loopbaan, bleef Victor immer toch de zoon zijns vaders. Niet alleen verkeerde hij met verscheidene artisten op vertrouwelijken voet, - hij telde er eenige onder zijne verkleefdste vrienden, waartusschen Hendrik Costenobel onbetwist den eersten rang innam.

Deze was een schilder van groot talent, een vroolijke, levenslustige jongen. Hij had zich een ruim werkhuis achter zijne woning laten optrekken, ter plaatse waar vroeger een tuintje bloeide, en daar ontving hij gewoonlijk de makkers en goede bekenden, welke zonder schellen binnentraden, den langen gang doorschreden, en de deur van het *atelier* openstieten zonder belet te vragen. Dit was ook niet noodig. Er heerschte daar steeds eene zuiverheid en eene orde, die, gevoegd bij eene smaakvolle schikking, den bezoeker aanlokten en den gelukkigen bezitter tot aanbeveling strekten.

Zekeren warmen zomerdag, in den voornoen, zat Hendrik daar aan den arbeid. Hij was bezig aan eene groote schilderij, die binnen eenen bepaalden tijd moest klaar wezen. Wat zij zoude voorstellen, kan men nog moeilijk opmaken uit de schets, welke meer te raden dan te zien gaf, alhoewel men toch reeds eenige beukeboomen onderscheidde, benevens een aantal nog onduidelijke figuren. Voor een hiervan, het verst gevorderde, poseerde op dit oogenblik eene juffer of jonge vrouw in eene frissche, bevallige kleeding. Zij stond een weinig voorovergebogen, eenen zonnescherm met kostelijken kanten boord op den schouder, en op haren boezem een tuiltje koorn- en kamillebloemen; hare houding was die van iemand, welke tot kleine, lieve kinderen spreekt.

Hendrik schilderde dapper voort, nu en dan slechts een woordje richtende tot ‘zijn model,’ dat een engelengeduld scheen te bezitten, zoo roerloos bleef zij in denzelfden blijkbaar zeer vermoeienden stand. In het *atelier* was het intusschen behagelijk om zijn! Achter het neergelaten rolgordijn van een der twee vensters speelde het zonnelicht, dat schuins

over den vloer heen, eene gulden streep trok, waar duizenden stofjes in speelden. De wanden zijn bekleed met teekeningen, portretten en schetsen; boven den antieken schoorsteenmantel pronkt eene tropee, en ginds op eene fraaie eikenhouten kast blauwt een volledig stel van oud Delftsch porselein. Eene bescheidene verzameling van smaakvol gebonden boeken getuigt daarenboven voor de ontwikkeling des beschaafden kunstenaars.

o Het is er zoo aangenaam, zoo rustig en stil! Tot zelfs de lucht, die men er inademt, verfrischt, en verhoogt het gevoel van welzijn, dat u ondanks uzelven daar overmeestert; men haalt er bloemengeur in, dien het windeken meenam, terwijl het over de violieren en reseda 's op den reigel van het open raam naar binnen woei.

Eensklaps wordt die kalmte verstoord...

De jonkvrouw richt zich schielijk op, - de schilder staakt zijnen arbeid en kijkt over zijn doek heen naar de deur, die met eenen forschen duw ontsloten wordt. In de opening verschijnt Victor Nauwens. Als door den bliksem getroffen blijft hij pal, zijnen starren blik gevestigd op het meisje, dat, onbewust van den betooverenden indruk, dien zij maakt, haren konterfeiter beschouwt met een vroolijk lachje, waarin de vraag ligt: Ehwel, wat moet dat beduiden?

Vooraleer Hendrik antwoordt, krijgt zijn vriend de bezinning terug.

‘Ik keer dezen namiddag weder,’ zegt hij. ‘Tot straks!’ en met eene hoffelijke buiging vertrekt hij, juist zoo onverwachts als hij gekomen was.

‘Wie is dat, Hendrik?’ klinkt het van bekoorlijke lippen.

‘Een aardige jongen, eh Mina? 't Is mijn goede vriend Victor Nauwens, de zoon van wijlen den beeldhouwer Nauwens, dien ge wellicht gekend hebt.’

‘Toch niet. Wat doet hij, welke bediening oefent hij uit?’

‘Hoeveel belangstelling! Ik wed... Neen, Mina, ge moogt niet kwaad worden. Zorg gauw, dat die leelijke rimpels van uw voorhoofdje verdwijnen. Weet dan, nichtje-lief, dat mijnheer Nauwens leeraar is bij onze middelbare school.’

‘Zoo, geen kunstenaar! Zijn vader was immers toch...’

‘Ja wel, Mina; doch we leven hier niet in oud Egypte, waar de zoon verplicht was door de wet van zijns vaders ambacht te leeren. Daarbij, al hanteert Victor penseel noch beitel, hij is een zeer esthetisch gevormde jongen, die nooit onverschillig blijft voor de voortbrengselen der kunst in hare onderscheidene vormen. Ge kunt onder dat opzicht volkomen gerust...’

‘Toe, Hendrik, ge zijt een leelijke plager!’ riep het meisje met een pruilend mondje, terwijl zij hem met een zeer bevallig gebaar den rug toekeerde. Haar neef lachte schalks.

‘Zeg, Mina,’ sprak hij na eene kleine poos, ‘we zullen nu de zitting maar heffen, he?’

‘Ja, ja, toegestemd. Mijn rug doet reeds niet weinig zeer van dat gebukt staan. Indien ge mij moest betalen...’

Zoo al keuvelende verlieten beiden de werkplaats.

Middelerwijl slenterde Victor peinzend door de dreven van het park. De toevallige, verrassende ontmoeting bij Hendrik Costenobel was oorzaak dat hij, anders zoo vol begeestering voor de schoonheden der natuur, thans geen oog had dan voor het beeld, door dat aardige meisje zooeven in zijne ziel geprent. Wie mocht zij wezen? Hij had haar nooit te voren gezien, voor zooveel hij zich herinnerde. Sapristi! wat was dat een knap vrouwenbeeld. Nooit had hij, docht hem, zulke heerlijke gestalte bij zoo'n innemend gelaat aangetroffen, en de blik, welken zij op hem vestigde, dien vergeet hij zijn heel leven niet.

Al droomende keerde hij een klein halfuur na zijn vertrek reeds bij zijnen vriend terug. De hernieuwing van zijn bezoek uitstellen tot 's namiddags zoude hem onmogelijk zijn geweest.

‘Eh, wat is dat?’ riep de schilder, die hem ditmaal ontving in zijne woonkamer, in gezelschap zijner vrouw. ‘Gij hadt gezegd, slechts na den eten te komen. We spreken juist over u. Zoo dikwijls gij vóor mijnen geest treedt zoo gelijk gij straks in de deuropening stond, verbluft en verbijsterd, net een, die geene drie kan tellen, dan proest ik het uit.’

En als om de waarheid zijner woorden te bevestigen, borst hij los in eenen luiden schaterlach. Zijne vrouw schudde-

bolde goedig tegen Victor, hetwelk blijkbaar beduidde: ‘Laat hem, jongen, het is een dwaashoofd.’

Wanneer die lachbui van den vroolijken borst had uitgewoed, hernam hij, al bijna teenemaal ernstig:

‘Ik kan gemakkelijk gissen, waarvoor gij zoo spoedig..’

‘Ja, zoudt ge dat weten?’ onderbreekt hem de andere.

‘Stellig. Ge zijt benieuwd, om iets aangaande mijn model te vernemen... O! ge moet niet rood worden. Ik zal u dadelijk al het meldenswaardige meedeelen. Die jufvrouw heet Mina Vaernewijk, is mijne nicht en eenige dochter van nogal bemiddelde ouders, en bezit een hart, mogelijk nog schooner dan haar uiterlijk. Haar ouderdom...’

‘St!’ zegt Victor, ‘daarover zwijgen we. Ik weet reeds meer dan genoeg.’

En hij bracht het gesprek op een ander onderwerp. Onder het gebruiken van een glaasje rhum legde hij het doel uit zijner komst, en keuvelden zij verder met hun drie over verschillige zaken, waarin zij allen min of meer belangstellen, zooals de aanstaande expositie in het Kunstverbond, en de kwaadwillige artikels over eenige Antwerpsche kunstenaars in sommige Brusselsche dagbladen.

Toen de jongeling vertrokken was, vroeg ds schilder aan aan zijne vrouw:

‘Hebt ge bemerkt, Maria, hoe afgetrokken onze vriend was? Zijn geest bleef nooit bij ons onderhoud, maar dwaalde immer ver weg, in het rijk der droomen. Ge hoeft me daarom met uwe groote blauwe oogen zoo verwonderd niet te bezien, Maria!... Victor is verliefd zonder het zelf te weten. Mina betoovert iedereen, en het zou mij zeer verbazen indien zij in zijn hart geen vlammetje hadde ontstoken, dat nog eens een gloed kan worden.’

IV.

Het is de tweede dag der Antwerpsche groote kermis.

Het weder, gisteren zoo heerlijk, ziet er thans maar duister uit; misschien regent het straks wel. Edoch, wat geeft

zulks?... Deelt de hemel niet in de algemeene vreugd en uitgelatenheid des volks, men zal feest vieren en vroolijk wezen zonder hem. Blik omhoog, ginder, in de richting der Schelde, daar wappert van den hoogen toren de Belgische driekleur, en zulke vlag is ook uitgestoken vóor elke herberg, ieder koffiehuis. In de lucht hoort men niets dan gezang en muziek en beiaardspel, dat men onvermijdelijk dansen zou, ware het niet, dat men zijne beenen moest sparen voor 's avonds. Komaan:

Altoos moet de boog niet spannen,
Eenmaal mag men d'arbeid bannen.
Heden worde 't water wijn,
Heden zal het kermis zijn!

Ja, en 't beste moet nog komen; het belangwekkendste nummer van het programma moet zijne beurt nog krijgen.

Om twee ure rijdt de ommegang uit; het is bijna nog een uur te vroeg, en reeds wemelen de straten langs zijnen doortocht van duizenden en duizenden kijklustigen, die naar het zeldzame schouwspel hunkeren. Geen huis is er te vinden, waarvan al de vensters, van onder tot boven, niet openstaan, gevuld met eene dubbele rij nieuwsgierigen: vooraan de kinderen en vrouwen, en daarachter de mannen, deze met eene sigaar in den mond, eenen medelijdenden glimlach om de lippen en eene hand in den broekzak. ‘Ge weet, 't is maar om de familie plezier te doen.’

Met elke minuut groeit de bonte en woelige menigte aan, die zich allengs min of meer langs de voetpaden begint te scharen. Nu en dan loopt als een vuurtje de tijding rond, dat de ommegang in aantocht is; iedereen verheft zich op de teenen en rekt den hals, doch 't is een valsch gerucht, men bespeurt nog niets. Teleurgesteld blikt men weer naar omlaag, naar de kinderen, die al aan't springen gingen van pret: ‘Seffens, Rozeken, nog een beetje wachten. Och arme! zie eens wat vreugd.’

Ver kon ondertusschen de stoet toch niet meer wezen, want de waterkarren, die voorafgaan tot het besproeien der wegen, zijn reeds voorbij, en zelfs, zie! daar komt een heer aangereden met eenen rooden strik om den arm, ernstig en fier op zijn paard, zooals dat betaamt voor iemand, die der

waardigheid zijner zending bewust is. Eindelijk een kreet, een enkele, doch uit honderden monden te gelijk: ‘Daar is hij!’

Een tooverwoord bezit de kracht niet van dien roep.

Er ontstaat een onbeschrijfelijk gedrang; ieder werkt met de ellebogen zooveel hij kan om in den eersten rang te staan, terwijl de volijverige politie het volk gedurig achteruit doet rukken. Het alles gaat vergezeld van een geroep, een getier en geschreeuw, dat men nauwelijks de muziek hoort, welke den stoet opent. Niemand ziet daar overigens naar, want allen houden met zorg den Walvisch in het oog, voor wiens water men beducht is.

Bemerkt ge Cupido met zijne lauwerkroon op het vervaarlijke zeemonster? Overal waar hij langs vaart, worden de ramen met koortsige haast gesloten tot hij voorbij is, en iedereen vlucht voor hem. Hij schijnt het vooral gemunt te hebben op de heeren met cilinderhoeden en de hier en daar als eene kladde samengepakte volksmassa op rijtuig of kar. Die krijgen gewoonlijk de volle laag, dat zij druipen van 't nat, tot groot vermaak der omstanders, welke van genot schateren.

Tusschen de wriemelende menigte hebben we op eenmaal Victor Nauwens herkend, in gezelschap van de echtelingen Costenobel. Zij hebben postgevat op eene herbergtafel onder een glazen afdak, waar Cupido tot hunne innige voldoening hen met zijn verraderlijk water niet bereiken kan. Ons gezelschap verliest echter den schelmschen guit niet uit het oog. Zie! ginder, op eenigen afstand, spuit hij met dubbelen straal naar een groepje dames, die, wellicht verrast, den tijd niet hadden om de wijk te nemen. Hare parasols bieden slechts eene geringe, ontoereikende beschutting, en, hetgeen haar het hoofd nog meer doet verliezen, alom maakt het onmeedoogende volk zich vroolijk met haren netelîgen toestand.

Eensklaps verdwijnt de lach van Victors lippen. Hij kijkt scherper toe, met gestrekten hals en gefronste wenkbrauwen, en dan, zonder iemand te verwittigen, springt hij van de tafel, om zich als een bezetene door de dichte rijen van nieuwsgierigen heen te werken, zoomin lettende op de scheldwoorden en bedreigingen, die in zijne ooren klinken,

als op de stompen en duwen, waaraan men het hem niet laat ontbreken. Eindelijk schijnt hij zijn doel te hebben bereikt. Met geblutsten hoed en geopenden regenscherm heeft hij zich vóor eene dier in gevaar verkeerende jufvrouwen gesteld, nog juist in tijds om *haar* ten minste tegen een nat pak te behoeden. Nauwelijks is de Walvisch, de schrik van groot en klein, voorbij, of de als uit de lucht gevallen engel moet eene hand of drie vier drukken, waaronder die van mijnheer Vaernewijk, in afwachting, dat men hem straks wat meer omstandiglijk danken zal voor zijne zelfopofferende hulp. Thans heeft men het te druk met de beschouwing van den stoet.

Zie! daar is het groote zeilschip, wemelend van matrooskens, die zingen van:

> En in Batavia, daar hebben wij het goed,
> De zwarten zien wij daar, dat geeft ons goeden moed.

Hoeveel lieve kinderoogen staren van omlaag naar die benijdenswaardige kleine zeeliê!

Dan, er is geen tijd om aan verspeeld of ontzegd geluk te peinzen. De reuzin rijdt voorbij, bewaakt door haren ijverzuchtigen gemaal, die het hoofd rechts en links wendt en schrikwekkende blikken werpt op het volk, dat hem ontzag betoont. Vervolgens komt zwaar en log, schuddend en schokkend de Rubenswagen aangewaggeld, door zes opgesierde paarden getrokken en door de verrukte toeschouwers onthaald op een langgerekt ‘oh!’ tot een teeken hunner allerhoogste bewondering. Achter dat pronkstuk is de beurt aan de zegekar van den landbouw, en daarop volgt - ja, wie onder al die opgetogen ‘oh!’ en ‘ah!’ roepende menschen ware in staat om al de deelen van den alouden en wijdbefaamden Antwerpschen ommegang achter elkaar te noemen, zonder één te vergeten? Wees zeker, dat het moeilijk is.

Maar toch, aan alles komt een einde.

Langs beide kanten der straat verlaat de menigte de voetpaden, woelt en krioelt dooreen in het midden der baan, en levert een tafereel op, schilderachtig en onvergetelijk voor hem, die er uit de hoogte op neerziet.

‘Bah!’ roept mijnheer Vaernewijk, een blozend manne-

ken met een dik buiksken, ‘is het anders niet? Wel, 't is de moeite niet waard. Ik ben halfdood geplet.’

‘Ja,’ zegt Hendrik, die met zijne vrouw zich reeds bij zijne bloedverwanten vervoegd heeft, ‘zoo spreekt men telken keer, en toch gaat men altijd opnieuw zien, als hij uitrijdt.’

Het gesprek is ingeleid.

‘Ik stel u mijnen vriend Victor Nauwens voor,’ herneemt Hendrik, ‘leeraar bij onze middelbare school.’

Hierop keert mijnheer Vaernewijk, die nog niet teenemaal klaar is met het afdrogen van zijn zweet, zich schielijk om, en, met oogen, die den hoogsten graad van verwondering uitdrukken:

‘Is *die* hier uw vriend?’ vraagt hij. ‘Eh wel, de mijne ook. Hij heeft onze Mina eenen dienst bewezen, dien ik zoo gauw niet zal vergeten. Zonder hem hadde zij er lief uitgezien: zoo bijna gelijk een poedel, die een bad heeft genomen. Zeg eens, mijnheer Clauwens, ge komt met ons mee koffie drinken, hoor. Waar een regenscherm..’

Doch zijne dochter valt hem al lachende in de rede met de woorden:

‘Mijnheer heet niet Clauwens, maar Nauwens, vader.’

‘Ah zoo! gij kent hem dus al?’

‘Laat *mij* het u uitleggen,’ zegt Hendrik. ‘Mijn vriend is mij vóor eenige weken eens komen bezoeken juist toen Mina voor mij poseerde; ge weet wel, voor mijne laatste schilderij.’

Victor bedankte voor de heusche uitnoodiging. De kleine dienst, welken hij de eer had gehad. der juffer te bewijzen, droeg de belooning in zichzelven; niet alle dagen smaakte hij zoo'n genoegen.

‘Ta, ta, ta! zonder complimenten!’ riep mijnheer Vaernewijk. ‘Gij gaat met ons, of... Daarbij, Hendrik en zijne vrouw komen mee.’

Tegenstribbelen baatte niets. vooral toen moeder en dochter hare stem bij de zijne voegden. Onder lach en kout sloegen zij alle zes dezelfde richting in.

Victor mengde zich weinig in het gesprek. Hij hield schier onafgewend zijnen blik op Mina gevestigd, die met de andere dames de voorhoede uitmaakte. Wel vond hij haar niet zoo

fraai en innemend van gelaat als Lisa, maar dat kleine gebrek werd meer dan vergoed door veel andere uitstekende hoedanigheden, die Mina ver boven zijne pleegzuster verhieven. Zie eens wat prachtige gestalte! Slank en toch krachtig, statig en fier zonder laatdunkendheid. En hoe bevallig zij kleedt, met hoeveel zwier zij haar hoedje draagt!

'Uw vriend is een brave jongen,' fluisterde mijnheer Vaernewijk zijnen neef in het oor, doch wat droog, wat stil.'

Des avonds, wanneer Hendrik met zijne vrouw alleen was, vertelde hij het haar, waarom zij beiden recht hartelijk lachten. Zij kenden den jongeling beter, en begrepen, hoe de vork in den steel zat.

'Thans begin ik te gelooven, dat gij gelijk hebt,' zegde mevrouw Costenobel tegen haren man. 'Ik zou geenszins verschieten, indien Victor ons den eenen of anderen dag kwame vertellen, dat hij doodelijk op Mina verliefd is.'

V.

Tante Roos kloeg sedert eenigen tijd over verwaarloozing vanwege haren neef. Zijne bezoeken werden al langer hoe zeldzamer, en wanneer het gebeurde, dat hij kwam, dan was 't voor enkele oogenblikken en deed hij bijna zijnen mond niet open. Er moest ongetwijfeld iets met hem voorgevallen zijn, dat hij haar niet dorst vertellen; er scheelde hem iets, waaronder hij min of meer leed, en het verwonderde haar, zijn vertrouwen te hebben verloren. Voorheen immers was zij als eene tweede moeder voor hem geweest, die altoos in zijn hart had mogen lezen.

'Hij studeert wat veel, hij gunt zichzelven geene uitspanning genoeg,' meende Lisa, die den jongeling steeds voorsprak. 'Immer heb ik hooren beweren, dat menschen, welke den heelen dag met den neus in de boeken zitten, afgetrokken en norsch worden.

Die twee goede zielen wisten niet, wat zij er moesten van denken, en - Victor zelf evenmin.

Na het voorgevallen met de groote kermis was hij nog een paar keeren met jufvrouw Vaernewijk in aanraking geweest, en telkens had hij in haar nieuwe eigenschappen ontdekt, die hem het meisje eindelijk hadden doen beschouwen als een inbegrip aller volmaaktheid. Hij noemde haar bekoorlijk, deugdzaam, verstandig, geleerd, kortom, volgens hem kon zij doorgaan voor een toonbeeld harer kunne, een prachtexemplaar zonder weerga in Antwerpen. Wat deed het hem goed aan het hart, de schoone maagd te zien! Op zulken dag ontbrak er niets aan zijn geluk, en tot eene volgende ontmoeting leefde hij van de herinnering. Haar beeld verliet hem geen oogenblik.

Zekeren avond, dat hij nadacht over al hetgeen er in den laatsten tijd in zijne ziel was omgegaan, en zich rekenschap poogde te geven van de gevoelens en gewaarwordingen, die hem hadden bestormd, sloeg hij op eenmaal de rechterhand aan het voorhoofd, en, opspringende van zijnen stoel:

‘Maar, ik ben verliefd!’ riep hij uit. ‘Waarachtig, ik ben verliefd!’

Victor Nauwens had op eens zichzelven herkend, welke ontdekking hem blij en droevig tevens maakte.

Mocht hij wel een ander meisje beminnen dan Lisa? Had hij zijne keus niet verbeurd bij het sterfbed zijns vaders? Of was het voorwerp zijner liefde hem toen niet aangewezen, en had hij niet plechtig versproken, met zijne pleegzuster te zullen trouwen? Vreeselijke waarheid!... Inderdaad, hij had die belofte afgelegd, doch zonder eigentlijk recht te beseffen, waartoe hij zich verbond, en omdat hij bevroed had, er het einde zijns duurbaren vaders door te kunnen verzoeten. Maar de stervende zelf kon onmogelijk nog de noodige helderheid van geest hebben bezeten, om zich rekenschap te geven van hetgeen hij zijn kind zooveel als oplegde. Stellig uitte hij dien laatsten wensch met de beste bedoeling, doch zijn veege staat liet hem niet meer toe, het gevaar te peilen, waaraan hij zijnen zoon blootstelde; hij vermocht de groote, de bittere gevolgen niet te voorzien, welke zoo'n uiterste belofte kon aanbrengen.

Evenwel had de jongeling zijn woord verpand, en was de zieltogende, getroost en met eenen glimlach van innige tevredenheid om de blauwende lippen, er de eeuwigheid mee ingegaan. Er viel dus niet meer op terug te komen.

‘Vader, vader, wat hebt ge toch van mij verlangd!

Onmogelijk, mijne belofte te vervullen. Ik bemin Lisa niet, dat is te zeggen, niet met die kracht, onontbeerlijk om levenslang met haar gelukkig te zijn. Ik wil haar mijne zuster heeten, ja, want zij is lief en braaf, en we groeiden op onder hetzelfde dak; maar - mijne vrouw, neen, ik gevoel het, ik zou 't niet kunnen. Indien ik Mina niet huwen mag...

Maar wie zal zoo iets beweren?

En toch durf ik mijn woord niet breken. Een eerlijke man doet het niet, en in zulk geval als het mijne ware het misschien eene beleediging, een kaakslag, toegebracht aan iemand, die zich niet verdedigen kan. Bovendien, de verongelijkte is mijn vader.

Wat gedaan? Wie schaft mij raad!’

Onder het uitspreken dier volzinnen had hij zijne kamer op en neer gewandeld, in koortsige onrust. Ten laatste kreeg hij hoed en regenscherm en begaf zich naar de woning van tante Roos. Zij was eene schrandere vrouw, met een oprecht karakter en veel ondervinding. Daarenboven beminde zij hem, die haar wederkeerig liefhad en vereerde als eene moeder, zonder ooit te bedenken, dat mevrouw Dubois daar veel te jong voor was.

Al gaande viel het hem in, dat zij heel waarschijnlijk, evenals zijn vader zaliger, hem en hare beschermelinge gaarne een paar hadde zien worden, en die overweging deed hem een oogenblik weifelen; doch spoedig vervoorderde hij zijnen weg, zichzelven paaiende met de gedachte; Het was maar scherts bij haar, ik ken dat.

Hij vertelde haar alles, legde zijn hart teenemaal van haar bloot. Wat stond de goede vrouw verbluft bij het vernemen van dit voor haar verpletterend nieuws! Zonder van des jongelings belofte te weten, had zij inderdaad gehoopt, dat Lisa, welke zij als hare eigene kinderen beminde, eens de gelukkige echtgenoote zou geworden zijn van haren eveneens geliefden neef; en daar sloeg nu het noodlot haren droom als een kaartenhuis ter neder. Zij wanhoopte echter niet, haar plan nog te redden, ware het ook door zich vast te klampen aan die belofte.

De jongeling hield zijnen blik gestadig op zijne tante gevestigd, wier gelaat hij nog nooit in zoo'n strakke plooi gezien

had. Hij besloot daaruit, dat zij met hem de zaak zeer ernstig vond, en was even nieuwsgierig naar heure woorden als een beschuldigde, wien de rechter op het punt is, zijn vonnis te lezen. Eindelijk opende zij den mond, na haren neef, die op eene soort van pijnbank lag, minutenlang te hebben laten wachten.

‘Ge weet, eh Victor, dat ik geene kwezel noch dweepster ben; ik volbreng mijne plichten van christenmensch, omdat ik wil doen gelijk mijne ouders, en dewijl het hekken aan den ouden stijl houden nog het beste en het voorzichtigste is; maar voor 't overige, ik moet het u niet zeggen, durf ik leven en laten leven. Ik heb echter altoos hooren zeggen, dat eene belofte, eenen stervende gegeven, heilig is, en ik zou u niet durven aansporen, om ze niet te volbrengen. Luister naar mij: zoek uwen biechtvader op, en volg zijnen raad; ik bespeur anders geene uitkomst.’

Hiermee kon hij opbreken. Nauwelijks alleen, schoot hij in eenen luiden lach, ondanks zijnen wanhopigen toestand. Het zag er lief uit! Waar al zijne wetenschap ontoereikend bleek, om klaarheid te brengen in die duistere zaak, daar zou hij... toe! het mocht bespottelijk heeten.

Alvorens zich te bed te leggen, nam de jonkman het besluit, des anderendaags na afgeloopene bezigheid er zijnen vriend Hendrik Costenobel over te spreken.

De schilder hoorde hem verduldig aan tot het einde, waarna hij, vroolijk te moede, eenige stappen over en weer zette met borstel en palet in de handen, en niet anders zegde dan: ‘Kostelijk! Eene grap van belang. Ware ik schrijver, mij dunkt, daar zit stof in voor 'nen heelen roman. Jammer, dat een mensch niet alles te gelijk kan wezen! Uwe tante is een type.’

Victor was vergramd en verontwaardigd.

‘Ge zijt al een wonderlijker type dan mijne tante!’ riep hij. ‘In verdriet en vertwijfeling kom ik bij u om raad, en gij begint eenvoudig den gek met mij te scheren. Nog nooit heb ik in zoo groote verlegenheid verkeerd, en mijn vriend weet niet beters te doen dan te lachen en te giegelen. Ik vind geenen naam voor zulke handelwijze, maar zij is alles behalve fraai en eerlijk; zij toont, hoeveel hart gij hebt.’

De andere had zich met koddig en schalksch gelaat en gekruiste armen tegenover den gebelgden makker gesteld.

‘Zoohaast ge zijt uitgebulderd, zal ik ook nog een woordje sproken,’ zegde hij. ‘Laat ik u echter al meteen verklaren, dat ik geenen lust heb, om met u over uwen gewaanden... St! onderbreek niet - om samen over uwen toestand te weenen. Acht u gelukkig, man-lief, als ge er in uw leven nooit erger tusschen zit. Hoe ik in uwe plaats dien Gordiaanschen knoop doorhakte? Ik zou aldus redeneeren: Mijn vader had geen besef meer van hetgeen hij mij deed beloven; hij kan nooit de schuld willen zijn van mijn ongeluk, derhalve mag ik gerust mijn woord breken, zonder meineedig te heeten. Ziedaar mijn gevoelen rond en beknopt.’

‘Gij hebt gelijk, Hendrik. Inderdaad, ik ben overtuigd, dat mijn geweten mij niets verwijten kan. Het is dwaas, mij langer over die zaak te bekommeren, en ik zal handelen, alsof mijn vader zaliger op zijn sterfbed geenen zoo onvoorzichtigen wensch had te kennen gegeven.’

Tevreden en blij verliet hij den schilder, zelfs reeds met plannen voor de toekomst in het hoofd, doch helaas! hij bevond zich nog geen uur alleen, of daar martelde hij zich opnieuw met al de spookgestalten van voorheen. Het ontbrak den jongeling aan karakter en wilskracht, en voor 't overige had hij van het naïeve geloof zijner kinderjaren te weinig overgehouden, om, met het oog op een Hemelsch loon, in het onvermijdelijke te berusten, en tevens te veel, om met gezond oordeel over zijn lot te durven beslissen, zonder kleingeestige vrees.

‘Neen!’ riep hij. ‘ik mag zoo licht niet omspringen met eene zaak van zoo ernstigen aard. Mijn beste vader is met mijne belofte, het laatste liefdeblijk, dat ik hem schenkon kon, in vrede ontslapen. Kan ik wel aan mijn woord te kort blijven, zonder angst voor een later wederzien? o God! wat aangevangen?’

Allengs daagde er echter weer licht in de duisternis, die hem van alle kanten omgaf?’

‘Wat ik doe?’ zegde hij op eens. ‘Ik zal aan Lisa zelve over mijn lot laten beslissen.’

VI.

Victor Nauwens was dus verliefd, en wanneer de lezer aan zijnen eigen tijd terugdenkt, dan zal hij zich met weinig moeite kunnen voorstellen. hoedanig de gevoelens waren, die 's jongelings hart vervulden, in welken toestand hij verkeerde. Volgens hem bood de wereld buiten Mina Vaernewijk niet veel, dat belangwekkend mocht heeten, en hij vond, dat een mensch over niets of niemand zooveel vertellen kon als over haar. Voortaan koesterde hij nog maar éenen wensch, namelijk dien van zich met zijn geweten in regel te stellen; vervolgens zou hij zoohaast mogelijk aan het beminnelijke meisje zijne liefde verklaren, en daarna - alle goede dingen gaan immers in drie? - kon hij maar eerst recht in zijnen schik wezen, wanneer de dag van het huwelijk vastgesteld, of beter, als die aangebroken ware.

Hoe ongeduldig, niet waar?

Het bleek hem echter, bij rijpelijke overweging, in 't geheel niet gemakkelijk, aan zijne pleegzuster te bekennen, dat zijne genegenheid voor haar niet van dien aard was, als zij wellicht verwachtte. Victor veronderstelde, en hierin bedroog hij zich niet, dat Lisa den laatsten wensch van zijnen vader kende; deze had de weeze, het kind van zijnen boezemvriend, ongetwijfeld over zijn verlies getroost met de hoop, misschien wel de belofte van eene echtverbintenis met haren voedsterbroeder. Hij wist bovendien, dat zij hem innig liefhad en niets vuriger verlangde. Is het dan te verwonderen, dat hij terugbeefde voor eene mededeeling, welke voor het meisje zulke wreede ontgoocheling moest wezen?

Lang aarzelde hij; lang voerde zijn hart eenen fellen strijd met zichzelf en met zijne vooroordeelen, totdat hij eindelijk zekeren keer, daags na eene ontmoeting met Mina Vaernewijk, zijne stoute schoenen aantrok en vast besloten, doch niet zonder aandoening, zich naar de woning zijner moei begaf, met het doel, aan zijne weifelingen een einde te stellen.

‘Zie dan, wie we dàar hebben!’ riep mevrouw Dubois vroolijk verrast uit, toen Victor de deur opende. In den laat-

sten tijd immers had zij haren neef veel minder op bezoek gekregen dan voorheen het geval was, en zij hield toch zooveel van hem. Lisa, die in den winkel zat te breien, bloosde en glimlachte zoo bekoorlijk, wen de jongeling haar warm de hand drukte.

‘Kom, we gaan in de kamer,’ zei tante. ‘We zijn daar beter op ons gemak en kunnen er een glaasje bier drinken.’

Zij trakteerde in zulk geval altoos met heerlijk pale-ale, dat zij in het groot opdeed.

Van eerst af wilde het gesprek niet vlotten, dat bemerkte tante wel, gelijk zij ook seffens bij Victor ontwaarde, dat hij met een zeker inzicht gekomen was en iets in zijn schild voerde, Wat of het zijn mocht, meende de schrandere vrouw te kunnen gissen uit de buitengewone vriendelijkheid van Victor jegens zijne pleegzuster, zoowel als uit zekere beteekenisvolle blikken, waarmede hij haar beschouwde. Zij nam zich voor, het vertrek te verlaten bij de eerste gelegenheid, en het slechts weer te betreden, ‘zoodra de zaak tusschen het minnende paar zou beklonken zijn.’

Op eens rinkelt de winkelbel...

Onze jongelieden zijn alleen, alle twee bevend onder den drang van de meest tegenstrijdige gevoelens.

Victor put nog eens moed uit zijn glas, en dan:

‘Lisa, ik moet u spreken. Hetgeen ik u te zeggen heb, is zeer ernstig, zeer gewichtig.’

Hij zweeg en dronk, terwijl het meisje haar breien moest staken van innige aandoening. Haar hart bonsde van de zaligste verwachting.

‘Lisa, een oud studiemakker van me verkeert in eenen zonderlingen toestand. Verbeeld u, dat zijn vader...’ En hij vertelde haar zijne eigene geschiedenis, vooral drukkende op de onmogelijkheid, waarin hij zich bevond, van zijne belofte te volbrengen, omdat hij zijn hart niet dwingen kon, en tevens op den angst, die hem beving, telkens dat hij voornam, ze te breken.

Onder het verhaal had hij zijne pleegzuster niet durven bezien, eensdeels uit vrees van zich te verraden, en aan den anderen kant uit medelijden met het brave meisje, dat hij zijns ondanks verplicht was, haren schoonsten droom te vernietigen.

Toen hij eindelijk besloot met de woorden: ‘Nu wou ik u vragen, Lisa, hoe *gij* in zulke verlegenheid zoudt handelen, en wat volgens u de beste partij ware, die mijn vrìend kon kiezen,’ toen eerst keek hij op, en bleek als linnen werd hij bij het zien van zoo treurig, zoo hulpeloos een beeld als zijne pleegzuster. Deze toch had nauwelijks de eerste zinsneden aanhoord van Victors geschiedenis, of zij ontdekte, dat zij er eene rol in vervulde. Hare stille hoop, aan een licht gelijk waarbij zij de genoegens van 't leven smaakte, brandde met ieder woord van zijne lippen kleiner en kleiner op, zoodat er ten laatste in hare ziel eene volledige duisternis heerschte. Zij was net zoo te moede alsof zij haar doodvonnis hadde vernomen, en zij weende zonder het nog te weten. Terzelfder tijd als de spreker de aangehaalde vraag stelde, was zij onder hare smart bezweken, en nu snikte zij luid en heftg, onder het storten van overvloedige tranen, die zij met haren zakdoek afdroogde.

Victor sprong van zijnen stoel en greep medelijdend 's meisjes hand, zichtbaar diep getroffen door het overstelpend verdriet, dat hij onwillens veroorzaakt had.

‘Lieve, beste Lisa,’ zoo begon hij, doch zij deed hem zwijgen, door een gebaar met de hand, die vrij gebleven was.

Ziedaar het tafereel, dat tante Roos tot hare onbeschrijfelijke verbazing aanschouwde, toen zij de deur des vertreks opende. De brave ziel, met haar pleegkind hoogelijk ingenomen en immer op zijn geluk bedacht, had nooit de zoete hoop kunnen opgeven, ondanks het hardnekkige stilzwijgen en de moedwillige achterhoudendheid van haren neef, hetgeen haar niets goeds voorspelde, het door haar ontworpen huwelijksplan verwezentlijkt te zien. Zij stond pal, bleek als een lijk.

Het knarsen der deur was Lisa niet ontgaan. Met een buitengewoon geweld op zichzelve werd zij hare droefheid meester. Haar zakdoek verdween schielijk tusschen de plooien van haar kleedsel, en uiterlijk kalm, alhoewel met roodbekreten oogen, zegde zij tot haren voedsterbroeder:

‘Gij zijt volkomen vrij, Victor; uwe belofte is van geener waarde. God is 't, die 's menschen hart geleidt, en gij kunt het waarachtig niet helpen, dat het niet in mijn voordeel heeft gesproken.’

Zij zweeg en weende opnieuw, maar toen mevrouw Dubois, die haar luchtkasteel onherroepelijk verzwonden zag, in woede ontstak tegen haren neef en hem onder andere zijne lichtzinnigheid en ikzucht verweet, stelde Lisa een einde aan den woordenvloed harer beschermster door te zeggen:

‘St! beschuldig niemand, madame. Ik zal u later alles vertellen.’

Het zielsdroeve, doch onbaatzuchtige meisje wist niet, dat tante Roos al lang was ingelicht door Victor zelven.

Eer een jaar verliep, werden Victor en Mina een schoon en gelukkig paar. Maar ook Lisa genas van de wonde, waaronder haar gevoelig hart in den beginne zoo vreeselijk had geleden. Zij wachtte zich wel, van verdriet weg te kwijnen, gelijk dat nogal eens gebeurt met maanbleeke heldinnen uit thans verjaarde romans en verhalen. Daarvoor was zij te jong en te levenslustig. Haar pleegbroeder was nog zoo heel lang niet getrouwd, toen zij de teederbeminde vrouw werd van eenen jonkman, die niet weinig fier was op hare lieftalligheid en deugdzaamheid, en haar moeder maakte van een mooi getal blozende knapen en meisjes.

J.F. VAN CUYCK.

Antwerpen.

Poëzie.

I.
Hoop en dood.

Wachtend in het ruw portaal,
Hoopvol wachtend staat de maagd.
't Rijkst gewaad omgolft haar leên;
Witte rozen in het haar,
Witte rozen op de borst
Sieren 't minlijk liefdebeeld.
Rozig gloeit de donzen wang,
Schittrend straalt het glanzend oog,
Woelig klopt het juichend hart:
Heden komt hij, heden weêr!
Lang de scheiding, lang en droef,
Maar onwrikbaar hare trouw,
Heilig 't eens gegeven woord!
Heden komt hij, heden weêr!
Hoopvol staat ze en wacht.. en wacht...

Roerloos in de sombre zaal,
Stijf en roerloos ligt de maagd
In het effen blank gewaad.
Witte rozen in het haar,
Witte rozen op de borst
Tooien 't kalme beeld des doods.
Vaal en hol de bleeke wang,
Mat en dof 't gebroken oog,
Onbeweeglijk 't zwijgend hart:
Nimmer kwam hij, nimmer weêr!
Valsch, bedrieglijk hare hoop!
Lang gebroken was zijn trouw,
Lang verkracht zijn plechtige eed.
Nimmer kwam hij, nimmer weer!
Roerloos ligt ze, koud en kil...

HILDA RAM.

13^{n} *Meert* 1885.

II.
Twee sonnetten.

Den heere D. van Spilbeeck.

U wil ik thans een versje wijden,
U, waarde Vlaming, eedle Heer,
voor Vlaandren 's kunst en roem en eer
nu ruim al dertig jaar aan 't stijden.

Het Vlaamsche volk, door alle tijden,
stond moedig voor zijn recht te weer.
De Spanjaard sloeg dit volk ter neer;
dan volgden eeuwen druk en lijden.

Doch niet van levensgloed beroofd
is ons geslacht; het beurt het hoofd,
en wil de laatste boeien slaken.

Zijn beulen worden oud en stram:
wij rijzen als een kloeke stam,
waar mannen als van Spilbeeck waken.

Aan mejufvrouw Helena Swarth.

Hoe lief, hoe wonderschoon weet gij in zangen,
o Dichteres, uw zielsgevoel te malen!
Uwe *Eenzame* als uw *Blauwe Bloemen* pralen
zoo treffend, met een floers van rouw omhangen!

Wat snerpend leed het hart ook moge prangen,
de poëzie doet lust in 't lijden stralen;
zij wekt opnieuw verzwonden idealen,
en toovert lachjes op verbleekte wangen.

Zijn de eerste goochelbeelden heengevaren,
en bloeien bloemen in dit dal van tranen,
die slensen noch ontblaren met de jaren,

Hoe meenge glans te ontijdig moge tanen,
de droom der kunst, gedijt hij eens tot waarheid,
blijft schitteren met onverdoofbre klaarheid.

LEONARD BUYST.

Brussel, 1885.

III.
Aan de muze.

(*uit John Milton's 'Verloren Paradijs'*).

De eerste ongehoorzaamheid des Menschen en de vrucht
van dien verboden boom, wiens giftig smaakgenucht
den Dood ter wereld bracht en al ons wee. gepaard
met 's Edens derving, tot een grooter Mensch op aard
zijn leven gaf voor ons, en 't zalig oord herwon:
Ziedaar, o Hemelmuze, van mijn' zang de bron.
Van Horeb's bergtop - die verdwijnt in 's hemels kolk -
bezieldet Gij den herder, die 't gekozen volk
het eerstverkondde hoe de hemeltrans ontstond
en de aarde, in het begin; of, wen meer vreugd gij vondt
op Sion's heuvelkring, bij 't beekje Siloam,
- dat sneller vloot toen 't Gods orakelwoord vernam -
ook dáár aanroep ik U! O, wil uw' hulp mij biên;
laat mijn gewaagde zang voorbij den Pindus vliên
in stoute vaart; want nooit, - in ondicht noch in dicht -
zijn Godes wondren noch de schepping toegelicht!
En Gij vooral, o Geest, die 't hart oprecht en rein
verkiest zelfs boven tempels, leer mij, want slechts klein
is mijne kunde; maar Gij weet, Gij die Gods werk
het eerst aanschouwen mocht; Gij die de machtge vlerk
hield, als een' duive, broeiend over 't Niet gespreid,
door u bevrucht. Verlichtin mij de duisterheid,
beur op mijn' zwakheid; dat dees grootsche taak ik moog'
beseffen, 's Eeuwgen Almacht in der menschen oog
bewijzen en zijn' wegen verrechtvaarden.
Zeg.
- want niets verbergt de Hemel u, de Helleweg,
zoo peilloos diep, zelfs niet - zeg eerst, zeg eerst wat daad
onze edele ouders toch - in hunnen zaalgen staat
zoozeer belaân met 's Hemels gunst - ten afval bracht;
dat zij misprijzen dorsten 's Scheppers wil en macht
om één verbod? Zij, vorsten van het wereldland?
Wie spoorde 't eerst hen aan tot zulken tegenstand?

De helsche Sater was 't, wiens list, door wraakdorst plots
vermeerd, bedroog der menschen Moeder, toen zijn trots
hem uit den hemel had gestort met heel zijn rot
van muitende englen, met wier hulp hij - dacht hij - tot
een' hoogren gloor zou reiken dan zijne evenknie.
Hij vleide zich d'Alhoogsten te evenaren, die
wellicht hem weêrstand bood. Hij sloeg des oproers trom,
- bezield met heerschzucht om Gods troonen koningdom -
ontstak den oorlog en herschiep het hemelveld
in schriklijk krijgstooneel. Al ijdel, dol geweld!
De Almogende Almacht stortte smakkend, vlammend neêr
hem, uit het aetheroord, verschroeid, doorkerfd, in 't meer
van eindeloos verderf, in diamanten band,
in straffend vuur; hem, die, de wapens in de hand,
den Eeuwgen uit dorst dagen. Negenmaal den duur
- die dag en nacht den stervling duidt - lag in het vuur
hij, met zijn gruwzaam rot, verwonnen en ontsteld
maar toch onsterfelijk. Meer straf nog, meer geweld
was hem beschoren; want nu kwelde hem 't verval
van vorig heil en 't huidig wee. Zijn oog, dat al
zijn diepgevoelde smart en al zijn schrik verraadt,
toont ook zijn' stalen trots en onverzoenbren haat.
Zoover het oog eens englen reikt, zoover ontwaart
hij 't jammerlijk tooneel van woesten, wilden aard:
Afschuwelijke krocht, die te aller zijden blaakt,
een reuzenkroes gelijk, welke immer vlammen braakt
en voedt. Maar uit die dwarrelvlammen straalt geen licht:
Een' zichtbre duisternis ontsluiert 't vergezicht
van ramp en wanhoop; naar verblijf, waar nimmer rust
noch vrede heerschen kan; hoop glimt daar nooit noch lust;
(die glimt voor ieder toch!) Daar woedt een foltergloed,
een vuur, door nooit verteerden zwavel aangevoed.
Dit was de plaats waar de Eeuwge - in zijn' gerechtigheid -
voor deze oproerge schaar een' kerker had bereid.
- Dáár in het duistre diep, zoover van 's hemels trans,
zoover van Godes troon en ongelijkbren glans
als driemaal 't middenpunt der aarde van hare as. -
Hoe ongelijk aan 't oord waar ze uit verdreven was!

CONST. DE WAEGENAERE

Februari, 1885.

IV.
Aan haar.

Ik wandelde langs 't slingerpad
Der jeugd en zocht er bloemen;
En kon niet anders dan verheugd
Het werk des Scheppers roemen.

Want bloem bij bloem verhief het hoofd
In volle pracht van kleuren,
En om hen zweefde een amberlucht,
Een wolk van balsemgeuren.

Maar midden in dien toovergaard,
Daar bloeide, half verdoken.
Een rozeknopje, lief en frisch,
Een knopje, half ontloken.

Ik vlijde me aan zijn' stengel neer;
Daar ruischte een toon mij tegen;
Een toon, zoo naamloos zoet en zacht;
En 'k luisterde, verlegen.

Ik wist niet wat een onbestemd
Gevoel mijn hart doortrilde;
Het was de langbedwongen ziel
Die door haar windslen wilde.

Want op het hooren van dien toon
Ontgleed zij zacht haar banden,
Ontlook als eene lentebloem
Bij 't eerste zoonebranden.

Het smachtend harte juichte in mij,
Het trilde van verlangen;
En ik gaf lucht aan mijn gemoed
In een dier teedre zangen.

Ik zong het lied: ik min u teer,
Ik min slechts u op aarde;
Men bied' mij eer en rijkdom al,
Voor mij hebt gij meer waarde.

Ik zong haar van het rein gevoel,
Dat mij het hart doorgriefde;
Ik zong haar van het lenterijk.
Het rijk van min en liefde.

Ik zong hoe dan de bloeme bloeit,
En hoe, met schuchter blozen,
Zij dan toestemmend 't hoofdje nijgt
Bij 't zachte zefierkozen.

O! mocht de lenteroze in bloei
Die tonen eens herkennen,
Die samensmeltend met mijn ziel
Haar ziele tegenrennen.

Mocht zij gelijk de bloem der lent
Toestemmend 't hoofdje buigen,
En mocht haar blik, haar schuchtren blos,
Mij weergevoel betuigen!

Dan waar' mij 't leven vol genot.
Vol louter zieleweelde;
O dan, dan hadde ik alles wat
Mij in mijn droomen streelde.

DIEDERIK.

Juni 1883.

V.
De Angelus.

Het klokje klingelt, als de hemeltrans
Zich baadt in roode kleuren, en de zonneglans
Schenkt gloed en leven aan de ontwaakte heide;
De herder, met zijn schaapjes op weg naar de weide,
Knielt neder en bidt; terwijl de lerk,
  Met klapperende vlerk,
Klieft juichend het doorschijnende zwerk.
Het windje lispelt in het loover,
En 't dartel bieken fladderend over
  Het geurende bloemekijn,
  Vol schitterend kristalijn,
Voegt zijn gonzen bij 't geklater
Van 's beekjes zilveren water;
De krekel ritselt in het riet,
Het alles draagt zijn morgendlied
Den Schepper op, en looft in lieve akkoorden,
Zijn wijsheid en zijn macht; alsof het allen hoorden,
  Dat de Angelus luidt,
  Met zoet geluid
  Den grijzen toren uit.

O Angelus! wat al herinneringen
Van wellust, vreugde en jong gemoed,
Die met uw tonen hemelzoet,
Ons in 't begeesterd harte dringen.
  Als 't middaguur
  Dooft in de schuur
Het kletteren van den vlegel;
En langs een rijkbebloemde wegel,
Keert huiswaarts welgemoed en blij,
De flinke landman met 't liefje aan zijn zij;
Klingelt wêer 't klokje en hunne zielen,
Vol rein verlangen en genot,
Versmelten zich bij 't nederknielen
In één gebed, in ééne zucht tot God.

't Is avond, uit 't met sterren bezaaid azuur,
Werpt de maan haar glansgetoover
Over 't heimvol ritselend loover;
't Wordt alles stil in de natuur.
Alleen des nachtegaals lied, dat streelend
Schenkt aan 't droeve hart iets heelend,
Stoort de heilige rust.
Zefier, die 't sluimerend bloemeken kust,
Lispt in de goudgele korenhalmen,
Waaruit zoete geuren walmen.
Dan, dwalen langs de heide voort,
Genieten in dit eenzaam oord,
Er droomen van genot en liefde,
Het leed vergeten dat u griefde,
Hoe hemelzalig is die stond!
De Angelus die in het rond
Troost en lafenis verkondt,
Zielsgenoegen wekt en vrede,
Doet stijgen eene vurige bede
Uit ieder woon
Tot voor des Heeren troon.

O Angelus! hoe zoet gij luidt,
Godes zegen
Spreidt zich allerwegen
Over 't biddend menschdom uit.

CONSTANT WOLFS

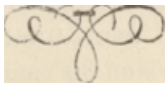

Wereldtentoonstelling van Antwerpen.

Den Zaterdag 2 Mei l.l. werd te Antwerpen de eerste wereldtentoonstelling geopend, welke op Belgischen grond gehouden wordt.

Wij zullen niet gewagen van de ontvangst, welke den Koning en der Koninklijke Familie is te beurt gevallen, noch van de talrijke plechtigheden welke te dezer gelegenheid hebben plaats gegrepen. Over 't algemeen zijn al de deelen van het officieel programma trouw uitgevoerd geworden. Onder nationaal, dat is, Vlaamsch opzicht, liet de openingsplechtigheid echter veel, zeer veel te wenschen. Bij de ontvangst was alles: redevoeringen, toespraken, heildronken, uitsluitelijk Fransch. Zelfs bij het feestmaal, aan de vertegenwoordigers der pers aangeboden, was alles, ook bij onze Vlaamsche dagbladschrijvers, Fransch en vreemd, al voegde ook de Voorzitter van het Antwerpsch Komiteit een Vlaamsch steertje aan zijne Fransche redevoering toe.

Eene loffelijke uitzondering mogen wij gelukkiglijk aanstippen; wij bedoelen de uitvoering van het *Feestgezang*, woorden van Jan Van Beers, muziek van Peter Benoit.

Dit grootsch gewrocht is ontegensprekelijk het meest indrukwekkende gedeelte der openingsplechtigheid geweest. Wij vreezen geene tegenspraak wanneer wij zeggen, dat het getal uitvoerders groot, overgroot was. Dit muzikaal leger, geleid door den machtigen arm van den Vlaamschen meester, telde niet minder dan een 50 tal eerste en even zooveel tweede violen, 30 alto's en 30 vioolcellen, 20 basviolen, een orgel, 8 harpen en eene menigte blaasspeeltuigen; 800 mannen- en vrouwenstemmen en een 500 tal kinderstemmen, in het geheel zoo wat 1500 uitvoerders.

Met het *Feestgezang* heeft de nationale toonkunde eene nieuwe zegepraal behaald. Eene uitvoerige bespreking van dit nieuw gewrocht van Peter Benoit werd, eenige dagen

vóór de uitvoering, door den bekenden briefwisselaar van de Nieuwe Rotterdamsche Courant geleverd. Wij laten die hier volgen, omdat zij vele ongekende bijzonderheden over den toondichter en zijn werk bevat.

'Zooals ik zegde, vangt de plechtige opening aan met een feestzang, woorden van Jan van Beers, muziek van Peter Benoit. De dichter had mij zijn tekst doen kennen vóór een paar weken, en van die kleurige weidsche poëzie was mij de gunstigste herinnering bijgebleven. Eergister ontmoette ik den toonzetter met eene rol papier van ongemeene afmeting, een brok zijner partitie, onder den arm. Wie met Peter Benoit spreekt, spreekt over muziek. De kunstenaar was vol van zijn nieuw werk, waar hij de laatste hand aan legde; sedert veertien dagen was hij tot laat in den nacht aan den arbeid, want het moest klaar komen; dan, nog een paar dagen en het zou voltrokken zijn. Hij had het nog nergens in zijn geheel voorgelezen; hij wou en hij zou het eene eerste maal zelf voor uwen correspondent en voor hem alleen voordragen. Wie weerstaat aan zulke verleidelijke bekoring? Gretig nam ik het aan, en gister avond zat ik dan ook met Peter in de huiskamer, waar ik u verzoek met mij binnen te treden: hij aan de piano, spelend, zingend, stemmen en instrumenten nabootsend, elke brok, elken regel toelichtend, herhalend, rechtvaardigend, en dit drie uren lang, drie der rijkste aan kunstgenot, die ik beleefde.

Het is dan ook een ongemeen genot, door eenen grooten componist zijn werk te hooren voordragen; zijne stem moge zoo schor zijn als die dezer heeren gewoonlijk is; zij mogen zoo ruw op de piano hameren, alsof zij in de tonenkast leven en bezieling wilden stooten, hun zang en hun spel overtreffen in waarheid en levendigheid die der rijkst begaafde vertolkers.

Wie Peter Benoit de uitvoering zijner werken heeft zien besturen, begrijpt met welke fijnheid van gevoel en uitbundige kracht hij die zelf moet voordragen. Waar men zich ternauwernood een denkbeeld van kan vormen, is de rijkdom der inzichten en gewaarwordingen, die hij in elken volzin, in elke wending neerlegt. Al wat hij gehoord, gezien, gevoeld doorleefd heeft, weerspiegelt zich in zijne werken. Hij schreef zijn feestzang voor de wereldtentoonstelling gedurende de laatste ziekte zijner teergeliefde moeder, gedeeltelijk nevens haar bed; hij werkte hem af na haren dood onder den indruk van het diepe wee, dat hem bij haar verlies verpletterde. Eenige dagen twijfelde hij, of zijn verdoofde geest de noodige veerkracht tot scheppen zou bezitten, maar hij had afleiding noodig en zocht die in zijne kunst. Hij wijdde dezen zang aan de nagedachtenis der heengegane, en bij het spelen van menig stuk van dit hoogtijds-

lied welde de herinnering aan lijden en treurnis gedurig in hem op. Deze phrase, zegde hij mij: “Zegen den Geest, die de idealen” was de laatste, welke ik haar voorzong. En toen ik dezen schreef: “Hoe wreed, helaas! hebt gij geboet,” gevoelde ik dubbel mede, als zoon van Vlaanderen en als man die gewond werd in de teerste plek zijns harten.’ De hoorders van den feestzang zullen het niet weten, maar telkens als tusschen de jubeltonen over het blijde heden, de angst van den vóóreeuwschen strijd en de snerpende kreten over een bitter verleden weergalmen, vloeide deze scherpe tegenstelling uit de ziel van den toondichter, die met vaderland en menschheid medejuichte, en als lid van den engeren huiselijken kring mede leed.

De dichter vangt zijn lied aan met eene opwekking van het verleden en het heden des vaderlands:

> O land van Maas en Schelde!
> O bloem-en vruchthof, lustwarand,
> Die, aan Europa's westerstrand,
> Eens prachtvol uit de zee ontwelde:
> Hoe wreed, helaas! hebt gij geboet
> Voor al die pracht, in naamloos lijden,
> Toen dwinglandij, van alle zijden
> Opdagend, u, met ijzren voet
> Vertrapte en smachtte in stroomen bloed

De toondichter vangt aan met het eerste vers in droomenden toon te zingen; uit de oproeping van het vaderland spreekt in onbestemden vorm en zachten liefdetoon de herinnering aan den geboortegrond. Maar welhaast wordt met ‘O bloem- en vruchthof” het beeld duidelijker; liefelijk schetst het zich voor zijn oog, hij schildert de welige landouwen, de rijke tuinen van Vlaanderen. Hij ziet het welig groen der akkers, hij hoort het trillen der popelbladeren, het schallen van den doedelzak, en een weergalm van dit landelijk beeld vernemen wij uit zijnen zang en uit het ditmaal bewonderingsvol herhaalde ‘O land van Maas en Schelde.’ In langgestrekte tonen spiegelt hij daarna voor onzen geest de lage landen aan het Westerstrand, wijd en vlak zich verlengende naar alle zijden, als ‘een zee van aarde,’ zooals hij met zijn schilderend woord verduidelijkte. Maar de toon stijgt; het land ‘ontwelt’ uit de zee. Gedachtig aan den leeuwerik, die uit het gras opstijgt, zich in de lucht verheft en van daar zijn notenregen over de aarde laat nederdalen, stijgt met den grond de toon immer hooger, immer vaster. Het nieuw geboren land is ‘prachtvol,’ en dit gezicht ontlokt aan den toondichter een kreet van bewondering en fierheid, die hij uitspreekt in eene herhaling van ‘o Land van Maas en Schelde,’ ditmaal op zegepralenden

toon gezongen. Eene droevige herinnering stoort dit hartverheffend herdenken: ‘Hoe wreed helaas! hebt gij geboet.’ De bange eeuwenlangestrijd wordt nu geschilderd; het hardnekkig ‘vertrappen’ door den dwingeland wordt in bijtende, scherp afgebroken sylben weergegeven, en aan het einde van dit tafereel van strijden en lijden weergalmt vol rouw en medegevoel het klagende: ‘O Land van Maas en Schelde.’ Geheel onze geschiedenis is samengevat in dien meesterlijken aanhef.

De dichter gaat voort in de tweede en derde strofe:

> En hier, - waar 't hoogtijdslied der vrijheid
> Thans galmt in volle zieleblijheid,
> Hier zag het volk eens uit den grond
> Het vreeselijk dwang-en moordslot rijzen,
> Dat, eeuw aan eeuw, rouwen afgrijzen
> Wijd zou doen spoken in het rond.
>
> Waar zijn ze thans die sombere wallen?
> Waar, 't levensmachtend krijsgeweld,
> Dat Antwerps harte hield bekneld?
> Waar zijn ze thans? Gevallen!
> Door Vrijheldshand geveld!

In het begin van dit gedeelte hoort men het naderen der feestvierende menigte, die met immer stijgenden drang en spoed aanrukt, maar weldra slaan de opgewekte tonen over in treurende klachten en benauwde angstkreten. Nog eens wordt gekampt om leven en vrijheid, maar ditmaal wordt de strijd afgebroken door de vragen op spottenden, uitdagenden toon gesteld: ‘Waar zijn ze thans,’ en hierop klinkt zegevierend het antwoord: ‘gevallen!’ Op de sombere smartelijke tonen volgen de tartende, bittere klanken, die overgaan in fiere, vaste, met mannelijke kracht uitgegalmde zegetonen.

Eindelijk zijn wij in het heden aangeland, wij vieren feest:

> Zie, in het ronde!...
> Waar 't oorlogsbrons
> Eeuwen vernieling en dood verkondde,
> Woelt en krioelt nu te allen stonde
> Vlijtig gewriemel en levensgegons!
>
> En dok - bij dokken,
> Tintlend van zonnigen vredeglans,
> Wenken en lokken
> Alle de volken der aarde thans,
> Met vroolijk vlaggengewiegel
> In hun veiligen waterpiegel

En zie! alom,
Bij feestgeschal en klokgebrom.
De bodems binnenloopen,
Uit Oost en West, van Zuid en Noord,
Om op den wijden nieuwen boord,
De schatten saam te hoopen
Van ieder waereldrond!

De feestviering wordt door den toondichter aangekondigd bij middel van het klokgedommel, dat zich eerst dof in speelschen bimbam laat vernemen, dan luider wordt, en waartusschen weldra de beiaard zijne vuurpijlen van tingelende en klingelende zilvertonen, vroolijk huppende en opgewekt in de blauwe lentelucht stijgende, komt mengen. ‘Ik hoorde reeds de klokken luiden over gansch de stad, ik hoorde den beiaard spelen, en boven Antwerpen zag ik de torenspits rank en spichtig oprijzen, zooals mijn beiaardlied zich losmaakte uit de lagere tonen en klom en klauterde en klonk, immer hooger, immer fijner,’ zoo verklaarde de kunstenaar. Een oogenblik worden nog door ‘oorlogsbrons,’ ‘vernieling en dood’ de stijgende vreugdige stemmen onderbroken, maar dan met grooter aandrang verneemt men ‘vlijtig gewriemel’ en ‘levensgegons.’ En weer herneemt statiger het klokkengebrom; eene zachte, maar rijke en zonnige melodie mengt zich daartusschen, om den ‘zonneglans’ het ‘vlaggengewiegel’ te schilderen. Het tampen der klokken wordt luider, de beiaard levendiger, en daar verneemt men in een paar breede tonen, dat het plechtig oogenblik gekomen is. De verzen zeggen:

Sluit open de reuzenhallen
Die Antwerp 's zorg aan kunst en vlijt
Op d'oever harer Schelde wijdt,
Dat 's waerelds volken er allen
Toestroomen van wijd en zijd!
Weer is 't hier strijd. - Maar geen strijd van vernieling,
Die de aarde met puin en lijken dekt!
't Is de trijd die leven, bezieling,
Die geestesbeschaving,
Bij lijfsontslaving,
Die broederliefde bij welvaart wekt.

In drie plechtige lange tonen klinkt eerst het gebod: ‘Sluit open.’ Het volk stroomt toe, is de poort der hallen genaderd. Dringender, vaster, korter herklinkt nu het bevel. En immer wassend rolt de vloed der bezoekers voort. Een oogenblik van strijd en verwarring; maar dan weergalmt als een hymne aan het leven, den vrede, de ‘broederliefde’,

een warm gekleurde zang, die hetzelfde motief telkens in stijgenden toon herneemt en overgaat in het zegelied, dat de overwinning verkondigt van het goede op het booze.

Zegen den geest, die de stoffe verovert,
De eindlooze ruimte doorpeilt en trotseert,
't Woeden en stormen van baren beheert.
Wat op of onder de aarde verkeert
In schatten van weelde hertoovert!

Zegen den geest, die almachtig beveelt:
'Water en vuur! mij zijt gij slaven!
Zon, word mijn maler en teeken mijn beeld!
Vuur! dat mijn hand aan den hemel ontsteelt,
Leer, als een knecht, op mijn wenken te draven.
Wees mij de zon, die mijn nachten doorgloort,
En bliksem mijn woord
Van 't een naar 't ander wereldoord.'

Zegen den geest, die de idealen,
In 't eeuwig en eindeloos Zijn geteeld,
Omkleed met schoonheids schitterstralen.
Doet uit de hemelen nederdalen,
Aadmen en leven in 't logge beeld!
Zegen! Zegen! Zegen!
't Heilig werk, dat over de aard,
Als Gods zonneschijn en regen,
Overvloed en weelde baart!
't Late kunstvlijt, welvaart groeien.
Burgerdeugd en eendracht bloeien
Op der vaadren vrijen grond!
't Brenge 't rijk van recht en rede,
Broedermin en eeuwgen vrede,
Eindlijk mede
Voor het gansche wereldrond,

Zoo eindigt de zanger. De toondichter schildert ons in krachtige tonen den strijd, die op elk gebied werd aangegaan en telkens uitliep op eene overwinning, door den mensch behaald. Eerst tegen de natuur, de onverbiddelijke, noodlottige, onafgebroken strijd om het bestaan, die zwoegend, aanhoudend, dringend voortgaat tot hij volstreden is en tot de overwinnaar triomfantelijk 'schatten van weelde' verovert. Dan de kamp tusschen water en vuur, tusschen den mensch en de elementen, die sissend en krakend en spranklend opkomen tegen den aanvaller, en ten laatste met

tegenzin en wrevel moeten buigen voor de macht van rede en wetenschap. En eindelijk de kamp van den geest, waartoe de kunstenaar zich aangordt, en waarbij hij er in slaagt, aan de levenlooze stof iets mede te deelen van hetgeen in zijn gemoed leeft en in haar duurzaam en tastbaar uit te drukken wat onbestemd in zijn gevoel en verbeelding huist. Die omkleeding der idealen met stoffelijke vormen beeld de kunstenaar af in eene breede periode van de rijkste en meest afwisselende wending. Hij schildert ons beurtelings, hoe de geest zich verheft naar de idealen, de hooge, de eeuwige, de eindelooze; hoe zij daar in wezen zijn en schitteren; hoe zij dan uit die hoogte naar beneden komen en zich bewegen over de aarde in vaste gedaanten. Een meesterstuk van gesmijdige golving en harmonischen val is dit stuk.

In de laatste strofe wordt de eindelijke zegepraal bezongen in koraalvorm. Eene schaar kinderen mengt zich voor de eerste maal bij de uitvoerders en in rustigen, statigen zang spreekt zij mede van liefde en vrede, van zonneschijn en weelde. Het is als een gebed, als eene verzuchting naar hooger geluk, als eene Vlaamsche en burgerlijke *Sanctus*! *sanctus*! *sanctus*! die daar weerklinkt en eene hoogere wijding geeft aan de stoffelijke bemoeiingen, die gaan aanvangen. De ingetogen toon van deze rustige vreedzame strofe wordt verlevendigd door eene orkestbegeleiding, die dramatisch den volbrachten arbeid schildert, die de zegepraal ingt, die de jubeltonen van het feest, het lied van den leeuwerik, het woelen van den arbeid laat hooren, om zich op het einde te versmelten in eene hymne van vrede en geluk.

Ziedaar in korte en koude trekken de opvatting van een stuk geschilderd, dat tellen zal onder de meesterwerken van Peter Benoit; evenals de poëzie ten volle den dichter waard is die ze schreef.

De toonkunstenaar rustte nu uit van afmattenden zang en spel; maar beschreef maar altijd voort, zooals hij beschrijven kan wat de uitvoering zou zijn. Al wat muziek beoefent en speelt of zingt in de stad, zal daar zijn, oud en jong, vrouw en man: 45 eerste violen, 45 tweede violen, 30 alt-violen, 25 vioolcellen, 20 basviolen, een orgel, acht harpen, blaasinstrumenten van allen naam; 800 mannen en vrouwen zullen de koren zingen; 500 kinderen zullen deelnemen aan het eindkoraal. Wanneer de woorden ‘Zegen! Zegen! Zegen!’ zullen weergalmen, zullen zij telkens door een kanonschot bevestigd worden: dit kanonschot wordt aan de overzijde der Schelde herhaald. Wanneer het voor de derde maal gelost wordt, zullen de klokken der kerktorens van Antwerpen beginnen te luiden en geheel het slotkoraal begeleiden. Het moet eene uitbarsting van luide en algemeene vreugde en triumf in Antwerpen zijn.’

Zoo de *maëstro.* Herhaaldelijk had ik mijne bewondering voor zijn eigen werk uitgedrukt en hem niet verzwegen, hoe gelukkig ook de tekst was, dien hij te bewerken had. Hij bekende dit laatste, maar wees te zefder tijd op de moeilijkheid der bebandeling van zulke afgewerkte en het onderwerp uitputtende poëzie. Dit gaf mij gelegenheid te vragen, hoe hij zich gestemd voelde door elk der drie dichters, op wier verzen hij muziek schreef: Hiel, De Geyter en Van Beers. Zijn antwoord trof mij. ‘Hiel, zegde hij, laat mij veel te doen over; hij verheft op mij een berg, werpt mij in een afgrond en zegt: trek er u nu maar uit, zooals gij kunt. Dit prikkelt mij, spoort mij aan en doet de tonen en noten mij uit alle poriën zijpelen. De Geyter met zijne onbevangen licht- en leven-ademende poëzie neemt mij met zich mede, draagt en steunt mij en maakt mij het werk licht. Met Van Beers is het een kampen, vers voor vers, woord voor woord. De vraag rijst met hem telkens voor mij op: wie zal zegepralen, het woord of de toon. Met inspanning, met uitputtende worsteling maak ik den tekst dienstbaar aan mijn wil, en na hem te hebben overwonnen, smaak ik de hartverheffende voldoening van de moeilijk veroverde zegepraal.

Zoo koutten wij voort tot laat in den nacht. Hij van tijd tot tijd nog eene phrase hernemend, een inzicht onderstreepend; ik luisterend en vragend. Alles was in huis reeds lang ter ruste, en daarbuiten was de nacht stil. Een enkel wezen ademde met ons in de kamer, en liet zich van tijd tot tijd hooren. Het was een zingvogel in zijne kooi. Hij was lang reeds ingedud, toen Peter Benoit begon te spelen en te zingen, maar als de tonen wat luider klonken, schoot hij wakker en hief een deuntje aan, dat blijder en schetterender werd, naarmate de muziek krachtiger of vroolijker klonk. Een wedstrijd van de natuur met de kunst, waar de laatste ditmaal de bovenhand hield. De in zijn slaap gestoorde vogel zal wel, zooals ik, dien ganschen nacht gedroomd hebben van liefelijke en mannelijke tonen; gelukkiger dan ik, zal hij voor niemand moeten pogen te vertolken, wat hij bij dit alles voelde en dacht.

Kroniek.

Letter- en tooneelkunde. - Prijskampen.

- Aan den dichtbundel *Rijzende Blaren* van Jan van Beers is de vijfjaarlijksche prijs van Nederlandsche letterkunde (1880-1884) toegewezen, met 5 stemmen tegen 2, gegeven aan Mej. Hilda Ram voor haar *Klaverken uit 's levens akker.*

- *Koninklijke Akademie van België. - Prijs De Keyn.* - De Belgische Akademie heeft in hare zitting van 13 April, kennis gekregen van het verslag van den jury, gelast met de beste werken aan te duiden voor het volksonderwijs, in 1884 verschenen. De jury stelt voor, met eenparigheid, de prijzen *De Keyn* toe te wijzen aan:

Den heer Ernest Discailles, professor hij de hoogeschool van Gent, voor zijn werk over *Willem de Zwijger en Marnix van St-Aldegonde.*

Den heer L. Fredericq, professor bij de hoogeschool van Luik, voor zijn boek: *Anatomie et physiologie humaine.*

Mej. V. Loveling, voor hare *Verhalen voor kinderen.*

De heer J. Mac Leod, professor bij de normaalschool van Brugge, voor zijn boek: *De Werveldieren.*

- Ziehier den uitslag van den kampstrijd voor tooneel te Dendermonde:

Drama. - 1e prijs, aan ‘Thalia,’ van Amsterdam, met *De Oude Kassier*; 2e, tooneelafdeeling der ‘Zanglust,’ van Gent, met *Het Geheim of de Dochter van den kapelmeester* (naar Schiller); 3e, aan ‘Willem Ogier,’ van Antwerpen, met *Mathilda of een Vrouwenhart.* - *Blijspel.* - 1e prijs, ‘de Taalzucht,’ van Mechelen, met *De duivel op 't dorp*; 2e, tooneelafdeeling der ‘Zanglust,’ van Gent, met *Hij is niet jaloersch*, *neen 't is 't katje*, 3e, ‘de Toekomst,’ van Mechelen, met *Eene misgreep.*

Drama. - Gouden medalie voor den besten tooneelist: den heer Remes, van ‘de Morgendster,’ van Brussel. - *Blijspel.* - Gouden medalie voor den besten tooneelist: den heer D.C. De Boer, van Amsterdam.

- De dichters Jan van Beers en Nicolaas Beets zijn, de eene tot briefwisselend, de andere tot geassocieerd lid benoemd van de Belgische Akademie te Brussel.

- Met genoegen vernemen wij dat ook de gekende tooneel- schrijver en speler Felix van de Sande tot Ridder de Leopoldsorde benoemd is.

- Banket ter eere van Pieter Geiregat.

Allerbest gelukt, gansch broederlijk en vriendelijk, was het banket, Zaterdag 18^{n} April in het *Hôtel Royal* den heer Geiregat aangeboden, bij gelegenheid zijner benoeming tot ridder der Leopoldsorde. Een vijftigtal dischgenooten waren opgekomen, waaronder verschillige uit andere steden.

Het mocht eene echt letterkundige en artistieke vereeniging heeten. Verscheidene onzer beste Nederlandsche schrijvers, alsook eene menigte Gentsche artisten, waren opgekomen om een bewijs van achting en vriendschap te geven aan hem, die voor allen, die zich in het geestesleven bewegen, immer de gemoedelijkste makker en de dienstwilligste vriend was.

De heer schoolopziener Block, die het banket voorzat, wierp in zijn toast een blik op het welvervulde leven van den schrijver, wees op alles wat hij voortbracht als novellist, tooneeldichter, kunstcriticus en dagbladschrijver, en loofde vooral zijn streven naar zedelijkheid in zijne schriften, waardoor bij grootste diensten aan de volksbeschaving had bewezen.

De heer A. Vandermeulen bood hem in hartelijke bewoordigingen eene sierlijke kroon aan, in naam van al de inschrijvers op het banket.

Hierop stelde de kunstschilder Maeterlinck een dronk voor, als dank van de artisten voor de diensten, hen door den heer Geiregat in zijne hoedanigheid van dagbladschrijver bewezen.

De heer Jozef Van Hoorde gaf lezing van de brieven en telegrammen van personen, die, het feest niet kunnende bijwonen, den heer Geiregat hunne gelukwenschingen aanboden, namelijk van de heeren Lippens, burgemeester, de Maere-Limnander, Wagener, Th. Coopman (Brussel), Emiel Van Goethem, Julius de Vigne, Rolin-Jaequemyns, Désiré Delcroix, J. Van Droogenbroeck, burgemeester Buls, Félix Cogen, en anderen. Ook brieven van gelukwenschen van wege de *Taal is gansch het Volk* en het *Crombrugghe's Genootschap* waren den heere Geiregat geworden.

De heer Van Hoorde, na eene hulde aan zijnen kollega en

vriend Pieter Geiregat, stelde een dronk in aan de personen vreemd aan de stad, die het feest bijwoonden.

De heer P. Geiregat bedankte over zooveel vriendschaps-bewijzen. Hij sprak woorden van erkentelijkheid jegens degenen, die dit feest te zijner eere hadden ingericht, en hen die hem gelukwenschen hadden gestemd.

Nog spraken de heeren advokaat Périer, hoogleeraar Fredericq, Teirlinck (van Brussel, die een naamdicht voordroeg), en door den heer Geiregat aan zijnen vriend Jozef Van Hoorde.

In allen werden aan het talent en het minzaam karakter van Geiregat andermaal hulde gebracht.

Zelden zagen wij een vriendenfeest, waar alles zoo gemoedelijk en opgewekt toeging. De heer Geiregat zal zeker van dit schoon feest een hartelijk aandenken behouden.

Twee dichtstukken werden voorgelezen, wij laten ze hier volgen.

Dronk aan Pieter Geiregat *ter gelegenheid zijner verheffing tot Ridder der Leopoldsorde.* Gent. - Feestbanket 18 April 1885.

Wat is schooner om te aanhooren
Dan de teedre kindermond,
Voor wie gij de liefste maarkens,
Ja de wijste lessen vondt?

Wat is zoeter om te voelen
Dan het moederlijk gemoed,
Dat ge weet zoo mild te stichten
Door verhalen wonderzoet.

Wat is heerlijk boven alles
't Is de geest des koenen mans,
Dien ge weet door kunst te boeien,
Vol van Vlaamschen Dichterglans!

Wat is rijker af te luistren
Dan des volkes minnend hart,
Dat ge door het blijde spelen
Moedig troost in leed en smart.

Kind en moeder, man en Vlaming
Voegen hunne stemmen saam,
Om u, Dichter, toe te juichen
Luid te zeegnen uwen naam.

Komt u thans het kruis versieren,
Langverdiende Vorsteneer,
't Volk komt met zijn liefde u vieren,
Die verdient gij evenzeer!

Broeders, hoog het glas geheven,
Vlaandren schonk hij schat op schat.....
Klinkt en drinkt: de Dichter leve!
Heil den Ridder Geiregat!

Naamdicht op Pieter Geiregat, *Ter gelegenheid zijner verheffing tot Ridder der Leopoldsorde.*

Pieter Geiregat, u, dichter vol gloed
In ons Vlaandren, zend ik mijn broedergroet!
Edelmoedig schenkt ge ons sprookjestuilen,
Tegen vreemd broeikaskruid te ruilen...
Eere kome u toe, u, dichter vol gloed;
Ridder Geiregat, ontvang mijnen groet!

Gansch mijn kinderziele komt gij roeren,
En mijn mannenhart ten plichte voeren;
In uw dichtverhalen zoo lief en teer
Ruischt uw wonderzoete ziele weer!
Eer en deugd en reinheid, moederbloemen,
Glans en moed der vaadren woudt gij roemen!
Aan den Ridder, dichter vol kracht en vol gloed,
Trots van Vlaandren, zend ik mijn broedergroet!

ISIDOOR TEIRLINCK.

Gent. - Feestbanket, 1885.

- Bij den Antwerpschen uitgever Lod. Janssens verschenen de twee eerste afleveringen der *Dicht- en prozawerken* van Jan Van Rijswijk, die tevens dagbladschrijver en volks-spreker was. Deze uitgave wordt door zijnen zoon, advokaat Jan Van Rijswijck, bezorgd; en Max Rooses zal er eene levensbeschrijving aan toevoegen.

- Met genoegen kondigen wij aan, dat Pol de Mont twee bundels in gereedheid brengt, een lyrischen en een epischen. Zij zullen verschijnen bij de bekende uitgevers-maatschappij *Elzevier*, te Rotterdam, en voor titel dragen: 1° *Fladderende Vlinders*, lyrische poëzie; verzameling rondeelen, villanelles, sonnetten, refereynen, pantoenen, gazelen, ritornellen, terzinen, antiekpenningen.

2° *In Noord en Zuid*, epische poëzie, waarin onder meer zullen voorkomen: Vogelkensidylle, Op Schaatsen, Meditatie van Noldus Snoeck, enz. De eerste bundel bevat gedichten van 1881-1885, de tweede van 1883-1885.

- De Antwerpsche dichteres Hilda Ram, wier eerste bundel gedichten: *Een klaverken uit 's levens akker*, zoo welwillend ontvangen werd, zal eerlang een tweede werk in het licht geven, bevattende hare verspreide en nog onuitgegeven gedichten.

Verder worden aangekondigd, om eerlang uitgegeven te worden, de gedichten van Jan Boucherij.

- Van de pers is gekomen, opschoon Hollandsch papier met zorg gedrukt: *Reinaart de Vos*, in Nieuw-Nederlandsch met de regels van den middeleeuwschen versbouw in Dietsch en Duitsch en onderzoek naar de quantiteit in Oud-Duitsch en Gothisch, door Julius De Geyter.

- Door de Akademie werd het prijsschrift bekroond van den heer J. Van Droogenbroeck, den gekenden Vlaamschen dichter, over de vraag: Men verlangt eene studie over de toepassing der regels van de Latijnsche en Grieksche metriek op de Nederlandsche poëzie.

Toonkunde.

- Het Uitvoerend Comiteit der WERELDTENTOONSTELLING heeft zich verstaan met de *Antwerpsche Toonkunstenaars-Vereeniging* voor 35 concerten, te beginnen van de maand Juni. Zij zullen plaats hebben in de feestzaal of in den tuin en bestuurd worden door Peter Benoit en gedeeltelijk door de heeren Huberti, Wambach, Blockx en andere jonge komponisten. Elk programma zal samengesteld zijn uit werken van eene zelfde school of nationaliteit.

Ook zullen er vier festivals zijn, ingericht, onder bestuur van Peter Benoit, door de *Muziekmaatschappij*. Een zal gegeven worden bij het sluiten van het muziekcongres en gewijd zijn aan den *Oorlog*. Eindelijk de *Muziekschool* zal in de feestzaal drie groote concerts geven, alsook de Symfonie-maatschappij.

- Men zegt dat de cantate voor de onthulling van het standbeeld van Lieven Bauwens te Gent, getoondicht wordt door den gekenden maëstro K. Miry, op woorden van den heer De Vreeze. Voor de uitvoering, welke zeer grootsch zal zijn, is de medewerking gevraagd van de zangkringen der stad.

- Het kinderoratorio *De Wereld in*, van De Geyter en Peter Benoit, zal onlangs te Brussel worden uitgevoerd door de leerlingen der gemeentescholen, en in het Nederlandsch, dank aan de bemoeiingen van den Burgemeester Karel Buls.

Deze frissche en levendige kinderkantate wordt in het kort voor de 35e maal in Holland ten gehoore gebracht, een bewijs hoezeer dit werk van Benoit bij onze noorderbroeders gesmaakt wordt. Ook de uitvoeringen der *Rubenskantate* aldaar hebben reeds het getal 30 overschreden.

- *Internationaal toonkundig kongres van Antwerpen.* - De omzendbrief betreffende het Internationaal Toonkundig Kongres van Antwerpen meldde, dat de zittingen van dit kongres zouden plaats hebben vier dagen *voor* de gemeentefeesten dier stad; wij brengen heden ter kennis van het publiek dat het kongres zal gehouden worden *gedurende deze feesten*, zonder eenige verandering aan de vastgestelde datums (van 8 tot 11 Augusti.)

De menigvuldige bijtredingen, die het inrichtingskomiteit uit alle landen zijn toegekomen, doen voorzien dat dit internationaal wetenschappelijk muziekkongres wel het voltalligste zal zijn, dat ooit ergens tot stand kwam.

De personen, welke hunne bijtreding nog niet ingezonden hebben en nochtans verlangen deel te nemen aan het kongres, hetzij als toehoorder of als redenaar, worden verzocht zich vóór den 15 Mei aanstaande te laten inschrijven.

Gedurende het kongres zullen in eene der zalen van den *Cercle Artistique* tentoongesteld worden, wetenschappelijke en letterkundige werken meêgedeeld door de leden van het kongres, en betrekking hebbende op zijne werkzaamheden.

- Op Zaterdag 2 Mei werd te Amsterdam door de Muziekvereeniging *Musis Sacrum* op een concert het oratorio *Mozes op den Nijl*, van onzen stadgenoot Emiel Wambach, voor een talrijk publiek op verdienstelijke wijze uitgevoerd.

Beeldende kunsten.

- De Gentsche schilder, Felix Cogen, aan wien reeds zoovele vereerende onderscheidingen te beurt vielen, heeft van wege de Oostenrijksche Kunstvereeniging van Weenen de hoogst vleiende uitnoodiging ontvangen, om bij gelegenheid van haar vier-en-dertig-jarig

bestaan eene bijzondere tentoonstelling in haar prachtig lokaal van die werken te houden, waarover hij beschikken kan. Het is maar tot groote meesters in de kunst dat zulke uitnoodigingen worden gericht en dit is een bewijs te meer, hoe hoog men ook in Oostenrijk oploopt met het talent van den Gentschen schilder van het visschersleven.

- Eenige gunstig gekende kunstenaars der jonge Vlaamsche School hebben eene *kunstgalerij* gemaakt in de Beddenstraat, 11, alhier. Den 3^{n} Mei werd de tentoonstelling geopend met werken van Emiel Claus, E. Farasyn. G. Geefs, Fr. Hens, Th. Verstraete, Eug. Joors, Fr. Joris, Fr. Lauwers en F. Simons, allen namen, die reeds eenen goeden klank hebben in de kunstenaarswereld. Wij raden dan ook de liefhebbers aan deze tentoonstelling een bezoek te brengen. Naar wij vernemen zullen de werken alle maanden door nieuwe vervangen worden.

- Tegenover het gebouw der wereldtentoonstelling van schoone kunsten zal er een onafhankelijke tentoonstelling der Vlaamsche Schilderschool ingericht worden. Uitnoodigingen worden aan de kunstenaars gezonden. De ingezonden werken worden door een te benoemen Jury gekeurd. Ziehier eenige bijzondere punten uit het voorloopige reglement: Voor ieder aangenomen werk wordt, om de instellingskosten te dekken, vijffrank betaald. Wordt het schilderstuk verkocht zoo rekent de commisse 20% op den verkoopprijs. Elk verkocht werk mag onmiddellijk door den kooper weggehaald worden. De schilder mag een nieuw tafereel inzenden zonder nieuwe geldelijke bijdrage te moeten storten.

- Het gedenkteeken der Fransche Furie, in Antwerpen opgericht, tegenover den Nederlandschen schouwburg, is gansch afgewerkt. De HH. Georges Geefs beeldhouwer en Van Dijck bouwkundige, die te zamen het ontwerp voor dit gedenkteeken maakten, halen alle eer van hun werk. Wat echter onbegrijpelijk voorkomt is, dat er van officiëele zijde zoo maar niet het minst gewag wordt van gemaakt. Zeker uit eerbied voor de Franschen, die ter gelegenheid der wereldtoonstelling, Antwerpen bezoeken zullen. Natuurlijk hoe demoediger en eerbiedvoller voor die heeren hoe beter. Een hunner deed immers ons volk de *eer* aan op het banket

der drukpers te drinken aan de vereenigde Fransche en Belgische *departementen*!

- Van de 2300 ingezonden tafereelen van Belgische schilders voor de algemeens kunsttentoonstelling werden er slechts 325 aangenomen. 't Is een ware slachting geweest. En na een overzicht van de aangenomen stukken zal wellicht menigeen uitroepen ‘Lieve hemel, wat moeten de 1975 andere geweest zijn’, tenzij aangenomen wordt wat men nu langs verschillende kanten fluistert: dat er met erg veel partijdigheid werd te werk gegaan; dat.. dat.. enz. Zoo 't al waar is wat er verhaald wordt, moeten er inderdaad onnoemlijke dingen gebeurd zijn. Zoo zou onder ander een jurylid van Brussel, een zeer bekend man, stukken geweigerd hebben zonder zelfs te zien, alleen op het noemen van den naam. Men vertelt nog.... 't Is beter niet langer in dien poel te plassen; de Jury is ontbonden en de potten zijn toch gebroken. Wie er 't fatsoen van betalen zal blijft nog te zien. Zoo het onze school maar niet is....

- De stad Richmond (staat Virginia) Amerika, richt een prijskamp in voor het denkmaal van gen. E. See, waaraan de kunstenaars van alle landen deelnemen kunnen. De ontwerpen moeten naar Richmond vóór 1 Januari 1886 ingezonden worden.

- Te Amsterdam heeft de kunstvereeniging Picturia eene tentoonstelling geopend van schilderijen van N. Neil. meesters. In den Catalogus, die 307 nummers bevat, komen de best bekende namen voor.

- Te Amsterdam is een nieuw geïllustreerd tijdschrift verschenen bij den uitgever De Lange, getiteld: *Uit en thuis*. Dit tijdschrift staat onder redactie van A. Nuyens en is gewijd aan uitspanning en gezelligheid.

Vlaamsche belangen.

- **De schrijfwijze der namen van de Vlaamsche gemeenten**. - Het is algemeen gekend dat er eene groote verwarring bestaat in de wijze, waarop de namen van vele Vlaamsche steden en dorpen worden geschreven. Dat gebeurt sedert zeer vele jaren en heeft meer dan eens aanleiding gegeven tot klachten. Reeds over veertig jaren heeft men zich met die zaak bezig gehouden en op verscheidene letterkundige Con-

gressen, onder anderen nog op het laatst gehouden Congres te Brugge, werden wenschen uitgedrukt om aan dien toestand een einde te zien komen. Het was altijd te vergeefs.

Nu vernemen wij dat het Staatsbestuur in het kort maatregelen zal nemen tegen die verwarring, die met den dag aangroeit. Zoo wij goed ingelicht zijn, heeft de heer Th. Coopman een werk gemaakt over de rechtschrijving der namen van al onze Vlaamsche gemeenten. Dat werk werd ten volle goedgekeurd door den heer Vandenpeereboom, Minister van spoorwegen, posten en telegrafen. Deze heeft het verzonden aan zijnen collega, den heer Thonissen, Minister van binnenlandsche zaken en openbaar onderwijs, met verzoek er zijne *officieele bekrachtiging* te willen aanhechten. Het is te hopen dat de heer minister Thonissen het voorbeeld zal volgen van Minister Vandenpeerenboom en beiden die hervorming zullen tot stand brengen, die van groot gewicht is voor onze moedertaal.

De vraag is nu te weten of daartoe een koninklijk besluit voldoende is, dan wel of de Kamer van volksvertegenwoordigers zal moeten tusschenkomen.

Wat er van zij, men ziet dat die zaak ver gevorderd is. Volgens de aangenomen voorstellen van den ontwerper, moet de Vlaamsche schrijfwijze onzer gemeente-namen gevolgd worden in al de officiëele stukken, *zelfs in de Fransche.*

- De letterkundige vereeniging *Snellaertskring* te Gent, heeft aan de Kamers een vertoogschrift gezonden, waarin geklaagd wordt over de slechte toepassing der wet van 17 Aug. 1873 en gevraagd, dat voortaan bij het geven der plaatsen in de rechterlijke macht in het Vlaamsche land, er ernstig gelet worde op de bekwaamheid der kandidaten ten opzichte der Nederlandsche Taal. Tevens verzoekt deze kring, dat in beide Staatshoogescholen een leerstoel voor het strafrecht en de strafrechtspleging in de Nederlandsche taal zou worden opgericht.

Gemeen volk. *Eene Schets door* Reimond Stijns.

I.

Ellendig was de woning waar de weduwe Ruyte met haren zoon Jan en hare zinnelooze dochter Rika woonde. Niets lachte er aan. Het voorhofje zag er uiterst slordig en vuil uit. Enkel een sombere vlierstruik wierp eene kleverige schaduwe rond eenen put, met rottend stroo en kaf opgevuld. Nergens vond men een aanlokkelijk plekje om er te vertoeven, eene bank om een oogenblik uit te rusten. Geen andere groen verhief zich in de morsige hoeken, dan magere netels, welke tusschen verbrokkelde steenen, verdord hout en vuilnis opschoten. Eene oude, onzindelijke koe stond in een donker vervallen leemen stalletje. De vensterruiten, in de afgebrokkelde ramen, waren van groenachtig glas, vele gebroken, geborsten en met rondetjes papier beplakt. De ingangdeur der huiskamer was laag en leidde naar eenen kleien huisvloer.

En, rond de woning, scheen alles prachtig, alles blonk, ruischte of zong. Alles noodigde uit dat vunsig verblijf te verlaten, daar geene vreugde te zoeken, welke niemand er tech vond. Achter en van weerszijden het huis rolden de breede, groene korenvelden. Aan de overzijde der straat strekten zich de wijde, heerlijke scheldemeerschen uit en vormden een prachtig tapeet, met de liefste en bontste kleuren doorweven. De stroom dreef op eene boogscheut afstands kalm en statig voorbij. Naar het noorden toe ontwaarde men de hoogte, waar het dorp Melsem zich verhief: een aantal huizen met blanke gevels, pannen- of stroodaken, een kerktorentje, dat levenslustig met zijnen weerhaan boven het dicht gebladerte der noteboomen en populieren uitkeek.

Op eenen zaterdag, met het vallen van den avond, stond Jan, de zoon van moeder Ruyte, vóor het venster in de kleine woon en staarde met somberen blik naar buiten. Zwarte wolken klommen langs het westen op en verborgen den zonnevuurgloed, die er eene wijl gegloeid had. De wind sloeg wild over het lange gras der meerschen, drukte het neer of ploegde er eene stond wentelende voren in. Een schip gleed, in de deemstering, traag voorbij en wilde, nog vóor den nacht, de naburige kaai bereiken.

Jan vond het, binnen, onvriendelijk, ongezellig, zooals iedereen het er vinden moest.

Moeder Ruyte zat, met opgestoken rug, op een laag pikkelstoeltje bij den haard, waar de koeketel boven een flakkerend houtvuur kookte en eigenaardige geuren rond de woning dreef. Grimmig blikte ze soms tot haren zoon op, liet ontevreden de blauwachtige onderlip hangen, schudde het hoofd - dat in eene vuile, katoenen bekjesmuts spande - en mompelde eenige onverstaanbare woorden. Het werd langzamerhand donker in de keuken; doch wanneer de houtvlam krakelend omhoog sloeg, zag men dat de weduwe, met haar laag, wegvluchtend voorhoofd, hare sterk ontwikkelde kin, hare ruwe, onvriendelijke trekken, een stroef, grijs oog had, waar niets teeders inlag en misschien zelden in gelegen had.

De zinnelooze Rika, met de bloote, bruine armen op de borst gekruist, leunde met den rug tegen den zwart berookten schoorsteen en staarde roerloos in de vlam. Rika was ouder dan haar broeder Jan en scheen, voor het minst, de veertig voorbij. Ze was het treffend evenbeeld harer moeder. De rimpels en de barsche uitdrukking, door ouderdom en levenskommer in de trekken der oude gelegd, bleven in het gelaat der dochter gegroefd door de waanzinnigheid.

Vrouw Ruyte bromde na eene poos eenige onverstaanbare woorden, sloeg dan de hand aan het hoofd, als teeken van opkomende woede, waarop de zinnelooze plots luide uitviel, terwijl ze de vuisten tegen elkander sloeg:

‘Thalie is eene slets, eene zatteluit... Ik zal de menschen opmaken, om haar als vuiligheid van de gemeente te jagen.. Dat ze u gerust laten, moederke... dat ze u gerust laten of ik wring ze den kop af!’

Eene lange wijl duurde het, eer zij weer tot bedaren kwam en hare vorige, onbewegelijke houding aannam. Hare woorden schenen echter op hare twee huisgenooten geenen indruk te maken, want moeder noch zoon zagen op. De wind peep wilder in den schoorsteen en joeg eenen walm rook naar binnen, waarna hij aan het venster een loshangend papiertje om en weer dreef.

Jan keerde het gezicht naar den haard - een beenderig gezicht, door de zon bruin gezengd.

'Alles, wat de zotte doet, is wel, niet waar?... Ik, ik dien tot niets!....' Dat was een antwoord op woorden, welke de weduwe voorzeker veel vroeger moest uitgesproken hebben. De oude blikte over haren schouder hem aan en mompelde bitsig na eene poos:

'Ja, dat is waar! Van u is niet veel goeds te verwachten. Hadde ik de zotte niet, he, he, he!

Hij trok minachtend de schouders op en greep zijne steenen pijp, welke op de schoorsteenplank rustte.

'Zoo dat ge weeral naar dat slecht ding durft gaan!' vroeg de moeder, de grootste verachting in het woord *ding* leggende.

Stokstijf bleef hij staan en richtte scherp zijnen blik naar de bejaarde vrouw; daarna onderzocht hij schijnbaar bedaard zijne pijp, trok er eens aan, brak een eindje van den steel; doch plots - zijne woede niet meer meester - sloeg hij het voorwerp in duizend stukken op den vloer.

'Ja, verdoemd!' bulderde hij; 'ik, ik ga er naartoe.... en ik zal er gaan en blijven gaan!....' Hier haalde de spreker diep adem. 'Moeste een ander wijf durven zeggen, wat gij daar gezegd hebt, ik slingerde ze in de Schelde!... Ja, mijne ziele! Ik slingerde ze in de Schelde!

Hij ijlde naar de deur en rukte deze, met woest geweld, achter zich toe, juist als, met gebalde vuist, de zinnelooze op hem toesprong.

'De deugniet, de deugniet!' morde ze na eene wijl met hijgende borst, brak daarna in tranen los, terwijl ze zich op de knieën nevens de weduwe neerhurkte.

'Moederke, moederke!' kloeg ze met eene stem, als die van een kind. Doch de weduwe scheen te hooren noch te zien; ze dwaalde in gedachten weg en die gedachten waren bitter.

Jan zegt altijd, dat hij thuis geen plesier heeft! Wat wil hij? zijne moeder en zijne zuster stellen zich wel tevreden met hetgeen ze hebben! Hij beweert, dat men altijd bot en onbeleefd met hem is!... He! waarom handelt hij zelf niet zachter? Alsof eene moeder, in haren ouden dag, van manieren zou moeten veranderen voor hare kinderen! En daarbij, waarom loopt hij achter zulk eene slets van eene vrouw?.... Het gaat er nog erger toe dan in een slecht huis - bij die Bertels'!... Is het daar niet dat ze Jan bedorven hebben?... Vroeger, eer hij er ging, was hij een brave jongen!... Nu is er geenen goeden kant meer aan te vinden!... Ja, hij mag trouwen met wie hij wil, maar toch met zulk volk niet!... Ze zitten vol schulden, ze hebben eenen slechten naam, eenen doorslechten naam!... Die drie slonsen van zusters verleiden er al de jonge gasten. De weduwe Bertels laat alles gebeuren. om eenen vuilen druppel genever. 't Is schande gelijk de vrijers in dat huis boeren tot middernacht. Ja, ja. 't is er een leelijke boel... een konkelfoeshuis!

En half luide vervolgde de moeder:

‘Ha! hij wil niet, dat ik er hem nog uit hale... zooals over drie weken!... Wel, ik zal het nog doen!... Durft hij vandaag laat uitblijven, zoo trek ik er naartoe en ze zullen hooren, wat ik denk van hunnen vuilen winkel!...’

De zinnelooze hief zich op.

‘Neen, moederke, “sprak ze;” ik zal gaan!.. Ha! ha! ik heb ook eene tong!...’

Jan, intusschen immer opgewonden, had een voetpad ingeslagen, dat hem door de weiden aan de Schelde bracht, welke hij in al hare grillige wendingen volgde. Nu eens vloeide de stroom recht voor zich door de groene vlakte; dan nam hij plots eene andere richting, vreet aan den eenen zoom de aarde weg, vormde er eenen scherpen inham, terwijl hij gedurig steenen en slijk aan de overzijde wierp en zoo ongevoelig, langzaam, doch voortdurend zijnen loop veranderde. Op een zeker punt daalde de oever loodrecht naar beneden, zoodat, van boven op het pad, een kolk de voorbijgangers aangaapte. Nevens het smalle pad stonden eenige wilgetronken, waaronder een oude, takkeloos vooroverhelde en, als met een menschelijk oog, in de diepte staarde.

In zijne opgewondenheid van geest had Jan tot nu toe niet

bemerkt, hoe wild de wind woei, hoe de duisternis ingevallen was en reeds gitzwart op het water rustte. Ja, hier was het eene gevaarlijke plaats, 's nachts en bij onweer....

II.

Een weinig verder, op den boord der Schelde, stond het huisje der Bertels. Des winters schuurde het water zijnen gevel, des zomers lag het in eene geurende graszee. Moeder Bertels, eene weduwe ook, woonde er met hare drie dochters. Het was er vroolijk des avonds; dikwijls ging het er luidruchtig toe, wanneer de lieven van Rilde, Hanne en Thalie kwamen vrijen. Men jokte en schertste, speelde met de kaart, dronk er genever. Eenen goeden naam had het huis niet; maar die, welke daar kwamen, stoorden er zich bitter weinig om; ze spotten hartelijk met de ijzerbijters van het dorp, die niet konden lijden, dat de zon in het water schijnt. Ja, wáar was het: Hanne had een kind, maar dat bleef hare zaak. Vroeg ze iemand om voor het kleintje te zorgen?.. Kweekte ze het niet treffelijk op? Neen, niemand moest er zich mee bemoeien!...

De duisternis valt reeds in. Wild drijft de wind over de meerschen en dof klatert de Schelde. Wannes, de kloefkapper, en Sus, de molenaarsknecht, zitten reeds bij de Bertels. Waarom komt Jan Ruyte niet? Thalie, zijn lief, gaat buiten zien: dat doet ze voor de derde maal. Ze komt terug, ontsteekt licht en mompelt gestoord:

‘Waar blijft die stommerik? Zijn oud mêeke heeft hem zeker weer verboden te komen!... Of zou hij in de Schelde gewaaid zijn?’

Op Thalie's bolrond, dom gelaat ligt eene hoogroode kleur; boven hare dikke lippen steekt scherp een wipneus op; en zware, vlaskleurige vlechten - in 't midden gescheiden - zinken gedurig over hare verwilderde oogen. Hare gestalte heeft vorm noch bevalligheid; doch de meid is sterk gevleeschd en de kleederen hangen haar los, slordig om de leden. Ja, ja, wanneer men gedurende den geheelen dag moet werken, ontbreekt 's avonds al eens de moed om zich

op te zetten. En ba! waartoe dient dat ook?... Wie Thalie zoo niet, wil, krijgt haar anders niet!...

Ja, het lieve schepsel wordt uiterst ongeduldig, daar Jan zijnen neus niet toont. De twee andere jonge kerels spotten met haar: ze kan dus haren vrijer niet meer missen! Heeft ze reeds zoo Ghuyse en Pier Gebuur vergeten? Hoelang zal ze nog met Jan verkeeren?... In afwachting dat deze verschijne zet men de kaarttafel gereed... Dat moeder naar den *Beer* om genever trekke!...

Ha! daar is Jan eindelijk... Thalie vraagt hem spottend of hij eenen knieval heeft moeten doen, ten einde te mogen komen?... Hebben ze hem opgesloten en is hij in 't geheim ontsnapt?... Ze zullen hem zeker weer komen halen - de zotte of het oud meêke?... Maar Jan neemt dat spotten verkeerd op: wild schopt hij eenen stoel uit den weg... doch, wanneer Thalie hem giggelend eens vastgrijpt, zich met wellust tegen hem drukt, verdwijnt alle wrevel...

Daar treedt moeder met den drank binnen.

Nu houden de vrijers zich nog redelijk ernstig. Wanneer de eerste flesch zal ledig zijn, zal het wel eene andere keering nemen. Van tijd tot tijd hoort men slechts, tusschen ruwe, boertende woorden, eenen zwaren vloek... De deernen geven of ontvangen eenen duw of stomp...

De meisjes hebben alles voor het kaartspel gereed gemaakt en brengen nu hun' eigenen opschik toch een weinig in orde: ze ontknoopen hun borstlijf, steken den borstdoek wat beter weg, drijven het haar van het voorhoofd achter de slapen, sluiten, half afgewend, den kouseband vaster boven den knie en lonken naar de verbeeste kerels, die bij de tafel proesen van het lachen...

Gedronken!

Daar staat de flesch! o Heilige, gezegende flesch, die alles met rozenkleur in 't leven omgeeft! Wat zalig genot, wat zoete bedwelming schenkt gij uwe vrienden!... Neen, neen, het is niet waar, dat ellende en misdaad in uw vocht schuilen, dat genever bloed eischt!

Gedronken!

De mannen gieten met wellust den drank naar binnen. Deze zengt weldadig hun gehemelte, kittelt aangenaam hunne keel, drijft warmer hun reeds warm bloed door hunne

aderen. Zelfs de deernen laten het vocht tot het laatste druppeltje in den mond loopen, krijgen glans in hunne oogen, worden door opgeruimdheid vervoerd! Aan tafel!... Daar liggen de kaarten.... Zijt lustig, teeder geliefden; blikt elkander maar onbeschroomd in de oogen; vergeet alle ellende der aarde - uw nietig dorpje, dompige, vochtige huisjes, knorrende moeders, vittende, nijdige lieden...

De weduwe Bertels, met een enkelen, waggelenden voortand in den mond, hurkt neer bij den haard. Daar zit ze, in schijn half ingedommeld. Toch houdt ze steeds het schier geloken, loerend oog naar de flesch gericht en, telkens men drank voor haar inschenkt, komt hare beenderige hand, haar perkamentachtige, met blauwe aderen doorvlochten arm te voorschijn tusschen twee spelenden en de oude grijpt haastig het geneverglaasje, dat een oogenblik verdwijnt en dadelijk daarna ledig terugkeert...

Het kaartspel is aan den gang, luidruchtig, wild. Soms echter zijn allen stil, tot een zware, lompe lach, een vloek opstijgt, eene vuist op de tafel bonst. Wanneer een der gasten de kaart neerlegt, volgt hij het spel zijner beminde, terwijl hij eenen arm om hare lenden slaat en zijne handen niet onledig blijven. Of wel de deerne zelve komt tegen haren vrijer leunen; hare borst drukt zijnen arm en hare lokken kittelen zijnen hals of zijne wang. Op het einde van ieder spel volgt een luidruchtig gejuich en gejoel, daarna een inschenken en ledigen. De jonge lieden plagen elkander, zitten elkander na, tot de vervolgde meid zich gillend in den eenen of den anderen hoek werpt, zich achter stoel of bank laat vallen, waar de vrijer haar vastgrijpt, nijpt, duwt en stompt in eene klimming van verdierlijking.

Zoo verloopen uren. Middernacht nadert.

Moeder Bertels wil niet meer uitgaan om genever. Ze mompelt kwaadaardige woorden, beweegt de kin en den langen tand: in den *Beer* zijn ze reeds slapen en drank is er niet te krijgen. De oude wil alléen in hare klibberige slaapkamer de flesch ledigen, welke ze zich wist aan te schaffen.

Ruyte zegt, dat hij vertrekt. Thalie spot nog meer met hem: ‘'t is weeral 't oud mêeke, dat niet wil, dat Jan bij heur komt!... Dat Jan maar vertrekke, anders mochte men den schooljongen uithalen.’ Jan vloekt en roept, dat zijne

oude zoo iets niet meer zal beginnen; hij heeft heur te goed de les gespeld! Hij trekt er ‘van door,’ omdat hem zulks bevalt!... ‘Daarmee, adju!... en neem het, zooals ge wilt!...’

Wanneer de jonge kerel zijnen smallen weg langs heen de Schelde volgt, voelt hij hoe de genever zijnen geest bezwaart, hoe de woede hem vervoert bij het herdenken aan de vernedering, welke zijne moeder hem vroeger deed onderstaan!

Zalige hemeldrank! omgeeft ge niet alles met rozenkleur in het leven van onzen Jan!

Zie! welke wilde, wraakzuchtige woestheid den jongen bevangt.

De wind is niet gevallen, doch veeleer toegenomen. Duister is het echter niet: de hemel is helder gevaagd en slechts van tijd tot tijd drijft eene wolk vóor de maan. Ginder galmt de torenklok... 't Is nu nog maar twaalf uren!... Ja, doemnis, Jan moot het zich bekennen: uit vrees is hij vertrokken en heel den avond bleef hij ongerust, daar hij immer vreesde zijne moeder te zien opdagen!...

Ja, dat moet een einde nemen!..

Daar staat de wilgetronk met zijnen zonderlingen kop, welke een menschengelaat schijnt te hebben en grinnikend in den stroom staart... Daar loopt het pad nevens den loodrechten boord, waar, beneden, het zwarte water draait!...

De duivel helpe Jan, daar staat hij plots vóor zijne moeder! Ze heeft eenen witten doek om haar hoofd gespannen; hare blauwachtige lippen zijn op elkander geperst en ze kijkt hem aan, och zoo verachtelijk!... En de genever treedt in den jongeling handelend op, de genever, welke alles in rozenkleur verft!... Hoe! dat wijf durft hem weer komen halen!... Ze wil hem dus als een kind behandelen!... En hij zal, als een lafaard, zich zoo diep laten vernederen?... Jan grinnikt!

‘Deugniet!’ berst de oude uit; ‘ik kwam om u - bij die prijen!... Ja, ja, bij die prijen!... Luid genoeg kan ik het niet schreeuwen!... En alle dagen zal ik u uit dat slecht huis komen halen!...’

III.

Het slaat half één, wanneer Jan de onzindelijke woning alléen binnen treedt.

Er brandt licht en de deur staat open. Jan is doornat: het water zijpelt van broek en kiel; hij bibbert in den zomernacht.

Maar wat is dat? Waarom wacht de zinnelooze op hem?... Waarom ligt ze nog niet te bed? Wat doet ze, om dit uur, in de keuken? En met wat zonderlingen, vreeselijken blik staart ze haren broeder aan!

‘Waarom beziet ge mij zoo?’ schreeuwt hij. ‘Waarom?’

Doch geen trek verroert zich op haar gelaat en onbeschrijfelijke schrik rust in hare oogen.

‘Gij zijt buiten geweest!...’ fluistert hij dof: ‘Kunt gij zeggen, dat ik het was?... Dat ik het gedaan heb?...’

Nog altijd roert ze zich niet. 't Is juist of er vuur in haar oog fonkelt. Zóo heeft de moeder haren zoon aangestaard! Ja, zóo was het!

‘Bezie mij zoo niet!’ gebiedt hij dreigend; ‘sta uwe oogen neer... Wat weet ge?...’ Zenuwachtig sluit hij de vuisten en zij - ze heft de armen, die sterk beginnen te beven in de hoogte; en wanneer ze spreekt, ligt er zooveel smart en wee in haren toon, dat geene pen het zou kunnen vertolken. Hare armen schudden nu geweldiger en al de trekken van haar gelaat - waarmede ze zoo goed op hare moeder gelijkt - huiveren en rillen, terwijl ze klaagt:

‘Och, Jan... ons moederke... ons moederke!... Zal ze nooit meer weerkeeren?...’

En Jan zelf, bij den kermenden weeroep van het diep rampzalig schepsel, voelt plots iets breken in zijn binnenste; hij trekt de zinnelooze Rika op zijn hart, zinkt op eenen stoel neer en snikt... 't Was toch zijne moeder... zijne moeder, die nooit meer zou wederkeeren!...

Rika ook had het gezien: dezen nacht zou de arme moeder in de Schelde slapen!

IV.

Nooit heeft de tijd stilgestaan en dit deed hij nu ook niet! Een jaar was vervlogen en had zijne veranderingen en voorvallen meegebracht.

Het lijk van moeder Ruyte had men opgevischt. De vrouw - zoo werd het door iedereen verklaard - was des nachts haren zoon te gemoet getrokken, op den gevaarlijke plaats bij de wilgetronken, en door den fellen wind in het water gedreven.

Rika zegde niets.

Jan had de zinnelooze door het armbestuur laten uitbesteden: dat was een groote last van zijne schouders; ook kon ze hem dikwijls zoo vreeselijk aankijken en dit wilde hij niet meer; daarbij had hij ontdekt, dat ze soms des nachts bed en woning verliet; dat verontrustte hem en hij zocht ze van de Schelde te verwijderen...

Bij de weduwe Bertels was het veel stiller geworden. De vrijers kwamen zoo niet meer af. Rilde was naar de stad getrokken. Hanne werd elken dag slordiger, leelijker. Thalie ging met Jan Ruyte trouwen - morgen?

Daags vóor zijn huwelijk had Jan zich bij de Bertels' begeven en 't was reeds laat; wanneer hij naar huis trok. De weduwe Bertels, smoordronken, had hij in het huisje bij de Schelde gelaten. In den beginne, na de eerste druppeltjes ingegoten te hebben, had de oude gezongen, daarna, in eenen aanval van woede, alles overhoop gezet, zoodat men ze in hare kamer had moeten opsluiten. Daarin lag vooral de reden van Jans lang oponthoud; 't was dus geenzins de liefde, welke hem bij de Bertels gehouden had.

Onderwege, in het naar huiswaarts trekken, overwoog de verloofde zijnen toestand. Deze zag er niet al te goed uit. Hij noch Thalie bezaten iets, doch schulden waren er gelukkiglijk niet!... Neen, Jan kon niet zeggen, dat hij uit liefde trouwde... maar hij wilde niet langer alléen wonen, dat ging niet meer. Wanneer hij te bed lag, schoot hij dikwijls met het angstzweet op het voorhoofd wakker... Hij zag zijne oude moeder in den Scheldestroom. Wanneer er vrouw en kinderen zullen wezen, zal hij wel alles vergeten... Hij zou dus trouwen - en in den toestand, waarin hij Thalie

gebracht had, was dit nog het beste, wat hem te doen stond, wilde hij alle verdere onaamgenaamheden vermijden. Ja, ja, men praatte reeds genoeg op het dorp!

Zoo stapte hij, in gedachten verzonken, voort op het voetpad. Plots bleef hij staan: het sloeg twaalf uren op den kerktoren van Melsem. Sedert moeder verdronk, was hij 's nachts, hier, niet meer voorbij gekomen. Hij zocht het niet. Zelfs in den dag overviel hem op deze plaats eene huivering. Nu was hij, buiten zijnen wete, te ver; hij wilde niet meer terug..

Even, als op dien rampzaligen nacht, baadden de scheldemeerschen bij poozen in het manelicht. De wind woei. Ginder op de hoogte blonken de blanke gevels der huizen van het dorp en boven het somber gebladerte keek de kerktoren uit.

De jongeling bereikte de plaats, waar de oude boomtronk, dag en nacht, grinnikend in den stroom staarde.

Waarom wankelde Jan, bleef hij verschrikt staan?

Daar, vóor hem, op dezelfde plaats als verleden jaar, stond de schim zijner moeder. Een witte doek omspande haar hoofd en met uitpuilenden oogappel blikte ze hem aan. Stap voor stap naderde ze; de armen hief za dreigend in de hoogte en - het bruiste in zijne ooren, het schemerde vóor zijne oogen, zijne knieën knikten, hij wankelde achterwaarts - daar waar de stroom het voetpad weggroef, daar plofte hij in de diepte...

Zie, beneden in het water, zie: een grijnzend gelaat, eenen oogwenk door de maan beschenen, eene krampachtig geplooide hand... nog eens... nog eens. En de Schelde dreef in haren schoot een lijk om, hief het op, duikelde het weder en liet het daarna op den rug naar haren bodem zinken...

Op het voetpad liep de spookgestalte heen en weer met de armen omhoog.

Bijna op dezelfde wijze had de zaak zich verleden jaar toegedaan. Op deze plaats had Jan dreigend de hand boven zijne moeder geheven; verbijsterd was deze achteruitgedeinsd, in den kolk gestort.., Jan durfde er niet aan denken zich ter redding in het water te werpen - zwemmen kon hij niet! Half zinneloos snelde hij een weinig verder, daalde langs de helling in het water, waadde er in tot aan den hals, scharrelde er rond, riep... Niets! Daarna vluchtte hij lafhartig weg om niet voor den moordenaar gehouden te worden!

Daar lag Jan nu op zijne beurt. neergezonken, mischien op dezelfde plaats, waar eens zijne moeder lag.

Keeren wij een oogenblik terug bij de krankzinnige.

Rika was bij den barbier besteed. Deze, van in den vroegen morgen, zocht te vergeefs naar haar. Hij bemerkte zelfs, dat ze dien nacht niet te bed gegaan was. Den vorigen dag was ze zeer onrustig geweest, had meermaals van Jans huwelijk gesproken on gekermd, dat ze naar ‘Moederke’ moest gaan. Wanneer men naar de woning van Jan kwam, vond men de deur wagenwijd open en het hanglampje brandde er nog, alhoewel het reeds klaarlichten dag was. Hier zat de zinnelooze bij de tafel met eenen witten doek om het hoofd gespannen. Hare oogen puilden uit het hoofd.

‘Ik ben om Jan gegaan en Jan om moeder!’ fluisterde ze.

Rika had den verbijsterden broeder, die de schim zijner moeder dacht te zien, in den stroom gedreven.

Twee weken later vischte men het lijk op van den verdronkene. De dorpelingen vertelden, dat Jan vrijwillig in de Schelde was gesprongen. Wie weet of de moeder het ook niet gedaan had?

‘Allemaal zotten in die familie!’ voegden zij er bij als slot.

Zoo bleef Thalies huwelijk verbroken. Het schepsel had niet te veel verdriet. Het ergste was, dat ze nu ook als Hanne zou zijn en wellicht geenen vrijer meer krijgen.

Arm meisje!

Poëzie.

I.
De oorlog woedde...

't Was winter en de oorlog woedde,
met zijn' sleep van ellende en geween;
En dapperen vielen en stierven
zoo verre en gansch alleen.

De vrouw betreurde den gade,
de moeder den teederen zoon;
De kinderen verloren den vader;
Men rouwde in elke woon.

Toen lag een brave te zieltogen
in 't woud, langs een' eenzamen kant,
naast 't verbrijzelde moordtuig
van den gekroonden dwingeland.

En stervend zond hij den zijnen
een kus - een' liefdeblijk -;
De nacht ontplooide zijn baarkleed
op 't aaklig doorkorven lijk.

De raven kwamen gevlogen,
gelokt door den geur van het bloed;
Zij streken krassende neder,
van dorst en van honger verwoed.

De lente loeg en zoende
de aarde wakker; de lucht
was blauw, en weeldige bloesems
beloofden menige vrucht.

De zonne speelde zoo dartel,
in 't teeder groen van het woud,
En strooide op bergen en dalen,
zoo mild haar glinstrend goud.

Zij dacht aan den dierbaren gade,
doch wist niet waar hij was;
Zijn beenderen lagen te bleeken,
in geurende bloemen en gras.

En op een der reusachtige raders
van 't gebroken donderend metaal,
Gedoken in loover en bloemen,
Psalmeide de nachtegaal!

JACOB STINISSEN.

Kortrijk, 1885.

II.
Stout begonnen, half gewonnen.

HIJ.
- Dag, Mietje! Mietje, blijf eens staan.

ZIJ.
- Neen, Jan, ik mag niet, laat mij gaan.

HIJ.
- Poog mij nu weder niet te ontsnappen;
er kittelt iets op mijn gemoed,
en om 't er gladweg uit te lappen
schijnt juist het oogenblik mij goed.

ZIJ.
- Wat scheelt mij al uw gekken praat?
Ik heb geen tijd om hier te dralen:
nu moet ik in de Zaaimanstraat
al spoedig brood en koffie halen,
want moeder wacht met ongeduld
dat ik die boodschap heb vervuld.

HIJ.
- Neen, Mietje, 'k laat mij zoo niet paaien.
Hoe gij het keeren wilt of draaien,
toch wil ik dat gij mij aanhoort:
breed is de gracht en smal de wegel,
en toont gij u wat al te kregel,
mijn ziel, dan komt gij hier niet voort.

Zij.
- Maar, Jan, hoe kunt ge mij zoo plagen!

Hij.
- Ik moet u enkel maar iets vragen,
en 't antwoord is niet al te lang.

Zij.
- Welaan dan, ga maar uwen gang.

Hij.
- Nu, om het kort en goed te maken,
de liefde speelt mij in het hoofd.
Ja, Mietje, 't zij ge mij geloofd
of niet, verwarreld staan de zaken;
en zoo gij mij niet gaarne ziet,
dan sterf ik zeker van verdriet.

Zij.
- O, sterven! Gij! Waar zijn uw zinnen?

Hij.
- Ja, Mietje, spijten zou het u
indien ik stierf, niet waar? Welnu,
dan moet ge mij ook maar beminnen;
mijn liefste, liefste Mietje, dan
word ik nog eens een oude man.

Zij
- Maar, bliksems, 'k heb nog meer dan tijd
om nesten mij in 't hoofd te steken.
Wij zullen later daarvan spreken,
wanneer gij nog wat grooter zijt,

Hij.
- Ei, Mietje, hebt ge mij bekeken?
Hoe kunt gij 't zeggen? Zie 'nen keer;
'k ben ik zoo donders klein niet meer.

Zij.
- Maar ik, ik moet nog grooter groeien,
eer 'k mij met liefde wil bemoeien.

Hij.
- Wel, Mietje, zeker zijt gij mis;
want gingt ge u met uw moeder meten,
'k durf wedden dat zij kleiner is!
Ge zijt al twintig moet ge weten!

Zij.
- Gij, jonkmans, hebt al schoon te praten;
in 't vrijen heb ik nog geen lust;
tot niets zal al uw zeggen baten;
ik weet... Hoor, Jan, laat mij gerust,
ik ga; want moest ik langer blijven,

te recht zou moeder mij bekijven.

HIJ.
- Neen, liefje, 'k heb nog niet gedaan;
gij moet u maar niet lang bedenken,
gewillig mij uw liefde schenken,
dan houd ik u niet verder staan.

ZIJ.
- Maar, Jan, toch... Heb ik van mijn leven...
En moeder wacht al lang op mij.

HIJ.
- Eerst moet ge mij het ‘jawoord’ geven,
en dan een handdruk nog daarbij;
eer, Mietje, laat ik u niet vrij.

ZIJ.
- Nu ja, ziedaar. Is dat voldoende?

HIJ.
- Och, Mietje-lief, wat zijt gij goed!
Zoo ik al gauw u nu eens zoende?
Een malsche kus, het smaakt zoo zoet!

ZIJ.
- Neen, Jan, dat niet; ik wil er geen.

HIJ.
- Toch moet ik 't jawoord u betalen;
het niet betalen waar' gemeen.
Welnu... daar zijn er twee voor een.
Maar zie die blik vol boosheid stralen!
Mijn Mietje is geene kwezel toch;
daarom... daarom dat kusje nog.

ZIJ.
- Gij, stoute Jan, dat zult ge boeten!
Ik heb uw kusjes niet vandoen.

HIJ.
- Met nog een vierd' en vijfden zoen
zal ik van avond u begroeten.
Zoo, Mietje-lief, tot later dan.

ZIJ.
- Ga loopen, nietdeug van 'nen Jan.

LEONARD BUYST.

Brussel.

III.
Twee sonnetten.

De Grijsaard.

Wie zal er ooit op aard de smarte weten,
Die in het hart van d'armen grijsaard troont?
Zijn ziel kan nooit het grievend wee vergeten;
Hij denkt aan haar, die in den hemel woont.

Door smart en rampen 't hart vaneengereten,
Is reeds zijn hoofd met zilver haar omkroond;
Slechts vijftig jaar, en reeds door 't wee versleten:
't Is daarom dat zoo vroeg zich de ouderdom vertoont.

Toen zijne vrouw voor 't gruwbaar lijden viel,
Kwam nooit de vreugde meer in zijne ziel.....
Hij treurt en kwijnt sinds zij hem heeft verlaten:

Wat kan op aard het leven hem nog baten?
Welhaast komt ook voor hem de nare dood
Dan rust hij nevens haar in 's aardrijks killen schoot...

Weeklacht.

Thans heeft het stervensuur voor d'armen man geslagen,
Die op deze aard volbracht zijn eedlen menschenplicht;
Het akelige lot was wreed en zwaar om dragen
Voor zijne brave vrouw en voor zijn dierbaar wicht.

Zijn vrouw zit neergeknield aan 't sterfbed diep te klagen,
En slaakt een droeve bede, aan onzen Heer gericht,
Als scheen ze een steun voor haar en voor haar kind te vragen.
Dat thans het nauwste hier heur aan het harte ligt.

O, wist het schuldeloos kind wat hem op aarde wacht,
Het deelde moeders leed, terwijl het nu slechts lacht!
Nog altijd zit de vrouw voor haar geluk te smeeken...

O, zulk een tafereel zou steenen harten breken!
Zij vraagt eene enkle gunst aan onzen Opperheer:
Den vader van haar kind, haar braven echtvriend weer!

ISIDOOR ALBERT.

Gent, Maart 1885.

IV.
De lentebruid in vreugd.

Thans is 't wintertijdvak uit,
Weer verschijnt de lentebruid
Met haar rozenkleurge wangen,
Pronkend feestgewaad omhangen,
Fraai en keurig opgenet,
Fiks in goeden staat gezet.
Om haar hoofdscheêl prijkt een krone,
Nooit droeg landvorst een zoo schoone
Van 't pas frisch ontlokkend groen,
Keur uit 't eerste lentseizoen.
Goelijk blikt ze, teeder jeugdig,
Blij te moede en innig vreugdig
En op weide en veld in 't rond,
Die ze ontzettend heerlijk vond;
Opgeruimd met zielsverlangen
Neemt ze 't speeltuig, stemt heur zangen,
Toegewijd aan beek en vliet,
Die ze kronklend vloeien ziet.
Akkers, wouden, bron en stroomen
Weer in dienstbren stand gekomen,
Hoor mijn lied, zoo klonk het luid,
Jongst ontkiemend loof en kruid;
'k Wil uw jaarge feeste vieren!
U, mijn citerklanken stieren,
Nu ik 't geitje, schaap en 't lam
Henne en haan met rooden kam
Klokkend, kokklend rond zie ijlen,
't Vogeltje in het nest verwijlen,
't Schubbig vischje in 't zoele nat,
't Zwaantje op 's vijvers spiegelglad
Zich aan 't baden zie en spelen;
Hoor elkeen zijn deuntje kwelen!
O! welke innerlijke vreugd,
Baart mij al dit slag van jeugd,
Toen ik 't vee in 't ruim der weide,
't Veulken langs den kant der heide

Springen, grazen zie met lust
Door den zonnelach gekust!
Hoe zal 'k mijn genot vertellen!
Nu ik de uiers weer zie zwellen,
Van 't gehoorend gladde vee,
Gouden winst voor dorp en steê.
'k Zie reeds Flora bloemen hechten
In heur opgestrikte vlechten
Van al 't kruid, dat bloemen draagt,
Passend aan die prille maagd.
'k Zie haar lezen twijg en botten
Met 't natuurwaas overgoten,
Die ze, 't hart geneigd tot min,
Toereikt de eedle graangodin.
Zuster (dus spreekt ze uit verlangen)
Wil mijn dankbre hulde ontvangen
Want ook jaarlijks, 'k hoù er aan,
Schenkt gij mij uw vruchtbaar graan,
Dikgezwollen korenaren
Rijp om ze in de schuur te garen,
Waardoor gij de dankbaarheid
Oogst, van boer en akkermeid.
Tevens van de stedelingen;
'k Wou tot slot nog 't speeltuig dwingen.
En tot hulde, roem en lof
Van d'omtuinden peulvruchthof,
Waarin 'k allerhande kleuren
Van gewassen mag bespeuren,
Weeldrig tierend slag bij slag,
Die 't Polychme lusten mag
Elk naar waarde te bezingen.
Daar ze in hare vriendenkringen
Telkens prijken aan den disch
Als 't op parnas hoogtijd is.
Nog zoude ik met dankbre klanken,
Vrouw Natura moeten danken,
Voor haar zorge en hulpzaamheid
Dag en nacht in 't werk geleid;
Zoo voor al wat groeit mag leven,
't Menschdom nut en voordeel geven;
Maar de nacht, die alles dekt,
Zacht tot stilte en ruste wekt,
Noopt mij tot eerbiedig zwijgen,
Daar 'k verlang meer lust te krijgen.

KAREL DELMOTTE.

Gent, Bloemenmaand, 1885.

V.
In Vlaanderenland!

Indien er hier nog Mannen zijn,
dan moeten zij zich toonen;
ze mogen zich in daad, noch schijn,
zoo voort niet laten hoonen!
En klopt hun hart nog warm en stout,
het zij ons klaar bewezen;
En zijn hun leden kloek gebouwd,
ze moeten niemand vreezen!

Er woonde eens hier een fier geslacht,
welk macht bezat en vrijheid,
en dat in werk en eêl gedacht,
de welvaart zocht en blijheid!...
Dan heerschte heil in dorp en steê,
dan eerde men geen snoodheid;
En was het kamp, of was het vreê,
Men zocht de ware grootheid!...

Dan rezen belforts in de lucht
Al op de weidsche hallen,
Dan was het Vlaamsche volk geducht,
Alwaar zijn roem mocht schallen!
Men wilde dan noch slaaf, noch heer:
de volksmacht stond verheven!
Elk man had vrij ‘zijn woord van eer,’
En 't werd *als eed* gegeven!

Ja, dan was Vlaandren sterk en groot!..
Helaas! hoe in het heden!...
Men zegt het uitgeput of dood,
Met Waalsche, valsche zeden!...
Doch neen, hoe diep ook Vlaandren viel,
Het moet weer opgeheven:
Wie Vlaming is, zwere op zijn ziel
Dat Vlaandren zal herleven!...

En zijn er nu nog mannen hier
Met Vlamingsbloed in de aadren,
zij rechten 't hoofd vereend en fier
En denken op de vaadren!...
Ze spreken Vlaamsch van recht en plicht,
Herstellen 't woord van eere;
En eens wordt Vlaandrens macht hersticht,
En keert de grootheid weere!

P.P. DENYS.

Komen, 1 *Juni* 1885.

Onze dichters vertaald. *Uit 'Lentesotternijen' van Pol de Mont.*

Eingangsgedicht.

Ich will in den lustigsten Weisen,
Dem lieblichen Maimond zu Ehr,
Die Vöglein im Sang unterweisen,
Die Bienlein, die schwärmen umher.

In jauchzenden Liedern und Klängen
Will künden, was Herzen verjüngt.
Will pflücken, an sonnigen Hängen,
Was knospend zum Kranze sich schlingt.

Seid, süszen, gelobt mir vor allen,
Die Abends im Hain euch verirrt,
Die Lippen so roth wie Korallen; -
Ein Liedlein am besten euch ziert.

Das Äugeln von zärtlichen Blicken,
Ein Kuss, wahrhaft himmlischer Raub,
Erfrischen auf's neu und erquicken
Wie Thau das entkeimete Laub!

Und hab' ich mein Kränzlein vollendet,
Ihr Mägdlein, Schmuck von Brabant,
Sei's euch denn als Krone gespendet,
Mit feurigem Kuss auf die Hand!

Nacht im Lenze.

Blaue Luft und Friede thaut
Auf die Felder nieder,
Sacht der milde Abend graut,
Kehr' zu Thale wieder.

Alle Blumen schlafen schon.
Ihre Köpfchen neigen,
Und der Vöglein süsser Ton
Wispert aus den Zweigen.

Frische Dirnen durch das Gras
Wandeln fruchtbeladen,
Nackte Füsslein sich im Nass
Thau'ger Wiesen baden.

Eine senkt ihr Auge keck
Tief, tief in das meine:
Fasst mich Wonne, fasst mich Schreck,
Lieblich lacht die kleine!

Böt' ein Blümchen sie mir dar,
Wollt' damit mich schmücken,
Auf ihr schwellend Lippenpaar
Tausend Küsse drücken!

H. FLEMMICH.

Freiburg (*Bade i*).

Bladvulling.

Bij het zien van Peter Benoit's afbeeldsel. (om onder hetzelve te plaatsen.)

Het koude blad geeft hier
De beeltnis van zijn leest,
Maar ‘Lucifer’ die geeft
De beeltnis van zijn geest.

VAN HOUTGARDE.

Onze taalbroeders in Noord-Amerika.

Gelief mij te verschoonen; ik kan niet onmiddellijk mijne beloften volbrengen; wellicht zullen er drie, vier weken verloopen eer ik u iets zenden kan betrekkelijk den toestand onzer Nederduitsche Taalbroeders in Noord-Amerika op den grond hunner godsdienstige rechten en plichten, en dan zou ik u eenige bemerkingen moeten zenden nopens onze inrichtingen van onderwijs, die eenen zoo grooten invloed hebben op de toekomst hunner kinderen. Godsdienst en onderwijs, zijn het niet de twee spillen rond welke bij u thans de landszaken draaien? Ik denk met al mijne Nederduitsche broeders, hier in Amerika gevestigd, dat er niets heilzamer is én voor geloofsbelijdenissen van welken aard ook, én voor het onderwijs en de opvoeding der kinderen, dan wel eene volkomene vrijheid en onafhankelijkheid, gelijk die hier bestaan, vrijheid steeds vergezeld van den diepsten eerbied jegens andersgezinden, Oh! wij, Amerikaansche Nederduitschers, als wij hier uwe dagbladen lezen, betreuren het zoo diep, dat niet in ons oude Vaderland die twistappel, uit een zaad van tweedracht geteeld op den grond van godsdienst en onderwijs, evenals hier veranderen moge onder de stralen der milde vrijheidszon in de vrucht van den olijfboom overal, in steden en dorpen, den vredebalsem der eendracht verspreidend!

Doch, de tijd ontbreekt mij thans om tot zulke bespiegelingen over te gaan. Later zal ik ons stelsel tegenover het uwe plaatsen en enkellijk daadzaken en wetten aanhalen, want aan zulke vrijheid, aan zulken eerbied voor ieders vrijheid zijt gij niet meer gewoon, en daarom zal

ik mij bepalen bij wetten en daden, en dan toch vrees ik nog de lichtgevoeligheid te kwetsen van sommigen uwer lezers, hetzij links, hetzij rechts aan eene politieke partij verbonden. Ik zal de punten van godsdienst en onderwijs nauwkeurig en gewetensvol aanstippen, en dan is het uwe taak van te beslissen of zij iets aanstootends behelzen voor de vrienden der Belgische vrijheid, langs welken kant zij zich scharen mogen. Hier is zoo min rechts als links, hier geldt alleenlijk de onafhankelijkheid en de vrijheid van denkwijze voor iedereen. En daarom mag ik wel zeggen met een zucht: ‘gezegend Amerika, dat de vrijheid voor iedereen handhaaft en de denkwijze van iedereen eerbiedigt.!’ Ik vergeet mij. Voor het oogenblik is voor mij meer dan ooit onze spreuk geldig: ‘Time is money’. Ik doorliep dezer dagen den Staat Michigan en bevind mij thans in de Duitsche nijverheidsstad ‘Menomenie’ die haren naam ontleent aan de rivier op wier oever zij veertien jaar geleden, dank aan eene Duitsche volksplanting, werd opgebouwd, rivier die zelve haren naam ontving van eenen Indiaanschen volksstam, de ‘Menomenies’, hedendaags wonend op eene ‘reservatie’ een twintigtal mijlen van hier gelegen.

Als ‘traveler’ of handelsreiziger schrijf ik u, om zoo te zeggen, op mijnen reiszak wat volgt. Doe er mede wat gij wilt.

Mijne laatste reis was in Dakota, een der groote deelen van onze ‘prairielanden’, dat thans door veel Nederduitschers bevolkt wordt Dakota is nog niet onder de ‘Staten’ aangeschreven; het is eene ‘Territory’ bestierd door eenen ‘Governor’ benoemd door den President der Vereenigde Staten. Weldra hoopt het toch als ‘Staat’ door de algemeene Bestiering herkend te worden.

Op het oogenblik dat ik u deze regelen schrijf, bevind ik mij, gelijk ik hooger meldde te Menomenie in het ‘Michigan House’, iets wat uwe verfranschte Antwerpenars vertalen zouden door ‘Hotel du Michigan’

Alhoewel het hier, gelijk bij u, de 12e April is, woedt de winter nog immer voort; sneeuwstormen huilen dag en nacht; ik voorzie dat ik van den ganschen namiddag slechts twee a drie uren voor mijnen handel zal kunnen benuttigen; daarom neem ik de pen op om u terloops iets te schrijven over mijne reis in Dakota, en verder, als de tijd het mij toelaat, ook iets dat mijne vroegere inlichtingen nopens ons Amerikaansch kiesstelsel zal volledigen. Zoo iets kan ik u schrijven zonder navorschingen te doen. De ernstige zaken dus tot later.

Dakota ligt westwaarts van Wisconsin en is er afgescheiden door den Staat Minnesota; met het zuidelijk deel van gemelden Staat en met Nebraska en Kansas vormt hij dit bijna grenslooze 'Far-West' (het verre Westen) dat eene halve eeuw geleden, nog wild en bijna onbekend zijnde, onuitputbare stof opleverde aan de verbeeldingrijke gissingen der Europeaansche romanschrijvers. Wat verschil tusschen die gewesten, slechts opwaarts begrensd door het hemelruim, en de naburige beboschte Staten! Alles is daar plein, plein, immer plein zonder eenen enkelen boom, terwijl de omliggende streken bedekt zijn met donkere, ondoordringbare pijnwonden, altijd groen, behalve als de winter, vijf maanden lang, met zijn blank sneeuwkleed het helder wit met het donker groen komt mengen. En op die pleinen niets als wild gras, minstens drie voet hoog, waarin de slangen slingeren. waarop de buffels in tallooze kudden rondzwerven, waar over de winden en stormen, door bergen noch bosschen getemd, jaar in jaar uit hunne woede botvieren. Eene halve eeuw geleden waren die bijna grenslooze 'prairiës' uitsluitelijk de eigendom van de Indiaansche buffeljagers, die den naam dragen van Dak-Hotahs of Sioux (op zijn Nederduitsch Soes uitgesproken), en wier 'Chief' of hoofdman 'Sitting Bull', de 'gezeten Stier', onlangs in uwe dagbladen dood verklaard, nog altijd gezond en krachtig is 'zoodat ik hem, schrijft mij M. Clabbots, een Vlaming van Joris-Weert

tegen Leuven, thans Postmeester te Bismarck en mijn vriend, - drie weken geleden de hand welvarend mocht drukken.'

Het zou hier misschien de plaats zijn iets mede te deelen betrekkelijk de Indiaansche volksstammen in wier nabijheid onze Nederduitsche broeders leven, vooral in Wisconsin, Michigan en Dakota, en zulks was ook mijn plan; toen ik echter mijn notenboekje raadpleegde, vond ik daarin zooveel punten aangaande onze 'Rood-Huiden' aangeteekend, die belangrijk kunnen zijn voor Europeanen meer nog dan voor ons, dat ik besloot u daarover afzonderlijk te schrijven; en wie weet of ik binnen een veertiental dagen daartoe de gelegenheid niet zal vinden gedurende mijn verblijf in St. Paul.

Nu keer ik met u nog eenige oogenklikken naar Dekota terug. Sedert een kwaart eeuws zijn de blanken voor goed begonnen dit prairieland te bevolken, en hedendaags telt de 'Territory' 136,000 inwoners van Europeaansche afkomst (optelling van 1880) onder welke westwaarts veel Duitschers, oostwaarts veel Nederduitschers. Hetgeen naar dit uitgestrekt weiland veel volk uitlokt, is voorzeker de groote spoorlijn, genaamd de 'Pacific Railroad' die de beide oceaans vereenigt en langs bergen en dalen, langs bruggen en doorsteken den reiziger in dolle vaart heenvoert van New-York naar San-Francisco. Hij snijdt van Oost naar West Dakota's pleinen in twee groote stukken.

Eene andere zaak nog roept naar Dakota veel lieden, die zich op den akkerbouw willen toeleggen. Gij hebt het kunnen besluiten uit mijnen laatsten brief; wie zich in boschlanden komt nederzetten, heeft de eerste twee, drie jaren veel te arbeiden om zich te ontdoen van het overtollige hout en een stuk grond op te klaren. In Dakota heeft men slechts in April de ploeg in den grond te zetten en reeds in Augustus stapelt men eenen rijken tarwoogst in de schuur. Maar elk voordeel brengt een nadeel bij. Wie een bosch uitkapt in Pennsylvania,

Illinois, Wisconsin of Michigan, vier Staten door onze Nederduitsche landbouwers boven andere verkozen, bezit eenen grond eeuwenlang verrijkt door den afval der boomen en wint zijne vruchten na eenen taaien arbeid, lange jaren schier zonder arbeid. Wie een stuk prairieland omploegt, heeft spoedig vruchten, maar het voortbrengen duurt niet lang; de wortels van 't gras, door onze landgenooten hier ‘groes’ genaamd, brengen drie, vier jaren rijken oogst op, maar dan bezit men schier niets meer als stuivend zand, gelijk aan dit uwer heidegronden, en vermits er heinde en verre niet de minste boom groeit, speeld de wind met het stof eenen zoo akeligen rol dat men met open oogen zich niet buiten de deur durft wagen.

Toch is er op de grens van Dakota en Minnesota eene landstreek waar men eenen waterplas vindt; zij heet ‘Big Stone lake’ (het meer van den grooten steen); daar hebben onze taaie Nederduitschers, die overal de beste plaatsen weten te vinden, zich gevestigd; daar is de grond min dor, min stuivend; daar hebben zij eenige boomsoorten ingevoerd, die tamelijk wel opschieten; daar zijn zij in de nabijheid van den spoorweg en vinden er middel om steenkolen aan te koopen voor hunne verwarming en hunne tarwe te leveren, die van daar rechtstreeks langs de ijzeren baan, en verder langs het Michigan meer den weg vindt naar Milwaukee en zoo de wijde wereld in trekt.

Nu dwingt de tijd mij (slechts vier uren blijven mij over en dan stoom ik naar St-Paul, de hoofdstad van Minnesota, van waar ik u mijnen volgenden brief zend) Dakota daar te laten, om u nog iets te vertellen aangaande eene gemeentekiezing in eene Town, waar veel onzer Taalbroeders zich bevinden. Dit zal bevestigen hetgeen ik vroeger schreef over de burgerrechten onzer landgenooten in de vereenigde Staten. Ik bevond mij juist in Town Humboldt, Brown County, Wisconsin, den 7^{den} dezer, dag der jaarlijksche kiezing voor al de beambten

der steden en dorpen. Town Humboldt is bewoond door een groot getal Belgen, Walen en Vlamingen, maar ook door Duitschers en Ierlanders. De ‘politiek’, gelijk gij het noemen zoudt, bestond er op den grond der ‘nationaliteiten’; het was dus een strijd tusschen Vlamingen, Walen, (wie zou denken dat er zoo iets in Amerika plaats heeft) Duitschers en Ierlanders. Die strijd werd ridderlijk gevoerd en gaf geene aanleiding tot twist of oneenigheid van welken aard ook. Verscheidene lieden ‘liepen’ om de verschillige ambten. ‘Loopen’ (to rum) voor een ambt, noemt men hier zich voordragen als kandidaat, en zoowel de President der Vereenigde Staten als de minste ‘constable’ of veldwachter eener Town, ‘loopt’ voor zijne bediening.

Al de namen van degenen die ‘loopen’ worden gedrukt, door de zorgen van de ‘loopers’ te zamen, op één en hetzelfde ‘ticket’ of stembriefje. De stemmer neemt een potlood, haalt de namen door van degenen die hij niet verlangt gekozen te zien en steekt in het ‘Townhouse’ zijn briefje in eene stembus, die voor hem open staat van 's morgens 8 ure tot zonnenondergang.

Of onze Nederduitschers van Town Humboldt moedig hunne ‘loopers’ ondersteund hebben, kunt gij oordeelen uit de inzage van het volgend ‘ticket’ dat ik u gedrukt toezend, gelijk het diende voor de kiezing met aanduiding van de nationaliteit der ‘loopers’ en met den uitslag der kiezing:

TOWN TICKET.
Humboldt.

	For Supervisors, (voor toezichters der Town),
	Jacques Collard (*Waal*) chairman (voorzitter of burgemeester).
gekozen	A. Van Handel (*Nederduitscher*) idem
	Casper Braasch (*Duitscher*, chairman van verleden jaar) ídem.

	Anton Vandenbergh (*Nederduitscher*). Schepene.	
	Zenon Pigeon (Waal)	idem.
	John B. Baucher (Waal)	idem.
	John Goebel (Duitscher)	idem.
	John Leurquin (Waal)	idem.
	Nicholas Barras (Waal)	idem.
gekozen	Philippe Coppens (Nederduitscher) For Assessor (voor zetter der belastingen),	idem.
gekozen	Ferdinand Van Es (Nederduitscher). For Town Clerk (voor Townsecretaris)	
gekozen	Patrick Brick (Ierlander).	
	Charles Germiat (Waal). For Town Treasurer (voor Town's ontvanger)	
gekozen	Auguste Heraly (Waal). For Justices of the Peace (voor Vrederechters),	
	John Tilemans (Duitscher).	
gekozen	Henri Fonteyn (Nederduitscher.)	
gekozen	B. Joseph Klaus (Duitscher). For Constables (voor policieagenten.)	
gekozen	Victor Melin (Waal).	
	Franck Derricks (Nederduitscher.)	
gekozen	Désiré Collard (Waal).	
	W. Duchateau (Waal).	
	John B. Gilles (Waal).	
gekozen	Joseph Schaut (Duitscher).	
gekozen	Louis Germait (Waal.)	

Onze Nederduitsche broeders wonnen dus den strijd voor de hooge ambten van burgemeester en twee Schepenen die de eigentlijke Townbestiering uitmaken; zij kozen eenen hunner taalgenooten tot ‘zetter’ of schatter der belastingen, eenen anderen tot vrederechter. Gij begrijpt dat zij hunne overwinning goed gevierd hebben, doch altijd volgens Amerikaansch gebruik, hand in hand met de tegenstrevige ‘loopers’ en dit tot laat in den nacht, want zoolang de kiezing duurt is hier het verkoopen van drank verboden. Zit er niet veel wijsheid in onze wetten en inrichtingen? Is de vrijheid, zoo verstaan, niet een onwankelbare steunpilaar voor orde en welvaart?

Hetgeen waarschijnlijk de verbittering uit onze kiesworstelingen verbant, is dat men hier niet ‘loopt’ voor vetbetaalde posten; een Townburgermeester is door de daad zelve dat hij gekozen is, de vertegenwoordiger van zijne Town in den ‘County Board’ of Provincieraad en krijgt voor onkosten van verplaatsing en verblijf 35 dollars voor het gansche jaar; de Schepenen zijn door hun ambt ook landmeters en krijgen 25 dollars; de schatten en schatbewaarder hebben iets of wat a rato zij te schatten of te bewaren hebben; de Townclerk heeft 60 dollars voor zijne jaarwedde en de vrederechters en politieagenten hebben 75 centiemen voor iedere zaak die onder hun beheer valt. Gij ziet, dit alles loopt niet hoog en daarom ook op den dag der kiezing grijpen de ‘loopers’ voor zulke ambten zich niet nijdig bij den kraag. Niet gelukken, daar is weinig aan verspeeld, en het volgend jaar kan men op nieuw ‘loopen’, want al de ambten zijn slechts voor éen jaar, behalve de bediening der vrederechters, die twee jaren duurt. Vier vrederechters zijn er wettelijk noodig in iedere Town, en ieder jaar worden er twee gekozen.

Vol spijt dat zulke eensgezindheid of beter eendracht, in ons Oud Vaderland bij de verkiezingen niet bestaan kan, gesp ik mijnen reiszak toe en vertrek ik naar St-Paul van waar gij verder nieuws moogt verwachten.

Menomenie, 12 *April* 1884.

C.P. VAN ANTWERPEN.

Boekbeoordeeling.

I.
Verhalen voor kinderen door Pieter Geiregat. Gent, Jul. Vuylsteke. Prijs: fr. 0.80.

Dat dit boekje eene 5e uitgaaf beleeft, getuigt reeds voor zijne waarde. Pieter Geiregat bezit het geheim om voor kinderen te schrijven, iets wat voorzeker geen gemakkelijk werk is. Wij zelf hebben deze verhaaltjes met genoegen gelezen en daarbij de overtuiging opgedaan, dat zij door onze kleinen gretig zullen ontvangen worden.

De schrijver weet den passenden kindertoon te treffen; geene gezochtheid, maar eenvoudigheid in taal en stijl; een juiste keuze van het onderwerp; eene manier van vertellen, welke de aandacht der kinderen geboeid houdt; ziedaar zoovele goede hoedanigheden, waardoor deze 25 verhaaltjes ten hoogste aanbevelenswaardig zijn.

Dit boekje van 104 blz., op dik papier met duidelijke letter gedrukt, zal als prijsboek veel dienst kunnen doen: ook onder dit opzicht moeten wij het den Vlaamschen onderwijzer ten zeerste aanbevelen.

En wie voor zijne kinderen een goedkoop maar nuttig geschenk koopen wil, schaffe zich deze *Verhalen* van Pieter Geiregat aan. Is het niet een onzer eerste plichten, aan de jeugd *onze* schrijvers te leeren kennen en waardeeren?

Mochten er velen gevonden worden, die dezen plicht begrijpen: de kinderboeken van den Gentschen novellist verdienen het ten volle.

II.
Gedichten van Jan van Beers. Volksuitgaaf. 2 deelen. Gent. Ad. Hoste. fr. 4 00.

Niemand zal van ons vergen, dat wij de gedichten van den hoofdman onzer Vlaamsche letterkunde breedvoerig bespre-

ken. Wie in Nederland kent Jan van Beers niet? Wie heeft geen genot gesmaakt bij het lezen of het voordragen van deze gemoedelijke poëzie, waarin zuiverheid van taal, juistheid van voorstelling, en schoonheid van vorm elkander de eereplaats schijnen te betwisten?

Het doel van deze bespreking is alleenlijk de aandacht te vestigen op de *goedkoopheid* dezer uitgave. En dat ze werkelijk goedkoop is, moge hieruit blijken, dat de twee deelen netjes en duidelijk gedrukt zijn, 288 en 262 bladzijden inhouden en de 4 verschenen dichtbundels van Jan van Beers bevatten, nauwelijk het 1e deel: *Jongelingsdroomen* en *Levensbeelden* en het 2e: *Gevoel en Leven* en *Rijzende Blaren*; derhalve ook den onslangs van de pers gekomen bundel, waaraan de vijfjaarlijksche prijs van Nederlandsche letterkunde werd toegekend.

Dat dergelijke uitgave slechts door eene ruime ondersteuning vanwege het lezend publiek mogelijk kan zijn, zal licht door iedereen begrepen worden. Alwie derhalve van goede boeken houdt, zal aan de *Gedichten* van Jan van Beers eene plaats in zijne boekerij willen inruimen. Het mag niet kunnen gezegd worden, dat wij onze eigene mannen minder achten dan de vreemdelingen, welke hier dag aan dag meer en meer binnendringen, en pogen onze dichters en prozaschrijvers op den achtergrond te schuiven.

Moge deze korte bespreking ertoe bijdragen om de betreurenswaardige kloof aan te vullen, welke ons lezend publiek nog immer van zijne nationale schrijvers verwijderd houdt. Moge eenieder, die het met onze letterkunde wel meent, erdoor aangespoord worden, om in den kring zijner bekenden werkzaam te zijn tot meerdere bekendmaking van hen, die ten nutte van ons volk belangloos de pen voeren!

FRANS DE GHENT.

Tentoonstelling van ‘Als ik kan.’

Dat de werken, in Mei l.l. door den zoo gunstig gekenden kring in de Verlat-zaal tentoongesteld, eene minder schitterende verzameling vormden dan voorheen, is licht te verklaren. Hadden onze jonge schilders geen gelijk, van hunne beste stukken te zenden naar de groote expositie? Er zijn verschillige leden van ‘Als ik kan,’ welke daar ginder tusschen hunne andere vakgenooten in 't geheel geen kwaad figuur maken. Jammer is het daarentegen, dat zoovelen hunne schetsen voor schilderijen willen doen doorgaan, en meenen, den aanschouwer door *het aantal* te moeten verbluffen. Het Antwerpsch publiek weet best, dat de jongere kunstenaars mannen zijn, die werken, en daarom is het nu oneindig beter voor hen, slechts te laten zien, *wat zij hunnen*, ware dat ook slechts een enkel stukje, maar een deugdelijk.

Behalve de drie beelden van Van Beurden, hadden negentien schilders niet minder dan negen en vijftig schilderijen bijeengebracht! Moet het dan nog gezegd, dat het allemaal in 't geheel geene meesterstukken waren?

M. Adriaenssens, die twee landschappen gaf, moet nog flink werken alvorens te kunnen uitblinken door stukken van waarde; daarentegen mag de *Schaarslijper* van M. Albrecht reeds eene goede schilderij heeten. De paarden van den heer Bos maken op afstand eenen gunstigen indruk, doch waar hij poëet wil zijn en ons *bij de wieg* brengt van een arm kind, slaat hij den bal deerlijk mis; men bemerkt, dat het geen onderwerp is voor zijn talent. M. Delgoffe heeft eene fraaie vaas met wilde bloemen tentoongesteld, en van de vijf stukken van den heer Brunin bezit het *dominospel* zeer ernstige verdiensten van kleur en licht. De honden van M. Boland zijn flink geschilderd, vooral die goedige waakhond, welke zijne huisgenoote de kat gewillig een gedeelte afstaat van hetgeen hem aan beentjes, graten en ander lekkers was toebedeeld. Ook de portretten - twee officieren - van den heer Bosmans hebben ons zeer bevallen. De heer De Wit is een onvermoeibare werker; hij had niet minder dan zeven stukken, waaronder echter slechts lof te spreken is van zijne *Timmerwerf te Baesrode*, hetwelk gunstig afsteekt bij al de andere, die zeker onbeduidend mochten heeten.

Plantijn 's huis in de 18^{e} *eeuw*, van den heer Delehaye, is eene schoone schilderij onder elk opzicht; onberispelijk geteekend, fraai en krachtig van kleur, zou zij de beste verzameling geene oneer aandoen. M. Hanno gaf ditmaal, behalve twee goede vruchtstukken, een tafe-

reeltje gelijk er de gekende kunstenaar Quitton gewoonlijk maalt: een paar doode vogeltjes tegen eene plank opgehangen; welnu, hij kan misschien zijnen voorganger nog eens evenaren. De heer Luyten is in het strijdperk getreden met een paar doeken van eenen buitengewonen omvang, net als wou hij den palm behalen door het gewicht in stede van door het gehalte; toch zijn het die stukken niet waaraan het publiek zijne voorkeur schonk; zijne kleine, van meer bescheiden aard, bevielen oneindig beter. Een jonge kunstenaar van groote verdiensten is kuiten kijf de heer Rul. Niet dat al zijne werken meesterstukken waren, maar hij had er toch twee, een *Moeras* en de *Beek*, die nevens de voortbrengselen onzer befaamde landschapschilders eene vergelijking eervol zouden doorstaan; vooral het eerste was uitmuntend. M. Rosier stelde twee fraaaie portretten ten toon, benevens een tafereel, *De Weduwe des kunstenaars* geheeten, hetwelk zich door hoedanigheden van teekening, licht en kleur zeer aanbevool. Eindelijk, last not least, hebben we de gewrochten van den heer Van Snick, want zoo mag ik ze wel noemen. Immers, verdienden zijne stukken alle vier geen plaatsken in de eene of andere verzameling? En zouden een Verhaert, een De Braeckeleer ze niet met hunnen naam hebben durven teekenen?... Daar hadt ge b.v. *De Vlaamsche Blokmaker.* Was er aan dien man met zijn roodbaaien slaaplijf en zijne bruine pet iets te verbeteren? Vormden teekening, kleur en licht, van hem en zijn werkhuis, geen geheel, dat volmaakt mocht heeten? Ook *Na 't eten* is flink geborsteld, zoowel als de *Vlaamsche Blokmakers*; beide stukken waren puikwerk, zoowel als het aardige *Op uwe gezondheid*, dat wij lang met genoegen beschouwden. Gaarne drinken wij op het heil des jongen schilders. Lang moge hij leven, om onze kunst met werken te verrijken als die, welke de kroon spanden in ‘Als ik kan’.

De heer Alfons Van Beurden had er twee schoone beeldjes in gebakken aarde. Zijn fluitspelende herder beviel ons bijzonder, en alwie mét het beminnelijk talent van M. Van Beurden bekend is - en wie is dat niet? - kan zich wel voorstellen, hoe voortreffelijk zijn werk uitgevoerd was.

Antwerpen, 16 *Mei* 1885.

J.F. VAN CUYCK.

Kroniek.

Letter- en tooneelkunde. - Prijskampen.

- De koninklijke rhetorijke maatschappij *Vreugd in Deugd*, van Lokeren, richt voor den winter van 1885-86, een tooneelprijskamp in voor drama en blijspel.

Al de tooneelmaatschappijen van het land worden tot deelneming uitgenoodigd; nochtans zullen er slechts zes tot den wedstrijd worden toegelaten. Den 1 Juli worden de inschrijvingen gesloten.

De volgende prijzen worden uitgeloofd:

DRAMA. - 1e prijs, 400 fr. en een zilveren verguld eermetaal; 2o prijs, 250 fr. en een idem; beste tooneelspeler en speelster: een zilveren verguld eermetaal.

BLIJSPEL. - 1e prijs, 225 fr. en een zilveren verguld eermetaal, 2e prijs, 125 fr. en een idem; beste tooneelspeler en speelster, een idem; best gezuiverde Vlaamsche uitspraak, prijs geschonken met medehulp van het *Willems-Fonds*, 75 fr. en een zilveren verguld eermetaal.

- We vernemen uit Breda, dat de rederijkerskamer *Vreugdendal* aldaar in den loop van den aanstaanden winter, te beginnen met October, een wedstrijd zal inrichten voor Zuid- en Noord-Nederlandsche tooneelvereenigingen.

Slechts 8 maatschappijen worden tot den prijskamp toegelaten. Vóor 1 Juli moeten de aanvragen tot deelneming ingezonden worden. Reeds 30 kringen hebben zich laten inschrijven.

De volgende prijzen worden uitgeloofd:

a. Drama, 1e prijs een massief gouden medaille en gl. 400; 2e prijs een idem en gl. 200; 3e prijs een verguld zilveren medaille en gl. 100, en 4e prijs een verguld zilveren medaille, benevens een idem voor den besten liefhebber en de beste liefhebster; *b.* blijspel, 1e prijs een massief gouden medaille en gl. 200; 2e prijs een verguld zilveren idem en gl. 100; 3e prijs een verguld zilveren medaille.

- Ziehier de titels der 29 kantaten in Nederlandsche taal, ingezonden voor den prijskamp van toonzetting voor 1885:

1. Eene bladzijde uit het roemrijk verleden. - 2. De jongeling en de doode. - 3. Afrika. - 4. Het geredde vaderland. - 5. Rupelcantate. - 6. Groeninghe. - 7. Zonder titel. - 8. De Gasthuisnon. - 9. Angelus. - 10. De windstorm. - 11. De slag der gulden sporen. - 12. Eertijds en nu, of de spoorwegstrijd. - 13. Het feest der dood. - 14. Stemmen uit het zuiden. - 15. Antwerpen heil! - 16. Halewijn. - 17 Der menschheid zegepraal. - 18. Kantate. - 19. Socrates. - 20. Een lied der liefde. - 21. Het Visschermeisje. - 22. Het onweder. - 23. De Zon. - 24. Bosschaert van Avesne. - 25. De priester. - 26. Broederliefde. - 27. Vredezang. - 28. Te Kortrijk (1302). - 29. In 't Elfenwoud.

De ingezonden kantaten in Fransche taal zijn ten getale van 31, waaronder niet min dan vijf over den Congo en Afrikaansche toestanden.

Ofschoon voor elke taal een bijzondere prijs wordt toegewezen, is de beoordeeling dezer 29 + 31 = 60 kantaten opgedragen aan een zelfde jury van zeven leden, zijnde ditmaal de heeren Benoit, de Burbure, Fetis, Gevaert, Samuel, Le Roy en Wagener.

De heer Ed. Marchal zal het ambt van Secretaris der jury waarnemen.

Die samenstelling der jury laat voor de Vlaamsche mededingers veel te wenschen over. Ten minste drie der zeven leden zijn onzer taal onmachtig en geen enkel lid staat in de letterwereld als Dichter aangeschreven. Daar waar het geldt zoo Nederlandsche als Fransche poëma's te beoordeelen, moesten bepaald alle jury-leden de beide talen grondig kennen, en naast de toondichters zouden ook een paar onzer verdienstelijkste dichters dienen te zetelen.

- Volgens den *Annuaire de l'Académie royale des sciences*, *des lettres et des beaux-arts de Belgique* voor het loopend jaar 1885, behooren tot dit lichaam de hiernagenoemde Hollandsche beoefenaars onzer Nederlandsche taal- en letterkunde, te weten:

de Heeren C. Leemans, te Leiden;
J.C. Nolet De Brauwere van Steeland, te Vilvoorden;
M. De Vries, te Leiden;
J.A. Alberdingk Thym, te Amsterdam;
W.J.A. Jonckbloet, te 's Gravenhage;

F.G.H. Campbell, te 's Gravenhage;
Joan Bohl, te Amsterdam;

waarbij nu onlangs gevoegd werd:
Nicolaas Beets, te Utrecht.
De genoemde heeren behooren allen tot de klas der letteren.
Voorts vinden wij in de klas der wetenschappen:
de Heeren C.H.D. Buys-Ballot, te Utrecht; en F.C. Donders, te Utrecht.
In de klas der fraaie kunsten, eindelijk, de Heeren R. Stang, te Amsterdam;
en C. Vosmaer, te 's Gravenhage.
De Heer Stang is buitenlandsch lid der afdeeling *Graveerkunst*, en de Heer Vosmaer van de afdeeling *Wetenschappen en letteren in hunne verhouding tot de fraaie kunsten.*
De afdeelingen schilderkunst, beeldhouwkunst, bouwkunst en muziek tellen geene Hollandsche correspondenten.
Terugkeerend tot de klas der letteren, vinden wij, op de 30 werkelijke en 10 briefwisselende binnenlandsche leden, buiten den onlangs benoemden Heer van Beers, geene andere leden, die eenigszins kunnen beschouwd worden als vertegenwoordigers der Nederlandsche letteren, dan de Heeren P. De Decker, te Schaarbeek, en P. Willems, te Leuven.
Het contingent der Nederlandsche taalkundigen en dichters is dus, vooral wat België betreft, zeer pover.
De herinrichting der Koninklijke Academie is, bijgevolg, eene dringende noodzakelijkheid, zooals de Heer Jul. Vuylsteke het reeds voor ettelijke jaren heeft bewezen in eene bekende brochure, welke thans - eilaas! - nog altijd evenzeer toepasselijk is als op het oogenblik dat zij geschreven werd. Want alle klachten dienaangaande zijn tot heden onverhoord gebleven.
Thans bestaat er, in eene andere richting, eenig uitzicht op verbetering van dezen toestand, door het ontwerp tot stichting eener Noord- en Zuid-Nederlandsche Academie, waarover onze Minister-President, de Heer Beernaert, onderhandelingen heeft aangeknoopt met de Nederlandsche Regeering.
- Sedert zijne inrichting, werd de vijfjaarlijksche prijs van Nederlandsche letterkunde aan de volgende schrijvers

toegewezen: Voor het tijdvak 1850-54 aan H. Concience: 1855-59 aan Prudens van Duyse; 1860-64 aan mev. Courtmans-Berchmans; 1865-69 aan H. Conscience; 1870-74 aan Tony Bergmaan; 1875-79 aan Pol de Mont; 1880-84 aan Jan van Beers.

- Naar men ons bericht, is eindelijk met het drukken van de handelingen van het Brugsche congres een begin gemaakt.

- Het werk in 2 deelen van Teirlinck-Stijns: *Arm Vlaanderen*, werd in *De Nederlandsche Spectator* van den Haag zeer welwillend besproken. Ook het *Nederlandsch Museum* bevat van dit werk eene uitgebreide bespreking door Max Rooses.

- De *Portefeuille* van Amsterdam bevat eene bespreking van Jan van Beers' laatsten bundel, welken de beoordeelaar verkeerdelijk *Flikkerende sterren* noemt, in plaats van *Rijzende Blaren.* Wijdloopig wordt daarin het gedicht ‘Bij den Hooiopper’ besproken en geprezen.

- Door den uitgever Ch. Ewings, te 's-Hage, is verzonden het 1e deel der volledige Romantische Werken van mevrouw Bosboom-Toussaint, waarvan hij het kopijrecht heeft verkregen. De uitgaaf zal in 25 deelen compleet zijn tegen gl. 1,90 per deel, in prachtband gl. 2.50, die de heer Ewings in 2 1/2 à 3 jaren hoopt af te leveren. Bij het *derde* deel (Het huis Lauernesse) wordt een door Arendzen geëtst portret van de schrijfster gevoegd. De schrijfster voegt een inleiding aan deze uitgave toe en de uitgever verbindt zich, het werk niet in prijs te verminderen. Wij behoeven niet te zeggen, dat eene dergelijke goedkoope editie in handig formaat aan de vele bewonderaars der schrijfster hoogst welkom zal zijn.

- Bij J.P. Revers te Dordtrecht zal eerstdaags verschijnen een roman van Mevr. Courtmans-Berchmans, en *Oud en Jong Brussel*, door Betsy Perk.

- Bij de heeren S. en W.N. v. Nooten te Schoonhoven, zal begin Juni een tweede goedkoope druk verschijnen van Tony Bergman's *twee Reisnovellen*, met een woord vooraf van Gerard Keller.

(*De Portefeuille.*)

- Een wonder van goedkoope uitgave zendt ons de heer H.D. Tjeenk Willink te Haarlem, nl. *Antwerpen en zijne merkwaardigheden*, naar het Fransch van Camille Lemon-

nier, 84 bladz. gr. 80., een werkje van fr. 0.75, keurig gedrukt en in zeer netten omslag en... versierd met achttien zoo enkele als dubbele goed uitgevoerde houtgravuren. Het werkje heeft met het oog op de Antwerpsche tentoonstelling bijzondere waarde, maar ook voor alle volgende jaren teekent het het oude en het nieuwe Antwerpen en de bevolking der stad, en maakt opmerkzaam op honderd zaken, die de gewone tourist onopgemerkt voorbijgaat. Het zal ongetwijfeld velen een hoogst welkom geschenk wezen.

Toonkunde.

- Ter gelegenheid harer 10e algemeene vergadering heeft de 'Nederlandsche Toonkunstenaarsvereeniging' op 24 en 25 Mei l.l. drie muziekuitvoeringen ingericht te Dordrecht. Van Zuidnederlandsche toonkunstenaars werd ten gehoore gebracht: Aria uit *Yolande* van Emiel Wambach; *Vlaamsche Dansen* van Jan Blockx; *Vier liederen* van H. Waelput; twee deelen uit de *Symphonie funèbre* van G. Huberti, en tweemaal het *Kinderoratorio* van Peter Benoit.

Het is vooral dank aan de heeren W.F.G. Nicolaï en C. van der Linden, Voorzitter en Secretaris der Vereeniging, dat aan onze komponisten zulk ruim aandeel in de jaarlijksche uitvoeringen geschonken wordt. Deze kunstbroederlijkheid schatten wij zeer hoog en wij hopen wel dat aan de Noordnederlandsche toonkunstenaars dezelfde gastvrijheid ten onzent zal bewezen worden. Het is niet meer dan plicht dat de banden, die ons, ook op kunstgebied, aan Nederland verbinden, nauwer worden toegehaald. Volgen wij derhalve het voorbeeld, dat de 'Toonkunstenaarsvereeniging' ons alle jaren geeft.

- Op de uitgeschreven prijsvraag der Nederlandsche Toonkunstenaars-vereeniging zijn tien antwoorden ingekomen. Aan de heeren M.A. Brandts Buys, te Zutphen voor zijn 20 oorspronkelijke liederen voor groote en kleine kinderen met klavierbegeleiding, en W. van Thienen, te Delft, voor zijn Sonate in C voor klavier, werd eene eervolle vermelding met premie van gl. 25 toegekend.

- Het Concert, op Maandag 25 Mei in de feestzaal der wereldtentoonstelling gegeven, onder de leiding van onzen Vlaamschen meester Peter Benoit, is onder alle opzichten prachtig geweest.

De verschillende stukken van het programma, waaronder de *Feestzang* van Van Beers, en de *Rubenscantate*, van Jul. de Geyter, voorkwamen, werden op keurige wijze uitgevoerd.

Voor de dichters en de uitvoerders was dit muziekfeest een zegepraal, voor de talrijke toehoorders een dag van ongemeen kunstgenot.

- Den 6 Juni l.l. hield de *Maatschappij tot bevordering der Toonkunst* haar 56ste algemeene vergadering te Haarlem.

Het boofdbestuur heeft onder andere het volgende vraagpunt behandeld;

'Of het niet gewenscht zoude zijn dat de Maatschappij pogingen aanwende, om in de bestaande leemte te voorzien, door deskundigen aan te moedigen tot hetsamenstellen van een werk over: *De uitspraak der Nederlandsche taal*?'

Deze vraag werd gesteld, zegt de *Amst. Ct.*, met het oog op 'het volslagen gebrek aan leerwijzen voor den zang, waarin meer bepaald de uitspraak onzer taal, met betrekking tot den zang, behandeld wordt.'

Tentoonstellingen.

- *Buda-Pest*, van 10 Augusti tot 30 September. Inzenden vóor 10 Juli, aan M. Chenne 5, rue de la Terrasse, Parijs.

Saragossa (Spanje) 1 September. De inzendingen moeten gedaan worden van 15 Juli tot 15 Augustus.

Amîens (Frankrijk) Van 28 Juni tot 31 Juli. Inzenden bij Guinchard et Fourniret, rue Lepic.

Biarritz. (Frankrijk) Voortdurende Tentoonstelling.

Haver. (Frankrijk) Van 1 Augusti tot 15 September; men kan inzenden tot 5 Juli.

Douai (Frankrijk) van 6 Juli tot 6 Augusti. Voor inlichtingen wende men zich tot het inrichtingskomiteit.

Limoux. (Frankrijk). Van 6 September tot 11 October. Vervoerkosten weg en weer voor rekening der Maatschappij. Voor verdere inlichtingen zich te wenden tot Mr Petiet, bestuurder der tentoonstellingen te Limoux.

Beeldende kunsten.

- We vernemen en melden met genoegen, dat de talentvolle Vlaamsche kunstschilder Emiel Claus, twee schilderijen verkochtheeft in het buitenland; zijn *Hoeve in Vlaanderen*, welke wij in de Brusselsche tentoonstelling bewonderd hebben, is in Westfaliën verkocht en

de *Zomer*, thans in den Parijschen Salon tentoongesteld, werd aangekocht door een liefhebber uit Amerika.

- De *Andromeda* en de *Bacchante*, twee schilderijen van Rubens, zijn door het Staatsbestuur van Pruisen aangekocht.

Deze stukken komen uit de beroemde verzameling van den hertog van Marlborough,

- Een jonge schilder, Theo. Van Rijnelberghe, heeft zijn tafereel *De Arabische looper*, aan de Belgische regeering verkocht.

- In de kamerzitting van 21 Mei sprak de H. Slingeneyer, volksvertegenwoordiger van Brussel, eene merkwaardige redevoering uit over de Vlaamsche kunst. Hij wees er dringend op, dat het hoogst noodig is onverwijld de Antwerpsche akademie herinterichten, en betreurt dat vele onzer schilders de Fransche richting volgen, en afstand doen van hun Vlaamsche karakter, zonder welk voor den Vlaamschen schilder geen roem te halen is. Hij las een brief voor, hem toegestuurd door eenige der bijzonderste onzer schilders, die hunne spijt te kennen gaven over het verminderen, van goevernementswege, der toelagen voor de schoone kunsten bestemd.

- Onze regeering heeft eene som bestemd, ontoereikend volgens eene bespreking in de kamers, om het oude kasteel der graven van Vlaanderen te Gent aan te koopen en te herstellen. Te dier gelegenheid mag zeker wel eens gevraagd worden hoe het gelegen is met de *herstelling* van het 'Steen' te Antwerpen. Het is moeilijk te gelooven dat er van *officieele* zijde pogingen zouden aangewend worden, om dit uiterst merkwaardige gedenkteeken van vroegere eeuwen te doen verdwijnen.

Nochtans is er, naar men zegt, in Antwerpen een komiteit gevormd om de *afbraak* van het Steen zoo mogelijk te beletten. Het is hoogst noodig de zaak flink aan te pakken en duchtig de handen uit de mouwen te steken tegenover het Droogstoppelsgilde, dat talrijk en machtig is, en welks aandringen wel invloed zou kunnen hebben aan hooger hand. Vele leden van dit gilde offeren zonder spijt een prachtig historisch gebouw op om er een... W.C. in de plaats te zetten, getuige het lieve, moderne dingetje, dat nu prijkt waar eenmaal de 'Blauwe Toren' stond. Zoo de

al verslindende draak ‘Politiek’ zich er maar niet tusschen mengt, dan is er hoop, bijzonder zoo het komiteit voor niets achteruit, gaat en eens flink doortasten durft, dat er op veler ondersteuning kan gerekend worden.

- Het nieuwe Rijksmuzeum te Amsterdam zal op 13 Juli a.s. ingehuldigd worden. Wegens gebrek aan toereikende geldmiddelen zal de reeds aangekondige optocht niet gehouden worden. Eene kantate, van J.J.L. Ten kate, muziek van Dan. de Lange, zal door 400 zangers en zangeressen uitgevoerd worden.

- De *Kunstkring* te Haarlem is daar gevestigd in het huis aan de Groote Markt, waar Bilderdijk overleden is. Binnen kort zal er een gedenksteen geplaatst worden, tot herinnering aan den dichter.

Vlaamsche belangen.

- Onder de studenten van de Hoogeschool van Leuven is eene *Oost- Vlaamsche Studentengilde* tot stand gekomen, welke reeds 120 leden telt. Met genoegen mogen wij hier ook aanstippen, dat de Vlaamsche Beweging bij studenten der *Alma Mater* dag aan dag meer verdedigers vindt. Onlangs heeft de Heer Ig. de Beucker, de gekende Vlaamsche hofbouwkundige, te Leuven eene voordracht gegeven over het *Vlaamsch in het onderwijs*, welke bij de studeerende jongelingschap een ongemeenen bijval heeft gehad. Spreker ontwikkelde vooral het plan tot oprichting eener Vlaamsche hoogeschool.

Ook aan de universiteit van Gent blijven de Vlaamsche studenten niet werkeloos. Het sedert jaren gestichte genootschap ‘'*t Zal wel gaan* heeft onlangs een echt vlaamsch feest gegeven, ter gelegenheid van de verschijning van zijn 24^{n} almanak. Reeds is eene 2^{e} uitgaaf van dit boekje verschenen, dat opgeluisterd is met het portret van Prof. Paul Fredericq.

- Het Algemeen Bestuur van het Willemsfonds heeft eenen omzendbrief aan de Nederlandsche schrijvers gestuurd, om tegen betaling van een zeker honorarium vlugschriften in te zenden van hoogstens 40 blz. over de Vlaamsche Beweging, de taalwetten van 1873, 1878 en 1883, de Vlaamsche kunst, de Vlaamsche gemeenten en gilden, onze Vlaamsche mannen; over handel, zeevaart, landbouw, vischvangst; onze huisdieren, onze Vlaamsche streken en steden, enz. Het

doel daarvan is den Vlaamschen geest bij onze bevolking wakker te schudden of levendig te houden. Daarom zullen deze vlugschriften op duizenden exemplaren worden verspreid. Wij hopen dat deze oproep door velen zal beantwoord worden.

- Op de laatste algemeene vergadering der bestuurleden van het *Davidsfonds* werden voor onzen taalstrijd belangrijke voorstellen ontwikkeld.

De Heer J. de Beucker drukte den mensch uit dat het hoofdbestuur de Bisschoppen zou verzoeken eene Vlaamsche katholieke hoogeschool te stichten, waar niet alleen de jongelingen der Vlaamschgezinde burgers onzes lands, maar ook van Noord-Nederland naartoe zouden stroomen. De heer F. De Potter (Gent) twijfelde ‘aan de mogelijkheid om de daartoe noodige geldmiddelen bijeen te krijgen en of het aantal leeraren, bekwaam om al de vakken de wetenschap in onze taal te onderwijzen, zou kunnen gevonden worden’ - De heer Mathot, onder-voorzitter, vroeg ‘dat de vrije gestichten de taalwet van 1883 zouden bijtreden. Men zou de Bisschoppen, de E.P. Jezuiëten en andere bestuurders van vrije scholen verzoeken, het onderwijs op den voet dier wet in te richten. - Hoogleeraar Willems (Leuven) oordeelde dat het noodig was door het eischen der kennis van het Nederlandsch voor het bekomen van openbare ambten in de Vlaamsche gewesten, de ouders de noodwendigheid en het nut van de studie dier taal voor hunne kinderen te doen voelen. De heer Willems wenschte eene wet in dien zin.

- De Zetternamskring heeft in zijne laatste zitting beslist eenen oproep te doen tot de liberale Vlaamsche letterkundige kringen uit de voornaamste steden van Vlaamsch-België, voor het oprichten van eenen bond tusschen die maatschappijen.

Het doel, welke deze kring daarmede beoogt, bestaat in:

1° Het bekomen der volledige uitvoering der gestemde wetten over het gebruik der Nederlandsche taal, door eene samenwerkende beweging der bijtredende kringen.

2° Het verspreiden onzer moedertaal, die onze tegenstrevers meer en meer trachten te miskennen.

3° Het bekendmaken der werkzaamheden van iederen kring in 't bijzonder, om des te beter in algemeene vergade-

ring de middelen te beramen om met den besten uitslag ons voorgestelde doel te bereiken.

4° Het houden van letterkundige avondstonden, beurtelings in een der lokalen der bijtredende maatschappijen te geven.

Nieuwe uitgaven.

PIETER GEIREGAT. Verhalen voor kinderen, In 8°, 100 blz. Gent, Jul. Vuylsteke

fr. 0.80

- *Antwerpen en zijne merkwaardigheden*, naar het Fransch van Camille Lemonnier. Met 18 platen en vignetten. In-8e, 84 blz. Haarlem, H.D. Tjeenk Willinck
  fr. 1.50
- VICTOR DE VEEN. Beknopte beoordeeling van *Rijzende Blaren* door Jan van Beers en van *De Nachtraven* door Aug. Snieders. Brussel, drukk. Xavier Havermans. In-8e, 40 blz. Antwerpen Jan Boucherij
  fr. 0,75
- CH. DICKENS. Groote Verwachtingen. 2 deelen in 8°, 204 en 208 blz. Gent. Ad. Hoste. Prijs per deel, met 1 plaat
  fr. 1.50
- PRUDENS VAN DUYSE'S. Nagelaten Gedichten, in 't licht gegeven door Florimond van Duyse, onder toezicht van Jan van Beers en Emanuel Hiel; 9e deel: *Vertalingen en Navolgingen* (Vervolg), Roeselare, De Seyn-Verhougstraete
  fr. 2.50
- *De Prijsvlucht uit Parijs.* Kluchtlied. Woorden van E.L. Bosch, muziek van F.H. - 6 blz. Gent, H.L. Stepman
  fr. 0 75

Blozende kriekske.
Door Isidoor Teirlinck.

‘'t Is goed verstaan, he?.. Wie den zot trekt, betaalt eenen pot genever,’ zei verwittigend, met de meest onaangename neusstem, boer Tiste, die, in de herberg den *Haan*, met een tiental gezellen te drinken zat.

‘Twee potten!’ verbeterde iemand, van uit eenen hoek der kleine gelagkamer.

‘En de koning geeft er bijgevolg vier...’ besloot een derde.

‘Ja ja, het dubbel!’

Het gezelschap wou dertien avond vieren en koning-trekken!

‘Hier is de brief!’ riep baas Flip - een dikbuikig ventje, kuiper van stiel - terwijl hij een blad met slecht gekleurde ruiters te paard en met karamelverzen ontvouwde.

‘Laat eens zien!’ beval boer Tiste, en hij rukte, vrij barsch, uit Flips handen het papier, dat men in Vlaanderen koningsbrief noemt. ‘Ja, verdoemd! het is een schoone brief!... Dat ik geleerd ware, ik zou hem aflezen... Wat mag er zoo al opstaan?... Heintje?...’ riep hij, ‘Heintje?...’

Boer Tiste, die hier bleek het hooge woord te voeren, was een middelmatig sterke man, van ruim veertig jaar, met baardeloos, langwerpig, altijd rood gevlekt aangezicht, met leelijke kalfsoogen, welke uit den kop puilden, met overgroote kin en immer bezeeverde mondhoeken. Het eenigszins naar achter hellende voorhoofd liep in den neus over en dezes topje, dat gloeiend blonk, bewees ten klaarste, dat boer Tiste noch bier noch jenever versmaadde. Zijne houding, zijne manier van spreken, alles bij hem bewees, dat twee hoofdgebreken - domheid en verwaandheid - hem kenmerkten.

Heintje, tot wien hij het woord richtte, was een vlug, gebocheld kereltje, de gazet van het dorp, eene soort van buitenfilozoof. Heintje leefde van zijne renten. Deze klommen niet hoog; doch daar hij zich alleen, zonder familie, op de

wereld bevond en slechts voor zijn eigen zorgen moest, kon hij met zijn klein fortuintje - een vijftigtal duizend frank, eene aanzienlijke som voor den buiten - gemakkelijk toekomen. Immer lustig en welgezind, iedereen met bijtend woord aanvallend, overal bij elk feestje aanwezig, werd hij wel is waar door niemand bemind, doch ook door niemand gehaat en door allen geduld. De dorpelingen vermaakten zich graag met hem. Voor een tiental jaar - hij telde er nu een of twee en dertig - studeerde hij op de hoogeschool van Leuven, had er evenwel niet veel goeds uitgestoken en kwam met eene lichte bagaadje oppervlakkige geleerdheid naar huis. Sedert dien droeg hij eenen bril zonder veeren, eenen neusnijper. De vrienden en kennissen, de geburen, de geldbezitters noemden hem kortweg Heintje; doch de werkers, de wroeters groetten hem zeer bedeesd en zegden immer Mijnheer Henri. Eene groote beroemdheid, in de streek, had het bultenaartje verkregen door sommige liedjes, welke hij aaneenstooten kon en in de herbergen voordroeg. In een woord, Heintje was een argeloos, vroolijk kereltje!

‘Heintje?’ herhaalde Tiste, terwijl hij, zonder de pijp uit den mond te nemen, eene klad speeksel op den blauwsteenen vloer kletste; ‘lees hem eens af.’

‘Ba ba! hij is veel te lang,’ sprak een jonge boer, Fielke van het Eksterhof, ‘en daarbij, ge kent den brief van buiten. De koning staat er op en de secretaris, de speelman, de bode, de biechtvader en de zot ook al... Dat weet ge toch wel, boer Tiste?... 't Is immers dezelfde van vóor honderd jaar!’

‘Fielke heeft gelijk,’ bevestigde Heintje en trippelde nader; want het mannetje ging of stapte niet: hij huppelde als een geitebokje.

‘Of 't mij gelijk is!’ zei Tiste en hij braakte eenen vloek. ‘Blozende Kriekske, Blozende Kriekske!’ riep hij en zijne neusstem klonk onaangenamer, ‘neem uwe scheer en snijd de lootjes af!’ Tiste gebood altijd en beleefdheidsvormen kende hij niet. Was hij niet de rijke bezitter der Meierhoeve, ginder achter het Vinkenboschje?

‘Ja, boer Tiste, ik kom,’ antwoordde eene krachtige vrouwestem; ‘ik kom... ik moet de lamp wat lager draaien... ze is aan het rooken en het glas zou kunnen springen.’

De petroollamp met glazen bol hing aan den bruin gerookten dwarsbalk, in het midden der herbergkamer. Er brandde

maar één licht, zoodat in de hoeken eene halve duisternis schuilen bleef. Ja, inderdaad, de wiek stond te hoog en de vlam rookte. De jonge vrouw - ze was nochtans boven de vijf en twintig - sprong op eenen stoel en draaide de lemmet lager.

Treze Borneels - zoo heette ze - was eene gespierde dorpsmeid. Men zag het, terwijl ze daar op den stoel stond en de klaarte haar bescheen, hoe de roode armen in de omgesloofde mouwen spanden! De huid van de hand blonk niet fijn en malsch; ze toonde honderden kleine schubbetjes, door de koude er op gebeten; want de deerne moest niet alleen de klanten bestellen en de tapzaal in orde houden, ze moest ook de koe en het verken drank en voedsel verschaffen, de melk uit den uier trekken, de stallen zuiveren. Broeders noch zusters konden haar helpen, zij had er geene; hare moeder lag lang reeds in het graf; en haar vader bleef den heelen dag in zijnen kuiperswinkel.

Kriekrood glansde haar gelaat en op het dorp schonk iedereen haar den lieven naam van Blozende Kriekske! Ja, Heintje de bultenaar had gelijk, wanneer hij lachend beweerde, dat men aan hare gloeiende kaken een solferstekje aansteken kon.

En welke oogen! Ze straalden, daar in het lamplicht, als de edelste robijnen! En in het harte van hoevele jongens deden die bruine kijkers geenen minnegloed vlammen? Dicht, bijna vergroeid welfden er zich de zwarte wenkbrauwen over.

Regelmatig verhief zich de neus en hij verbrak de rondheid van het aangezicht. Het was waar: het meisje had eenen breeden mond; doch als de lippen zich tot eenen glimlach vormden, bemerkte men twee rijen goed gevormde, sneeuwwitte tanden.

Zie eens, terwijl ze daar de wiek lager draait, hoe de wollen boezemdoek onder de drukking der borsten te springen dreigt; hoe hare sterke heupen den geruiten rok en den blauwen voorschoot omhoog duwen; hoe haar gespierd been en haar bogige voet van onder den kleedzoom en uit den lagen holleblok kijken komen!

Ja, zonder twijfel, eene kloeke deerne - in haar slach en vooral in hare omgeving eene schoone vrouw!

‘Waar is de koningsbrief!’ vroeg ze, van den stoel springend.

‘Hier, Blozende Kriekske!’ antwoordde de neusstemmige Tiste, die naar haar toeging, heur het papier toereikte en haar met beestachtigen lust in de lenden neep.

‘Maar, boer Tiste toch!’ zei het meisje, half gram de wenkbrauwen fronsend. 't Was verduiveld wel, dat hij boer Tiste heette en de herberg hem toebehoorde; anders zou het meisje zeer goed geweten hebben wat te doen: want koen was Blozende Kriekske en meer dan een onbezonnen jongeling, die het gewaagd had met haar op eene onbehoorlijke wijze te jokken, had het te zijnen koste ondervonden.

Had boer Tiste het op Blozende Kriekske gemunt? Voor niemand toch zou de verwaande landbouwer zich van den stoel opgericht hebben - uitgezonderd voor mijnheer den pastoor of mijnheer den onderpastoor - en nu deed hij het voor de herbergdeerne!

Heintje, die het nijpen van Tiste gezien had, liep naar eenen sterken kerel, die, met den linkerarm op de buisstaaf der stoof geleund, met de dampende pijp tusschen de tanden in den anderen hoek zat. Het bultenaartje schopte tegen den voet van den zwijger en fluisterde hem spottend toe:

‘Pierke.... heb ge 't gezien? Boer Tiste zal u den baard afdoen. Let maar op, jongen.’

‘Wacht maar. Heintje, wacht maar... 't leste is 't beste,’ klonk zacht en kalm de stem van den aangesprokene. Ja, 't was verwonderlijk, hoe zulke struische jongen zulke aangenaam tonende klanken voortbrengen kon! In evenredigheid van zijn lichaam zou zijne stem als eene klok moeten galmen hebben - en ze was vol, ja, doch uitnemend zoet. Toch trilde ze een weinig, terwijl een gevoel, wellicht van woede, zijne trekken verwrong en hij heimelijk de lippen toekneep. Hij klopte de asch uit de uitgerookte steenen pijp, vulde deze opnieuw, en stond recht, ten einde op de schouwplaat een solferstekje te nemen. Nu eerst bemerkte men hoe groot en kloek de jongen was: zijn kop reikte tot over het gepijpte schouwkleed en in lengte overtrof hij voorzeker al de aanwezigen.

Zoolang hij ter schole ging, groeide hij traagjes op en daarom noemde men hem Pierke - Pierke van den bakker, dewijl zijn vader dezen stiel uitoefende Doch, als hij tegen de twintig kwam, schoot hij, in eens om zoo te zeggen, lang op

en werd hij, op den tijd van een jaar of vijf, een echte reus. Niettemin bleef hem de verkleinnaam Pierke bij. Hij sprak niet veel, antwoordde met korte zinnen, vooral wanneer hij noch geroerd noch gejaagd was, en ging als een zwijger door. Armen en beenen en schouders, kop en hals, handen en voeten, alles stond in verhouding met zijne gestalte, zoodat Pierke alles behalve leelijk mocht genoemd worden. Te meer, niemand bezat scherpere, meer glansende oogen dan hij.

'Pierke is de sterkste gast van de wereld! Onze Samson!...' bekrachtigde meermaals Heintje, die er fier op was met hem naar de naburige gemeenten te gaan drinken en er met iedereen te gekscheren. Wie zou er Heintje durven aanvallen hebben, als zijn vriend Pierke hem vergezelde?

Om te vechten maakte de jongen echter weinig gebruik van zijne macht - veel om te werken! Hij was bakker even als zijn vader. Eene zaak deed hij met hartstocht: jagen!... Niet met een gewoon geweer, met schroot geladen - maar met de Flobert-karabijn, waar steeds een kogel op zat.

'Met een geweer schieten, dat kan iedereen, "besloot Pierke;" ik schiet met kogels!'

En of hij schutter was!

Eenen vliegenden vogel, eenen loopenden haas miste hij niet! En het was nog geen jaar geleden, dat hij tegen boer Tiste voor eene halve ton bier wedde, dat hij den bek van den torenhaan zou afschieten!... Zeker, de torennaald der kleine kerk - eene groote kapel! - klom niet hoog; toch scheen het geene kleine zaak!... Welnu, Pierke won de wedding!... Sedert dien heugelijken dag draaide het haantje bekloos, naar alle winden. Ja, iedereen, op het dorp en er rond, kende die geschiedenis!

''t Leste is 't beste!' herhaalde hij tot Heintje, en hij stak aan.

'Of het slechtste!' schertste het ventje; 'ge zult wachten tot het kalf verdronken is.'

Intusschen had Blozende Kriekske de loten gesneden en gevouwen. Ze lagen in haren schoot.

'Wie leent er mij zijne muts?' vroeg ze.

Tiste bood de zijne aan - een fijne pet van zwarte zijde - doch het meisje deed of zij het niet gezien hadde, nam Pierkes hoofddeksel en sprak:

‘'k Heb er al eene!... Wie trekt er het eerst?... Allo, gij, Pierke!’

En allervriendelijkst lachte zij hem toe. Hij lachtte tegen, bedankte haar met eenen vlammenden blik en zei:

‘Ik wil wel, Blozende Kriekske.’

Koesterden zij voor elkander iets in hun harte?

Pierke trok.

‘Wel wel!’ kreet het kleine bultje. ‘Pierke is biechtvader... Allerbest: een biechtvader moet kunnen zwijgen... en Pierke kan zwijgen.’

‘Of hij zwijgen kan!’ bevestigde boer Tiste.

En allen schaterden het uit van het lachen.

Nu trokken de anderen.

Welk gewoel rond het herbergmeisje, welk geduw en gejok?... Iederen wilde vóortrekken. En welk gelach en geschater als een briefje uitkwam! De aardigste kwinkslagen wisselden elkander af, gemengd met grove vloeken en gemeene uitdrukkingen.

‘Ik ben poortier!’ riep een der drinkebroers. ‘Weest maar gerust, jongens, ik zal u niet te vroeg aan de deur zetten... Wat staat er op?’

En hij las, half haperend:

> ‘Dat zij mij niet vele kwellen
> Door wat dikwijls hier te bellen!
> 't Waar mij schade, zoo men weet,
> Daar gij allen drinkt en eet!’[(1)]

‘Dat is nog al goed gezeid!’ riep Tiste.

‘Hier is de zanger!’ zei Fielke, terwijl hij zijn lootje ontvouwde. En luidop neuriede hij hetgeen er op stond:

> ‘Mijne stemme zal niet klinken,
> Mag ik niet te voren drinken!
> Want ik ben heel droog van borst,
> Daarom laaft eerst mijnen dorst!’

‘Neem!’ lachte Heintje en hij gaf Fielke zijn glas over. ‘De kalvers moeten den vinger hebben om te drinken... maar ons Fielke niet!...’

‘'t Zou er nog aan ontbreken!’ zei Fielke, die den drank naar binnen goot.

(1) Uit eenen ouden koningsbrief.

‘Lees het 'nen keer af, Treze!’ vroeg baas Flip aan zijne dochter, terwijl hij haar zijn briefje overhandigde. En het meisje, dat een weinig lezen kon, las met vaste stem:

‘SCHENKER!
Ben ik eenen goeden schenker,
'k Mag ook wezen goeden drinker:
Alle beide wel gedaan,
Kan hier geenszins kwalijk staan!’

‘Ha ha!’ lachte boer Tiste; ‘baaske is schenker!.. Dat moet toch eens wel lukken, he!’

En zoo ging het tot schier al de loten genomen waren. Dat was er een spel - echt vermakelijk!

‘Waar blijft de koning?’ vroeg Tiste, die nog niet getrokken had, ‘Hij blijft, verdoemd, zoolang in Pierkes klakke steken!... Laat mij trekken: ik zal, ik, er hem gaan uithalen!’

Zeer ruw met de ellebogen stootend, baande hij zich eenen weg tot vóor Blozende Kriekske, nam een lootje, opende het. Hij reikte het aan Heintje over, met de woorden:

‘Wat staat er op, Heintje?’

Maar deze had het reeds gezien. Hij schreeuwde het uit:

‘Koning!... Tiste, ge zijt koning!.. Proficiat!... Leve de koning!’

En het ventje declameerde het opschrift:

‘Schoon de wereld staat in roere,
Zal ik geenen oorlog voeren
Uitgenomen als 't moet zijn,
Tegen bier of brandewijn!’

‘Proficiat!... Leve de koning!’ klonk het van alle zijden.

Pierke alleen sprak niet: in schijn onverschillig aan alles wat gebeurde, blies hij dichte dampwolken uit zijnen mond omhoog.

‘Gedronken!’ En hier vloekte Tiste, dat het kraakte. ‘Gedronken!.. Blozende Kriekske, neem de jeneverpan... en een potje gebrand!... En een beetje rap!...’

‘Eerst voortgeloot, boer Tiste... er zijn nog drij briefkens,’ merkte een weinig koeltjes het meisje aan, terwijl zij de muts naar Heintje uitstak.

‘Waar mag de zot blijven?’ brabbelde baas Flip.

‘Hier is hij!’ schalde Heintjes stemmetje. En luidop las het bultje af:

> ‘Wijs te zijn en zot te schijnen,
> Doet al menigmaal verdwijnen
> En verkeeren in gestreel,
> Groote twisten en krakeel.’

En het kereltje huppelde lachend en boertend rond.

Weldra stond de pan, vol jenever, op het vuur. Broodsuiker werd er in gedaan en als de drank een weinig verwarmd en geroerd was, stak Blozende Kriekske den wijngeest in brand. Knallend schoot een lange, kronkelende, bleekblauwe vlam in de hoogte - een soort van Bengaalsch vuur, dat het gelaat van de deerne paars verfde.

En daarna ging het luidruchtiger toe. De wildste drinkebroers dansten en liepen rond. Tiste bleef in den eenen hoek, Pierke in den anderen zitten. Vier der stilsten speelden een whistje, terwijl ze met genoegen den heeten gesuikerden jenever uitslurpten. Blozende Kriekske had werk om, met nen tinnen lepel, de glaasjes der klanten vol te scheppen. De drank ontbond aller tong: men lachte, jokte of zong... Zelfs Blozende Kriekske deed mee: van tijd tot tijd proefde ze een druppeltje en dit verhoogde den blos harer wangen.

Nat en glibberig werd de vloer, van drank en speeksel. Tabaksrook bezwangerde de lucht. De lampen en de gloeiende stoof maakten het, binnen, stikkend en warm, alhoewel het buiten hard vroos.

Reeds meer dan eens, dezen avond, was Tiste naar den toog getrokken, als Blozende-Kriekske er iets verrichtte. Stil fluisterde hij haar een dubbelzinnig woord in het oor, boertte soms luidop of greep naar de bestellende deerne. Deze antwoordde niets of slechts met tegenzin. Eenmaal zelfs zei ze, dat iedereen het hooren kon:

‘Boer Tiste, ge moet mij gerust laten... dàt wil ik niet!’

En in den hoek, immer in dezelfde houding, met den linker arm, op de buisstaaf, zat Pierke te smoren en te zwijgen. Heel gram zag hij er juist niet uit, ofschoon hij zich niet te vermaken scheen.

Heintje drentelde rond, van den eenen naar den anderen gezel, en spotte met iedereen. Wat zonderling kereltje!

Tot den baas zei hij:

‘Welnu, baas, gij hebt u schenker getrokken, niet waar?.. Schenk maar in en drink u maar zat... 't Is Dertienavond, drink u maar zat!...’ En stiller: ‘Kijk eens, hoe boer Tiste rond uwe dochter draait... Laat ze er mee trouwen!’

En tot Tiste schertste hij:

‘Zijt ge tevreden, koning van het luilekkerland?... Dat Blozende-Kriekske koningin ware, he?... Zie eens naar Pierke: hij bekijkt u zoo scheef!’

En tot Pierke fezikte de kapoen:

‘Ge zit u daar weer dood te zwijgen, he?... Zou men niet zeggen, dat Blozende Kriekske boer Tiste al verdragen kan!... Zou ze hem en de duitjes krijgen?’

En de guit trippelde naar de kaartspelers toe, klapte in hun spel, noemde een aas of een vrouw of een twee, maakte de kamaraden woedend, zonder acht te slaan op de onaangename woorden, welke men hem naar den kop slingerde.

En de jenever koelde in de glaasjes niet!

Iedereen werd vroolijker, uitgelaten... uitgenomen Pierke, die immer rookend en zwijgend in zijnen hoek zat.

Dacht hij niet na?

Ja, de jongen zag Blozende Kriekske doodgaarne... Zij, ze wist het... Had hij het haar, op de laatste kermis, niet gezegd?... Ja, hij herinnerde het zich: 't was op kermismaandag! Zij, Blozende Kriekske, stond achter den toog, zooals nu... Er was veel volk in huis en het meisje had het zeer druk... Toch vond Pierke gelegenheid en schepte hij moed genoeg om de deerne toe te fluisteren: ‘Blozende Kriekske, ik zie u gaarne... wilt ge met mij vrijen?’ Daar vroeg een klant juist een glas bier. Blozende Kriekske bestelde en antwoordde op Pierkes vraag niet. Evenwel bemerkte de bakkerszoon, hoe het stijgende bloed haar rood gelaat nog rooder verfde. En daar ze, toen ze weder achter den toog stond, niets zegde, vroeg Pierke eene tweede maal, doch bedeesder: ‘Wilt ge?’ Stil, heimelijk stil viel het van hare lippen: ‘ja!’ Blozende Kriekske beminde dus ook Pierke!... O wat voelde de jongeling zich gelukkig!... En nu, nu zou ze haar woord verloochenen?... Hem verlaten voor dien leelijken Tiste, die land en goed bezat?... Ja ja, het scheen den jongeling - de mensch stelt zich altijd het slechtste voor - dat het meisje, heden op Dertienavond, zoo weinig tegen hem

sprak... dat ze Tiste, in zijne onbetamelijke handelwijze, niet ten volle afkeurde... En waarom dronk ze zooveel jenever - Blozende Kriekske had reeds vier druppelkens geledigd, Pierke had ze opgeteld - en waarom lachte ze zoo met iedereen?...

Maar ach, het hart van Blozende Kriekske kweekte verdriet - en dat verdriet wilde zij verbergen!... Dronk zij daarom geen glaasje meer?... Scheen ze daarom niet een weinig lustiger?... Ja, dezen morgen had haar vader heur over boer Tiste gesproken, die met haar trouwen wilde... Boer Tiste, de eigenaar der herberg, de rijke bezitter van het Meierhof trouwen, met haar, de arme kuipersdochter!... En vader had er bijgevoegd, dat het zoo moest zijn!... Kon zij een beter huwelijk uitdenken?... Zij - Blozende Kriekske boerin op het Meierhof!... En wat erger was: indien zij weigerde, zou boer Tiste hen doen verhuizen met aanstaanden Mei!

Doch van dit alles wist Pierke geen woord en op het voorhoofd van het meisje kon hij het niet lezen. Wel knikte zij soms den jongen tegen of zond hem een vriendelijk woord: 't vermocht echter niet Pierke gunstiger, vroolijker te stemmen; zwijgend, denkend, rookend bleef hij in zijnen hoek zitten. Dat er iets gaande was, dit bevroedde hij al te goed... dit zegde hem zijn minnend hart... en dit pijnigde hem zeer.

Daar scheidden de kaartspelers uit en ze schaarden zich bij de andere pooiers.

De vreugde steeg ten top!

In eens vroeg Blozende Kriekske.

‘Er moet iets gezongen worden!.. Toe, Heintje... zing ons een lied!’

Heintje was half muzikant en, zooals reeds gezegd werd, een vierde dichter. Lief galmde zijn snipperig stemmetje niet: maar hij kon de waar goed verkoopen en oogstte, telkenmale hij iets voorzong, bij die eenvoudige buitenlieden, voor wie het weinige veel schijnt, grooten bijval in. Het verzoek van Blozende Kriekske vleide zijne eigenliefde - want de man had eigenliefde, ofschoon hij het in geen geval bekennen wilde en zich als filozoof liet doorgaan. Waar leven de menschen, die geene eigenliefde bezitten? Noem eene daad - goede of slechte - welke niet uit eigenliefde gepleegd wordt?

En allen juichten:

‘Ja ja, eens gezongen, Heintje!’

Alleen Pierke vroeg niets: immer smoorde hij voort en van tijd tot tijd ledigde hij zijn glaasje.

‘Welnu.’ beloofde Heintje; ‘als iedereen het wil, als Blozende Kriekske het gebiedt, zal ik zingen. 't Is een nieuw lied, zulle... een uit het fijne pak... Het lied van... van...’

Hij aarzelde.

‘Van...?’ vroegen sommige gasten.

‘Van de vlooien!’ voltooide het ventje lachend.

‘Ha ha, van de vlooien!’ schaterde boer Tiste. Ook de anderen giegelden en schokten.

‘Hebt gij het gedicht!’ vroeg boer Tiste zoo maar dom weg.

‘Of ik het gedicht heb?’ herhaalde Heintje en misprijzen, gekwetst eergevoel lagen in zijne stem. ‘Al wat ik zing, heb ik gedicht. Voor wien neemt ge mij dan?’

‘Ja ja.. ge moet u daarvoor geen kwaad bloed maken’ verbeterde Tiste; ‘begin liever.’

Het kereltje sprong op eenen stoel - als hij in eene herberg zong, sprong hij op eenen stoel - liet den neusnijper vallen en zong met emphase:

Lestmaal als ik lag te slapen[1]
Op een zacht en pluimen dons,
Kwamen duizend zwarte knapen
Zonder bas of violons!...
Dansten daar ten allen kant
De kwadrilles heel galant!...
Sprongen, schoven, liepen, gleden,
Stampten op al mijne leden
En ze beten mij zoo sterk -
't Waren vlooien, zoo ik merk!

O vervloekte helsche dieren,
Looze vlooien, slim gebroed,
Zwarter als de zwartste mieren,
Voedseltrekkers uit ons bloed!...
't Vuilste broedsel van de lent
Zijt gij, slimme duivelsbend!
Menscheneters, billeschrabbers,
Nachtrustbrekers, vleeschbekrabbers,
Zwarte prikkers, kwaad geslacht,
Spoken van den helschen nacht.

(1) Uit een oud liedjesboekje.

Dat ik al 't gevlooi kon krijgen,
Dat er in de wereld is;
'k Zoude ze aan malkander rijgen
En zoo brengen naar de smis;
'k Sloege ze op het aanbeeld plat
En ik zou nog boven dat
Hen dan in de vijze steken,
Allen hals en beenen breken
En, tot welverdiende straf,
Vijlen al hun tanden af!

En als nu het bultje dat liedje - van eigen factuur - ge zongen had, ging er een helsch rumoer op. Er waren er, die prosten van het lachen, stampten en dansten van vreugde! Ja, Heintjes lied kreeg veel bijval! Ook zag het mannetje, met welgevallen, van op zijnen troon rond.

'Daarop moet eens gedronken worden!' gebood boer Tiste; 'op de gezondheid van Heintje!'

En al de drinkebroers herhaalden in koor:

'Op de gezondheid van Heintje!... Gedronken!'

Allen - uitgenomen Pierke, die, immer met den linkerarm op de buisstaaf, zwijgend te rooken zat.

'Blozende Kriekske, nog eene pan jenever!' gelastte de boer van het Meierhof, terwijl Heintje, vlug als een hondje, van zijnen zangersstoel wipte.

En Blozende Kriekske zette nog eene ferme pan op het vuur en stak ze in brand. Was het geen Dertienavond?

'Maar, Heintje, "waagde het de baas;" hebben de vlooien wel tanden?'

'Tanden?...' snauwde het ventje hem toe; 'tanden?... Hoe zouden ze anders kunnen bijten, dommerik?'

Een overluide schaterlach vertolkte de goedkeuring van iedereen. Ja, dat Heintje moest naar zijne woorden niet zoeken! Was hij niet 'opgestudeerd'?

En zoo, al zuipende en buizende, duurde het tot middernacht!

Die menschen, welke zich, in den dag, doodzwoegden op land, in stal of werkhuis, hadden zich eens recht deugdelijk vermaakt!

O jenever, brandende gloed, wat bant gij zorgen en droefheid!

Helaas - in schijn!

‘'t Is tijd!’ verwittigde het herbergmeisje; ‘allen naar huis!’

‘'t Is tijd!’ herhaalde brabbelend baas Flip, die, men merkte het wel, een sterreken op had; ‘ja ja... 't is tijd?.. jongens, slaapt allemaal wel!’

Er werd betaald, ten afscheid een slaapmutsje geknipt en de eene na den andere toog naar huis.

Pierke bleef tot Tiste wegging: ze waren beiden de laatsten. De boer neep, in het voorbijtreden, des meisjes kin, terwijl hij met zijnen zeevermond wenschte:

‘Slaap wel, Blozende Kriekske, tot morgen!’

Blozende Kriekske antwoordde niets; Pierke liet zijne tanden knarsen. Hij sprak echter geen woord, zond zelfs geenen goeden avond tot de deerne. Doch toen hij buiten kwam, greep hij met de rechterhand boer Tiste bij de borst, hief hem als eene pluim in de hoogte, wees hem den kerktoren, die een weinig verder in den kouden maneschijn glansde en blies den boer in de ooren:

‘Tiste, tot ziens... ik zal u spreken... tot ziens!’

En zachtekens zette hij Tiste op den vervrozen sneeuwgrond. En daar Tiste, over dien zonderlingen uitval gansch verslagen, niet te verstaan scheen, zei Pierke, meer bedaard, op ieder woord steunende:

‘Aan Blozende Kriekske zult gij niet meer komen... neen, niet meer komen!... Zij is de mijne!... Ik heb ginder...’ en hij toonde het torenhaantje... ‘den bek van dien vogel afgeschoten... vergeet het niet!’

En daarmede stapte hij naar huis - dit stond een hondertal meters verder - en onder zijnen zwaren voet kraakte de sneeuw.

In den *Haan* sloot men de deur met den grendel dicht.

Tiste bleef een oogenblik staan en hij waagde het enkel voort te gaan, wanneer hij den tred van Pierke niet meer hoórde.

En als de boer, bedwelmd door den genoten drank en door den onverwachten aanval van Pierke, de poort zijner hoeve openstak, preutelde hij:

‘Den bek van den vogel afgeschoten?... Zou hij mij?...’ En niet gerust gesteld sloeg hij den vinger vóor het voorhoofd. ‘Begrepen!... Ja ja, de kerel schiet goed... goed en juist!.... Of het gekend is!’

(*Het slot in de volgende afl.*)

Poëzie.

I.
Verjaring.

Het is nu juist een jaar geleden:
Ik stond hier, Bertha, aan uw zij;
Ik lachte op u en gij op mij,
En beî-ons harte was te vreden.

'k Herken de plaats waar we ons bevonden,
Hier onder 't loof van 't sparrenbosch;
Hier kleurde uw wangjes de eerste blos,
Hier mocht mijn hart uw hart doorgronden.

Een hart, dat als een bron van deugden
Zich uitstortte in mijn teêr gemoed,
En mij deed baden in een vloed
Van weelde, toen we ons saâm verheugden!

Een volle jaarkring is verstreken:
'k Sta hier ter zelfde plaatse weêr,
Maar, ach, 'k vind Bertha hier niet meer,
En 't is me alsof er stemmen spreken:

‘Ziet gij gindsch kruisje niet, ontzinde,
Dat zich verheft op 't doodenveld?
Daar rust, in eeuwgen slaap gekneld,
Uw hartsvriendin, uw zielsbeminde.’

En 'k stap, met wankelende schrede,
Om troost te zoeken op haar graf:
Daar liepen vrij mijn tranen af,
En 'k zuchtte: o Bertha, rust in vrede!

GUSTAAF RENS.

Ledeberg (*Gent*) 1885.

II.
De kongreszuil.

Zij rijst daar reuzensterk omhoog
Voor 't fierheid-stralend volkenoog,
En heft in 't hemelruim den Vorst,
Die onze ontvoogding staven dorst!...

En aan den voet dier trotsche naald,
Staan onze ‘Vrijheên’ afgemaald!..
Daar staan ze in maagden, forsch en schoon,
Met eedle fierheid op de koon,
Aan 't gaande en komend volk ten toon,
Als op der eeuwen grootheid troon!...
En leeuwen liggen voor hun voet,
Tot zinnebeeld van hoede en moed!...

Bij dit gezicht voelt 't hart zich sterk!..
Doch denkt men dan op Staat en Kerk,
Op machtbejag van leek en klerk, -
Op recht en plicht en geesteslicht
Waaruit men vaste volksmacht sticht, -
Dan zucht men stil bij die kolom:
‘'t Zijn beelden slechts, en kil en stom!...’

Doch vrijheid is geen ijdele droom!
Ze ligt in 't hart, maakt mannen vroom,
En, ware leeuwen, zonder schroom,
Zijn wij, de mannen koen en stout!
Wij weten hoe de vrijheid houdt!
En waken, worstelen moeten wij
Tot eens ons volk zich voele vrij,
  En groot en vrij
In al zijn doen en streven zij!...

P.P. DE NYS

Komen, 1885.

III.
Harkplanken.

Op het graf van Theofiel Verschueren.

Ik zoek naar 't eenzaam plekje
Waar Hij begraven werd,
De koene Vlaamsche strijder,
Dit braaf, rechtzinnig hert.

Vergeefs, geen bloem noch krone
Wijst mij het dierbaar pand;
Ach! zelfs geen houten kruisje
Werd op zijn graf geplant.

Tusschen duizend, duizende dooden
Ligt hij daar verloren, de Vrind;
En dit is het loon van zijn streven
Voor Vlaanderen, door hem zoo bemind.

En dit is het loon van zijn lijden,
Voor Vlaanderens guldene taal,
Bespot, gehoond en verstooten
Voor vreemden klank en praal

En dit is het loon van zijn waken,
Zoo menigen, menigen nacht,
Voor Vlaanderens heiligste rechten,
In boeien geklonken, versmacht.

Tril in uw graf, o! Vlaamsche strijder,
Ter wijde kimme klimt het morgenrood
Der vrijheid. In Vlaanderen geen lijder,
Geen treurklacht meer! Verdwenen is de nood!

Uw geest blijft in ons midden zweven,
Uw woord viel op geen' barren grond,
Het schonk den zwakke kracht in 't leven,
En sprankelt heilzaam Vlaanderen rond.

Ach! ligt uw laatste rustplaats dan verloren,
Wij, jonge telgen, vinden die wel weêr;
En eens... eens planten wij naast Hallaers grijzen toren,
Een eerzuil op uw grafsteê neêr.

Want heilig blijven ons de broeders,
Die streden voor waarheid en licht,
En door hunne zalvende woorden
Ons hebben geleerd en gesticht.

Want heilig blijven ons de broeders,
Die streden voor vrijheid en land,
Daarvoor hun bloed en hun leven
Steeds mildelijk hebben verpand.

Want heilig blijven ons de broeders,
Die streden met geest en gedacht,
Neen, nooit zal hunn' schimme verzinken,
In 's graven duisteren nacht.

PHIL. CALUWAERT.

IV.
Hendrik Conscience herdacht.

‘Neen! thans moet hij naar Vlaandren, 't droef ontaarde,
Opdat hij 't weer oud Vlaandren worden leer:
En, is die taak, die 'k Hem voor 't laatst bespaarde
Vervuld, dan keer hij tot zijn moeder weer [(1)]...’
(De Geest van 't Vlaamsche Vaderland tot
Antwerpens maagd, bij het vertrek van Conscience, in 1856).

JAN VAN BEERS.

Hij kwam en blonk gelijk de star bij zomernacht;
Hij kwam en schoof den nevel weg, die 't grootsch voorheen
Omhulde, en gansch het Vlaamsche Keerlenras verscheen,
In al den glans van zijne dapperheid en macht.

Hij kwam en loeg gelijk de jonge lentezon,
Die streelend zacht de sluimrende aarde wakker kust.
Het zaad gedijen doet, dat in de vore rust
En alom levensweelde koestert, liefde en won.

(1) In 1857, werd Hendrik Conscience commissaris voor het arrondissement Kortrijk benoemd, en vestigde zich in die hoedanigheid, in de Guldensporenstad.

Hij kwam en stichtte een volk, dat leeft voor eigen schoon;
Hij wierf een trouwe schaar, hem volgend op zijn spoor.
Gezegend blijv' zijn zoete naam alle eeuwen door,
Vereerd, aanbeên gelijk een koning op zijn troon.

Hij ging - 't geweten rein - zijn zending was volbracht:
Hij leerde Vlaandren lezen; 't milde zaad van deugd
En waarheid Hem ontvallen, kieme vol van jeugd
En brenge vruchten voort, tot 't verste nageslacht!

JACOB STINISSEN.

Kortrijk, 1885.

V.
't Is aan u.....

O! zulks verzoet mijn dichtersmart!
O! zulks verheugt mij 't Vlaamsche hart!

Ledeganck.

't Is aan u, mijn lieflijk meisje, dat ik thans dit dichtje wijd;
Gij alleene kunt mij schenken wat ik anderen benijd.
Ik kom 's morgens dikwijls dwalen bij den eersten zonneschijn
Om uw lieve stem te hooren. - Och, kont gij de mijne zijn!
Liefste, gij schijnt nog te slapen als het haantje lang reeds kraait;
Als de landman op de velden reeds zoo vlijtig ploegt en zaait,
Als de vogel zit te kweelen in het liefelijke bosch,
Als ik zelfs reeds lange neerzit op het zacht fluweelen mos.

'k Wacht den stond dat gij zult komen, en mij brengt den morgengroet.
'k Wacht dien stond, zoo afgebeden, en voor 't hart zoo wonderzoet.
Dorst ik u dan maar bekennen dat ik u bemin zoo zeer,
'k Stortte ras voor uwe voeten mijne liefdebede neer!
Maar mij wordt de moed ontnomen... 'k zet mijn weg dan angstig voort,
'k Wensch u enkel goeden morgen, en ziedaar mijn eenig woord!
En zoo moet ik met mijn liefde weer alleen naar huis toegaan.
'k Vraag het mij als ik terug keer: Waarom ben ik blijven staan?

Velen zien mij alle dagen op den weg waar 't meisje woont,
En zij hebben 't goed geraden, dat in mij de liefde troont.
O, kon zij het ook maar weten! doch ze weet het wel misschien,
Dat ik hier kom ommedwalen om haar lieflijk beeld te zien.
'k Zal 't haar toch wel eens bekennen, want het kan niet langer zijn,
Dat ik hopeloos blijf dwalen met mijn wrange liefdepijn.
En wanneer ik dan zal weten dat zij zelve mij bemint,
Zal ik haar gelukkig maken, 't goede, 't edel, 't goddlijk kind.

ISIDOOR ALBERT.

Gent, Juni 1885.

VI.
Twee sonnetten.

Conscience.

Toen 't Vlaamsche letterveld nog woest en braak lag,
en 't arme volk, verstoken van de bron
van licht, 't vermogen niet begrijpen kon,
dat opgesloten in zijn eigen spraak lag,

bracht Franschlarij den Vlaming meengen kaakslag;
op eens verscheen, gelijk een levenszon,
Concience, een reus, die aller harten won,
en voorbereidde tot een grootschen wraakdag.

Dan sidderde verbastring op haar troon,
als blindgebliksemd door het echte schoon,
Dat schielijk haar zoo dreigend glansde in de oogen.

En wordt nog steeds verdrukt de moedertaal,
mag immer 't Fransch op menig voorrecht bogen,
toch is nabij de dag der zegepraal.

Van Beers.

Conscience's Leeuw riep wakker 't Vlaamsch geslacht,
't wou langer niet een slaaf van 't Zuiden wezen;
en zangers, als bij tooverslag verrezen,
bekampten kloek den zwarten geestesnacht.

Doch, gloorde Dichtkunst dra in morgenpracht,
wie, na 't vernuft, dat Vlaandren leerde lezen,
wordt als van Beers zoo hoog, zoo waard geprezen?
Wien reiner lof en hulde toegebracht?

Hij wist zoo meesterlijk 't gemoed te ontroeren.
de ziel naar hooger sferen op te voeren
in menig heerlijk, diepgevoeld gedicht.

Een eeuwge roem ligt in zijn werk besloten;
en prijkt zijn beeltnis niet in brons gegoten,
hij heeft in 't hart des volks zijn troon gesticht.

LEONARD BUYST.

Brussel 1885.

VII.
Huiselik.

Zondagnanoen. Een blauwe Junihemel
en warme zonneglans. Vóór 't open raam,
het rugje naar den bloemhof, zit en slaapt,
gebonden in haar' stoel, ons eerste kind,
sinds gist'ren acht maand oud. Het hoofdje nijgt
op 't linker schouderken; 't een' handje hangt
bewust'loos op den stoel, en laat op elk
roosverwig vingertjen een kuiltje zien,
dat i k vast kuste, zoo de moeder niet
met streng gelaat mij afwees... 't Ander drukt,
als was 't een schat, een lepeltje aan het hert,
en 't popje hangt, aan 't eindje van haar touw,
juist naast den voet des lieven, poez'len slapers
- En niets weerklinkt. Aan mijne voeten slaapt
mijn kleine hond, half in een' kring gedraaid,
het snoetjen op de voorste pootjes. Buiten
bloeit, door den wind bewogen, 't hooge gras
vol geel en wit gebloemt, en rond het dak
piept hier en daar een musch 't eentonig liedje,
of klapt een enkel bladjen in den wingerd.
Rooskleurig danst een straal de kamer rond,
bemaalt met streep bij streep en brons en staal,
en uit mijn hoekje volg ik 't spel des lichts,
en 't rustig ademhalen van mijn kind.

POL DE MONT.

1883.

Onze dichters vertaald.

Aus ‘Vom baume der Erkenntniss’ von Pol de Mont. ‘Nicht in den kalten Boden’.

I.

Nicht in den kalten Boden der Erde,
Nicht in das lichtlos Dunkel des Grabes,
Nicht in des Sarges luftleere Enge,
Bergt meine Larv', die Wittwe des Lebens. -
Muss ich erzittern bei dem Gedanken:
Boden, auf dem ich wandle, einst schliessen
Hände von Lieben grausam in dich mich!
Augen, die jahrelang euch gebadet
Fröhlich in Licht und Wonne, euch drückt der
Finger des Freunds einst zu, nichts dann seht ihr,
Nichts, als die Nacht, die Fürstin der Tiefe.

Süsse Geliebte! Frau, einst geweihte
Mutter durch mich, ihr blühenden Sprossen,
Schäkernd gepflückt zur Seit' ihr in Lebens
Garten, löscht aus, vergesset mein Bildniss;
Nimmer gedenkt des Munds, der den euren
Drückte mit Küssen. Gar zu entsetzlich,
Wenn Phantasie, im Malen geschäftig,
Tief in dem Grab das schändende Werk des
Tods' euch enthüllte...

II.

- Fort, der Gedanke!
Fort! und in Höhen send' ich die Blicke.

Licht, dich anbet'ich! Licht, sollt das Leben,
Schien dort kein Licht, des Lebens wohl werth sein?
Brüder, was raubt ihr das Licht euren Todten?

Glostet kein Funke himmlisschen Lichts im
Herzen des Menschen? Kehrt er, die Hülle
Lassend, zu Dir nicht, - wie du auch heissest,
Welch deine Macht sei, Brunnen des Ursprungs,
Gott den wir suchen! -
Du dann, o Erdleib,
Du, der mit Kraft des Aethers dich nährtest,
Du, der aus allen Poren, begehrlich
Ströme der Luft einschlürftest, warum dann,
Armer Verstossner, wurdest der Raub du
Ewigen Düsters?

Weiss wohl, des Grabes
Decke die Blum' schmückt; stets nur, mir war's, als
Ob aus dem Blick ihr, kummervoll trübe
Spräche des Todten Sehnen nach Taglicht,
Oft ein Gesâusel hört'ich, ein Jammern:
Offen! gebt Luft! gebt Licht! denn wir leiden.

O! Im Namen des Schönen, mir Gottheit!
O! Im Namen der Kunst, die mir Cultus!
O! Im Namen des Lebens, der Liebe,
Wahrt vor der Schmach des Grabs meine Hülle!
Feu'r, das Prometheus stahl dem Olympos,
Göttliche Zeug'kraft, wohnend in Gluthen,
Höre mein Fleh'n und küssend verzehr' mein
Morsches Gebein einst, Flamme, geliebte!

III.

Zeit, von der Fabel g o l d e n geheissen,
Zeit, da Gebiet'rin einzig Natur war,
Zeit, da Gesetzbuch, Schwärmer und Priester
Nicht in Unordnung Ordnung verkehrten,
Neidenswerth du in göttlicher Einfalt!
Siehe... im Westen neigt sich die Sonn', in
Glühende Strahlen hüllt sie die Dün', wo
Pomphaft und stumm mit weh'nden Cypressen
Schreitet ein Zug..
In Nähen der Klippe
Schwanket des Todten Barke; mit Blumen

Kränzte die Hand von Lieben den Mast, ein
Bette von Rasen polstert sich auf und
Kaum ruht er aus, der Greis, auf der weichen
Scholle, da regnet es Fülle von Rosen,
Breitet sich würz'ger Thymian zum Bahrtuch.
Weinend der Sohn nun raffet zwei Kiesel
Schläget dann Feu'r, ein Funke entzündet
Eilig die dürren Blätter, die sammelt
Er um den Todten...
Los ist das Seil: in
Strömenden Goldglanz treibet das Schriff nun
Seewärts; die Flammen küssen mit glüh'nden
Lippen den Schläfer, bläuliche Wölkchen
Steigen, wie Schwäne, purpur berändert,
Auf zu dem Himmel...

IV.

Nicht in den kalten
Boden der Erde, nicht in das lichtlos
Dunkel des Grabes, nicht in des Sarges
Luftleere Enge, bergt meine Larv', die
Wittwe des Lebens! Dorten, wo zahllos
Welten im All sich wiegen und lodern,
Sonnen sich schwingen, kehr' zu des Aethers
Göttlichem Urborn, reinlich durch Feuers-
Flamme geklärt, was einstmals der Stoff band.
Dann, sei's des Morgens Lächeln, das thaue
Dir auf das Lager, sei es der Sterne
Tröstende Helle, küssend dein Antlitz,
Dann, o geliebte Frau, einst geweihte
Mutter durch mich, ihr blühenden Sprossen,
Schäkernd gepflückt zur Seit ihr in Lebens
Garten, - von Hoffnungsfittich getragen,
Such'eure Phantasie den ersehnten
Wiederseh'ns Ort. - Nur nicht in den kalten
Boden der Erde, nicht in das lichtlos
Dunkel des Grabes, nicht in des Sarges
Luftleere Enge! - *Dort, wo die Dichtkunst*
Göttern ihr Reich wies - hoch in dem Sternmeer,
Inmitten des Lichts!

HEINRICH FLEMMICH.

Freiburg, i/B.

A Pol de Mont.

Le soir tombe. Il fait noir. La pleine fait silence.
Un berger veille, assis près du troupeau dormant.
Son regard suit dans l'air la fumée, en cadence
S'élevant d'un foyer où s'éteint un sarment.

La cime des ormeaux tout à coup se balance.
Le feu mouvant crépite et semble un diamant
Qui sous un air plus vif se gonfle lentement.
Puis rouge, vers le ciel une flamme s'élance.

Ami! j'ai lu ton oeuvre, et l'amour des clartés
Se mourant doucement dans mon âme trop lasse,
Au soufle de tes vers qui surgit et qui passe,

Se ranime, et mon coeur, las des réalités,
Brûle pour la beauté d'une plus vive flamme. -

Fraternité de l'art, o pur et saint dictame!

L. VAN HEUVERSWIJN.

Pas-en-Artois, 1883

Eenige Schoonheden onzer Moedertaal. Beknopte Bespiegelingen voorgedragen door Edward Ipers, *in de letterkundige Vereeniging Jan Frans Willems te Antwerpen.*

Tweede stelling.[1]

Glansrijk schittert aan de schoonheidskroon onzer Dietsche moedertaal de eerste van de vier perelen, die wij ons voor oogen willen leggen: de klare, juiste uitdrukking der gemoedstoestanden. En hoeveel helderder nog zal de tweede blinken, die wij nu eenige stonden uit hare schatkist nemen om er den luister van te bewonderen.

Met de gemoedsgesteltenissen gaan de lichamelijke bewegingen, om zoo te zeggen, op gelijken tred, alhoewel de laatste meer vatbaar zijn voor de zintuigen. Wat er in den geest, in het hart, in den wil ook gebeure, het komt zich buiten in het lichaam verraden en, ontdaan van allen geheimen vorm, bloot en openbaar zich vertoonen bij middel onzer lichamelijke bewegingen; en vermits wij, bestaande van den eenen kant uit een denkend en voelend deel, van den anderen kant uit een stoffelijk deel dat tot werktuig dient aan het eerste, onze denkbeelden en gevoelens uiterlijk moeten aan den dag brengen om die klaar en duidelijk aan anderen kenbaar te maken, zoo ligt het buiten twijfel, dat zulke uitdrukkingen veel nauwkeuriger en vatbaarder worden, als de gemoedsgesteltenissen juist nagebootst worden door de bewegingen des lichaams. Heeft de kunstschilder niet te vergeefs een prachtig tafereel voor zijne vindingrijke inbeelding hangen, als zijne handen onbekwaam zijn om het bij middel van kleuren op het doek te brengen? En de toondichter, hoort hij niet te vergeefs een zoet maatgeluid voor zijnen

(1) Zie de 3e aflevering, blz. 120 en volgende van dezen jaargang.

geest galmen, als het speeltuig hem ontbreekt om de opgevatte klanken in de lucht te doen hergalmen? Dan eerst wordt hij kunstenaar door de kunst van aan anderen het schoone mede te deelen, dat tot hiertoe in de verborgene diepte van zijn vernuft werd opgevat.

Schoon is eene taal, die juist en nauwkeurig de gesteltenissen van geest, hart en wil kan nabootsen, maar schooner nog zij, die de lichamelijke bewegingen, met die gesteltenissen in verband, klaar en gepast kan weergeven; zoo voldoet zij 't begrijp en 't gezicht, het inwendig en het uitwendig licht op eenen en denzelfden stond.

En dit kan onze rijke Dietsche spraak beter dan eenige andere. Tot bewijs daarvan moet ik slechts eenen oproep doen aan uw geheugen en u dingen zeggen, die gij kent sedert lang; en vermits in zaken van schoonheden er geene bepaalde rangschikking kan bestaan, moet ik mij vergenoegen met slechts eene handgreep van die schoonheden te vatten, en ze een voor een ten toon te leggen.

Elke werking van den geest staat gelijk met eene beweging; als een vlinder fladdert hij links en rechts door het ruim, neen, snel als de bliksemschicht doorklieft hij den afstand in een oogwenk, en hij leeft dan in het Noorden, dan in het Zuiden, dan in het Oosten, dan in het Westen, dan op den top van den Vesuvius in Italië, dan op de boorden van den Kongo in Afrika, van de Mississippi in Amerika. Er is geene menschenspraak, die volledig al die bewegingen kan voorstellen in woorden; er is er echter ook geene, die het zoo volledig kan, als onze Dietsche Moederspraak.

'Gaan,' ziedaar het hoofdgedacht van elke beweging, van elke verandering van plaats of bezigheid: wij '*gaan*' *naar huis*, gelijk wij '*gaan*' *schrijven.* Zulke uitdrukkingen vindt men dus noodzakelijk in alle talen; maar welke taal kan dit enkel gedacht voorstellen met zooveel verscheidene beelden, met zooveel juistheid als de onze? Dit 'gaan' wordt bij ons niet alleen 'opgaan, afgaan, bovengaan, ondergaan, doorgaan, weggaan, teruggaan, vergaan, enz.. maar om juist onze bewegingen uit te drukken kunnen wij dit beeldeloos gaan laten varen, en wij kunnen, *treden*, zachtjens gaan, *stappen*, moedig gaan, *trappen*, spoedig gaan, *sluipen*, stillekens gaan; willen wij onze beweging verhaasten, dan zullen wij *loopen*,

eene uitdrukking die in alle talen bestaan moet; wij echter kunnen vergelijkenissen nemen om dit '*loopen*' beter voor te stellen, wij kunnen *vlieden*, *vliegen*, *vluchten*, en dan doen wij den vogel na; wij kunnen ook *ijlen*, *heensnellen*, en dan doen wij den pijl na, die losgaat uit den boog, en daarbij hebben wij zoowel als andere talen het woord '*spoeden*', dat zonder beeld ons eene snelle beweging voorstelt.

Is onze beweging traag, dan zullen wij *wandelen*, *drentelen*, *kuieren*, *slenteren*, enz.

Is onze beweging onregelmatig, dan kunnen wij *manken*, *hinken*, *struikelen*, *wankelen*, *stronkelen*, *strompelen*, *kruipen*, *spartelen*, *schoorvoeten* en *hompelen.*

Wilt gij eene beweging voorstellen van den eenen kant naar den anderen, gij kunt *zwieren*, *zwaaien*, *zwenken*, *laveeren.*

Maken wij onze beweging van beneden naar boven, dan kunnen wij niet alleen *klimmen*, naar ook *klouteren*, *klefferen*, *stijgen.*

Moeten wij van boven naar beneden komen, dan kunnen wij niet alleenlijk '*vallen*,' maar ook '*neerstorten*' duiken, stuiken, tuimelen, dalen.

Ik wil hier eenige regels mededeelen uit het leerdicht 'Bekoringen en Zege' van den te vroeg geknakten en weinig gekenden dichter F. De Voght, waar ik verleden jaar een tiental regels van aanhaalde. In dit zelfde meesterstuk moest hij in tonen en nabootsende woorden eene beweging uitdrukken van het hoogste tot het diepste. Hoe hij zulke wendingen in maatgeluid voorstelde, dat kan ik u niet wedergeven in woorden, maar hoe onze rijke Dietsche moedertaal hem ter hulp kwam, en hem zijne begeesterende tonen in gaf, dat kunt gij beoordeelen uit zijne juiste en levensvolle verzen:

> Als sterren
> Daarboven verwerren,
> Dan dwalen ze ver, en
> Dan vallen ze diep;
> Maar dieper nog stuiken
> In 't hellewaarts duiken,
> Die 't dichtvuur misbruiken,
> Dat God in hen schiep.

Zij vliegen zoo hoog toch, die Franschen, met hunnen keu-

rigen dichter Alfred de Musset, en als een toonbeeld van schoone uitdrukkingen halen zij uit zijne schriften de volgende regelen:

> Le coeur de l'homme vierge est un vase profond;
> Lorsque la première eau qu'on y verse est impure,
> La mer y passerait sans laver la souillure.
> Car l'abîme est sans fin et la tache est au fond.

Wij bekennen allen, dat zulke beeldende spraak hart en geest vergenoegt, maar wat hemelbreed verschil toch tusschen hetgeen de franschsprekenden hier eene schoonheid moeten noemen, en de juiste, korte, beeldenrijke bewegingen, die onze De Voght in ongeveer hetzelfde getal woorden, dank aan den rijkdom onzer taal, kan voordragen.

En wat is toch in zich zelve al die schoonheid, tenzij verscheidenheid van de eenvoudige beweging, aangeduid door het woord '*gaan*' veranderen van plaats of van werking.

Wel is waar heb ik tot hiertoe nauwelijks een spleetje geopend in het doek, achter hetwelk onze Dietsche spraak onder dit opzicht hare kostbaarheden verbergt; van de algemeene beweging 'gaan;' moest ik nu komen tot de bespiegeling van onze andere stoffelijke bewegingen en van die der natuurverschijnsels; het zou hier de plaats zijn om aan te stippen, hoe mijn oog kan '*zien*' maar ook terzelfdertijd '*blikken*, *vonkelen*, *staren*, *pinken*, *lonken*,' enz., hoe mijn oor kan '*hooren*,' maar ook terzelfdertijd kan '*luisteren*, *tuiten*,' hoe de zon '*schijnt*' maar ook terzelfdertijd '*schittert*, *blikkert*, *straalt* en *glanst*; hoe de wind kan '*blazen*' maar ook '*loeien*, *huilen*, *suisen*, *ruischen*, *fluiten*, *bulderen*,' de regen *vallen*, maar ook *druppelen*, *kletteren*, *plassen.* Die uitdrukkingen echter, alhoewel zij klaar en juist de bewegingen voorstellen, behooren beter te huis, of wel bij de *klankennabootsende* woorden, die later hunne beurt zullen hebben in onze bespiegelingen, ofwel bij dien talrijken stoet van nabootsende woorden, op welke ik nu uwe aandacht vestigen wil, en die onze Dietsche spraak niet alleen als vergelijkbaar, maar zelfs als onovertrefbaar naast de oude rijke talen doen plaats nemen.

Geroemd, ja, worden de twee oude talen, de Latijnsche meer nog dan de Grieksche, omdat zij eenen zekeren vorm aan hunne werkwoorden kunnen geven, en zoo bij de werking

of bij de beweging twee gedachten kunnen voegen, te weten de *herhaling* of de *voortduring* van de werking of de beweging. De hedendaagsche talen, aan die twee oude ontleend, hebben hier en daar nog wel eenen zweem van die schoonheid bewaard, (gelijk in het Fransch '*voltiger*,' van 'voler,' letterlijk het latijnsche 'volitare' van 'volare;') zij gebruiken die echter zoo schaars, dat men zelfs in hunne taalkundige boeken die vormen niet als bijzondere schoonheden aangemerkt vindt.

Onze oude, rijke Dietsche taal bezit al die schoone vormen, zoowel als de oude talen. Wij hebben vormen om onze werkingen en bewegingen voor te dragen als *herhaald* en *voortdurend*, en die vormen zijn zoo klaar, zoo nabootsend, dat zij door zichzelven die bewegingen voorstellen.

Dit punt verdient wel eenige stonden onze aandacht.

Daareven was er spraak van het woord *trappen.* dat nabootsend eene zekere verandering van plaats aanduidt. Wilt gij nu die beweging als *herhaald* en *voordurende* voordragen, gij hoeft daartoe geenen volzin te maken; gij hebt ons schoon woord '*trappelen*' dat onder éénen vorm nabootsend, die aanhoudende beweging voor den geest en voor de oogen brengt. Neemt nu uwe toevlucht tot onze welluidende klankverwisseling, en gij vindt '*trippelen*' ja zelfs '*trempelen.*'

Hoe keurig, hoe lief, is dit alles! Wat rijke bron van schoonheden voor onze dichters! Ook is het geenszins te verwonderen dat zij in hunne schriften, zoowel als de ouden, alle bewegingen, in ongedwongen vorm kunnen uitdrukken.

Het zij mij geoorloofd terloops daarvan een voorbeeld hier in te lasschen.

De latijnsche dichter Virgilius drukt de beweging uit, gemaakt door de pooten van eene bende loopende paarden. In zijne vertaling van Virgilius poogt de Fransche dichter Delille diezelfde beweging na te bootsen, en hij schrijft als volgt:

> 'Et les pieds des chevaux, qu'un même ordre rassemble,
> Vont tombant, remontant et retombant ensemble.'

Die zinsneden is voorzeker welgelukt als nabootsend, maar hoe verwrongen en hoe onnatuurlijk komt dit alles ons voor,

als wij Tollens hooren zingen, eenvoudig weg en zonder eene les bij de ouden te moeten halen:

> Te viervoet, trappelend, stap voor stap,
> Reed Ridder Egmond door de heide[1]

Of wel Vondel als hij zegt:

> De kleppende ysre hoef van viervoetige draveren
> Vertrappelt in 't gelidt den grond, dat velden daveren
> En stuiven waer men draeft[2]

Schrage geeft ook een schoon voorbeeld op, hoedanig men in verzen de beweging van dravende paarden en hunnen stilstand kan beschrijven.

> Zijn paarden die, schichtig, door weiden en velden,
> Door heggen, door struiken en beemden heensnelden,
> Vervaarden, en hielden in vollen galop op.[3]

Bij uitstek heeft Le Francq van Berkhey insgelijks de onderscheidene bewegingen des paards beschreven. Men hoore... wat zeg ik! men zie:

> Hij springt op, hij springt neer, op 't prikkelen der sporen
> Als hij pruischt, briescht en druischt, dan rekt hij zijne ooren
> Hipplende en tripplende, trippende trap,
> Zoo runikt en grunnikt hij bij elken stap;
> Zwiert den staart tegen de aard, bij 't moedige mennen;
> Stout en fier, slaat hij vier uit de steenen bij 't rennen,
> En jaagend en vliegend, langs velden en paên,
> Raakt pasjes de grasjes en topjes der blaên.
> Zoo snel als de wind en vlug als de tijden
> Mag hij met Apollo, om 't waereldrond rijden.[4]

Dat zijn wel wezenlijk de bewegingen van dravende paarden.

In onze bewegingen kunnen wij niet alleen '*trappelen*,' en '*trippelen*' wij kunnen ook '*stronkelen* en *struikelen*' zijnde tegen eenen '*stronk*' of '*struik*' met de voeten aanstooten; wij kunnen niet alleen '*hinken*' maar ook '*hinkelen.*' niet alleen '*duiken*' maar ook '*duikelen*'

(1) Tollens gedichten, bladz. 14.
(2) Vondels Eneas, bladz. 398.
(3) A Schràge. Grondig onderwijs in de dichtkunde, bladz. 65.
(4) Le Francq van Berkhey. Tael- en dichtkunde; bladz 66. 1e deel.

gelijk wij kunnen '*huppelen*' (ik denk van *up* of *op*, gedurig opspringen) en '*tuimelen*' en '*strompelen*,' ja wij komen uit de '*wieg*,' maar weldra kunnen wij '*wiegen*' en '*wiegelen*' en '*wiggelen*' en '*waggelen.*' Wat verscheidenheid in vormen en klanken! En zijn wij na al die bewegingen gedwongen te '*zitten*,' het zal ons ook geene moeite kosten in eene vergadering te '*zetelen.*'

Gemakkelijk zal iemand, een weinig in de taal ervaren, opmerken, dat men niet voor alle zulke woorden een wortel kan aanduiden; een groot getal dezer woorden dienen alleenlijk om door hunnen vorm eene beweging of eenen klank na te bootsen.

Zonder moeite, zien wij data '*wentelen*' de verlengde vorm is van '*wenden*,' in verband met '*winden*,' eene beweging rond een voorwerp maken. Even rechtstreeks leiden wij '*slingeren*' af van '*slang*,' '*stijgeren* van '*stijgen*' '*strengelen*' van '*streng.*' '*kronkelen*' van '*krom*' of bochtig, '*bedelen*' van '*bidden*,' aanhoudend vragen. Zoo ook hebben wij van 'sprank' of '*sprenk*' ons '*sprankelen*' en '*sprenkelen*,' van '*ram*' werktuig om te beuken, '*rammen*' en '*rammelen*' om een aanhoudend gedruis uit te drukken, van '*blik*' '*blikken*' en '*blikkeren*'; van '*schot*' '*schieten*' '*schitteren*', stralen schieten; van '*klank*' '*klinken*' '*klingelen*'; van '*menig*' (meer dan eenig of een) '*mengen*' en '*mengelen*'; van '*kant*' '*kanten*' (van den eenen kant op den anderen brengen) en '*kantelen*'; van '*dwars*' '*dwarrelen*' (dooreen vliegen); van '*bron*' of '*born*' gelijk in bornput '*bornen*'[1] en '*borrelen*'; van 'haak' haken en hakkelen; van drop, droppen en droppelen; van smaak, smaken, smakken en smikkelen; van schuim, schuimen en schommelen, om schuim voort te brengen; van greep, grijpen en grabbelen.

Ziet eens hoeveel andere keurige woorden wij echter in onze taal hebben om herhaalde en voordurende bewegingen voor te stellen, zonder dat wij zoo juist hunnen wortel kunnen aanduiden, omdat zij enkel of wel eene beweging of wel den klank der beweging nabootsen. Zoo kunnen wij '*drente-*

(1) Zoo noemt Bilderdijk in het 'Waarachtig Goed' het menschenhart:
'Die altijd "*bornende*" aar van onuitputbre smart.'

len' en '*slenteren*,' '*knabbelen*' '*beknibbelen*' en '*babbelen*,' '*prevelen*' en '*fezelen*' '*bébberen*' '*sidderen*' en '*slibberen*,' '*troetelen*,' '*kittelen*,' en '*snuffelen*,' zoo kan onze mond '*mompelen*' onze traan '*biggelen*' ons hart '*popelen*' ons oor '*tintelen*' en '*dommelen*,' onze geest '*mijmeren*' onze hand '*scharrelen.*' onze tanden '*knetteren*' ons kleed '*verfrommelen*,' zoo kunnen de muggen '*wemelen*' boven de beek, wier vocht kan '*zypelen*' '*murmelen*' of '*kabbelen*'(1)

Wie vindt een einde aan die bodemlooze schatkist van schoonheden? En welke taal kan het wagen op dit veld met de Dietsche in vergelijking te treden? zelfs de oude, de zoo rijke brontalen van het Fransch, het Spaansch, het Italiaansch en voor een groot deel van het Engelsch, moeten hier voor de onze het onderspit delven.

Verder moet ik over deze stelling niet uitwijden. Gij begrijpt dat deze bemerkingen mij gebracht hebben, tot op de grens der volgende stelling, en dat er een nauw verband bestaat tusschen de beweging- en de klanknabootsende woorden in onze onvergelijkelijke Moedertaal, die, uit hare eigene grondstoffen bestaande, rijker is in schoonheid dan al de ontleende talen, die met vreemde juweelen pronken en dus meer dan elke andere de achting, de bewondering van alle taalnavorschers verdient.

(1) Men begrijpt van zelfs dat veel woorden, die denzelfden vorm hebben, hier niet in aanmerking kunnen komen, mits zij geene voortdurende werking of beweging door dien vorm aanduiden, maar werkwoorden zijn, afgeleid van wortels, eindigende op *el* en meestal werktuigen; zoo komt *beitelen* van *beitel, schakelen* van *schakel, koppelen* van *koppel, hagelen* van *hagel*, enz.

Brieven uit Zuid-Nederland.

Brussel, den 1^{n} *Juli* 1885.

In den *Moniteur* van 25^{n} Juni ll. is de volgende bekendmaking verschenen:

‘BERICHT. - De Minister van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken brengt ter kennis der belanghebbenden dat de jury, gelast met de beoordeeling van den dubbelen prijskamp voor het vervaardigen van een dichtstuk in het Fransch en van een dichtstuk in het Nederlandsch, bestemd om behandeld te worden door de mededingers voor den prijs van toonzetting voor het laatste tijdvak, met algemeen stemmen besloten heeft, dat er geene redens bestaan om den prijs voor de Fransche cantaten toe te wijzen.

De jury heeft insgelijks erkend dat geen enkel Nederlandsch gedicht ten volle aan het doel van den prijskamp beantwoordt

Het gedicht getiteld: “In 't Elfenwood” zou nochtans kunnen verkozen worden, indien de schrijver toestemt, dat aan zijn werk eenige wijzigingen worden toegebracht, opdat het kunne in muziek gesteld worden.

De schrijver van dit gedicht wordt, dien ten gevolge, aanzocht bij het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken zijnen naam op te geven en te laten weten welke zijne inzichten zijn betreffende die wijzigingen,’

Bovenstaande bekendmaking was reeds een drietal weken vroeger, in Fransche taal, in het staatsblad afgekondigd; maar de Dichter van ‘In 't Elfenwoud,’ waarschijnlijk een Vlaming uit den heele, heeft goedgevonden aan den uitsluitelijk Franschen oproep niet het minste gevolg te geven, en hierin heeft hij zeer wijs gehandeld, want daardoor heeft hij het verfranschte middenbestuur doen begrijpen, dat de wet van 22 Mei 1878 nog altijd van kracht is, en dat vooral dit bestuur zich stipt naar die wet zou moeten gedragen

Na dien ambtelijkelen oproep te hebben gelezen, moet men noodzakelijk tot de overtuiging komen, dat het er heden met onze Belgisch-Fransche dichtkunst povertjes uitziet; immers op een-en-dertig Fransche cantaten is geen enkele der toondichting waardig bevonden. Moest men het vaderland sedert meer dan eene halve eeuw verfranschen, om tot zoo een erbarmelijken uitslag te geraken!

Bij het eerste zicht zou men denken dat het met onze Nederlandsche mededingers weinig beter gesteld is, daar, op negen en twintig, slechts eene cantate, en dan nog mits zekere wijzigingen, als tekst voor

onze jonge toondichters zou kunnen dienen; doch, ronduit gesproken, wij hebben een veel hoogeren dunk van onze Vlaamsche letterkundigen, en zoo wij willem gelooven dat de juryleden op de hoogte waren tot het beoordeelen der gedichten in Fransche taal, de taal waarin zij allen hunne opleiding genoten, en die door de meerderheid der leden nagenoeg uitsluitelijk wordt beoefend en gesproken, zoo zal ons toch niemand tegenspreken wanneer wij beweren, dat die voor de helft Waalsche jury, waarvan misschien geen enkel lid den versbouw, de zinswendingen noch den geest der Nederlandsche taal leerde doorgronden, niet bevoegd is om de meer of mindere verdienstelijkheid van Nederlandsche gedichten te bepalen.(1)

Nu blijft te zien of de Dichter van ‘In 't Elfenwoud’ er zal in toestemmen zijn werk te laten wijzigen. Zoo ja, wie zal zich met de omwerking durven gelasten? De jury! Hoe zou zij het kunnen? Een geslagen mededinger! Dit zou eveneens nog al zonderling zijn.

En indien de Dichter zijne cantate ongeschonden wil behouden, wat dan? Zal hem de uitgeloofde prijs worden toegekend, of zal men zich gerechtigd wanen hem dien prijs te onttrekken? En op welken tekst zullen de medekampers voor den prijs van Rome dan werken? Of zou de ury voornemens zijn de Regeering op het laatste oogenblik aan te raden, een Fransch tekstboekje te bestellen aan den heer R, S of T...? Maar indien deze heer een zoo uitstekend librettist is, kon hij dan voor den prijs niet medekampen? Heeft hij niet medegekampt? Ziedaar eene reeks vragen waarop misschien de almachtige en alwetende heer G.. alléén zou kunnen antwoorden.

***

Als nieuws uit Brussel van min of meer letterkundigen aard, kunnen wij melden dat de Volksmaatshappij. ‘De Veldbloem’ eerlang het vijftienjarig verslag harer werkzaamheden zal uitgeven. Dat verslag, opgesteld door een bekwaam letterkundige, zal voorzeker belangrijk zijn en de beknopte geschiedenis der Vlaamsche beweging sedert 1870 bevatten. Weinige feiten in die beweging hebben zich voorgedaan, waarbij ‘De Veldbloem’ niet eene rol, en meermaals eene aanzienlijke rol vervulde.

***

Een nog jeugdige maar reeds krachtig bloeiende Brusselsche kring, die vooral in de laatste tijden zich gunstig heeft doen kennen, is het Kunstgenootschap ‘De Distel.’ Deze kring houdt zich op volstrekte wijze

(1) Uit goede bron weten wij, dat er tusschen de Vlaamsche kantaten twee waren: *De Zon* en *Broederliefde*, welke door de jury als goed werden aangeduid, doch niet werden aangenomen, omdat zij te uitgebreid waren.
(RED.)

buiten alle partijtwisten; zijn hoofddoel is de beoefening der Nederlandsche letterkunde.

Alle Zaterdagavonden vergaderen de leden, en telkens worden eenige letterkundige gewrochten voorgelezen en, mits toestemming der schrijvers, besproken. Meestal zijn deze stukken dan nog onuitgegeven, en de schrijvers kunnen de opgeworpen bedenkingen en aanmerkingen benuttigen om hun werk meer te volmaken, of zekere hun ontsnapte feilen te verbeteren.

Verschillige leden van den kring hebben werken in gereedheid, waarvan eenigen onder dé pers zijn, en anderen in den loop des jaars gedrukt zullen worden; zoo kunnen wij noemen.

1° *Lieven Bauwens*, de opkomst der katoennijverheid in Vlaanderen, door M^r^. Odilon Perier, advocaat. (Dit boek, waarin eene volledige en belangrijke geschiedenis der katoennijverheid voorkomt, wordt gedrukt bij Hoste, te Gent, en is vóór een paar dagen verschenen).

2° *Iepersche Bloemen,* historische roman, door H. de Quéker;

3° *Een Vlaamsch Rarekiek*, door denzelfde, en

4° *Mina Lievens*, romantisch verhaal, door L. Buyst.

Ook J.M. Brans heeft een maatschappelijken roman bijna voltooid, en P. Van Langendonck werkt ijverig aan eenen bundel sonnetten en andere gedichten.

Zoowat een half jaar geleden heeft ‘De Distel’ eenen prijskamp uitgeschreven voor het dichten van schoolkoren; de mededingende stukken moeten vóór den 1^n^ September ingezonden worden.

Verders heeft de kring besloten eene eigene uitgave te beproeven, die dan bijdragen in dicht en proza van een aanzienlijk getal leden zou bevatten.

***

Wellicht weten reeds de lezers van de *Vlaamsche Kunstbode*, dat de heeren I. Teirlinck en R. Stijns, die reeds een tiental werken in gezamenlijken naam lieten verschijnen, thans van de samenwerking hebben afgezien, om elk op eigen vleugels te vliegen. De toekomst zal leeren of wij die scheiding moeten betreuren of toejuichen.

***

Ten slotte hebben wij het genoegen te melden dat de heer De Seyn-Verhougstraete eene nieuwe uitgaaf zal bezorgen der ‘*Makamen en Ghazelen*’ van onzen gevierden dichtvormenmeester Jan Van Droogenbroeck.

Dit werk, eenig in onze taal, was ook sedert lang niet meer te bekomen; wij kunnen enkel den ijvervollen uitgever van Roeselare een hartelijk ‘goedheil’ voor zijne onderneming toeroepen, en wij zijn overtuigd, dat ook de nieuwe oplage van ‘Makamen en Ghazelen’ spoedig zal uitgeput zijn.

VOLCKAERT.

Kroniek.

Hulde aan Jan van Beers.

- Eenige Antwerpsche letterkundigen hebben een komiteit gevormd met het doel, om aan den Nederlandschen dichter Jan van Beers eene openbare hulde te brengen, ter gelegenheid zijner bekroning met den vijfjaarlijkschen prijs van letterkunde en zijner benoeming tot lid der koninklijke Akademie. Deze betooging zal nog dezen zomer plaats grijpen. Men zal aan Jan van Beers zijn wit marmeren borstbeeld en zijn geëtst portret aanbieden; de overhandiging zal plaats hebben op eene letterkundige vergadering en gevolgd worden door een broederlijk feestmaal.

Aan elken inteekenaar voor 5 fr. en daarboven zal een gewone afdruk van het portret afgeleverd worden; zij, die inschrijven voor 10 fr. hebben recht op eenen proefdruk (proef vóor de letter) en de inschrijvers van 20 fr. op eenen zoogenaamden kunstdruk. (kunstenaarsproef).

De voorzitter van het komiteit is Max Rooses; de Sekretarissen: Arthur Cornette en Pol de Mont; de Penningmeester; Jan Van Rijswijck.

Ofschoon de omzendbrief van eenen oproep gewaagt, welke ‘aan *alle* Vlaamschgezinden en vrienden onzer Nederlandsche literatuur’ gestuurd werd, ontvingen wij van vele personen het bericht, dat hun niets van de huldebetooging was medegedeeld geworden. Ook de *Kunstbode* kreeg niet de minste bekendmaking, ja toch, eene inschrijvingslijst. En wij zijn niet alleen; de *Gazette van Gent*, in haar n^{r} van 11 Juli l.l. zegt onder andere: ‘Wij zijn zoo vrij te doen opmerken, dat wij geene kennis van bedoelden oproep van de Antwerpsche letterkundigen hebben gekregen en wij kennen in Gent talrijke Vlaamsche letteroefenaren die in ons geval verkeeren.’

Indien werkelijk het komiteit zich slechts tot zijne vrienden heeft gericht, dan moeten wij zulks betreuren. De dichter Jan Van Beers behoort aan *heel* Vlaanderen en Nederland, en eene hulde te zijner eere zou dan ook algemeen moeten zijn.

- Telkens een onzer Vlaamsche schrijvers in het buitenland met lof vermeld of besproken wordt, is het ons een genoegen het aan onze lezers mede te deelen. Dit mogen wij thans weer ten opzichte van Pol de Mont: de *Petersburger-Zeitung* van 15 Juni l.l. bevat een artikel, geteekend Dr Schiemann, archivaris te Reval (Esthland) over de gedichten van onzen landgenoot.

- Naar wij vernemen maakt onze oude en trouwe medewerker, Kapitein Victorien van de Weghe, eenen vierden bundel zijner gedichten voor de pers gereed.

- Maandag 6 Juli l.l. werd alhier het huwelijk gesloten van den heer Frans Gittens, tooneelschrijver en gemeenteraadslid van Antwerpen en onze medewerker, met Mej. Emma Ronsse, dochter van den Vlaamschen schrijver van dien naam, wiens schoon werk *Arnold van Schoorisse* algemeen gekend is.

Toonkunde.

- Het *Internationaal toonkundig Kongres*, dat in de lokalen van den *Cercle Artistique* zal plaats hebben van den 8^{n} tot 11^{n} Augustus e.k., belooft zeer schitterend te zijn. Vele vreemdelingen van naam hebben den oproep van de inrichtingskommissie beantwoord en het voornemen te kennen gegeven zeer belangrijke vraagpunten te behandelen.

Het Kongres wordt in 4 afdeelingen gesplitst.

In de eerste worden vraagpunten van wijsbegeerte, schoonheidsleer, muzikale beoordeeling en geschiedenis behandeld. Verscheidene damen hebben zich hier laten inschrijven, onder andere Mev. Benfey, van Weenen, die over de Kerkmuziek zal spreken, en Mev. Ronniger, leerares te Londen, die handelen zal over de Nationaliteit in de kunst, eene kwestie welke ongetwijfeld belangrijke woordenwisselingen zal uitlokken. Ook de Heer P. Alberdingk-Thym, hoogleeraar te Leuven, zal er het woord voeren. Men zal verder ook bespreken den invloed van de verstandelijke ontwikkeling en van de historische kundigheden op de muziekkunst.

De 2^{e} afdeeling zal zich bezig houden met het theoretisch en praktisch onderwijs. Hier zal onder andere gesproken worden over: ‘de rol van den Staat bij het muzikaal onder-

wijs,' en 'Is het noodzakelijk het theoretisch onderwijs in de muziekscholen te wijzigen.' Men mag zich ook hier aan belangrijke discussiën verwachten, zooveel te meer daar zeer verdienstelijke mannen hier het woord zullen voeren, waaronder de Heeren Berggruen, stichter van het 'Gesellschaft der musikfreunde' te Weenen, O. Tiersch, te Berlijn, Walbrul te Bonn, Arthur Cornette en Ch. Weiler, van Antwerpen.

De 3e afdeeling zal meer bepaald betrekking hebben op de eigenlijke kunst der muziek. Men zal er de juiste bepaling en de gelijkmaking der technische termen, de notenleer en de veel besprokene kwestie van den diapason behandelen, voor welke laatste er niet min dan 8 sprekers ingeschreven zijn.

De 4e afdeeling zal zich onledig houden met den kunsteigendom. Dit punt zal besproken worden door M.M. Cattreux, sekretaris van de 'Société des auteurs et compositeurs,' Hollaender, prof. te Keulen, Durand, muziekuitgever te Parijs, Le Bailly, voorzitter van de 'Association des éditeurs de musique' te Parijs.

Behalve de reeds hooger genoemde namen, vinden wij nog op het programma: de Heeren: Jackson, de aartsdiaken Dunbar; Savary, bestuurder van de akademis te Cambridge; Curwen; Horak; Schroeder, bestuurder der muziekschool te Berlijn; Paul de Wit, van Leipzig; Montanelli, bestuurder van de muziekschool van Carrare; Bartay, idem te Budapest; Mastrigli, prof. te Romen; O. Lessmann, te Berlijn; Gabel, prof. te St-Petersburg, enz. enz. Al deze namen van vreemdelingen geven ons de verzekering, dat het internationaal kongres goede vruchten zal afwerpen op het gebied der wetenschap en der kunst van de muziek.

- Zooals men weet, zal de *Toonkunstenaarsvereeniging* 35 muziekfeesten geven in het feestgebouw der tentoonstelling. Pieter Benoit zal deze gelegenheid te baat nemen om ons te vergasten op eene echte tentoonstelling van de muzikale gewrochten van al de Europeesche scholen.

Het is ons niet mogelijk al de namen op te noemen, welke op de programma's zullen voorkomen. Genoeg zij het te melden, dat deze muzikale plechtigheden echte kunstfeesten zijn, welke wij allen liefhebbers ten zeerste aanbevelen.

- Onze lezers kennen de uitstekende zeven reeksen zang-

stukken, uitgegeven door het Algemeen Bestuur van het Willems-Fonds, en waaronder beroemde stukken voorkomen als *Ik hen een lied* van Willem De Mol, dat reeds *veertien* uitgeven beleefde, het *Lentelied* van denzelfden (*zes* uitgaven), *Philips van Artevelde* van Gevaert *(drie* uitgaven), *Ik spreek van u zoo zelden* van Gevaert (ook *drie* uitgaven), enz.

Met genoegen vernemen wij, dat eene inteekening op de ACHTSTE reeks dier Nederlandsche zangstukken wordt geopend. Evenals de voorgaande zal zij met eene klavierbegeleiding worden uitgegeven, onder toezicht der heeren P. Benoit, van Antwerpen, R. Hol, van Utrecht, W.F.G. Nicolaï, van 's Gravenhage en L. Van Gheluwe. van Brugge.

Deze achtste reeks zal verdeeld worden in twee halve reeksen; de eerste halve reeks zal bevalten: 1. R. Hol. *Deuntje*, gedicht van J.M. Dautzenberg. - 2. Mej. H. Van Tussenbroek. *Zij gerust*, *o Vaderland*, gedicht van Th. Sevens. - 3. Mej. Cath. Van Rennes. *Mijn lieveken*, *zeg*, *herinnert ge 't u*, gedicht van V. A De la Montagne. - 4. R. Hol. *In de schaduw*, gedicht van J.M. Dautzenberg. - 5, M.A. Brandts Buys *Moederlied*, gedicht van G. Antheunis, - 6. Govert Dorrenboom. *Dijn*! *Mijn*! gedicht van F. De Cort. - 7. R. Hol *In den Kerseboom*, gedicht van J.M. Dautzenberg. - 8. K.F. Brandts Buys. *Wiegelied*, gedicht van G. Antheunis. - 9. Mej. Cath. Van Rennes. *De boomen ruischen* (tweezang), gedicht van Jacoba Mossel.

De inteekeningsprijs is bepaald op 8 fr. of 4 g., vooruit betaalbaar in twee gelijke helften, bij de ontvangst der eerste aflevering van elke halve reeks.

Buiten inteekening is de prijs 10 fr. of 5 g.

Beeldende kunsten.

- Te Brussel, Jette Steenweg, 294, zijn in een groote halle de verzamelde werken van den Brusselschen beeldhouwer Simonis tentoongesteld. De toegang is vrij voor het publiek alle dagen der week van 2 tot 5 uren namiddag, uitgenomen donderdags en zondags.

- De volgende onderscheidingen werden aan Vlaamsche kunstenaars op de internationale tentoonsteiling van New-Orleans toegekend:

Buiten prijskamp. Wijlen Eugène Verboeckhoven.

Medaille voor de beeldhouwkunst, Ch. Brunin.

Diploma van bijzondere melding: De H. Asselbergs, Bellos, Carpentier, Claus, Cooremans, Courtens, Dael, De Keghel, Ed. De Praetere. De Schampheleer, L. Frédéric, Hoorickx, Plasky, Plumot, Robbe, Slingeneyer, Stallaert, Struys, Van Acker, C. Van Leemputten, Van Luppen en aan de Juffers Beernaert, en Laumans.

- Een bekend oudheidskoopman van Brussel heeft in de Montignystraat te Antwerpen, tegenover het gebouw der wereldtentoonstelling, eene prachtige galerij van oudheden geopend, die wel een museum mag genoemd worden. Een prachtwerk van Duitsche beeldhouwkunst uit het begin der zeventiende eeuw is er te zien, namelijk het gestoelte van het oud karthuizer klooster van Buckhein in Beieren, benevens een allerliefst salon in stijl van Lodewijk XVI, en tapijten, gleiswerk, kristal, bronzen, meubels, enz.

- Ziehier de lijst der verkochte stukken van Zuid en Noord-Nederlandsche kunstenaars in de algemeene tentoonstelling van schoone kunsten te Antwerpen.

Voor den tombola:

SCHILDERS. Bource. Het herstellen der netten.
Coldoulle. Binnengezicht van een stal.
Tijtgadt. Elya.
Gerard Portilje. Onder het uitspannen der paarden.
Montigny. November avond.
De Jans. De plaatsnijder.
Henry Rul. Landschap.
Marie Collart. De binnenplaats van het Neerhof te Beersel.
E.S. Wittkamp. In de velden.
BEELDHOUWERS. Dupuis. Een krijtverkoopster.
A. Van Beurden. Te vroeg ontwaakt.
Aan Bijzonderen.
M. Roosenboom. Rozen.
Jules Montigny. Werkpaard.
Akwarellen.
Coenraets. Drie stadsgezichten uit Namen.
Pieter Oyens. Jonge vrouw (koolteekening.)

- De HH. Van den Abeele, gemeenteraadslid van Brugge, De la Censerie, bouwmeester, Wallays, bestuurder der brugsche akademie en De Jans, kunstschilder te Antwerpen, zijn door den Brugschen gemeenteraad tot afgewaardigden be-

noemd om, met de vier afgevaardigden van het goevernement, onder het voorzitterschap van den heer burgemeester van Brugge, te beraadslagen over de herinrichting van de akademie dier stad.

- Op dertig Juni l.l. werd de zaak van de herinrichting der Antwerpsche Akademie een stap nader tot de goede oplossing gebracht. 't Wordt waarlijk tijd. Zeven jaren lang werden er commissiën benoemd, verslagen en verordeningen gemaakt, een ontzaggelijke briefwisseling gehouden, veranderd, afgenomen, bijgedaan, enz. enz., in een woord een wonderwerk van bureaucratie volvoerd. Nu heeft eindelijk de Antwerpsche gemeenteraad een besluit genomen, en verschillende afdoende verorderingen goedgekeurd, die door het goevernement voorgesteld waren.

Ziehier de bijzonderste: 1° De leden van het onderwijzend korps mogen geen deel maken van den raad; nochtans zal de bestuurder er deel van maken, maar enkel als raadgevend lid, en hij zal bijgevolg geen stemrecht hebben. Noch de raad noch de beheerders mogen zich mengen met het eigenlijk onderricht.

2° Voorloopig zal het aantal werkhuizen bepaald zijn op zeven, als volgt verdeeld: twee voor de historieschildering, een voor de dierenschildering, een voor het landschap, een voor de beeldhouwkunst, een voor de bouwkunst en een voor de plaatsnijkunst.

Raadsheer Van Beers stelde het volgende belangrijke artikel voor, dat met eenparigheid van stemmen aangenomen werd.

Het theoretisch onderwijs zal in de twee talen gegeven worden. ‘Een tweede voorstel van den h^{r} Van Beers, om die franschdolle, hatelijk domme bepaling, dat’ niemand zal toegelaten worden om onderwijs te genieten of hij moet bewijzen leveren voldoende begrippen te bezitten der Fransche taal, werd, schande genoeg, door 16 stemmen tegen 9 verworpen; zoodus 16 leden van den Antwerpschen gemeenteraad denken, dat het onmogelijk is schilder, beeldhouwer of plaatsnijder te worden, zonder Fransch te kennen!!!!

We hopen de namen dier HH. in het gemeentebulletijn te lezen.

Nu is het de beurt aan het huidige ministerie bewijzen zijner vlaamschgezindheid te geven, vlaamschgezindheid die reeds door dagbladen zoo dikwijls is aangegeven als bestaande in wezenlijkheid. Heel eenvoudig is er van wege het ministerie nog een voorstel te doen om dit artikel weg te laten. Het schijnt ons dat vele flaminganten er zeker heel wat aan helpen kunnen zoo ze willen. Ons dunkens is het de moeite wel waard.

Na de bespreking der verschillende punten werd het geheele reglement, met eenparigheid van stemmen, goedgekeurd, - mits het voorstel van den heer van Beers aangaande het onderwijs in de twee talen door het goevernement aangenomen wordt.

Nu blijft er de uitvoering, de benoeming van de bestuurder, de veranderingen die er waarschijnlijk zullen moeten gedaan worden aan de nieuwe lokalen, welke allerslechtst zijn; zoodanig dat men zich afvragen moet hoe ooit bij iemand het gedacht kon opkomen, zoo een kemel op te richten voor schilderswerkhuizen. Dat dit alles nog tijd zal vragen is zeker. Men sla maar spoedig de handen aan de uitvoering, want 't is hoogst, hoogst noodig.

- In de zaal de Buck, Beddenstraat, Antwerpen, zijn eene geheele nieuwe reeks kunstwerken tentoongesteld van eenige onzer meestbelovende jongere schilders; men spreekt met den meesten tot over de tentoongestelde stukken.

- De onderwerpen voor den prijskamp in beeldhouwkunst voor 1885 zijn door den Jury aangeduid. Voor het beeld: 1° stroomnymf. 2° Velledà 3° Ruth, aren lezende. Voor het half verh[...] zeeldwerk: 1° Daniël in den Leeuwenkuil 2° Charon. Uit Dante, derde zang v. 82 en volgende. 3° Eliëzer en Rebecca.

- Te Rotterdam is de driejaarlijksche tentoonstelling van schoone kunsten geopend. Vooral springen in 't oog de stukken van Maris, Mesdag, Neuhuys, Isaëls, Blommers, Mauve, De Bock, P. en D. Oyens. Vele andere schilders geven blijken van groote verdiensten, en er zijn ook nieuwe mannen die in de N.-Nederlandsch bladen met lof vermeld worden.

Vlaamsche belangen.

- Het Algemeen Bestuur van het Willems-Fonds te Gent heeft een plakkaat uitgegeven, bevattende de wetsbepalingen over het gebruik der Neder-

landsche taal in Straf- en Bestuurzaken en in het Middelbaar Onderwijs.

Ieder Vlaming kan zich nu geheel op de hoogte stellen van onze drie talwetten: hij hoeft slechts een oogslag te werpen op bedoeld plakkaat. Wij wenschen het Willems-Fonds geluk met deze hoogst nuttige uitgave, verzekerd zijnde dat zij de beste uitslagen zal opleveren.

Dit plakkaat is bijzonder geschikt om in openbare lokalen te worden gehangen.

Ook raden wij onze Vlaamsche vrienden aan te zorgen, dat de drie taalwetten in de door hen bezochte lokalen te vinden zijn, want 't is niet genoeg zoo'n plakkaat samen te stellen, het moet nu ook overal zichtbaar zijn.

De personen, die zouden wenschen een exemplaar ervan te ontvangen om in hun lokaal te hangen, kunnen zich wenden tot den heer Algemeenen Secretaris van 't Willems-Fonds, Coupure, 181, te Gent.

Sterfgeval.

- Een onzer beste Vlaamsche toondichters, de heer Henri Waelput, is op Woensdag, 8 Juli te Gent overleden.

De heer H. Waelput, geboren in deze stad den 25 October 1845, heeft schitterende studiën gedaan, eerstens aan de middelbare school, waar hij de medalie behaalde en vervolgens aan het koninklijk atheneum, waar hij ook het gouden eeremetaal in de rhetorikaklas wegdroeg.

Zijne muzikale opleiding voltooide hij aan het conservatorium te Brussel, nadat hij gedurende zes jaren bijzondere lessen had genomen bij den heer K. Miry, die uit hoofde van zijnen grooten aanleg bijzonder veel werk van zijnen leerling maakte en hem zeer lief had.

De heer H. Waelput behaalde den prijs van Rome mat eene Vlaamsche kantate: *Het Woud*, die bij de uitvoering eenen grooten bijval behaalde en een oorspronkelijk talent verraadde.

Hij heeft menige compositie geschreven van blijvende waarde, waaronder zijne kantate van de Pacificatie verdient in de eerste plaats te worden genoemd.

Op verscheidene Vlaamsche zangspelen stelde hij de muziek; ook vele Vlaamsche melodiën gaf hij in 't licht, die allen getuigen van dichterlijke begeestering en groote muzikale kennissen.

Hij heeft eenige zeer schoone mannenkoren geschreven.

Maar het vak waarin hij vooral uitmuntte, was de symphonie.

Gedurende eenen tijd lang was hij bestuurder der muziekschool van Brugge.

Vroeger was bij orkestmeester in den Vlaamschen schouwbuhg te Brussel, onder het bestuur van den h. Mulders. De Vlaamsche schouwburg was nooit zoo schitterend als gedurende dit jaar. Men speelde gedurende dit seizoen operá's van Miry, Benoit, enz., met den gekenden tenor Warnots, die onder anderen zich buitengewoon onderschiedde in *Frans Akkerman.*

Naar Gent teruggekomen, werd Waelput bestuurder van het orkest van den grooten Schouwburg dezer stad. Men mag zeggen dat hij het orkest meesterlijk leidde. Ook werd hem telkens bij zijne beneficievertooning, door de geabonneerden en door de gewone bezoekers van den schouwburg, eene schitterende ovatie gedaan. De artisten beminden hem allen oprecht en waardeerden zijne uitstekende muzikale gaven.

Een paar jaren geleden bestuurde hij het muziekfestival in den Casino, met welks inrichting de koninklijke maatschappij *De Melomanen* gelast was geworden. Hij was leeraar van harmonie bij de Antwerpsche muziekschool.

Zijn omgang was minzaam en aantrekkelijk en zijne vroegtijdige dood zal oprecht betreurd worden.

Zijn lijkdienst heeft in de St Michielskerk plaats gehad, welke proppens vol was. Bij het graf voerde onder andere het woord Peter Benoit, die in eene roerende toespraak den afgestorvene in zijne loopbaan schetste, hem hulde bracht voor zijn kloekmoedig strijden ten bate der Vlaamsche Nationale toonkunst en hem de onsterfelijkheid beloofde.

Nieuwe uitgaven.

Onze Voorouders, door PIETER GEIREGAT Vier deeltjes. I. *De oude Belgen en andere verhalen*, 80 blz: - II. De slag van Woeringen en andere verhalen; 76 blz; - III Karel de Stoute en anderen verhalen; 80 bladz. - IV. De dood van Agneesens en andere verhalen; 76 blz. Prijs per deeltje
fr 0,50.

- COOPER - *Conanchet*, het opperhoofd der Indianen.
  In 8, 138 blz. met 1 plaat. Gent, J. VUYLSTEKE
  fr. 1.00.
- ID. - *De roode Vrijbuiter* In 80, 160 blz. met 1 plaat.
  Als voren
  fr 1.00.
- ID. - *De Padvinder en Lederkous.* In 8° 156 blz. met
  1 plaat. Als voren
  fr. 1.00

BIERD. - *De Woudduivel.* In 8° 162 blz. met een 1 plaat.
Als voren
fr. 1 00

MARRYAT. - *Stuurman Flink.* In 8°, 168 blz met 1 plaat.

fr. 1.00.

Blozende kriekske
door Isidoor Teirlinck.

II.

Bink-bonk-bonk!... bink-bonk-bonk!... bink-bonk-bonk!..

‘Het is reeds half-mis!’ zuchtte Pierken, die in het Vinkenboschje stond. Waar mag de kerel blijven hangen?’ vroeg hij zich af, eenigszins teleurgesteld. Hij leunde tegen eenen forschen beuk en bezag weemoedig het Keibeekwater, dat een weinig lager, op zij, voorbijmurmelde.

Nu, het was voorwaar zoo aangenaam niet, daar, in die koude sneeuw, naar iemand te wachten!

Pierke had zijne karabijn bij zich en voór hem lag een versch geschoten haas.

Het was doodstil in het Vinkenboschje - een boschje, dat niet verre van de dorpsplaats lag en langs waar boer Tiste voorbij moest, wilde hij den naasten weg naar zijne hoeve nemen. Ginder, recht vóor Pierke, keek het besneeuwde dak van het Meierhof tusschen de naakte boomtakken heen.

‘Hij komt niet!’ zei Pierke luidop; ‘en de hoogmis is bijna gedaan!’

Op wien wachtte hij?

Op boer Tiste?

Pierke was naar de vroegmis geweest - men vierde Dertiendag, Driekoningendag, zooals men meer zegt - en de onderpastoor had het ite-missa-est nog niet uitgesproken, of Pierke bevond zich reeds in den *Haan*, Blozende Kriekske's herberg.

Pierke vond de deerne alléen in het taphuis: haar vader trok altijd naar de vroeg - zij naar de hoogmis. Zoo gebeurde het, toen hare moeder leefde, zoo ging het nog toe. Het meisje vaagde den vloer uit, welke menige spoor der braspartij van gister avond droeg, schikte de stoelen in

orde, spoelde glazen en glaasjes. Dit alles deed ze met haast, want de klanten zouden weldra binnen komen.

Denkend, ernstig zag ze er uit.

‘Dag, Pierke,’ groette ze 't eerst en poogde te glimlachen.

‘Dag, Blozende Kriekske,’ was de wedergroet. Ja, de toon der stem bewees, dat Pierke niet al te welgezind scheen.

‘Is de mis al uit?’ vroeg het meisje.

‘Ja... geef mij eenen druppel!’

Kort werd dit gezegd; doch moest het de deerne verwonderen? Pierke gebruikte nooit te veel woorden. Blozende Kriekske schonk hem den drank, deed eens bescheid en daarna, al voortwerkende, begon ze te vertellen. Kalm en beraden deed zij het; toch straalde verdriet tusschen hare woorden door:

Ja, de kerel, boer Tiste, wilde met haar trouwen!... Hij had het uitdrukkelijk aan haren vader gevraagd!... Was hij niet beschaamd, zoo'n oude vent?... Maar hij sloeg den bal leelijk mis, indien hij dàt meende!... Zij, Blozende Kriekske, met hem trouwen?... Neen, nimmer!... Pierke zou zij nooit vergeten... Ze had maar één woord... en had ze dat woord aan Pierke niet gegeven?..

En daar Pierke zweeg, ging ze voort:

‘Gelooft ge mij niet, Pierke?... Waarom spreekt ge niet?... En gister avond waart ge zoo stil, zoo verdrietig?... Heb ik u iets misdaan?... En als ge weggingt, hebt ge vergeten mij goeden avond te wenschen!’

En Pierke zei - en nu sprak hij rap, veel en de woorden bolden hem uit den mond - dat hij haar gaarne, doodgaarne zag... maar dat zijn harte zeer deed, als hij boer Tiste hier den meester zag spelen!.. Had Tiste haar gister avond aan de heupen niet genomen, aan de kinne niet gewreven... misschien nog meer gedaan?... Neen, neen! dàt mocht Blozende Kriekske niet toelaten!.. zeker niet!.. En waarom had ze gisteren al die druppeltjes gedronken!... Dàt staat niet voor een vrouwmensch!

‘Niet toelaten?..’ zoo herhaalde ze; ‘neen, ik zou het niet mogen toelaten!... Maar, Pierke, we wonen in zijn huis!... Kan hij ons op straat niet smijten?.. Voor mij

ware 't niets, maar voor vader!... Ja, vader zou er van sterven, moest hij verhuizen!... Hij is hier, in den *Haan*, gewonnen en geboren, evenals ik... En dat ik gister avond een druppeltje meer gedronken heb?... O*c*h, 't was uit verdriet, Pierke, 't was uit verdriet!... Ge weet wel, dat ik van den drank niet houd, vooral van jenever niet!... Maar kan een mensch altijd kalm zijn, als het hart van verdriet overloopt?'

De bakkerszoon dronk eens, doch antwoordde niet. De deerne voegde er bij met klem:

'En toch voor u, Pierke, zal ik alles doen, alles. Er mag gebeuren, wat er wil... maar boer Tiste mag aan mijn lijf niet meer komen... neen, hij mag er niet meer aan komen, anders zal hij mijne hand gevoelen, ja zeker!...'

'Geef mij nog eenen!' gebood Pierke, nadat hij zijnen borrel uitgedronken had. Ja, zóo hoorde hij Blozende Kriekske gaarne spreken! Hij lei zijne hand op haren schouder, keek haar, met innige liefde, diep in de oogen en vroeg:

'Zult ge mij altijd gaarne zien!'

'Ja, altijd, Pierke,' antwoordde ze zonder aarzelen.

Altijd?... Welnu, als het zoo was, zal boer Tiste haar wel met vrede laten... Daartoe kende hij, Pierke, een onfeilbaar middel... Boer Tiste zal zijne gemeene manierkens wel in zijnen zak houden!... Dat zweert Pierke.

'Daar staan ze weeral te vrijen!' klonk het in de herberg, terwijl de deur open ging, 't Was het snipperig stemmetje van Heintje, dat zoo klepperde.

En na het bultje kwamen andere boeren binnen, een twintigtal: gauw was de tapzaal proppende vol. Er werd gedronken, gerookt, gelachen, gevloekt, gebabbeld. Spotte Heintje daar niet met het sermoen van den onderpastoor? Neen, de buitenjongens houden niet veel van lange, in slaap wiegende predikatiën! Echt godsdienstig zijn ze niet - enkel in schijn!... In de kerk bidden ze met de lippen en de mis verzuimen - dàt zouden ze niet durven doen!... Maar, na het sermoen, in de herberg met hel en hemel, pastoor en koster spotten en lachen, dat gebeurt wel meer dan eens!..

Boer Tiste toonde zich insgelijks.

Pierke betaalde zijne twee druppels en ontstak eene goede

pijp. Hij zag er waarlijk wat vroolijker uit dan gister avond! Hij fluisterde het blozende meisje in het oor:

‘Dezen middag breng ik u eenen haas... ik weet er eenen liggen... ik zal op het vensterken, achter den toog, drij keeren kloppen!’

In het voorbijduwen - de drinkebroers stonden op elkaar geperst - sloeg hij op boer Tistes schouder, keek hem scherp in de boloogen en zei stillekens: ‘Boer Tiste, hebt ge wel geslapen? Tot straks!’

Hij trok huiswaarts - naar de bakkerswoon, bij vader en moeder en Rina, zijne eenige zuster.

Een uurtje later sprong de sterke jongen over de haag van den tuin. Onder zijnen kiel verborg hij zijne trouwe karabijn. Dwars over het veld, door de dikke sneeuwlaag, stapte hij naar het Vinkenboschje. Hij wist er een hazespoor en ging het dier voor Blozende Kriekske schieten! Pierke was geen jager volgens de wet, had geenen ‘pordarm’, zooals men dat noemt.

‘Een pordarm?... Neen, dàt niet!’ zei Pierke tot wien het hooren wilde; ‘dat niet!... Het wild behoort aan iedereen!... Eet het ieders groen niet op?’ En ofschoon Pierke welstellend genoeg was om eenen pordarm te betalen, verkoos hij evenwel wildstrooper te zijn. ‘Recht is recht!’ besloot hij en niemand zou hem dat recht durven ontnemen!

Het duurde niet lang, of hij vond den haas in zijn leger.

‘Zou ik er nog op kunnen?’ vroeg hij zich af, terwijl hij mikte. ‘Waar zou ik hem schieten?... Daar zie ik zijne twee lepels... Allo, hem tusschen de lepels geschoten!’

Pank!

Daar sprong de haas omhoog! 't Was alles; kiksdood viel hij neder!

Pierke had hem getroffen - juist tusschen de twee ooren!

‘Ja ja... 't zal wel gaan!’ lachte de bakker. Hij laadde en ging, met gemeten stap, traag naar het geschoten dier.

***

En nu stond de jongeling reeds een gansch uur tegen den beuk. En de hoogmis was bijna gedaan en boer Tiste kwam niet af! Boer Tiste beminde den drank - dit wist Pierke!

Van den *Haan* moest hij naar het *Leeuwke*, daarna naar de *Trommel* en den *Bloedpens*, vervolgens naar drie, vier andere kappelletjes!

‘Wachten verdriet toch!’ geeuwde Pierke, terwijl hij eenen oogslag naar den weg wierp, die door het Vinkenboschje liep. Het scheen voor Pierke langer te duren, dan het werkelijk duurde.

En niemand kwam!

Pierke greep een handvol sneeuw, maakte er eenen bal van, duwde hem op den beuketronk, deinsde een twintigtal stappen achteruit, mikte en schoot.

‘Goed getroffen!’ moedigde hij zich aan. Inderdaad de kogel had het middenpunt van den sneeuwbal gesmolten! ‘Ja ja... 't zal wel gaan!’ besloot hij, terwijl hij opnieuw laadde en naar zijne vorige standplaats terugkeerde.

Hoort de jongen ginder geenen krakenden voetstap?

Hij keek op naar den boschweg. Boer Tiste naderde. Hoeveel druppels had de kerel gesnapt? Werkelijk veel! want zijn gelaat glansde bloedrood, ofschoon de gang tamelijk recht scheen. Och ja, de kerels van den buiten kunnen zoo wat borreltjes wegleggen, vooraleer zij wankelend over straat loopen!

Pierke liet een tevreden ha! en trok naar Tiste, die de brandende pijp in den mond hield.

‘Dag, boer Tiste,’ groette de jonge schutter; ‘ge zijt zoolang weggebleven!’

Was het de schrik, welke boer Tiste beven deed, als hij, daar vóor hem, Pierke met de karabijn zag?

De rijkaard beproefde het echter te glimlachen en hij antwoordde;

‘Ha! 't is Pierke!... Wel ge zoudt gij 'nen mensch doen verschieten!’

‘Verschieten?... neen... maar schieten!’ verbeterde Pierke heel kalm.

‘Schieten?’ vroeg Tiste verschrikt; ‘maar Pierke, dàt zult ge niet doen, niet waar?.. dat zult ge toch niet doen?’

Voor deze maal vergat hij te bevelen.

‘Boer Tiste,’ klonk ernstig Pierkes stem; ‘boer Tiste, ge weet, dat ik schieten kan... En ge durft vragen om met Blozende Kriekske te mogen trouwen?... Dàt durft ge vragen?...

‘Maar, Pierke...’

‘Loochen niet... Zoo even heeft Blozende Kriekske zelve het mij gezegd.’

‘Maar, Pierke...’ herhaalde biddend boer Tiste.

‘Gister avond heb ik u verwittigd... Blozende Kriekske is de mijne!... Ge weet, dat ik schieten kan... Sta hier... en verroer u niet!’

Dacht de bezitter der Meierhoeve, dat Pierke van den bakker hem ging doodschieten? Hij smeekte:

‘Pierke, dat zult ge toch niet doen zeker - nen mensch vermoorden?’

En daar hij eene beweging tot vluchten maakte, klemde de jongen Tistes arm tusschen zijne sterke vingeren en hij gebood:

‘Roep zoo niet... blijf hier staan... zóo!’ En ruw keerde hij den boer met het gelaat naar de beek.

‘Kijk naar den kant der Keibeek... ik zal u geen kwaad doen... ik wil u alleenlijk een lesken geven.. Steek uwe pijp in den mond... zóo!... En vooral, verroer u niet!’

Bibberend, werktuigelijk deed boer Tiste alles, wat hem bevolen werd. De pijp, welke hij tusschen de handen hield, was een paar decimeter lang - eene nieuwe steenen pijp!

‘Beef zoo niet,’ zei Pierke; ‘houd u stil... beweeg uwe armen niet... uwen kop nog minder!... Uw leven hangt er van af... Ge weet, dat ik schieten kan... denk op het haantje van den toren... Maar ge zoudt het kunnen vergeten hebben...’

En hij plaatste den vinger op den kop der pijp.

‘Dit wil ik afschieten!’

‘Maar, Pierke,’ waagde het Tiste met zijne trillende neusstem, ‘als gij mij eens...’

‘Als ge u stil houdt - niet!... Genoeg gepraat... ik wil het... zijt gij er?’

‘Ja, Pierke...’ stamelde boer Tiste, die nu niet meer rood, maar bleek als de sneeuw zag.

Pierke wendde zich om, ging tellende twintig stappen verder, lei aan. Als een paal stond de boer, met de rechterzijde naar den jager gericht.

‘Verroer u niet!’ waarschuwde de jongen voor de laatste maal.

Pank!

Daar vloog de pijpebak aan stukken! De steel bleef tusschen de tanden van boer Tiste, die van doorgestanen schrik schier door de knieën zonk.

‘Kan ik nog schieten?’ vroeg Pierke naderkomend.

Doch met nadruk sprak hij tot den onthutsten Tiste.

‘Boer Tiste... ge ziet wel, dat ik u niet missen zou, moeste ik naar u schieten!... Ge zijt verwittigd: indien gij vóor morgen avond, den baas uit den *Haan* niet laat weten, dat gij uwe domme vraag intrekt, zal dit beestje...’ en hij wees op zijne karabijn, ‘u eenen kogel door den kop jagen... 't Is zeker bijkans noen?... Ete met smaak, boer Tiste, ete met smaak!’

Hij haalde zijnen haas, verborg hem onder zijnen kiel, keek nog eens om naar boer Tiste, die als aan den grond genageld scheen, en verdween langs den anderen hoek van het Vinkenboschje.

Toen kreeg Tiste de spraak terug.

‘Of hij schieten kan!’ ontviel het hem, terwijl hij, met zijne uitpuilende, wijd opengesparde oogen, naar den steel zijner pijp staarde, ‘of hij schieten kan!’

***

Een weinig daarna - rond den middag - sloop Pierke op den achterhof van den *Haan* en klopte stil, drijmaal, op de ruiten van het kleine toogvenster. Blozende Kriekske had denkelijk den seinslag gehoord, want ze schoof buiten.

‘Daar, Blozende Kriekske,’ zei hij en hij overhandigde haar tevens het geschoten dier; ‘maak hem morgen gereed... en bewaar voor mij een billeken.’

‘Twee!’ lachte Blozende Kriekske. Zij stopte het wild in haren voorschoot weg en Pierke vervolgde:

‘Ik geloof, dat boer Tiste u wel zal met vrede laten... ik heb hem in het Vinkenboschje een lesken gegeven, dat hij zoo gauw niet vergeten zal - een lesken in het schieten!’

En daar het meisje angstig iets te vragen scheen:

‘Neen, neen... stel u gerust... Ik heb hem geen kwaad gedaan... maar, bij God, ik zal hem kwaad doen, indien hij zich niet koes houdt... Tot straks, Blozende Kriekske, tot straks!’

III.

Ja, het leven van den landman is een onophoudelijke strijd tegen de natuurkrachten. Alles hoeft voorzien te worden: goed of slecht weder, hagel en vorst, storm of verschroeiende droogte. Alles ook dient waargenomen te worden: de minste regenvlaag in den heeten zomer, het zonnig uur gedurende hooi- of oogsttijd, den dooidag in den winter.

Eene week was henengevloden sedert het heugelijke feit in het Vinkenboschje en reeds een paar dagen dooide het. Het rapenloof en de knollen, welke nog te velde stonden en door de sneeuwlaag bevrijd waren geweest, konden uitgetrokken en naar huis gebracht worden.

En het sterke Blozende Kriekske wilde deze goede gelegenheid - eenig groenachtig voedsel voor hare koe te halen - niet laten voorbijgaan, zonder ze zich ten nutte te maken. Dezen aanstaanden nacht misschien zal het opnieuw vriezen! Ze nam den kruiwagen en reed, zonder acht te slaan op slijk noch water, naar den akker, welke eenige honderden meters van den *Haan* lag. Neen, het meisje voelde niet de minste schaamte, om, juist zooals de struisste man, eene volle kruiwagenvracht te voeren! Er dient buiten hard gewerkt te worden, indien men leven wil!

Moedig trok ze de rapen uit, ofschoon de killende gesmolten sneeuw de schubbige huid van hare handen tot kloven beet. Snel stond de kruiwagen geladen. Het meisje smeet den draagriem over de schouders en reed huiswaarts.

Pierke, die de deerne naar het veld zien trekken had en haar spreken wilde, ging haar te gemoet. Ginder zag hij de maagd, met hoogeren blos, dapper den kruiwagen vóor zich stooten. Hare holleblokken pletsten in het sneeuwwater, dat kronkelend over de straat liep. Juist achter de haag der pastorij ontmoetten de jonge lieden elkander.

Lag er weder geene droefheid op het gelaat van Blozende Kriekske?

Ze stond stil en fluisterde den jongen toe, dat boer Tiste gister morgen bij haren vader geweest was.

‘Welnu?’ vroeg Pierke, terwijl hij den rechtervoet op eenen der armen van den kruiwagen plaatste en eene wolk tabaksrook om hoogblies; ‘wil hij nog met u trouwen?’

‘Neen, hij ziet er van af... naaar...’

‘Maar?...’

‘We moeten in Mei verhuizen?’

‘Potvernonde!...’ vloekte Pierke; ‘verhuizen?’

‘Ja... ik geef er niets om... ik zal er mij wel in stellen... maar vader zal er ziek van worden... zeker, Pierke!’

‘De schobbejak!..’ ontviel het den jongen. Doch onmiddelijk daarna troostte hij: ‘stel u gerust, Blozende Kriekske, stel u gerust!... We zijn nog verre van de maand Mei... Ge zult niet verhuizen... als Pierke het u zegt...’

‘Ge zult hem toch geen kwaad doen, niet waar?’ bad de deerne... ‘Want op Dertiendag hebt ge boer Tiste willen omverschieten...’

‘Wie heeft u dat gezegd?’

Heintje heeft het mij stillekens verteld...’

‘Hem omverschieten?.,.’ En Pierke lachte. ‘Neen, neen, Blozende Kriekske.. Ik moest hem een lesken geven... daarom schoot ik den kop zijner pijp tot brijzels... Maar ik zie dat het niet geholpen heeft.. Ha ha... hij wil u doen verhuizen?.. Wie niet hooren wil, moet voelen... in Gods name!’

‘Pierke, ge zult toch voorzichtig zijn, niet waar, jongen!’

‘Vrees niets.. Gij zult mijne vrouw worden, dat zweert Pierke!... Wat men u of uwen vader doet, doet men aan mij!... Ha ha, ge moet verhuizen?... Dàt zullen we zien!’

En met haastigen stap, draaide hij den hoek der pastorij om, terwijl het meisje hem smeekend achternafluisterde:

‘Pierke, zij toch voorzichtig, jongen...’

***

Rechtover het *Leeuwke* huppelde Heintje den bakkerszoon tegen.

‘Kom, Pierke, “zei het mannetje,” we zullen een glas bier in het *Leeuwke* drinken.’

‘'t Is mij gelijk,’ klonk Pierke's antwoord.

En ze trokken binnen.

Boer Tiste zat in den eenen hoek, met de stoof tusschen zijne beenen en met de handen op den schutring. In den anderen smoorde de baas uit het *Leeuwke* smakkend zijn pijpje. Ze spraken over het weder - daarover praten het liefst de boeren - toen de twee kerels binnen kwamen.

‘Ja ja, 't is al diep gedooid!’ ging de baas verder; ‘ik peis niet, dat het nog vriezen zal.’

‘'t Is om te lachen, dat ge 't zegt zeker;’ brabbelde Tiste met de neusstem; ‘we zijn nog in het kort-maandeke niet... 't kan tot Paschen vriezen!...’

‘Te Paschen nog vriezen?...’ riep de baas; ‘ik heb geweten, dat op tweeden Paaschdag de sneeuw eenen voet dik viel... Dàt is meer dan vriezen, niet waar, boer Tiste?’

‘Goeden dag, boer Tiste... goeden dag, baaske,’ groette Heintje.

‘Dag!’ groette Pierke, heel kortweg.

Maar als boer Tiste de stem van Pierke hoorde, sprong hij schielijk recht, ledigde in éene teug zijn glas, betaalde en vertrok met de woorden:

‘Ja... 'k zou een voer loof moeten doen halen... en 't is al drij uren... Binnen een uurke is 't al donker!’

‘Het zal geen uur meer klaar zijn,’ bevestigde de baas; ‘als 't u zal believen, boer Tiste...’

Deze was reeds buiten.

‘Als hij u ziet,’ lachte Heintje, terwijl de waard tappen ging, ‘ziet hij 'nen razenden hond... Sedert Dertiendag zeker?’ vroeg hij op geheimzinnigen toon.

En daar Pierke niet begrijpen wilde:

‘'k Weet alles, jongen... ik heb de gazet gelezen... Het was toch niet gemeend, niet waar, Pierke?’

‘Hoe... gemeend?’

‘Wel ja, ge wildet hem toch niet doodschieten?’

‘'t Was om te lachen, Heintje,’ verklaarde de jager; ‘ik wilde hem een lesken geven... maar het schijnt, dat hij er niet van profiteeren wil...’

‘Zijt gij ernstig kwaad op boer Tiste?’

‘Waarom zou ik kwaad op hem zijn?... Om iets te zeggen: ge zult misschien Tiste dezen avond zien?’

‘Ja zeker, we gaan samen vogels-slaan... 't zal donker en bijgevolg goed zijn.’

‘Ha! ge gaat vogels-slaan?... En om wat uur?’

‘Rond een uur of zeven... Maar waarom vraagt ge dat?’

‘Mag ik u iets verzoeken, Heintje?...’

‘En waarom niet?’

‘Welnu, laat Tiste alléen gaan.’

En daar Heintje verwonderd de oogen open stak, voegde hij er geruststellend bij:

‘Neen, neen... ik zal hem geen kwaad doen... Maar nog eens, Heintje, laat hem alléen gaan.’

‘Neen Pierke, een woord is een woord: ik ga mee.’

‘In dit geval, kom niet te dicht bij hem... laat hem vooroploopen. Heeft hij nog altijd zijn lantaarnke!’

‘Ja!’ Heintje bezag fijn den schutter. ‘Ge wilt iets doen,’ vroeg hij.

‘Ja, weer iets om te lachen!’

Daar, vóor hen, stond de baas met twee glazen op het schenkbord.

‘Op uwe gezondheid, Heintje?’ En Pierke tikte met zijn glas tegen dat van het bultje, dronk het in eens uit en zei:

‘Heintje, ik laat de schuld voor u.’

En daarmede was hij weg.

‘Een aardige jongen!’ merkte de bultenaar aan.

‘Maar toch doorbraaf ook,’ knikte het baasken.

‘Wat mag hij tegen Tiste hebben?.. vroeg Heintje zich af, terwijl hij de glazen van zijnen neusnijper met zijnen zakdoek afdroogde. Hij sloeg zich de hand vóor het voorhoofd:

‘Ik ben er..’ riep hij, ‘Blozende Kriekske, Blozende Kriekske!..’

***

Ja, boer Tiste was een verstokte vogelenvanger. Des winters vooral trok hij er op af, om de diertjes, welke onder de droge blaadjes der beuk- en herenteerhagen te slapen zaten, met eenen kluppel dood te slaan. Uitsluitelijk voor dit doel had hij een soort van dievelantaarntje gekocht.

Zoo, met eenen kluppel, de arme vogeltjes in hunnen slaap overvallen en vermoorden, noemde men vogels-slaan.

En dezen avond - 't was immers besloten - ging boer Tiste met Heintje vogels-slaan!

Het kon zeven uren zijn.

De grootste duisternis hing over het dorpje: het verdampende sneeuwwater had de lucht met doom bezwangerd en geen enkel sterreken kwam door den zwarten sluier flikkeren.

In de wei, bezijden het Ketske - een smal pad, dat nevens eene dichte herenteerhaag slingerde - stond of liever leunde Pierke tegen eenen esch. Hij droeg zijne karabijn op den schouder en hield de handen in de broekzakken. Ja, de jongen wist, dat de twee vogels-slagers in het Ketske komen zouden, daar de overblijvende diertjes in de dorre bladeren der haag met voorliefde eene schuilplaats zochten.

De sneeuw gluisterde op sommige plaatsen nog en de koude nacht stolde opnieuw het dooivocht. Het vroos echter niet genoeg om het water der beek, welke daar voorbijmorde, te stremmen.

Kwam ginder geen lichtje afgewapperd?

Pierke keek scherp toe. Duidelijk herkende hij boer Tiste, met den lantaarn in de hand, en er achter Heintje den bult, beiden met den stok gewapend.

Spraken zij niet?

'Hier zullen we gelukkiger zijn,' zegde boer Tiste. Aan de herenteerhaag gekomen zijnde, stak hij het lantaarnke in de hoogte.

'Tiste!' verwittigde Heintje, 'ik zie er éenen..'

'Waar?'

Doch Heintje hief den stok en sloeg - sloeg in de droge bladeren, dat ze rammelden en ruischten - sloeg evenwel zoo ongelukkig, dat hij op het eenigszins gladde pad uitschoof en hol-over-bol op den grond tuimelde.

'Ge moet hier...' en Tiste vloekte al lachende... 'ge moet hier uw bed niet maken.. het is veel te koud, Heintje!' En zijn onaangename stem giegelde in zijne neusholten.

Zelfs Pierkes lippen vervormden zich tot glimlach.

'Ge moet er zoo niet mee lachen, 'kloeg Heintje... ik heb mij ferm zeer gedaan - hier aan mijnen knie... Er ligt hier zeker een steen...'

Boer Tiste zocht met zijn lantaarntje.

'Op dezen wortel zult ge gevallen zijn,' zei hij, terwijl hij met zijnen kluppel op eenen hobbeligen wortel klopte, die van onder de haag gekropen kwam. 'Hebt gij den vogel niet getroffen, Heintje?'

Heintje had niets getroffen dan de droge bladeren. Eenige musschen, gewekt door den slag, waren naar het licht gevlogen: doch boer Tiste, onaandachtig door den val van het ventje, had de diertjes laten heenvlieden.

De twee kerels snuffelden verder - de neusstemmige Tiste voorop, achter hem Heintje, die mankte. Nu bevonden ze zich juist vóor het loerende Pierke. Tiste stak den lantaarn omhoog; Heintje bleef een paar stappen achteruit.

‘Juist gepast!’ dacht de bakkerszoon. Hij mikte.

Pank! Krratschelss!...

Geen licht meer te zien!.. De bal had het lantaartje verbrijzeld. IJlings begon een van de vogels-slagers te loopen - te loopen in de richting der dorpsplaats. 't Was boer Tiste, die niet langer wachtte!

Bedremmeld bleef Heintje staan. Zou hij ook naar het dorp snellen?

‘Neen!’ besloot hij; ‘dit zal Pierke gedaan hebben! Ha, het was daarom, dat ik van achter moest blijven!’

‘Heintje?’ fluisterde de schutter, terwijl hij naderstapte. ‘Heintje, doet uw knie nog zeer?’

‘Wel, wel, Pierke!... Ge hebt mij daar fijn doen verschieten, jongen?’

‘'t Was maar om te lachen, Heintje!’

‘Zoo zoo.. ge schoot naar Tiste niet?’

‘Naar zijn lantaarnke, Heintje!... Wilt ge mij een plezier doen?’

‘En waarom niet?

‘Ga naar de *Trommel* - boer Tiste zal er zitten - en zeg hem dat hij morgen naar den *Haan* moet gaan.’

‘En?’

‘En aan baas Fliep zegggen moet, dat hij mag blijven. Anders?’

‘Dat hij mag blijven?... Moest Fliep verhuizen?’

‘Ja, met aanstaanden Mei. De kerel, boer Tiste, wilde met Blozende Kriekske trouwen!’

‘En Blozende Kriekske wilde niet?’

‘Neen... en ik ook niet!’

‘En indien Tiste bij zijn besluit blijft?’

‘Zeg hem dan...’ en op ieder woord steunde Pierke, ‘zeg hem dan, dat ik naar zijnen pijpebak en naar zijn lantaarnke niet meer schieten zal, maar naar zijnen neus. Slaap wel Heintje.’

En met overgroote stappen spoedde zich de jongen naar huis.

‘Wel wel, dat zijn dingen!’ riep Heintje, terwijl hij naar de *Trommel* hinkte; ‘voor een meske iemand den neus afschieten! Maar hij zou het doen... zeker zou hij het doen! Dat Pierke, dat Pierke!’

IV.

Des anderen daags werd aan het verzoek van Pierke voldaan; Boer Tiste liet, bij middel van Heintje, aan den waard uit den *Haan* weten, dat hij van gedacht veranderd was, dat Fliep en Blozende Kriekske niet verhuizen moesten.

En drie maand later vierde men feest: Pierke van den bakker trouwde met Blozende Kriekske! Dat Heintje op de bruiloft uitgenoodigd werd, hoeft niet gezegd te worden.

Van boer Tiste werd er, op den huwelijksdag, weinig of geen gewag gemaakt. Enkel het snaterende, bijtende bultje zei aan het meisje, in het uit-de-kerk-gaan:

‘Maar ik zie boer Tiste niet?’

Pierke hoorde de vraag en lachte:

‘Boer Tiste!... Hij zou wel willen, in mijne plaats, nevens u gaan, Blozende Kriekske... maar ik heb hem van gedachte doen veranderen: het was tijd.’

‘Hoog tijd!’ volledigde de bruid.

‘En wie weet, of zijn geld de victorie niet zou behaald hebben, niet waar, baas Fliep?’ vroeg de bultenaar aan den waard met loenschen lach.

‘Misschien... zonder mijne trouwe karabijn!’ antwoordde de jonge echtgenoot.

En Blozende Kriekske, die nu sterker bloosde dan ooit, bad:

‘Laat ons daarover zwijgen, Pierke... en liever gelukkig zijn.’

‘Wel ja, laat ons gelukkig zijn... in Gods name!’ zei Pierke. En allen trokken naar de herberg den *Haan*, waar vrienden en kennissen dronken, smulden en zongen op het heil van het jeugdige paar - op het heil van

Pierke en Blozende Kriekske!

Poëzie.

I.
Ritornellen.

I.
De bloode.

Iets is er, dat ik moeilik kan beseffen,
hoe 't moog'lik is een' mond, een' tong te hebben,
en stom te blijven, als ik h a a r mag treffen?

'k Ben even flink gebouwd als alle knapen;
toch durf ik zelfs geen' blik naar 't meisje wagen,
wen de and'ren al der liefde vreugde smaken!

‘Gij, domme jongen! Schoei uw' stoute schoenen!
Spreek 't liefken aan: zij antwoordt niet met roeden.
Zij kuiert om ons hutjen alle noenen!’

Zoo schertst Jan-Oom... En ik - ik heb gezworen:
Nu spreek ik... Vast!... Dan, naakt zij, vruchtloos pogen!
Ik zwijg, en gluur naar 't haantjen op den toren.

II.
Te jong?

Gij zegt: ‘Ik ben te jong om reeds te minnen!’ -
Hoe zulk een woord ontvalt aan zulke lippen!
Is 't ooit te vroeg om 't Paradijs te winnen?

- Hoe zoudt gij voor het heil der min te jong zijn?
Kan 't blosje rooder op uw' malsche wang zijn?
Kan heller 't oog, kan snediger uw' tong zijn!

- Als onder vrachten fruits de takken bukken,
haast dan de boer, beducht voor vogelbekken,
zich niet, zijn' korven, manden, vol te plukken?

Der rijpe perzik lijken uwe kaken,
der kriek uw' lip. - Hoe dan van mij te vragen,
dat ik naar uwe kussen niet zou haken?

III.
Verliefde kijvage.

Zoo ik, sinds lang, uw' vloer niet heb betreden,
zeg gij mij dan, waarom gij zelf niet even
te mijwaart kwaamt? - Gij pruildet zonder reden!

Is licht het pad, van u tot mij, veel langer?
Is 't heil, mijn' kus te smaken, een geringer?
- Dwaas, die kon denken: zij bemint den zanger!

Dacht gij misschien: ‘Zijn stulp is oud, bouwvallig!
Zij stort fluks in.’ - Och kom, mijn arm is krachtig!
Vrij breke 't dak - u schutten, redden zal ik.

Doen wij 't verschil in twee! Kom gij mij tegen;
ik snel tot u! Niet langer boos gebleven!
Een kus smaakt even lekker... t' halverwegen

IV.
Pikdonker nacht

Pikdonker nacht. Den hemel dekken wolken.
- Hoe vind ik nu den weg naar liefjes deurken?
- Zoo eng is 't pad, omzoomd van diepe kolken.

Dat sterre en maan mij vrij hun licht onttrekken!
Niet vrucht'loos zal het liefje naar mij haken:
mij zal de liefde tot geleidster strekken.

Een enk'le vogel kweelt, in 't loof verborgen!
Zij wacht en roept - ô zanger, leen me uw' vlerken -:
‘Waar toeft gij? Kom... 'k Ben de uwe tot den morgen!’

POL DE MONT.

III.
De tijd is lang voorbij...

De tijd is lang voorbij...
'k Was even vijftien jaar;
Toen kende ik in onze buurt
Een meisje blond van haar.

Zij was zoo oud als ik,
En droeg een' schoonen naam,
En steeds als het maar wezen kon
Was ik met 't kind te zaam.

Wij liepen langs het veld...
Wij speelden over 't graf,
En nooit, nooit werd ze boos als ik
Heur stil een zoentje gaf.

Ik noemde haar Bertien,
Zij noemde mij Johan;
Gezeten op den boord der beek
Lachten wij hartlik dan.

En soms, - o kindergril -
Verborgen in de schuur,
Sliepen wij in het hooi bijeen...
Hoog tegen balk en muur..

De tijd is lang voorbij..
'k Was even vijftien jaar.
Nu ben ik oud... maar denk soms nog
Aan 't meisje, blond van haar.

PHIL. CALUWAERT.

Heijst-op-den-Berg.

IV.
Als ieder bloemeken...

Als ieder bloemeken
zijn trillend blad
voor 't ademtochtje des
zefiers ontvouwt,
een milden, speelschen straal
der helle zon
als levenssprank tot in
het hart ontvangt, -
als in zijn donzen kelk
een dropje dauw
de schitterendste kleur-
schakeering toont,
of wen 't juweeleken
zijn zoeten geur
heromspreidt in de weel-
dedronken lucht; -

Als ieder keverken
zijn liedje bromt; -
als 't bietje nijverig
op honig aast; -
de bonte vlinder stoeit
van bloem tot bloem,
en 'lijk een dartele
wellusteling,
het bevend bloemenknopje
eens nu verlaat,
en verder speelziek weer
een knopje streelt,
en dan terugkeert en
weer 't eerste koost,
blij fladdrend in de weel-
dedronken lucht; -

Als ieder vogelken
zijn nestje bouwt,
een warrem beddeken
van dons bereidt,
reeds in 't vooruitzicht van
het jongental,
dat eerlang broeit onder
zijn vleuglenpaar, -
terwijl het kweelt een lied
vol melodij,
het lied der liefde, 't lied
der oudrenvreugd,
zoo zachtkens trillend uit
het popelloof,
Verstervend in de weel-
dedronken lucht; -

Dan is 't de gouden tijd
Voor 't minnend hart,
van 't innigst liefdevuur
de gouden tijd,
dan spreekt natuur van minne
ons te allen kant,
en spiegelt haar ons voor
Als levenswet;
dan wordt het oud gemoed
weer jong en kloek,
dan wordt het jeugdig hart
zoo zacht, zoo week
door onverhoopt geluk:
't weerklinkt dan ook
van kussen in de weel-
dedronken lucht.

POL ANRI.

Gent, 9 *Mei* 1885

Onze dichters vertaald.

Uit ‘Ophelia’ naar Pol de Mont.

Ihr Fenster steht offen:
Das Zeichen ist da!
Sie wartet, sie winkt mir,
Das Liebchen sagt: Ja!

Da, hinter'm Gardinchen,
Sie sitzet in Ruh,
Und sieht sie mich kommen,
Dann lacht sie mir zu.

O hole zwei Stühlchen,
Zwei Stühlchen in Eil!
Ein Stündchen beisammen,
Ist selige Weil.

O setz' sie in 's Eckchen
Zusammen ganz dicht,
O, wie dann so glücklich
Dir schau' in 's Gesicht!

Dis Thürlein thu' offen,
Mag lauschen wer will,
Ich komm', wie ein Odem,
Unsichtbar und still.

Wie lang doch der Weg ist!
O, wär' ich der Wind!
Durch 's Schlüsselloch dräng' ich
Und küsst' dich geschwind.

H. FLEMMICH.

Freiburg B. 24 *Juli* 1885.

Zu hause
naar Pol de Mont.

's Ist Sonntagsruhe. Blauer Junihimmel
Und warmer Sonnenglanz. Am off'nen Fenster,
Den Rücken nach dem Gärtchen, sitzt und schläft
Im sichern Stühlchen unser erstes kind,
Acht Monat alt seit gestern, und es neigt
Auf 's linke Schulterchen den Kopf, es hängt
Ein Händchen von der Lehne, und es lässt
An jedem Finger sich ein Grübchen sehn,
Das gern ich küsste, wenn die Mutter nicht
Ein Zeichen machte streng... Das andre drückt,
Als wär 's ein Schatz, ein Löffelchen an 's Herz,
Und 's Püppchen hängt am Ende von der Schnur
Am Fuss herab des lieben gold 'gen Schläfers.
Kein Laut umher. Zu meinen Füssen schläft,
Mein kleiner Hund, im Kreise halb gedreht,
Das Schnäuzlein auf der vordern Pfote. Draussen
Das hohe Gras im lauen Winde wogt,
Gesprenkelt gelb und weiss, und auf dem Dach
Pfeift froh der Spatz das ewig selbe Lied.
Ein Blättchen rauscht im frischen Grün der Reben,
Ein ros'ger Strahl tanzt durch des Zimmers Raum,
Bemalt mit Streifen Zinn und blank Geschirr,
Und aus dem Eckchen folgt mein Aug' dem Glanz,
Den sanften Athemzügen meines Kinds.

H. FLEMMICH.

Freiburg B. 24 *Juli* 1885.

Eenige Schoonheden onzer Moedertaal. Beknopte Bespiegelingen voorgedragen door Edward Ipers, *in de letterkundige Vereeniging Jan Frans Willems te Antwerpen.*

Derde stelling.[1]

Gij kent de eeuwenoude volksoverlevering, nog heden in zwang in West-Vlaanderen, die ons meldt dat ‘als Van Maarlant zijne dichtwerken voorlas, er als eene Engelenharmonij in de lucht weergalmde’ en gij weet dat Van Heelu in zijne berijmde dagschriften[2] bevestigt, dat het hof van Jan Van Brabant, van den overwinnaar van Woeringen, dag en nacht ruischte van het zoet maatgeluid der Dietsche liederen, die de Hertog zelve, die kloeke strijder op het slagveld, in vredestijd bard en minnezanger, in koor aanhief met zijne dappere edellieden.

Geen wonder! Waar onze Moedertaal zich laat hooren, daar galmt men eene kunstmatige mengeling van tonen die alle geluiden nabootsen, die samensmelten of tot een zacht gemurmel, of tot een geritsel of een gedreun, of tot een geklingel of een gebrom, of tot een geruisch of een gedonder, volgens den aard van het gedruis dat zij in klanken moet vertegenwoordigen. Ja, zij is bij uitstek klankennabootsend; alles is welluidendheid in onze rijke talenkoningin, omdat zij elk *gerucht*, elk *geruisch*, elk *gesuis*, elk *geknetter*, elk *gerammel*, elk *gedommel*, elk *gedonder* kan weergeven, ‘en het wedergeeft zonder zich als stuiptrekkende te moeten wringen,’ neen, uit vollen, vrijen Vlaamschen mond, als ongekunsteld en zonder moeite.’

(1) Zie de 7e aflevering blz. 321 en volgende van dezen jaargang.

(2) Ik meen aldus te mogen noemen, hetgeen men op zijn Grieksch ‘kronijken’ heet; nauwkeuriger zou men misschien zeggen ‘tijdschriften; maar de laatste uitdrukking is algemeen gebruikt voor schriíten die op zekeren tijd, elke maand, elk jaar, enz. verschijnen

Hoe zal ik het wagen, u over die voortreffelijkheid onzer Moederspraak eene voordracht te houden? Kan iemand die duizelig is door een nooit gehoord beiaardgeschal, die onder den invloed dier hemelsche klanken zijne ooren voelt tuiten, zijn hart voelt poppelen, kan hij wel woorden vinden om er zijn oordeel over uit te drukken?

Hoe onvolledig zij dan ook wezen moge, ik zal pogen u eene korte schets voor te dragen van de onvergelijklijke schoonheid die onze Moedertaal put uit het haar gansch eigen vermogen, van alle klanken door de spraak na te bootsen; en hier ben ik wel verplicht mij gelijk te stellen met den toonkunstenaar, die ongedwongen en ongebonden zijne handen op het notenbord laat rondzwieren; immers hier is elke regel, elke regelmatige verdeeling onmogelijk.

Ik zal dan alleenlijk luisteren naar den Dietschen beiaard en u verzoeken eenige stonden uwe ooren voor zijn maatge luid open te zetten.

Hoort de rijtuigen *dommelen* daar buiten op de straatwegen; het kanon *dondert*; de domklok *bromt*; de beiaard *rammelt;* de trommels *roffelen*; de trompetten *schetteren*; de bazuinen *schallen*; de lieden *juichen*, *jubelen*, *tieren*, *schreeuwen*, het luchtruim *dreunt*, en in de verte hoort men het dof *gemompel* van de vierende menigte, het *getrappel* van de *hinnikende* paarden, het *geschater* van de muziektuigen, die zich versmelten met het *geloei* van den wind, het *geklots* van de Scheldebaren; het *gerol* van den donder; het *geplons* van den regen; het *geknetter* van den hagel....

Hoe schoon, hoe rijk zijn al die klankennabootsende woorden in deze korte schets!

Hooren wij nu te huis onzen hond *blaffen*, onze kat *miauwen*, onzen vogel *tierelieren* in zijne kooi, onze huisgenooten *ronke*n in hunne slaapsteden. Als wij eene wandeling doen in de frissche morgenlucht, hooren wij het *murmelende* beekje, en terwijl wij zijne *borrelende* waters *kabbelend* zien heenvlieten, luisteren wij naar het lied der vogelen: daar *sjirpt* de musch, daar *kweelt* de nachtegaal, daar *frazelt* het sijsje, daar *kwettert* de leeuwerik, daar *tiereliert* de vink naast het koninksken, daar *fluít* de merel, daar *kwettert* de roetaard, daar *schettert* de ekster, daar *krast* de raaf, daar *roeketoekoekt* de duif..,.. het *krioelt* er van vogelen die *sna-*

teren en *schateren* en *kwetteren* en *schetteren*, en *klapwiekende* door het ruim zwieren.....

> Wat slaat ge, o pluimgedierte! een mengeling van geluid!
> Gij zingt, of fluit, of kraait, of roept, of schreeuwt, of schatert,
> Of piept, of tjilpt, of kirt, of krast, of kwaakt, of snatert,
> Of zucht, of bromt, of huilt.(1)

En hoort, ginder verre op die pachthoeve *keft* de hond, *kakelt* de hen, *kraait* de haan, *knort* het zwijn, *bleet* het schaap, *hunkert* het paard, *bulkt* de stier, *loeit* de os; bij het houtvuur dat *knettert*, *sluimert* de pachter, *babbelt* de vrouw, *kawettert* de jonge dienstmeid; en buiten *kwaakt* de vorsch, *schokkelt* de wagen, *rammelt* de kar, *botst* de bijl op het hout, *kleppert* de botermolen, *snerpt* de zaag....

Maar laat ons spoed maken, want de *rollende* donder *kraakt* en *dommelt* zoo akelig boven onze hoofden. Keeren wij naar de stad weder. Ziet, daar is eene afdeeling van krijgslieden, die uit een der vestingen stedewaarts stapt; de bevelhebber geeft een teeken: de trompetten *schetteren*, de klaroenen *schallen*, de trommels *roffelen*, en alles gaat sneller; ofschoon de wind *huilt*, de storm *buldert*, de donder *ratelt*, zij pogen met ons de stad te bereiken, vooraleer de regen *droppelend* en *plassend* zal nederstorten. Hoort maar hoe die zwaarden *rammelen* aan hunne heupen, die geweren *schokkelen* op hunne schouders, hoe die gespen *klingelen* aan hunne riemen, hoe de hakken hunner schoeisels *trappelend* neervallen op den keiweg. O! die krijslieden! er zal misschien voor hen wel een dag komen, op welken zij het kanon zullen hooren *donderen*, de geweren *knallen*, de degens *klinken*, de oorlogswagens *dommelen*, de lucht *dreunen* door het *gezwoeg* der strijders, weêrgalmen door het *geklaag* en *gejammer* der gekwetsten, door het *gezucht*, het *gereutel*, het *gesnak* der stervenden...

Wij zijn nauwelijks binnen de muren der stad, of ziedaar een wonder verschijnsel: twee werklieden komen uit eene herberg en zij *strompelen*, *wankelende* en *zwierende*, *huilende* en *tierende* naar huis. Intusschen zitten hunne vrouwen te *sidderen*, te *huiveren* van schrik; hare tanden *klepperen* en *knersen* van wanhoop, hare kinderen *stenen*, *weenen*, *schreien* en *laweien* van honger.....

(1) N.S. Van Winter. De Jaargetijden, blz. 25.

Laat ons een weinig vertoeven, want *klotsende* en *gudsende plast* de regen op de steenen, en de *fluitende* wind doet den grond *daveren*, de huizen *schudden*, de vensters *rammelen*, de deuren *loteren*, de dakpannen *neerbonzen.*

Wij zullen den storm laten *afzakken*, onze afgematte ledematen *neêrvleien* op eene bank, en een glaasje bier laten binnen *slippen.* Ziet, de stop springt van de kruik en *klokkende* en *spuitende* en *borrelende* en *sissende* komt het blonde vocht *schuimende* te voorschijn.

Nu gaan wij naar huis en terwijl de baren der Schelde hier *wiegelen*, daar *klotsen*, ginds *rollende* en *bollende* tegen malkaar *hotsen* en *botsen*, zullen wij den nachtslaap genieten en *rusten* of *woelen*, en *sluimeren* of *ronken*.....

Echter de zon ontwaakt, de wind *lispelt* zacht in het *trillende* loover, alles noodigt ons uit tot eene wandeling in de heide, de geliefkoosde plaats van onzen grooten Conscience; daar hoorde hij de bie *gonzen* door de lucht, de hommel *ronken* rond de bloem, de krekel *hirken* in het heideloover, de adder *sissen* in de zonnestralen, den dauw *lekken* van de boomen, den vogel *piepen* op de takken, het beekje *ruischen* tusschen het schaarhout, het windje *lispelende* spelen tusschen de bladeren. Daar *tuitte* in zijne ooren de welluidende stemme der natuur, zoo nauwkeurig door zijne Moederspraak weêrgegeven, zij begeesterde hem en deed hem de welluidendste vertellingen uitboezemen, die ooit in eene taal gehoord werden.

Stappen wij nu in het dorp, waar de spoortrein voorbij *snort* en lang nog hooren wij hem *rollende* en *rammelende*[1] in de verte verdwijnen, nadat hij den grond, op welken wij ons bevinden, deed *dreunen*, *dommelen* en *daveren.* Ginder komt een landman aan met een gespan van twee loome ossen, die *hijgende* en *zwoegende* sleuren aan een rijtuig, dat *krijscht* op zijne as, en de ketenen, waaraan de lastdieren gespannen zijn, *rinkelen* en doen onze ooren *tintelen.* Op het *kletsen* der zweep rijdt een zware wagen *rommelende* en *krakende* naar

(1) Iedereen begrijpt dat, ik verplicht ben dezelfde klankennabootsende woorden meermaals te herhalen, vermits verschillende zaken denzelfden klank voortbrengen. Ook komt het geluid veeltijds voort uit de beweging en daarom vindt men noodzakelijk de klank- en bewegingnabootsende woorden hier door elkander gemengd.

eene pachthoef, en in de nabijheid hooren wij de zaag van den timmerman *snerpen*, den hamer van den smid *bonzen*, den hoorn van den koewachter *toeten.*

Gaan wij nu eens onder vreemde luchtstreken en laten wij daar het maatgeluid onzer dietsche Moedertaal weergalmen. Daar ligt de zee; schuimend *klotsen* hare waters tegen het strand, de wind *loeit*, *bruischt*, *giert*, *huilt*, over Bilderdijks 'onafmeetbaar pekelveld' terwijl ons dampschip *dobbert* op het *brieschende* vocht; het stoomtuig *zucht* en *krocht*; de uitgezette zeilen *fladderen* in de lucht, de touwen *klepperen* tegen de raaien, de bruinvisch *plonst* duikelende in het water rond het vaartuig; de fluit *piept*, *schreeuwt*, *tuit* in de ooren en zoekt te vergeefs eenen weêrklank op den gerimpelden zeespiegel; want de wind is *uitgewoed*, nu *ruischt* en *fluistert* hij zachtjes tegen de wanden van het schip; de baren rusten en komen in bochtige *wiegeling schommelende* de zeevaarders groeten..... Maar eensklaps, wat ijselijk *gekraak*, wat *gehuil* der bootslieden, wat *gejank* der reizigers! Alles *schokt* en *berst*, alles *knakt* en *krakt...* Wie zag ooit zulk *geharrewar!* Het schip raakte eene rots en brak... De noodschoten *dommelen* over de vlakte. Hoort dat *gefluit* en *gezucht* van den stoom, dit *geklingel* van de bel, dit *geklepel* van de klok, dit *gegrol* vaa den zeeman, dit *gesnik* van den reiziger, tot dat eindelijk een vaartuig als een pijl voorbij *snort*, onzen toestand bemerkende, zich omwendt, ons nadert en ons aan boort laat *stappen.* Wij *klappen* in de handen, en *schateren* van vreugde, als wij aan wal gezet worden, ofschoon de kapitein, die zijn schip naar den *zeebodem* zag *zakken*, *mompelende* van ontevredenheid, de vingeren wanhopig deed *klakken* en *grolde* van gramschap. Onmiddellijk *tokken* wij op de deur eener woning, maar het is slechts na lang *kloppen* dat wij worden binnen gelaten.

Na een weinig gerust te hebben, *trappen* wij *geeuwend* naar buiten. Een geluid van iets dat *spat*, *bruischt*, *klotst*, *dommelt*, treft onze ooren; wij vernemen dat in de verre verte een waterval zijne *woelende* baren *brieschende*, *gudsende* en *huilende* van eene hooge rots *nederploft.* Wel ja, wij bevinden ons in grenslooze woestijnen.

Hoort, daar *knallen* in de verte eenige jachtroeren, *schallende* onder het loovergewelfsel der eeuwenoude boomen, en

terwijl zij heuvel en dal doen weêrgalmen en de takken door het lood getroffen doen *kraken* en *knakken*, ontwaken de wilde boschbewoners; de leeuw *brult*, de tijger *huilt*, de buffel *bulkt*, de olifant *briescht*, de aap *klappertandt* van woede, en de arend *klapwiekt* in het ruim, en *sissend* en *kissend slingert* de slang onder het woudgras weg...

Laten wij nu eene kermis beschrijven: daar hooren wij de vedel *fittelen*, de klarinet *piepen*, den bas *brommen*, de baltrommel *bommelen*, de keteltrommel *rommelen*, terwijl de jeugd er *huppelt* van vreugde; een kramer noodigt ons uit met de dobbelsteenen te *rafelen* op zijn bord, of te *koekkappen* op zijnen blok; een ander wil ons eenen *ratel* of eenen *klater* of *rammel* verkoopen voor onze kinderen; de vroolijke gezellen *zwieren* en *tieren* en *juichen*, *lachen* en *schateren.*

Witsen Geysbeek zegt te recht, in zijne verhandeling over de klanknabootsende woorden in de Nederduitsche taal:(1)

'Geene der hedendaagsche talen, is wellicht geschikter tot nabootsing in hare poëzij dan onze Nederduitsche, althans zij geeft het Grieksch en het Latijn daarin weinig toe. Bij Homerus doet Jupiter den Olympus sidderen door het fronsen van zijne wenkbraauwen(2); meermaals heeft men deze fraaie plaats, gelijk zij verdient, bewonderd en geprezen; maar is het volgende, uit het dichtstuk: 'Kristus tot de Kerk' van onzen Poot minder fraai en krachtig, wanneer Kristus van zijnen Vader zegt:

> Dan zie ik, dunkt mij, hoe hij, schrikkelijk aan 't vergrammen,
> Een kromme speer in klem van zijne vuist besluit,
> En door hoofdschuddingen de werelt uit hare krammen
> En naven wrikt.(3)

Ik verbeeld mij dat deze 'hoofdschuddingen' de 'gefronste wenkbraauwen' rijkelijk opwegen.

Een Nederduitsche student moet wel verbaasd staan als hij de fijne nabootsing hoort roemen, met welke Virgilius het gerucht weergeeft van eenen pijl op Troja's holklinkend paard afgeschoten:

(1) Apollineum. Bijdragen tot de Nederduitsche taal, dichtkunst, welsprekenheid en fraaije letteren betreffende, door Witsen Geysbeek, deel I, bladz. 3.
(2) Iliade I, bladz. 528.
(3) H.K. Poot, Gedichten, deel I, blad. 32.

Stètit illà trèmens

als hij nadenkt dat bij ons de pijl niet alleen kan *beven*, maar ook *sidderen* en *daveren*, zoo ook als diezelfde dichter den geslachten os doet nedervallen

‘Procumbit humibos’

die bij ons kan *neerstorten*, *neerploffen* en *neerbonzen.*

Er is bijna geen natuurverschijnsel welks werking, in Nederduitsche verzen, niet alleen krachtig en schilderachtig voorgesteld, maar ook zelfs op eene begoochelende wijze door het werktuiglijke der kunst kan nagebootst worden. Eene menigte voorbeelden vindt men daarvan bij onze beroemdste dichters; eenige zullen wij hier aanhalen:

Met welke verhevenheid ziet men in de volgende verzen van Feith een onweder opkomen! en hoe treffend is daarin tevens de afmatting der natuur nagebootst, die de uitbarsting voorafgaat!

Ik zie de wolken zamentrekken,
  En dicht op een gelaên,
Hier, met een rouwgewaad de vale kim bedekken,
Daar, aan het brandend zwerk. als lichte torens staan.
De schepping toont zich mat: natuur zwijmt allerwegen:
  't Aêmechtig aardrijk hijgt.
Een dikke lucht perst d'adem tegen,
  En 't laatste koeltje zwijgt.
Een doodsche stilte heerscht: het zonlicht is verdwenen;
De zwangre hemel zakt en rust op de aarde in 't rond:
  Een donkre wolk omrolt den grond,
Door 't flikkerend bliksemlicht bij poozen slechts beschenen.
  Nu ruischt en fluit het riet.
De wind steekt op - ik hoor, hij huilt door woud en kolken.
  De donder rommelt in 't verschiet -
Daar rolt hij door de donkere wolken.(1)

Vervolgen wij nu met het onweder van J. Bellamy:

Hoe is natuur zoo stil, zoo plechtig!
Het dartel windje kwijnt,
En lispelt, op een trillend blaadje,
Zijn' laatsten adem uit!

(1) R. Feith, Oden en Gedichten. Deel 3, bladz. 70.

Geen vogel zingt nu blijde tonen,
Maar zwijgt eerbiedig stil!
De roos, dat sieraad van de maagden,
Hangt treurig naar den grond!
De dag verwisselt zijn gewaden,
Voor 't zwartste kleed des Nachts!
De zee kust, babblend, heuren oever -
De gansche schepping bidt!
Daar breekt uit opgepreste wolken
Een felle bliksemschicht!
Daar rolt de klaterende donder!...
De gansche schepping beeft!
Zoo schriklijk klaterde de donder
Toen God de wereld sprak! -
Nog beeft de wereld, voor die stemme!
Die schrik is dankbaarheid!
Daar vaart de godheid, op heur stormen,
Door 't siddrend landschap heên!
Hoe beven honderdjarige eiken.
Gelijk een rillend riet!
Paleizen stuiven, voor haar wielen,
Als nietig stof, daar heên!
Daar storten trots gebouwde torens.
Als smeltend ijs, ter neer!
Zoo zinkt uwe grootheid, wufte vorsten,
Als God, door donders, spreekt![1]

Of begeert men zich een wintertooneel voor te stellen?
Men vestige zijne aandacht op deze ongemeen natuurlijk nagebootste sneeuwjacht:

Zak, zakkende sneeuw! met verdikkende vlagen!
Het veld kan uw wollige zwaarte wel dragen.
Uw koesterende koude brengt warremte meê,
En vruchtbaarheid zwemt in uw donzige zee.
Schoon dwarlende winden uw vluchtende vlokjens
En schuddende takjens, uw floddrende lokjens
Doen dwalende zwerven, zij deinzen toch neèr,
En keeren van de aard naar den hemel niet weêr,
Die, daar ze, zich pakkende, onze aarde bedekken,
De veiligste hoede voor 't vriezen verstrekken.[2]

(1) Het onweder. Gedichten van Bellamy, bladz. 85.
(2) H. Van Alphen en P.L. Van de Kasteele, stigtelijke Mengelpoézij, bladz. 50.

Als een tegenhanger van dit fraaie wintertafereeltje zou men gevoeglijk de dichterlijke voorstellingen kunnen plaatsen van een' Zomernacht, van Poot, en de Boekweit van Ledeganck.

De gouden dagh bestraelt althans,
Uit een' gansch vreemden hemeltrans,
't Verre aartrijk onzer tegenvoeters.
De pas volklonken middernacht
Boeit hier. door vaek en slaep (die heusche zorgverzoeters)
Al 't sterfelijk geslacht.

Slechts ik, dus vroeg eens opgestaan,
Zie 't rijzende licht der schoone maen
Op gevels blikkeren en torens

Zij meet het blaau met elpe schreên,
En scheurt, in koelen moedt, met hare zilvre horens,
De donkerheit van een.

Der starren eindloos getal
Speelt, met een' flonkerenden val,
Een gloeijende muzijk van kringen,
En geeft aldus, bij 't hemelsch hof,
Den overgrooten Voogt en Heerschap aller dingen
Oneindelijken lof.(1)

Hoort hoe Ledeganck zingt.

Wat een wolk van balsemgeur
Heft zich walmend in den hoogen!
Welk een pracht van bloesemkleur
Biedt zich overal aan de oogen!
Zijn we in morgenlandsche lucht,
Waar de geur der rijpe vrucht
Onder versche bloeisels wademt?
Zijn we 't welig oord omtrent,
Waar de Araab in zijne tent
Ambrozijn en reukwerk ademt?

Zijn we in de eeuwiggroene lent,
Waer in Hybla's zachte streken,
Bloem en blaên van honig leken?
Wat een wolk van balsemgeur,
Welk een pracht van bloesemkleur?
.....
.....

(1) H K. Poot, gedichten 2de deel, bladz. 252

De boekweit, de boekweit! ô vlugge Sylphiden,
Die fladdert en wiegelt in dwarlende vlucht,
Gij dartelt voorzeker wel liefst in de lucht,
Waar ge over en weder in boekweit kunt vlieden,
Want gij maar alleen zijt zoo lief als die vrucht!
Komt, rept uwe wiekjes, o blonde Sylphiden
En fladdert en wiegelt en dartelt om mij;
De toon, dien de lier aan de boekweit wilt bieden,
Moet even zoo luchtig en zacht zijn als gij![1]

Hoe natuurlijk beschrijft Theod. Van Ryswyck het vliegen der zwaluwen:

Ziet
Hoe zij vliedt
Hoog en laeg
Langsheên kant en haeg;
Of verveerd
Nevens huizen scheert,
En in dolle
Volle
Vlucht,
't Ruim der lucht,
Zwindlend uit de straet
Met de vlerken slaet,
En zoo snel een vogel vliedt
In de wolken schiet.[2]

Ook tot het nabootsen en zinnelijk voorstellen van die vreeselijke natuurverschijnselen, is onze taal bij uitnemendheid geschikt. Wie kan, bij voorbeeld, zonder ijzing, zijne aandacht vestigen op de volgende krachtige regels van Frans de Haes, die niet alleen eene aardbeving levendig voorstellen, maar tevens, door eene gelukkige keus en plaatsing der woorden, derzelver ijselijkheden treffend nabootsen:

- - De aerdboôm gilt, en kermt op elken stoot
Niet anders dan een vrouw van smerte, in barensnood.
Men hoort gekraak, gedreun, als van een' groven donder,
Die brommend, strommelende, en vreeslijk rommlende, onder

(1) De Boekweit. Verspreidene en nagelaten gedichten van K.L. Ledeganck, bladz. 1.

(2) De Zwaluw. Volledige werken van Theodoor Van Ryswyck, door Jos. Staes, 3e deel, bladz. 203.

Den grond, zoo ver het oor kan reiken, henen rolt
De bosschen huilen; al 't geboomte suizebolt,
Als door een' dwarrelwind geslingerd en getroffen.
De torens waggelen. Men hoort ze nederploffen.
Paleizen, huis en kerk, ontworteld en ontkroond,
Verzinken, en met haar wat haren grond bewoont.

De bergen, zegt hij een weinig verder,

De bergen daveren, en loeien bij het horten
Der toppen tegen een, tot ze op de rotsen storten,
En plompen in den vloed, wiens bodem zwaar geparst,
Door een verborgen kracht, al krakende openbarst,
Dat de Oceaan, van schrik, tot in zijn diepste kolken
Beroerd, aan 't hobblen raakt, en steigert tot de wolken,
De schepen met zich voert, of smakt ze tegen rots
En blinde klippen aan met ijzelijk geklots,
En straks op 't onverwachts ten afgrond weêr gevaren,
Den zeeman ijlings dreigt te smoren in de baren.(1)

In dit prachtig dichttafereel zijn de woorden meer dan kleuren. Het keurigste schilderstuk van deze vreeslijke gebeurtenis bevredigt slecht één zintuig: het gezicht, dat hier de dichter zoo wel voor het oor als voor het oog geschilderd heeft.

(*Wordt voortgezet*).

(1) F. De Haes. Verheerlijkt en vernederd Portugal, bladz. 43.

Boekbeoordeeling.

I.

Woordenboek der Grieksche en Romeinsche Mythologie van wijlen Dr T.T. Kroon. 2e herziene druk. Rotterdam. D. Bolle. In linnen band 1.90 gl.; na 30 Sept. 2.25 gl.

De goden- of fabelleer behoort niet tot de leervakken onzer scholen en toch kan zij in menig geval noodzakelijk genoemd worden. Dat was ook het denkbeeld van den uigever. De voorrede zegt onder andere: ‘Het doel van den bewerker was, ook leeken een blik te gunnen in het leven der oudheld en zoowel oude als nieuwe dichters beter te doen begrijpen.’

Wij mogen er bij voegen, dat een werk als het onderhavige tevens dienst kan doen, waar het geldt de beeldhouwwerken onzer kunstenaars beter te begrijpen.

Beantwoordt die *Woordenboek* aan het voorgestelde doel Wij meenen deze vraag met een volmondig ja te mogen beantwoorden. De mythologische beschrijvingen en verhalen zijn in eenvoudigen, zeer bevattelijken vorm voorgedragen, en laten zich gemakkelijk lezen en begrijpen.

Daarenboven worden hier, ter verduidelijking van den tekst, eene menigte prentjens ingelascht.

Voor allen, die een helderen blik willen werpen in de klassieke voortbrengsels der letterkunde of zonder leermeester de mythologische voorstellingen der kunst willen doorgronden, is dit uitgebreid werk van ruim 800 blz. een trouwe leidsman. Als zoodanig verdient het onvoorwaardelijk aanbevolen te worden.

De firma D. Bolle te Rotterdam heeft er tevens voor gezorgd dit handboek in een het gewaad te steken: de druk is zee duidelijk, het papier goed, en een fraaie linnen band maakt van dit *Woordenboek* ean klein prachtwerk. Daarbij is de prijs zoo uiterst laag gesteld, dat wij er niet aan twijfelen of deze uitgave zal, ook hier te lande, vele koopers vinden.

J.B. VERHULST.

II.

Prudens van Duyse's Nagelaten Gedichten. 10e deel. Roeselare, De Seyn-Verhougstraete. Prijs: 2,50 fr.

'Rijminvallen' is de titel van het 10de en laatste deel der nagelaten gedichten van Prudens van Duyse. Het bestaat uit zeven boeken, elk van 100 kleine stukken, benevens, als slot, een veertigtal op- en grafschriften. Onnoodig hier aan te stippen, dat in dit boekdeel alle soorten van personen, zaken, voorvallen, ook de meest uiteenloopende, worden behandeld. Deze bonte verzameling getuigt eens te meer - zooals wij het overigens reeds herhaaldelijk zegden - dat van Duyse niet slechts in alle dichtsoorten te huis was, maar tevens eene vruchtbaarheid bezat, die aan het onbegrijpelijke grenst.

Tusschen dien grooten hoop van puntdichten, woordspelingen, snedige antwoorden, grafschriften, enz. zijn er voorzeker een getalletje, welke wij als gezocht of gewrongen mogen beschouwen. Doch zulks moet ons niet verwonderen; 't is geen gemakkelijk werk 'geest te verkoopen.' Overigens het vele goede, dat ons hier aangeboden wordt, weegt ruimschoots op tegen de zwakke, minder gelukte rijminvallen.

En dat eene menigte dezer gedichtjes wezenlijk goed zijn, zouden wij door het overdrukken van een groot getal voorbeelden willen bevestigen; maar de beperkte ruimte van den 'Bode' dwingt ons die taak aan den lezer zelven over te laten.

Wij bezitten in onze tegenwoordige letterkunde weinig dichters, die met gelukkig gevolg zich op deze dichtsoort toeleggen of het vroeger hebben gedaan. Ook daarom moeten wij deze rijke verzameling van rijminvallen den Nederlandschen lezer ten zeerste aanbevelen.

Onder opzicht van stoffelijke verzorging is dit 10e deel zijne voorgangers waard. Het strekt den uitgever tot eere, dat hij onvermoeid voortgaat de voorbrengselen van den Vlaamschen geest in een puik gewaad zijnen taalgenooten aan te bieden. Hij vinde zijne belooning in de ruime ondersteuning, welke wij zijn streven uit ganscher harte toewenschen. Waar schrijver en uitgever hunnen plicht doen, daar mag het lezend publiek den zijnen niet vergeten!

FRANS DE GHENT.

Tentoonstelling in het 'Kunstverbond.'

Ditmaal is zij de moeite van een bezoek waard.

De kleine zaal doet zich netjes voor met hare draperieën, haar frisch groen, hare beelden en schilderijen, en de verzameling is zoo merkwaardig, dat men zich de kosten van eenen cataloog heeft getroost, nogal met eene teekening van Frans Van Kuyck op de voorzijde! Alles in het Fransch natuurlijk, om wille der deftigheid....

Eer aan de jongeren!

Mertens heeft drie schilderijen, die van meer dan gewoon talent getuigen, en waarvan een, de *oud-vrijer*, een klein meesterstuk is. Wij hebben allemaal zoo eenen gekend in ons leven, vroolijk en onbekommerd zoolang als de jeugd duurde, en dan ook aan niemand peinzend dan aan zichzelven; maar de grijsheid vindt hem op eenen naakten zolder, in verhakkelde vervuilde kleeren te midden van armoede en ellende, bezig met het verstellen eener jas, welke de bedrevener hand eener vrouw behoefde. Het paneel doet den toeschouwer droomen. Arme Stumpert! is hét uwe eigene schuld, dat gij daar zoo van iedereen verlaten zit, of ontbrak het u indertijd aan de noodige stoutheid om een meisje te vragen?

Brunin stelt een aardig figuurtje ten toon, een schoolmeisje, dat een oogenblik van breien uitrust, en met veel natuurgetrouwheid is weergegeven. Met zijnen *Oudheidkenner* oogst hij echter nog meer lof. Er zit zooveel gevoel, zooveel poëzie niet in als in het stuk van Mertens, doch het getuigt van eene groote bekwaamheid.

Sommigen loopen niet hoog met Goddings *Dronk.* Hebben zij dan niet bemerkt, wat een prettig tooneeltje de bedreven schilder met die twee personaadjes op zijn doek heeft gebracht? Hoe natuurlijk en geestig zijn beider houding en uitdrukking weergegeven! Er is een gedicht te schrijven op den blik van dien gezonden, knappen grijsaard, die onwetens eene poos zijn maal opschorst, om aan de hupsche jonge meid, bezig met hem een glaasje wijn in te schenken, zijne onverdeelde aandacht te wijden.

Quitton heeft getoond, nog iets anders met talent te kunnen malen, dan die eeuwige doode vogeltjes. *Drie tegen eén* is voortreffelijk van teekening en bijna evenzeer van kleur; het getuigt tevens van des kunstenaars warm gevoel voor schijnbaar nietige dingen.

Houben, Van Engelen en Boom leverden fraaie schilderijen, doch Verbrugge overtreft hen allen met zijne *Markt te Verona.* Een blik op dit stuk - en ge hebt Italië vóor u met zijnen azuren hemel, zijn

verschroeiende zon, zijne antieke denkgebouwen en bonte kleederdrachten, juist zooals Rooses en Taine het ons leerden kennen.

De Hooitijd van Simons is bijzonder schoon, zoowel als de *Novemberavond* van Verstraete, dien wij reeds verleden jaar te Brussel zagen De natuur kan niet getrouwer worden vertolkt, dan het hier deze twee ernstige en talentvolle kunstenaars deden. Vooral het laatste is zóo heerlijk een landschap, dat het u onweerstaanbaar uitlokt naar buiten.

Ook Verhaert bezit veel talent. Wie kan het loochenen met het oog op dat slach van klein tryptiek, hetwelk allemaal te zamen door teekening, kleur en doorzicht uitmunt. Vlaamscher en malscher koloriet zagen wij nooit. Is het niet jammer, dat een kunstenaar als hij zich vermeit in het malen van beuzelingen, prachtig ja en verrukkelijk, maar toch beuzelingen? Een kunstenaar als hij, met een open oog voor het krachtig opgewekte leven, zooals het zich hedendaags vóor onze oogen ontrolt, hij moest liever fiks toegrijpen in onze moderne toestanden, en met zijn kundig penseel tooneelen op het doek werpen, die hart en ziel schokken.

Waarom zou hij zulks niet beproeven?

6 *Augustus* 1885.

J.F. VAN CUYCK.

Kroniek.

Letter- en tooneelkunde. - Prijskampen.

- In den grooten tooneelwedstrijd te Breda, ingericht tegen den aanstaanden winter, zullen de vereenigingen als volgt optreden:

4 Oct. 1885. *De Morgenstar* van Brussel, met ‘De twee Weezen,’ drama, en ‘Neen, hij is niet jaloersch, 't is 't Katje,’ blijspel.

18 Oct. 1885. *J.J. Cremer* van Haarlem, met ‘George de Lalaing,’ drama, en ‘De Buren,’ blijspel.

25 Oct. 1885. *De Vereenigde Vlamingen* van Schaarbeek, met ‘Het lied van Moeder,’ drama, en ‘99 Beesten en één Boer,’ blijspel.

15 Nov. 1885. *Thalia* van Amsterdam, met ‘Helena de la Seglière,’ drama, en ‘Een dienst van mijn vriend Blanchard,’ blijspel.

8 Dec. 1885, *Tollens* van Delft, met 'Jarvis,' drama, en 'De koopman in oudheden,' blijspel.

20 Dec. 1885. *Advendo* van Amsterdam, met 'Walburgs,' drama, en 'Een Fransch Krijgsgevangene,' blijspel.

10 Januari 1886. *De Volksvrienden* van Gent, met 'De dochter van den muzikant,' drama; en '*Een vrouwtje zonder weerga.*'

24 Januari 1886. *Varia* van Vlaardingen, met '*De oude Kassier*' en '*De Huwelijksadvertentie.*'

- De maatschappij *De Distel* vereerde dezer dagen haar eerelid Hiel, bood hem zijn bronzen borstbeeld aan, door een 'distelaar' den heer Hoppe, vervaardigd, en vereenigde op een lekker feestmaal al hare leden.

Het ging er heel lustig toe. Hiel had te dier gelegenheid een lied gedicht *Van de Distel*, dat door Antheunis in muziek gebracht en in koor gezongen werd.

De Distel zal eerlang een kongres bijeenroepen van Vlaamsche letterkundigen van alle staatsgezindheden en afgevaardigden der Vlaamsche maatschappijen, ten einde eene bespreking uit te lokken over het al of niet nuttige en mogelijke van het stichten eener Vlaamsche akademie.

- Men beweert dat eenige letterkundigen van Brussel en voorsteden de inschrijving voor de hulde aan Dichter Jan van Beers tegenwerken of althans de onthouding aanprijzen, onder voorwendsel dat de Vlamingen der hoofdstad niet werden geraadpleegd voor de samenstelling van het komiteit aldaar, en dat de heeren A. en B. niet als voorzitter en secretaris er bij benoemd werden.

Wij weten niet in hoeverre deze bewering waarheid is, doch wij vertrouwen dat de Brusselsche Vlamingen zich aan die persoonlijkheden niet zullen gelegen laten, maar dat zij gaarne het hunne zullen bijbrengen ter verheerlijking van onzen meestgeliefden dichter, Jan van Beers.

- De kantate 'Het Elfenwoud' is het werk van een jongen Gentschen dichter, A.A.J. Bogaerts, hoofdopsteller van *De Lagere School.* Dit bekroonde stuk zullen wij in onze volgende afl. mededeelen.

- Naar wij vernemen houden de heeren W.J. Huberts en W.A. Elberts zich bezig met het bijeenbrengen der noodige bouwstoffen voor eenen 2^{n} druk van het *Biografisch Woor-*

denboek, waarvan de eerste uitgave vóór een tiental jaren verscheen, in medewerking van Jos. van den Branden.

- Van de *Romantische Werken* van Dr Jan Ten Brink is de 5e aflevering verschenen, bevattende het vervolg van *Oost-Indische Dames en Heeren*; wij betwijfelen zeer of de voorgenomen 'volledige uitgave' volgens afspraak in 30 afleveringen compleet zal zijn.

- Dezer dagen heeft Prof. ten Brink van Leiden een nieuw deel van zijn groot prachtwerk *Onze hedendaagsche letterkundigen* laten verschijnen. Het is geheel gewijd aan den heer Alberdingk Thijm van Amsterdam en bevat zijne levensbeschrijving, de volledige lijst zijner ontelbare boeken, verhandelingen en verspreide stukken, alsmede een goedgelijkend portret en een fac-simile van eene autograaf. De vroegere deelen van het werk bevatten gelijke studiën op Mev. Bosboom-Toussaint, Nicolaas Beets (Hildebrand), Hasebroek en ten Kate.

- De leergangen der Tooneelschool te Amsterdam zijn verledene week gesloten geworden met de jaarlijksche examens. Vijftien leerlingen namen er deel aan.

Van de 10 uit de voorbereidende afdeeling gaan er 3 naar eene hoogere klas, 2 blijven de lessen volgen en 4 zijn naar de Vakschool overgegaan.

De vijf leerlingen der Vakschool zullen alle eene hoogere klas bijwonen in het volgend studiejaar.

- Tot buitenlandsch lid der maatschappij van Nederlandsche letterkunde, te Leiden, werd uit ons land benoemd de hr. R. Van den Berghe, medeopsteller der *Bibliotheca Belgica*, te Gent.

- Bij den uitgever J. Vuylsteke, te Gent, zijn verschenen drie deelen van de wereldberoemde verhalen van Fenimore Cooper, 'aanbevolen door J.J.A. Goeverneur,' namelijk *de Padvinder en de Lederkous*, *Cononchet*, en *de Roode Vrijbuiter*, en een verhaal in denzelfden trant van Bierd, *de Woudduivel.* Allerliefst gedrukt en met nette plaatjes, zullen die verhalen heel welkom zijn in alle volksbibliotheken en voor prijsuitdeelingen. De prijs is uiterst billijk: 1 fr. voor een boekdeel van 140 a 160 blz. op fraai papier.

Beeldende kunsten.

- We vernemen en melden met genoegen, dat de zoo gunstig gekende graveur, de Heer

J. Michiels, leeraar te Antwerpen, gelast is geworden met het vervaardigen der diploma's voor de Tentoonstelling van Schoone Kunsten en voor de Wereldtentoonstelling.

Men mag zich dus aan degelijk kunstwerk verwachten.

- Het Hoofd-komiteit voor het praalgraf van Hendrik Conscience opent eenen prijskamp tot het bekomen van een ontwerp voor dit praalgraf, te plaatsen op de plek, waar de beroemde schrijver rust.

Alleen Belgische kunstenaars worden tot dien wedstrijd toegelaten.

De grafkelder, bestaande op het Kielkerkhof en boven welken het gedenkteeken zal oprijzen, is 5 m. 15 lang en 3 m. 75 breed, in de richting aangeduid op het plan.

Aan de mededingers wordt volle vrijheid gelaten aangaande den aard en de hoogte van het gedenkteeken. Het Hoofd-Komiteit drukt enkel als zijne meening uit, dat het werk een grootsch karakter dient te hebben.

Het gedenkteeken zal uitsluitelijk Vlaamsch en Vaderlandsch wezen, Boven het opschrift zal een kruis gebeiteld worden.

De bouwstoffen, welke gebezigd worden, moeten zijn: arduin, graniet, brons of andere stoffen van gelijke duurzaamheid.

De mededingers zullen een model maken in gedroogde klei of in pleister, van ongeveer 1 meter hoog of wel eene teekening van gelijke grootte.

Door het Hoofd-Komiteit zal een jury benoemd worden, voor de meerderheid uit kunstenaars, voor de minderheid uit leden van genoemd Komiteit bestaande.

Het zal het Hoofd-Komiteit vrij staan, bij onvoldoenden uitslag van eenen eersten prijskamp, er eenen tweeden uit te schrijven tusschen de vervaardigers der drie verdienstelijkste ontwerpen, bij den eersten wedstrijd ingezonden.

De mededingers zullen den prijs opgeven, waartegen zij zich verbinden hun ontwerp uit te voeren en te plaatsen. Deze zal de som van 20,000 fr. niet mogen te boven gaan. Zij zullen insgelijks den aard der stoffen, welke zij bezigen, opgeven.

Zij verbinden zich, in geval hun ontwerp bekroond wordt, het uit te voeren binnen de tien maanden na den dag, dat

hun van den uitslag des prijskamps kennis zal zijn gegeven. Voor elken dag vertraging zal eene boet van 20 franks verbeurd worden.

Het Hoofd-Komiteit zal eene kommissie benoemen, gelast met het toezicht over de werken. De keus der medewerkers en der bouwstoffen zal aan die kommissie onderworpen worden.

De betaling zal geschieden in termijnen naar het goeddunken dezer Commissie.

De ontwerpen moeten ingezonden worden vóór den 1^{n} Oktober 1885 in een der zalen van het modern Museum, Venusstraat, Antwerpen, waar de stukken eenige dagen voor het publiek zullen tentoongesteld blijven. Zij zullen eene spreuk dragen, welke herhaald moet worden op den omslag van een gesloten brief, bevattende den naam en het adres der mededingers.

Een tweede brief, met het opschrift BESTEK en de spreuk, door den mededinger gekozen, zal den prijs en de afmetingen van het werk, alsook den aard der te bezigen bouwstoffen opgeven.

- Uit Brugge wordt gemeld, dat de Staat, de Provincie en de Stad eene overeenkomst hebben geteekend, waarbij het standbeeld van Breidel en De Coninck, naar het bekroond ontwerp der heeren Paul De Vigne en Dela Censerie, zal worden uitgevoerd. De inhuldiging is, op boete van 100 fr. per dag achterstel, onwederroepelijk op 11 Juli 1887 bepaald, zijnde den verjaardag van den Guldensporenslag (11 Juli 1302.)

- De HH. Lagye en Den Duyts werden gelast de teekeningen te maken voor de praalwagens van den stoet, die te Brussel is uitgereden, ter gelegenheid van den vijftigsten verjaring der Belgische staatsspoorwegen.

- Op 27 Juli ll. werd de vrije tentoonstelling der Vlaamsche kunst geopend. Er is, nevens veel middelmatigs, en slechts veel goeds te zien, meestal echter van schilders die ook in de Tentoonstelling van schoone kunsten een paar doeken hebben. Het is dus geheel iets anders dan een verzameling van tafereelen, die in de groote tentoonstelling geweigerd werden. Doch van dit oogenblik, zien we ook het groote nut niet in, dat door deze vrije tentoonstelling moet gesticht worden. Ziehier de namen van eenig kunstenaars, die er van

hunne werken hebben: Du Bois, Boulenger, Anneessens, wijlen Huberti, Alfred en Jozef Stevens, Artan, Willems, Meunier, Rosseels, L. Herbo, Georgette Meunier, Van den Eeden, Impens, Frédéric, Claus, Vanaise, Guiette, Vangenegen, Crabeels, de twee Linnigs, Meyers, enz. enz.

Die namen zijn een waarborg voor het welgelukken der onderneming. Nochtans schijnt er geene al te beste onderlinge verstandhouding te heerschen: de Brusselsche deelnemers en kunstkritiekers zijn ontevreden. Ze denken zich (geheel ten onrechte nochtans) achteruit gesteld voor de Antwerpsche deelnemers. Welnu, zoo er iemand te klagen mocht hebben, dan zijn het zeker de laatste; zij stonden de beste plaatsen af aan de vreemden en bijzonder aan de Brusselsche kunstenaars. Deze zouden zooveel gevoel der betamelijkheid moeten hebben niet te bijten naar de hand, die hen weldoet.

- De Heer Meunier, een Brusselsch schilder, heeft zijn tafereel ‘Sigaarmaaksters te Sevilla,’ aan het Brusselsch museum verkocht.

- Ziehier de lijst van de Juryleden voor het toekennen der onderscheidingen in de internationale tentoonstelling van schoone kunsten te Antwerpen.

Schilderkunst: MM. De Keyser, oud bestuurder der Akademie te Antwerpen, Fetis, Robbie, kunstschilders te Brussel.

Bijgevoegde leden: MM. Jos. Delin, kunstschilder te Antwerpen, Cluysenaar, id. te Brussel en Van den Nest, schepene te Antwerpen.

Beeldhouwkunst: M. de Groot, beeldhouwer te Brussel, bijgevoegd lid, de h. Geefs, bestuurder *ad interim* der Antwerpsche Akademie.

Bouwkunde: Mr Janlet, bouwmeester te Brussel, bijgevoegd lid, M. Dens, stadsbouwmeester te Antwerpen.

Graveerkunst: M. Michiels, professor aan de Akademie te Antwerpen, bijgevoegd lid, M. Demannez, lid der Belgische Akademie.

Als leden van de vreemde afdeelingen werden benoemd de volgende heeren.

Duitschland. MM. Herman Kaulbach, Schlesinger, Deiters. Dennerlein.

Oostenrijk. MM. Ferlin, Lallemand.

Frankrijk. MM. Meissonnier, Bouguereau, Cabanel, Guillaume, Bailly, Flameng.

Engeland. MM. Albert Bruce, Joy.

Italië. De Sanctis, Fabi Altini, Mazzucchi.

Nederland. M. Boks.

Noorwegen. MM. Petersen, Munthe.

Rusland. MM. Clever, Colinet.

Zwitserland. M. Ducaju.

Tot voorzitter werd M. Meissonnier benoemd; tot ondervoorzitter M. Slingeneyer, tot verslaggever M. Fétis. M. Karel Dumercy zal het ambt van sekretaris waarnemen.

Volgens er nu door een Brusselsch blad gemeld wordt, zou de jury de volgende onderscheidingen toegekend hebben. *Schilderkunst.* Nieuwe eere-medailles: De HH. De Braeckeleer en Wauters; eeremedaille: M.A. Stevens; Medailles 2e klas. Me Maria Collart en MM. J. De Lalaing, Coosemans en J. Stevens; medaille van 3e klas. MM. Stobbaerts, Jan Verhas en Verwée. Eervolle melding. Mej. Beernaert, MM. Curtens en Vanderouderaa.

Beeldhouwkunst. Nieuwe Eeremedaille. M.J. Dillens. Eeremedaille. M.Th. Vinçotte; Medaille van eerste klas: MM. Lambeaux en Mignon. Eervolle melding: MM. Brunin en Van den Kerkhove.

Bouwkunst. Medaille van 2de klas, M. Schoy.

Graveerkunst. Medaille van 1ste klas M. Biot. Medaille van 2e klas. M. Daisse. Eervolle melding M. De Mannez.

De volgende kunstenaars hebben verklaard niet mede te dingen: MM. Cattier, De Keyzer, A. en J. De Vriendt, Fiers, Fraikin, Keelhoff, Melery, Ooms, Slingeneyer, Stroobant, Verlat en Willems.

De hierna volgende stukken zouden aangekocht worden voor het Museum van Antwerpen.

Kaïro van Emile Wouters.

De Ezels van Jan Verhas.

Paul III voor het portret van Luther, van A. De Vriendt.

De Vischmijn te Antwerpen van Farazijn.

De Heide van Mej. Beernaert.

Ieder zal opmerken, dat Brussel buitengewoon bevoordeeld wordt. Dit is overigens gewoonte. Zoo ook in de Wereldtentoonstelling.

Wat Brussel voortbrengt moet blindelings vóór al het andere gesteld worden, al ware dit andere dan ook honderdmaal verdienstelijker. Toch mocht er, vooral voor wat de kunsttentoonstelling betreft, ernstiger te werk gegaan worden, maar de invloed van *hooger hand* is machtig en daar is ‘Brussel voor alles’ de leus; 't bare dus niemand verwondering dat zoo regelmatig alle onderscheiding en voordeel door Brussel, rechtvaardig of onrechtvaardig, opgeslurpt wordt. Of dit wel iets van de waarde der niet bekroonde stukken wegnemen zal, gelooft zeker niemand. Wat goed is blijft goed en de glans ervan wordt niet verminderd door 't flikkeren van het klatergoud, aan middelmatigheden toegekend.

- Wij meldden voor een paar maanden dat te Antwerpen een komiteit was tot standgekomen voor het behouden van ‘het Steen’. Sindsdien hoorden we hiervan niets meer. 't Wordt tijd dat die heeren eens iets van zich hooren laten. Een belangrijk punt kan reeds veel werk aan dit komiteit verschaffen, namelijk de herstelling en herinrichting van het ‘Steen’. Eens een aanvang met de herstelling gemaakt, dan, denken wij, is er voor geene afbraak te vreezen. Wij hopen er binnenkort meer van te vernemen.

- Op dertien Juli ll. werd te Amsterdam het nieuwe Rijksmuseum ingehuldigd, dat bestemd is voor de beeldhouw- en schilderkunst, en tevens de verzamelingen van oudheden zal bevatten. Uiterst gunstig wordt de schikking der schilderden, door deskundigen beoordeeld. Een ‘Catalogus van het Rijkmuseum van schilderijen’ werd door den heer F. Van Holkem bezorgd. Nota's werden er aan toegevoegd door de HH. Arn. Bredius en Mr N. De Roever, bevattende levensberichten van kunstenaars en geschiedkundige bijzonderheden aangaande de schilderijen, om zoo doende aan den bezoeker eene betere herinnering van het geziene te schenken.

De heer C.L. Dake teekende voor die uitgave een vijftigtal platen naar de bijzonderste schilderijen.

- In de kunstzaal van het Panorama te Amsterdam is thans het gekende tafereel van den Parijschen schilder Giron ‘De twee zusters’ tentoongesteld.

Toonkunde.

- Onder de schoonste veroveringen, welke de Vlaamsche Beweging in het verfranschte Brussel behaald heeft, mag ontegensprekelijk gerekend worden diegene, welke de leider onzer muzikale beweging aldaar gedaan heeft. Wij bedoelen namelijk de uitvoering, in de oorspronlijke taal, van het kinderoratorio van de Geyter en Benoit, door de leerlingen der Brusselsche gemeentescholen. Wie zou ooit hebben durven droomen, dat een dergelijk feit in de franschgezinde hoofdstad zou plaats hebben? En toch is het zoo. Ter gelegenheid der onafhankelijkheidsfeesten zal dit pereltje van Vlaamsche muziekkunst, dat zoo herhaaldelijk reeds in Nederland werd ten gehoore gebracht, in het Park te Brussel worden uitgevoerd. Het doet ons goed aan het hart dit verheugend nieuws te mogen mededeelen, en wij zijn overtuigd dat alle oprechte Vlaamschgezinden even verheugd zullen zijn als wij.

- Ter gelegenheid der onthulling van Lievens Bauwens standbeeld werd te Gent eene kantate uitgevoerd, woorden van M. De Vreese, muziek van den goed gekenden Vlaamschen toondichter Karel Miry.

Dit jongste gewrocht van den Gentschen meester, van wien wij reeds zooveel Nederlandsche zangen bezitten, viel geheel en al in den smaak van het talrijk publiek, voor welk het werd uitgevoerd, en werd door warme toejuichingen begroet.

De heer Miry weet dan ook telkens de populaire snaar te raken. Hij verdiept zich zelden in geleerde en verwikkelde combinatiën. streelt en ontwikkelt liever een zangerig thema en gelukt er zoo in om telkens zijne toehoorders te boeien. Voor zijne kantate heeft hij wederom allerliefste melodieke gedachten gevonden, en daar waar het pas gaf, ook mannelijk kloeke klanken doen hooren. Het stuk maakte diepen indruk.

De uitvoering was puik, en de heer Nevejans, bestuurder der *Melomanen*, haalt eer van het talent, waarmede hij dat monsterorkest heeft geleid. Het is geen kleinigheid, om een koor van 800 zangers en een zoo groot getal instrumentisten tot zulke volmaakte eenheid te oefenen. Te dezer gelegenheid werd de toondichter van ‘Maria van Burgondië.’ ‘De Dichter en zijn Droombeeld’ enz. tot Officier der Leopoldsorde bevorderd. Wij voegen onze welgemeende gelukwenschen bij die zijner talrijke vereerders.

- Ziehier den volledigen uitslag van de voorbereidende proef, welke de jonge toondichters hebben moeten ondergaan, die zich lieten inschrijven voor den prijs van toonzetting, gezegd ‘Prijs van Rome:’ 1e, M.P. Heckers, van Gent; 2e, M. Dubois, van Brussel; (2e prys, 1881); 3e, Gilson, van Brussel; 4e, M. Lasson, van Oostende; 5e, M. Van den Eynde, van Boisschot (Antwerpen); 6e, M. De Coninck, van Brugge.

De Heer P. Heckers heeft, evenals nog 3 andere mededingers, den Vlaamschen tekst gekozen. Eere aan hen!

De jury voor dezen prijskamp bestaat uit de heeren Benoit, Gevaert, Huberti, Mathieu, Radoux, Samuël en Van den Eeden.

Vlaamsche belangen.

- Bij Koninklijk Besluit van 16n Juli ll. (*Monniteur Belge* van 19n derzelfde maand) wordt besloten tot de uitgave van een *Bulletin de l'agriculture.*

Volgens het verslag aan den Koning, dat gezegd besluit voorafgaat, bezit het Bestuur van den Landbouw sedert 1846 een officieel orgaan, namelijk het *Bulletin du conseil supérieur de l'agriculture*, dat, volgens de woorden van voormeld verslag, ‘nagenoeg geene lezers telt, buiten degene die dit *Bulletin* kosteloos ontvangen.’ (Of zij, die het kosteloos ontvangen, het daarom lezen, weten wij niet, maar wij betwijfelen het sterk.)

Het oude *Bulletin* zal voortdurend verschijnen, en het nieuwe, eveneens op kosten van 's lands schatkist, is hoofdzakelijk bestemd om onze landbouwers op de hoogte te houden van alles, wat den bloei on den vooruitgang des landbouws aanbelangt.

Natuurlijk heeft men wel gezorgd, het hatelijke woord *Vlaamsch* niet onder de oogen van zijne Majesteit te brengen; dus, noch in het verslag aan den koning, noch in het Koninklijk Besluit wordt een woord gerept over eene Vlaamsche uitgave van het nieuwe *Bulletin*; het zal natuurlijk, evenals het sedert vijftig jaren met zooveel bijval uitgegevene, enkel in het Fransch verschijnen. Zoo wordt nogmaals bevestigd wat de heer Coremans in volle kamerzitting heeft uitgeroepen: ‘Onze regeering is de partij van Frankrijk!’

- *Het Vlaamsch te Gent.* - Op maandag, 13 Juli l.l. werd te Gent het standbeeld van Lieven Bauwens onthuld. Het *Volksbelang* deelt daaromtrent een artikel mede, dat duidelijk de anti-nationale strekkingen blootlegt van de hoogere standen.

'Het was eene plechtigheid, zegt het blad, die een echt volkskarakter moest hebben. Het leven van een groot deel onzer bevolking was immers sinds eene eeuw aan de katoennijverheid verbonden, en de verheerlijking van den invoerder dier nijverheid moest dus in de werkende standen vooral belangstelling opwekken. Wij zouden bijna zeggen dat het een feest der 'werkers' was.

Fier op Lieven Bauwens, fier op de verbazende uitslagen, door den ijver en de vlijt der Gentenaren uit zijne invoering getrokken, was de nationale snaar hier bij dit feest in het spel. 't Was blijk baar onze Vlaamschgezinde bevolking, die den grooten stoot aan de plechtigheid gaf. Vlaamsch was de feestzang; uitsluitend Vlaamsch waren al de levensschetsen en andere schriften, die werden verkocht en uitgestrooid; uitsluitend Vlaamsch waren de opschriften der prachtige en talrijke kronen, door het *Genootschap der Gedecoreerde Werklieden* ten offer gebracht; Vlaamsch de knappe redevoering, door den woordvoerder van dien kring, den heer Kimpe, vóor het standbeeld gesproken...

Immers, heel het feest zou nationaal en vaderlandsch zijn geweest, zonder de schuld van ons... stadhuis. Nooit wierp dat anti-populair officiëel Fransch eenen scherperen wanklank af dan op dezen dag. 't Geleek een barreel tusschen de aristocratie en het volk. - En of het stadhuis zijn hart had opgehaald aan 't lieve Fransch! Te gemeen is dat Vlaamsch misschien om nog op een feest, in de hoofdstad van Vlaanderen, in aanspraak te mogen komen; tot het kleinste snippertje officiëel papier kon evengoed of liever beter dienst doen te Parijs of te Luik dan in het Vlaamsche Gent!

Wat ons nog het diepste griefde, was dat de zoo merkwaardige redevoering van burgemeester Lippens ook al in het Fransch was! De hoofdman van het oude 'fiere leeuwennest,' gelijk Ledeganck Gent noemde, stond daar aan den voet van het beeld eens grooten Gentschen burgers, omringd door duizenden Gentsche werklieden, - de uitmuntendste

gelegenheid om een woord van liefde, een woord van moed en opwekking in hunne ooren te doen dringen....

En onze burgemeester sprak Fransch.

Geen 5 op 100 in de volksschare rond hem verstonden er een woord van!

Een werkman stond in onze nabijheid; wij hoorden hem tot zijnen makker zeggen: ‘De burgemeester leest zeker 'nen Waalschen dicht aan den minister; ei ja, dad es ne Wale!

Het kon zoo uitgelegd worden inderdaad!

Veronderstelt eene grootsche muziek-uitvoering, waarbij heel de bank der eerste violen zou valsch spelen; gansch het karakter der symfonie ware te niet. Op het Lieven Bauwensfeest zijn de eerste violen van 't stadhuis leelijk nevens den toon geweest en de harmonie was gebroken.

Hoe jammer! hoe jammer, dat men zich zoo voortdurend van het volk afscheide!

Zulke liefhebberijen kunnen *chic* en *comme il faut* gevonden worden door een hoopje belachelijke Gentsche *Parisiens.* Maar allen die ons volk gaarne zouden zien verheffen - en het gevoel van eigenwaarde werkt daartoe zoo machtig mede! - betreuren diep dat mannen van rang en aanzien niet kunnen of niet willen met woord en daad daartoe medewerken.

- In het Departement van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken is een bureel ingericht om onze Vlaamsche boeren en moeshoveniers te helpen in den uitvoer hunner voortbrengselen naar de markt van Londen. Indien zij zich tot dit bureel van inlichtingen wenden, zullen zij voorzichtig handelen eenen taalman mede te brengen: de overste van dit bureel *kent geen woord Vlaamsch.* Indien zij om inlichtingen wilden schrijven, mogen zij dit in 't Vaamsch doen, (het gebruik der talen is immers vrij in ons land!) en dan in afwachting de koolen planten, die zij te Londen zouden willen verkoopen.

Sterfgevallen.

- Maandag 15 Juni is te Antwerpen plotseling overleden een onzer verdienstelijkste kunstschilders, de heer J.B. Wittkamp. Sedert eenige dagen was hij eenigszins ongesteld, doch niets deed in zijne familie dat noodlottig einde voorzien.

J.B. Wittkamp was een Westfaler van geboorte; zeer jong in Nederland gekomen, deed hij daar zijne eerste studiën en kwam deze weldra als jongeling aan de Antwerpsche akademie volmaken. Sedert dien verliet hij Antwerpen niet meer, tenzij om kunstreizen te doen in Italië, Duitschland en andere landen. Hij was een van die schitterende rei leerlingen, in het werkhuis van N. De Keyser gevormd, en van welke deel maakten: Karel Verlat, Hamman, Swerts, Guffens en andere.

Weinige kunstenaars waren zoo rijk bedeeld met grondige studiën als Wittkamp en zijne historische schilderijen, welke veelal in museums van Amerika geplaatst zijn, zullen zijnen naam bewaren. Zijne voornaamste schilderijen zijn: *Nova Zembla*, *het Ontzet van Leiden*, *Datheen*, *King Lear*, *Paadje en gevangenbewaarder*, *Othello*, *Parisina*, *Romeo. Hugo Grotius* en vele andere dramatische bladzijden, aan de groote dichters of aan de geschiedenis ontleend.

- De Antwerpsche Schilderschool heeft weer een gevoelig verlies ondergaan. De heer W. Linnig, vader, de gunstig gekende schilder, vriend en medestrijder van Hendrik Leys, is in den ouderdom van 66 jaar overleden, juist op zijnen verjaardag. Hij laat talrijke gewrochten achter, die overal hoog gewaardeerd worden.

Nieuwe uitgaven.

WOORDENBOEK DER GRIEKSCHE EN ROMEINSCHE MYTHOLOGIE van wijlen Dr T.T. Kroon. 2^{e}, herziene druk. In-8° 804 blz., met talrijke afbeedingen. Rotterdam, D. Bolle. Gebonden. Prijs, tot 30 September gl. 1.90
Na dien datum gl. 2,25.

- LIEVEN BAUWENS, door J.H. Van den Daele. (Uitgave van het Willemsfonds) In-12°, 58 blz. Gent, Jul. Vuylsteke
fr. 0.40.
- PRUDENS VAN DUYSE'S NAGELATEN GEDICHTEN, in 't licht gegeven door Florimond van Duyse, onder toezicht van Jan van Beers en Emanuel Hiel. Tiende deel: *Rijminvallen.* Gr. 8°, 264 blz. Roeselare, De Seyn-Verhougstraete
fr. 2,50.
- OVER TABAK, door Ph. van Cauteren. Uitgave 109 van het Willemsonds. In-8°, 128 blz., Gent, Jul. Vuylsteke.

Judas wint.
Blijspel met zang in één bedrijf, door Pol Anri.

Personen
VLEURINCK.
ARTHUR, zijn zoon, gebuisde student.
SAEGERS, zijn buurman.
NICODEMUS, vriend van Arthur; vleeschhouwer.

(De handeling ten huize van Vleurinck. - Nette kamer. - Tafel en stoelen. - Spiegel).

Eerste tooneel.

ARTHUR, alleen.

(Eene laatste hand leggende aan zijn toilet, dat zeer sierlijk is: hooge hoed, zwart habiet, witte das)

. *Alea jacta est...* de teerling is geworpen. Ik zal het maar in 't Nederlandsch zeggen, want gij hebt misschien niet, zooals ik, heel uw leven Latijnsche pillen en verzen geslikt, om eindelijk met de grootste onderscheiding te *passeeren...* onder de categorie van de buizen. Ja, ja, student zijn, niet zoo schoon. Maar... examen afleggen, niets zoo *embêtant...* voor de professors, wel te verstaan. Als 't hun verveelt de arme jongens te laten *passeeren*, wel, dan buizen zij er een dozijn, en, och God! 't lot valt gewoonlijk op Jonas.... en op mij!

(Zuchtend)

Enfin!

(Luchtig)

Maar weet ge waaraan ik het toeschrijf? Ik heb eenvoudig *te veel* gestudeerd. Andere studenten hadden meer liefdesavonturen in hun hoofd dan.... kluiten in hunnen

zak. Ik was veel armer dan zij in avonturen, en al niet veel rijker in kluiten. Daarom heb ik dat maar uitgedaan, dat leventje. Ik wil ook eens mijn geluk beproeven.

De teerling is geworpen, heb ik gezegd.

(Geheimzinnig)

. De schoone Octavie heeft reeds mijne liefdeverklaring gelezen. Of, *enfin*, zij heeft ze toch ontvangen. Of zij ze gelezen heeft, dàt is de groote vraag. Dat wil ik ook weten, nog van avond zelf. Loop ik eene blauwe scheen, dan leggen we die maar bij mijne lange buis; dat past te zamen. Alles komt maar op durven aan, en, onder ons gezeid, ook op ernstig meenen. En ik meen het ernstig, ik. O zie, Octavie, dat is de glanzende sterre in den anders zoo *bewolkten* hemel van mijn bestaan. Meer nog: 't is de heldere *maan* in den donkeren nacht. 't Is nog te weinig: 't is de gloeiende *zonne* aan het uitspansel... Maar sa, wat ben ik zoo al aan 't uitkramen? Wolken, sterren, zon en maan! En als ik bedenk hoe de kansen nog maar staan, dan is het nog altijd.... eklips! 'k Ga dat potje maar liever gedekt laten: men mocht mij anders nog uitmaken voor eenen sterrekijker!

(Voor den spiegel)

Alles in orde? Best. 't Wordt tijd dat ik heenga, ik wil Octavie afwachten. En dan? Ja, het verder maar aan God opgeven.

(Hij zucht. - Stappen.)

2e Tooneel.

ARTHUR, NICODEMUS.

NICODEMUS

(komt vrij onbeschoft binnen; klak, witte voorschoot, halve mouwen, klompen; bloedvlekken overal; zeer diklijvig en ongegeneerd.)

Maak maar dat er geen belet is, want hier is Nicodemus! Wel honderdduizend pond saucietjes..

(Arthur's spijtig gezicht bemerkende)

Hein? Wat scheelt er aan? Een biefstuk dat niet verteren kan, misschien!... Sa, ik wilde u een woordje spreken. Zet u een beetje op eenen stoel.

(Hij werpt zijne klak op eenen stoel.)

ARTHUR.

- Sa, jongen, wat hebt gij vandaag? Gij zijt zoo geestig.

NICODEMUS.

- Ik dacht u juist hetzelfde te vragen. Ge ziet zoo moe van lachen.

ARTHUR.

- Neen, maar er zit mij iets hier, in het hoofd.

NICODEMUS.

- Ik meende dat er u iets hier zat, in uw keelgat, een beentje, bij voorbeeld, dat blijven stroppen was.

ARTHUR.

- Och loop!

NICODEMUS.

- Ik loop, ik, niemendalle. 'k Ga mij liever een beetje zetten.

(Hij zet zich.)

Wel honderdduizend kilos verkenskarbonnaden, neem ook eenen stoel.

ARTHUR

(zet zich op den stoel, waar de Klak op ligt)

Spreek vlug, als 't u belieft: ik zit op gloeiende kolen.

NICODEMUS.

- Watblief? Ge zit op mijne klak, potverdeke!.. Allons, er af!

ARTHUR,

(stelt zich recht)

Sa, spreekt gij?

NICODEMUS

(neemt zijne klak terug)

Zet u, zet u, 't is van belang...

(Geheimzinnig.)

Ik wil den gewichtigsten stap van mij leven niet ondernemen, zonder er u van te komen verwittigen. A propos, als gij naar de zitting gaat van ‘de dertien vrijgezellen,’ zeg dan eens dat ik mijn ontslag geef.

ARTHUR.

- *Tiens*, *tiens*, ik ging het ook geven.

(herzet zich.)

NICODEMUS.

- Gaat gij u misschien ook den blok aan uw been laten binden?

ARTHUR.

- O neen, heel het contrarie.

NICODEMUS.

- Het contrarie? Dan moet gij uw been aan den blok laten binden. Zie, als ik voor mijnen blok stond, mijnen kapblok, de helft van den dag ging mijn hart luider kip-kap dan mijn mes tik-tak. Zoô zit ik met iets in mijn hoofd. Ik weet niet wat doen. Moest die onzekerheid lang voortduren, ik werd zoo mager als een rundsaucietje. Ik zou mijne kracht verliezen gelijk een verschgeslachte os, en van mijn korpus kon men gemakkelijk rolpens kappen. Dat zeg ik u, ik!.. Ja, ja, vallen mijne plannen slecht uit, dan kan men mij binnen kort naar den abattoir voeren, want er zal geen beetje vet meer opzitten.

ARTHUR.

- Een mager beestje, dus?

NICODEMUS.

- Och zie, Arthur, onder ons gezeid en elders gezwegen, ik heb mijn gedacht gezet op iets, op iemand.... *enfin*, op een meisje, daar!

ARTHUR.

- Zoo, zoo? Nu, dat kan den beste wel gebeuren.

NICODEMUS.

- Is het u ook gebeurd?

ARTHUR.

- Dat zeg ik niet. Heel het contrarie.

NICODEMUS.

- Het contrarie? Dan heeft het meisje haar

gedacht gezet op u... Ha, slimmerik, dan staat ge verder dan ik!

ARTHUR.

- Maar ik heb geen half woord gesproken.

NICODEMUS.

- Ja maar... een goede verstaander heeft nog geen half woord noodig. Ziet ge, als buurmanskinderen, als oude speelkameraden, als leden van ‘de dertien vrijgezellen’ mogen we wel aan elkander 't een en ander bekennen.

ARTHUR.

- Ik zeg niet neen, maar ik heb niets te bekennen.

NICODEMUS.

- Ik ook niet, maar ik ga van avond nog den aanval wagen. Die niet waagt ook niet wint.

ARTHUR.

- *Audaces fortuna juvat.*

NICODEMUS.

- En patati en patata!... Maar.... zoudt gij durven?

ARTHUR.

- Wel zeker zou ik durven!...

(Stiller)

Wat is er te durven?

NICODEMUS.

- Met de deur in huis vallen.

ARTHUR.

- Hem? Dat is te zeggen... dat is volgens.

NICODEMUS.

- En toch ga ik het doen.

ARTHUR.

- Gij kunt daartegen.

NICODEMUS.

- *Merci!* En gij?

ARTHUR.

- Ik ga nog een beetje wachten. - Voor het oogenblik leef ik van hope.

NICODEMUS.

- Ge zult er niet vet van worden, van uwe hope. Wie van hope leeft, sterft van honger. Ik leef, ik, liever van een biefstuk dan van hope!

ARTHUR.

- 't Is kloeker.

NICODEMUS.

- Inderdaad. En daarom ga ik maar den aanval wagen... met den schoonvader.

ARTHUR.

-

(ter zij)

Ik liever bij de dochter, als ze van haren winkel komt, vijf minuten na den achten.

NICODEMUS.

- En dit hoe eer hoe liever. Nog dezen avond moet ik hem spreken, 't zal een steen van mijn hart zijn. Stout gesproken is half gevochten, hein?

(zij staan op.)

ARTHUR.

- Maar zeg mij eens, is 't nog al wel, uw spel?

NICODEMUS.

- O, een beeld!... En 't uwe?

ARTHUR.

- Een engel!

NICODEMUS.

- Louter melk en boter!... En 't uwe?

ARTHUR.

- Suiker en zeem!

NICODEMUS.

- Oogen als vuursprankels!... En de uwe?

ARTHUR.

- Kijkers als sterren!

NICODEMUS.

- Gitzwart haar!... En de uwe?

ARTHUR.

- Haarvlokken zoo fijn als zijde.

NICODEMUS.

- Voetjes gelijk Asschepoetster... En de uwe?

ARTHUR.

- Zoo schoon als eene engelin.

NICODEMUS.

- Een leest zoo smal, dat ik hem zóó zou overpakken.

(hij wijst zeer groot)

... En de uwe?

ARTHUR.

- Eene vorstelijke gestalte. Armkens als was.

NICODEMUS.

- Zoo rond als een bloedsaucietje. Een mondje als eene roos... En de uwe!

ARTHUR.

- Lippekens als koraal.

NICODEMUS.

- Kaakskens gelijk geregeleerd verkenvleesch. En de uwe?

ARTHUR.

- Tandekens als parelmoer.

NICODEMUS.

- Eene tong van lintjes!... Oh...

Zang I.

Samen.

't Goddlijk beeld, dat in den nacht
Met zijn zoete tooverkracht
Mij aanminnig tegenlacht, -
't Lieflijk kind, dat ik bemin
En aanbid met hart en zin,
Is voor mij eene engelin!

ARTHUR.

- Zeg, hebt ge er al van gesproken tegen de schoone zelve!

NICODEMUS.

- Ei, 'k geloof het wel... Ik heb haar geschreven, dat ik al mijn bloed voor haar zou willen vergieten.

ARTHUR.

- Ei, ei, ei... met al dat bloed!

NICODEMUS.

- Ik herinner het mij niet juist meer, maar ze mag mij in fricadellen kappen als ik het niet goed meen.

ARTHUR.

- Staan er nog zooveel termen in uit uwen vleeschhouwerswinkel?

NICODEMUS.

- Ik ken den brief niet juist meer van buiten... Maar gij?

ARTHUR.

- Ik? Ik leef van hope, heb ik u gezeid.

NICODEMUS.

- En gij vergaat van liefde, ha, ha, ha!...

ARTHUR.

- St!.. Maar 't voornaamste: wat doet ze?

NICODEMUS.

- Ze is naaister. En de uwe?

ARTHUR.

- Ook.

NICODEMUS.

- Hein?

ARTHUR.
- Waar woont ze?

NICODEMUS.
- O, ge wilt te veel weten.

(Ter zij)

Voorzichtig!

ARTHUR.
- Zijn wij geene buurmanskinderen?

NICODEMUS.
- Dat is waar.

ARTHUR.
- Oude schoolkameraden?

NICODEMUS.
- Dat is ook waar.

ARTHUR.
- Leden van ‘de dertien vrijgezellen?’

NICODEMUS.
- Dat is alweer waar.

ARTHUR.
- Welnu?

NICODEMUS.
- Maar dan moet gij het ook zeggen.

ARTHUR.
- Ik zal.

NICODEMUS.
Welnu, ze woont - in de buurt. En de uwe?

ARTHUR.
- Ook.

NICODEMUS.
- Hein?

ARTHUR.
- En hoe heet ze?

NICODEMUS.
- Zeg gij het eerst.

ARTHUR.

- Neen, gij.

NICODEMUS.

- Neen, neen.... Laat het ons te zamen zeggen. Zijt gij tevreden?

ARTHUR.

- Ja, laat ons den naam spellen.

TE SAMEN:

Een,... twee,... drie... O, c, Oc; t, a, ta; Oc-ta; v, ie, vie; Oc-ta-vie. - Hein? Wat?

(ter zij.)

Ei, oei, hij zeide Octavie!

(Luid)

Ik heb maar mijne eigen stem gehoord. Opnieuw! Een,... twee,... drie,... R, o, Ro; s, a, sa; Ro, sa; l, ie, lie; Ro-sa-lie. - Hein? Wat!

(ter zij)

Ha, ha, ha! Rosalie!

(Luid)

Ik heb maar mijne eigen stem gehoord. Opnieuw!

ARTHUR.

Spreek gij eerst.

NICODEMUS

Neen, gij... Of laat er ons voor opslaan

(Hij neemt eenen kluit uit zijnen zak.)

Koppen of letters?

ARTHUR.

- Letters! - 't Zijn ze.

NICODEMUS.

- Welnu, dan begin ik: O, c, Oc; t, a, ta; Oc-ta.

ARTHUR.

-

(schrikkende, de hand aan de linker wang.)

Ei, ei, oei!

NICODEMUS.

- Wat?

ARTHUR.

- Niets, eene vlaag van tandpijn. 't Is haast over.

NICODEMUS.

- Gij halfgebakken heetehoek! Dat kan tegen de tandpijn niet en dat wil vrijen!

ARTHUR.

- 't Is al voorbij,

NICODEMUS.

- Gij nu.

ARTHUR.

-

(ter zij)

Voorzichtig.

(Luid)

R, o; Ro; s, a, sa; Ro-sa.

NICODEMUS.

-

(lachende, de handen op den buik)

Ha, ha, ha!

ARTHUR.

- Wat?

NICODEMUS.

- Niets, een begin van buikpijn. 't Is haast over.

ARTHUR.

- 't Model van eenen vleeschhouwer! Dat klaagt over buikpijn en dat wil vrijen!

NICODEMUS.

- 't Is al voorbij.

TE ZAMEN.

- Proficiat, hoor?... Ja, en waarom? Wel, over uw' schat!... Gij hebt ze niet gestolen, wees gerust.... Neen, waarom niet dan?

ARTHUR?

(pogende te schertsen).

Is dat nu dat beeld?

NICODEMUS.

- Die engel?

ARTHUR.

- Melk en boter?

NICODEMUS.

- Suiker en zeem?

ARTHUR.

- Voetjes gelijk Asschepoetster?

NICODEMUS.

- Lippekens als koraal? Tandekens als parelmoer?

ARTHUR.

- Ha, ha! met haren leest zoo smal, dat gij hem zóó zoudt overpakken.

(Hij wijst zeer groot)

. Hoor, er zijn maar twee dingen waar van al wat gij gezegd hebt.

NICODEMUS.

- Noem ze alle twee.

ARTHUR.

- Heure armkens als bloedsaucietjes, en heure kaakskens gelijk geregeleerd verkensvleesch; ha, ha, ha!

NICODEMUS.

- Ja, meent ge dat ge mij voor 't lapken zult houden, met uwe streep Latijn?

ARTHUR.

- En gij met uwe bloedpens?

NICODEMUS.

- Met uw eindje buis?

ARTHUR.

- Zwijg, met uw bloed en uwe fricadellen in uwe liefdeverklaring, en al dien anderen saucietjespraat!

NICODEMUS.

- Stop uwen mond, met uw lijkbiddersgezicht!

ARTHUR.

- Paaschbeeste!

NICODEMUS.

- Een trommelstok aan 't vrijen, ha, ha, ha!

ARTHUR.

Een verliefde bloedworst: daar moest men eene pantomime van maken.

NICODEMUS.

- Ja, ge zijt kostelijk, weet ge, met uwe...

Zang II.

NICODEMUS.
Rosa, â, â, â, Rosa, Rosalie
Uwe *bonne amie!*

ARTHUR.
Pak u weg
Als ik zeg
Baas van kiepe-kiepe-kap,
En verblijd
Als ge zijt,
Ga, en vrij gij nu maar rap.
O, wat is de liefde, de liefde, de liefde,
O, wat is de liefde, de liefde toch zot!

NICODEMUS.
O, student,
Wees kontent,
Gij zijt immers dubbel knap,
En verblijd
Als ge zijt,
Avontuur het nu maar rap.
O, wat is de liefde, de liefde, de liefde,
O, wat is de liefde, de liefde toch zot!

NICODEMUS.

(klopt Arthur op den schouder; daarna lachende af.)

3e Tooneel.

ARTHUR alleen.

't Begint te branden, geloof ik. Alzoo een medeminnaar!... Zou ik er van te vreezen hebben? Ik hoop van neen, tenzij het op de vuisten aankwame. Veel sterker is hij met eene portie rosbeaf dan ik met eene portie Latijn... Maar dat is minder... Ha, Nicodemus, ge gaat, gij, bij den schoonvader?... Goed, zaag den ouden Saegers daar maar wat voor. Ik ga bij de dochter, vijf minuten na den achten. We zullen zien. - Ik ga. - Als ze mij maar wil! De vrouwen hebben grillen,

(Reeds aan de middendeur, luidop zuchtende.)

O, de vrouwen, de vrouwen.

Vierde tooneel

ARTHUR, VLEURINCK.

VLEURINCK.

-

(die de laatste zinsnede gehoord heeft)

Gaat ge u nu bezig houden met de vrouwen, gij?

ARTHUR.
- Niet eigenlijk met de vrouwen, vader, want de veelwijverij is verboden; maar wel met ééne vrouw.

VLEURINCK.
- Ge zijt oprecht, gij.

ARTHUR.
- 't Verwondert u?

VLEURINCK.
- Zeker. Ik zeg maar: vrouwen in het hoofd, muizennesten in het hoofd.

ARTHUR.
- Dus zijn de vrouwen muizennesten?

VLEURINCK.
- Zeker.

ARTHUR.
- Bij voorbeeld! 't Is 't eerste dat ik er van hoor.

VLEURINCK.
- Maar komaan, doe mij niet zeggen wat ik *niet* zeg. Maar dat gij u met vrouwen ophoudt, zie..., dat is te erg. Ge ziet, gij, dat van mij niet.

ARTHUR.
- Wel sakkerloot, papa Vleurinck, ik zit al lang genoeg op stok, veel te lang naar mijn gedacht. Gij hebt mijne vleugelen afgesneden, maar ze zijn gegroeid, net gelijk het haar van Samson ter zaligen. Ik wil de kooi uit.

VLEURINCK.
- Wacht eerst totdat uwe melktanden uitgevallen zijn, jongen.

ARTHUR.
- Is het dan zulke gekheid - te beminnen!

VLEURINCK.
- Zeker.

ARTHUR.
- Hebt gij nooit bemind?

VLEURINCK.
- Wel twintig maal.

ATRHUR.
- Dus zijt ge twintig keeren zot geweest?

VLEURINCK.
- Ik ben er nog op mijn center niet van.

ARTHUR.

- Bij voorbeeld! 't Is 't eerste dat ik er van hoor! Twintig keeren!

VLEURINCK.

- Maar komaan, doe mij niet zeggen wat ik *niet* zeg.

ARTHUR.

- Ik voor mij, zal die kuur niet twintig malen hernieuwen. Eens en vooral, kort en goed, op en weg.

VLEURINCK.

- Ge weet niet wat het zegt, te beminnen.

ARTHUR.

- Ziet ge wel? Ik ben nog jong, ik kan 't nog leeren.

VLEURINCK.

- Ja, dat het maar geene vrouwen gold. Maar de vrouwen! Zooveel plooitjes in haar kleed, zooveel grillekens in haar hoofd; ze zijn jaloersch, ze kunnen niets verdragen van de mannen. Geen lief woord tegen iemand anders, - of ze schreien, geene oppositie tegen kantjes, lintjes en strikjes, - of ze schreien. Niet rooken, of ze pruilen; niet drinken, - of ze pruilen; niet uitgaan, - of

ze pruilen. Pruilen en schreien, 's morgens; schreien on pruilen, 's middags; en 's avonds, voor afwisseling, beide lieve dingen te zamen. Zóó zijn de vrouwen.

ARTHUR.
- En de mannen?

VLEURINCK.
- Nu ja, dat 's wat anders, De mannen, ze zijn lieftallig, altijd geestig, zorgeloos, moedig... zoolang als ze jong zijn. Maar eens getrouwd, keeren zij lijk een handschoen. O, de mannen zijn zooveel beter dan de vrouwen.

ARTHUR.
- Dat is wel mogelijk. Maar waarom zegt ge dit alles? Om mij de mannen te doen verkiezen boven de vrouwen?

VLEURINCK.
- Zeker.

ARTHUR.
- Maar dan zou ik best doen, met eenen man te trouwen?

VLEURINCK.
- Wel zeker.

ARTHUR.
- Bij voorbeeld!

VLEURINCK.
- Maar komaan, doe mij niet zeggen wat ik *niet* zeg.... A propos, zij, die gij in uwe netten wilt nemen, heeft zij.... kluiten?

ARTHUR.
- Neen, niets dan hare schoonheid en hare liefde.

VLEURINCK.
- En met liefde koopt men de boter, zeker?

ARTHUR.
- Neen, maar heeft men droog brood, dan doet de liefde het zoo goed smaken, als ware het langs weerkanten geboterd.

VLEURINCK.
- *Merci!* Eene rentenierster moest gij hebben.

ARTHUR.
- Die meer vroeg naar heure actiën dan naar heuren man? Op mijne beurt, *merci!*

VLEURINCK.
- En wie is 't? Mag ik ze kennen?

ARTHUR.

- Waarom niet? Licht kunt gij een handje steken aan mijn wiel, aan haren vader spreken, bij voorbeeld.

VLEURINCK.

- Zoo dwaas niet, jongen. 't Zijn uwe koeien... of liever, 't zullen uwe koeien worden, ge moet ze maar wachten. Allo, wie is 't?

ARTHUR.

- Octavie Saegers.

VLEURINCK.

- Eene meid die gij niet kent?

ARTHUR.

- Maar, vader!.. Ze woont in de buurt, en haar vader is uw beste vriend.

VLEURINCK.

- Nu, 't zegt wat. 't Is toch eene vreemde.

ARTHUR.

- De wet verbiedt te trouwen met familieleden.

VLEURINCK.

- De wet, de wet! Ge kunt toch niet trouwen met iemand, die gij niet kent.

ARTHUR.
- Maar ge zijt, gij, wel getrouwd.

VLEURINCK.
- Ja maar... dat was met uwe moeder.

ARTHUR.
- Was ze toen reeds mijne moeder?

VLEURINCK.
- Maar komaan, doe mij niet zeggen wat ik *niet* zeg... Was zij het toen niet, ze is het ten minste dertig jaar later geworden...

(Schreeuwende)

Ze is het toch later geworden, hoort gij?

ARTHUR.
-

(lachende)

Nu, nu, ik geloof u wel.

VLEURINCK.
-

(kwaad)

Hoor eens hier, wil ik maar zeggen, met al uwe kinderstreken heb ik niets te maken.

(Roepende)

Niet te trouwen! Niet te trouwen, zeg ik u, of mijn huis uit.

ARTHUR.
- Natuurlijk. Als ik trouw, papa, ben ik niet van zin bij u te blijven.

VLEURINCK.
-

(zeer opgewonden)

Trouw maar op, al ware 't van dezen avond af.

ARTHUR.
- Ge zoudt er geen gras laten over groeien, gij!

VLEURINCK.
-

(aan de deur)

Trouw maar op, en laat mij met rust.

(Woedend af.)

Vijfde tooneel.

ARTHUR alleen.

't Is maar een kwade overgang bij papa. Straks is hij zoo zacht als een *lammeken*... Zoo over de vrouwen spreken, 't is nog dat, mijn *hondeken.* Hij kwam nog eens in zijn vuur, net een jong *paardeken.* Neen, hij heeft van geene vrouwen gehouden in zijnen tijd. 't Is 't *katje*! Op een anderen keer bekende hij nochtans dat hij uren lang kon zitten roekeloeren als een *tortelduifken*, terwijl zijn meisje zat te luisteren als een *vinksken*... Maar sa,

(op zijn uurwerk ziende)

alle anderen beestjes daargelaten, 't zal stillekens aan tijd worden om bij mijn *poezeken* te gaan.

(Hij wil weg, na de stofjes van zijnen hoed te hebben gevaagd.)

Zesde tooneel

ARTHUR, SAEGERS.

SAEGERS.

-

(Langzaam op, middendeur. - Een man van den ouden stijl. - Hij draagt in de hand eenen zak me

lot en en eene doos met lotokaarten)

. Zoo, zoo, het schijnt dat ge juist zinnens waart uit te vliegen, jonge Vleurinck. Ja, ja, zoo is de jeugd. Ik zeg maar: 't gezelschap vermeerdert, maar 't verbetert niet. Zoo ben ik ook geweest in mijnen jongen tijd. Ik kom toch niet ten onpas?

ARTHUR.

- Och, gij komt... 'lijk visch in den vasten..

(ter zij)

'lijk een hond in een kegelspel. Sakkerloot, hoe nu van onder zijne klauwen gekropen? 't Wordt tijd, 't wordt tijd.

SAEGERS.

- Waarachtig? Hi, hi! laat ik eerst de loten hier op tafel zetten. 't Is een geestig spel, vindt gij niet, hi, hi?... Zie, zoo eene uitspanning, die mag er wel zijn, zeg? Ik houd dolgraag van loten. En gij?

ARTHUR.

-

(verstrooid.)

Ja, het moet er toch eens van komen.

SAEGERS.

-

(kijk sip.)

Hein? Ja, ja, zoo is de jeugd. Ik zeg maar: loten, dat heb ik altijd gaarne gedaan. Als ik twintig jaar was, en ik dus moest loten, was ik reeds groot gekweekt met loten. Loten was geen nieuws meer voor mij. Hi, hi, wat zegt ge?

ARTHUR.

-

(verstrooid.)

Het ga zooals het wil.

SAEGERS.

-

(kijkt sip.)

Hein?... Ja, ja.... zoo ben ik ook geweest in mijnen jongen tijd. Maar van wat spraken we nu weer?.. Ha, ja, van mijnen jongen tijd. Neen, van 't loten. Ach neen, van den vasten. Ik suf, 't was van den visch. Ik wil u daar eens iets van vertellen.

ARTHUR.

-

(ter zij)

Later, schoonpapa, als ik getrouwd ben, kunt ge mijne kleinen in slaap wiegen met uwe vertellingen. Maar uwe dochter gaat nu voor.

(Luid, en eenigszins verward)

Verschooning, Mijnheer Saegers, maar ik moet van 't genot uwer vertelling verstoken blijven.

(ter zij)

Sakkerloot, 't is tijd

(Luid)

Op eenen anderen keer gewillig. Nu moet ik voort. Zaken van 't grootste belang...

SAEGERS.

- Belang? Ja, zoo spreekt de jeugd altijd; zoo ben ik ook geweest in mijnen jongen tijd.

ARTHUR.

- Te beter, dan zult gij verstaan wat er op het spel staat.

SAEGERS.

- Neen, dat versta ik niet te best. Ziet ge, als ik speel, 't zij met de loten, 't zij met de kaarten, 't zij met damen...

ARTHUR.
- Ha, gij speelt met de damen!

SAEGERS.
- 't Zij met de domino's, 't zij met de teerlingen, 't zij met het ganzenspel, dan speel ik altijd voor mijn plezier, en meestendeels voor den baard van den koning van Pruisen. Er staat dan niets op het spel.

ARTHUR.
- Laat het dan zoo zijn. Maar ik moet weg. Tot wederziens.

SAEGERS.
- Zoo gauw?

ARTHUR.
-

(ter zij)

Is het nog niet laat genoeg!

(Luid)

Ik moet. Verschoon mij, mijn leven is er mede gemoed.

SAEGERS.
- Uw leven! 't Mocht wat. Maar ja, zoo ben ik ook geweest...

(Arthur spoedig af. - Saegers ziet hem eene lange poos na.)

Zevende tooneel.

SAEGERS alleen.

...in mijnen jongen tijd. Zijn leven is er mede gemoeid, die jongens!... Hun leven schijnt hun geen knip voor den neus waard. Maar laat ze eens oud worden! Dan weten zij er alles van. Dan durven zij er niet roekeloos meer mede spelen. Dan bestudeeren zij elken zet. Voorzichtigheid wordt *troef*; anders valt de schoonste worp op *zeven* uit, en al het moois, dat men vroeger tegemoet zag, wordt op den duur zoo kaal als *dubbele blanc.* Maar in den gelukkigen jongen tijd, bah! dan peinst men niet op een *haantje-keer-weer*; bij het minste zonneschijntje roept men vroolijk uit: '*'k Ga mee*,' net als in het lotospel. Ah ja, 't is waar, ik denk er aan: ons lotospel.

(Er wordt geklopt)

Komt men ons nu nog storen? Wat zal het nu zijn? Bezoek voor Vleurinck? Niet t'huis, mensch, niet t'huis, hij is gaan vliegen.

(Er wordt geklopt.)

Ja, ja, ik ben niet doof.

(Hij opent.)

(Slot in de volgende aflevering.)

Poëzie.

I.
Kindercantate.

Woorden van FRANS WILLEMS.
Muziek van EMIEL WAMBACH.

I.
Naar buiten.

Naar buiten, naar buiten, gezellen!
De hemel is heerelijk blauw,
Het zonneken schijnt al zoo helder,
En glinstert in peerlenden dauw.
Naar buiten, naar buiten, met vroolijken tred,
En lustig gezongen tot geestesverzet!

Ziet, hoe prachtig tuin en velden
Prijken in hun zomerdos!
Hoort, hoe daar Gods lof vermelden
Bloemensier en vruchtentros!
Ziet, hoe lieflijk 't koren wiegelt
Tusschen 't krachtvol looffestoen,
Naast het vlas, die zee van groen,
Waar de blauwe lucht in spiegelt!

Ziet de landliên, hoe zij werken
't Hart vol hoop op rijken oogst;
Zoo weet God hun' moed te sterken,
Al hun' moeite en zorg ten troost.
Brave liên, dat God u zegen'
Op uw' harde levensbaan!
'k Wensch u overvloed van graan,
Heil en vreê op al uw' wegen!

(*Het wordt allengs heeter: eene koele rustplaats word verlangd. Men ziet het woud in de verte.)*

Naar 't woud, naar 't woud!
Naar 't lomrige woud!
Vooruit maar op stap,
Met zwier, niet te rap!

Naar 't woud, naar 't woud!
Naar 't ruischende woud!
Het wuift, wel te moê,
Ons vriendelijk toe!

Naar 't woud, naar 't woud!
Naar 't heerlijke woud!
Het mos zal ons zijn
Een bed van satijn!

II.
In 't woud.

Hoe plechtig stil is 't woud!
Welk zacht, nauw hoorbaar ruischen!
Of 't al den adem houdt
Wijl engelvleuglen suizen!
Hoe lief de zonnestralen
Door 't siddrend loover dalen!
Der vooglen zang, hoe schoon!
Zoo eêl als orgeltoon,
Dien de echo's zacht herhalen!

O, wat is 't hier frisch en koel!
Welk zalig gevoel
Doortintelt er ziel en zinnen!
Komt laat ons de spelen beginnen!

KNAPEN.

Op en neer
Heen en weer
Moet het balleken vliegen.
Hoe men 't sla,
Waar 't ook ga,
't Zal ons niet bedriegen.

MEISJES.

Wij juichen en zingen,
En dansen en springen,
Zoo vlug in de koord!
Wij keeren en draaien
En zwieren en zwaaien
Blij huppelend voort.

Nu rapjes
Op stapjes
En zwierig in 't rond!
Rept teentjes
En beentjes
En raakt pas den grond!

KNAPEN.

De hoepels mogen ook zwieren en zweven;
Zij rollen zoo snel door de lomrige laan!
Toe, makkers, in wedren ze voorwaarts gedreven
Wie raakt er het eerst aan heteinde der baan?

(*De meisjes plukken bloemen*, *sieren hun hoofd en maken eenen rondedans*).

Laat kronen en kransen
De lokken omglansen
Der bloeiende jeugd!
Wij dansen en springen
En lachen en zingen
In schuldlooze vreugd!

Wij, vroolijke snaken,
Wij minnen vermaken
En 't dartele spel;
Maar weten onz' plichten
Op tijd te verrichten,
En zoo is het wel!

III.
Terugkomst.

Wij komen weer, met ruikers belaân
Van schoone frissche bloemen;
We bieden ze thuis onz' moeder aan,
Wier goedheid we luide roemen.
We brengen ook lekkere bessen meê
Voor lieve broêrkens en zusjes:
Zij smullen eraan, zoo wel te vreê,
En geven ons lekkere kusjes.

De zonne daalt aan 't Westen
En mildert heuren gloed.
Ziet, hoe ze veld en boomen
Van goudglans tintlen doet!
Hoe mast en wimpels blozen
In zachten rozenglans!
Hoe vriendlijk 't haantje schemert
Op elken torentrans!
En hoort, de beiaard klingelt;
Hij zingt ons 't welkom toe.
Verheugt u, vader, moeder!
Wij naadren, blij te moê.

Gegroet, gegroet, o Scheldestad,
Ons vaderoord, onz' bakermat!
Aan U onze eerbetooning!
Gij zijt ons liefste plek op aard,
Ons meer dan goud en kronen waard,
Meer dan 't paleis den koning!

Uw klokgebengel galmt zoo zoet,
Zoo helder in ons blij gemoed;
Uw volksgewriemel lacht ons tegen!
Wij keeren kloeker, beter weer;
Wij loven luide God den Heer
Om al zijn' gunst en zegen!
Gegroet, o Scheldestad, gegroet!

II.
Scheldelied.

o Mocht ik uw ruischen steeds hooren,
Zoo teeder, zoo heimelijk zoet,
En mocht gij mijn blik steeds bekoren,
o Schelde, o verruklijke vloed!

Hoe wijd strekt ge uw golvenbed uit,
Dat, grijsgroen tapijt, waar het licht
In spranklende tinten ontspruit,
En spelend zijn wondren verricht,
o Wiegelend beeld van de zee,
Wat wekt gij gedachten in 't hoofd
Van hem, die uit Antwerpen's rêe
U hulde bewijst en u looft!

o Mocht ik uw ruischen steeds hooren,
Zoo teeder, zoo heimelijk zoet,
En mocht gij mijn blik steeds bekoren,
o Schelde, o verruklijke vloed!

Gij smelt, onbewogen, uw baar
Met 't blauw van den hemel ineen,
Maar wordt als een rilling gewaar
Zoodra er de stormwolk verscheen.
Dan razen uw golven door 't ruim
Als monsters op wraaklust bedacht,
En 't schip, overspat met hun schuim,
Zinkt hooploos in 't diepst van den nacht.

o Moest ik uw huilen dan hooren,
Zoo naar, en zoo ijslijk verwoed,
En 't noodsein in 't duister verloren,
'k Verwenschte u, o nijdige vloed!

Doch zie, na dit vreeslijk tooneel,
Wat prachtig verschiet voor het oog!
Daar ruischt wêer, met lieflijk gestreel,
De stroom waar de orkaan over vloog.

Thans heft er de vreedzame schuit
Haar blinkende zeilen in 't licht,
En 't edelst gevoelen ten buit
Juicht weder mijn hart bij dit zicht:

o Mocht ik uw ruischen steeds hooren,
Zoo teeder, zoo heimelijk zoet,
En mocht gij mijn blik steeds bekoren,
o Schelde, o verruklijke vloed!

GUSTAF JOHAN RENS.

1885.

III.
Aan Judith

op haar naamfeest.

Zij vierden ten tweeden male,
het naamfeest van 't jongste der vijf;
't Was Mei, en het regende bloemen:
Hun tuin was een hemelsch verblijf.

De lilastruik, die jaren
getreurd had, boog onder 't gewicht
Der malsche bloementrossen,
in 't milde zonnelicht.

En 't nederig lelieken der dalen,
naast 't vriendelijk klimmerblad,
Ontvouwde geurend zijne klokjes,
met teeder groen omvat.

Zij vierden met innige vreugde,
het naamfeest van hun jongste kind,
Dat vijftien maanden telde,
gekoesterd werd, en diep bemind.

Van de zusjes kreeg het een popje,
met kleêren en suikergoed;
De moeder schonk hem een ruiker
van lila's frisch en zoet.

Dat alles werd liefdrijk bezegeld
met een' hartlik klinkenden zoen,
En vromelik ruischte de bede:
‘De Hemel moog steeds u behoên!’

En minzaam kwam nu de vader;
‘*Zij*[1] *was de blijdschap van 't land;*
De Heer versterkte heur harte
En reikte haar zegenend de hand
Dat wensch ik u, kind, zoo blijft ge
mijn schat, mijn duurste pand’!

JACOB STINISSEN.

Borgerhout-Antwerpen.

(1) Judith, Israëlistische vrouw.

Eenige Schoonheden onzer Moedertaal.
Beknopte Bespiegelingen voorgedragen door Edward Ipers, *in de letterkundige Vereeniging Jan Frans Willems te Antwerpen.*[1]

Er is ook geenszins een vloed van woorden noodig, om een tafereel aanschouwelijk voor te stellen; een paar regels zijn dikwijls toereikend om met eenen enkelen meesterlijken trek, een tafereel te voltooien.

Zoo b.v., wanneer de Nederduitsche navolger van de Saint-Lambert, dank onze veel krachtigere taal, hem in de nabootsing van den donder verre overtreft:

> De schorre donder bromt, rolt, loeiend, in het ronde;
> Zijn slag verdubbelt, raast en ratelt door het dal.[2]

Of wanneer de vrijheer van Linschoten hetzelfde geluid in dezer voege nabootst:

> Schor rolden de donders en dreunden in 't rond,
> 't Zwerk daverde, en dof weêrgalmde de grond.[3]

Of eindelijk, wanneer Vondel den Paus laat stappen

> ..... Op 't gebrom
> Het grof gebrom der domklocke, uit den dom
> Van 't om end om befaamde en roemrijck Rome.[4]

Men zou geene gelukkiger woordklanken kunnen kiezen, om de begoocheling volkomen te maken; zoo ook heeft hij juist het geluid van eenen op het droog vallenden steen, door twee

(1) Zie de 8e aflevering blz. 362 en volgende van dezen jaargang.
(2) De jaargetijden, bladz. 65.
(3) Strick Van Linschoten. Gedichten, bladz. 105.
(4) Vondels Altaarsgeheimenis, bladz. 95.

verscheidene nabootsende woorden aangeduid in zijn ‘Joseph in Dothan’ wanneer Ruben zegt:

> Hier leyt een key, zoo zwaar als eenigh man kan heffen.
> Nu mannenkracht, hef op: die steen wil lydigh treffen.
> Laet vallen dat het kraeck: laat vallen zonder schrick
> Hy *plomt* niet eens, maar *ploft:* droog is 't er -.

Meesterlijk heeft Homerus de snelheid, en tevens het geluid van een afgeschoten pijl, die een schild doorboort, nabootsend in een regel uitgedrukt; niemand zal dit den vader der Grieksche dichtkunst betwisten, doch de minder snelle vlucht van eenen door de lucht slingerden steen, heeft de dichteres Van Merken insgelijks zeer gelukkig door gepaste woordklanken nagebootst:(1)

> 'k Lag een der keien,
> In de werpkoorde,
> En dreef den steen hem toe, die, gonzend aangevlogen
> In 't reuzenvoorhoofd zonk.

Zoo ook heeft dezelfde dichter in vijf regels den moeielijken arbeid van Sisyphus in het omwentelen van eenen steen tegen eenen berg, en in de daarop volgende zes verzen, het plotseling naar beneden vallen van denzelve genoegzaam nabootsend beschreven. In het Nederduitsch is er eene vrij wel uitgevallen kopij van voorhanden; hier is zij.

> Ook zag ik dat Sisyphus een' zwaren arbeid had
> En eenen grooten steen, met beide de armen omvat,
> Opworstelde, en torschte, en zwoegde, met lijf, met handen, met voeten.
> Om dien ten top des bergs, waar 't mooglijk, op te wroeten:
> Doch nauw de kruin bereikt, nam de overlast een' keer,
> En rolde van 't toppunt der rotse al sneller en sneller ter neêr.(2)

Zoo treffend schilderde Homerus; ik geloof niet dat in een der hedendaagsche talen, waarin zijn Odyssea overgebracht is, deze laatste gelukkiger heeft kunnen gevolgd worden dan hier in de onze geschied is.

Is onze volksdichter Th. Van Ryswyck ook niet gelukkig geslaagd als hij klanknabootsend de beweging van een zeeschip beschrijft:

(1) David, bladz. 43.
(2) A. Schrägs. Onderwijs in de Dichkunde., bladz. 62.

Hijscht op nu de zeilen
En spoedig ter zee,
Wij ijlen
Op ree,
En vliegen
En wiegen
Omhoog en omlaag,
Wen 't lieflijk geklater
van 't water
Gestaeg,
Bij 't bruischen
En 't ruischen
Der golf op de bank,
Onze ooren
Zoo lief komt bekoren
Met tripplenden klank.(1)

De Genestet heeft in zijn ‘Epikurisch Feestgezang’ de klanken van een feestmaal recht meesterlijk nagebootst. Luistert:

Ruischende wanden, en schitterende zalen,
Bruischende bekers en ramlende schalen,
Blinkende toortsen en flonkerend kristal
Klinkende kelken en jubelgeschal!
Schaatrende buien van lachen en zingen,
Klaatrende stroomen en kurken aan 't springen;
Spreien van dons voor het uitgerekt lijf,
Reien van vrinden in 't zalig verblijf!(2)

Geen dichter heeft misschien meer met het rijm gespeeld, dank aan onze rijke taal, dan wel J. Van Lennep, in zijne klanknabootsing van den loop des waters; hier hoort men het deftige, het krachtige, het sierlijke, het welluidende onzer Moedertaal welke taal bezit er zoo vele rijkdommen, zoo veel pracht, zoo veel schoonheid? Hoor hoe de dichter ons van alles een voorbeeld geeft in de volgende regels:

Hier ziet men het water
Met schaatrend geklater
Al golvend verschijnen
Met glinstrenden luister
En wondere pracht,

(1) Zeilerslied. Voll. werk. Uitgaaf Jos. Staes, 3de deel, bladz. 340.
(2) De Dichtwerken van P.A. De Genestet, uitgegeven door C.P. Tiele, bladz. 109.

En daar weer verdwijnen
In akelig duister
En sombere nacht:
Soms toont het in 't donker
Een schitterend geflonker,
Waar niemand het wacht:
't Verzinkt weer, en blinkt weer
Op 't mossige steen,
En baant zich al glijdend,
Den weerstand vermijdend,
Van boei zich bevrijdend,
En heuvlen doorsnijdend,
Zijn bedding verwijdend,
Een' weg naar beneen.

En verder zegt hij:

Hier vlietend en schietend en gietend,
Daar kokend en rookend en smookend,
En zinkend en klinkend en blinkend,
En zwevend en strevend en levend,
En wellend en zwellend en snellend,
En vloedend en spoedend en woedend,
En kribblend en knibblend en dribblend,
En kruipend en sluipend en druipend,
En urmend en wurmend en sturmend,
En hotsend en botsend en klotsend,
En klapprend en wapprend en plapprend,
En steunend en dreunend en kreunend,
En wippend en glippend en slippend,
En zwierend en tierend en gierend,
En wentlend en kentlend en drendlend,
En dravend en schavend en gravend,
En schuwend en duwend en stuwend,
En klettrend en schettrend en plettrend en knettrend,
En schuivend en stuivend en snuivend en wuivend,
En vallend en schallend en knallend en brallend,
En knagend en jagend en plagend en klagend,
En malend en dwalend en dralend en dalend,
En schomlend en tromlend en stomlend en romlend,
En spuitend ontspruitend en sluitend weerstuidend,
En ruischend en suizend en bruischend zich kruisend
En groeiend en bloeiend en stoeiend en loeiend,
En beemden besproeiend, de zinnen vermoeiend:(1)

(1) J. Van Lennep: Hoe loopt de Dusse langs het hol van Neander. Zie ‘Nederlandsche Metriek van J.F.J. Herremans, bladz. 45.

Wat harmonie, wat zoetvloeiende tonen! Neen waarlijk, er is geene taal die zoo rijk is in helklinkende en juist nabootsende geluiden, als onze lieve Dietsche Moederspraak.

Uit een dichtstuk, opzettelijk handelende over het nabootsen van allerlei geluiden door Nederduitsche woordklanken, zal ik, alvorens met deze voorbeelden te eindigen, nog eenige trekken mededeelen. Ja ik hoor, zingt le Francq van Berkey:[1]

Ja, ik hoor in deze plassen
Vischjes klessen, klissen, klassen,
En van 't kikkertje 't gezang
Gansche zomernachten lang;
Daar zij met een schor geschater
Kikkrend borlen door het water,
't Welk hier dichtlief met gemak
In zijn maatzang ons doet hooren,
Als zij krijschen door zijne ooren
Rikkikkik. work, work, kwak, kwak!

Hoe levendig schildert hij ook, onder anderen het optrekken van eene wachtparade:

De officier,
Trotsch en fier,
Leidt de zwier
Der banier
Van het land, met verstand.
De kornet
Volgt den tred,
Naar de wet
Der trompet
Van Nassau, kloek en trouw!
Ry wat an!
Ry wat an!
Rij wat an, als een man,
Ry wat an!

Duidelijk heeft men het geluid der trompet hier kunnen waarnemen: dat van de trommel is in de volgende regels ook niet minder natuurlijk nagebootst:

(1) Anthologie uit de gedichten van Joannes le Francq van Berkey bladz. I.

Harrike, dikke, douw!
Wilhelmus van Nassouw
Heeft ons van dwingelandij verlost, het vaderland getrouw.
't Ja, mannen! voort te veld,
Volgt den Oranjeheld,
Met snaphaan, vaandel, piek en trom; hoedt vrijheid voor geweld.

En verder:

Bij den blik- en koperslager
Wordt veelligt de kunst wel grager
Om door 't oor eens net te vaân
Hoe zijn tikketoonen slaan,
Als hij zegt:
Echt,
Recht,
Glad,
Tik
Ik
Dik
Blik
Plat.

In deze eensylbige woordklanken is de lichte hamerslag des blikslagers vrij natuurlijk nagebootst.

In de volgende verzen zal men den zwaren slag van den moker des smids vernemen, die hier door hardere woorden, en eene langzamere voetmaat uitmuntend is weergegeven:

Helder op, dat het klinkt,
Als de slag nederzinkt.
Een, twee, drie, hou maar maat,
Dat je vlak nederslaat
Holla nou!
Blaas wat aan; 't ijzer heet
En gebluscht, dient gesmeed:
Tilt weêr op, bruit weêr toe,
Beukt nu stout, wordt niet moe,
Hou, maat! hou!..
Lustig aan, wordt niet stroef,
Nog eens rond; dit 's een hoef.

Ik zoude nog een menigte voorbeelden van goed geslaagde Nederduitsche geluid-nabootsende beschrijvingen kunnen aanhalen, niet alleen uit onze dichters, maar ook uit onze beste prozaschrijvers zoowel van vroegeren als van lateren

tijd, doch ik denk, dat de opgegevene proeven genoegzaam toereikend zijn om te bewijzen, dat onze schoone Dietsche Moedertaal bij uitnemendheid tot levendige schilderingen en klanknabootsingen alle andere talen verre overtreft, hetgeen ieder, die eenigszins wat gelezen heeft, bij ondervinding zal weten.(1)

Om deze stelling te sluiten, wil ik nog een paar bemerkingen geven, die wel eenigszins aan regels gelijken en onze bespiegeling nopens onze klankennabootsende woorden zal volledigen.

Wij hebben in onze taal, buiten de samengestelde klanken, *vier* hoofdklanken: Een helklinkende toon *A*, een scherpe toon *E*, een doordringende toon *I*, en een doffe toon *O*; spraakkundig worden die letters te recht klinkers genaamd.

Gij zult mij zeggen, vergeet gij niet *U* en *Y*? Die twee aanschouw ik als echte bastaardklanken, de eerste is herkomstig, zeggen sommige schrijvers, van het Latijn en het Gallo-romaansch en vindt men in stamwoorden van die talen afgeleid, als in *uur* van *hora*, *muur* van *murus*, enz. Denk niet dat ik eene pleitrede wil houden tegen den klank *U* zoomin als tegen den klank *Y*, en hun het burgerrecht in onze taal wil betwisten, integendeel, zij helpen de pracht onzer Moederspraak ophelderen, en daarom dient men hen te achten, gelijk men ook waarde hecht aan de robijnen en saffieren geplaatst rond diamanten, om den glans dezer laatste te verheffen; doch als eigene Dietsche klanken zullen zij nooit gelden, alhoewel hun gebruik zoo algemeen geworden is dat zij zoo min vreemd in onze ooren klinken als onze eigene taalklanken. De *U* is dan *Gallo-romaansch*, *Fransch*, even gelijk de *Y Grieksch* is, en daarom haren eigennaam draagt van Grieksche *i.*

Gaat in onze oudste, echtsche Dietsche streken, doorloopt het zeestrand van Duinkerke tot Dantzig toe, en de Grieksche toon *y* zal *i* klinken, gelijk hij klinkt bij Van Maerlandt; daar hoort gij *gi*, *hi*, *ies*, *izer*, in plaats van *gij*, *hij*, *ijs*, *ijzer.*

Gaat dan ook de Dietsche wortelklanken van het Hoog-

(1) Wie nog meer en goede voorbeelden wil, die leze vooral ‘De Overwintering der Hollanders op Nova Zembla’ door H. Tollens.

duitsch en Engelsch te raden; klinkt het daar niet *du* (doe) *you*, in plaats van *gij*; *euer*, *you*, in plaats van *uwe*, juist gelijk in ons oud zoo zacht klinkend wiegeliedje, dat geene enkele andere taal zou kunnen uitgalmen:

> 'Doe, doe, kindjen doe
> Slaap en doe uw oogskens toe'

Overigens dat *u* en *y* uitheemsche klanken zijn, in onze Moedertaal aangenomen, blijkt *eerstens* hieruit, dat die beide klanken wanluidend zijn, den toonkunstenaar zeer onaangenaam in de ooren klinken, en daarom vermeden worden in de notenladder, samengesteld uit vier hoofdklanken: *do*, *re*, *mi*, *fa*, *sol*, *la*, *si*, *do*, zoodat onze welluidende spraak die, om zoo te zeggen tegen wil en dank, onder uitheemschen invloed, heeft moeten aanvaarden; en *tweedens* omdat de Dietsche taal, die, met hare vier eigene hoofdtonen allerlei geruchten nabootst, er bijna geene in *u* en *ij* doet weergalmen.

Wij hebben wel *gudsen*, *klutsen*, enz. gelijk ook *grijzen*, *krijten*, *krijschen*, juist nabootsend, maar toch niet gelijk onze vier eigene klanken, van welke wij eene harmonische toonladder kunnen vormen, bestaande uit:

a) de helklinkende tonen: *schateren*, *tateren*, *ratelen*, *klateren*, *snateren.*
e) de scherpe tonen: *schetteren*, *kletteren*, *snetteren*, *kwetteren*, *knetteren.*
i) de doordringende tonen: *klinken*, *klingelen*, *rinkelen*, *tingelen.*
o) de doffe tonen: *klotsen*, *hotsen*, *botsen*, *rotsen*, of *brommen*, *grommen*, *dommelen*, *rommelen.*

Dit zijn onze hoofdklanken; daarnaast hebben wij allerlei zachte saamgestelde klanken:

a) *Kraaien*, *maaien*, *zaaien*, *waaien*,
e) *weenen*, *stenen*, *kreunen. dreunen*,
i) *ruischen*, *suizen*, *bruischen*, *druischen*
o) *roepen*, *zwoegen*, *toeten*, *doedelen.*

Welke taal, buiten de onze, bezit zulke bron van rijke welluidendheid? Is zij niet gelijk aan een meesterstuk, door een begeesterden toonkunstenaar gedicht! En moeten wij ons verwonderen dat, onder den invloed van onze har-

monische spraak, Vlaanderen toondichters ziet onstaan als Peter Benoit, Waelput, van Gheluwe, Wambach, Blockx en zoovele anderen?

Zij hebben slechts te luisteren en kunstig na te bootsen hetgeen onze taalbeiaard hun in de ooren doet klinken!... Daar waar Nederduitschers spreken, daar ruischt de lucht van een zoet maatgeluid... Wat rijkdom! wat schoonheden!

En nu vergat ik bijna nog hier te doen bemerken, hoe schoon onze rijke klankenverwisseling van pas komt om ons Dietsch maatgeluid door onderscheidenheid rijker te maken; wij *praten* en wij *preutelen*, *klateren* en *kleuteren*, en *kletteren*, wij *schateren* en *schetteren*, wij *rommelen* en *rammelen*, wij *snikken* en *snakken*, wij *ronken* en *rinkelen*, wij *smakken* en *smikkelen*, wij *klappen* en *kleppen* en *klapperen* en *klepperen.*

Moet ik nu ter loops nog doen bemerken, hoe wij in onze voor alle schoonheden vatbare taal, niet alleen woorden, maar ook tonen kunnen koppelen, om, als het ware, een gansch akkoord in eene ademhaling uit te boezemen? Luistert maar naar den *tiktak* van het uurwerk, den *klikklak* van de zweep, den *tikketak* van den wever, den *mikmak* van den knoeier, den *rimram* van den prater, den *kipkap* van den slachter, den *snipsnap* in de kaarten.....

En hebben wij ook zoo niet ons *koekeloeren*, ons *rollebollen*, ons *schuddebollen*, ons *suizebollen*, ons *tierelieren*, ons *schallemijen*, ons *kerrewetteren*, ons *schellebellen*, ons *fikfakken*, ons *ruizemuizen*, en zoo veel andere schoone klanknabootsende woorden, die vooral in onze dichterlijke volksspraak te huis hooren.

Zouden wij die verstooten? Nooit, zij klinken in onze ooren alsof zij uit het speeltuig van eenen toonkunstenaar ons tegengalmden.

Het zou vermetel voor mij zijn te denken, dat de geringe schets die ik u voordroeg, toereikend is om u den rijkdom der nabootsende klanken in onze Dietsche Moedertaal naar waarde te doen schatten. Die bron van schoonheden is onuitputbaar en al die perels zijn te glanzend voor mijne ongeoefende oogen; ik laat het waardeeren van hunnen prijs aan betere taalkenners over, doch vooraleer over te stappen tot eene andere bespiegeling rakende de

gestalte-nabootsende of beter gestalte-uitdrukkende woorden, zij het mij geoorloofd nogmaals te bestatigen, dat er op *gansch den wereldbol geene taal gesproken wordt*, *die rijk is in helklinkende*, *en juist nabootsende geluiden*, *gelijk onze lieve Dietsche Moederspraak.*

Hoe manlijk stout klinkt uw te saamgepreste toon,
Als hij ons 't woeden schetst der bloedige Belloon!
Het krijgsvuur schijnt in u een hooger vuur te wekken.
Dan maalt des Dichters hand, met onnavolgbre trekken,
Het losgedonderd schot, met bulderend gebrom;
't Schelklinkende klaroen, bij 't rommelen der trom,
En 't zwaard, dat, klettrend krast op de overkruiste zwaarden,
En 't snorkend brieschen van de hygendmatte paarden,
Of 't alverslindend vuur, dat door de straten snort;
Daar Mavors, als een storm, op bleeke burgren stort,
Wie krijgers, losgespat in razernij, doorhakken,
En die met paarschen mond den flauwen doodsnik snakken.
Hier hoort men in zijn zang het schettren der trompet,
't Losbarsten des mortiers, en 't schuiflen van 't musket.
En 't schrikgehuil dat met het vuur, tot aan de wolken zich
Opheft, - als of 't rees uit 's afgronds holle kolken:
De doodsklok, die, met dof geklep, verflauwend klinkt,
Terwijl de toren krakt en kraakt, en nederzinkt.
Maar teeder lispelt zij, wanneer de oorlogsvanen
Voor Mavors minnares ontsnelt naar mijrtenlanen;
Van hare aanvallighêen op zachte tonen speelt
Van 't rozenmondje, dat een ijzren boezem streelt,
Van zoete kusjes en verrukkelijke lachjes,
Van teedre zuchtjes en ontvlamde minneklachtjes.
Bewondrenswaarde taal! - nu dondert hare toon,
Dan rolt hij vloeiend voort, en staag is ze even schoon[1]

(1) Prudens van Duyse. Gedichten. Aanspraak tot de Taal. bladz. 16.

Jan van Beers.
Eene Levensschets.

I.

Jan van Beers werd in 1821 te Antwerpen uit tamelijk welstellende burgers geboren. Het huis n° 21, dat zijne ouders op het Zand bewoonden, heeft hij ons in zijn schilderachtig proza beschreven; men denke aan het huis van den kuiper in Begga. ‘De huiskamer, zegt hij ergens, schepte slechts dag langs een tweede licht, zoodat de lamp er 's winters amper op de middaguren kon worden uitgedraaid; in de keuken rookte het, zoo dikwijls de wind een beetje stijf in 't westen stond; op den trap, waar men zich langs een glimmend touw moest omhoog werken, zaagt ge geene hand voor uwe oogen, en de boven, overal trap-af en trap-op, kruip-in en kruip-uit, was eenen echten doolhof gelijk!’

Dit huis, dat van de tijden der Spaansche overheersching dagteekende, staat op het Kadaster aangeteekend als n° 3044 Wijk 4. Van Beers is dus een jongen van 't schipperskwartier, ergo een sinjoor van den ouden stempel.

Jan-Bavo, zijn vader, was geneverstoker van beroep. Na het afsterven zijner eerste vrouw Adriana Lonius, huwde hij jufvrouw Maria Van Meensel, die hem achtereenvolgens 3 dochters en op 22 Februari van bovengenoemd jaar eenen zoon schonk. - Niet lang echter mocht de gelukkige vader zich in het bezit van dien zoon verheugen; vooraleer de kleine Jan nog de voedstermaanden ontwassen was, stierf zijn vader (3 Juni 1821) hem met vier zusters, waarvan de oudste Maria-Regina toen 19 jaar was, aan de zorgen hunner moeder toevertrouwende. - Dat de edele vrouw hare taak wist te vervullen met de bekwaamheid, den takt, de liefde, die alleen aan moeders behoort, daarvan getuigt het geheele leven van onzen held: met den Franschen dichter zou hij kunnen zingen, zoo zwak was zijne gezondheid;

‘..... Je vous dirai peut être quelque jour
Quel lait pur, que de soins, que de voeux, que d'amour
M'ont fait deux fois l'enfant de ma mêre obstinée.

Hier ter stede genoot hij zijne eerste opvoeding onder het oog zijner moeder en zijner zusters, drie zeer godsdienstige jufvrouwen. Daarna volbracht hij zijne Latijnsche studiën aan het Klein-Seminarie van Mechelen. In later dagen studeerde daar ook een ander onzer dichters H. Pol de Mont; alsof de muren van dit Klein-Seminarie het voorrecht hadden tot de dichtkunst op te wekken, was het daar dat, op veertig jaren afstand, beiden de lier voor het eerst waagden te hanteeren. Daar echter voor de jonge lui van over 50 jaar het Fransch het nec plus ultra was der talen-hoe kon het anders met de wraakroepende verwaarloozing van het onderwijs onzer moedertaal in die jaren - schreef van Beers Fransche verzen: ‘Nu, zegde hij mij eens, was ik in den trant van Lamartine, dan weer in dien van Hugo-van heel verre, natuurlijk voegde hij er lachend bij - maar hoe ik ook die ellendige rympjes schaafde, hoe ik er op zweette, mij zelve was ik.. nooit!’

Niet lang echter zou die onnatuurlijke en nuttelooze inspanning duren, ziehier hoe ze een einde nam:

Eens dat van Beers, te huis van het Seminarie, door de straten der stad kuierde, ziet hij den Leeuw van Vlaanderen in de uitstalling van eenen boekhandelaar liggen; uit nieuwsgierigheid-misschien omdat de titel hem behaagt, koopt hij het boek, leest het en wordt Vlaming: dienzelfden Leeuw, welke met zijne sprekende herinneringen aan Vlaandrens vroegere grootheid eenen zoo machtigen invloed uitoefende op de loopbaan van zóovele onzer mannen, werd het ook gegeven van Beers voor onze Vlaamsche Letterkunde, voor onzen Vlaamschen kamp te winnen.

Beladen met Hollandsche en Vlaamsche werken keerde hij naar het Seminarie terug, en wat hém zoo diep geschokt had bracht ook eenen volledigen ommekeer in het gemoed zijner vrienden te weeg. De groote hoop liet het bij woorden, maar eenige, waaronder Van Beers en zijn boezemvriend August Michiels, vingen den strijd voor hunne moedertaal met andere wapens aan.

Van Beers, gebruik makende van eene oogziekte die hem dwong zijne studiën te onderbreken en eenigen tijd onder het moederlijk dak te verwijlen, berijmde er, in Vlaamsche verzen, de Kermis in de Hel, en daar het schrijven hem verboden was, bracht een zijner zusters het stuk onder zijn diktaat op het papier. Genezen en in Mechelen teruggekeerd, toonde hij het niet zonder vrees aan eenen zijner profesors, waarna hij met dezes toelating dien eersteling onder het herhaald handgeklap van makkers en meesters in de studiezaal voorlas; zoo groot was de indruk, door die nieuwigheid te weeggebracht, dat, aan 't Seminarie, leeraars en leerlingen een wijl Vlaamsche verzen schreven, dat eenige dweepers zelfs, met van Beers aan het hoofd, hunne Fransche pennevruchten tot den brandstapel veroordeelden en dus eenen letterkundigen moord begingen.... waarover het nageslacht gelukkig geene tranen hoeft te storten.

Michiels van zijnen kant had eene evenzoo treffende manier van overtuigen gevonden, die hij echter tot zijn groot spijt welhaast moest laten varen: wie niet hooren wil moet voelen, dacht hij, en flink ranselde hij dan ook op de speelplaats de Franskiljons af.

Van toen af legde zich de jonge van Beers met vlijt op de studie zijner moedertaal toe. Dat hij welhaast een ware meesterschap over den vorm verwierf, daarvan kunnen de volgende strofen getuigen, die hij in 1840 met eenige andere fragmenten uit een bijbelsch gedicht, Jepha's dochter getiteld, van Mechelen naar den ‘Vlaamschen Letterbode’ zond. 't Is Ifis die spreekt:

> 't Roosje dat bij 't morgendkrieken
> Blozend uit zijn knopje breekt,
> Bukt niet aanstonds stervend neder;
> 't Wacht den avond eer 't verbleekt:
> En ik - pas ontloken roosje,
> Nog met morgendauw besproeid,
> Ik, die nog geen middag kende,
> 'k Heb mijn dag reeds uitgebloeid!

Hier volgen twee strofen waarin Ifis aan hare trouwe maagdenrei vaarwel zegt; daarna gaat zij voort:

En hij - die in al mijn droomen
Oprijst voor mijn legerspond,
Hij dien 'k min - nooit zal 'k mijn lippen
Mogen drukken op zijn mond!
Neen; maar de echtzoen die mij afwacht
Zal mijn lippen krimpen doen,
Zal mij 't vleesch van 't aangezicht knagen,
Want de dood geef mij dien zoen.

En mijn vader - ach hoe bitter
Wordt zijn levenskelk voortaan.
Hij mij slachten - al zijn vreugde
Zelf ter neder moeten slaan!
O dit zal een adder wezen,
Die gedurig hare gal
Uit zal braken op zijn harte,
Die zijn hart verslinden zal!

Waarlijk, het is te betreuren dat die verzen niet in des dichters werken opgenomen worden.

II.

Na het voltrekken zijner studiën werd onze dichter leeraar aan het college van Pitsenburg te Mechelen. Die betrekking kon hij slechts één jaar - twee, zegt Mev^{o}. I. von Düringfeld - bekleeden, daar hij ze wegens eene oogziekte, die eene tijdelijke blindheid veroorzaakte, neerleggen moest. Het genezen dier blindheid ontrukte aan zijn geschokt gemoed eenen kreet van bewondering voor het weergevonden licht, dien hij in de prachtige verzen overbracht, welke de reeks zijner ‘Jongelingsdroomen’ openen. Dit stuk, dat heden nog tusschen de beste van den dichter mag gerekend worden, is hemelhoog boven de vier, vijf volgende stukken verheven en verschilt er ook hemelsbreed van. Inderdaad, terwijl in ‘Licht’ de geestdrift uit ieder vers spreekt, is in de stukken van 1848, Rosa Mystica, Maneschijn, Lelie en Roos, Weenen enz. enz., alles zwaarmoedig en ziekelijk. M. Max Rooses, de talentvolle criticus, schrijft de overdreven gevoeligheid, die de stukken der drie eerste jaren kenmerkt, aan den indruk

toe, welke eene ziekelijke jeugd, het vroegtijdig afsterven zijner moeder (4 October 1840) op den dichter uitoefenen moest: ‘drie jaren, zegt hij, ziet hij de wereld door het nevelige floers zijner lijdende verbeelding, en vindt er een dweepend genoegen in ze naar zijn eigen beeld om te scheppen,’ Die uitlegging kan ik moeielijk aannemen, want, ten eerste er bestaan van 1846 verzen, waarin de dichter eenen veel gezonderen toon aanslaat; dit zijn de vijf of zes stukken - Ik min u; Liefde gloeit in woorden niet, enz. enz. - welke de dichter in de laatste uitgave zijnen Jongelingsdroomen ingelascht heeft. Bij het lezen dier verzen, wier beteekenisvolle titels eene ontleding onnoodig maken, zegt men niet meer; ‘dat is het werk eener lijdende verbeelding,’ wel: dat komt uit het volle hart, dat is gezond.’ - Ten tweede leefde van Beers tusschen de jaren 40 en 47 in eene te vroolijke en te werkzame wereld, opdat hij lang zijne zwaarmoedigheid zou hebben behouden, indien hij waarlijk aan die kwaal geleden had.

Ik meen dus te mogen gelooven dat van Beers bij het schrijver zijner eerste verzen eenen trant - den trant van het ziekelijk romantismus, zoo gij wilt - niet de ingeving van zijn hart volgde, trant dien hij verliet, zoohaast hij eenen meer gezonden ontdekte. De omstandigheid nu in zijns levens, in welke hij dien gezonderen trant ontdekte, is mijn dunkens niet verder te zoeken dan in zijne vriendschap met Joos Josef Diricksens, meer bekend onder den naam van Eugeen Zetternam, vriendschap die van 45-46 tot 56 duurde. Men weet hoe die vriendschap ontstond.

Van Beers had *Rowna*, Zetternams eerste gewrocht, uit nieuwsgierigheid aangekocht en er zooveel stof tot verbazing, ja tot bewondering in gevonden, dat hij met Conscience naar den onbekenden schrijver op zoek ging en er eindelijk in gelukte hem te laten weten, dat hij dringend uitgenoodigd was om des anderen daags middags ter stedelijke bibliotheek te verschijnen. Gulhartig werd de negentienjarige volksjongen, die reeds heel wat rampen, heel wat lijden te dragen had, er door de beide vrienden ontvangen, zoo guldhartig zelfs dat hij sinds Conscience en van Beers eene innige en dankbare vriendschap toedroeg, ‘die, zegt Van den Branden, slechts met zijn leven zou eindigen.’ Van

Beers bovenal, dien hij zijnen besten, zijnen eenigen vriend noemde, had hij innig lief, en, in wel en wee - zoo hij 't wel al kennen mocht - was onze dichter steeds zijn vertrouweling.

In den omgang met zoo diep een ongelukkige als Zetternam, ongelukkig door zijnen maatschappelijken stand vooral, moest van Beers gevoelen dat er een schrikkelijker lijden is dan dit van eenen stervenden jongeling of van een zieltje uit het vagevuur, welk alvorens naar den hemel op te stijgen, een kijkje op de aarde neemt en daar tot zijn groot verdriet zijnen beminde ontrouw vindt. - Onder het lezen der brieven, welke de ongelukkige volksjongen met zijne heete wanhoopstranen besproeide, moest van Beers in zich de deelneming voor den lijdende, den vertrapte, den verstootene voelen ontwaken, die geheel zijn leven en streven kenmerkt. - En, inderdaad zoo was het. ‘Eene bloem uit het volk’ is van 1848 en 't is juist in en rond ditzelfde 1848 dat Zetternam, trots al de stappen zijner vrienden bij het leger ingelijfd, het diepst ongelukkig was. Wie soms denken mocht dat dit samentreffen slechts aan het toeval te wijten is, die leze. ‘Een grimlach’ ook van 48 en dat misschien wel tot Zetternam gericht was; hij vergelijke daarna dit stuk met Livarda van 47 en zoeke waar in zijne vorige verzen de dichter nog zegde zooals in eenen grimlach:

> Rampen
> *Ik weet het*, treffen soms onmenschelijk wreed.

Waar had van Beers die rampen leeren kennen en bezingen, waarvan wist hij dat zij soms onmenschelijk wreed treffen, zoo niet van zijnen ongelukkigen, rampzaligen Zetternam.

Omdat die vriendschap eenen zoo beslissenden en zoo snellen invloed op de werken en op het gemoed van onzen dichter uitoefende, hebben wij er langer bij stil gebleven dan de plaats waarover wij beschikken, het scheen toe te laten. Dit oponthoud schijnt ons echter niet overbodig, om den lezer het overgroot verschil tusschen van Beers' twee wijzen - de eene voor, de andere na 1847 - te doen vatten. Aan den zoo plotselings tusschen de twee deelen van eene en dezelfde dichtergaarde opgerezenen scheidsmuur kan men beoordeelen, hoe weinig ze op malkaar gelijken: ware ik een dichter, dan zou ik zeggen: in het eerste deel kwijnen de *rosa mystica*,

de *lelie* en *roos*, de *rozelaar*, die eens een venster sierde, het *vergeet-mij-nietje* en de *bloem*, die op een graf stond; in het andere teelen weelderig de appelboomen uit den Bestedeling, wijl het maandroosje, de geraniums, de violieren van Begga er heerlijk prijken in de *Lente* uit *den Oorlog.* Maar, daar ik slechts een eenvoudig levensbeschrijver ben, keer ik ootmoedig naar mijne taak weder: 't is tijd!

III.

In 1843, na het genezen zijner blindheid, werd van Beers dan onderbliothecaris der stedelijke Bibliotheek te Antwerpen. Eenigen tijd te voren had hij zijn '*De Rozelaar op een Venster*' in een tijdschrift laten verschijnen. Conscience en Delaet, die het gedicht gelezen hadden, gingen den jeugdigen schrijver vinden en verklaarden hem, zooals de studenten Ern. Staas, binnengepalmd. Van dien dag af maakte van Beers deel van het vroolijk Vlaamsch wereldje, dat hier tusschen 40 en 50, in dien heldentijd onzer beweging, zijne tent had opgeslagen. Hij werd tevens lid van den *Olijftak.* Zoo leerde hij de 'mannen' van dien tijd, Door en Jan van Rijswijck, Conscience, Delaet, van der Voort, Heremans, van Kerkhoven, Hendrickx, Vleeschouwer, van Rotterdam en zoovele andere nog kennen, zonder eens van de beoefenaars der andere kunstvakken te spreken.

Een vroolijke wereld was het, zegde ik, eene wereld waar wij zoo gaarne in den huiskring hooren van vertellen en wier kleurig leven een harer oud-bewoners, van Beers b, v., wel voor de vergetelheid zou mogen behoeden. Waarom zou hij het niet doen?

Want, er aan meegedaan heeft hij!

Regelmatig, elken avond, in 44 en 45 ten minste ging hij zijn pijpken rooken in de Vlaamsche 'staminet' op het burchtplein - bij de gewone bezoekers en bij den waard heete dit koffiehuis; Pavillon du Commerce - waar hij plaats nam des zomers, onder de tent voór de deur, des winters in *den Vlaamschen hoek.* Die Vlaamsche hoek, eene zeer lange tafel rond de welke de 'mannen' plaatsnamen, was steeds met ondoordringbare tabakswolken omhuld,

waarachter kunstenaars en dichters zich verscholen, om ongestoord kunst en poëzie te huldigen en te bespreken. Beeld u echter niet in dat er niet gelachen werd: Door van Rijswijck was er bij, en waar ‘den Door’ was, daar deed hij met zijne kwinkslagen alles op schaterlachen eindigen! En of er ook parten gebakken werden! Zelfs de vrienden kregen er hun deel van, Hendricks b, v. ‘Immer afgetrokken en droomend, zegt ergens van Beers, zat hij daar zijne snuifdoos tusschen zijne vingeren rond te draaien.’ - Hendricks nu, een vriend van Van Beers, daar hij met onzen dichter op de bibliotheek werkzaam was, had de ‘manie’ Fransche verzen te schrijven. - Later leerde van Beers hem dit op de volgende manier af: eens dat Hendricks hem weer zijn oordeel over eenige zijner Fransche verzen vroeg, antwoordt Jan hem bitsig: ‘Hoor eens, jongen, gij zijt van uwe zinnen!’ En daar Hendricks hem versuft, verstomd, weenend bijna aankijkt: ‘Ja, vervolgt hij, en daar is slechts éen middel om u te redden; dat is in 't Vlaamsch te schrijven. En nu laat me gerust!’ Hendricks volgde den raad en schreef zijn don Juan - Eenigen tijd dan vôor het uitgeven van zijnen verzenbundel ‘Le Siècle’, zegde hij op plechtigen toon tot eenen der kunstenaars van het gezelschap:

‘Vertoemen, ik ga een boek uitgeven. Wilt ge mij er eens een titelplaatje voor teekenenen?

- ‘Ja, antwoordt Vertoemen, wat moet ik er op zetten?

- ‘Wel, Vertoemen, klonk het somber antwoord, zet er een gebroken lier op.’ - Hendricks meende ‘une lyre cassée’; wat was dan ook zijne verontwaardiging, toen Vertoemen hem den volgenden avond een schetsken overhandigde, waarop hij eene gebroken *leer*, tegen eenen rotsmuur aanleunende, had afgebeeld. - De Antwerpenaars zullen mij begrijpen; voor de andere lezers zij het gezegd dat in onze gewestelijke uitspraak *ee* als *ie* wordt uitgesproken, en *leer* bij ons ladder beteekent. -

Van Beers echter vond het spel nog niet erg genoeg; geholpen door eenige der vrienden begon hij Hendricks wijs te maken, dat die gebroken ladder heel goed bij het werk paste; dat zij aanduidde dat hij de hooge rots had willen bestijgen, maar dat zijn gebroken hart! - van Beers meende zijne ‘manie’ van Fransche verzen te schrijven - zijner dich-

tervlucht, een hinderpaal geweest was, ‘en als men daarna uw boek leest, zoo eindigde Jan zijn zijn pleidooi, dan roept men in verrukking uit: neen. de leer is niet gebroken, Hendricks zit boven op de rots.’ Ondertuschen kenden de andere vrienden op hun glas te bijten om niet in lachen los te te bersten. Het aardigste van de grap is, dat Van Beers Hendricks overtuigde, zoodat de lezers van den bundel, die korts daarna bij Perichon te Brussel verscheen, zich konden afvragen wat de gebroken ladder op het ‘vignette’ onder den titel toch wel beduiden mocht.

Een ander gezelschap of liever eene maatschappij, waar ook gelachen werd, was 't Voor Taal en Kunst, dat toen in 1845 nog eene zangmaatschappij, in den Grenaatappel, bij de Beurs, gevestigd was. Van Beers, die zeer goed zong, stond er met Conscience bij de tenorstemmen. 't Was daar of wel in 't Klein Parijs - juist weet ik het niet, dat de vrienden op een zomerdag eens eene weddingschapaangingen, wie de luidste spreuk zou voortbrengen en dat Van Beers die weddingschap won.

Wij hebben hierboven verhaald, hoe van Beers in 1845 Zetterman leerde kennen, hoe diep deze hem liefhad. Onze dichter van zijnen kant weigerde den ongelukkigen Eugeen nooit de tastbare bewijzen zijner vriendschap: hij beval hem in Gent bij professor Heremans aan, verkocht voor hem de overblijvende exemplaren van Rowna, schreef zelfs zijn drama Margaretha van Constantinopel, en eenen roman over, daar de stramme werkmanshand van den schrijver het niet goed leesbaar doen kon. Toen rond Nieuwjaar 47 Eugeen Zetternam van Gent naar Antwerpen terug kwam, bracht Jan hem bij zijne vrienden op den Parnanus van Hendricks.

De Parnanus van Hendricks, zoo noemde de vrienden den zolder van het huis n° 9 op de Steenhouwersvest, zolder dien Hendricks gehuurd had, om er ongestoord zijne verzen te kunnen schrijven.

Er stonden daar eene stoof - een ‘duiveltje’ - eenige stoelen en eene tafel. Op de witgekalkte muren ontwaarde men hier teekeningen der kunstenaars, daar verzen der dich ters, welke dien zolder als een tweeden *Vlaamschen Hoek* tot vergaderplaats gekozen hadden. Op beurt werd een der vrienden gelast op eigen kosten voor de eet-rook-en drink-

waren te zorgen. Eens dat Jan die taak te vervullen had, schafte hij zich lekkere bifsteeken aan. Daar het echter nog te vroeg was om naar den Parnassus te trekken, ging hij eene 'partie de billard' spelen. Om onder het spel niet door het pak biefsteeken gehinderd te worden, legt hij het op eene tafel en drukt er zijnen hoed op.... Het spel begint... 'Carambol' daar geeft de tegenpartij eenen gelukkigen stoot op het biljart, maar eenen zoo ongelukkigen tegen Jans hoofddeksel, dat dit onder de tafel rolt en de schoonste braadstukken ontbloot, die men in zijn leven gezien had. Beschaamd schaarde Jan de boel bijeen en ging. Of op den Parnassus eenige stonden daarna de beefsteken minder goed smaakten, zegt de geschiedenis niet.

Het was ook rond dien tijd dat van Beers, Conscience, Zetternam, de Laet en andere die uitstapjes in de Kempen, in Brabant en in het Walenland deden, die later zoo beroemd moesten worden. Met zijnen boezemvriend Conscience bezocht van Beers ook toen en later de groote abdijen van Tongerloo, Westmalle en Postel, waar hij dan, weetgierig als hij was, uren achtereen de oude handschriften kon doorsnuffelen.

Alvorens dit hoofdstuk te eindigen moeten wij nog van eene andere kennismaking gewagen, die insgelijks zooals die van Zetternam ter stedelijke bibliotheek plaats had en voor onzen dichter niet minder gewichtig was. Sedert jaren had vader Mertens, de bibliothecaris en welgekende geschiedschrijver, de gewoonte zijn dochtertje Hendrika, des zaterdags, dag van sluiting, naar de bibliotheek mede te nemen. Allengs werd het kind eene jonge jufvrouw en de oude gewoonte bleef. Zoo leerde van Beers, rond 1844, de lieve maagd kennen en beminnen, die eenige jaren later de trouwe gezellin zijns levens is geworden.

IV.

Wij zijn nu tot in 1845 gekomen. Het *Taalverbond* is gesticht en ook van Beers behoort tot de medewerkers. In den jaargang 46 verschenen van hem buiten twee gedichten, *Op een Album* en de *Zieke Jongeling*, ean verhaal in proza,

Jan, Graaf van Chimay, en eene beoordeeling van Ledegancks drie Zustersteden. Daar beide laatste stukken minder gekend zijn, blijven wij er een oogenblik bij stil.

Het eerste is eene geschiedenis uit de XVe eeuw, waarvan het ontwerp niet nieuw is; men oordeele er over:

Een pas gehuwd edelman, Jan, graaf van Chimay, wordt door zijnen oud-medeminnaar opgelicht en gekerkerd. Door allerlei kuiperijen gelukt deze er in van de gravin hare toestemming tot zijn huwelijk met haar te verkrijgen. Vóór den dag der plechtigheid echter ontvangt hij zijne welverdiende straf, wordt zijn gevangene bevrijd en daalt in een woord al het geluk van hemel en aarde op de nu vereenigde echtelingen neer.

Boeiend is het verhaal.... en onwaarschijnlijk, twee dingen die nog wel eens te zamen gaan.

Wat de beoordeeling van Ledeganck's Zustersteden aangaat, volgen hier eenige zinnen uit de inleiding van het stuk.

'Want Ledeganck is in het groot getal der Nederlandsche dichters een dergenen, die wij lezen en herlezen.....

Ja, in de menigte van hen, die sedert de heropkomst der Vlaamsche Letterkunde schrijven en rijmen is hij - een dichter. En jammer, Ledeganck schrijft zoo weinig.'

(Mij dunkt dat men dat heden nog van iemand kan zeggen: wat denkt M. Van Beers er over?)

Men ziet dat de beoordeeling eene ophemeling wordt, iets waar wij niets tegen hebben, als het beoordeelde stuk de 'Drie Zustersteden' heet

Het einde is niet minder karakteristiek:

'Ik leg de citer neer! Is dat gemeend Ledeganck? Zou deze uwe trilogie, de schoonste uwer zangen, de laatste zijn?

> O neen, niet waar, gij zult uw zang
> Nog niet in uwen boezem smooren?
> Gij zult nog zingen, Ledeganck?

Want, vervolgt de dichter, het doet ons goed uw stem te hooren, want toen gij laatst hier uw stem liet klinken,

> Toen stonden wij elkander toe te fluisteren:
> Zoo zingen - o dat kunnen wij nog niet.

Het hier bedoelde bezoek van Ledeganck had in het begin van 46 plaats. De Vlamingen brachten hem naar hunne 'staminets' en gelukten er in hem zijne stukken aan Gent

en aan Brugge te doen voordragen; het stuk aan Antwerpen bestond nog niet. - Dat hij toegejuicht werd, hoeft niet gezegd te worden. Het is dan ook aan dit geestdriftig onthaal dat de vroolijkere toon toe te wijten schijnt, in welken het ‘Aan Antwerpen’ geschreven is. Na het vervaardigen van dit laatste gedicht, vroeg Ledeganck aan van Beers eene beoordeeling over zijne trilogie te schrijven; van Beers voldeed aan dit verzoek en maakte, zooals hij het eens zegde, zijn eerste en laatste kritiek. - Die beoordeeling draagt als datum, 10 Augusti 1846.

1847 is het jaar van de oneenigheid in den ‘Olijftak’. Na het uitdrijven der opstellers van den ‘Roskam’ gaf ook van Beers zijn ontslag, ten eerste om Conscience te volgen, ten tweede omdat Zetternam, wiens kandidatuur hij in den Olijftak had voorgestaan, in de stemming viel. In Taal en Kunst zoowel als in de geheime Vlaamsche Maatschappij, het Heilig Verbond, was zijn rol tamelijk passief; in het Heilig Verbond nochtans was hij na Conscience eenen tijd secretaris.

In 1849 verscheen van hem in het Taalverbond eene novelle ‘Frans de Hakkelaar’, die wij in zeer korte woorden ontleden.

Frans is een *garçon* uit eene herberg aan de Werf. Hij bemint Laura, de dochter des huizes, die echter geene acht op hem slaat, maar naar de verleidende taal van den rijken Edmond Dallaert luistert. Frans zoekt door alle middelen de aandacht zijner beminde op zich te trekken; deze echter denkt niet aan dien *garçon* en staat zelfs op het punt zich geheel en al aan Dallaert over te leveren, als Frans door zijne tusschenkomst dit misdadig plan verijdelt. Snood beschuldigt Laura des anderendaags den braven jongen haar te hebben willen verleiden en doet hem wegjagen. Frans, wiens liefde nu dood is, zoekt met een verbrijzeld hart eene schuilplaats bij eene liedjeszangster, Lina, wier moeder hij met zijne spaarpenningen ondersteund heeft. Hij verneemt daar, wat hij niet wist, namelijk dat Lina hem bemint. Het overige laat zich raden; Frans huwt Lina en erft van zijnen tot dan toe onbekenden vader eene ronde som, waarmede hij eenen handel begint en die hem toelaat de na den dood haars vaders laag gevallene Laura uit den slijkpoel op te heffen en als dienstmeid in huis te nemen.

Die novelle behaagt mij meer dan ‘de graaf van Chimay’. Eenige deelen nochtans, zooals de brief van Lina aan hare vriendin, schijnen mij in eenen niet al te natuurlijken toon geschreven. Wat Frans aangaat, daar de schrijver hem als eene uitzondering voorbrengt, neem ik hem aan met huid en haar, ‘*puisque exception il y a...*’

Twee gewichtige gebeurtenissen in Van Beers leven naderen nu, namelijk zijne benoeming als leeraar aan de Liersche Normaalschool en zijn huwelijk.

Ik zeg twee gebeurtenissen, schoon het er eigenlijk maar éene is. Sedert 6 jaren inderdaad wachtten de twee verliefden op de toestemming van vader Mertens, en vader Mertens had besloten ze te laten wachten, zoo lang van Beers geene betere plaats zou bekleeden dan die van onder-bibliothecaris. Op het einde van 49 werd van Beers benoemd en den 8 April 1850 werd Mejufvrouw Hendrika Mertens Mevrouw van Beers. Aug. Michiels was een van Van Beers getuigen. Of er geklonken werd op het geluk van ons dichterpaar, hoef ik niet te zeggen. Het jonge dichterpaar, zeg ik: inderdaad, ook zij bespeelde de lier. Gedurende hunne zesjarige verloving hadden de verliefden hunne briefwisseling in verzen geschreven. Indien het stuk uit de ‘Jongelingsdroomen,’ dat Hendrika geteekend is, waarlijk van Mevr. van Beers is en ik twijfel er niet aan, dan geloof ik het recht te hebben, in naam onzer Letterkunde, het Mevr. van Beers fel euvel te nemen, dat zij zweeg, na verzen te hebben geschreven als de volgende:

> Waarom als een liefdeteeken
> Dierbre, vraagt ge mij een lied?
> Voelt ge niet dat ik u minne.
> Wen uw blik mijn blik ontmoet,
> En een teedre zucht slechts adem
> Geeft aan 't overstelpt gemoed?

Ook zal de lezer het in het geheel niet voor waar houden, wat Mevr. van Beers eens later in eene improvisatie zegde:

> Zie, voor de vrouw van een poëet,
> Den eerste van het land,
> Zijn zulke verzen als de mijn
> Voorzeker eene schand.

Integendeel!

En nochtans als men nagaat, welken invloed eene liefdevolle gade op het streven van haren echtgenoot uitoefent, op welk aandeel Mvr. van Beers dus aanspraak heeft in de werken en in den roem van den dichter, dan kan men het haar waarlijk niet langer ten kwade duiden, dat zij boven wat faam en wat wierook de meer nederige, maar ook schoonere taak van hartelijke gade en edele huismoeder verkoos.

V.

In 1850 verliet van Beers Antwerpen en verhuisde naar Lier, waar hij eerst in de Antwerpsche, daarna in de Lipsestraat woonde. Hij was zooals wij gezegd hebben professor geworden aan de Normaalschool te Lier. Indien ge, lezer, eenen onderwijzer kent, die in dien tijd en aan die school zijn diploma veroverde, spreek hem dan maar eens over 'den Jan' Voor het overige zouden wij, naar onze meening, weinig boeiend schijnen, indien wij hier aanhaalden wat van Beers daar op paedagogisch terrein stichtte, in samenwerking met den bekwamen bestuurder van toen, Ph. de Coster. Spreken wij liever van wat hij sedert dien op letterkundig gebied verrichtte.

In zijne dubbele hoedanigheid van dichter en declamator verwierf hij toen eene zoo groote als welverdiende populariteit. In verschillige letterkundige genootschappen, te Antwerpen en elders, droeg hij van zijne verzen met zeer grooten bijval voor. Op het feest, dat door de maatschappij '*voor Taal en Kunst*' op Dinsdag, 19^{den} Oogst 1851, Conscience aangeboden werd, las hij voor de eerste maal zijn dichtstuk '*Bij het Kerkportaal.*' Des anderendaags drukte 'De Broedermin:'

'Het dichtstuk van den Heer J. van Beers "*bij het Kerkportaal*" is de palm (sic) van het feest. Wij kennen geen beter declamator dan den heer van Beers. Het publiek luistert met aandacht naar zijne gevoelige dichtstukken en juicht dezelve met geestdrift toe.'

In hetzelfde jaar nam van Beers deel aan het 3de Nederlandsch Congres te Brussel.

In 1852 verscheen te Antwerpen zijne '*Nederduitsche Spraakleer*;' welke daarna den titel van '*Nederlandsche Spraakleer*' droeg en heden 8 drukken gehad heeft. De andere boeken, die van Beers voor het onderwijs schreef, '*Keur van Proza- en Dichtstukken*' I en II, 5de druk, '*Handleiding tot het onderricht der Nederlandsche Spraakleer*' 3e druk; '*Grondleer der Nederlandsche Spraakleer*' 20e druk, *Oefeningen op de grondregels*' 14e druk, werden met eenen niet min grooten bijval ontvangen. Het volgende jaar (1853) verzamelde hij onder den titel van '*Jongelingsdroomen.*' de gedichten die vroeger van hem afzonderlijk of in tijdschriften verschenen. Men ondernam aanstonds eenen nadruk in Holland; van zijnen kant onderhandelde de uitgever van Kesteren van Amsterdam met den dichter, en gaf kort daarna eene wettigen overdruk uit, vóor nog de namakers hunnen nadruk geeindigd hadden. Dit gebeurde in 1854 zoodat van Boers wel degelijk onder onze schrijvers de eerste is, wiens werken ook in Noord-Nederland werden uitgegeven.

Op 22 Augusti van het zelfde jaar las van Beers, op het landjuweel ingericht door de St. Lukas gilde, voor het eerst '*de Blinde*' waarmede hij, schreef een dagblad, eene diepe ontroering in de harten der aanwezigen gestort heeft. - Dit stuk verscheen kort daarop te Utrecht en had op minder dan éen jaar 5 drukken.

Na den dood van Eugeen Zetternam (10 October 1855) richtten zijne vrienden een Toon- en Letterfeest ten voordeele zijner weduwe en weezen in. Van Beers droeg er '*zijn Zwanenzang*' voor, waarin hij het lijden en strijden van den ontslapene schetst. Zoo diep was de indruk, door dit stuk te weeggebracht, dat van Beers het met een portret van Zetternam ten voordeele van het vaderloos gezin uitgaf.

Op het afscheidsbanket, dat Conscience in 1855, vóor zijn vertrek naar Kortrijk, te Antwerpen aangeboden werd, las van Beers het gelegenheidstuk, dat heden nog tusschen zijne beste gerekend wordt. Het eerste deel ervan was reeds in 1853 in het '*Taalverbond*' verschenen, onder den titel '*Antwerpen bij het gerucht van Conscience's vertrek.*'

Op 9 September 1860, bij de onthulding van Maerlants standbeeld te Damme, sprak onze dichter aldaar zijn wereld-

beroemd en diep doordacht '*Maerlant*' uit. Na zijnen terugkeer in Antwerpen, trad hij ook met zijne lezingen in den pas gestichten Nederduitschen Bond op.

Die aanhalingen bewijzen genoegzaam, welken rol van Beers als declamator en dichter in de plechtigheden van dien tijd speelde. Ook gelooven wij het overbodig hem langer op dit pad te volgen. Sommen wij nog terloops eenige omstandigheden van zijn verder leven op. In 1860 werd hij professor van Nederlandsche Letterkunde aan het koninklijk Athenaeum van Antwerpen, waar hij ook tot in 1875 les van declamatie in de stedelijke Muziekschool gaf. 'In het eerste gesticht droegen zijne leerlingen in den algemeenen wedstrijden der 14 laatste jaren, om slechts van de periode 1870-1884 te spreken, 7 maal den eersten, 4 maal den tweeden prijs van Nederlandsch weg. De 'accessits' et 'mentions' 'tellen niet.[1] Dit pleit genoeg voor de degelijkheid zijner lessen.

Den 26sten Januari 1861 werd van Beers' terugkomst te Antwerpen door zijne vrienden en vereerders, op een banket in de Sodaliteit plechtig gevierd. Al de notabiliteiten der stad op kunst- en handelsgebied namen er deel aan. H. Leys had mede den oproep onderteekend, Conscience en Génard, de voorzitter van het inrichtings comiteit, voerden onder anderen het woord op het banket. Een Luikerwaal, M. Coene, die toen prefekt was van ons Athenaeum, sprak er in het Vlaamsch. Men weet dat onze dichter eenigen tijd te voren de ridderkruisen van de Leopoldsorde en van de Eiken Kroon had ontvangen. - Het vorige jaar waren '*Zijne Levensbeelden*' verschenen, '*Gevoel en Leven*' dat voorzeker zijn schoonste bundel en een der schooste in de Nederlandsche Letterkunde is, kwam eerst 10 jaar later van de pers. Die gedichten deden zijnen roem, vooral in Holland, het toppunt bereiken. Hij werd er met Concience de meest gelezene onzer schrijvers zijne werken vindt men er met de gedichten van Tollens, ten Kate en de Genestet op alle leestafels, in alle bibliotheken. Ik heb hem zelfs hooren zeggen, dat voor één exemplaar dat de Belgische uitgever zijner gedichten verkoopt, de Hollandsche er tien aan den man brengt. Nochtans heeft hij ook in Zuid-Nederland verre weg meer lezers dan onze andere

(1) De Schoolgalm, nummer van 1 Juli 1885.

dichters. Het groot aantal uitgaven door zijne werken bereikt, kan als bewijs hiervan gelden. Verschillige zijner stukken werden vertaald. In 55 reeds gaf Clavereau te Luik eene Fransche overzetting van den '*Blinde*' en den '*Blik door een venster*' in het licht. Iet wat later vertaalde Mev. von Düringsfeld Livarda. Hetzelfde had plaats voor andere gedichten.

Het letterkundig geluk was dus steeds van Beers deel, hetgeen niemand zal verwonderen, die weet hoe zorgvuldig hij alles afwerkt en schaaft. Ik heb hem hooren beweren dat het genie half eene natuurgave en half een patientiewerk is. Hij heeft wat men den 'culte de la forme' heet; zijn vers is rijk aan goedgekozene en gepaste woorden, vol kleur en leven; hij is in de letteren wat men in de schilderkunst een 'kolorist' noemt. Nooit echter dacht hij dat kleuren- en woordenpracht gedachten mogen vervangen; integendeel: in geheel zijn werk huldigt hij steeds het schoone en het goede en doet zijne stem hoog klinken voor al de lijdenden en al de verdrukten. Gemakkelijk brengt hij niet voort, of liever wil hij niet voortbrengen: 'en moyenne' schreef hij geen 200 verzen per jaar. Zijne volledige werken, die laatst verschenen, vormen een klein-octavo boekje van 600 bladzijden, zoodat men van hem met Tollens mag zeggen:

> Hij draagt zijn rijkdom in een doekje,

maar zal erom niet minder in den tempel van den roem eene eerste plaats in nemen op den eersten rang.

Ook in den engeren familiekring lachte het geluk onzen dichter toe. Rijk werd zijn echt met kinderen gezegend. Zes meisjes, vier jongens, waarvan een vijftal eilaas! reeds onder de kille zode slapen, kwamen beurtelings zijnen huiskring vergrooten. Den 8^{e} April 1875 mochten vader en moeder van Beers hunne zilveren bruiloft vieren: wat daar gezegd of liever gezongen werd:

> Vereenigd in vreugde en in lijden
> Zoo zijn ze door 't leven gegaan;
> Het licht hunner innige liefde
> Bestraalde zoo zacht hunne baan;

dat was, iets wat zeldzaam is, *waar.*

En niet alleen zijne engelachtige echtgenoote en zijne kinderen, ook zijne vrienden, ook zijne leerlingen kunnen van het liefdevol en edel hart van onzen held getuigen. Op het Athenaeum b.v. is hij de afgod zijner leerlingen geworden, wat hij dus ook, buiten door zijn innemend karakter en zijn echt Vlaamsch gemoed, door zijne groote geleerdheid als taalkundige en paedagoog ten volle verdient.

'Ook is het door zijne zoo uitstekende lessen, zegde mij eens een zijner leerlingen, dat hij voor de Vlaamsche zaak het meest gedaan heeft. In de klas maakt hij geen propaganda; alleenlijk wijst hij u voortdurend al de schoonheden der taal aan, en dit op eene wijze zooals het niemand anders kan; na eenigen tijd zijt gij zoodanig verontwaardigd, dat men u in eene vreemde taal opleidt, terwijl men uwe zoo schoone moedertaal moedwillig niet wil gebruiken, dat gij u plechtig beloofd ook een handje tegen de verfransching en de verfranschers uit te steken. Zoo gaat het sedert 35 jaar met al de leerlingen van den Jan. En dat men beproeve hun die vlaamschgezindheid uit het hoofd te praten.' - 'Jammer maar, voegde mijn vriend erbij, dat men op tijd en stond al die jonge krachten niet heeft weten bijeen te houden.'

Die meening is volkomen de mijne, op voorwaarde echter, dat men de 10 laatste levensjaren van van Beers buiten rekening late. Sedert 1874 inderdaad, dat hij deel van den Antwerpschen gemeenteraad maakt, staat hij steeds, het meest misschien van allen, voor onze zaak op de bres. Op 16 Mei 1876 sprak hij er onder anderen zijne prachtige redevoering '*het Vlaamsch in het Onderwijs*' uit, redevoering die aan een Brusselsch franschgezind blad deed bekennen 'voilà des choses qu'on ne nous a jamais dites auparavant,' en die onze betalende burgerscholen voor verfransching behoedde. Ook verstaan wij in het geheel niet dat, na de intrede van den gemeenteraad van eenen paedagoog als Van Beers, iemand anders, wie het dan ook zij, de plaats van Schepen van Onderwijs bekleedt.

Ook in de tijdschriften verdedigde van Beers op doorslaande wijze het Vlaamsch in het Onderwijs. Zoo scheef hij in de *Toekomst* '*De Verfransching op de Kinderkamer*' en in het *Nederlandsch Museum* '*Hoofdgebrek van ons Middelbaar Onderwijs*' twee stukken die misschien wel het beste zijn,

dat ooit over dit onderwerp geschreven of gezegd werd. Ook vraag ik mij af waarom zulke dingen niet bij duizenden onder het publiek worden verspreid; dat zou mij dunkt meer uitwerken dan artikels op artikels schrijven in '*Zweepen*' '*Kleine Gazetten*' enz. artikels die niemand bekeeren, daar ze nooit worden gelezen... dan door Flaminganten. 'Groote plubliciteit, stembus, de plakbrief op de muren der stad en de stempel op het kiesbulletijn, ziedaar onze beste wapens, wapens die wij veel te weinig gebruiken. Dit weet van Beers wel en bijtijds heeft hij die wapens met geluk weten te hanteeren; zoo zal hij, indien ooit de taalwet van 83 uitgevoerd wordt, ervan mogen zeggen; "quorum pars magna fui", daar ben ik voor een kindsgedeelte tusschen!'

Laten wij hopen dat die uitvoering niet te lang achterwege zal blijven; laten wij hopen dat men den geleerden professor, den genialen dichter, den koenen Vlaming op 27 September aanstaande met zekerheid zal mogen herhalen, wat hij vier jaren vroeger, dag voor dag, Conscience toevoegde:

'Jan van Beers, zij het u gegeven, vóor gij uw scheppend hoofd ter ruste legt, den eindelijken, onbetwisten, vollen triomf te mogen aanschouwen der Vlaamsche zaak.

Dit zij uw loon!

Leve het Vlaamsch in Vlaanderen!

Leve Jan van Beers!'

Antwerpen,

LOUIS FRANCK.

Wij spreken hier noch van de verschijning zijner Rijzende Blaren, noch van de bekroning in den vijfjaarlijkschen prijskamp, noch van zijne benoeming tot briefwisselend lid der Akademie. Die dingen zijn te kort geleden gebeurd, om niet in iedereens geheugen geprent te staan. Zij bewijzen eens te meer dat het heden voor van Beers, zoo min als voor Ledeganck in 1846, tijd is de citer neer te leggen.

Kroniek.

Beeldende kunsten.

- M. Jules Lagae, een van onze jongste beeldhouwers, heeft het borstbeeld gemaakt van M. Matou, bestuurder der *Revue pratique du notariat.* Volgens gemeld wordt moet dit afbeeldsel uiterst goed gelukt zijn. De Maatschappij der Bronzen heeft het in brons gegoten.

- Naar gemeld wordt zou er een schilderij van Raphaël ontdekt zijn bij een oudheidshandelaar, door M. Nicole, professor te Lausanna. Het tafereel stelt de Lieve-Vrouw en het Kind Jezus voor, met den jongen St-Jan. De achtergrond van de schilderij stelt een landschap voor. Het tafereel is op paneel geschilderd.

- Volgens men vertelt is de bekroonde groep van Vinçotte, *De paardenmenner*, door het Staatsbestuur aangekocht om op het Rond-Point van de Wetstraat te Brussel geplaatst te worden. Ook zou het goevernement de schilderij van Jaak Delalaing, *de Voorhistorische Jager*, voor het Brusselsch Museum aangekocht hebben.

- De werken van Agneessens, den te vroeg gestorven Vlaamschen schilder, zullen binnen kort te Brussel ten toon gesteld worden.

- H. Seghers, onze welbekende Antwerpsche akwarellist, heeft zijn tafereel '*Het strand te Scheveningen*,' aan een Weenschen liefhebber, graaf Palfy, verkocht.

- Het rijksmuseum te Antwerpen ontving de volgende tafereelen in geschenk:
  De teruggaaf van Sara van Isaac Isaczen.
  Een portretsuk (*drie figuren*) van Walleront Vaillont.
  De hollandsche haringvloot van Kornelis Beets.

- Ziehier de lijst der onderscheidingen op de wereldtentoonstelling van Antwerpen aan Zuid- en Noord-Nederlandsche kunstenaars toegekend:

Schilderkunst.

Nieuwe Eeremedalies: aan de HH. Alfred Stevens, Jan Verhas, Emiel Wouters, allen te Brussel.

Eeremedalie: aan den Heer Lamorinière, te Antwerpen.

Medalies van Eerste klas: aan de HH. J.F. Coosemans, te Brussel; Joseph Israëls, te 's Hage: Alfred Verwee, te Brussel.
Medalies van Tweede klas: aan de HH. J. Courtens, te Brussel; H.W. Mesdag, te 's Hage; Jan Stobbaerts, te Antwerpen; P. Van der Ouderaa, id.
Medalies van Derde klas: aan de HH. E. Carpentier, te Cuerle-bij-Harlebeke; E. De Jans, te Antwerpen; Frans Van Leemputten, te Brussel; E.S. Witkamp, te Amsterdam.
Eervolle melding: aan de HH. Eug. Joors; Jul. Montigny, te Tervueren; P. Oyens, te Brussel; H. Van Seben, id.; Th. Verstraete, te Antwerpen; W.B. Tholen, te Kampen, en aan de juffers Roozenboom en Hubrecht, te 's Hage.

Beeldhouwkunst.
Nieuwe Eeremedalie: aan den heer Jul. Dillens, te Brussel.
Medalie van Eerste klas: aan den heer Mignon, te Brussel.
Medalie van Tweede klas: Jan Cuypers, te Brussel; Ferd. Leenhoff,
Medalie van Derde klas: aan den heer Jef Lambeaux, te Antwerpen.
Eervolle meldingen: De Rudder, te Brussel; E. Namur, id.

Bouwkunst.
Eere medalie: aan den heer C.H. Peters, te 's Hage.
Medalie van Eerste klas: aan den heer L. Blomme, te Antwerpen.
Medalie van Tweede klas: aan den heer Dieltjens, te Antwerpen.
Medalie van Derde klas; aan den heer V. Brugman, Antwerpen,

Plaatsnijkunst.
Nieuwe Eeremedalie: aan den heer E. Biot, te Brussel.
Medalie van Eerste klas: aan den heer Meunier, te Brussel.
Medalie van Derde klas; aan de Vereeniging der Antwerpsche Etsers.
Eervolle melding; aan den heer Lauwers, te Brussel.

Er wordt algemeen geklaagd over het toekennen der onderscheidingen. Brussel heeft bijna, zooals gewoonte alles opgeslurpt. De Heeren Jef Lambeaux en Courtens weigeren de hun toegewezen eerepenningen. De eerste heeft, in een flinken brief aan den Minister, de reden zijner weigering doen kennen. Daar waar meesters van eersten rang als De Braekeleer, De Lalaing voorbijgegaan werden, denkt hij zich niet gemachtigd eene onderscheiding aan te nemen.

Het eenigst wat er ten laatste nog zal te doen blijven, is, alle officieele onderscheiding in zake van beeldende kunsten afteschaffen, want ófwel bekroont de Jury onverdienstelijke stukken louter uit partijdigheid, ófwel werkt hij met kennis van zaken en volgens alle rechtvaardigheid, en dan schreeuwen de niet bekroonden toch.

Sterfgevallen.

- Te Gent overleed Lodewijk De Rijcker aldaar geboren in 1824. Hij legde zich op het onderwijs toe en werd leeraar aan 's Rijks middelbare school te Gent, later ook aan de Normaalschool. Met recht verwierf hij er den naam een goed leeraar te zijn. Hij leverde menige bijdrage in *Het Jaarboek van het Willemsfonds*, in de tijdschriften *Toekomst*, *Eendracht* en *Nederlandsch Museum.* Afzonderlijk van hem verschenen: *Eene beknopte Aardrijkskunde*, een *Leesboek voor de jeugd*, eene *Schets der geschiedenis van het openbaar ouderwijs te Gent*, benevens een paar andere geschiedkundige gewrochten.

De Rijcker was een ijverig geschiedvorscher; menige belangrijke schets heeft hij geschreven. Een overtuigd Flamingant was hij ook; overal waar er iets ten gunste onzer goede zaak te verrichten was, trad hij werkzaam op.

- Pastoor L.L. de Bo, deken te Poperinge, geboren in 1826 te Beveren op de Leie. Hij was een der hoofdleiders van de zoogenaamde West-Vlaamsche *Taalparticularisten.* Zijn uitgebreid *West-Vlaamsch Idioticon* is een werk van degelijk gehalte: de taalgeleerden vinden er eenen kostbaren schat van goede en sch*o*one dialectwoorden, tevens de spraakleer en syntaxis van het Westvlaamsch dialekt.

De afgestorvene was tevens een verdienstelijk plantenkundige.

- Mevrouw David, geboren Mathilde van Peene, gestorven op 30 Augusti laatstleden, zag het levenslicht te Koewacht in Zeeland, in 1831, waar haar vader geneesheer was. Daar hare moeder bij de geboorte van Mathilde overleed, namen hare moederlijke grootouders, de echtgenooten Vermandel, te Zaamslag, haar tot zich. ‘Daar’ schrijft zij, ‘in het eenvoudig Zeeuwsche dorpje, door liefde en zorgen omgeven, sleet zij de blijde kinderjaren, genoot het onderricht der gemeenteschool, bracht twee jaren bij den onderwijzer te Zuiddorp door en voltooide hare opvoeding in eene kostschool te Gent.’

Zij trad in den echt in 1852; haar man stierf over een tweetal jaren. Zij schreef: *Hulde aan zijne Majesteit Leopold I*, koning der Belgen, bij de 25ste verjaring zijner troons-beklimming. Brussel 1858; *Mirtebladen*, gedichten Antw. 1870; *De Zeeuwsche koopdag*, eene dichterlijke zedeschets 1871; *Nevelbloemen*, enz.

Judas wint.
Blijspel met zang in één bedrijf,

(Zie de vorige aflevering blz. 389.)

Achtste tooneel.

SAEGERS, NICODEMUS.

NICODEMUS.

(met overdreven pracht gekleed, gouden ketting en ringen; - gejaagd).

Ha, Mijnheer Saegers, een geluk dat ik u nog alleen vind. Ik kon niet wachten, men zegde mij dat gij hier waart; ik ging; hier ben ik.

SAEGERS.

- Wat verlangt gij, Mijnheer?

NICODEMUS.

- Gij kent mij toch, Mijnheer Saegers! Ik ben Nicodemus, de vleeschhouwer.

SAEGERS.

- Ja, dat zie ik zoo half.

NICODEMUS.

- (met welgevallen op zijnen buik trommelende)

Dat ik vleeschhouwer ben? Nu, dat doet mij genoegen. Maar veroorloof mij eerst eenen stoel te nemen, ik vrees dat de ontroering mij anders de knieën zou doen knikken.

SAEGERS.

- (ter zij)

Een aardige kwant, die Nicodemus. Wat zou hij wel zoo roerends te vertellen hebben!

(Beiden zetten zich; - Saegers ziet vragend naar Nicodemus op)

.

NICODEMUS.

- (staat weer recht, zuchtende)

Mijnheer, het is niet zonder verlegenheid dat ik tot u kom.

(hij houdt op)

.

SAEGERS.

- Ga voort.

NICODEMUS.

- Het is niet zonder verlegenheid dat ik tot u kom.

SAEGERS.

- *(ter zij)*

Dat is de tweede verlegenheid. Die kerel ziet er anders zoo verlegen niet uit.

NICODEMUS.

- En eene koude rilling loopt over mijne beenderen.

(hy houdt op)

.

SAEGERS.

- Ga voort, Mijnheer Nicodemus.

NICODEMUS.

- En eene koude rilling loopt over mijne beenderen.

SAEGERS.

- Dat is de tweede koude rilling.

NICODEMUS.

- (lachende)

Ja, gij hebt gelijk. Ziet gij, Mijnheer Saegers, ik ben eigenlijk niet gewoon als een tooneelheld te declameeren: een vleeschhouwer is geen comediant.

SAEGERS.

- Somtijds. En een comediant is geen vleeschhouwer.

NICODEMUS.

- Somtijds. En daarom wil ik hier niet langer zoo staan... staan...

(hij zoekt het woord)

.

SAEGERS.

- (met hem zoekende)

Ja, ja, staan... staan...

NICODEMUS.

(zich zelven in de rede vallende)

Als ik niet langer wil staan, dan moet ik mij noodzakelijk zetten.

(doet het; - langzaam)

Mijnheer-Saegers, -ik-vraag-u-

(vlug)

de hand uwer dochter.

SAEGERS.

- (springt recht)

Watblief!

NICODEMUS.

- (vlug)

Mijnheer Saegers, ik vraag u

(langzaam)

de-hand-uwer-dochter.

(springt recht)

.

SAEGERS.

- *(valt neer op zijnen stoel)*

O mijne Octavie!

NICODEMUS.

- Mijnheer?

SAEGERS.

- *(springt recht, half weenend)*

Oc-ta-vie!

NICODEMUS.

- *(valt neer)*

Hij weigert!

SAEGERS.

- *(valt neer)*

O God!

NICODEMUS.

- *(springt recht)*

Rampzalige!

(valt neer)

,

SAEGERS.

- *(recht)*

Welnu, ik.. ik stem toe, daar

(valt neer)

.

NICODEMUS.

- *(springt recht)*

Hij stemt toe! O dank Mijnheer, dank!

SAEGERS.

- *(recht)*

Gij hebt mij de hand mijner Octavie gevraagd! Daar zijn er twee van mij, op voorhand.

(handdruk)

NICODEMUS.

- Gij laat dus toe dat ik, gewapend met uwe beslissing, mijn geluk beproeve bij uwe dochter?

SAEGERS.

- Stellig, en gij zult haar bevallen, dat verzeker ik u. Drommels, gij bevalt mij wel!

NICODEMUS.

- O Mijnheer, gij maakt den verliefden vleechhouwer Nicodemus den gelukkigsten onder alle verliefde vleeschhouwers ter wereld!

SAEGERS.

- Dat gaat mij. Sabberloot, een vleeschhouwer in mijne familie! Zie, Nicodemus, daar zou ik u iets kunnen van vertellen, van eenen vleeschhouwer, iets uit mijnen jongen tijd...

(zich bedenkende)

. Doch daartoe is hier noch

plaats noch gelegenheid: wij zijn hier immers bij eenen vreemde.

NICODEMUS.

- Zeer juist, en... *tiens*, dat doet er mij op peinzen. Ik ben het niet zeker, en zou de zegsmans niet willen zijn; maar ik vermoed in de verste verte, dat Arthur hier... wel een oogsken heeft op uwe docher.

SAEGERS.

- Hij, zoo een melkbaard, zoo een...

NICODEMUS.

- Laat er ons geen kwaad van zeggen.

SAEGERS.

- Maar er is geen goed van te zeggen. Hoor eens, wees langs dien kant gerust. Nooit zal ik er in toestemmen, dat mijne dochter het hof gemaakt worde door eenen gedropen student. Ik zou u daar iets kunnen van vertellen. Neen, Octavie moet en zal met u trouwen. Wat duivel, als ze met geenen vleeschhouwer wil trouwen, weet ik niet met wien ze zou willen trouwen; dan moet ze maar in de Ste.-Anna-schapraai!

NICODEMUS.

- Ik mag dus hopen?

SAEGERS.

- Gewis. Octavie is voor u.

Zang III.

SAEGERS.

Een man een man, een woord een woord.
Gij hebt mijn vast besluit gehoord.
Gij moogt gerust de zorg verdrijven,
En wel hiervan verzekerd blijven.
Dat Octavie u toebehoort.
Een man een man, een woord een woord.

NICODEMUS.

Hoe innig dank ik om dit woord,
Dat gansch mijn ziele heeft gehoord!
Ik mag gerust de zorg verdrijven,
En wel hiervan verzekerd blijven:
Dat Octavie mij toebehoort.
Hoe innig dank ik om dit woord!

NICODEMUS.

Thans weg met kommer, weg met pijn!
De goddlijke Octavie is mijn!

SAEGERS

Een man een man, een woord een woord, enz.

NICODEMUS

Hoe innig dank ik om dit woord, enz.

NICODEMUS.

- Nu vaarwel... of beter, tot spoedig wederzien, beste schoonpapa, - want zoo mag ik u voortaan immers noemen, niet waar?

SAEGERS.

- Hopende dat alles in de beste vouw zal afloopen...

NICODEMUS.

- ... noem ik mij in 't heengaan met alle achting... uwen toegenegen Nicodemus.

(Af.)

Negende tooneel.

SAEGERS alleen.

Een voorbeeldig jongen, zie!... Die zal Octavie wel bevallen. Drommels, hij bevalt mij wel!... En als ze nu met hem niet wil trouwen, weet ik waarachtig niet wat ze moet hebben; dan blijf ik er mede op den nek zitten.

(Bedenkelijk)

Maar ja, zal het met hem niet gaan gelijk met de vorigen! - Dat is nu de twaalfde man die zich aanbiedt voor mijne dochter, - en ze is er nog zonder! Alle elf, beginnende met den schilder, - hoe heet hij ook weer!... voortgaande met den klerk, stilstaande bij den apotheker, stappende over alle de anderen, om te eindigen bij en met den kleermaker, alle elf stonden mij aan, en deden mij uitroepen: Als ze dezen niet wil moet ze maar in de Ste.-Annaschapraai..

(zuchtend)

En ze zit er nog niet in!.. Maar met den vleeschhouwer zal de rij wel voltallig wezen. Zij zal ze toch zeker niet tot dertien laten aangroeien, tot Judas? O ja, de student hier, die zou mij nog wel met dat judasgetal kunnen judassen!.. Maar ik zal hem daarvan eene geschiedenis vertellen uit mijnen jongen tijd. Ah! bij voorbeeld, hij Judas? Ik zal hem judassen, zal ik hem judassen!

Tiende tooneel.

SAEGERS, VLEURINCK.

VLEURINCK.

- Ha, zijt ge daar, oude jongen?

SAEGERS.

- Ja, ik ben hier, jonge spring-in-'t veld,

VLEURINCK.

- Wij hebben een beetje tijd verloren, laat ons al spoedig onze schade inhalen.

(beiden zetten zich)

.

SAEGERS.

- O, ik was ons spel schier geheel vergeten.

VLEURINCK.

- En wat hebt gij medegebracht? Toch zeker wel het ganzenspel?

SAEGERS.

- Tut, tut, tut, het ganzenspel; neen, neen. de loten, daar.

VLEURINCK.
- De loten? Weeral?

SAEGERS.
- Is 't geen vermakelijk spel misschien?

VLEURINCK.
- Dat zeg ik niet.

SAEGERS.
- Welnu?

VLEURINCK.
- Maar het ganzenspel is toch zeker ook voor de ganzen niet gemaakt?

SAEGERS.
- Toe, toe, laat ons maar beginnen. Welke kaarten neemt gij?

VLEURINCK.
- De groene.

SAEGERS.
- Groen is de kleur der hoop.

VLEURINCK.
- Hoop? Tut, tut, tut. En gij?

SAEGERS.
- De roode.

VLEURINCK.
- Rood is de kleur der liefde.

SAEGERS.
- Liefde? Tut. tut, tut... Aan wien is het om te roepen? Ik geloof dat ik er de laatste maal mee uitgescheiden ben.

VLEURINCK.
- Juist; 't is dus aan mij.

(Hij neemt den zak en schudt de loten langdurig; daarop begint het spel)

. Negen en dertig.

SAEGERS.
- Ik heb hem, dat begint pertig.

VLEURINCK.
- Een voor mij: negen.

SAEGERS.

- Dat God u zegen!

VLEURINCK.

- Zeventien.

SAEGERS.

- In ééne pan.

VLEURINCK.

- Zeven en tachtig.

SAEGERS.

- 'k Heb al eene deuze, wel God almachtig!

VLEURINCK.

- Rrrrond... veertig!

(hij schudt de loten)

Zeven en zestig; drie en zestig; vijf en veertig; rrrrond.... vijftig!

(hij schudt)

.

SAEGERS.

- Dien heb ik.

VLEURINCK.

- Twee en tachtig.

SAEGERS.

- Dat gaat prachtig, dien heb ik weeral.

VLEURINCK.

- Ge zult weer winnen, ik heb geen beetje *chance.*

SAEGERS.

- 't Is dat ge er geene kennis van hebt.

VLEURINCK.

- Acht.

SAEGERS.

- Wacht.

VLEURINCK.

- Waarom? Hee!

SAEGERS.

- 'k Ga mee!

VLEURINCK.

- 't Is gauw. Maar 't eerste gewin brengt geen

voordeel in.

(terzij)

nu hij meegaat is hij in goede luim. Kon ik nu maar het gesprek op onze kinders brengen.

(Voortspelende)

Vijf en zeventig; acht en vijftig; vier en twintig.

SAEGERS.

- Ei, hoe na! 't moest drie en twintig zijn om kiene te hebben.

VLEURINCK.

- Zes en zestig; acht en tachtig, kleine appelkens; vier en zestig; elf, 's pastoors billen.

SAEGERS.

- *(ter zij)*

Elf, ja, zooveel mans had mijne Octavie reeds kunnen hebben; en nu die vleeschhouwer.

VLEURINCK.

- Acht en zeventig: vijf; rrrrond... zestig

(hij schudt)

.

SAEGERS.

- *(ter zij)*

Als die melkmuil hier niet komt tot....

VLEURINCK

- ... de goelekens van Wetteren. Ei wel, twee en twintig, dat is een schoon getal. Als wij zoo oud waren, begonnen wij op trouwen te denken, hee, Saegers?

SAEGERS.

- Wat oude koeien haalt gij uit den gracht?

VLEURINCK.

- *(voortspelende)*

Rrrrond... negentig.

(poos)

Zoo oud moet uwe dochter tegenwoordig ook al zijn, of daaromtrent; niet zoo?

SAEGERS.

- Negentig?

VLEURINCK.

- Neen, neen, twee en twintig.

SAEGERS.

- Ah!.. Ja, 't is zoo. Roep voort.

VLEURINCK.

- (ter zij)

Hij wil bijten.

(afroepende)

Een dozijn.

SAEGERS.

- (bij zich zelven)

Ja, Nicodemus heeft het voltallig gemaakt.

(wrevelig)

Ge roept niets meer voor mij, ik heb geen beetje *chance.*

VLEURINCK.

- 't Is dat gij er geene kennis van hebt.

SAEGERS.

- (ter zij)

'k Zal 't u toonen.

VLEURINCK.

- Negentien; nog een beetje te jong om te trouwen.

SAEGERS.

- Waar wil hij heen met al dat trouwen?

VLEURINCK.

- Negen en zestig, links en rechts.

SAEGERS.

- Ja, daar is geen rechte kant aan, net als aan sommige mannen mijner kennis.

VLEURINCK.

(ter zij)

Zegt hij dat voor mij, dan heeft hij mij begrepen.

(afroepende)

Twee en zeventig.

SAEGERS.

- *(ter zij)*

O, indien ik zeker wist dat de jonge Vleurinck zou komen tot...

Vleurinck.
- ... dertien.

Te zamen.
- Judas!

Saegers.
- Indien ik wist dat het uw zoon ware die...

Vleurinck.

- *(heel tevreden)*

Ja, hij is het ook.

Saegers.

- *(gram)*

Wat is hij? Judas?

Vleurinck.
- Neen, neen, hij is het die... die... enfin, die...

Saegers.
- Ja, ja, die... die... die met mijne dochter zou willen trouwen. Maar daar zal hij wel afblijven, de blanc-bec.

Vleurinck.
- Blanc-bec! Blanc-bec! Hij heeft gelot.

Saegers.
Gelot? Dat doet hem een beetje in mijne achting stijgen; ik houd van loters, ik. Maar op de Universiteit dan?

Vleurinck.
- Welnu?

Saegers.
- Welnu?

Vleurinck.
- Daar heeft hij zóó goed zijn examen gedaan en de professors waren er zoo tevreden over, dat ze hem verzocht hebben het jaar nadien het nogmaals te komen afleggen.

Saegers.
- Nu, ik zal hem ook iets verzoeken: spoedig zijnen staart in te trekken. Mijne Octavie heeft kansen genoeg:

(ter zij)

dertien, peinst eens.

VLEURINCK.

- Dat zeg ik niet.

SAEGERS.

- Maar ik zeg het. Drommels, Nicodemus bevalt mij wel!

VLEURINCK.

- Wie Nicodemus? Wat Nicodemus? Hoe Nicodemus?

SAEGERS.

- Nicodemus de vleeschhouwer, mijn aanstaande schoonzoon.

VLEURINCK.

- Hola, buurman, als de zaken zoo sfaan, dan zullen we naar wel doen ons lotospel voort te zetten. Ik zwijg.

SAEGERS.

- Ja, ja, want ik ga al zoo lang mee.

VLEURINCK.

- Negentien, vier en zestig... Och, Arthur was eigenlijk maar dom om al zoo vroeg aan trouwen te denken.

(roepende)

. Drie en vijftig.

SAEGERS.

- 'k Ga nog eens mee!... Zoo vroeg, zegt ge, buurman. Hoe oud waart gij al!

VLEURINCK.

- *(roepende)*

Vier en tachtig.

SAEGERS.

- Hoe oud?

VLEURINCK.

- Een en twintig was ik er, maar dat is nu reeds zoo lang geleden.

(hernemende)

Vier en tachtig.

SAEGERS.

- Dat is geene reden. Hoor eens, zoo de ouden zongen, zoo piepen de jongen, zeg ik. En van Arthur valt niet veel kwaad te zeggen, ten andere.

VLEURINCK.

- (ter zij)

Hij gaat mee, 't is weer al wat ge wilt.

(afroepend)

Drie en twintig.

SAEGERS.

- (luidkeels)

Kiene! ha, ha, ha!

(Hij schudt Vleurinck de hand; deze beziet de kaart en stelt er de winnende nummers op.)

VLEURINCK.
't Is zoo. Proficiat!

(Recht)

.

SAEGERS.
Ha, ha!.. met drie en twintig, hein? Welnu, wat zegt gij er van?

Elfde tooneel.

DE VORIGEN, ARTHUR.

ARTHUR.
- Verschooning, Mijnheer Saegers; stoor ik u niet in uw spel?

SAEGERS.
- Neen, 't eerste spel is afgeloopen.

VLEURINCK.
- Ja, de oude jongen heeft kiene.

SAEGERS.
- En de jonge spring-in-'t veld heeft.... 'nen neus. Ha, ha, ha!

ARTHUR.
- Sta toe dat ik u een oogenblik ernstig spreke. 't Betreft uwe dochter.

SAEGERS.

- Ik raad wat gij vragen komt. Hoor. jongen, 't spijt mij. Ik weet geen kwaad van u; gij zijt oud en wijs, gij hebt gelot; maar ik kan niet toestaan; ik heb mijn woord gegeven, en ik mag het niet eten. Een man een man, een woord een woord.

ARTHUR.

- Mijnheer, het lag eenigszins in den aard der zaak, dat ik eerst zeker was over de gevoelens van Mejuffer uwe dochter, alvorens u te spreken. Ten opzichte dier gevoelens heb ik mij niet bedrogen, Mijnheer, en juffer Octavie gaf mij de toelating u in haren naam te verklaren, dat ze mij, en niemand anders, tot uitverkorene verheffen zal, tot groot spijt der elf anderen

SAEGERS.

- Twaalf, als 't u belieft.

ARTHUR.

- Dan is Nicodemus er nog bij.

SAEGERS.

- Hoe, gij weet....?

ARTHUR.

- Alles.

SAEGERS.

- Ja maar, ja maar.. ik heb mijn woord gegeven, meer dan eens: ik heb het aan twaalf verschilligen gegeven. Niet dat ik op u iets weet af te keuren, verre van daar; maar een woord is een woord.

VLEURINCK.

- En een dozijn woorden is een dozijn woorden.

SAEGERS.

- En dertien is Judas, sacré tonnerre!

ARTHUR.

- Nu ja, Mijnheer; maar bedenk dat de keus uwer dochter bepaald is.

SAEGERS.

- Meisjesgrillen, we kennen dat.

VLEURINCK.

-

(Saegers op zijde trekkende)

En peins goed hierop: Wordt het geweten dat zich reeds dertien jongelingen te vergeefs hebben aangeboden, dan durft niet een meer zijne stoute schoenen aantrekken, en blijft ge met een vaatje zuur bier op uwen nek zitten. Proficiat.

SAEGERS.

-

(luid)

Sakkerloot, gij hebt gelijk. Ik zou u daar menige geschiedenis kunnen over vertellen, over vaatjes zuur bier. Ten andere, uw zoon is een beste jongen. Hij bevalt wel aan mijne dochter, waarom zou hij mij niet bevallen? Wat duivel, als ik uwen Arthur voor schoonzoon niet zou willen... Maar... Nicodemus is een sterke kerel, en zoo blijft de vraag over: Wat zal Nicodemus zeggen?

Twaalfde tooneel.

DE VORIGEN, NICODEMUS.

NICODEMUS.

-

(die de laatste woorden gehoord heeft)

Dat gij uwe dochter aan uwen nek moogt hangen, dàt zal Nicodemus zeggen, en dat gij veel goedheid hebt om uw woord te geven.

SAEGERS.

- Wat beteekent...?

NICODEMUS.

- Hoor, Mijnheer, ik was gewapend met uwe toestemming, maar... uwe dochter heeft van den verliefden vleeschhouwer Nicodemus den wanhopigste gemaakt onder alle verliefde vleeschhouwers ter wereld... Na al die eeden van bloed en fricadellen! O, geef mij eenen stoel, geef mij eenen stoel; anders doet de ontroering mij ten gronde storten.

(Hij neemt op zijn gemak zelf eenen stoel en blijft rechtstaan).

VLEURINCK.

- Komaan, houd u sterk. Wees man. Gij moet daartegen bestand zijn.

NICODEMUS.

(zucht, terwijl hij op zijnen buik trommelt)

Gelukkiglijk zal ik er niet van uitteren.

VLEURINCK.

- Ik hoop van neen.

NICODEMUS.

- Mijnheer Saegers, ik had u de hand uwer

dochter gevraagd, en gij hadt mij twee der uwen, of liever alle twee de uwe, op voorhand gegeven, Ik dank u, Mijnheer, hier zijn ze terug.

(hij schudt de handen van Saegers.)

SAEGERS.
- En ik, ik lever mijne twee handen van hand tot hand over, gelijk de Apostelijke traditiën.

(Handdruk met Arthur.)

ARTHUR.
- O Mijnheer, nooit zal ik erkentelijk genoeg kunnen zijn voor zooveel goedheid. Ik meen het toch zoo oprecht!

SAEGERS.
- Stil, stil, de twaalf anderen meenden dat ook zoo, beginnende met den schilder, hoe heet hij ook weer?... Klont... klant.,.

ARTHUR.
- Verklamp?

NICODEMUS.
- Met zijn haar à la bibi!

SAEGERS.
- Ja, juist.

NICODEMUS.
- Onze president!

SAEGERS.
- Voortgaande met den klerk... Tiest..

ARTHUR.
- Triesters.

NICODEMUS.
- Met zijn puntig neusje.

SAEGERS.
- Ja, juist.

ARTHUR.
- Onze bode!

SAEGERS.
- Stilstaande bij den apotheker...

ARTHUR.

- Pillaert, misschien.

NICODEMUS.

- Met zijn afgrijselijken notekrakerskin.

SAEGERS.

- Dezelfde.

NICODEMUS.

- Onze secretaris, wel, wel!

SAEGERS.

- Stappende over al de anderen...

ARTHUR.

- Trullemans?

NICODEMUS.

- Die metsersbaas, met zijne lodderlijke oogskens?

ARTHUR.

- Messelaar?

NICODEMUS.

- Die een beetje mankt langs zijnen linker kant; maar 't kon ook wel rechts wezen.

ARTHUR.

En Coenens niet?

NICODEMUS.

- Die toekomstige menschendooder, die zelf zoo mager is als Peetje de Dood in persoon?

ARTHUR.

- En Raepelinck?

NICODEMUS.

- Die zoo dik is, dat hij reeds de tipkens zijner schoenen niet meer kan zien. Die gelukkige dikzak!

SAEGERS.

-

(knikt iederen keer.)

Om te eindigen met den kleermaker en - en - den vleeschhouwer.

NICODEMUS.

- *Present!*

ARTHUR.

- O, daar is geen twijfel mogelijk: dat is wel geheel de maatschappij ‘de dertien vrijgezellen’!

NICODEMUS.

- Twaalf pretendenten!

(schertsende)

Arthur, proficiat!

SAEGERS

-

(klopt Arthur op den schouder)

Ja, proficiat!

NICODEMUS.

- Een dozijn leden liepen dus twee dozijnen blauwe schenen!!... Zie, en Judas...

ALLEN.

- En Judas?

NICODEMUS.

- En - JUDAS WINT!

Slotzang.

Allen.
Na vier en twintig blauwe schenen,
Vaart 't grillig kind
Met hem in 't huwlijksbootje henen,
Dien zij bemint.

ARTHUR.
O, laat mij spoedig henensnelllen!
'k Meld haar gezwind
Dat een der ‘dertien vrijgezellen,’
Dat - JUDAS WINT!

VLEURINCK.
Maar wat mij schadeloos zal stellen
't Gebrek aan splinf,
Dat is dat een der ‘vrijgezellen,’
Dat - JUDAS WINT!

NICODEMUS.
Ik moet het zeker voortvertellen

Aan elk gezwind,
Dat een der ‘dertien vrijgezellen,’
Dat - JUDAS WINT!

SAEGERS
'k Heb nieuwe stof weer tot vertellen
Aan elk gezwind,
Dat een der ‘dertien vrijgezellen’
Dat - JUDAS WINT!

Gent, 1885.
POL ANRI.

Poëzie

In 't elfenwoud.[1]
Door A.A.J. Boogaerts.

Recit.
Het sluimert al!... Nog hangt om 't woud,
Dat rust, een lichte nevel,
Die zacht en heimlijk zich ontvouwt,
En om de stammen slingert.
Geen windje suizelt,
Geen blaadje duizelt
En geen gerucht,
Geen enk'le zucht
Stoort
Dit oord!...

Doch uit het diepste van het hout
Rijst plots een zilvren stemme:
De nachtegaal ontwaart het goud,
Dat reeds in 't oosten tintelt;
En in het bosch
Breekt alles los
In blij gezang,
In feestgeklank,
Speelt
En kweelt!

Solo (Elfe).
Bloemekens spelen,
Vogelkens kwelen,
Dartelen vrij,
Lustig en blij!

(1) Deze kantate werd bekroond in den staatsprijskamp van 1885.

Loovertjes ruischen,
Watertjes bruischen,
Murmelen zacht
Hunne eeuw'ge klacht!
Zoetere luchten
Lispelen, zuchten
Zonnekens gloed
Blij te gemoet!
Hoort alles zingen,
Ziet alles springen:
Elfen, onz' zang
Klinke weer lang!

Koor (Boschgeesten).

Juicht! juicht! de morgen rijst weer op,
De zonne kust elk eikentop,
En op de groene, malsche zoden
Ontloken reeds de lenteboden!
Ten dans! ten dans gezwind,
Wie vreugde en leven mint!

Danslied.

In lustige ronden,
Met bloemen omwonden,
Gelukkig en blij
Als vogelen vrij:
Zoo dansen wij heden,
Gerust en tevreden,
In 't lommerrijk bosch,
Met luchtigen dos!....

(Jachthoorn in de verte).

Koor.

Maar?... welk gerucht?... welk vreemd geluid
Weerklinkt er thans door 't woud zoo luid?
Wie waagt een voet op de Elfengronden?
Wat heelt den snoode hier gezonden?..,
Gevlucht!
O Wee! O wee!
Men schendt ons heil'ge stêe....

Recit.

De stammen weerkaatsen verwonderd 't geroep,
Dat stijgt uit der jagers vermetele groep;
Het trappelen der paarden, het blaffen der honden,
Die 't spoor van de schuchtere herten reeds vonden.
Vervult thans het woud,
Zoo statig en oud,
Met stroomen van klanken en joelende leven,
Wen vluchtende geesten ginds zuchten en beven!...

Solo (Een jager).

Hoort ge niet den hoorn
Klinken door het bosch?
Ziet ge niet de sporen
Van het wild in 't mos?
Komt en laat ons jagen,
Ongehinderd voort.
Hier is alle dagen
Wild in ieder oord!
Drijft de geesten henen
Zoo zij hier bestaan;
Laat ze kermen, weenen:
Ons is 't woud voortaan!
Hoort ge niet den horen,
Klinken door het bosch?..
Ziet ge niet de sporen,
Van het wild in 't mos?

Koor (Jagers).

Halali!
De jacht biedt weer dolle genuchten;
Weg zijn de zorgen, 's levens zuchten!
Halali!
Met moed en kracht het wild bestookt,
Tot hem de dood voor de oogen spookt!
Halali!

Dubbel Koor (Vooraan).

Vooruit!... Vooruit!... Het hert gelicht!
Vooruit in 't woud, langs stam en struiken.
Houdt steeds het oog naar 't doel gericht;
Zou 't kreupelhout 't gewei niet duiken?...

(In 't woud.)
Vooruit! ginds vlucht het edel dier!
Vooruit! in dolle vaart; geen listen
Verbijstren ons het spoor. Langs hier!
't Wou ons zijn leven duur betwisten!
.....

Zegekoor der Jagers.
Halali!
Het hert geveld!
De horen meldt
Ons zegen!

Halali!
Nu klinke stout
Ons kreet, langs woud
En wegen!
Halali!

Tweede deel.

Recit.
In 't diepe woud, bij naakte rotsen,
Waartegen een onrustig meer,
Zijn golfjes treurig aan komt klotsen,
Daar zijgen schuw de geesten neer!...
En elke toon van 's jagers horen,
En elk geklaag van 't wild, dat sneeft,
Komt hun 't gevoelig hart doorboren.
Geen, die niet lijdt; geen, die niet beeft!
En hoop'loos daar bijéén gedrongen,
Het hart van schrikken toegewrongen,
Verheffen zij een' vuurge bêe
Om de oude rust, om de oude vrêe.

Bede (Elfe.)
Natuur, men schendt uw heiligdom.
Thans dringt een roekelooze drom
Van jagers, woest en uitgelaten,
In 't woud, dat wij alleen bezaten.
In dit zoo bange, smartend uur:
Vergeet uw' kinderen niet, Natuur?

Koor.

Kom angsten stelpen;
Geef hulp en troost:
Men doodt uw' welpen,
Verjaagt uw kroost!

De Geest des Wouds.

Uw bede zij verhoord
Hun waan gesmoord!
.....
Hij, die mijne ruste stoort:
Hij beve!
Hij, die mijn kroost vermoordt:
Hij sneve!
.....
Orkanen, buldert los!
En giert, en huilt door 't bosch!
Tot de rampzaalge stervelingen
In doodsangst de armen hooploos wringen!..

Recit.

Door 't woud weerklinkt het dreigend woord'
Als een gebod, dat, nauw gehoord
Volvoering eischt: De zon versmacht,
De stilte drukt... en alles wacht!

Koor.

De storrem daagt: het zwerk vergaart
En wentelt log, met vuur bezwaard,
Door 't hemelruim!
De wind steekt op en zweept verwoed,
Bij 't lichten van des bliksems gloed
Elke eikenkruin!

(Jagers.)

Wij zijn in nood!
Ons dreigt de dood!
O wee?

Koor.

De donder ratelt, rolt en dreunt,
En elke stam, hij zucht en kreunt,
Of ploft ter neer.

(Jagers.)
O wee! o wee!
Vlucht, vlucht! hier is geen heil!
Voor 't veege lijf te vinden!
Vlucht, vlucht! wij zijn hier veil
Voor 't woest geweld der winden!

Solo. (Jager,)
Hier waart de dood alom in 't rond,
Hier kan geen moed, geen kracht ons baten!
Geen hulpe biedt ons zulke grond:
Wij zijn door 's hemels gunst verlaten!

Algemeen koor.

Jager, jagers.
O wee! o wee! ons wacht de dood!
Geen smeeken helpt, er baat geen strijden.
Ons lot is vast, 't gevaar vergroot;
Geen onzer kan het nog vermijden.

Elfe, Geest des Wouds, Woudgeesten.
Verraders, weg! U dreigt de dood!
Geen smeeken helpt, er baat geen strijden,
Uw lot is vast, 't gevaar vergroot;
Geen uwer kan den dood vermijden!

Jagers.
Genade!

Woudgeesten.
Te spade!

Recit.
De bliksem: hij slingerde hel in het rond;
De donder: hij rolde!.. daar scheurde de grond,
En met éénen kreet, een ontzettend gehuil,
Verdwijnt gansch de jacht in een gapenden kuil!
.....

Slotkoor.
Nu is de wraak voldaan; de stormen vluchten,
En maken plaats voor Zephyrs zoetste luchten.
In 't Westen daalt de zon, in volle rust,
Wijl nog heur laatsten straal elk bloempje kust!
De mane rijst in 't Oost', en blikkert blij
Op 't Elfenwoud, als vroeger weder vrij
Van hoon en smaad en vreemde dwingelanden,
Van allen schrik, van alle aardsche banden!

En wijl de nachtgodin heur zilver giet
Op 't weemlend loof en 't water van den vliet,
Danst lustig weer de gansche Elfendrom,
Op 't zachte mos, de slanke stammen om.

Danslied.

In lustige ronden,
Met bloemen omwonden,
Gelukkig en blij
Als vogelen vrij:
Zoo dansen wij heden
Gerust en tevreden
In 't lommerrijk bosch,
Met luchtigen dos!...

II.
Driemaal hulde aan den Heer Jan Van Beers.[1]

I.
Hulde aan den Zanger.

Gelijk de nachtegaal, in 't heir der woudkoralen,
Zijt gij in onze schaar, den naam van koning waard;
Gelijk de roos, in eenen rijken bloemengaard,
Zoo geurt uw poëzij, zoo blijft ze glansrijk pralen!

Gevoel en *leven*, waarheid, heil en liefde stralen
Als vonken uit uw woord; uw woord dat rein bewaard,
Steeds klinken zal aan onzen huiselijken haard:
Uw heilig woord, der Vaadren taal, de peerl der talen.

Gij zingt, en doet uit 't oog des weemoeds tranen vloeien:
Gij zingt, en doet de harten jublend met u gloeien;
Als reine harpakkoorden steelt uw dichtertoon.

Gij zingt, en doet in ons de zoete hope groeien,
Dat Vlaandren eenmaal schittren zal en welig bloeien;
Gij zijt zijn kloeke bard, zijn zielsgeliefde Zoon!

(1) Deze drie sonnetten werden door den schrijver voorgedragen aan het feestmaal, dat den 27 September l.l. ten eere van Jan van Beers heeft plaats gehad in de groote zaal van het Kunstverbond te Antwerpen.

II.
Hulde aan den Opvoeder.

De landman strooit, bij milden dauw en zonnegloed,
Het goede graan met volle grepen in de voren;
De hemel stooft en drenkt den grond en 't koren,
- Een zee van goud - belooft een' rijken overvloed.

Zoo stort Gij door uw wijze leer, verstand en moed
In hoofd en hart: zoo laten uwe lessen sporen
In onze zielen na, die nimmer gaan verloren,
Omdat ze door uw voorbeeld krachtig zijn gevoed.

De landman maait en oogst het blommig graan met hoopen;
Hij zal genieten 't doel der hoop, waarop hij bouwt;
Den zomer blij herdenken, als de winter rouwt.

Nog is uw oogst niet rijp, doch waarheid worde uw hopen;
Dat zweren ze allen, wien Gij 't zaad hebt toevertrouwd:
Herdenk dus blij uw zomer, als uw winter rouwt.

III.
Hulde aan den Strijder.

De zaak is grootsch, waarvoor Gij half eene eeuw het wapen
Hanteert; den standaard hebt Gij kloek gesteund en niet
Gedraald, al was het somtijds donker in 't verschiet;
Dies past U thans een kroon van lauwren om de slapen.

Uw heilige geestdrift heeft een' heldenstoet geschapen;
Apostels trouw U volgend op het Vlaamsch gebied;
Die, trots verraad en blinden haat, in les en lied,
Steeds nieuwen strijdlust gloeien doen, in 't hart der knapen,

Hen sterkt de raad, die Gij hun mildlijk hebt gegeven;
Uw gulden leus staat op hun wapenbord geschreven:
‘Voor 't Vlaamsche Volk en zijn geliefde Moedertaal.’

Zoo viert de zaak, waarvoor Gij strijdt geheel uw leven
‘'t In Vlaandren Vlaamsch,’ het doelwit van uw rustloos streven
Weldra zijn langverbeide, volle zegepraal!

JAC, STINISSEN..

Borgerhout-Antwerpen, 27 *September* 1885.

III.
De oude soldaat.

Deftige Alleenspraak.

Het tooneel verbeeldt een vertrek in de kazerne. Op het eerste plan links van den aanschouwer zit spreker aan eene tafel zijne lotgevallen te vertellen aan twee kanonniers zijner makkers.

Thans ben ik juist vandaag de vijftig ingetreden;
Toch heug ik mij nog goed den naren, droeven stond;
Ja, dikwijls richt ik nog tot d'Opperheer een' bede
Voor vader, moeder, die zoo vroeg den dood hier vond.
Gij vraagt mij dikwijls nog waar mijn gedachten dwalen,
En altijd zweeg ik het; maar dezen dag, voorwaar,
Zal ik mijn droevig lot, mijn leven u verhalen....
O, ja! het levenslot, het viel mij wrang en zwaar!
Als ik een knaap nog was, zoo wat van zestien jaren,
Toen was ik rijk bedeeld met levenslust en moed;
Ik spotte menigmaal met allerlei gevaren,
En toch, 'k beken het, toen was mij het leven zoet.
Ik zie ons in de stad het huisje nog bewonen
Met mijnen vader goed, en moeder lief en teer;
De reine vreugd, de liefde, mocht er steeds in tronen,
En wat verlangt de mensch toch hier op aarde meer?
Al konden wij ook niet het minste geld besparen,
Tevreden waren wij toch met ons karig deel;
Want waar men soms geneigd is schatten te vergaren,
Daar doodt de zucht naar goud de liefde dikwijls heel.

Maar al die lust en vreugd ging als een rook verloren:
De loting kwam nabij; ons vreugde was gedaan.
Zoo'n dag kan vele vreugd meedoogenloos verstoren
Wie is de moeder, die niet stort een zilten traan,
Wen 't diepst geworteld heil in smarte dreigt te keeren?....
'k Had voor dien dag geen geld, geen rooden duit gespaard.
Wij hadden niet genoeg om nutloos te verteren;
Doch moeder had voor mij eene kleine som vergaard;
Zij sprak mij moed in 't hart... en zelve had ze er geenen!

Terwijl de makkers slempten, brasten in de kroeg,
Trok ik met tranend oog en bevend herte henen.
Aan mij kwam ook de beurt. Ik viel in 't lot - Genoeg!.....

Al zijn zij hier soms groot en drukkend, onze smarten,
Des levens woeste stroom sleept spoedig hen voorbij.
Zoo scheidde mij het lot van twee geliefde harten,
Ik werd soldaat, het was bij de achtste batterij.
Twee jaren waren vlug met wel en wee verloopen.
Een jaar nog in den dienst, en dan ging 'k weer naar huis.
Wat is het vreugdevol, naar dien terugkeer hopen!...
Maar al die schoone hoop viel ook welhaast in gruis.
De nood steeg op voor 't land, het werden droeve tijden!
Ons dierbaar land was in gevaar, in bangen nood;
Men moest met leeuwenmoed den vijand gaan bestrijden,
En offers zonder tal vroeg 't aaklig spook der dood.
Ik deed ook mijnen plicht, zooals 't was voorgeschreven;
Wij vochten zonder vrees van dolk noch van geweer,
Wij streden voor ons land en voor ons eigen leven!...
Gesneuveld lag in 't eind de forsche vijand neer.

De moedigsten van ons ging men nu ook beloonen;
De vreugd in 't regement steeg tot haar hoogsten top;
De koning kwam weldra zich voor ons oog vertoonen,
Hij hing dit groote kruis, hier aan de borst, mij op.
En als de lieve zon ons uit den slaap zou wekken.
Dan mocht elkeen van ons voor eene maand naar huis.
Ik zie mij 's morgens vroeg nog vreugdevol vertrekken.
Op mijne fiere borst blonk 't gouden eerekruis...

'k Kwam 't huisje allengs nabij; ik ging haast binnentreden,
En toch, ik dorst het niet: de vreugd waar licht te groot;
'k Vertrok, helaas! van hen meer dan een jaar geleden;
Zij treurden thans misschien en waanden mij reeds dood.
Ik klopte toch maar aan, straks hooode ik iemand loopen;
't Scheen moeders stap te zijn. Bedrogen was haar zoon,
Want eensklaps ging de deur met lichte knarsing open:
Het was een vreemde vrouw, die kwam uit mijne woon.
Mijn moed ontzonk mij ras; met moeite kon ik vragen:
Waar zijn de menschen heen, die woonden hier weleer?
Haar antwoord was; ik woon hier enkel veertien dagen,
Toen 'k in dit huisje kwam en woonde er niemand meer....
Maar wacht! ik raad het al! zie nog niet lang geleden
Kwam hier een man voorbij, die nog al jaren telt;

Hij zei: twee menschen zijn den dood hier ingetreden,
Uit smart omdat hun zoon bezweek op 't oorlogsveld.
Gestorven! groote God! Het hart vaneengereten,
Stortte ik op dezen stond een grooten tranenvloed.
Ik ging naar 't kerkhof heen, en wilde toen ook weten
De rustplaats van mijne ouders, och zoo teer en goed!
Ik vond den graver daar op zijne spade leunen:
Hij had een verschen put gemaakt in 's aardrijks schoot;
O, kon hij op dien stond mijn krachten ondersteunen!....
'k Trad na en stoorde hem in 't aanzijn van de dood.
Maar hoe was hij verstomd, toen hij mij hoorde spreken
Hij was hun oude vriend, en ik hun dierbre zoon,
Hij ook, hij dacht dat ik op 't slagveld was bezweken...
En dan, in 't eind, ik zag hunne enge laatste woon!
O, tranen zonder tal ontsnapten langs mijn wangen!
Terwijl ik voor het kruis daar biddend zat geknield,
Hoorde ik het biegegons, der lieve vooglen zangen.
De smerte greep mij aan, en 'k viel bijna ontzield.

't Verlof was ver van uit. 'k Ging naar mijn dienstplaats weder.
Verwonderd was men daar zoo gauw mij weer te zien;
Ik zag met te veel wee op mijne woonplek neder;
Het deed mij leed aan 't hart, en toch-ik moest ze vlien.
k Kreegtoen een hoogren graad.. Toch bleef ik zonder vrienden;
'Verlaten reeds zoo vroeg op mijne levensbaan!
Ik wilde bij den dienst den troost voor 't noodlot vinden,
Maar 't herte bloedt nog voort, mijn smart zal nooit vergaan!

VICTOR ALBERT.

Gent.

IV.
Vreugd en smart.

Werd al het leed te zaâm gevat,
Het vloeide in d'engen beker over
Van hem, die wars van zingetoover,
Den schijn bespot van 's levens schat.

En stroomt het vocht der blijdschap over
In 't hart dat zijn geluk bevat,
't Is dat het al zijn levensschat
Slechts put in ijdel zingetoover.

GUSTAF JOHAN RENS.

1885.

V.
Hulde aan Jan Van Beers.

Stille drijft door 't volksgemoed,
Trillend zweeft op duizend tongen,
Troostend, mildrend, balsemzoet,
't Lied door u gezongen!
't Lied waarin uw liefde schreit
Voor de zwakken en de kleenen,
Voor die lijden en die weenen,
't Lied dat over aardschen jammer
't purper van uw meelij spreidt.

Stormend gaat door 't volksgemoed,
Galmend klinkt van duizend tongen,
Hoogbegeestrend, vroom en vroed,
't Lied door u gezongen!
't Lied dat Maerlants rijzen deed, -
Dat, der volksziel zelve ontvloten,
Beelden, als in brons gegoten,
Aan de neevlen van 't verleden,
aan der eeuwen stof ontreet!

Dichter, diep in 't volksgemoed,
't Eeuwig frissche en jonge,
Klaarheid zaaiend, licht en gloed!
Is uw zienerwoord gedrongen!
Zie, hoe frisch het zaad ontschiet:
't Zaad met liefderijke zorgen,
In den vruchtbren grond geborgen:
Heel een volk hangt aan uw lippen,
dat zich weervindt in uw lied!

V.A. DELA MONTAGNE.

VI.
Den weled. heer Jan van Beers.

(Op zijn huldefeest, 27 september 1885.)

Ik juiche mêe in 't huldefeest,
Waar men U 't hoofd versiert met kronen
Ik juiche mêe uit hart en geest,
Om U mijn liefde te betoonen!

En welke Vlaming mint U niet,
Om al het *goede* en *schoone* en 't *ware,*
Dat Gij uw volk genieten liet,
Uw hart vertolkend op uw snaren!

Hoevelen hebt Gij heil'gen gloed
Voor 't duurbre Vlaandren ingedreven!
Hoevelen hebt Gij kracht en moed
Voor taal en volksrecht ingegeven!...

Elk weet het, wie uw zangen zong,
En diep begeesterd, hart en zinnen
Aan Vlaandrenland ten offer schonk,
Om zijne grootheid weer te winnen!

En thans is 't leger groot en sterk,
Dat strijdt om Vlaandren op te beuren;
En voort zet het dit heilig werk,
Tot dat de laatste kluisters scheuren!

Het Vlaamsche volk wordt fier en groot!
Het eert verheugd zijn koene helden,
Begroetend 't wordend morgenrood,
Dat zijn herboring aan komt melden!

Ontvang de kroon dus, Dichtervorst!
Die zooveel strijders hebt geschapen,
En in 't gevaar U stellen dorst
Aan 't hoofd van Vlaandrens koene knapen!

Ontvang de hulde van dàt volk,
Welk Ge uit den doodslaap deedt ontwaken;
En wees nog lang de heilige tolk
Van 't geen ons volksrecht moet volmaken!

P.P. DENYS.

26 *Sept.* 1685.

Onze dichters vertaald.

Uit: ‘Gedichten’ *van* Pol de Mont.

Am Strand, am Strand, am rauschenden Strand,
im grünen, fröhlichen Kerlingaland,
da schaukelt ein Schifflein mit Segel und Tau;
es küsset der Fischer rasch Kindlein und Frau:
Woiho, woiho,
lass' mich fahren!

Und eh er davonzog im schwankenden Boot,
und eh er ging streiten mit *S*türmen und Tod,
da sprach er: O wein' nicht, ich komme bald heim,
bring Perlen und Kronen mit güldenem Schein:
Woiho, woiho,
lass' mich fahren!

Komm' abends, mein Weibchen, zum heimischen Strand,
wenn Sternen-und Mondschein macht blitzen den Sand,
der Wind über Wellen vom Meere her zieht,
er wird dir dann bringen mein' Gruss und mein Lied!
Woiho, wotho,
lass mich fahren!

Und kehr ich dann wieder im Dunkel der Nacht,
wie Süss sind die Küsse, die heim ich gebracht!
Dann drück'ich mein Kind an die klopfende Brust,
kein Fürst und kein König fühlt' je sol*c*he Lust!
Woiho, woiho,
lass' mich fahren!

Doch grinst aus dem Abgrund der Tod einst heraus,
und zieht mich hinab in der Wellen Gebraus,
dann pflück ich tief unten die Blumen so fein,
die sollen dir welken am Busen wohl dein!
Woiho, woiho,
lass' mich fahren!

CARL HEBBEL.

(Uit ‘*Gudrun*’.)

Huldebetooging aan Jan van Beers.

Een uitgelezen publiek, waaronder tal van letterkundigen, kunstenaars en geleerden, verdrong zich op Zondag 27^{n} Sept. l.l. in de groote zaal van het Kunstverbond. Men vierde er den vastberaden Vlaming, den geleerden professor en vooral den genialen dichter, Jan Van Beers. Ik hoef u dus niet te zeggen dat leerlingen en oud-leerlingen, gemeenteraadsheeren, professors en onderwijzers talrijk waren opgekomen.

De heeren Dr. Jan ten Brink, hoogleeraar te Leiden, en Mart. Hymans, van Wadenoyen, vertegenwoordigden Noord-Nederland.

Ook vele Vlamingen van buiten Antwerpen bevonden zich in de zaal, onder anderen Paul Fredericq en W. Rogghé van Gent.

Op de estrade links prijkten des dichters borstbeeld door Fr. Joris en zijn geëtst portret door P. Verhaert, voorts een bronzen kunststuk ‘de Minnezanger’ en een prachtig ingebonden adres, geschenken der oud-leerlingen, eindelijk het wit marokijnen album, dat door de leerlingen werd aangeboden.

Eenige minuten na 11 uren trad de held van het feest met zijn gansch huisgezin, zoon, dochters en schoonzoons, onder tienmaal herhaald handgeklap in de zaal.

Toen de toejuichingen een einde hadden genomen, nam Dr. Max. Rooses, voorzitter van het Inrichtingskomiteit, als volgt het woord.

‘***Waarde Vriend, geliefde Dichter,***

Met vreugde vernamen wij uwe bekroning in den vijfjaarlijkschen prijskamp van Nederlandsche letterkunde en uwe benoeming tot briefwisselend lid der Koninklijke Akademie van België. De toekenning

dezer welverdiende en te lang uitgebleven onderscheidingen bood uwen vrienden en vereerders, wier tolk ik ben, de gewenschte gelegenheid aan feestelijk met u samen te komen om u geluk te wenschen. Er moest een plechtige dag als deze aanbreken om aan de honderden, die hier rondom u geschaard zijn, de noodige onbeschroomdheid te geven, om uwen tegenzin voor pronk en praal te vergeten en luide uit te spreken wat zij sedert lang stil van u denken, en u te zeggen hoeveel eerbied zij gevoelen voor gansch een leven, gewijd aan den eeredienst van het ware en het schoone. - (*Bijval*)

Als wij dit leven overzien van de eerste lentedagen, waarop gij uwer roeping bewust werdt tot in de herfstdagen, welke gij ingetreden zijt, strekt het zich uit voor ons oog als een wijde effen beemd, badend in volle licht, zonder verborgen hoeken, zonder holle wegen. Het is een leven uit den heele, vervuld van eene alles beheerschende en bezielende gedachte: de toewijding aan Vlaanderen, zijne taal, zijne kunst. (*Toejuiching*).

Wanneer gij nog jong het leeraarsambt te Lier en later te Antwerpen aanvaarddet, wanneer gij zoovele uwer dagen besteeddet aan het schrijven van schoolboeken, dan was wel uw hoogste doel, de taal, die gij innig lief hadt, aan anderen te leeren lief hebben. Onbekend maakt onbemind; gij wist het, en door verbeterd onderwijs wildet gij degelijker kennis en door meerder kennis meer achting voor de moedertaal aankweeken. In dien langen en lastigen arbeid is zeker uw meest troostende loon geweest te zien, hoe de lessen, met bezielend woord gegeven, met gretig oor werden opgevangen en vruchten droegen in alle gewesten des lands. (*Ja, ja*)

Wanneer gij u later op aandringen uwer vrijzinnige stadgenooten verkiesbaar steldet voor den Antwerpschen gemeenteraad, was uw eenige en edele eerzucht op een geschikt veld te strijden voor uwe Vlaamschgezinde overtuiging. Ieder onzer herinnert zich nog de meesterlijk redevoering, waarmede gij, korts na uwe benoeming in den raad, dien kamp aanvingt en hoe gij, als eerste zegepraal, de vervlaamsching der betalende jongensscholen veroverdet. Ieder weet, hoe gij dien goeden strijd niet enkel streedt op het Antwerpsche stadhuis, maar overal, waar een lans te breken viel voor ons taalrecht; hoe gij daar telkens onder de eersten optraadt, om met kruimig woord ‘in Vlaandren Vlaamsch’ te vragen, niet als eene gunst, die men broksgewijze afsmeekt van de inschikkelijkheid der machthebbenden, maar als een natuurlijk recht, dat men in gansch zijne volheid eischt. (*Luidruchtige bijval*).

Moest gij in later jaren niet zonder treurnis aan uwe jongens zingen: ‘O! zoo nog Neerland ons Oud-Neerland was!’ gij hebt het nooit bij die verzuchting gelaten; maar, van het eerste tot het laatste uur, in de Nederlandsche Congressen, in de letterkundige feesten, waar gij uwe

kunst als dichter en tevens als declamator deedt bewonderen, hebt gij trouw geijverd en er meer dan wie ook toe bijgedragen, om op taal- en letterkundig gebied de tweemaal gebroken band opnieuw aaneen te knoopen. (*Toejuichingen*).

Hoe gaarne hadt gij, dichter van geboorte, al dit strijden aan anderen overgelaten om enkel zingend en slenterend de wereld door te gaan, of 'te toeven in het rijk der droomen;' maar de plicht gebood, de nood drong, en als eens de mannen van Israël, teruggekeerd in het herwonnen vaderland en werkend aan de herstelling van den tempel, bouwdet gij met de eene hand en droegt ge in de andere het zwaard. Het hing u niet ongebruikt aan de heup; dag aan dag hanteerdet gij het ter verdediging van ons volksrecht. Het vervullen van dezen plicht kostte ons misschien menig boeiend lied; het bracht ons in vergoeding menige kostelijke verovering; het volledigde u als mensch, als Vlaming, die zijne werken met zijne woorden in overeenstemming brengt. (*bravo*).

Maar vooral als vaderlandsch dichter deedt gij u kennen en liefhebben. Gij hebt van ons volk voor ons volk gezongen; zijn leed hebt gij medegeleden, zijn lief medegenoten, zijne spraak medegesproken. Gij hebt u als kunstenaar van dit volk niet afgescheiden en niet geschreven om den klinkklank van uw woord te laten bewonderen, maar om uw gemoed uit te storten, om broederliefde onder de menschen te verspreiden, om vrede op aarde te helpen stichten, om verbastering en bijgeloof te weren. (*geestdriftige toejuichingen*).

En uwe medeburgers hebben u begrepen en genoten. Aan ieder van ons hebt gij bewezen, wat er voor poëzie te vinden is ook in het leven van den minderen man, wat hartroerende drama's er spelen in het lot van eene kantwerkster, wat liefelijke tafereelen de zon beschijnt in de huiskamer van een kuiper; gij hebt ons getoond, dat er in de woorden, die moeder tot ons sprak en die wij dagelijks rondom ons hooren, een schat van kleur en dichterlijkheid ligt, en wij leerden uit uwe rijke, smijdige verzen de taal, die wij reeds beminden, omdat zij de onze is, nog liever hebben, omdat zij de uwe was. Gij zelf hebt ons het voorbeeld van die liefde en die hoogachting gegeven. Wars als gij waart van alle juk, van allen dwang, boogt gij enkel eerbiedig en gewillig het hoofd voor het gezag der edele en strenge kunst, voor de vaste wetten der taal. (*bijval*).

Om dit alles eeren en achten wij u. Het doet ons goed aan het hart als kinderen van één groot gezìn ons te scharen rond u, Vader van Beers, u te zeggen wat ons op het harte lag en u als op een echt familie-feest tot blijk onzer liefde een geschenk te mogen aanbieden, waar wij onzen penning voor samenbrachten. (*toejuiching*).

Daar staat uw borstbeeld, gebeiteld door uwen vriend Joris. Aanvaard het van ons, en dat het in uw huis u en de uwen een aandenken zij van de erkentelijkheid en bewondering van uwe taalgenooten uit Noord en Zuid! (*toejuiching*).

Daar hangt uw portret, geëtst door uwen vriend Verhaart. Het zal in ons huis, ons en onzen kinderen, een aandenken zijn van den goeden vriend, van den geliefden dichter. (*toejuiching*).

Mogen beide geschenken u een nederig bewijs zijn, dat gij voor geene ondankbaren hebt gewerkt, voor geene ongevoeligen hebt gezongen.'

Geestdriftige toejuichingen volgden op deze toespraak en bezegelden des sprekers woorden.

Het borstbeeld van Frans Joris en de ets van Piet Verhaert zijn twee uitmuntende kunstgewrochten, die den beiden uitvoerders alle eer aandoen en den gevierden dichter ten volle waardig zijn.

Namens de Noord-Nederlanders treedt nu Jan ten Brink op.

De begaafde redenaar herinnert dat het juist 25 jaren geleden is, dat Van Beers tot leeraar bij het Antwerpsch Athenaeum werd aangesteld.

Vijf-en-twintig jaren leeraar! Wal al heugenis van donkere dagen, wat al navonkelingen van vervlogen weelde!

Gij zegt er zelf van:

> Lot maakte mij tot leeraar van de jeugd,
> Voorwaar een stroeve taak. jaarin, jaaruit,
> Zoo de eigen dosis kennis of gevoel
> Te moeten pompen in een aantal koppen,
> Veelal niet zinnend, dan op jok en spel!
> Een taak, niet ongelijk aan die van 't ros,
> Dat in den meulen loopt, en droomend aan
> De wijde renbaan of de klaverwei
> Zich blind en suf draait in zijn eeuwgen kring.
> Toch leerde ik ras mijn schouder naar het haam
> Te schikken: ja, *een onoverhoopt genot*
> Te smaken in het torschen van mijn last.
> Want nu en dan toch bij mijn woord, ontlook
> Een jong gemoed in liefde voor het schoone,
> Gelijk de bloem in de uchtendzon, en menig
> Bij wien dat eerste zaad, door mij gestrooid,
> Ten nutte van het Vaderland mocht rijpen.

En zoo ja, hebt gij, Van Beers, gedurende een kwart eeuw aan het Athenaeum gewerkt, dagin, daguit, immer met frisschen moed beginnend, om vele Zuid-Nederlandsche jongelingen te doordringen van de groote beteekenis en de schoonheid der Nederlandsche letteren in Noord en Zuid, om ze vooral wakker te schudden uit den lethargischen slaap, die een groot deel der beschaafde en gegoede Zuid-Nederlandsche burgerij doet voortdommelen in het geloof, dat hunne moedertaal.... Fransch is.

Doch we zijn hier niet alleen saam gekomen om het jubilé van den leeraar te herdenken.

De Belgische koninklijke Academie heeft Jan Van Beers onlangs tot correspondeerend lid benoemd, en de jury, die uitspraak doet in den vijfjaarlijkschen prijskamp voor Zuid-Nederlandsche letterkunde, heeft hem eindelijk bekroond, naar aanleiding zijner jongste gedichten: *Rijzende Blaren.* (Donderende toejuichingen).

We herdenken den leeraar, ja, maar vooral den DICHTER (Toejuichingen).

En daarom juist werd mij door mijne landgenooten de vereerende taak opgedragen aan Jan Van Beers hunne hulde over te brengen, want, riep spreker uit, gij behoort ook aan 't Noorden, gij zijt een van onze mannen, gij zijt een der voortreffelijkste dichters van gansch de Nederlanden!

Spreker herinnerde dan hoe de dichter voor 't eerst bekend werd in Holland.

Van Beers, van eene gevaarlijke oogziekte hersteld, gïng in September 1854 op reis naar Utrecht, om aldaar het Taal-en Letterkundig Congres bij te wonen. In eene der vergaderingen werden zeer heftige beraadslagingen gehouden. Een der laatste vrienden van Mr. Willem Bilderdijk, Dr. J. Wap, kwam er met het plan voor den dag, om een standbeeld voor Bilderdijk te doen oprichten.

De strijd hieruit ontstaan was alles behalve verkwikkelijk voor de congresleden. Op verstandige wijze werd toen eene afleiding gegeven aan de ontstemde vergadering: men verzocht Jan Van Beers een vers voor te dragen. Niet velen kenden hem te Utrecht, maar zoodra hij aanhief:

> Zoo is dan weder, voor een ganschen dag,
> Mijn droef bestaan geborgd door 't medelijden,
> Dat lijk het reeds zoo vele jaren plag,
> Zijn penningsken mij in de hand liet glijden -

had hij de harten zijner hoorders stormenderhand veroverd.

Van toen af werd Jan Van Beers onmiddellijk een beroemd en geliefd dichter voor Noord-Nederland. De geestdrift was algemeen.

Het gedicht *de Blinde* werd te Utrecht gedrukt. Zijne *Jongelingsdroomen* werden herhaaldelijk herdrukt, van 1852 tot 1861 *vijf maal,* en zoo gaat het nog steeds voort met al de werken van den geliefden dichter. (*langdurige toejuichingen*).

Daarenboven met de jaren klom het talent van Jan Van Beers in mannelijke kracht. *De Bestedeling, Be Stoomwagen, Maerlant, Begga* en *De Oorlog* staven het op schitterende wijze. In de *Rijzende Blaren* spreekt de dichter op steeds forscher toon in zijn *Confiteor,* want hij heeft zijne Geuzenmeening tegen een priester te verdedigen. (*bijval*).

Opmerkelijk boven alles is 's dichters eerste zang *Aan mijn jongens.* De eerste woorden reeds getuigen van eene zeer eigenaardige stemming.

Gij bemerktet, dat uwe zonen aanleg hadden; om kunstenaars te worden, zooals uw oudste, de schilder Jan Van Beers ons op luisterrijke wijze bewees. En daarom zegt gij:

> Wordt kunstenaars! als 't moet zijn.
> Weest scheppers in het rijk der toonkunst, houwt
> Voor de eeuwen uw gedachte uit brons of steen,
> Of beter nog! - ge stamt uit echt Vlaamsch bloed -
> Sluit bij de rei der vorsten van 't penseel,
> Als tooveraars met kleur en lijn, u aan:
> Mij is het alles wel, mijn jongens! maar -
> 'k Bezweer u, grijpt niet naar de dichterpen!

Hoe ijverig ook de dichter heeft gestreefd - aldus ging spreker voort - om in Zuid-Nederland de taal van Maerlant, Boendale, Vondel, Ledeganck en Conscience in de aloude eer te herstellen, toch heeft eene ‘stiefzuster’ haar uit haar recht verschopt, terwijl zij als nieuwe ‘asschepoester’ naar de keuken en de straat werd verbannen.

‘Vlaamsch werpt men uit, 't Fransch wil er moeilijk in!’

Dit blijft steeds de ergernis van den dichler, van den patriot.

Gij ergert u, dat het fatsoenlijke Zuid-Nederland alleen Fransch spreekt, terwijl het volk in ‘wangeloof en dierlijkheid’ verzinkt. En dat doet Jan Van Beers uitroepen:

> De zangen, waarvoor elders ieder hart
> Verrukt in geestdrift zou ontblaken, gaan
> Hunne ooren als een ijle wind voorbij,
> Zijn rozen voor de varkens in deez' land!

De geachte spreker teekent verzet aan tegen deze meening van den dichter.

Neen, zegt hij, de Vlaamsche beweging heeft groote vorderingen gemaakt. Uw werk, Jan Van Beers, heeft heerlijke vruchten gedragen, niet alleen in het Zuiden, ook bij ons in het Noorden; het waren geen rozen voor de varkens. (*toejuiching*).

Uw naam wordt hooggeschat in elke stad van Nederland. En ten bewijze daarvan ben ik gelukkig u het ridderkruis van den Nederlandschen Leeuw te mogen overreiken, dat onze geërbiedigde Koning Willem III aan u, vorst der kunst, op dezen heugelijken dag toezendt.

Deze zoo verrassende als aangename mededeeling werd met vreugde door het publiek ontvangen en een daverend handgeklap begroette den nieuwen ridder.

Een pijnlijk gevoel mengde zich echter in die vreugde. Want iedereen zegde in zich zelven: ‘Is het nu toch niet schand dat, terwijl een vreemde vorst “onzen Jan” vereert, ons eigen staatsbestuur niets van zich laat hooren?’ Of het schand is?

Te midden der plechtigste stilte antwoordde de dichter Jan Van Beers als volgt:

Dames en Heeren, Waerde Vrienden,

Nu zoo wat drie, vier maanden geleden, zat ik voor mijnen lessenaar eenen boel oude snippers en papieren op te ruimen, toen mij bij toeval eenige blaadjes onder de hand vielen, die eene heele reeks zoete herinneringen uit lang vervlogen jaren voor mijnen geest verrijzen deden. - 't Was een fragment uit eene rol, door mij zelven opgesteld en op eene prijs-uitdeeling van het gesticht, waar ik student was, in 't jaar 38 of 39 geloof ik, gespeeld. Het stuk, dat daar werd opgevoerd was eene soort van pleidooi tusschen verschillende personages ‘over den invloed der letterkunde op de samenleving,’ of iets in dien aard. Ik trad er als bijzondere speler in op, en verdedigde de stelling dat de letterkunde, om wezentlijk een weldadigen invloed op ons volk uit te oefenen, in Vlaanderen Vlaamsch moest zijn. Ik hield daarover een lange tamelijk gezwollen redevoering, die met de volgende uitboezeming besloot:

‘Ja, schoone taal mijner vaderen, gij zult immer de mijne wezen! En, indien er ooit eene gedachte aan mijne pen wil ontvloeien, indien ik ooit in mijn hart iets ontwaar, dat mij aandrijft om dichter te worden dan - zal ik Vlaamsch dichter zijn!’ (*toejuichingen*).

Dan zal ik een Vlaamsch dichter zijn!....

O, met welken geestdrift, met wat al goedsjeudig-vermetel zelfvrouwen werden die wooorden uitgegalmd!

Doch wie, die slechts zijne zeven- of achttiende lente bloeien zag, en een sprankje heilig vuur in zijne borst voelt gloeien, wie droomt niet, dat hij op het kunstgebied, waarvoor hij zich bestemd acht, eens wonderen verrichten, nieuwe, gansch onbetreden banen openen en met meesterstuk bij meesterstuk de waereld verbazen zal?

Ik beken het rechtuit, die nuchtere overmoed was ook een beetje de mijne. Ik heb het elders reeds opgebiecht:

> ‘Ik ook, ik zou een dichter wezen! 'k Zou
> ‘Het epos van der vaadren roem en grootheid,
> ‘Als de bazuinen van het oordeel, forsch
> ‘Doen dondren in 's volks ooren; 'k zou, als de arend,
> ‘Stout opgevaren, hymnen, vlammenstrofen
> ‘Doen nederruischen, Gode, en menschlijkheid,
> ‘En vaderland ter eere!
> (*toejuiching*).

Zoo dweepte ik, och arme in den roes mijner jeugdige zelfbegoocheling.

Maar weldra stond ik voor de barre, onverbiddelijke werkelijkheid van den strijd voor het bestaan; en - men leeft niet van letterkunde in een landeken als het onze.

‘'t Lot maakte mij tot leeraar van de jeugd,’ - en, geluk-

kiglijk, was 't het onderwijs der dierbare moedertaal, waarmede ik werd belast.

Ik aanvaardde dit ambt als eene zending, een apostolaat; want ik wilde dat de liefde voor eigen taal, waarvan mijn harte blaakte, ook zou ontstoken worden in den boezem der jeugd, wier opleiding mij werd vertrouwd. Doch nagenoeg alles ontbrak hier te lande, wat mij dit edel doel moest helpen bereiken. Er dienden spraakleeren vervaerdigd, methodes voorgeschreven, lees- en leerboeken verzameld te worden; een arbeid, die veel meer tijd en inspanning kostte, dan men oppervlakkig veronderstellen zou. (*toejuichîng*).

Daarbij kwam dan nog, voor en boven alles, de strijd voor onze taalrechten, het ijveren voor onze Vlaamsche zaak, die hartstochtelijke, koortsige bekommering van alle dagen en alle uren.

En zoo werden de beste krachten mijner mannenjaren grootendeels aan de beoefening der kunst ontroofd, en aan anderen arbeid, waarvan de vervulling mij heilige plicht scheen, besteed.

Thans ben ik tot dit punt des levens gekomen, waarop men zelden nog vóór zich, maar veel achterwaarts blikt, en met voorliefde verwijlt bij hetgeen men genoten heeft en geleden, en de som opmaakt van wat men in zijnen reeds lang wordenden levensloop gepoogd heeft en gewrocht.

En, als ik dan ook, in volle rechtzinnigheid mijns gemoeds, mij zelven afvraag: ‘Wat hebt ge als denker, wat hebt ge als dichter voortgebracht?’ dan buig ik soms beschaamd het hoofd, en staar, mismoedig en als met wroegend geweten, op die handvol verzen, die ge, mijne Vrienden, onder een bandje, kunt in den zak steken en meedragen, zonder dat ge er zelfs 't gewicht van gevoelt! (*Neen*, *neen*!).

Wel is waar, - ik heb steeds met eerbied en ontzag opgezien naar 't gelaat der Muze; wat ik bearbeidde was de vrucht van veel moeite en tijd; en, op een onderwerp, dat ik bewerkte, smeet ik er soms twintig weg. Maar, dat mijn magere verzenbundel daarom het wonderdadig octavoboeksken zijn zou, dat voor den man, die 't droeg, de poorten van den tempel des Roems wagenwijd en als bij tooverslag deed openspringen: - ik gevoel, ik weet het, dat zou eene onvergeeflijke verwaandheid mogen heeten! (*Neen*, *neen*).

Zie! nog onlangs corrigeerde ik de proeven mijner laatste uitgave; en aan meer dan een brokje proefde ik, docht mij, zoo iets, dat heel sterk op een oubakken smaakje begon te gelijken! (*gelach*).

En toch, mijne waerde Vrienden! toch hebt gij gemeend mij een gezamentlijk blijk uwer toegenegenheid te moeten geven; toch hebt gij gewild, dat mij, eer ik voor goed ter

ruste ga, als man van onderwijs, als Vlaamsch strijder en vooral als Vaderlandsch dichter, hulde zou worden gebracht! Gij biedt mij en den mijnen mijne dubbele beeltenis aan: de eene, door de keurige stift van onzen Verhaert in koper geëtst; de andere, door den beitel van onzen Joris, die reeds ons aller hoofdman en meester, Conscience, in brons vereeuwigen mocht, uit marmer geklonken!

En gij, vriend Rooses, gij fijne proever en scherpzinnige ontleder van letterkunde en kunst; wiens oordeel, zoo in Noord- als Zuid-Nederland, voor afdoende uitspraak geldt; - gij treedt op als tolk van hen allen, en, in dien kleur- en sapvollen stijl, waarvan gij alleen het geheim bezit, hangt gij een tafereel op van mijn streven en werken, waartegen mijne nederigheid zich stellig verzetten zou, wiste ik niet dat ge mijne hoedanigheden door het vergrootglas uwer oude, trouwe vriendschap, en, omgekeerd, mijne feilen en tekortkomingen door het verkleinglas hebt willen beschouwen.... (*blijken van ontkenning*).

En gij, waarde ten Brink! die, ofschoon zoo vele jaren en met veel zwaardere taak in 't zelfde vak werkzaam als ik, - toch in uwen onvermoeibaren ijver en taai gestel middel vondt, om Neerlands letterschat jaarlijks met allerlei meesterwerk op allerlei gebied te verrijken; (*toejuichingen*); gij, een der corifeeën in dat Noord-Nederland, waarvan een noodlottig oogenblik ons wel stoffelijk losscheurde, maar geene macht op aarde ons ooit in den geest, of in het harte scheiden kan of zal: (*donder van toejuiching*) - gij brengt mij op dezen, voor mij zoo heuglijken dag, den groet en de heilwenschen dier talrijke schare, welke ginds des ouden Jan van Beers nog immer met warme toegenegenheid gedenkt!... En om dit alles, als het ware, op echt koninklijke wijze te bekronen, verrast Gij mij, met mij, wegens het Nederlandsch Gouvernement, de eenige vorstelijke onderscheiding te overreiken, waar mijn hart misschien heimelijk trek toe gevoelde, de ridderorde van den Nederlandschen Leeuw!.. (*toejuiching*)

O, kunstbroeders, strijdmakkers, vrienden! hoe toch heb ik dit alles aan U verdiend! - Waar zal ik woorden vinden, om den stroom van dankbaarheid, die in mijn binnenste opwelt, lucht te geven?... (*beweging*).

Maar ik versta u wel, vrienden! - Niet het weinige wat ik gedaan heb, maar het vele wat ik had willen doen, indien de kracht mij ware gegund geweest; niet den man zelf, maar het princiep, waarvan hij drager is, huldigt gij in mij! (*herhaald hangeklap*).

Want ik word zachtjes aan een oudje... Van 't geslacht dergenen, die met mij zich aangordden voor den goeden strijd, loopen er niet velen meer! (*beweging*).

Ja! als ik terugblik op den weg, dien ik reeds heb afgelegd:

wat onafzienbare rij van broeders en kampgenooten, meestal veel jonger dan ik nu ben, en toch verslonden door het 't vuur dat in hen blaakte, gevallen voor hunnen tijd! (*beweging).*

Nog eenige slagen heeft de dood te geven, en - ik sta van mijn geslacht - alleen! (*diepe ontroering*).

En - omdat ik heel mijn leven, eerlijk en met ijzervaste overtuiging, trouw bleef aan 't beginsel, waar ik reeds in mijne prille jongheid trouw aan zwoer, - daarom huldigt gij dit beginsel in mij!

En deze hulde aanvaard ik, en zeg er u dank voor met heel mijn hart!... (*donderende toejuichingen*).

Die beeltenis, mij door U geschonken, zal, als ons aller trots, in 't heiligdom van ons huisgezin prijken en bewaard blijven. Heur aanblik zal mij moed inboezemen, om, tot mijn laatsten ademtocht, als Vlaamsch strijder, mijnen plicht te doen. (*toejuiching*) En, wanneer ik er niet meer ben, zal zij mijnen nakomelingen voorhouden:

'Hebt uw volk lief. Leeft van zijn leven, en bovenal, leeft in zijne taal. Arbeidt, wat gij kunt tot zijne verheffing, zijne verlichting en zijne veredeling mede. Dan zult ge misschien, evenals uw gelukkige voorouder, zonder eigentlijk een groot man te zijn, toch door de achting en liefde uwer medeburgers als een echt groot man worden beloond en bekroond! (*toejuichingen, en leve Van Beers*).

Deze redevoering werd op treffende wijze door den dichter uitgesproken.

Iedereen hing aan de lippen van den grooten redenaar en luisterde met gespannen aandacht naar zijne boeiende taal.

* * *

De heer D. Boen, oud-leerling van den heer van Beers, las daarna het volgende adres:

***Waarde Leeraar*,**

Heugelijke herineringen en vereerende gebeurtenissen vereenigen uwen naam aan dit jaar.

Aan Uwe stadgenooten en talrijke vrienden, aan de Vlaamschgezinde wereld lieten wij het over in U den uitstekenden dichter, den onvermoeibaren strijder der Vlaamsche zaak, den edelen menschenvriend te vereeren. Wij oud-leerlingen, komen U als leeraar hulde brengen.

De gelegenheid is waarlijk uitmuntend. Immers heden is het vijf-en-twintig jaar geleden, dat Gij als leeraar van Nederlandsch in ons Antwerpsch Athenaeum werkzaam zijt Allen die U in de school hebben zien vergrijzen, zij, wien Gij gedurende het kwart eener eeuw kennissen en schoonheidsgevoel inprenttet, en liefde voor onze

rijke moedertaal inboezemdet, zij allen spreken den naam van JAN VAN BEERS, met eerbied en rechtmatige fierheid uit. Talrijk ook zijn zij opgekomen om U hier een openbaar bewijs hunner erkentelijkheid te geven. (toejuiching.)

Het lot des leeraars is verre van benijdenswaardig. Het tafereel, dat Gij er ons van voorhangt in Uwen ‘Confiteor’ is niet beneden de waarheid:

't Lot maakte mij tot leeraar van de jeugd.
Voorwaar, een stroeve taak: jaarin, jaaruit,
Zoo de eigen dosis kennis of gevoel
Te moeten pompen in een aantal koppen,
Veelal niet zinnend dan op jok en spel!
Een taak, niet ongelijk aan die van 't ros,
Dat in den meulen loopt, en, droomend aan
De wijde renbaan of de klaverwei,
Zich blind en suf draait in zijn eenwgen kring.

Ja, dat is het lot des leeraars in het algemeen; maar zwarter was de toestand van den leeraar van Nederlandsch vóór vijf en twintig jaren. Gij, geachte Professor, hebt er veel toe bijgedragen om door raad en voorbeeld, bij het jonge geslacht, die spraak, die men versmachten wil, te doen liefhebben. Overal waar Gij een sprankel liefde voor de moedertaal mocht ontdekken, wist Gij de vonk aanteblazen. En verblijdend moest het U zijn, te zien dat Gij van jaar tot jaar veld wont, dat de ontginning rasser geschiedde en de oogst jaarlijks rijker werd.

Dit was wel Uw gevoelen toen Gij zegdet:

Toch leerde ik ras mijn schouder naar het haam
Te schikken; ja, een overhoopt genot
Te smaken in het torschen van mijn last.
Want nu en dan toch, bij mijn woord, ontlook
Een jong gemoed in liefde voor het schoone,
Gelijk de bloem in de uchtendzon; en menig,
Bij wie dit eerste zaad, door mij gestrooid,
Ten nutte van het Vaderland mocht rijpen.

Inderdaad, moedige volksverlichter, Gij hebt ons immer geleerd wat plicht is en waarheid, en langs de baan door U bewandeld, hebt Gij een helder spoor van geesteslicht nagelaten.

Blik thans terug op 't welgevuld verleden, een dag als deze zal U verkwikken na dien langen dorren doortocht. Het moet U goed doen aan 't harte, Waarde Leeraar, wanneer Uwe talrijke leerlingen U toejuichen en Gij bij U zelven kunt zeggen:

‘Mijne lessen en raadgevingen zijn niet onvruchtbaar geweest. Ongelukkig maar, dat ze allen niet hier kunnen zijn om met ons die verjaring te vieren; eenigen zijn eilaas! niet meer, velen zijn naar andere gewesten vertrokken.

Uit naam van allen, die U als leeraar hebben leeren kennen en liefhebben, uit naam van allen die op ons Athenaeum Uw leerrijk en aangenaam onderwijs genoten, bieden wij U, met onze wenschen voor de toekomst, met dit adres een bronzen herinneringsstuk aan, als een blijk onzer diepe verkleefdheid en erkentenis. (*toejuiching*).

***

Namens de leerlingen trad de jonge heer L. Franck op, die zich op flinke wijze van zijne taak kweet.

We laten hier zijne redevoering volgen:

Mevrouwen, Mijnheeren.

De leerlingen van Mijnheer Van Beers sluiten zich met heel hun hart bij de hulde aan, die gij heden den genialen dichter en ieverigen Vlaming viert. Een ander feit echter, niet min heuglijk voor hen, niet min vereerend voor den gevierde, maakt hen van hunne tegenwoordigheid op deze plaats eenen nog grooteren, nog heiligeren plicht.

Mevrouwen, Mijnheeren, in October 1860, vijf-en-twintig jaar dus geleden, werd een man professor van Nederlandsche letterkunde aan ons Antwerpsch Athenaeum. Sinds vijf-en-twintig jaar heeft hij daar zijn hart en geest veil voor het onderwijs onzer moedertaal; sinds vijf-en-twintig jaar ontluiken daar de jonge gemoederen bij zijn gloeiend woord in liefde voor al wat rein, voor al wat schoon, voor al wat edel is. (*toejuiching.*) En niet alleen, sinds vijf-en-twintig jaar, vroeger zelfs, aan de Liersche Normaalschool, vroeger nog, aan het Stadscollegie te Mechelen, stond die man op de bres voor het onderwijs, voor het onderricht der jeugd. Gedurende meer dan het derde eener eeuw (*toejuiching*) was hij, in den vollen zin des woords, een geestesverlichter, bewees hij aan vaderstad en vaderland onschatbare, onvergeldbare diensten. Van hem mag men zonder schromen zeggen: Indien overal eens zulke harten, zulke geesten zich met het werk van licht en beschaving konden gelasten, dan ja, dan zou het wel gaan. (*Toejuichingen*)

Ook is die man, dien ik u niet noemen moet, de afgod zijner leerlingen geworden! Ook zeggen wij hier, zonder vrees voor logenstraffing: Nooit, Heer Van Beers, zagen wij meer eensgezindheid onder onze makkers dan toen er sprake was u gezamentlijk een blijk onzer dankbaarheid te brengen; geen enkele leerling der drie hoogere klassen van Antwerpens Athenaeum liet onzen oproep onbeantwoord; allen, wij zijn er fier op voor ons Athenaeum, allen waren het eens om u, den geliefden leeraar, den ‘braven Jan’ *(donderende toejuichingen*) eene hulde te bieden, die aan weinigen geboden werd, de hulde van leerlingen aan hunnen professor, die eene plaats in hun hart bekleedt. (*Toejuichingen*) Die eensgezindheid bewijst, beter dan alle uitroepingen

der waereld, hoezeer, hoe innig wij u allenliefhebben, voor uw innemend karakter, voor uw echt Vlaamsch gemoed, voor de uitstekende lessen bovenal, die wij mochten van u ontvangen. (*Toejuichingen*).

Heer Van Beers, ik ken er fier op hier de tolk te zijn van eene zoo hartelijke als welgemeende hulde; ik ben er fier op hier, voor uwe voeten, een blijk dier hulde neer te leggen.

Op de bladen van dit Album schreef elk uwer leerlingen neer wat hij voor u in het harte draagt.

Ons geschenk moge arm zijn aan stoffelijke waarde, het is rijk aan welgemeende hoogachting, aan diepgevoelde genegenheid. (*Toejuiching*) Al wat er op geschreven staat vervat ik in tien woorden:

'*Hulde aan hem, die ons meer dan een professor, een vriend en vader is!*' (*toejuichingen.*)

In naam mijner medeleerlingen ben ik gelukkig u dit Album te mogen overhandigen, in hunnen naam ben ik gelukkig u te mogen toeroepen.

LEVE DE DICHTER! LEVE DE VLAMING! LEVE DE PROFESSOR! LEVE JAN VAN BEERS!

Het Adres der leerlingen is van den volgenden inhoud:

Hooggeachte Heer Professor,

Het is ons eene aangename taak op de eerste bladzijden van dit Album de pen te voeren namens uwe leerlingen aan ons koninklijk Athenaeum, die het zich allen tot plicht aanrekenden den uitstekendsten hunner Professors, bij zijnen vijf-en-twintigsten verjaardag als leeraar in bovengenoemd onderwijsgesticht, eene zoo hartelijke als welverdienden hulde te brengen

Vijf en-twintig jaar inderdaad zijt Ued. professor van Nederlandsche Letterkunde aan ons Alhenaeum; vijf-en-twintig jaar hebt gij daar uw hart en geest veil gehad voor het onderwijs onzer moedertaal!

Wie somt de ontschatbare diensten op, door u in dit tijdverloop aan vaderstad en vaderland bewezen?

Wie telt de jonge gemoederen, die bij uw gloeiend woord in liefde ontloken voor het schoone.

> Bij wie het eerste zaad door u gestrooid,
> Ten nutte van het Vaderland mocht rijpen.

Wie eindelijk zal beschrijven wat de harten uwer leerlingen voor u aan dankbaarheid, hoogachting en genegenheid bevatten?

Aan anderen, aan meer bevoegden, - ontbreken zullen zij niet - laten wij over de twee eerste vragen te beantwoorden. Het antwoord op de laatste echter gingen wij aan uwe leerlingen zelven vragen: op de volgende bladen van dit boek schreef elk hunner neer wat hij voor u in het herte draagt.

Geen enkele liet onzen oproep onbeantwoord. Nooit zagen wij meer eensgezindheid onder onze makkers dan toen er sprake was u gezamentlijk een blijk onzer dankbaarheid te brengen. Allen, wij zijn er fier op voor ons Athenaeum, allen het eens om u, den geliefden leeraar, den ‘braven Jan,’ eene hulde aan te bieden, die aangeboden werd:

‘De hulde van leerlingen aan eenen professor die eene plaats in hun hart bekleedt.’

De eensgezindheid bewijst beter dan alle uitroepingen der wereld hoezeer wij u allen liefhebben voor uw innemend karakter, voor uw echt Vlaamsch gemoed, voor de uitstekende lessen bovenal, die wij van u mochten ontvangen.

Ergens in de ‘Rijzende Blaren,’ dien parel uit uwe dichterkroon, zegt UEd. op uwe leeraarsbaan wijzende:

> Zoo deed ik
> Als mensch mijn plicht: als dichter
> Wat ik, aan dezen plicht geboeid, vermocht.

Dat hetgeen gij als dichter vermocht u eene eereplaats verzekert onder de groote mannen der Nederlanden, dit roept u op den huidigen stond en gansch volk toe! Dat gij als leeraar, als menséh uwen plicht deedt, dit zegden u zij, die voor ons uwe lessen volgden, dit komen wij bestatigen, en dit, hopen wij, zullen nog lang degene kunnen bevestigen, die onze plaatsen zullen innemen op de banken van het Athenaeum!

Wij zijn gelukkig, heer van Beers, het eerst onze namen te mogen schrijven op een boek dat, hoe arm ook aan stoffelijke waarde, rijk is aan welgemeende hoogachting, aan diepgevoelde genegenheid en, schoon harten als het uwe voor de afgedane taak, geene andere vergelding wenschen dan het bewustzijn van den volbrachten plicht, bidden wij u nochans, namens uwe tegenwoordige leerlingen van Antwerpens Athenaem, dit klein geschenk wel te willen aanvaarden als een bewijs hunner erkentelijkheid voor de weldaden, die gij zoo kwistig uitgestrooid hebt over hen, als een blijk hunner dankbaarheid, hunner liefde voor den man, die hun meer dan een professor, een vriend en vader is!

(*Volgen de handteekens.*)

De heer Jan van Beers, zichtbaar getroffen door zooveel welgemeende blijken van toegenegenheid van wege zijne leerlingen, trad nogmaals vooruit en dankte hen in de volgende woorden:

Mijne beste Oud-leerlingen!

Reeds tweemaal werden hier heden eenige verzen van mij aangehaald, waarin ik het leeraarsambt, dat ik nu al zes en dertig jaren bekleed, langs zijne ongunstige zijde afschilder. Doch, men legt mij soms ten laste, dat ik een beetje een zwartziener ben, en dit zal dan toch wel aan eene vlaag van

zwartzienerij mogen toegeschreven worden. Ons ambt heeft ook zijne lichtzijde, die de onaangenaamheden, welke hesoms oplevert, ruimschoots vergoedt. Want, zich zoo dagelijks omgeven zien van frissche, warme harten, gretig gapen, de naar het zaad van al wat goed, en waar, en schoon is; hetwelk gij gelast zijt er in te strooien en te doen ontkiement dag voor dag zijne toegenegenheid voor die jeugd voelen aangroeien; ontwaren hoe die ook, met steeds warmere aangekleefdheid van harentwege wordt beantwoord, en bovenal, ieder van die jonge gemoederen allengs meer en meer te zien ontvlammen voor de heilige vaderlandsche overtuiging, waarvan uwe eigene ziele gloeit: - voorwaar, wie dit, jaren lang zooals ik, smaken mocht, die heeft niet te klagen over de zwarigheden, welke de vervulling zijner ambtsplicht somwijlen oplevert. - Ja! als men zoo drie vier jaar dezelfde jongelingen voor zich heeft, dan begint men allengs iets voor hen te gevoelen, dat sterk op vaderlijke liefde gelijkt; men heeft ze lief, omdat - men ze lief heeft, en zelfs hunne lichte gebreken en onvolkomenheden maken dat ge er u al meer en meer voelt aan gehecht. - En, als ze u dan verlaten, en u ten afscheid, voor eene laatste maal misschien de hand komen drukken, dan blikt ge ze met eenen traan in de oogen na, en ge zegt in u zelven: weer een, die heentrekt, en niet beseft hoe zielslief ik hem heb gehad, en misschien zoo ras zijnen ouden meester zal vergeten zijn.

Maar, dat ook al is zwartzienerij! Want dan komen zij op een schoonen dag zooals dezen, allen te zamen, nu geene kinderen meer, mannen geworden, en 't volle besef van wat ze voor u gevoelen in hun hart, brengen ze hunnen geliefden oud-professor mede een huldeblijk; - zoo'n prachtig kunstwerk, gelijk daar staat, dat, als 't schoonste sieraad van uw huis, u dagelijks herinneren moet: maar klaag nimmermeer over uw lot, gij mocht het schoonste loon genieten, dat ge verhopen kondet: de blijvende toegenegenheid van allen, die door uwe handen zijn gegaan.

Dank! dank, mijne oud-leerlingen! Gij hebt mijne harte deugd gedaan, en ja! als ik 't zoo zeggen mag, een heel pond frisch en jeugdig bloed gestort in mijne aderen!

En gij, die thans nog mijne leerlingen zijt, mijne beste jongens! gij ook hebt het uwe willen bijdragen bij al het geluk dat mij op dezen dag te beurt valt; gij hebt op uw eigen handje vader Van Beers willen meevieren! - Zie! 't zal u misschien verwonderen wat ik zeg, maar wat ge doet is mij niet alleen boven al het andere zoet, maar 't licht mij een zwaar pak van het harte.

Want, al sinds geruimen tijd vroeg ik mij zelven - man, wordt het geen tijd dat ge uwe ruste neemt, en vraagt om nog een eindje levens het *otium cum dignitate* te genieten? Wordt de afstand tusschen die vroolijke jonkheid en uw

stroeve ouderdom niet wat al te groot? Zijt ge niet reeds te veel - *peken*, om nog met vrucht uwe plichten te kwijten jegens die jonge zielen, waarvan de ontwikkeling vooral gloed, opgeruimdheid en frisschen levenslust vereischt? - Maar deze dag bewijst mij, dat het uur van afscheid nemen nog niet voor mij is geslagen! Neen! gij hebt mij nog lief! en waar de liefde de harten open houdt, daar kunnen de geesten niet gesloten blijven! Ik wil dus mijn eerepost niet verlaten! Binnen eenige d«gen zit ik weer voor u, en gij voor mij.

En, wanneer de matheid des ouderdoms soms een vlaagje van onlust in mijn binnenst zou doen oprijzen, dan zal ik uw geschenk, dit album, waarin gij ieder iets met uwe eigen hand geschreven, - of liever, een stuksken van uw hart hebt neergelegd, opensluiten, en als uit een zoetgeurend schrijn zal mij daaruit verkwikking en verschen moed als 't ware tegen walmen. En, als ge dan van uwen kant uw best doet (iets waarvan ik zeker ben) om mij de taak wat licht te maken, dan hoop ik nog lang te blijven, zooals ge mij heet: uw goeie, oude vader Van Beers!

***

Uitstekende kunstenaars hadden zich met het opluisteren van dit heuglijk feest gelast. Mejuffrouw Phil. Jonkers droeg op roerende wijze het prachtig gedicht ‘van 't Merelnestje’ voor. Menigeen pinkte eene vluchtige traan weg, maar weinigen voorzeker wisten dat het snuggere ‘Pauwken’ sedert eenige maanden onder de kille zode slaapt, dat zijne moeder zich daar, op de eerste bank bevond, onder de feestvierenden, waar hare plicht als dochter haar riep. Arme, arme moeder!

Na Mejuffrouw Jonkers trad M.H. Schepmans op en gaf ons op uitstekende wijze ‘Eene bloem uit het volk’ ten beste.

Luid handgeklap begroette daarna de zangstukken (aria en duo uit ‘Een droom van 't Paradijs, woorden van Van Beers, muziek van Blockx) door de twee uitmuntende kunstenaars, Mejuff. Maria Flament en M.H. Fontaine zoo meesterlijk gezongen-

Ten slotte was de uitvoering van het opzettelijk voor deze gelegenheid gedicht en gecomponeerd koor van dela Montagne en Blockx aan de beurt. Die uitvoering was allerprachtigst en iedereen keerde verheugd en welgemoed naar huis, na alvorens eerst den held van het feest de hand te hebben gedrukt.

Het feestmaal.

Ten 6 uren waren we aan den gezelligen disch gezeten, in dezelfde fraaie zaal van het *Kunstverbond*, waar we 's morgens de plechtige zitting bijwoonden.

De spijskaart, naar eene teekening van den schilder Frans Van Kuyck vervaardigd, door het huis Ratinckx, was zeer lief.

De spijzen werden lekker opgediend, de stemming was vroolijk, opgewekt, zoodat ook dit gedeelte van den feestelijken dag ten volle gelukt is.

Aan de eeretafel hadden plaats genomen: de heeren Max Rooses, voorzitter; aan zijne rechterzijde, Jan Van Beers, Jan Nauts, schepene, Art. Cornette, Ad. Kemna-Van Beers, Pol de Mont, De Man-Van Beers, Jan Blockx. H. Fontaine; en links van den voorzitter, Jan Van Beers zoon, Jan ten Brink, Jan Van Rijswijck, Paul Buschmann-Van Beers, Boen, Schepmans en Franck.

Verder bemerkten we in de zaal verscheidene schepenen en leden van den gemeenteraad; de hhn. Victor Lynen, Mart. Hymans van Wadenoyen, uit den Haag, een groot aantal professors van ons Athenaeum, leerlingen en oud-leerlingen van den heer Van Beers; J. de Craen, eeresecretaris en Aug. Possemiers, secretaris van Antwerpen; F. Van Doeselaer, bestuurder van onzen Schouwburg; Paul Fredericq, Ad. Hoste en W. Rogghé, van Gent; J. Orval en H. André, twee officieren, gewezen leerlingen van vader Van Beers, die opzettelijk uit het kamp gekomen waren om hunnen vroegeren leeraar te vieren, en dan kunstenaars, letterkundigen, enz. enz.

Met het nagerecht kwamen ook de toosten ter tafel.

De eerste werd ingesteld door den hr. Max Rooses, die in eene sierlijke en gemoedelijke taal op de gezondheid dronk van den held van 't feest, en tevens den wensch uitdrukte, dat Van Beers nog lang zal blijven wat hij is en wij allen met hem de eindelijke en algeheele zegepraal zullen vieren van onze Vlaamsche zaak.

Dichter Jan Van Beers staat alsdan recht en bedankt zijne vrienden, leerlingen, oud-leerlingen en professor Jan ten Brink voor al hetgeen zij op dezen dag voor hem hebben

gedaan. Menschen zijn echter sterfelijk, roept spreker uit, maar principepen blijven. Laat ons dus drinken op ons principe, op de Vlaamsche zaak!

Ik ben reeds oud, ik geef dus het principe over aan het jonge geslacht, aan *mijne jongens*. Gaat en bewaart den geest, gij, jonge mannen, den geest van onze vaderlandsche zaak!

Weest daarom echter geen Franschhaters, neen, leert Fransch, leert zelfs vele talen. 't Is noodig in ons land en vooral hier in onze stad van koophandel, maar blijft bovenal Vlaamsche jongens. Zijt mannen van algemeene kennis, maar haat de modezucht van hen, die als de oude ridders zich te voornaam achten om de taal des volks te kennen of te spreken.

Zijt mannen uit den heele, maar blijft Vlaamsche jongens!'

Toen de stilte weer wat hersteld was na de geestdriftige toejuichingen, die op de woorden van den gevierden spreker volgden, kwam de heer A. Cornette vooruit, om kennis te geven van de telegrammen van Mejufvrouw Catharina Beersmans, van het Algemeen Bestuur van het *Willems-Fonds*, te Gent vergaderd, van den Bond van oud-normalisten te Lier, van de hhn. Julius Vuylsteke en J. De Vigne, van Gent, M.A. Perk, van Amsterdam, Vrugtman, van Zutfen en van de Rederijkkamer *Jan Van Beers*, van Utrecht.

Ook was er een brief ingekomen van den burgemeester van Antwerpen, die door eene officieele ontvangst verhinderd was dit feest bij te wonen.

Daarna werd het woord verleend aan den hr. J. Van Rijswijck, die op de gezondheid dronk van prof. Jan ten Brink, den zoo warmen als talentvollen voorstander onzer Vlaamsche beweging in Holland.

Men heeft tusschen ons, zegde de spreker, eenen afgrond willen graven; wij hebben er eene loopgracht van gemaakt. Nu wonen wij in een en hetzelfde huis: slechts een schutsel, een Fransche muur scheidt ons nog. (*toejuiching*) Aan dien muur peuteren wij; wij willen er eene zoldervenster in maken, neen eene deur, neen, eene koetspoort. (*toejuichingen*).

De heer Jan ten Brink dankte den vorigen spreker en zegde dat het niemand moet verwonderen, dat hij de Vlaamsche zaak bij zijne landgenooten voorstaat en verdedigt, want wij

Hollanders, en gij Vlamingen, maken immers maar ééne groote Nederlandsche familie uit. (*donderende toejuichingen.*)

'Alhoewel gescheiden op staatkundig gebied, zijn wij toch één door onze Nederlandsche taal. (*Ja*, *ja*) Uwe zaak is dus de onze; wij annexeeren uwe Vlaamsche beweging, zooals wij Jan Van Beers ook als een *onzer* dichters geannexeerd hebben! (*toejuiching*).

Spreker eindigde met een dronk op den nieuwen ridder van den Nederlandschen Leeuw.

Talrijke toosten volgen nu op de 3 eerste, zoo door M.A. Cornette aan den Antwerpschen gemeenteraad, door M. de Mont aan de familie Van Beers, toost waarop M.A. Kemma-Van Beers antwoordt; door raadsheer Cuperus aan de toekomst der Nederlanden, door professor Fredericq namens de vereerders en vrienden van buiten Antwerpen aan den steeds jeugdigen Jan Van Beers; door M. Hijmans van Wadenoyen aan de Nederlandsche en Vlaamsche vrouwen; door M. Rotsaert, zoon, namens de oudleerlingen aan den held van het feest; door M.L. Franck, namens de leerlingen aan het leeraarkorps van het Athenaeum, dat de wet van 1883 wenscht te zien toepassen; door M. Jan Van Beers aan Peter Benoit en Jan Blockx; door H. Van den Bosch aan de hh. Joris, Verhaert, Dela Montagne en Blockx; door M. Rooses aan professor Fredericq; door M.A. Cornette aan de drukpers, toost waarop Paul Billiet antwoordt; door M.F. Van der Ven aan M. Rooses, voorzitter van het Inrichtingscomiteit, en eindelijk door M, Max Rooses aan de hh. Cornette, Jan Van Rijswijck, de Mont, Van den Branden en Franck, leden der commissie van uitvoering.

Jan van Beers zong toen een deuntje. waarna ook Paul Fredericq, Jan Blockx, H Fontaine hunne stem lieten hooren.

Zoo besloot op zang en muziek dit recht broederlijk feestmaal, dat een waardig vervolg is geweest van de plechtige morgendzitting.

Twee groote, schoone gedachten zweven boven deze beide heuglijke feesten:

'Een volk, dat dien naam waardig is, weet op tijd en stond zijne verdienstelijke mannen te huldigen en te danken en aan dien plicht komt ons volk nog niet te kort.'

‘Staatkundig zijn wij nog van Noord-Nedeerland gescheiden, maar zedelijk niet meer; wel integendeel; want waar het Belgisch Staatbestuur onze groote mannen vergeet of ze 23 jaar laat ‘loopen’ met een armzalig ridderlint, daar treedt Neerland op en geeft aan die mannen ‘den Nederlandschen Leeuw’.

VICTOR PONOS.

De studenten-landdag.

Op Maandag, 7 September l.l. heeft, in de groote zaal der Antwerpsche renbaan, de tweede landdag der Vlaamsche studenten plaats gehad. Ongeveer twee jaar geleden, werd de eerste landdag te Mechelen gehouden en weinig vermoedden wij toen, dat zijn opvolger geroepen was om zulk een machtigen bijval te verwerven.

Zelden, inderdaad, hebben wij eene meer indrukwekkende betooging gezien; zelden hebben wij eene vergadering bijgewoond, waar meer nuttigs, gezonds en goeds gezegd is geworden dan op dezen tweeden studenten-landdag, die als eene gebeurtenis van de hoogste beteekenis in den strijd tot wedereisching onzer rechten mag worden aanzien.

Verbeeld u zoo wat twaalf honderd jongelingen, uit al de streken van het Vlaamsche land bijeengestroomd, onderscheiden door ouderdom en roeping, de eenen nog toehoorende aan het middelbaar onderwijs, de anderen reeds hunne hoogere studiën begonnen of ten deele voleindigd hebbende, toekomstige advokaten of doctors, seminaristen; andere weer de studiejaren ontwassen, als professors aan het onderwijs verbonden, wiens inrichting men, onder Vlaamsch oogpunt, kwam bespreken en brandmerken. Verbeeld u gansch dien bonten hoop, bezield door ééne gedachte: in het openbaar, voor het aanschijn van het land, bevestigen en bewijzen dat het onderwijs, dat zij genieten of genoten hebben onder opzicht der taal, een onzin is, een gruwel, en de overtuiging lucht geven, dat in al onze Dietsche gewesten, dit onderwijs vervlaamscht moet worden van laag tot hoog.

Verbeeld u dat vele politieke mannen van aanzien, dit edel

pogen met hunne tegenwoordigheid komen aanmoedigen; dat uit alle provinciën uitstekende mannen hunne bijtreding hebben geschreven; dat de beide staatspartijen, door sommige hunner degelijkste bestanddeelen, vertegenwoordigd zijn.

Verbeeld u daaabij eene schaar rechtzinnige vrienden van het onderwijs, hetzij vrij of officiëel, mannen van alle beroep en van allen maatschappelijken stand.

Verbeeld u vooral eene rij van jonge sprekers, de eene na den andere het woord nemende, sommige met overwegend talent, allen met verstand, kennis van zaken en eene van geestdrift blakende overtuiging.

Verbeeld u die gansche, zoo gemengde vergadering, onverdeeld, eensgezind de sprekers toejuichend, wanneer deze met de handen vol feiten, den bestaanden staat van zaken doodverven of middelen ter verbetering aanvoeren. Verbeeld u die vergadering als uit éénen mond, zonder eenige tegenspraak noch onthouding, het besluit bekrachtigend, dat het meer dan tijd is, dat de aangeklaagde feiten ophouden en dat voortaan het Vlaamsche volk op eigen bodem, zooals elk vrij volk, onderwezen worde, van den laagsten graad tot den hoogsten, bij middel van zijne eigene taal.

Verbeeld u dit alles en dan nog zult ge u slechts een flauw gedacht vormen van hetgene de tweede studenten-landdag geweest is, van de hooge beteekenis, die hij voor onze beweging heeft, van de groote gevolgen, die hij - laten wij het hopen - voor haar hebben zal.

Een verblijdend schouwspel is voor ons dat krachtig, overtuigd optreden der studeerende jeugd. Waar is de tijd, dat een flamingant tusschen de leerlingen onzer middelbare en hoogere onderwijsgestichten eene zeldzaamheid was? Zoo lang is dit niet geleden en, trots verdrukking en tegenwerking van allen aard, heeft onze zaak zich bij de jeugd onzer scholen een ruim veld veroverd.

Verblijdend was het feit dat, uit alle gewesten van het Vlaamsche land, deelnemers aan den Landdag en zelfs sprekers waren opgekomen. Hunne gezegden leverden ons het bewijs, dat er geen hoekje op Dietschen grond meer bestaat, waar niet het vuur van den nationalen tros met den drift tot herwording in de jonge herten zij ontstoken.

De vergadering werd ten half elf geopend onder voorzitterschap van M. De Beuker, voorzitter van den ‘Neder-

duitschen Bond.' Aan het bureel zetelden bijna al de bestuurleden dier maatschappij, tusschen welke de heeren Coremans, volksvertegenwoordiger, Peeters-Verellen, lid der Bestendige deputatie van den Provincieraad, Claes, provinciaal raadslid enz. alsook de afgeveerdigden van den Landdag te Mechelen gehouden, de heeren Laenen-Verhulst en Janssens, lid van den Gemeenteraad.

Tusschen het publiek bemerken wij, buiten den heer Cogels, de senateurs Van den Bemden en Van Put: de Volksvertegenwoordigers De Laet. De Decker. De Winter-Lauwers; de provincieraadsleden Venesoen, Witteveen, Reypens, Pauwels, burgemeester van Hoboken; de oud-schepene Van Hissenhoven; Stoop, oud-raadslid; Max. Rooses, bestuurder van het Museum-Plantin; professor Cornette, Fr. Willems en Adriaenssen, schoolopzieners, enz., enz.

M. DE BEUCKER sprak den welkomgroet aan allen uit. Hij deed het program der zitting kennen: vervlaamsching van het onderwijs, vrij of officiëel, hooger, middelbaar en lager en verklaarde dat de politiek vreemd aan de bespreking moest blijven. Hij deed eenen oproep tot elk onpartijdig spreker, die over de grieven, waarvan de Vlaming in het onderwijs te lijden heeft, zal handelen.

Wij verklaren aan iedereen, vervolgde de voorzitter, dat wij tegen het Fransch niet zijn; maar wij willen den vooruitgang en moeten denzelve bekomen door onze moedertaal.

Wij moeten mannen vormen met overtuiging, mannen, vlaamsch van hart en ziel.

Wij zijn een vrij volk en zullen uit al onze krachten tegen de verbastering te velde trekken. Wij zijn de leiders van dit vrije volk en moeten het daarom toonen waar het kwaad zit.

Het woord werd vervolgens gegeven aan den heer Laenen-Verhulst, die verslag deed over den Studenten-Landdag, te Mechelen den 10 September 1883 gehouden.

Als sprekers traden verder op:

M. ADOLF PAUWELS, student te Leuven, die de geschiedenis maakte van de Vlaamsche studentenbeweging en van de blaadjes als *De Vlagge*, *De Student*, *Onze Wekker,* enz., welke allen de Vlaamsch gezindheid bij de studeerende jeugd aanwakkeren en onderhouden. Hij besprak verder den toestand van het onderwijs in de lagere en middelbare scholen,

de meisjeskostscholen en in de colleges. Hij stelt voor dat het Komiteit van den Landdag bij het Staatsbestuur en de geestelijke overheid zou aandringen, opdat de wet van 1883 in al hare deelen zou worden toegepast. Hij herinnert verder aan den bijval, welken de voordracht van M. De Beucker over het Vlaamsch in het onderwijs te Leuven is te beurt gevallen en besluit met de woorden, dat de Vlamingen hunne eigene scholen met hunne penningen zullen tot stand brengen, indien de overheden doof blijven.

M.H. LEBON, vertegenwoordiger voor Oost-Vlaanderen, bespreekt den bedroevende toestand van het onderwijs in die provincie en te Gent, in eene prachtige rede.

M. LAPORTA komt tot de slotsom, dat men altijd en overal, in school, in huis, op straat, in alle omstandigheden Vlaamsch, uitsluitend Vlaamsch moet zijn.

M. SCHEPENS bespreekt den toestand in Brabant, te Brussel en vooral te Leuven, uit welke laatste stad hij eenige staaltjes van franschdolheid doet kennen.

M. PLESSERS deelt eenige bijzonderheden mede over het Vlaamsch in Limburg.

M. HENDRICKX, leerling van het O-L-Vrouw-college te Antwerpen, hangt een zwart tafereel op van alles wat de vlaamschgezinde studenten aldaar te verduren hebben, en bewijst door feiten, dat de Jezuieten alles doen om onze moedertaal te verdrukken.

Ook M. OOMS, eveneens student alhier, geeft inlichtingen over het onderwijs in de moedertaal in het college. Beide jongelingen spreken in eene krachtige taal en behalen ongemeenen bijval.

M. SCHILTZ, bespreekt op geestige wijze de Franschdolheid der jufvrouwen, en den ellendigen toestand van het onderwijs der moedertaal in de meisjesscholen.

Al deze sprekers behaalden eenen overgrooten bijval; allen spraken met eene gemakkelijkheid, welke ons verwonderd heeft.

Na hen trad op Mr REINHARD, afgevaardigde van den *Liberalen Vlaamschen Bond* van Brussel, wiens verschijnen reeds de uitbundigste toejuichingen deed ontstaan. Maar toen hij verklaarde, dat de Bond zich bij het program van den landdag ten volle aansloot, scheen het handgeklap geen einde te zullen nemen.

In eene diepdoordachte redevoering, in zuiver en vloeiend Nederlandsch uitgesproken, spoorde hij de oorzaken der verfransching hier te lande op, en zweepte ongenadig op allen, die zoowel in het vrij als in het staatsonderwijs, de franschdolheid in de hand werken.

(*Vervolg in de volgende aflevering*).

Van middernacht tot middernacht. Fantastische Novelle door Philimond Caluwaert.

De laatste tonen der middernachtsklok versterven sidderend in de duisternis.

Plotseling scheurt de lucht, splijt en barst de donkerheid vaneen en eene zee van licht schiet op de rustende aarde neder.

De bladeren der boomen, de bronnen en beken, de elfen en nikkers razen luid en woest:

Middernacht!

Boven de graven der dooden zweven geesten in witte sluiers gehuld, en de nachtuil, in zijne holen wakker geschud, krast onheilspellend:

Oel - oel - oel!

Over diepe grachten, poelen en moeren, dansen gloeiende dwaallichten op - verdoemde zielen tot het eeuwige vuur vermaledijd!

De sterren springen botsend en schokkend op elkaar en spatten in duizend kleurrijke vonken door de onmetelijke ruimte!

De maan zwemt in eene zee van bloed, heimelijke stemmen zweven in de hoogte, stijgen uit de diepte.

Hoor!

De Geest des goeds. - Slaapt hij, de geest des kwaads?

De Geest des kwaads. - Hij rust noch slaapt!

***

Niet verre van het oude vervallen kapelletje te Herlaar, nabij de kruisbaan, staat, door abeel en els omgeven, het eenvoudig maar uiterst rein huisje van Moederken Beth.

Er ligt een hoveken rond, waar velerlei soorten van bloemekens in groeien en geuren...

Maar wanneer ge des morgens, als de perelende dauw nog de bladerkens versiert, het geluk hebt er Leentje, moederkens eenigst in leven gebleven dochterken te ontmoeten, dan moet ge willens, of onwillens bekennen, dat zij - Leentje - wel het schoonste bloemeken van allen is.

Zie! heur voorhoofd overtreft de blankheid der lelie; heure wangjes het rood der rozen; heure oogjes het zachte blauw van het 'Vergeet mij nietje'. O! wat is Leentje schoon, wat is ze bekoorlijk!

Er is geen jongeling in den omtrek, die haar niet van zijne liefde heeft gesproken.

Edoch, zij zegt aan allen, en dat zoo vriendelijk, o, met zulke zoete stemme: - Onmogelijk, mijn hert heb ik gegeven, mijn woord heb ik verpand, ik mag niet meer dan *een* beminnen, brave jongens, wreekt het mij niet.

En wie is die *een*, die overgelukkige? 't Is Bartholomeus, de flinke zoon van den brouwer.

En nu op het vreeselijke uur van middernacht, nu de Geest des goeds en de Geest des kwaads elkander tergen, bespotten en ten strijde dagen, nu de akeligste wangedrochten op misvormde dieren en glimmende bessemstelen bij legioenen door de lucht rennen, nu droomt Leentje van Bart, van heuren hertsvriend: - Morgen is het Kermis, en ik heb beloofd er met *hem* henen te gaan... Mijne goede moeder heeft het ons toegestaan....

- Morgen! morgen!

- Voor de eerste maal zal ik bij het ruischen der snaren aan zijnen boezem hangen, hij zal mij met zijnen armen omklemmen... mij met den zoetsten lach in de oogen blikken... vertellen van leven en lieven, terwijl mijn hert schier van vreugde en genot bezwijken zal.

- Morgen!

- Morgen is het Kermis!

***

Pang! galmt het dol en ratelend uit den grijzen dorpstoren, en op de uurplaat, door een lichtstraal der maan half beschenen, wijst de gouden naald het getal I.

Het speeluur der nachtgeesten is voorbij en allen zijn, sneller dan het gedacht vliegt, verdwenen.

En hij, de ingewijde, die ooggetuige van het Sabath is geweest, voelt het klamme zweet op zijn voorhoofd verdrogen.

***

Kalm zweeft de maan thans met eenen stralenkrans omgeven door de sfeer; de sterren vonkelen met nieuwen glans aan den hemeltrans en spiegelen zich omneer in het diepe meer.

Overal is rust.

Twee kloek gevormde jongelingen, met vischnetten op hunne schouders, treden over de kruisbaan voorbij het oude kapelletje.

- Kom Wannes, fluistert de jongste met duidelijken angst in de stem, laat ons wat haastiger doorstappen, want hier heb ik zekere nacht iets gehoord, iets gezien, dat...

- Toe, toe Nol, ge wilt me bang maken, eh? wat zoudt ge hier gehoord of gezien hebben?

Nol nam Wannes bij de hand.

- Hoort ge niets? sprak hij.

Beiden bleven staan en luisterden met ingehouden adem naar een gerucht, dat geheimzinnig van onder de aarde scheen op te stijgen.

- Hoort ge niets. Wannes?

Wannes voelde den moed in zijne klompen zinken, zijne knieën knikten tegen elkander en de pols sloeg hem koortsachtig.

- Kom Nol, bibberde hij, laat ons loopen, wij zijn hier niet veilig.

En de jongelingen liepen snel en dorsten niet eens naar hun eigen schaduwbeeld omkijken.

Wat hadden zij gehoord?

***

De Geest des kwaads. - Wat waart de Geest des goeds

alhier rond deze oude vervallene kapelle? Is niet de nacht en de duisternis aan ons?

De Geest des goeds. - Wat spreekt de geest des kwaads van nacht en duisternis? Den Heer, wiens dienaar ik ben, behoort alles.

De Geest des kwaads. - Ha, ha, ha! Hij regeere boven maan en sterren, hij geleide wind en storm, aan ons is de aarde. - Ginds in dat kleine huisje rust er eene maagd; ik heb de zoetste droomen over haar geworpen; nog rein en vlekkeloos is hare ziele; Geest des goeds, eer Lena morgen zich voor de derde maal achter een wolkenfloers zal verbergen, is zij in mijne macht.

De Geest des goeds. - De Heer van al de geschapene laat toe, dat gij in uwe boosheid de menschen plaagt en verleidt, Geest des kwaads, maar mij, zijn dienaar, zond hij op de aarde, om te zalven waar gij verwondt.

De Geest des kwaads. - Wij zullen om die maagd strijden; neemt gij den kamp aan, Uriel?

De Geest des goeds. - Ik neem den kamp aan, Abaddon!

***

Indien Wannes en Nol het niet op een loopen hadden gezet, dan hadden zij die korte samenspraak der twee geesten kunnen afluisteren.

Hand ignara loquor!

Ik spreek van dingen die mij bekend zijn!

***

Een brandende gloed kleurt het oosten; de nachtnevels verdunnen en verzwinden langzaam; het schemert, wordt licht, en de zonne lachelt en sprankelt hare glanzende, dansende stralen over de verfrischte, ontwakende schepping.

Gegroet, volschoone zomermorgend, zingen de vogelkens.

Gegroet, gegroet, weldoende zonne, ruischen de bloemekens.

God! gij alleen zijt groot en machtig, stamelt de mensch.

't Is kermis, juicht Leentje, en zij klapt vroolijk heure poezelige handjes te zamen.

***

- Het luidt reeds voor de Hoogmis, zegt de Brouwer Ivo tot zijne vrouw. Is onze Bartolomeus zijn bed al uit?

- Ik meen dat hij de vroegmis heeft bijgewoond, laat er de zwaarlijvige brouwerin op volgen.

- Toch is hij nog niet te huis....

- Wel hemel! man, wat ergernis steekt er in, dat hij bij de klanten een morgend.... neen een kermisdruppeltje pakt.

- Ik wil alleenlijk zeggen, dat het voorzeker geen deftig jongeling betaamt 's morgens vroeg reeds de herbergen af te loopen. In mijnen tijd...

- In onzen tijd...

- Ja, in onzen tijd, sprak men er schande van.

- Knort maar op, lieve man, 't is kermis; maar vergeet niet dat wij beiden stillekens aan oud worden, en tusschen *onzen* en *dezen* tijd een merkelijk verschil bestaat.

- Bij u, haalt onze Bartolemeus altijd gelijk.

- En bij u nooit? lacht de brouwerin schalks.

Ivo wil schuddekoppen, doch zijne stijve hemdsbanden, die tot tegen zijne ooren snijdend en dreigend omhoog steken, beletten hem zulks. Juist komt Bartolomeus binnen.

- Dag moeder, dag vader, klinkt het.

- Dag zoon, zeggen beiden.

De knorrige brouwer heeft reeds vergeten, dat hij hem wat zeggen moest.

- Ik ben ‘In de Zwaam’ wat blijven pleisteren, vangt Bartolomeus aan, terwijl hij zich aan de koffietafel nederzet, om naar het verhaal te luisteren van Wannes en Nol, gij kent ze wel, vader, de twee zonen van den visscher Davidz.

- Of ik ze ken!

- Hewel, ze hebben verleden nacht, nabij het oude kapelletje, niet verre van moeder Beth's huizeken, 'nen geest gezien.

- 'Nen geest gezien, roept Ivo, en hij voelt zijne negen en negentig haarpijltjes op zijn hoofd wriemelen.

- Ja, nen geest gezien, herneemt Bartolomeus, ik voor mij ik geloof niet, dat er geesten bestaan, en gij vader?

- Hij, spreekt de moeder daar tusschen, hij heeft er reeds meer dan honderd gezien.

- Dat is waar, antwoordt Ivo ernstig, spoken, heksen en geesten, die zijn er.

- De Geest, dien Wannes en Nol gezien hebben, had horens gelijk 'nen bok, oogen die brandden gelijk vuurkolen, haren die blonken gelijk stopnaalden, voeten gelijk peerdenpooten, en handen gelijk hanenklauwen.

- Jezus, God! hijgt de brouwer, en heeft die vreeselijke gast hen aangesproken?

- Ja, maar Wannes en Nol zijn niet 't akkoord over 't geen hij gesproken heeft. Wannes zegt dat hij riep: In 't jaar negentien honderd zal de wereld vergaan, en Nol wil hebben, dat hij Hebreeuwsch of Latijn sprak.

- Duizend brouwketels! donderde Ivo, ik had in hunne plaats niet willen zijn.

- Ha, ha, ha, waar gij immer blijft aan gelooven, lacht zijne vrouw.

- En ik, zegt Bartolomeus, ik vrees niets ter wereld; als de geest er dezen nacht terug verschijnt, zal ik er meer van weten te vertellen dan Wannes en Nol.

- Jongen, weest voorzichtig, spot nooit met het bovennatuurlijke, vermaant de brouwer.

Bartolomeus antwoordt niet, maar in zijn eigen denkt hij: ik moet immers voorbij het oude kapelletje, als ik Leentje, dezen nacht, terug van de Kermis, naar huis zal geleiden....

- Hoor, daar klept het reeds voor de Hoogmis, spreekt de brouwerin; toe dan Ivo, maakt u gereed, ge zit daar nog in uwe hemdsmouwen.

- Ja, beste vrouw,.. waar heb ik nu mijn frak gelegd... O! die geest... zal mij in de kerk beletten te bidden.

***

Wat ziet er het dorpje lief en jeugdig uit.

De huizen zijn versch gekalkt en schitteren in den zonneschijn als frisch opgesmukte maagdekens. Vlaggen en wimpels steken boven de daken uit, en de wegen zijn met zand en bloemen bestrooid... Kinderen loopen en huppelen rond de kramen, koopen lekkernijen of blazen op schel klinkende trompettekens; de bazen in hunne sneeuwwitte hemdsmouwen bedienen met eene lachende tronie de vroege

klanten, en spreken met bijzondere voorliefde over den veel belovenden schoonen kermisdag.

In de tenten en danshuizen zijn de muziekanten, - die eksteroogen van den genialen Van Beethoven - reeds aangekomen en stemmen - in afwachting dat de bazin hun het aangename ‘eten jongens!’ komt toeroepen, hunne speeltuigen.

Voorwaar, 't zal een oprechte vroolijke kermisdag wezen.

De hemel is blauw en wolkenloos.

Een aangenaam koeltje wispert uit het zuiden en verkoelt min of meer de zengende stralen der zon.

***

't Zal nu omtrent drie uren in den namiddag wezen.

De violen krassen en ronken.

De blaasinstrumenten bassen en bonken!

En ginds buiten het dorp, bij den lindenboom, hijgt en zucht, krijscht en kucht het draaiorgel van Tist.

Het spel is aan den gang!

Van de omliggende dorpen, van de verafgelegene hoeven komen meisjes, gevolgd door jonge lieden, pratend en gichelend naar de kermis gestroomd.

De plaatsen waar gedanst wordt zijn welhaast te klein: die waar er niet gedanst wordt zijn te groot; want daar zit alleen de zelf bewuste trotsche rentenier, de brave, goede schoolmeester, - als hij getrouwd is, - de droomende dichter en de eerbiedwaardige pekens en mekens met eenige familieleden uit de stad.

Aie! wij zouden haast vergeten er nog een bijzondere soort van lieden te plaatsen, te weten: degenen welke 'nen hekel hebben tegen den dans.

Gelukkiglijk voor 't welzijn der... speellui, wordt het slach van danshaters langzaam geringer; iets wat zeer pleit ten voordeele van den ‘Turnbond’ en het zinneloozengesticht van Gheel....

Hola! wat is er nu op handen?

De veldwachter loopt.... neen, vliegt als een pijl uit den boog door de menigte... eenige jongelingen volgen hem op. In de heerenhuizen worden de gordijntjes weggeschoven en verschijnen leelijke en liefelijke koppen voor het venster.

Dat heeft iets te beteekenen.

Ja, men is ginds in ‘den Turk’ aan 't vechten... zie, daar worden zij door den baas uit ‘den Turk’ op straat geworpen. Vecht daar zooveel als ge wilt, maar in mijn huis niet, bromt hij de vechters toe.

Dat doen zij ook.

Wie zijn toch die ruziemakers?

Wel hemel! 't is onze Wannes, en.... zijn tegenstrever is voor ons een onbekende.

Zij hebben elkander aangegrepen en rollen en bollen over den harden grond, kneuzen en verwonden zich, vloeken en grollen, zweeten en hijgen.... O populi Mores! galmt een oude Latijnist uit, die het tooneel met belangstelling naziet.

- Slaat er maar op, Wannes, roepen zijne kameraden, die kringsgewijs rond de vechters geschaard staan.

- Laat ze doen, schreeuwen de vrienden van den onbekende.

- In de naam der wet, sta me bij! roept de veldwachter, die bijna buiten adem toegeloopen komt.

- Toe, Wannes, geef het hem maar!

- Draait hem zijnen nek om, Boks!

- In den naam der wet! roept de veldwachter nogmaals en hij tracht met zijnen verroesten sabel, welken hij heldhaftig, kaarsrecht boven zijn hoofd uitsteekt, door de menigte te dringen.

- Ha, ha, ha! Goed getroffen, Wannes, toe, er zoo nog eenige, dan kan hij geen kwaak meer zeggen...

Wannes overwint... Bravo! handgeklap...

Hij houdt zijnen tegenstrever stevig op den grond gevestigd en duwt met de knie op dezes hart...

- Laat los, zucht de overwonnene, gij doodt mij.

De oogen puilen hem uit den kop, het bloed springt hem uit neus en mond.

- Hebt gij genoeg? vraagt Wannes.

- Ja, ratelt het uit den gorgel van Boks.

Als een heusch ridder, laat Wannes den ongelukkige los, welke bewusteloos op den grond blijft liggen.

Nu breekt de veldwachter en zijn verroesten sabel met geweld door de omstaanders heen, doch als eene schaduw heeft Wannes zich uit de voeten gemaakt en de achtbare

rustbewaker kan geen onderzoek instellen met den half dood geslagen Boks.

Toch zijn er eenige gedienstige toeschouwers, die hem wel eenige inlichtingen wegens het ontstaan van den twist willen kond maken.

Zij zeggen:

Wannes, de zoon van visscher Davidz, zat in de herberg ‘den Turk’ en vertelde aan allen die het hooren wilden, dat hij, verleden nacht, aan het oude kapelletje 'nen geest had gezien. Boks, de zoon van Petrus Boks, zeeldraaier, 'nen ongeloovigen Thomas, had hem daarop geantwoord, dat er geene geesten bestonden. Daarop had Wannes, hem met een koppel gloeiende oogen aangekeken en gevraagd: zoo Boks, dan wilt ge zeggen dat ik een leugenaar ben? - Dat wel juist niet, had Boks met een tergend lachje geantwoord. Dat kon Wannes niet verdragen; rood van gramschap was hij recht gesprongen en had uitgeroepen: Boks, gij zijt een lafaard! en zonder meer komplimenten den ongeloovigen Boks vastgegrepen en met den kop op tafel geknotst... en ziedaar! -

Nu wist de veldwachter waarheen en zou later de zaak verder onderzoeken.

- Welk geluk, zei hij met hooge borst, dat ik er zoo gauw bij kwam.

Arme Boks!

Leve de veldwachter van Herlaer!

***

Als 't kermis is, moet de brouwer van 't dorp zich eens laten zien in de bierhuizen. Dat weet Ivo, en daarom wandelt hij nu met zijne vrouw aan den arm de herbergen af, wel te verstaan degene, waar hij van zijn eigen brouwsel proeven kan.

In den ‘*Casino*’ - de voornaamste *Estaminet et Café restaurant*, van het door en door Vlaamsch dorpje, heeft Ivo drie tonnen *bruin* en twee vaten *wit* gelegd, zooals hij dit zegt, en daar hem geen ander biertapper met zulke groote bestelling vereerde, gaat hij bij voorkeur daar met zijne vrouw zitten pronken.

De waard uit den ‘Casino’, een dik dom mensch, die het Fransch de schoonste taal van de wereld vindt - alhoewel hij er geene drie woorden van begrijpt, - is eens, toen hij eene bedevaart naar Halle deed, te Brussel geweest.

Daar had hij tot zijne groote verwondering gezien, hoe voor sommige drankhuizen een zeil gespannen was, dat men met een draaier kon opwinden en neerlaten, en waaronder de klanten, die te lui waren in huis te gaan, zich konden neerzetten, beschut voor regen en zonneschijn; en daar hij dit zeer practisch had gevonden, wilde hij dat in zijn dorp nabootsen. In stilte had hij dit gedacht opgevat en in stilte zou hij ook dit gedacht uitwerken.

Eenige dagen voor de Kermis hadden de geburen bemerkt, dat er in den ‘Casino’ wat bijzonders moest op handen zijn, dewijl zij er steeds bij valavond, geheimzinnig een smid en een timmerman zagen heensluipen, tot laat in de nacht hoorden breken en hameren, en 's anderendaags boven deur en vensters eene verandering bemerkten, waar, - behalve de schoolmeester - geen enkel bewoner van 't dorp wijs kon uit worden.

'T was een raadsel - maar dat raadsel was nu plechtig opgelost geworden, toen het dik dom mensch uit den Casino, juist op klokslag twaalf, met een soort van draaier naar buiten was gekomen en tot groote verbazing van een hoop boeren en tot vermakelijke pret van een troep kwade jongens, den draaier in een houten kastje vastmaakte, daarmede begon te draaien en van uit den muur boven de vensters het zeil deed te voorschijn komen, dat op zeker oogenblik statig op twee ijzeren staven hangen bleef, zoo dat men daar nu kon gaan onderstaan of zitten naar verkiezing, juist gelijk het dik dom mensch het in Brussel had nagezien.

Seffens werd dit nieuws het dorpje door verspreidt en juist op klokslag drie had de weerdige waard uit den ‘Casino’ voor zijne talrijke nieuwsgierige bezoekers het toestel honderd en achtmaal opgehaald en neergelaten, en even zoo veel maal met ontroerde stem gezegd, dat hij er de uitvinder van was, iets wat met dezelfde ontroering door het volk aanhoord en geloofd werd. Maar wie bijzonder in zijn schik scheen met het nieuwe toestel, was de brouwer Ivo. Reeds meer dan twee uren zat hij met zijne vrouw, aan eene tafel onder het zeil,

nu eens bloot gesteld aan de brandende stralen der zon, dan weer in het frissche lommer, naarmate de weerdige waard uit den ‘Casino’ uitlegging over zijne nieuwe uitvinding geeft, gedurig zeggende: wat is dat praktisch, wat is dat schoon; ik kan er mijne aandacht niet genoeg op vestigen.

Het moest zijn dat Ivo plotseling zijne aandacht op nog iets belangrijkers te vestigen had, want hij sprong schielijk achter de tafel recht, rekte zijnen hals zoo ver hij kon, gaf zijne vrouw een stootje en wees met zijne platte hand naar den steenweg.

Zijne vrouw trekt hem bij de slippen van zijn frak en vraagt of hij gek wordt.

- Gek, gek, antwoordt Ivo, hebt gij dan geene oogen om het ook te zien....
- Wat... te zien?
- Ginds, onze jongen....
- Wel hemel! onzen jongen, aie! met zijn lief!

Ja; Bartolomeus, hun deugdzame zoon, komt langzaam achter een groep zingende meiden en knapen aangewandeld, en aan zijn arm hangt, levend van geluk en trots, het volschoone jeugdig en bekoorlijk Leentje.

- Mordicus toch, stamelt Ivo, na dat Bart met het frissche maagdelijn eene danstent is in getreden; mordicus toch, vrouw!

Het dochterken van Moeder Beth, zegt de brouwerin.

- 't Schoonste bloemeken der kermis, wedervaart de brouwer, hij haalt er eer van; zou dat gemeend zijn, vrouw?
- Gemeend? dan zou hij er ons reeds over gesproken hebben, Ivo; neen, het is maar een kermislief.

***

De brouwerin sprak waarheid. Bart beminde Leentje niet, of beter hij beminde het meisje wel, maar zijne liefde was gehuicheld. En het jonge maagdeken waste goedhartig, te onervaren om zulks te begrijpen. Bartolomeus, de eenige zoon van den schatrijken brouwer, was de lieveling van 't dorp en vele dochterkens en hoogmoedige jufferkens waren niet weinig trots en voelden hun hertje niet weinig kloppen, wanneer ze slechts met een vriendelijk woordje van hem

werden begroet. En gelijk de dartele vlinder naar de schoonste bloeme zoekt, om heur van zijne liefde te vertellen, zoo zocht de wispelturige Bart naar het liefelijkste roosje uit den maagdengaard. En Leentje was zoo lief, eenvoudig en kuisch... Zij was het Roosje uit de dalen... De snoeperige brouwerszoon zou het breken...!

***

De avond valt.

Het kermisrumoer neemt af.

Langs wegelkens en looze paden ziet men minnende paren huiswaarts keeren.

Er is gevochten, gedanst, gezongen, gekust...

Veel geld is er gewonnen, ook veel verteerd en de bazen zijn tevreden.

Tusschen twee groene hagen in wandelt Bart met Leentje arm aan arm voort.

- Gij ziet wel, fluistert hij het lieve meisje stil in het oor, dat mijne liefde voor u gemeend is: ik heb het voor niemands oog willen verborgen houden dat ik u bemin; waarom dus, Leentje, verbant gij die geheimzinnige vreeze niet, die u steeds sidderen doet?... 't is nog zoo vroeg in den avond... waarom liefste, waarom wilt ge reeds naar huis gaan... verveelt ge u aan mijne zijde? - Stelt ge in mij, die u zoo vurig, zoo innig lief heb, dan geen vertrouwen? O! mijn zoete Leentje, spreek... gebieden dadelijk zal ik uwen wil volbrengen.

- Och! Bart, zucht het meisje, gij weet wat moeder ons gezegd heeft: kom toch vroeg naar huis, opdat ik over u beiden niet ongerust weze. - En waarom dus, vriend, waarom zouden wij moeders wil niet volbrengen, er is bijna geen volk op de kermis meer... Alle deugdzame meisjes en jongelingen zijn reeds vertrokken, ik bid u, liefste Bart, laat ons naar huis gaan.

- 't Is nog zoo vroeg... Leentje, en uw bijzijn geeft mij zulk zalig genoegen... laat ons nog wat blijven... maar neen... gij wilt naar huis, welaan ik zal u geleiden.

Bart scheen wanhopig, de diepste droefheid stond op zijn aangezicht te lezen.

- De arme jongen, blies de Geest des kwaads langs het het linker oor in de ziel van het meisje, hij is zoo goed voor u, wat doet het dat gij eenige uren later te huis komt? O! schenk hem spoedig door een lieflijk woord de vreugde weder.

- Denk aan uwe moeder, suisde de Geest des goeds in het rechter oor van 't meisje, schuw de duisternis... bewaar uwe eer... keer spoedig naar huis.

Leentje bleef een poos in beraad, wat zij doen zou.

Eensklaps viel er een heete traan op heur poezelig handje neder.

- Bart, wat doet gij!... kreet zij... gij weent en ik ben de oorzaak uwer tranen... och! ween toch niet... ik blijf bij u... ik wil nog niet naar huis... ik blijf...

* * *

Kort daarna klonk er een lach door de duisternis, zoo vervaarlijk woest, dat de grond beefde en de sterren op hunne assen schokten... Terzelfder tijd hoorde men een schreien, maar zoo zacht, zoo innig en bewogen, als de schoonste melodij die der Eolische harpe kan ontstijgen.

't Was de zegelach van den Geest des kwaads; 't was 't gesnik, de droefheid van den Geest des goeds!

* * *

't Is bijna middernacht.

Bart en Leentje naderen het oude kapelletje. O! wat klopt Leentjes herte warm bij de zoete liefdetaal, die de jongeling haar gedurig in de ooren fluistert, maar ook, welk schoon en aanlokkend verschiet weet hij haar voor den geest te tooveren... Zij zal zijne levensgezelline worden, de minste wensch zal haar worden toegestaan, Bart zal de brouwerij voor eigen rekening voort besturen, terwijl vader en moeder op hunne renten zullen gaan leven en, indien moederken Beth het inwilligt, dan zal zij bij hen te zamen onder hetzelfde dak komen verblijven; want neen, hij zou zoo wreed niet kunnen wezen, Leentje van heure moeder te scheiden. En zoo schoon en zoo veel weet Bart het jonge meisje te vertellen en zoo ver, zoo oneindig ver, heeft hij heure gedachten in die aanlachende toekomst weggevoerd, dat

zij niet eens gewaar wordt dat hij zijne armen rond heuren hals heeft geslingerd en rechtover het kapelletje is blijven staan. Doch nu zij plotseling eenen zachten kus op heur voorhoofd voelt branden en de zware tonen der middernachtsklok daverend door de ruimte hoort snorren, ritst er heur eene ongekende vrees door aderen en bloed. - Ach God! wat zal hare goede moeder vol onrust wezen. - Bijna ademloos zijgt zij op Bart's zwoegenden boezem neer, terwijl zij stamelt. - Beste vriend, leidt mij naar huis, ik smeek er U om, het wordt mij zoo benauwd om het hert.

Dan, een scherp snijdende gil ontvliegt haar; zij strekt hare hand in de duisternis uit en kermt: - Zie, Bart, zie... twee geesten daar voor ons...!

De jongeling drukt het bange meisje beschermend aan zijn hert en blikt rond zich heen... doch bemerkt of hoort niets. Een voorbij hollend windje alleen beweegt de bladeren der boomen en stoort de akelige stilte van den nacht. Hij tracht het bevreesde meisje gerust te stellen, alhoewel hij zelf het klamme angstzweet op zijn voorhoofd voelt klimmen.

Het is niets, Leentje, zegt hij, de middernachtsklok heeft u schrik aangejaagd en uwe verbeelding heeft u bedrogen; kom, laat ons verder gaan.

Leentje is reeds tot op den dorpel heurer woning gekomen eer zij het wagen durft te zeggen: - En toch, goede Bart, zag ik twee gedaanten rond ons zweven... durft gij langs dien weg nog terug?.. Zoo ik eens mijne moeder vroeg of gij in ons huis mocht vernachten?

Thans sloop de Geest des kwaads in de ziel van Bart, de Geest des goeds in de ziel van het meisje.

- O! mijn zoete Leentje, zegde de jongeling, gelooft gij aan mijne trouwen betrouwt gij u op mijne onverbreekbare liefde... zoo ja, laat mij dan met u binnentreden, met U alleen... laat me komen rusten op den harden grond voor uwe slaapstede... O! vrees niet, mijn liefje, dat ik van uwe goedheid zal misbruik maken, want mijne liefde voor u is heilig....

Bart, o mijn Bart, fluisterde het meisje, terwijl een vurig rood heur liefelijk gelaat kleurde; ik begrijp u niet... hoort, mijne moeder waakt nog... hoort, zij bidt aan heuren rozenkrans, zij bidt voor ons beiden.

Bart en Leentje luisterden; binnen in het huizeken bad de moeder: *En leidt ons niet in bekoring*, *maar verlos ons van den kwade*, *Amen.*

- Hoort gij het, mijn goede Bart?

- Ach! zuchtte de jongeling, ach Leentje, gij bemint mij niet.

- O! zeg dit niet... zeg dit niet... wederroept die woorden, vriend, want zij verbrijzelen mij het hert; schreide het kind, kom mede in huis, kom... maar laat mijne moeder het weten.

- Welaan, het zij dan zoo, zegde des brouwers zoon, doch alvorens wij binnen treden, een enkele zoen... kom!

Het jonge Leentje, dat bijna nog geheel in kinderlijke onschuld verkeerde, liet zich goedwillig en met het zuiverste vertrouwen in Barts opengespreide armen zinken; gloeiende kussen vielen thans op heur voorhoofd en op heure lippen neder.

De maan trad achter eene donkere wolk.

Plotseling sprong Leentje achterwaarts en duwde den huichelenden Bart van zich af...De maagd, door een onbekend geheimzinnig gevoel, had zijn doel begrepen en peilde met schrik den afgrond, waarvoor zij zich bevond.

- Gij wilt de onkuischheid, kreet zij. O! Bart, gij zijt het die mij niet bemint.

Bart, wiens driften nu geheel ontstoken waren, wilde terug het arme meisje omvatten... doch Leentje, die zulks bemerkte, stiet hem andermaal met verontwaardiging terug.

- Ha, ha! raaskalde hij, ha, ha! gij durft mij honen, verachten... ha, ha! dat wreke de duivel... Bart scheen razend. Zijne blikken schoten stralen vuurs; hij strekte zijne gespierde armen naar de tengere maagd heen... Leentje wilde in huis vluchten, eilaas te laat... Bart ving haar op en ging met het ongelukkige meisje in de duisternis verdwijnen, wanneer als bij tooverspel de geheele omtrek helder verlicht werd en Moederken Beth in de deur harer woning verscheen.

- Gedoemd! vloekte Bart, terwijl hij het meisje op den grond wierp, gedoemd zij deze en uwe ziel. En als een zinnelooze vluchtte hij henen...

Glorie zij God in den hoogen, hij beschermt de zijnen, hij is de machtige; de booze kan niets tegen hem! Zoo zong de

Geest des goeds, terwijl hij op zijne zilveren wieken, door stroomen lichts omgeven, hemelwaarts steeg.

***

Sinds dien stond heeft men den zoon van den brouwer nergens meer gezien.

Doch alle jaren op den eersten kermisdag, te middernacht, ziet men een gloeiend licht over de kruisbaan te Herlaar voorbij het oude kapelletje varen, en hoort men eene akelige stem huilend klagen:

Wee! den ellendigen snoodaard!

Is het de ziel van Bart?...

Heist-op-den-Berg, 1883.

Poëzie.

I.
Uit een onuitgegeven diwan.

AAN JAN FERGUUT.

I.

Ghazele.

Gelijk het dorstig land
gedrenkt wordt door den regen,
Zoo zenden 's Meesters hart
en geest aan allen zegen.

Gelijk de donder rolt
en doet de slechten beven,
Zoo dondert zijne stem
den basterdvlaming tegen!

Zijn vurige ziel heeft straal
en glans zoo mild gegeven,
Gelijk de zonne straal
en glans sproeit allerwegen.

Gelijk de koele dauw
zoet laaft de klaverblaadjes,
Zoo komt zijn troostend lied
als balsem neergezegen.

Gelijk de rijp aan tak
en struik speet kant en paarlen,
Zoo heeft hij lied aan lied,
een paarlenkrans, geregen.

Gelijk de sneeuw het al
omhult met warmen mantel,
Zoo is er warmte en gloed
in zijn gezang gelegen.

Gelijk de wind, wat stank
en rook is, heen doet waaien,
Zoo wil hij al wat vuil
is van de wereld vegen!

De Waarheid, klaar en rein,
kan hij zoo kloek bezingen;
Voor Domheid, hoog verwaand,
heeft nooit zijn lied gezwegen.

Wie zijne moedertaal veracht,
veracht de Meester:
Doch Armoe, Goedheid schenkt
hij mild zijn zang en zegen.

II.

Hij sprak met zilverglans in de oogen,
Met spreukengoud in den mond,
Met paarlen op 's harten grond:
De Meester heeft nooit gelogen!

‘De onnoozelste ezels
Zoeken kwezels!
De grootste gekken
Zijn de vrekken!
Verwaande Heeren
Zoeken eeren;
Verwaande jannen
Heet men mannen!
Wie domheid prijzen,
Noemt men wijzen!
De vuilste zwijnen
Slurpen wijnen!
Wee hen, die bouwen
Op de vrouwen!
Gelijk de winden
Wonden vrinden!

De grootste Meesters
Waren feesters,
De grootste Denkers
Waren drenkers,
Waren drinkers
Met maat;
Dit geldt, mijn maat,
Voor wie 't verstaat!...

Gnomen.

Weze goed,
Niet goedig!

Het klimmen vergt veel krachten - allen!
Geen zijn er noodig voor het vallen!

Sluwheid slijkt,
Klaarheid blijkt,
Zwakheid zwicht,
Stoutheid sticht!

Drage steeds den kop stijf,
Weze toch geen stijfkop!
Zij van hart en aard zoet,
Weze toch geen zoetaard!
Laat ge soms den bol los,
Weze toch geen losbol!
Hef altijd den moed hoog,
Weze zonder hoogmoed!

Uw hart
Zij niet hard!

De zoetste noten hebben harde doppen -
De kloekste denkers hebben harde koppen!

Handele schuldloos als een kind,
Nimmer kindsch!
Weze steeds der plichten slaaf,
Nimmer slaafsch!
Handele als een reedlijk dier,
Nimmer diersch!
Weze trouwer dan de hond,
Nimmer hondsch!

Ge vraagt des goeden drinkwijs?
Drink wijs!
Des braven eetwijs?
Eet wijs!
Des wijzen denkwijs?
Denk wijs!
Des vromen spreekwijs?
Spreek wijs!

Kleine potten hebben ook kleine ooren:
Wees omzichtig met de kindsheid!
Oude zotten waren wijs te voren;
Wees grootmoedig voor de kindschheid!'

III.

Drij palindroma's.

Tijd dijt!
Zij wijs!
Doe goed!

IV.

Echte drinkers
Kunnen 't glas niet vol zien;
Echte drinkers
Kunnen 't glas niet hol zien!
't Vocht van vreugd en wonne
- Voor hen, stralenzonne! -
Vloeit ten allen stond,
In de kanne - uit de tonne,
In den beker - uit de kanne,
Uit den beker - in den mond!

V.

Ghazele.

Hoe des drinkers credo nu geschreven is?
'Door den drank ons sterkte en kracht gegeven is

Drank vervormt in moed des zwakken lafheid,
En door hem versterkt des sterken streven is

Drank verwekt, wie blij is, tot den zange
En door hem de droefheid weggedreven is

Schuim verbeeldt den geest, die juichend borrelt,
Glans het schoon, waarmee het lied doorweven is!

Doch het harte klopt slechts dan met vreugde,
Wen bij drank een kloeke deerne tevens is!

Drinke, lieve en zinge, jonkheid, grijsheid,
Wijl op aard ellendig kort het leven is!

Doch steeds drinke matig; anders blijkt het,
Dat de geest in 't stomme glas gebleven is’

VI.

Tweestrijd.

Twee machten onvereenigbaar
Kloek strijden tegen elkaar!

De eene zit in den scheppenden kop,
De andere in 's bekers schuimende sop
De eene wil gloed uit den monde sproeien,
De andere wil gloed in den mond doen vloeien!
De eene tot zang ontbindt de tong,
De andere draait ze tot een wrong!
De eene wil lachen, dansen en springen,
De andere wil lach en dans bedwingen!

Twee machten zonder vrees of vaar
Kloek strijden tegen elkaar!
Wie zal er overwinnen?

Daar zwaait de geest,
Onbevreesd,
Zijn sperklende vonken
Uit den mond
In het rond,
Zijn vurige lonken
Uit het oog
Laag en hoog!
Hij maakt het harte jong,
Hij huppelt op de tong,
Hij bloost op lip en wang
En koost in lied en zang!

Zal hij overwinnen?

Ras
Werkt de macht van het glas
Op geest en zinnen:
Verstijft de tong,
Verdooft den zang,
Verdrijft den dans,
Berooft den glans
Aan 't slaperig oog;
En enkel de wang
Blijft rood en hoog!

Gelukkig hij, die maat houdt,
Voor heilzaam mijnen raad houdt:
Voorwaar, de schuimende stralenbronne
Heeft gauw de macht van den kop overwonnen.

VII.

Wie den kop vol heeft,
Vol met kloeken geest,
Steek' hem immer op!
Wie den kop hol heeft
Als een reedloos beest,
Steek' hem nimmer op!

Wie het hart recht draagt,
Recht en rein en goed,
Heffe 't immer hoog!
Wie het hart slecht draagt,
Slecht en sluw 't gemoed,
Heffe 't nimmer hoog!

VIII.

Ghazele.
En tot de Dichters - koene koppen! -
Sprak Hij: ‘Weest nimmer ijdle doppen!

En draagt geen valsche, vreemde pluimen,
Gelijk verwijfde modepoppen!

Wilt armoe en ellende troosten,
In 't harte zoeten balsem droppen!

Vermijdt, wie streelend slim en sluw is,
Of scheurt vaneen zijn valsche stroppen!

Wilt immer waarheid hulde brengen,
En op verraad en laster kloppen!

Veracht, wie basterdvlaming is, en
Wilt zonder meelij hem verschoppen!

En roept tot uw gevallen Vlaandren,
Dat men het loos en laf wil foppen,

Dat dwazen het verleiden willen
Met zoetigheid en suikermoppen!'

IX.

Grafgezang

En als een zanger, broer ten strijde, neerzonk,
Verguisd, vermoord door's Werelds nijd en afgunst,
Kwam Hij, de koene Meester, die nooit laf kunst,
De koene, sterke Meester, die nooit laf luit
Verkocht voor goud; en zijne stem, die teer klonk,
Doch tevens stout, sprak 's broeders lof op 't graf uit:

'Mijn laatsten groet, u, dappre strijder,
U, kunstbelijder,
Mijn laatsten broedergroet!

Wie telt er uwer tranen tal,
Gestort hier in dit tranendal?

Het Recht kon gloed in 't hart u spreken,
Het Slecht den moed van 't hart niet breken!
Aan Waarheid,
Aan Goedheid, Klaarheid,
Betaaldet gij zoo duren tol!
Des vreemdlings zeden, vuil en dol,
Zijn tale deên uw hope feilen,
Daar gij uw veder niet woudt veilen!
Gij zongt zoo menig lied en sage;
Verwaandheid noemde u spottend: 'zage!'
Doch letterdieven maakten sier
Met 't u we en schaamden zich geen zier!

Ge zijt gevallen,
Verschopt
Door allen!
Gefopt
Door valschheid,
Begekt

Door dwaasheid,
Bevlekt
Door vuilheid!
Door niemand aanbevolen,
Door allen laf bestolen!...

Mijn laatsten groet, u, dappre strijder,
U, kunstbelijder,
U, geestbevrijder,
Mijn laatsten broedergroet!'

X.

De moedelooze Strijder.

Laat zat hij in 't kroeghuis:
Nimmer kwam hij vroeg thuis!
Op het hart lag 't hoofd gebogen;
Altijd had hij 't goed voor oogen;
Velen had hij dienst bewezen,
Allen hadden hem verwezen!
En voor velen had hij kloek gestreden,
Allen wilden hem de ziel vertreden!
Gansch de wereld schonk hem ondank;
Van zijn lippen klonk het: 'hondsdank!'

Schudde hij daar niet den sterken haarbos?
Luide sprong zijn tonge zonder vaar los.
En sprak: 'Waard,
Al op aard,
Is niets waard,
Is slecht van aard!
Zeg, waarom blijf ik hier luimend zitten?
Wil voor mij een kanne schuimend zetten,
Dat ik kunne drinken, drinken,
Voor de laatste maal mij kunne drenken!
'k Wou - o dwaas! - met kennis dwaasheid zoogen
't Moet, helaas! mij hier vol dwaasheid zuigen,
Opdat gekheid kunn' mijn tong ontvallen;
Daarna kan de dood mij, jong nog, vellen,
En men mag in 't graf mij lustig leggen,
Waar voor eeuwig ik zal rustig liggen!'

IS. TEIRLINCK.

II.
Antwerpen!

(*Bij de Wereldtentoonstelling*).

Ik zag de Koningin der Schelde,
Lijk zij daar prijkte in glans en pracht;
Wen alles heuren lof kwam melden,
En heure grootheid en heur macht!

Heel de aarde lag daar voor heur' voeten!
Elk bracht haar hulde uit hart en geest!
Ja, ieder volk ging Haar begroeten,
In een hergalmend vreugdefeest!

Al wat de menschheid had veroverd,
Zag men verzameld in heur schoot;
Heur aanblik, diep begeesterd en betooverd,
Wees aan hoe rijk zij is en groot!

De nacht zelf had voor Haar geen duister:
De barnkracht schonk haar zonneklaart,
En hulde haar in zoo een luister,
Dat zij de lichtbaak scheen van de aard!

Een blijde lach glansde uit heur wezen,
Zooals een eeuwge zegestraal,
Van de aarde vrij omhoog gerezen
Verkondend 's menschen zegepraal!

P.P. DENYS.

Komen, *September* 1885,

III.
Levensbeeld.

Niet al wat 't hart gevoelt
Verkeert in zanggeluid,
En al wat 't brein doorwoelt
Vermeldt niet onze luit.

Beneden 't watervlak
Splijt op het rotsgevaart
Het omgeslingerd wrak,
Welk de afgrond tegenstaart.

De ruwe storm is 't lot,
Dat lacht met zucht en traan;
Het lijdend hart is 't vlot,
Verbrijzeld door d' orkaan.

En is de omstuimge zee
Het beeld der wereld niet,
Die 't leven slingert meê
In haar geducht gebied?

Daar, onder 't wolkendak,
Waar 't oog den kolk ontwaart,
Breekt 't hulkje, broos en zwak,
Zich tegen 't rotsgevaart.

De loods, wen 't onweer woelt.
Vergaat er met de schuit:
o Mensch, die lijdt en voelt,
Zoo blaast gij d'adem uit!

GUSTAF JOHAN RENS.

1885.

Eenige Schoonheden onzer Moedertaal.
Beknopte Bespiegelingen voorgedragen door Edward Ipers, *in de letterkundige Vereeniging Jan Frans Willems te Antwerpen.*[1]

Vierde stelling.

Ik aarzel bij het ondernemen dezer voordracht over onze *gestalte-nabootsende* woorden, en ik verklaar het u rechtzinnig, indien ik deze rangschikking van uitdrukkingen niet van den beginne af tot eene vierde stelling hadde opgegeven, volgaarne zoude ik mij bij de drie voorgaande bepalen.

Niet omdat wij hier niet vinden hetgeen wij in de drie andere bespiegelingen vonden, te weten, eene rijke bron van schoonheden, te vergeefs te zoeken in andere talen, maar wel, omdat alles zoo eenvoudig is en zoo gekend op het veld waar ik mij thans plaatsen moet, dat ik deze verhandeling niet kan voltooien zonder u zichtbaar te vervelen. Ik heb maar ééne hoop, en die hoop is voor mij eene zekerheid, dat gij uit liefde tot onze Dietsche Moedertaal mij zult verschoonen, indien ik hier spreken kom over zaken, die niet alleen gij, maar de eerste de beste schoolknaap weet en bewondert.

Ik herhaal het: alles in dit vak is *eenvoudig* en *gekend.* De eenvoudigheid is toch wel de gezellin van alle ware schoonheid. Het is de *bombast* niet die eene taal schoon maakt, maar wel de eenvoudige uitdrukking, de juiste nabootsing van hetgeen wij uitdrukken willen, zoo gelijk het een puikschilder geldt; de kunstenaar niet, die kwistig kleuren bij kleuren op een tafereel werpt om het meer en meer schitterend te maken, maar wel hij die matig en zuinig sommige hoofdkleuren naast zijne donkere tinten weet te plaatsen. Als het feest

(1) Zie de afl. van September, blz. 490 en volgende.

is in de stad, zien wij de vroolijke dorpsdochters, min verfijnd in het vak van schoonheid, onze straten doorwandelen in gewaden, die glanzen gelijk de uithangborden onzer kleurenverkoopers, en daar naast zien wij onze stadsjuffers in eene kleedij meer opgesmukt in vorm maar niet overladen met dien overvloed van glans. En aan wie, als wij het gevoel der echte schoonheid raadplegen, zullen wij den voorrang geven? Wel zeker aan onze stadsche kleederdracht, omdat zij meer keurig is van vorm, alhoewel meer zuinig in kleuren. Die regel moet gelden in het vak van taalschoonheden, waarover ik u thans wil onderhouden; zij zijn schoon, omdat zij eenvoudig zijn, en omdat zij eenvoudig zijn, zijn zij gekend door iedereen.

Er zijn maar twee thans gesprokene talen, die er op roemen mogen den geheelen schat van hunne 'gestalte-nabootsende' woorden bewaard te hebben en ongeschonden te bezitten; het zijn de twee Dietsche talen bij uitstek, het Hoogduitsch en het Nederduitsch Andere spraken hebben wel hier en daar eenen glim van die schoonheden behouden; het is daar echter de regel niet, maar wel eene uitzondering.

Denkt niet dat ik hier wil wederkeeren tot hetgeen ik verleden jaar zegde in mijne voordrachten over den 'Grond en Rijkdom onzer Moedertaal' en dat ik als 'gestalte-nabootsend' wil doen gelden alles wat onze 'woordafleiding' en onze 'woordenkoppeling' ons in dit vak zoo schoon ten dienste stellen; woorden als 'reusachtig' om de grootte, 'dwergachtig' om de kleinte aan te duiden, 'kinderachtig' om de geringheid, 'manhaftig' om de deugdelijkheid van het gemoed te kennen te geven; saamgestelde woorden ale *torenhoog*, *hemelhoog*, *hemelbreed*, *leeuwenmacht*, *paardenkracht*, *tijgerwoede* en zoo veel andere, die ons met dichterlijke overdrijving, iets wat verheven is, voor den geest brengen.

Het is hier echter de plaats, denk ik, om eenen oogslag te werpen op ons schoon voorvoegsel *wan*, dat nog dient om eenige gestalte-nabootsende woorden te vormen, en oorspronkelijk, wie twijfelt er aan, van algemeen gebruik geweest is. Het staat in verband met den Dietschen wortel *want*, thans nog algemeen in het Engelsch gebezigd met de beteekenis van *gebrek.* Zoo een *wan*gedrocht, is een voortbreng-

sel van een *gebrekkige dracht*, wat anders schoon als het vreemde *monster*, dat van het latijnsch *monstrum* afgeleid, toch niets anders beteekenen kan als *wonderlijk verschijnsel.* Zoo ook is een *wan*schepsel een gebrekkig, een slecht gevormd schepsel; een *wan*geluid, een gebrekkig, een oorverscheurend geluid; eene *wan*daad, eene gebrekkige, eene snoode daad; een *wan*smaak, een gebrekkig, een verkeerd gevoel over schoonheid; de *wan*hoop, een gebrek aan hoop; eene *wan*gestalte, eene gebrekkige, misvormde gestalte; het *wan*trouwen een gebrek aan vertrouwen; de *wan*orde, een gebrek aan orde, enz.

Ik denk niet vermetel te oordeelen, dat dit schoone *wan* vroeger van meer algemeen gebruik was in onze rijke taal, die steeds voor alle schoonheden hare deur open zet, en met mij zult gij op zijn Engelsch zulke '*want*' betreuren. Dit alles ter zijde latende, wil ik u slechts aan twee zaken doen herinneren, en vermits deze twee zaken zeer eenvoudig zijn en alom gekend bij de Dietsch sprekende bevolking, zal ook mijne taak eenvoudig en kort zijn.

In de gestalte, dat is in de stoffelijke grootte of kleinte, gelijk in de zedelijke verhevenheid en laagheid, zijn er trappen: men kan iets zijn, men kan het meer of min zijn, men kan het het meest of het minst zijn.

Vreest niet dat ik u spraakkundiger wijze ga spreken over de trappen van vergelijking en u toonen hoe men in het Dietsch stoffelijk *rijk* kan zijn, *rijker* en de *rijkste*, gelijk men *arm* kan zijn en *armer* en de *armste*: zoo ook kunnen wij zedelijk *moedig* zijn, en *moediger* en *moedigst.*

Hier dient men alleenlijk op te merken dat de talen, afgeleid van de Grieksche en Latijnsche bronnen, waar deze gestaltenabootsende vormen volledig te vinden zijn, er weinig of niets van bewaard hebben; de Italianen behielden er het grootste getal, de Spanjaarden en Portugeezen veel minder, de Franschen niets; die schoonheid is voor hen verloren.

Wij Nederduitschers mogen naast de Duitschers roemen, niet alleen *meer* en *meest*, ons *min* en *minst* en ons *zeer* te kunnen gebruiken, gelijk alle andere talen, maar geen enkel woord te bezitten, dat lichamelijke gestalten, stoffelijke of zedelijke hoedanigheden, vatbaar voor meer of min, uit-

drukt, of het kan daartoe eenen bepaalden vorm aannemen, en zulke gestalte voordragen zonder bijvoeging van eenig ander woord. Die bij voegende woorden *meer* en *meest* en *zeer*, bij andere eene noodzaklijkheid, zijn bij ons eene uitneming, soms door de welluidendheid gewettigd. Wij kunnen *plus grand* niet juister uitdrukken dan door *grooter*, maar wij zeggen liever *meer verheven*, om den onaangenamen samenloop van den herhaalden klank *e* in *verhevener* te vermijden; want in zake van klanken is onze Moedertaal fijngevoelig, gelijk het past aan eene echte toonkunstenares.

Wel heeft de Engelsche taal deze Dietsche vormen nog bewaard in een groot getal gestaltenabootsende woorden, die zij aan onze bronnen ontleende (want links en rechts heeft die bedelares, aardige bedelares die op zee en overal haar woord te zeggen heeft, rondgezocht en zoekt zij nog rondom als een staalboek van alle gesprokene talen te vormen) zoo heeft zij ons *great*, *greater*, *greatst*, enz. maar in alles wat zij aan andere bronnen ging ontleenen, is voor haar die schoonheid verloren gegaan. Daarom vindt men in hare spraakkunsten den volgenden regel, die van hare armoede getuigt, mits hij slechts een samenhang is van uitzonderingen: woorden van twee lettergrepen, die eindigen op *y* of *le* of den tongval hebben op de tweede lettergreep, kunnen vergeleken worden door de achtervoegsels *er* en *est.* En verder: alle woorden van twee of meer lettergrepen, en soms ook woorden van ééne lettergreep, worden vergeleken door *more* en *most.* Gelijk wij het bestatigen in de voordrachten over den ‘Grond en Rijkdom onzer Moedertaal’ is deze door haren aard eenlettergrepig, zoodat de Engelsche spraakleeraars hunnen regel wel zoude kunnen schrijven als volgt: alle woorden, Dietsch van afkomst, dus eensilbig, zijn vatbaar voor de vergelijkenisvormen; al de andere, ontleend aan het Fransch, of beter aan het Grieksch en het Latijn, moeten vergeleken worden door *more* en *most.* Zoo bijvoorbeeld kunnen de vergelijkenisvormen aannemen de woorden: *smal*, *smallers*, *smallest*, van onzen wortel smal; *wise*, *wiser*, *wisest*, van onzen wortel wijs; *goed*, *better*, *best*; echt Dietsch. Maar *faithful*, *active*, *indistrious*, *nice*, enz. moeten vergeleken worden bij *more* en *most*, insgelijks *les* of *least*, omdat zij geenen Dietschen oorsprong hebben.

Dit zij genoeg om te bestatigen, dat het Nederduitsch naast het Duitsch, die twee groote spruiten van den Dietschen stam, alleen en met zorg bewaard hebben die rijke bron van schoonheden, die vergelijkende of gestaltenabootsende vormen. Nog eene bemerking echter zal ik mij veroorloven; het is spijt dat onze spraakleeraars in hunne boeken, hier als eene uitzondering aanstippen, hetgeen slechts eene welluidende klankenverwisseling is, even gelijk in de vervoeging van een goed deel onzer werkwoorden; ik vind niets onregelmatigs, maar wel veel klankengeluid in ons *goed*, *beter*, *best*; in ons *kwaad* of *slecht*, *slechter* en *slechtst.*

En nu is het tijd uwe aandacht te vestigen in dit zelfde veld op eene gansche andere schoonheid. Onder onze gestaltenabootsende woorden hebben wij iets zoo puik, zoo lief, zoo bevallig, dat alle de andere talen, uitgenomen de Duitsche, het ons ten rechte benijden. Wij hebben onze '*verkleinwoorden*' en kunnen alles wat ons laag van gestalte of als lieftallig voorkomt, door eigene vormen aanduiden; want wonder toch, de kleine gestalte komt den mensch als sierlijk voor den geest, en iets wat klein van gestalte is noemen wij '*lieftallig*' dat toch niets anders is als *liefstaltig.*

Onder dit opzicht is onze Moedertaal, even als de Duitsche, rijk, ja zoo rijk, dat zij geene palen aan dien rijkdom kent en geen woord bezit dat iets voorstelt, vatbaar voor vergrooting of verkleining van gestalte, of zij kan die verkleining door eenen schoonen, eigenaardigen vorm uitdrukken. Die vorm is een zachtklinkend toevoegsel, aan het stamwoord gehecht, en de oorspong daarvan moet te vinden zijn in een aloud gebruik, bij onze Dietsche voorvaderen in zwang. In de vorige tijden als men eene goede, eene schoone, eene sierlijke hoedanigheid bij eenen persoon of een voorwerp voegen wilde, liet men die hoedanigheid onmiddellijk op den naam van dien persoon ol dit voorwerp volgen Zongen onze barden niet van de *ridders koen en rap*, onze minnezangers van de maged *zoet en rein*? Dit gebruik is nog niet teenemaal uit onze volksspraak verdwenen, en wij hooren nog onophoudelijk *vader lief*, *vrouwtje zoet*, *kindje wijs*, enz.

Nemen wij aldus het gestaltevoorstellend woord *klein* of *kleen*, en veronderstellen wij het gevoegd achter onze

naamwoorden'; zoo bekomen wij bijvoorbeeld *vrouwklein manklein*, *kindklein*, enz. of ook *vrouwkleen mankleen*, *kindkleen* enz. Ontleden wij nu dien klank *klein* of *kleen*, en wij vinden er in *kein*, *keen*, bij verkorting *ken* en *lein*, *leen*, *len.* Dus van een oorspronkelijken vorm *vrouwklein* kwam men tot *vrouwkein*, *vrouwkeen*, *vrouwken* of tot *vrouwlein*, *vrouwleen*, vrouw(tj)en, in welke laatste de letters *tj* maar dienen om den klank te verzachten.

Zoo hebben wij in onze Dietsche taal bewaard vier verkleiningsvormen, allen, mijns dunkens, afgeleid van ons woord *klein*, te weten: vooreerst *kein* en *lein*, algemeen gebruikt in het Duitsch, veel min in ons Nederduitsch; toch klinkt het zoo schoon in *maagdelein*, *vogelein*, *kindekein*, *mannekein*, (waarvan de Franschen op belachlijke wijze mannequin maakten) dat het zonde zou zijn die vormen, ofschoon in gesprokene taal ongebruikt, te verbannen uit onze letterkunde. Het zijn immers perels aan de kroon onzer Moederspraak; wij, hare vrienden en voorstanders, mogen die niet met de voeten trappen. De twee andere vormen *ken* en *jen*, die welluidenheidshalve *eken* en *tje* of *tjen* worden, plaatsen wij naar willekeur achter hetzelfde stamwoord, naarmate de klank van 't eene, meer dan die van 't andere, aan het oor bevalt. Zoo kunnen wij zeggen *kindeken* of *kindje*, *vrouwken* of *vrouwtje*, *manneken* of *mannetje*, en aardig toch, zoo doen wij de hoogste, de grootste dingen nederdalen tot eenen verkleinden, verlaagden en daardoor meer lieftalligen vorm; zeggen wij niet *reusken*, *bergsken*, *leeuwken*, *olifantje*, *hemeltje*, *koninksken*, enz.

Het meest bewonderingswaardig van al in dit vak is, dat er geene uitdrukking in onze taal bestaat of zij is vatbaar zulken verkleiningsvorm aan te nemen, als het voorwerp dat zij voorstelt voor verkleining vatbaar is; en zoo kunnen wij onze kleinste voorwerpen verkleinen, zoo hebben wij een *kindje*, ja een *wichtje*, zoo hebben wij *een pierken*, *een glimken*, *een wormken*, *een zuchtje*, *een geruchtje*, enz.

Oh, neen, zoo is het niet met de afgeleide talen! Sommige, gelijk de Italianen, hebben nog iets bewaard van die schoonheden, hun door het Latijnen het Grieksch aangeboden, maar andere, gelijk de Franschen, hebben alles verloren; bij hen vindt men nog een *roitelet*, een *bouvillon*, een *ltonceau*

en sommige andere, maar wat zijn zulke schaarsche uitzonderingen vergeleken bij onzen algemeenen regel? De Engelschen, wonder genoeg, hebben die goudmijn laten verloren liggen, zelfs in hunne Dietsche woorden, en zij zijn gedwongen immer met hun vervelend *little* af te komen, gelijk de Fransche met hun *petit* en *peu.* Wat verschil toch tusschen hun *little boy*, *petit garçon* en ons lief jongsken of jongentje? En zoo is het met al hunne verminderde uitdrukkingen; zij hebben geen enkel gestaltenabootsende woord.

Ik denk in mijne voordrachten, alhoewel onkundig en onvolledig, eenige van de uitnemende schoonheden, waaraan onze Moedertaal zoo rijk is, opgehelderd te hebben. Het gebruik van al die kostelijke perels, te weten, het bescheiden, het vernuftig gebruik, maakt de kracht en de schoonheid onzer letterkunde uit, gelijk het overdreven, het kwistig gebruik, slechte letterkunde voortbrengt.

Daarover echter, indien tijd en gelegenheid mij zulks toelaten, wil ik later nog wel eens handelen. Om te sluiten zal ik nog eenige uittreksels lezen uit het werkje ‘Aan de Belgen’ van den verdienstelijken strijder Jan Frans Willems, vader der Vlaamsche Beweging, aan wie onze Vereeniging harer naam ontleend heeft; luistert hoe hij zich over onze schoone Moedertaal uitdrukt:

> Gelijk men eenen stroom, neerstortend van de rotsen.
> In 't lage, steenig woud, hoort bulderen en klotsen,
> Zoo blinkt ze in oorlogstijd den vijand te gemoet.
> Maar even als die stroom, meer landwaarts in gespoed,
> Zacht, lieflijk murmelt in de schaêuw van jonge loovren:
> Zoo kan die taal ook met de zoetste klanken toovren.
> Waar is het schepsel, dat in 't woud of 't luchtruim leeft,
> Wiens spraak, wiens zang zij niet, als d'echo, wedergeeft?
> Zich altijd stemmend met den toon, de snaar van 't harte
> Verwezentlijkt zij Toorn, Haat, Liefde, Wellust, Smarte;
> Schept woorden, beelden, met eene onbepaalde macht;
> Is rein en zedig als het heilig voorgeslacht;
> Gaat, met een vasten tred; mag vreemde hulp verachten;
> Geeft klem aan wat gij zegt en vuur aan haar gedachten;
> Is ernstig, liefderijk, der vrijheid aanverwant,
> En, ja, in alles als het volk van Nederland.
> .....
> .....

Het voegt U, Belgen, niet voor andere te wijken.
Uw taal draagt van uw' aard de onloochenbaarste blijken;
Zij is uw' eigendom, een ongeleende schat,
Die onuitputlijk heeft al wat den geest bevat.
Uwe Ouders hebben die voor eeuwen reeds gesproken,
Haar rechten voorgestaan of haren smaad gewroken.
Toen Rome 's wolventeelt, op Cesars wenk geleid,
Dit land bedreigen kwam met tol en dienstbaarheid,
Klonk hier hun aanvalkreet, in Nederlandsche tonen,
Den Dwingeland in 't oor; en toen die vrijheidszonen
Hem 't vuur toeslingerden hetgeen zijn tent verslond,
Galmde in diezelfde taal hun zegelied in 't rond.
.....
.....
.....
Maar dat een Franschman die onz' namen niet kan spellen,
Ons onze taal betwist, zich strafloos aan durft stellen
Als ware *hij* de man die onze plichten kent,
En dus de gastvrijheid in 't liefdrijk aanzicht schendt:
Die smaad is duldeloos, *Die* mag geen Belg verdragen.
Wij zijn in staat alleen onz' plichten te bejagen;
Wij kunnen door onszelve al wat ons dient, bevroên,
Wij hebben *zijnen* raad, *zijn* rapheid niet vandoen.
.....
.....

Het zij mij genoeg, voor het oogenblik u te verkaren dat, indien ik iets heb mogen bijdragen tot opluistering der eigenaardigste, der rijkste, der welluidendste taal van gansch de wereld, onze lieve Dietsche, onze misachte, niet genoeg gekende Moedertaal, ik al mijne moeite, uit liefde tot haar, als rijkelijk vergeld zal beschouwen.

Boekbeoordeeling

I.
Twee Huwelijken, roman door J.F. Van Cuyck. - Antwerpen, L. Dela Montagne.

De lezing van dit boek heeft ons niet zooveel genoegen verschaft als wij eerst verwacht hadden. Eene schier alledaagsche vrijagie, tusschen twee deugdzame jonge lieden, welke met een huwelijk wordt besloten, maakt er den hoofdinhoud van uit. Een tweede, min beduidend huwelijk, aangegaan tusschen eenen ouden alleenlooper, kerkzanger van beroep, en de onwaardige weduwvrouw van zeker' goedaardig maar karakterloos man, wordt eenigszins als tegenhanger opgegeven.

Het eerste koppel, dat in eer en deugd heeft gevrijd, en uit reine liefde is getrouwd, ziet eene gelukkige toekomst te gemoet. De kerkzanger blijft, na zijne echtverbindenis, wat hij vroeger was: een huichelaar en wellusteling. Dit was te voorzien, en het strekt het verstand zijner vrouw niet tot eer dit niet vermoed te hebben.

Tusschen deze twee vrijagies in treft men de beelden aan van heer en vrouw van Heuvel, deftige echtelieden, die hunne vreugde in den huiselijken kring zoeken en ook vinden; dat van hunnen eersten bediende, Emile Sadeler, bijna een type van een bedorven mensch, die echter aldra van het tooneel verdwijnt om in de gevangenis een deel zijner wandaden te gaan boeten; en verder verschillige figuren van minderen rang.

Het werk is over 't algemeen in eene zuivere taal geschreven; het levert merkelijke schoone tafereelen op, welke echter niet allen, naar ons inzien, bijdragen tot volmaking van het geheel, daar sommige ervan wat gerekt zijn, en andere misschien ten onpas werden daargesteld.

Mijnheer Van Cuyck hanteert vaardig de pen; om goed in het romantisch vak te lukken, heeft hij maar met zorg zijne stof te kiezen en de onderdeelen ervan in een gemakkelijk

te bevatten verband te zetten. Een streng en aandachtig overzicht van zijn werk, vooraleer het aan de drukpers toe te vertrouwen, zal hem ook hier en daar eene kleine feil tegen taal of stijl, gelijk er enkele *Twee Huwelijken* ontsieren, doen ontdekken en verbeteren.

Wat nu gezegd van zijne herhaalde speldenprikken tegen den godsdienst in het algemeen en het katholiek geloof in het bijzonder? Wij nemen moeilijk aan dat de schrijver hier overal de inspraken van zijn hart en van de gezonde rede volgde. Hij zoo min als welkdanig rechtschapen mensch kan ernstig beweren, dat de godsdienst den mensch slechter maakt. Waarom het er dan op aanleggen den eenvoudigen lezer te willen doen gelooven, dat eene religie slecht is, omdat zekere personen, die deze belijden of schijnen te belijden, valsch en bedorven zijn? Een huichelaar is een verachtelijk mensch, tot welk geloof hij ook behoore, en zou niet ophouden het te zijn, al hadde hij van kindsbeen af in het geheel geen geloof beleden.

Laten wij, schrijvers, de ondeugd geeselen waar wij ze aantreffen; doch laat ons ook wel onthouden, dat niet de godsdienst, maar 's menschen slechte neigingen dezen dikwijls verachtelijk maken, en dat, als dit gebeurt, het geschiedt, niet door het volgen, maar door het overtreden der plichten, welke de godsdienst hem oplegt.

O.
V.d.V.

II.
De Familie Krekelput: Eene zedenschets uit onzen tijd, door Jul. Wijtijnck. Gent, J. Van den Poorten.

‘Wij zouden ons bij deze eerste poging tot het uitgeven van een romantisch werk ruimschoots beloond achten, mocht het wedervaren der personen, welke er in voorkomen, aan ouders en kinderen tot een nuttig en heilzaam voorbeeld strekken’. Zoo zegt de schrijver aan het einde van zijn verhaal. Zeker, ware dit het eenige doel geweest dat de schrijver beoogde, dan zou hij dit bereikt mogen achten, want het verhaal doet heel duidelijk uitschijnen, hoe ongelukkig het

met buitenlieden afloopen kan, die zich te goed en te groot denken om in hun geboortedorp te blijven en daarom de stad gaan bewonen. Nochtans dient er onzes inziens meer gevergd te worden van een letterkundig werk: de vorm, de wijze waarop het verhaal ontwikkeld, de handelende personen voorgesteld worden, en, vermits er hier een zedelijk doel beoogd wordt, hoe de strekking, de zedeles voortvloeit uit de verhaalde feiten. Voldoet het boek dat we bespreken aan die eischen?

Nieuw kunnen het onderwerp en de verwikkelingen tusschen de voorgestelde personen zeker niet genoemd worden. Toch ware dat te vergoeden geweest door het oorspronkelijke in het bijeenbrengen, vooral in het voorstellen van die verwikkelingen en het karakterizeeren der opgevoerde personen. Jammer genoeg blijkt dit oorspronkelijke te ontbreken over het algemeen. Op enkele plaatsen gelukt het den schrijver eigenaardige kleur en toon aan het voorgestelde te geven, bijv. daar waar Bina met haar hondje voor 't eerst de bewoners van den ‘Heikant’ een bezoek brengt. De beschrijving van wat daar gebeurt is levendig voorgesteld, en getuigt dat het den schrijver niet aan opmerkingsgeest ontbreekt. Spijtig dat niet al het overige op de hoogte dier enkele bladzijden staat.

Ook de teekening van een paar figuren komt ons goed geslaagd voor. Eene figuur bijzonder is goed geteekend en eigenaardig in toon gesteld, Bina namelijk, wier karakter het gansche boek door tamelijk goed volgehouden wordt. Meer grondige studie, meer doorwerken van het onderwerp, meer zoeken naar den in 't oog vallenden karaktertrek der optevoeren strijdende en lijdende menschen, ziedaar ons dunkens wat den schrijver aan te raden is. Dat zou hem de stellig erg opvallende onwaarschijnlijkheden doen vermijden, die nu in zijn werk voorkomen. Onder andere stippen wij aan: Mevrouw Baekelmans, de spiriste, die eerst hare geestesoproepingen schijnt uit te oefenen om hare vrienden om den tuin te leiden, hecht later geloof aan hare kunst. Lieden als de d'Estinvilles, ze mogen nog zoo verwaand, nog zoo blufferig zijn, moesten toch genoeg besef der betamelijkheid gehad hebben, om het meisje, dat ze als bruid voor hun neef bestemmen, met hare ouders niet in een *Café Chantant* te

brengen, waar ze gevaar loopen dien neef aan te treffen in het hoogst bedenkelijke gezelschap van eene Mejuffer Zulma, en waar ‘vrouwen niet meer gekleed dan noodig is om de regels der eerbaarheid na te komen’ op eene estrade te pronk zitten. En dan de naamsverandering van Krekelput in ‘de Grillonnet!’ Zeker kan de verwaandheid iemand wondere dingen doen uitvoeren, zoo iets nochtans is uiterst onwaarschijnlijk. Ook de handeling der geliefden, Willem en Flora, is er onverklaarbaar. Willem is een echte sukkelaar: eerst bij de huwelijksafkondiging zijner Flora met Lionel gelukt het hem iets van haar te weten te komen: ook Flora moet toch wel van de dienstmeid, die blijkt hare vertrouwde te zijn, iets vernomen hebben omtrent de gevoelens, die Willem voor haar koesterde.

Het boek is in duidelijken, eenvoudigen stijl geschreven, al te eenvoudig misschien. Hier ook zagen we graag iets persoonlijks, iets eigenaardigs; hier en daar een scherp teekenend woord, een levendige oorspronkelijke wending in den volzin.

Heeft die eersteling van den schrijver ons niet bevallen, toch zien we met verlangen een tweede werk van hem te gemoet. Zoo hij al wat hij ons te schetsen heeft naar de natuur *zien* wil, zooals hij het deed in de hooger bedoelde brokken, dan kunnen we goeds van hem verwachten. Stellig gelooven we dat schrijver gelukken zou, met ons kleinere, maar pittig gekleurde tafereeltjes voortebrengen. We drukken dan ook hier onze hoop uit, eerlang van hem iets nieuws te lezen.

Antwerpen, *Oktober* 1885.

L.V.A.

De studenten-landdag. (Zie blz. 485.)

De Heer REINHARD dringt er op aan dat de wetten, door de Kamers ten voordeele van het Vlaamsch gestemd, overal stipt zouden nageleefd worden. Hij brengt hulde aan de Vlaamschgezinde Vertegenwoordigers van Antwerpen, en rekent op hunnen kloeken steun om het doel te bereiken, dat beoogd wordt, en dat hij in drij voorstellen ontwikkelt. Deze zijn:

Eerste voorstel. - Eischen als minimum dat de geestelijke overheid in al de katholieke gestichten van middelbaar onderwijs in het Vlaamsche land, het onderricht regele volgens de bepalingen der wet van 15 Juni 1883, op het gebruik van het Vlaamsch in de atheneums en middelbare scholen van den Staat.

Tweede voorstel. - De Vlamingen van alle gezindheden te Antwerpen vereenigd, drukken plechtig den wensch uit:

1° Dat de wet van 1 Juni 1883 op het gebruik van het Vlaamsch in de athenea en middelbare scholen van den Staat, in de Vlaamsche gewesten, stipt in al hare bepalingen nagevolgd worde;

2° Dat de Vlaamsche normale afdeeling, gevoegd bij de hoogeschool van Gent, op ernstige grondslagen heringericht worde, en dat er eene afdeeling aan toegevoegd worde voor het opleiden van leeraars voor de wetenschappen;

3° Dat de *normale middelbare school* voor regentessen te Brussel heringericht worde met het oog op het opleiden van Vlaamsche regentessen, en dat op die school al de bepalingen toegepast worden, welke thans het gelijkaardig gesticht voor regenten te Brugge beheeren;

4° Dat de gestichten der Vlaamsche en der Waalsche gewesten *volkomen gelijk gesteld worden*, *wat het getal aan te leeren talen* betreft, alsmede de *belooningen* op het einde van het jaar;

5° Dat, op het einde van het schooljaar, twee afzonderlijke prijskampen ingericht worden, een voor de athenea en

middelbare scholen der Waalsche en een ander voor die der Vlaamsche gewesten, en dat het aan de leerlingen dezer laatsten toegelaten zij het Vlaamsch te gebruiken voor het beantwoorden der vragen, aangaande vakken welke zij in die taal aanleerden;

6° Dat afzonderlijke opzieners gelast worden met het toezicht op het middelbaar onderwijs in de Vlaamsche gewesten;

7° Dat niemand tot welk ambt ook in het middelbaar onderwijs in de Vlaamsche gewesten toegelaten worde, zonder bewijs gegeven te hebben eener behoorlijke kennis van het Vlaamsch.

Derde voorstel. - De Vlamingen van alle gezindheden, te Antwerpen vereenigd, drukken dringend den wensch uit dat, om voortaan de stipte en volledige toepassing der taalwetten te verzekeren, er *bij wetsbepaling aan de regeering verbod gedaan worde*:

1° Welken ambtenaar of bediende ook, van welken rang hoegenaamd in het onderwijs, het bestuur of het gerechtswezen in de Vlaamsche gewesten, aan te stellen, zonder dat hij bewijs gegeven hebbe eener behoorlijke kennis van het Vlaamsch;

2° Iemand tot welk ambt ook in de middenbesturen van den Staat te Brussel toe te laten, zonder bewijs geleverd te hebben eener behoorlijke kennis der beide talen.

M. COREMANS, (*langdurige toejuichingen*), bedankt den voorgaanden spreker voor zijne bijtreding en behandelt eenige der gedane voorstellen. Enkele dezer, zegt hij, worden reeds op 't getouw gezet; zoo zal in den aanstaanden zittijd in de Kamer onder andere beslist worden, dat men niet meer tot den graad van luitenant kan komen, zoo men de twee talen niet voldoende machtig is. *(Bravo's*).

Indien er tot hiertoe aan de onderwijswet nog niet veel gedaan werd, is dit omdat er tijd is tot 1886 om de zaken te veranderen en dan zullen wij zien wat er dient gedaan te worden.

M. DE BEUCKER, denkt dat de vergadering den *Nederduitschen Bond* vertrouwen genoeg toedraagt om de ingekomene voorstellen te onderzoeken en op den volgenden Landdag, die spoedig zal gehouden worden, de genomen

beslissing meê te deelen; immers 't is wel begrepen dat de vergadering alles voor en door het Vlaamsch wil? (*Van alle kanten ja! ja!)*

M. de voorzitter bestatigt verder dat de Landdag, ondanks de vrees van eenige ongeluksprofeten, buitengewoon gelukt is, en dat er zelfs een groot aantal van die profeten bekeerd zijn.

Ik breng hulde, roept hij uit, aan de sprekers, die wij vandaag hebben leeren kennen; hulde aan de eendracht van liberaal en katholiek in deze vergadering; hulde aan M. Reynaert voor de groote waarheden, die hij hier verkondigd heeft! Men ziet wel, met zoo de handen ineen te slaan, is er eene *Vlaamsche partij* mogelijk. Wij hebben vandaag eenen veldslag gewonnen, die van laag tot hoog zal weêrgalmen.

Werken wij ook tot het verspreiden der Vlaamsche dagbladpers. Er wordt in België bestatigd dat de Fransche bladen 548,000 lezers meer tellen dan de onze. Dat ook moet veranderen. Wij moeten Vlaamsche boeken lezen en verspreiden.

Welaan, op de bres, zonder aanzien van personen, rangen of kleuren. Maakt de verdrukkers openbaar bekend en wij zullen, weest er zeker van, met hen afrekenen; wij meeten dat doen.

Nogmaals dank en tot weerziens.

Kroniek.

Letter- en tooneelkunde. - Prijskampen.

- *Koninklijke Akademie van België. Prijsvragen*:

1. Hoedanig was de houding van de vorsten der Nederlanden opzichtens het land van Luik in de XVIe eeuw?

2. Hoedanig was in Vlaanderen, vóór de verheffing van Gwijde van Dampierre, de staatkundige invloed der groote steden en op welke wijze werd hij uitgeoefend?

3. Geschiedkundige verhandeling over de Fransche letterkunde in België van 1800 tot 1830. (Te raadplegen de boekerij, door baron de Stassart aan de Akademie vermaakt).

4. Verhandeling over Jan Van Boendale, in den aard van het boek van dr. J. Te Winkel, getiteld: *Maerlandts werken beschouwd als spiegel der XVII*e *eeuw*, (Leiden, 1877.)

5. Welken invloed oefent de verbruiksbelasting uit op den verkoopprijs der belaste dingen? In andere woorden, tot hoeverre wordt de verbruiker door deze belasting gedrukt? (Met behulp van de staathuishoudkundige oorkonden de uitkomsten nagaan en waardeeren van de waarnemingen, welke desaangaande in den laatsten tijd hebben plaats gevonden in de verschillende landen en meer bijzonder in België.)

Voor de vragen 2 en 3 zijn belooningen van 800 fr. uitgeloofd: voor iedere andere vraag, 600 fr. De handschriften, gesteld in de Vlaamsche, Fransche of Latijnsche taal, naamloos, doch vergezeld van een naambriefje, vóór 1 Februari 1886, vrachtvrij in te zenden aan den heer secretaris J. Liagre, in het paleis der akademieën.

Prijsvraag voor 1888. Een overzicht leveren van de burgerlijke en staatkundige instellingen van België gedurende den tijd, die verloopen is tusschen de kroning van Pepijn den Korte en de bekrachtiging van de erfelijkheid der leengoederen door Hugo Capet, in Frankrijk en door Koenraad de Saliër, in Duitschland.

- Voor den tooneelprijskamp, uitgeschreven door den *Bond der Werkmansgenootschappen*, te Brussel, werden de volgende stukken ingezonden:

1. Twee Vrienden, tooneelspel: 2. De Fourier; 3. Menschenliefde; 4. De Landverhuizers; 5. De Zoon van den Metserdienaar; 6. Men vraagt eene goede naaister; 7. De geleerdheid is een groote schat; 8. Eene harde les; 9. Een edel hart; 10. De Gierigaard; 11. Opoffering en ijver beloofd; 12. Alles door het werk; 13, Tijd is geld; 14. Oost, West, thuis best; 15. Vrienden.

- Het algemeen bestuur van het *Willems-Fonds* heeft eenen prijskamp voor een *Handboek van den Vlaamschen Burger* uitgeschreven. De werken, in de Nederlandsche taal opgesteld, moeten vrachtvrij ingezonden worden vóór den 1en November 1886 aan den secretaris van het algemeen bestuur van het *Willem-Fonds*, te Gent.

Aan het beste werk, indien het door de jury bekronens-

waardig wordt geacht, zal een prijs van 500 frank toegekend worden. Het kopijrecht van het bekroonde werk zal aan het *Willems-Fonds* toebehooren, het zal door de zorgen van het algemeen bestuur uitgegeven worden. De schrijver zal 25 exemplaren van zijn werk ontvangen.

Toonkunde.

- In den prijskamp voor muzikale toonzetkunst is de eerste prijs toegewezen aan den heer Dubois, van Brussel, met 5 stemmen tegen 2; de heer P. Heckers, heeft den tweeden prijs behaald met algemeene stemmen. Eene vereerende melding is toegekend aan den heer Lapont, van Oostende.

- Peter Benoit heeft den 15 October laatstleden in het St-Andriesklooster bij Brugge, een muziekfeest bijgewoond, dat geheel uit zijne werken was samengesteld. Dit feest werd daar ingericht door den heer de Peneranda en mej. de Laaye, die hierin geholpen werden door de zuster van Benoit, welke als non dit klooster bewoont.

- *De Oorlog van Peler Benoit.* - De talrijke muziek-plechtigheden, welke door de zorgen van Peter Benoit in de Tentoonstelling van Antwerpen van Mei tot November hebben plaats gehad, en die de algemeene goedkeuring hebben weggedragen, werden op Zondag, 1^{n} November laatstleden waardig besloten door de uitvoering van *De Oorlog*, onder de leiding van den meester en dank aan de loffelijke pogingen van de 'Muziekmaatschappij' van Antwerpen.

De groote feestzaal was proppensvol. Alle standen waren daar vertegenwoordigd. Iedereen was verlangend om dit grootsche gewrocht te hooren, dat sedert vele jaren (1873) niet meer in de Scheldestad was uitgevoerd geworden.

De Vlaamsche Kunstbode heeft destijds (zie 3^{e} jaarg. blz. 456) van de hand van den gekenden muziekkundige Alfons Goovaerts, eene beredeneerde studie over dit 'reuzengewrocht' medegedeeld. Die schrijver zegt daarvan als slot van zijne bespreking: 'De OORLOG is een meesterstuk, dat *Lucifer* en *de Schelde* verre overtreft. Het werk is eene krachtige bevestiging van het talent des genialen Vlaamschen toondichters.'

Wij moeten onze lezers naar de bovengenoemde ontleding verwijzen.

Toch mogen wij deze uitvoering niet ongemerkt laten voorbij gaan. Vooral moeten wij hulde brengen aan de ‘Muziekmaatschappij’ die zich allerhande moeite en opofferingen getroost, om ons de grootsche werken der beroemdste toonkunstenaars te laten genieten. De vier muziekfeesten, welke zij dit jaar in de Tentoonstelling heeft gegeven, zijn echte kunstplechtigheden geweest, waarvoor eenieder haar dank zeggen moet.

Beeldende kunsten.

- De volgende stukken zijn in de algemeene kunsttentoonstelling van Antwerpen aangekocht voor het Museum van hedendaagsche meesters dezer stad.

Gezicht op Kaïro, van Emiel Wouters.
Wandeling op het strand, van Jan Verhas.
Paus Daniel IV voor Luters portret, van A. De Vriendt.
De Vischmijn te Antwerpen, van E. Farazyn.
In de Heide, van J. Beernaert.
Het Hert (marmergroep) van De Rudder.

- Er wordt veel goeds gezegd van de portretten van Jan van Beers, hem aangeboden op zijn feestviering van 27 September ll. De naam van Frans Joris beeldhouwer, die 's dichters borstbeeld boetseerde en van Piet Verhaert, die de beeltenis van den dichter etste, waren dan ook eene waarborg dat het geleverde werk puik zou mogen genoemd worden.

- Sinds lang hoorden we niets meer van het Komiteit, ingericht om een oog in het zeil te houden aangaande de herstelling van het Steen. Waarom geeft dit komiteit geen teeken van leven? Gaat men dit eigenaardige gedenkteeken van vroeger eeuwen zoo maar laten verbrokkelen, tot er gezegd zal worden: daar het gebouw nu toch te slecht geworden is om nog te herstellen, ware het best, het af te breken. We hopen dat het ingerichte komiteit weldra teeken van leven zal geven, door stad en goevernement eens op de vingeren te tikken en te doen opmerken, dat er betamelijkheidshalve niet langer mag getalmd worden met de herstelling van dit gebouw.

- Een dertigtal ontwerpen voor het grafmonument Conscience zijn ingezonden geworden en tentoongesteld in een der zalen van het Museum van moderne Meesters te Antwerpen. De jurij was samengesteld uit de HH. Van der

Ouderaa, Max Rooses, H. Schaefels, Dekkers, Lambert Van Rijswijck, Van Beers, Baeckelmans, Jacq. De Braekeleer en Blomme.

De Tentoonstelling der modellen, in teekening en in pleister, werd druk bezocht en verwekte de algemeene belangstelling. De prijskamp was hoogst merkwaardig.

Het is het ontwerp van Joris, dat bekroond werd met 5 stemmen tegen 4, gegeven aan het werk van Van Beurden.

- Eindelijk is de herinrichting der koninklijke Akademie van Antwerpen eene afgedane zaak... op papier althans. Want voor wat de praktische uitvoering betreft zal er nog heel wat te doen zijn, vooraleer tot een goed einde te komen. Toch werd reeds de eerste stap op het terrein van degelijke uitvoering gedaan door de benoeming van den bestuurder onzer kunstuniversiteit. Met vreugde werd zeker door meest allen, die belangstellen in onze Vlaamsche kunst, de aanstelling vernomen van Karel Verlat, onze talentvolle kunstenaar. De keus kon niet beter. Ook onder Vlaamsch oogpunt kunnen we die benoeming toejuichen. De overige benoemingen schijnen meer werk te leveren. Er zijn wondere geruchten daaromtrent in omloop; men zou namelijk van zin zijn onze Akademie met Waalsche en franschgezinde leeraren te vullen, iets wat hoegenaamd niet strooken zou met het doel, dat door de herinrichting beoogd wordt: de bloei onzer *Vlaamsche* kunst. Laat ons hopen, dat dit alles slechts valsche geruchten zijn, en dat de overige benoemingen zoozeer aan onze wenschen beantwoorden zullen als die van Karel Verlat.

Dat er hier overigens naijver van Brussel tegen Antwerpen in het spel is, bewijst een onlangs verschenen artikel van zekeren heer A. Wauters in het Brusselsch bladje *La Gazette.* Deze heer beweert kortweg dat Antwerpen onmogelijk is als middenpunt der kunst. Brussel alleen is daartoe geschikt. Volgaarne stemmen we met deze meening in zoo er spraak is van halfslachtige kunstenaars, *genre Bruxelles coeur et cerveau*, voort te brengen, zooals Brussel er, op enkele loffelijke uitzonderingen na, al te veel levert. Maar niet dan, zoo de eisch gesteld wordt, aan onze school dit uitstekende eigenaardige te behouden, dat er tot ten huidigen dag in voortleeft.

Zeker is er noch in stads- noch in staatsbestuur weinig

betrouwen te stellen, onder oogpunt van het Vlaamsch in onze Kunstuniversiteit, getuige het besliste aangaande het gebruik der talen. Maar wat hoop geeft is, dat die Vlaamsch-gezinden, die in stad- en staatsraad iets te zeggen hebben, al hunnen invloed zullen gebruiken om het *franschkiljonsche* kwaad te keer te gaan.

- Naar er verhaald wordt zou er een nieuw tafereel van P.P. Rubens, een Christus, ontdekt zijn. Een kunstschilder zou het gevonden hebben bij een kleermaker te Aalst, die het stuk gekocht had voor *één* frank in het sterfhuis van een geneesheer. Als 't waar is.

Ook in Amerika zou een onbekend stuk van Rubens ontdekt zijn, voorstellende: ‘Herodes' feest’. Het doek zou binnen kort te Dresden tentoongesteld worden.

- De internationale kunstvereenigiging te Amsterdam is in werking getreden. In eene zitting, in het begin der vorige maand gehouden, werden de volgende heeren tot commissarissen benoemd. Prof. J.A. Alberdink-Thym, P.J.H. Cuypers, Prosper Delin, A.N.J. Van Hus, prof. Rud. Stang, B.H. Stricker en A.C. Wertheim. Het bestuur is opgedragen aan de heeren L.B. Wertheim en L. Rittner Bos. Alle tentoongestelde voorwerpen zullen zonder kosten aangenomen worden. Het Bestuur behoudt zich het recht voor die stukken te weigeren, die het ongeschikt mocht achten. De inrichters zijn van zin van tijd tot tijd tentoonstellingen in het buitenland te houden.

- De Amsterdamsche beeldhouwer Teixeira de Mattas vervaardigt eene groote buste der betreurde N.-N. Tooneelspeelster Mevr. Kleine. Het is bestemd om in den stadsschouwburg geplaatst te worden.

- De prijs van Rome is in Noord-Nederland den heere Ponder toegewezen, voor zijn beeld ‘De Waternimf.’

- De volgende benoemingen in de Leopoldsorde werden verledene week in het Staatsblad afgekondigd.

Tot kommandeur werden benoemd:

MM. Lamorinière, kunstschilder te Antwerpen, G. Guffens kunstschilder te Brussel.

Tot Officiers:

MM. J. Goosemans, kunstschilder, te Brussel, A. De Vriendt en J. De Vriendt, kunstschilders te Brussel, E. Hamman, kunstschilder te Parijs, David Col, kunstschilder te Antwer-

pen, G.J. Van Luppen, kunstschilder te Antwerpen, G. Biot, graveur te Brussel, A. Cattier, beeldhouwer te Elsene, L. Carpentier, bouwmeester Beloeil.

Tot Ridders:

MM. A. Mellery, kunstschilder te Brussel, F. Meerts, id. T. Lybaert, kunstschilder te Gent, L. Hendricx, kunstschilder te Antwerpen, J. Cuypers, beeldhouwer, te Leuven, J. Dillens, beeldhouwer te St.-Gilles, A. Schoy, bouwmeester te Brussel, C. Wiener, graveur te Brussel.

Dus op 20 benoemingen **12** voor Brussel, 5 voor Antwerpen, 3 voor de overige plaatsen des lands!

Men ziet dus dat Brussel alle recht heeft Antwerpen te benijden en het uit te schreeuwen, dat onze stad al te veel bevoordeeld wordt.

Vlaamsche belangen.

- Eene belangrijke vergadering had onlangs plaats in het lokaal der maatschappij ‘ter Bevordering van Nijverheid en Wetenschappen.’ te Gent.

Op uitnoodigingen, door deze maatschappij rondgestuurd, vereenigden zich aldaar afgevaardigden van de volgende maatschappijen:

1e Willemsfonds, (algemeen bestuur); 2e Id. (afdeeling Gent); 3e Vlaamsche liberale Vereeniging; 4e Liberale kring der Brugschepoort; 5e Id. Akkergem; 6e Studentenkring; 't Zal wel gaan; 7e Van Crombrugghe's Genootschap: 8e Zetternamskring, en 9e Nijverheid en Wetenschappen. Nog een paar bijtredingen worden verwacht.

Er werd in tegenwoordigheid der talrijke inbreuken op onze moedertaal besloten tot het stichten van eenen Vlaamschen liberalen Bond, ten einde de zoo talrijke maar verbrokkelde Vlaamsche krachten der stad Gent te vereenigen en paal en perk te stellen aan dergelijke verkrachtingen en miskenningen van de heiligste rechten der Vlaamsche bevolking.

Eene tweede vergadering, waarin de verordeningen bepaald werden aangenomen, heeft op Maandag 26 October plaats gehad.

Sterfgeval.

- Op Maandag 19 October is Professor Jonckbloet te Wiesbaden in Duitschland, waar hij te vergeefs de herstelling zijner ondermijnde gezondheid was gaan

zoeken, overleden. Deze dood is een onherstelbaar verlies voor de Nederlandsche letteren.

Als hoogleeraar te Deventer, te Groningen en te Leiden was hij alom beroemd. Eene eerste, ja de allereerste plaats bekleedde hij sedert meer dan dertig jaren onder de geschiedschrijvers der Nederlandsche letterkunde.

Zijne voornaamste werken zijn: *Geschiedenis der Midden-nederlandsche dichtkunst* (5 deelen, Amsterdam 1849-1855); zijne uitgave *Van den Vos Reinaerde* (1859); zijne groote *Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde* (2 deelen, Groningen 1868 en 1870), waarvan reeds in 1872 een herdruk verscheen en die in 't Hoogduitsch werd vertaald door Mevrouw Lina Schneider.

Zijn laatste, onvoltooid gebleven werk, is eene nog uitgebreidere *Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde*, waarvan reeds vijf deelen verschenen zijn (Groningen, 1881-1885). Het is een wetenschappelijke arbeid van den eersten rang. Het zesde deel, dat het letterkundig tijdvak van 1830 tot op onze dagen moest behandelen, ontbreekt nog; hopen wij, dat het handschrift er reeds van bestaat en dat dit laatste boekdeel niet met den schrijver in het graf verdwenen is.

Professor Jonckbloet was den 16 Juli 1817 in den Haag geboren; hij was dus ruim 68 jaar oud. Ook in Vlaamsch-België zal zijn afsterven diep gevoeld worden.

Nieuwe uitgaven.

SOPHIE door Virginie Loveling. 2 deelen in-8° 470 blz. Gent, Ad. Hoste.
fr. 4.00.

- DERDE SCHETSENBOEK door Max. Rooses, 2 deelen in-8° 397 blz. Gent, Ad. Hoste.
  fr. 4.00.
- LENTEZONNE door Omer Wattez. In-8°, 184 blz. Gent, Ad. Hoste
  fr. 2.50.
- VROUWE COURTMANS, *geb. Berchmans.* Verhalen en Novellen. 7e deel der volledige werken. *Anna de Bloemenmaagd* 101 blz. *Griselda.* 164 blz. Roeselare, De Seyn-Verhougstraete
  fr. 1.50.
- IS. TEIRLINCK. Bloeiende Reuzen, kl. 8°, 132 blz. Roeselare, De Seyn-Verhougstraete.
  fr. 1.00.
- PRUDENS VAN DUYSE. Gedichtjes voor kinderen. In-8°, 72 blz. gekartonneerd. Als voren.
  fr. 0.75.
- Id. id. - Nieuwe kindergedichtjes. In-8° 96 blz. gekartonneerd. Als voren.
  fr. 1.00.
- CHARLES DICKENS. Kleine Dora. In-8°, 2 deelen, 236 en 229 blz. Volksuitgaaf met 1 plaat. Gent, Ad. Hoste. Prijs per deel
  fr. 1.50.

Al de bovenstaande boeken zijn verkrijgbaar in den boekhandel van Jan Boucherij, Hopland, 30, te Antwerpen.

Broeder en zuster
Een oudejaarsavondvertelling
door Melati van Java.

I.

Het jaar zou nog slechts eenige uren leven.

Overal in de groote stad, bereidde men zich den overgang van het oude in het nieuwe vroolijk te vieren, behalve daar, waar men aan het afgeloopen jaar te veel smart had te danken, om het volgende met blijden moed tegen te kunnen treden.

In het oude huis even buiten de stad was het echter stil en eenzaam als gewoonlijk. De twee eenige bewoonsters der ruime zalen hadden het jaar noch te danken, noch te vloeken, maar toch scheen alle lust hun te ontbreken om eenige aandacht te wijden aan de verwisseling, welke dien nacht moest plaats hebben.

Freule Fecilitas van Hoogenstein zat stil en eenzaam in hare zitkamer, waarvan de hooge zoldering en de diepe uithoeken slechts een spaarzaam licht ontvingen van de ouderwetsche lamp, die de geheele figuur met hare stralen omglansde.

De Freule zat tusschen de zwarte eikenhouten tafel en de monumentale kachel. Dat alle gezelligheid in het vertrek ontbrak, bemerkte zij niet meer. 's Zomers, als de zonnestralen, na eerst buiten op het grasperk en tusschen de hooge boomen te hebben gespeeld, door de talrijke geopende vensters naar binnen vielen, konden de donkere borduursels op de muren nog frissche kleuren aannemen, de bruine

meubels met hun versleten zittingen een oogenblik glinsteren en het koperen belegsel der chiffonnière een weerschijn van licht afgeven, die den bezoeker onwillekeurig deed uitroepen: ‘Een vroolijke kamer.’

Maar op een winteravond, al waren ook alle kaarsen der kolossale kroonlamp ontstoken, dan nog bleef het er kil en somber; spookachtig teekenden zich de schaduwen der lichten op het behangsel af, dreigend verhieven zich de zware kasten en stoelen, en hij, die voor het eerst na den zomer binnentrad, zou moeilijk het vertrek herkend hebben. Doch zooals we het reeds zeiden, Jonkvrouwe van Hoogenstein deerde dit niet. Zij had slechts één vrees, dat een oogenblik zou komen, waarop zij deze ruime kamer met een ander zou deelen en hare eenzaamheid een gezel winnen.

Tot nu toe hadden hare vingers onafgebroken de naalden eener breikous bewogen, doch de laatste steek was nu gebreid en het werk rustte naast haar op de tafel, ter zijde van haar groot gebedenboek met het zilveren slot.

Zuchtend liet zij de handen op den schoot vallen en zag strak uit naar een koperen handvatsel der commode, waarop toevallig een straal der lamp viel en die, nu in de duisternis glinsterend, zich van alles wat het meubel omringde, onderscheidde.

Zij ziet er streng en ongenaakbaar uit, zooals ze daar zit in het stemmige, donkerbruine gewaad, alleen door een smal kantje van boven versierd; hare scherp geteekende trekken, die jaren geleden, toen de jeugd de hardheid daarvan nog verzachten kon en een glimlach zich vaak tusschen de donzige wangen kwam teekenen, misschien schoon waren geweest of ten minste aantrekkelijk, kon men nu slechts gedistingueerd noemen.

De reeds grijzende lokken werden door een zwart kapsel bijna geheel bedekt, nooit kwam iets, dat naar scherts of ten minste welwillendheid zweemde, zich in hare oogen vestigen, nooit opende zij hare lippen tot een gullen lach; de twee diepe groeven, welke aan weerszijden der kin liepen, schenen den mond streng te bewaken en te beletten zich tot het minste lachje te plooien.

Een negenmaal herhaalde slag der klok deed haar uit hare mijmering ontwaken.

‘Nog drie uren,’ mompelde zij, ‘neen! hij zal niet meer komen. 't Is te laat, Goddank!!’

Toen nam zij haar gebedenboek ter hand, maakte het slot open om met haar avondgebed te beginnen, toen een stuk papier op haren schoot uit de bladen gleed.

‘Alweer’ en reeds wilde zij met iets gemelijks in oogen en beweging het voorwerp van zich verwijderen, toen een tweede gedachte haar het stuk langzaam deed ontvouwen, en eindelijk vestigden zich hare oogen met een onwillige, verbitterde uitdrukking op de letters.

‘Waarde Fecilitas!’ stond er, ‘ik kom bij u aankloppen; sinds gisteren is de zwerver in het vaderland terug. Alleen! zij die mijn eenzaamheid deelden, mijne arme Paula en onze kinderen, ze zijn mij in de laatste drie jaren één voor één ontnomen. Armer dan ooit kom ik in het vaderlijk huis weer; dàar is ten minste een plekje, dat ik alleen op Gods groote aarde, het mijne mag noemen. Zuster, ook gij zijt daar eenzaam en verlaten, waarom moet het verledene zich steeds tusschen ons plaatsen? Kan dat niet vergeten en vergeven worden? Nog dit jaar denk ik in uwe woonplaats te komen, en mij voor goed bij u te vestigen. Vaarwel, God stemme uw hart tot zachtmoedigheid!

MAURITS VAN HOOGENSTEIN.
Amsterdam, 20 December.

Elf dagen geleden had de ontvangst dezer letteren in het eentonige leven van Freule Felicitas een ongehoorde stoornis gebracht. Hare eerste gedachte was te vluchten; immers, niets had haar sedert jaren meer schrik ingeboezemd, dan de mogelijke terugkomst van Maurits; en juist nu in den laatsten tijd niets meer zijn bestaan verried, nu overviel haar die verschrikkelijke brief.

Zij wilde in de stad een onderkomen zoeken, hoe zwaar het haar ook viel, het oude huis te verlaten; met hem onder één dak wonen - nimmer! Maar bij rijper nadenken vroeg zij zich af, waartoe het noodig zou zijn plaats te maken voor den broeder, die haar levensgeluk had verwoest. Waarom zou zij hem nu weer een offer brengen, waartoe het vaderlijk huis, dat haar even goed als hem toebehoorde, verlaten? Het was groot genoeg om beiden te herbergen;

welnu, hij kon de ééne helft daarvan bewonen, zij de andere, en voor het overige bleef de kloof bestaan, even wijd als toen hij nog in Amerika woonde. Haar wil zou hun beider leven scheiden.

Haar eenige gezellin Martha had bevel ontvangen, de kamers in het andere gedeelte in bewoonbaren staat te brengen, en zoo wachtte zij met koortsachtige spanning zijn terugkeer af. Elke dag die omging, zonder dat iets zijn aanstaande komst aankondigde, rekende zij als gewonnen. Wie weet of haar stilzwijgen geen voldoende wenk voor hem was, om haar niet meer te verontrusten! Of was die brief een hersenschim, een bedrog?

O neen, daarvoor kende zij die letters te goed; zij staarde op de zwarte teekens, en onwillekeurig ging haar geest terug naar het verledene, toen dat schrift haar nog zoo dierbaar was, toen het haar sprak van den eenigen broeder, de hoop van het geslacht der Hoogensteins, den afgod haars vaders, bij wiens jeugd zij de rol van moeder had gespeeld.

Zij zag hem terug, den schoonen, ranken knaap, zooals hij onbedorven en hoopvol naar de akademie vertrok; hoe waren toen zijn brieven haar eenige troost, totdat - en de oude wangen kregen iets terug, wat een afschijnsel scheen te zijn van den blos, die vroeger zoo vaak hare wangen bedekte - totdat hare gedachten niet meer onverdeeld met den afwezigen broeder bezig waren. Zij was verloofd tot vreugde haars vaders, tot haar eigen geluk. Sedert lang hadden hare oogen het afgeleerd zich met tranen te vullen bij de herinnering aan haren Johan, maar toch nu, met den brief in de hand van Maurits, die zijn plaats in de ouderlijke woning opeischte, nu kon zij het niet verhelpen, dat haar blik met een bitter gevoel van smart rond de kamer staarde en zij zacht fluisterde: ‘Hoe heel anders zou het hier wezen, zonder zijn schuld.’

Te midden van hun geluk, bereikte vader en dochter de treurmare:

‘Maurits is gevlucht met achterlating van een groote schuld en een wissel op zijn vader!’

En de arme man voelde zich in eere verplicht alles te betalen, waardoor zijn vermogen en dat zijner dochter aanmerklijk ineenkromp. Johan was niet rijk en ook Felicitas

begreep, dat van een huwelijk in deze omstandigheden geen sprake kon zijn. Ze beloofden elkander desniettemin eeuwige trouw: hij vertrok naar Indië om daar zijn fortuin te beproeven; reeds kort na zijn komst rukte de cholera hem in een vroeg graf.

Sedert dit oogenblik had Felicitas met het leven afgerekend; zij verwachtte er noch geluk, noch smart meer van, en zij was nog geen 25 jaren!

Met voorbeeldeloos geduld verzorgde zij haar ziekelijken vader; troost kon zij hem niet geven; opbeuren nog minder, want dieper dan hij rekende zij zich getroffen; doch onvermoeide zorg, dag en nacht, wijdde zij hem toe, en nadat hij in hare armen droef en treurig den laatsten snik had gegeven, begon zij moedig en zonder om te zien het leven, dat zij nu al 15 jaren achtereen had gevoerd. Zij verdeelde haar tijd tusschen arbeid voor de armen, kerkelijke oefeningen, lectuur; het kwam goed overeen met haar bekrompen inkomen en of het haar gelukkig maakte vroeg zij niet. Zij had hare gevoelens in slaap gesust tot op het oogenblik, toen Maurits' brief haar plotseling ontwaken en huiveren deed voor den afgrond van wrok en afkeer, die zich in hare ziel gegraven had tegen de oorzaak van haar vreugdeloos, onbeduidend leven.

Maurits was niet alleen vertrokken; een meisje, ver beneden hem in stand, had hem vergezeld en eerst na hun huwelijk in Engeland had hij zijn vader mededeeling gedaan van zijn misstap. De schulden en den valschen wissel had de oude baron wellicht kunnen vergeven, maar het andere in geen geval, en daarom had Maurits zelfs na de betaling der schulden geen verlof kunnen verkrijgen met zijn vrouw het vaderhuis te betreden. Zij was dood en hare kinderen ook, dit had God beschikt; maar nu zijn terugkomst, zijn gelaat, dat haar de zoo moeilijk verkregen kalmte zou doen verliezen, het deed haar telkens sidderen of vrijer ademhalen, bij de gedachte dat hij wellicht van plan was veranderd. Tot nu toe was de voornaamste gebeurtenis in haar leven geweest, een bijzondere godsdienstoefening, de preek van een beroemd geestelijke, een verandering in het bestuur der vereenigingen, waarvan zij lid was, een ongehoorzaamheid van Martha, en verder niets dan de vorderingen van

haar breikous, de daling of stijging harer weinige effecten. Maar als hij in hetzelfde huis ging wonen, hoe zou alles anders worden! Hoe zou zij zijn vreemde manieren, zijn slechte gewoonten wellicht dag aan dag kunnen verduren?

‘Heeft de Freule niets meer te bestellen,’ vroeg Martha's slaperige stem aan de deur.

‘Neen, dankje, Martha, niets. Ik ga zoo naar bed, je kunt ook gaan.’

‘Dan zal ik de Freule maar een zalig uiteinde wenschen van het oude jaar.’

‘Insgelijks Martha, en ik hoop dat....’

Een luide ruk aan de bel deed de dienstbode opschrikken; de Freule werd als 't kon nog bleeker.

‘Freule, wie zou dat zijn? ik zal maar niet openen, men kan nooit weten...’

Het waaide sterk buiten en de sneeuw werd den eenzamen voorbijganger onbarmhartig in 't gezicht gejaagd, Dit wist Martha en het kwam haar onbegrijpelijk voor, dat iemand zich wetens en willens buiten zou wagen.

‘Neen,’ sprak koud en dof de Freule, ‘het zal mijn.... de gast zijn, dien ik verwacht. Zijn vertrekken hebt ge in orde gebracht?’

‘Ja Freule, maar men moet voorzichtig wezen.’

‘Maak maar open, het jaar is niet om,’ voegde zij er met een bitteren glimlach bij.

II.

Is de Freule te spreken?’ vroeg een stem aan de deur, die Felicitas onwillekeurig deed trillen van iets, dat naar aandoening zweefde.

‘Ja mijnheer, zij is in de zaal!’

De stappen naderden en de Freule bleef stijf en recht staan achter de tafel, die zich in haar volle breedte tusschen de deur en de kachel bevond. Hare handen, die sterk beefden, hielden zich krampachtig aan den houten rand vast. Daar werd de deur geopend en het volle licht der lamp viel op een lange, donkere gestalte, die een poos onbewegelijk bleef staan.

Was dat Maurits, die bloeiende, vroolijke Maurits, zooals zij hem het laatst gezien had? Kon het niet veeleer een bedrieger zijn, die man in een zwaren mantel gehuld met den langen, donkeren baard, de vergrijsde lokken, het gerimpelde voorhoofd, de gebogene gestalte? Maar neen, zijn stem was dezelfde steeds.

'Felicitas?' sprak hij langzaam en bevend van ontroering, 'zeg mij welkom in het vaderhuis!'

Zij zweeg, om alle aandoening te overwinnen en antwoordde toen hard en koud:

'De kamers, die u toekomen, staan gereed.'

'En is dit alles, Felicitas? Geen omhelzing, geen handdruk, geen vriendelijk woord?'

'Waartoe zou dat dienen! Er moet waarheid zijn tusschen ons, dat is het beste.'

'Dus is die koele houding van u waarheid?'

Zij knikte van ja en bleef hem strak aanstaren. Hij zag rond, en zijn oogen werden vochtig, zijn lippen trilden.

'Alles is onveranderd,' mompelde hij, 'alles. Vaders leunstoel, moeders piano, het tafeltje van Felicitas; wie had mij voorspeld in die jeugd, die vroolijke, blijde jeugd, dat ik als vreemdeling hier zou terug keeren?'

'Erger nog,' ging hij na een poos bitter voort, 'vreemdelingen werden in vroeger jaren gunstig hier opgenomen, maar den zoon des huizes biedt men geen plaats aan, waar hij zou kunnen rusten.'

Langzaam en statig ging Freule Felicitas weer in haar vroegere houding zitten en antwoordde:

'Zoolang wij het huis niet gedeeld hebben, zijt ge ook hier nog meester en niets belet u een dier stoelen te nemen, zoo gij niet liever evenals ik de eenzaamheid zoekt!'

Maurits zette zich tegenover haar neer en liet het hoofd in de handen rusten:

'Hebt ge nog niet vergeven, zuster?' vroeg hij na een poos.

'Ik heb niets te vergeven,' antwoordde zij koud.

'En toch verraden uwe woorden en houding niets dan wrok en bitterheid.'

'Ik kan nog niet vergeven.'

'En hoevele jaren zijn er voorbijgegaan, sedert mijn

jeugdige dwaling? Hebt ge in al dien tijd nooit iets in uw hart gevoeld, dat naar medelijden zweemde met uw broeder, die naar zijn ouderlijk huis smachtte, naar de vaderlijke vergeving, naar uw handdruk?'

'Ik heb mijn medelijden beter kunnen gebruiken,' stamelde Felicitas en de woorden, die uitdrukking gaven aan hare sints jaren verkropte gevoelens, ontsnapten eerst langzaam en hortend, maar allengs levendiger en meer verbitterd hare lippen,' medelijden heb ik gehad met mijn armen vader, wiens laatste levensjaren zwaar, bitter, vol opofferingen zijn geweest, wiens geestvermogens als de walm van een uitgaande kaars langzaam uitdoofden, lang voor zijn leven ten einde liep; medelijden met ons geslacht, dat met schande overladen werd; medelijden met mijn armen Johan, die ook ofschoon onschuldig zijn vaderland moest verlaten, om eenzaam in een ver land te sterven; medelijden met mijzelf? Daarvoor heeft de godsdienst mij behoed; ik heb getracht door het leven te gaan zonder vreugde en ook zonder smart, dat is mij gelukt. En nu zou ik medelijden hebben met hem, die oorzaak is van alles, die gelukkig, geëerd, bemind had kunnen zijn en toch zijn eigen toekomst, het geluk van vader en zuster verwoestte? Neen, met de bewerkers van hun eigen ongeluk heb ik nog nooit medelijden gehad.'

En zij zweeg met vlammende oogen en trillende lippen; eindelijk had zij aan hare grieven een weinig kunnen lucht geven, maar het was haar aan te zien, dat zij nog veel, zeer veel in het hart bewaarde.

Doch Maurits zag het niet; diep had hij het hoofd gebogen onder den druk harer woorden en terwijl het vrouwelijke oog van Fecilitas droog bleef, vulde zich het zijne met tranen. Zij zag hem verachtend aan, terwijl hij antwoordde:

'Meent ge dan, Fecilitas, dat lijden om eigen schuld niet bitter, niet zwaar is? Kent gij de verterende smart der wroeging? Gelooft ge dat ik in Amerka niets dan geluk heb genoten? Met mijn vrouw ben ik verre van gelukkig geweest; bitter hebben wij beiden 't oogenblik verwenscht, dat we elkander voor het eerst zagen. Mijne kinderen had ik innig lief; een voor een heb ik ze in het graf zien dalen. Ik zuchtte naar vaders vergeving, hij is gestorven zonder zijn verstand te herwinnen; een woord van u zou me

verheugd hebben; gij weigert het mij zelfs in dit uur. Een illusie had ik nog; terugkeeren in het ouderlijke huis, daar in vrede leven... nu zie ik in, dat dit u verbittert en gij slechts aan mijn rechten toestaat, wat gij aan mijn beden steeds zoudt weigeren.'

Weer zwegen beiden; Felicitas zag nog altijd strak voor zich heen, maar de koele verachting had plaats gemaakt voor onverschilligheid en spot; zij zag er geheel anders uit dan daareven, toen zij alleen in de ruime zaal zat met haar onveranderbaar stijve houding.

'Wat verlangt gij dan: liefde, teederheid? Zoo zijn alle mannen: zij meenen ons vrouwen in al onze gevoelens te mogen kwetsen en beleedigen, terwijl zij daarna steeds recht gelooven te hebben op onze vergevingsgezindheid.'

'Ik vraag u niets, Felicitas! Maar gij spraakt daareven van uw godsdienst. Ik dacht, dat die ten minste, bij gebrek van uw eigen hart, u wel zou voorgeschreven hebben, dat een vergiffenis met de lippen niets beteekent.'

'Laat ons dit gesprek afbreken! Het verbittert ons en aan het verleden is niets meer te veranderen. Uwe kamers staan gereed.'

Hij stond op en wierp zijn zuster een blik toe, die haar onwillekeurig in verwarring bracht:

'Van nacht zal ik uw gastvrijheid genieten, zuster,' sprak hij trotsch en met opgericht hoofd, 'of liever in mijn kamers zal ik rusten tot morgen; maar dan zal ik vertrekken Ik zie het aan uw veranderde gevoelens, hoe zwaar mijn schuld is jegens u; slechts een groote onrechtvaardige smart kon een teedere fijngevoelende ziel, zooals de uwe eens was, zoo hebben versteend; en daarvan ben ik oorzaak. Ik wil u niet meer in den weg staan.'

Nu was het aan de Freule om hare oogen neer te slaan; zij voelde zich vernederd, beschaamd door haar broeder; oude herinneringen stormden in haren geest. Ach! hoe had zij hem eens lief gehad, dienzelfden man, wien zij nu zelfs een vriendelijk woord weigerde. Maar het was te laat! Hij had gelijk, dat was 't immers wat zij verlangde, zoo zou het beter zijn.

Kalm bewoog zij het belletje, en toen Martha verscheen sprak zij:

‘Breng mijnheer op zijne kamers. Hebt ge behoefte aan een verfrissching?’ vroeg zij hem en blijkbaar kostte het haar moeite die woorden uit te spreken.

‘Ik dank u,’ was zijn antwoord, ‘ik heb niets noodig, niets.’

En een doffe klank van wanhoop trilde in dat laatste ‘niets.’

Freule Felicitas zag hem opstaan, zijn mantel nemen en zich gereed maken heen te gaan, en zij werd hoe langer hoe ontevredener op zichzelf. Zelfs wanneer hij weg was, zou 't dan weer zoo kalm in haar geest worden als vroeger, zouden hare gedachten hem niet volgen op zijn zwerftochten, zou zij in hare lange eenzame uren niet gekweld worden door de herinnering aan zijn verwijtenden blik, zijn diep treurige stem?

‘Slaap gerust, zuster; wanneer gij morgen opstaat, ben ik wellicht reeds ver weg.’

‘Goede reis!’ wilde zij antwoorden, maar het was of hare inwendige krachten in opstand kwamen bij het uitspreken van dat woord, of het hart, dat zij zoo in bedwang scheen te hebben, door zijn onstuimig kloppen haar luide hare wreedheid kwam verwijten. Hare oogen zelfs schenen door een sluier te zien, het waren geen tranen. Neen, neen, wat zij op dit oogenblik voelde, het was, het kon geen medelijden zijn.

Maurits verliet de zaal en zij nam haar gebedenboek in de hand om ook hare slaapkamer op te zoeken. Daar keert Martha zich plotseling om.

‘Freule, wat kan dat wezen? Reeds sedert een uur meen ik zacht gekerm te hooren aan de zijdeur; 't is of daar een mensch kreunt, soms zou ik weer zeggen dat het een klein kind was.’

‘En hebt ge nog niet onderzocht, wat dit zou zijn, Martha.’

‘Neen, Freule, ik durf het niet alleen doen.’

‘Waar is dat? We zullen samen gaan zien,’ sprak Maurits.

En zonder haar antwoord af te wachten, nam hij de lamp uit hare handen en zag haar vragend aan.

‘Het zal niets zijn, verbeelding van u,’ mompelde de Freule, ontevreden over de stoornis, die er onverwacht tusschen Maurits en zijn kamerdeur oprees.

Martha maakte de hoofddeur open en ging zacht en voorzichtig over de hoog opgestapelde sneeuw naar het hekje. Hier bleef zij angstig staan.

‘Als mijnheer met de lamp wou vóórgaan, linksom als het u blieft, en dan rechts.’ Zij volgde van verre; Maurits kwam langs de richting, die hij even goed als Martha kende, tot aan de zijdeur, die onder een afdakje stond en op den grooten weg uitkwam. daar zag hij op de vochtige steenen ineengehurkt eene vrouwelijke gestalte zitten, bewegingloos en stil, als ware zij reeds door de koude verstijfd voor altoos.

Een zacht, zwak gekerm verried, dat zij een jong kind tusschen hare kleeren had verborgen.

Beiden in zijn krachtige armen optillen was voor Maurits het werk van een oogenblik.

III.

‘Een vrouw en kind verkleumd bij mijn huis,’ riep Felicitas verschrikt. ‘Breng haar binnen! Hier, de keuken is nog warm. Martha stook het vuur op.’

Maurits zette zijn last neder op een der stoelen, en bij het licht zag Felicitas een bleeke nog jeugdige vrouw in armoedige doch zindelijke kleeding.

‘Ach God,’ klaagde Martha, dat is de arme Antje Schipper. Haar man is zeker weer dronken thuis gekomen, heeft haar mishandeld en nu moest ze met het jongste kind vluchten.’

‘Ze is dood,’ sprak Felicitas, haar koud voorhoofd betastend, ‘o mijn God! wat een oudejaarsavond! Iemand op mijn drempel sterven. Wist ze dan niet, dat er in mijn huis voor elken hulpbehoevende brood en onderkomen te vinden is.’

Een vurige blos, zooals in jaren haar gelaat niet bedekt had, steeg naar hare wangen; haar blik had na deze woorden, welke zij zonder aan Maurits te denken uitsprak, den zijne ontmoet, en dit deed haar blozen.

‘We moeten voor het kind zorgen. Neem het uit hare armen, Martha, wat is zij verstijfd!

‘Ze is niet dood,’ zeide Maurits, die tot nu toe met over elkander geslagen armen het tooneel had aangestaard, ‘ik heb dikwijls te doen gehad met menschen, die door de koû bevangen waren. Geef mij brandewijn, Martha, en laat me begaan!’

Freule Felicitas wenkte Martha de bevelen van mijnheer op te volgen en nam toen de kleine op haar schoot om het arme, verkleunde wicht met melk en beschuit eenigszins te laven.

‘'t Is vergeefs?’ vroeg zij na een langdurige pijnlijke stilte aan haren broeder, die onophoudelijk bezig was de slapen en polsen met het vocht in te wrijven.

‘Ik vrees er voor,’ antwoordde hij kort.

‘Arme vrou,’ snikte Martha, ‘zij is zoo fatsoenlijk, zoo goed, maar haar man is een schelm, een dronkaard, en dan heeft zij nog vijf kinderen.’

‘De dood haalt niet altijd de nutteloozen en overtolligen weg.’ hernam Maurits bitter en koud.

Felicitas boog haar hoofd en een straal van vreugde schitterde in hare oogen, toen het kind den blik opsloeg en met een lief lachje de handjes naar haar uitstrekte.

‘Konden wij haar slechts de moeder teruggeven! zuchtte zij.

‘Vluggeest, spoedig! spoedig!’ riep Maurits ‘een warme deken, de levensgeesten komen terug.’

Ademloos staarde de Freule naar de bewustelooze, die nog steeds een lijk scheen; maar na de laatste poging van Maurits ontsnapte een licht zuchtje haar lippen en blijde riepen Felicitas en Martha uit:

‘Ze leeft, ze leeft! God zij dank!’

‘Het ware ook te hard een lijk te vinden voor mijne deur. Ik dank U. Heer!’ zoo bad de Freule zachtjes, want sprakeloos bleef zij nog steeds haren broeder aanzien, die een buitengewoone handigheid en tegenwoordigheid van geest in deze oogenblikken ontwikkelde.

‘Wat hadden wij met ons tweeën moeten beginnen, als die mijnheer er niet geweest was,’ fluisterde Martha haar meesteres in.

‘Stil, stil, zij verroert zich.’

Werkelijk bewogen de armen zich krampachtig heen en

weer, als zocht zij iets en toen sloeg zij even de zware oogleden op en lispelde:

‘Carel!’

Die naam deed broeder en zuster verschrikken; zoo had eens hun teeder beminde vader geheeten en toen Felicitas het kind aan Maurits in de armen gaf, ontmoetten hun blikken elkander in een vochtige schemering.

‘Hier is uw Carel,’ zeide hij en legde het op den schoot der arme vrouw.

Nu keerde ook langzamerhand het bewustzijn bij haar terug; verward zag zij rond:

‘Waar ben ik? mijn man... o mijn God! hij vervolgt mij.. met zijn mes. De kinderen... O Freule, ben ik bij u! Ach, wat zijt ge goed - ik dank u.’

En zij nam de hand van Felicitas en ook die van Maurits, en drukte ze aan hare lippen. Zacht trok Felicitas hare hand terug en keerde zich toen om, omdat hij toch vooral niet haar gelaat zou zien.

IV.

Een uur later lag de arme moeder, met haar kindje naast haar, gerust onder de warme dekens te slapen: zij had de toezegging ontvangen, dat morgen de Freule met haar naar haar man zou gaan, om hem zijn verkeerde handelingen onder het oog te brengen. Hij was immers zoo goed, zonder dien ongelukkigen drank.

‘En uw Careltje, over hem spreken we nader,’ fluisterde de goede Freule.

Nu kwam Freule Felicitas in de huiskamer terug, het hart vol, den geest verward door alle aandoeningen, welke dezen avond zoo heel anders hadden gemaakt, dan andere avonden.

In vaders leuningstoel zag zij Maurits zitten, het gelaat in de handen verborgen en zoo sprekend in houding en gestalte haPen vader gelijk, dat zij onwillekeurig terugschrikte.

Onbewegelijk bleef zij bij de tafel staan: hij scheen hare tegenwoordigheid niet eens te bemerken.

Daar sloeg de oude klok plotseling twaalf slagen en al de klokken, groote en kleine, van de stad herhaalden het luide, dat het oude jaar door een nieuw vervangen was. Nu hief ook Maurits het hoofd op. Verrast zag hij zijn zuster voor hem staan.

‘Welkom in het nieuwe jaar?’ sprak hij met een zucht, ‘voor u begint het goed, Felicitas, met een werk van barmhartigheid.’ Nu smolt de ijskorst van het arme, bevroren hart der Freule. Zij ging hem tegemoet en reikte hem beide handen toe, sprakeloos wel is waar... maar welke woorden kunnen welsprekender zijn, dan de aandoening, die elk geluid verbiedt?

‘Vergeeft ge mij?’ vroeg Maurits, en zonder haar antwoord af te wachten, sloot hij zijne zuster in de armen en zij zonk weenend aan zijn borst.

Alle wrok, alle haat waren door die tranen afgewischt.

V.

Maurits en Felicitas zijn niet meer gescheiden; hij bewoont de ééne helft van het huis, maar hun leven is toch gemeenschappelijk. Felicitas heeft weer afgerekend met het verledene, maar nu om over alles een sluier van liefde en vergeving te werpen. Maurits daarentegen tracht zooveel hij kan bij haar goed te maken wat hij eens misdeed.

Een voorwerp is er, dat hun beider belangstelling op het levendigst in zich vereenigt: 't is de kleine Carel, aan wiens moeder zij hun verzoening danken.

Zij hebben zich met de opvoeding van het knaapje belast, en op hem de hoop gevestigd van hun naderenden ouderdom.

Poëzie.

I
De vloed der jaren.

Een reuzenhand, van uit een grondlooze urne,
giet d'eindeloozen vloed van jaren tusschen
de volkren uit. Wat stuwen bruischend niet
de baren voort! Op hunnen voorsten rand
- en dàar alléen - is Leven. 't Heden woelt
en schuimt daar, 't zwerk vervullend met 't gebruisch
van zijn miljoenen kreten. Dàar zijn dezen
die werken, zwoegen, worstlen, vreugde vieren,
geslingerd heen en weer; de forsche boer,
de jager en de delver met zijn spade,
de timmerman aan zijne schaafbank en
de bleeke schoolknaap op zijn boek gebogen.
Een wijl gezien op 't klimmen van de baar,
zwalpt over hen de vloed en - henen zijn ze.
Daar stijgen op den kant der golven groepen
van slempers, 't hoofd bekroond met rozen; en
terwijl ze 't schuimend drinkvat opwaarts zwenken,
daar tuimelen ze omlaag en - zijn verdwenen.
Ik hoor 't gedreun van trommelrofflen, hoor
kanongedonder, wijl der golven stoot
in lange rijen de uitgeruste benden
door vlam en smook ten aanval hollen doet.
En zege en nederlaag, - de stortvloed bergt,
begraaft het àl in hoopen bloedig schuim;
en ros en rijder, hoofdman en soldaten,
en 't diadeem bekroonde hoofd, - 't ligt alles
ter zijde van den slaafgemerkten dorper.
Daar stapt een rouwstoet aan: de vloedzwalp zweept
èn lijk èn dragers weg, èn weeners. Rond
een sterfbed staan bedrukte mannen - stom, -

en vrouwen weenen luid. De stroom rolt aan, -
't geween versmacht...; hij zwelgt de weeners op
in zijne diepten. Hoor dat luid gejubel
daar plotsling door een redenaar ontwrongen
aan 't levend meer dier woeste menigt', die
- of waar 't zijn eigen ziel - hij met een blik
beveelt! De waatren dooven 't schreeuwen uit -
en stil is alles. Zie, daar knielt een volk:
een man breidt er zijn palmen over uit,
als in gebed: een bare valt, en vaagt
hen allen weg. Een standbeeldhouwer zwaait
den beitel - en het doode marmer leeft
in schoonheid; vóor zijn doek, met vorschend oog
en peinzend, staat een schilder: en een straal
der zonne speelt in 't dartlen van 't penseel,
en strooit het doek vol leven; mijmrend stapt
een dichter heen en weer en neuriet als
in droom zijn dansend rijmgeklingel. Zie -
een wijle beurt een baar gedriên omhoog.....
ze breekt - en zwingt die neer in schitt'rend schuim,
vóor nog hun take was ten ende. Een moeder,
ze glimlacht zoet naar 't lachend oog heurs kinds:
de vloed ontscheurt het aan heur borst; een gil -
en midden heur getraan stort ze in den kolk.
De maanglans strooit 't gedans van zijne peerlen
in 't schuimgesprarkel; twee gelieven stijgen
op 't golfgezwel, volzalig, hand in hand
en oog in oog... De vloed rukt die vaneen.
De jonkman stort, en - de armen uitgestrekt,
met stroomende oogen wacht de maagd, vol wanhoop,
de naaste golf om weer bij hem te wezen.
Een grijsaard volgt: zacht zinkt, geplooid, hij neer;
de grijze lokken menglen hunnen sneeuw
met 't sneeuwig schuim... Ze zijn niet meer te zien.

Het water wast; de stroom - een zee gelijk -
beukt neer der aarde omwalde steên; daar drijven
hun reuzige paleizen, torens, bolwerk,
verbrokkeld weg; bevolkte rijken, door
den vloed gezweept, verzinken en verdrinken;
de volkeren, verzwolgen, zijn niet meer...
Er leeft geen taal meer die nog vraagt: waar zijn ze?
Ik schrik en wend den blik om; achter mij,
waar 't water is voorbijgewoeld, ontwaar ik

den zwijgend' oceaan van 't dood Verleên, -
woestijn van waatren wentlend over graven...
Zijne oevers zie 'k bezaaid met wrakken, stuk-
geslagen masten, kielen; groenbemoste,
verbrokkelende vestingtinnen dreigen
vergeefs; verlaatne tempels wagglen, dakloos.
Daar liggen halfverknaagde zerken, om-
gestorte koningstronen, stukgebroken
altaren van vergeten goden, vesten
van oude steden, lange en leêge straten
waar nooit meer op 't nu eenzaam keiplaveisel
een menschenvoet weerklinkt. In 't roerloos diep
der doode wateren bespeur ik 't vaal
geglim van edelsteenen - diamant,
robijn, topaze, peerl en chrysolieth -
die in de feestzaal eens op lang nu reeds
in stof vervallen hoofden glansden. Rond-
gestrooid op 't zwijgend vlak dier zeëe, vlotten
verslenste huwlijkskronen, zwierige lokken
door minnaarshand van aangebeden hoofden
gesneden, blaân met zoete liefdewoorden
licht volgeschreven, of daareven uit
een heerlijk boek gerukt. Een oogwenk drijft
dat àl dooreen - en zinkt dan eeuwig weg.

Ik schouw het aan, een warmen traan in de oog,
want in dat alles zie ik ach! een hope
vernield, een bladzij uit het groote boek
der menschelijke ellende, sprekend van
plots doorgehakte liefdebanden, droomen
van heil, te vlug verwasemd of te vroeg
in leed gesmoord, - en 'k denk: hoe smartlijk klopte
het arme hert in die ontelbre boezems,
bij 't vallen van den slag die hunne hoop
ten gronde sloeg of hunnen vreê vernielde!

Ik wend me droevig af, - staar vóor mij, waar
de vloed nog niet voorbijvoer,... en een vormen-
versmelting daagt me, in nevel zwermend, op:
de kiemen zijn 't der hemelschoone Hoop
op bloemenbedden neergevlijd, of zwervend
in regenbogenspel - verzwindend nu,
dan weer onstaand, dan wijkend weer voor nare
gedrochten, zooals Vrees in de ijle lucht
er schetst, waar slangen dreigend hunnen kop,

geraamten hunne knooklige arm en zwenken.
En verder - lang en breed - verspert een gordel
van nare duisternis de baan, en scheidt
het wezend van het wordend Leven. Nader
en nader tot dien sombren grenspaal rolt
de jarenvloed gestaag: hij moet erover.
Wat is daarachter?... Hoor het woord van goede
en wijze denkers:
Kalmer, doch niet zwakker
in krachten, vloeit der tijden vloed daar heen.
Daar zamelt hij opnieuw en zachtjes beurt hij
de zoete levens voort, verzwolgen eens
en uit het zicht verloren: al het goede,
het eedle, waarlijk groote en minnenswaarde,
de kinder- en de reine jonglingslevens,
en die der wijzen en der vrome vrouwen
die de aarde heilig maakten, worden alle
- verrezen in den vloed der weergeboorte -
gewiegeld, op 't gestreel van zijne golven,
ten lande hunner droomen heen - dooramberd
met balsemgeur van onverwelkre bloemen.
Zoo volgen zij den zonbeglansden loop
des levensvloeds, die zich verbreedt tot zee.
't Fluweelen golfgestoei brengt oude vrienden
weer samen; handen zijn opnieuw vereend in
onzeggelijke vreugde; moederarmen
omhelzen weer, volzalig, 't zoetgeliefde,
verloren kind. En oude smarten zijn
vergeten nu, of worden maar herdacht
om de ure der vergelding te verzoeten.
Voor eeuwig zijn genezen thans de eens bloedig
gekneusde harten. 't Leedomneveld heden,
verwasemd is het in een heden waar
geen leed meer 't hart doorknaagt, geen band der liefde
ooit wordt verscheurd.
Dus, onder Godes adem,
Daar heerschen zoo, der tijden vloed ontstegen,
saâm Eeuwig- en Volmaaktheid, hand in hand.

DR. EUG. VAN OYE.

Naar het Engelsch van W.C. BRYANT.

II.
De kus.

Het lachje, dat de schalksche lippen
Der vrouw in krullen plooit,
Er haar een zuchtje laat ontglippen,
Dat vreugd in 't harte strooit.

't Verteedrend lonkje van heure oogen,
Dat 't merg der beendren zengt,
En, in eene eedle ziel gevlogen,
Er 't zoet der liefde brengt.

Van slanke, poezle vrouwenhanden
Een streeling, die in 't bloed
Der driften vonken doet ontbranden,
En duizend wenschen voedt.

In d'arm der kuische vrouw gelegen,
De omhelzing aan heur borst,
Waarin men voelt de zucht bewegen,
Die naar genieting dorst.

Dit alles kan, door 't zinsbetoovren,
Ons minder juichen doen,
Dan bij 't verruklijk zielsveroovren
Haar kus, haar liefdezoen.

GUSTAAF RENS.

Sint Amandsberg (*Gent*), *November* 1885.

III.
Bezoek op 't kerkhof.

Zachte en droeve klanken klonken
Uit den toren van de kerk;
Treurig was ik neergezonken
Op mijns vaders gravenzerk.

Lieve en bonte vlinders vlogen
Op het groene mostapeet;
Maar mijn herte was bewogen,
En ik voelde grievend leed.

Toch keer ik nog dikwijls weder,
Waar mijn goede vader ligt;
Knielend op zijn grafstee neder,
Voel ik mijne smart verlicht,

ISIDOOR ALBERT.

IV.
Aan Conscience.

't Was diep gezonken, 't volk, weleer zoo hoog verheven
Door vrijheidsmin en moed, door rijkdom, macht en eer,
't Zag op zijn eigen taal, den spiegel van zijn leven,
Het kenmerk van een volk, met eenen spotlach neer.
't Had om een vreemde spraak zijn moedertaal vergeten,
En wist niet eens den naam van hem, die in den nood
Het zuchtend Vlaandrenland bevrijdde van de keten,
of weelde en overvloed terugbracht in zijn' schoot.

Doch een nieuw morgenlicht ging op voor Vlaandrens streken,
Het was geen slaap des doods, waar 't Vlaamsche volk in lag,
't Was onverbasterd nog, en wachtte slechts een teeken
Om weer te schitteren in helderlichten dag.
Een ‘Vlaanderen den Leeuw’ doorklonk de Vlaamsche beemden;
Zijn vroegere oorlogskreet gaf 't volk 't bewustzijn weer,
Het schudde 't hulsel af, het kleed ontleend aan vreemden,
En wierp het ver van zich, verachtelijk ter neer.

Want in 't verschiet zag het een gansche rij van helden,
Het zag op zijn verleen, het zag zijn ouden roem,
De Coninck, Breydel weer, en de Van Artevelden,
Den schrik van den tyran, der dapperen de bloem.
Het Vlaamsche volk ontwaakte en blikte 't straallicht tegen;
Verblind door zooveel glans, ontroerd door zooveel gloor:
O! zeg mij wie dat is, zoo sprak het volk, verlegen,
En eene stemme klonk de Vlaamsche gouwen door:

't Is Vlaandrens heldenkroost, dat opstijgt uit zijn graven,
En toont aan gansch Euroop wat Vlaandren eens bezat;
Dit helder glorielicht is 't glorielicht der braven,
Geteeld op Vlaamschen grond en Vlaandrens eigen schat.
Het vuur, dat hen bezielde en sterven deed met blijheid,
Dit is hetzelde vuur, dat in de borst u gloeit;
Het bloed, door hen geplengd voor Vlaandrens eer en vrijheid,
Dit is hetzelfde bloed, dat u door de aadren vloeit.

De Vlaming hoorde nauw die vaderlandsche woorden,
Of hij werd weer zich zelf; en, wars van vreemden smuk,
'k Ben Vlaming, sprak hij luid, ‘een zoon van 't vrije Noorden,
Het Zuiden is mij vreemd; 'k leef vrij en duld geen juk;
'k Laat mij door vreemden praal niet langer meer begoochlen,
'k Heb een geschiedenis, die spreekt van eigen faam;
Waarom zou ik dan nog mijn afkomst willen loochnen?
'k Ben fier op mijn geboort! De Wereld eert mijn' naam!’

Aan wien ontging de stem, die Vlaandren deed herleven,
Die 't Vlaamsche volk weer moed en trots in 't harte droop?
Wie heeft aan 't sluimrend volk zijn helden weergegeven?
Vraagt men een naam, vereerd door meer dan gansch Euroop?
De naam van een' Conscience, omkranst met glorieluister,
Waarop het Vlaamsche volk met fierheid wijzen mag,
Blinkt als een morgenstar in 't nachtelijke duister,
En kondigt het begin van eenen schoonen dag.

DIEDERIK.

Gent, *October* 1883

V.
Aan den heer Fr. van den Bosch. *Op de Geboorte van zijn jongste Zoontje.*

- U is een zoon geschonken?
- Goed heil! - Wees welkom, lieve bloed,
Die kinderliefdevonken
In 't vaderharte ontvlammen doet.

Gegroet, gij lieve kleine!
Uw moeder drukt u aan het hart,
Vergetend, in heur reine
En zaalge moederschap, heur smart.

Gegroet, gij blonde kopje!
Door uwe zusjes, broertje teer.
Zij leggen bol en popje
Om u te groeten, te aaien, neer.

Ik zie u al te gader
Vol levenslust, vol zielsgeneugt.
Gelukkig zijt gij, vader!
Ik deel in uwe vadervreugd.

U gaat de zomer naken,
Ofschoon ons dreigt de winterkou!
Steeds zult gij wellust smaken
Bij uw lieftallig kroost en vrouw.

En uwe nieuw geboren,
- Geen weeke spruit der lauwe lent;
Maar, wie het frissche gloren
Der najaarszon zijn licht toezendt, -

Zal eenmaal jongen worden,
Van vader zijn de beeltenis,
En zich ten strijd omgorden,
Voor al wat Vlaamsch, rechtvaardig is!

PROSPER LEFLOT.

Lier.

Onze dichters vertaald.

Uit ‘Gedichten van Pol de Mont,’ 1880. *Ophelia-cyclus*, *XV*, *bl.* 29.

Dans les blés.

Dans l'or mouvant des blés où luit le soir splendide,
Le sentier passe, étroit, même au pied d'un enfant;
Deux fillettes sont là, deux lis au front candide,
Dont la voix pure éclate en rire triomphant.

Sous leur jupe trouée au rougeâtre corsage
Leur chemise fait voir leurs blancs genoux tout nus,
Et sur les blonds épis, joyeux de leur passage,
Montre leurs bras charmants aux gestes ingénus.

Mais dans leur pauvreté que de grâce! - nulle heure
Ne s'enfuit sans charmer leurs coeurs insoucieux;
Les bluets, que le vol des papillons effleure,
Sont moins bleus, et l'azur est moins doux que leurs yeux.

Et tout en fredonnant leur duo d'alouettes
Dont le refrain joyeux fait rire les échos,
Elles vont enlaçant dans leurs tresses coquettes
Une verte guirlande et des coquelicots.

Dans les rougeurs du soir le blond couple trottine,
Qu'ému je suis des yeux; - et le front ceint de fleurs,
C'est toi que je revois, ma jeunesse divine,
Mon beau rêve d'amour sans tristesse et sans pleurs!

CH. BELTJENS.

Abyssus abyssum invocat.
Uit '*Gedichten*', 1880. - Rubriek*: Spoken en Beelden.*

J'entendis dans la nuit un entretien terrible.

Vers le Ciel ténébreux, en jets couleur de sang
Ejaculant sa lave, où passant mugissant
Le vent du nord, l'Hécla hautain, la gueule horrible,
Parlait à l'Océan, qui d'amoureux sanglots
Berçait l'étoile d'or souriant dans ses flots;
Et sa voix, qui semblait la rumeur d'une armée,
Disait: - le commandeur de la lave enflammée
C'est moi, le noir géant de granit et de fer.
J'ai le front dans les cieux et les pieds dans l'enfer
La nuit, quand ma couronne, ëtalant sa splendeur
D'aurore boréale, entoure la grandeur
A mon front de titan; - quand l'ouragan des pôles
Soudain m'accoste et roule autour de mes épaules
La lave aux plis ardents, comme un manteau de roi,
Du haut du ciel, en choeur, les astres, pleins d'effroi,
Me proclament seigneur des flammes souterraines,
Car l'enfer se perdrait dans mes noirs arsenaux.

L'Océan répondit; sous tes lois souveraines,
Volcan, tu tiens le feu des gouffres infernaux;
Mais si vastes que soient leurs cavités géantes,
Je les engloutirais dans mes vagues béantes,
Où tout un peuple affreux rêve confusément;
Et lorsqu'en mon courroux j'entr'ouvre au firmament
Un seul coin de ma fosse où vont, rodeurs funèbres,
Les drakens monstrueux, ces titans des ténèbres,
Que jamais d'un vivant n'ont entrevus les yeux,
Ce n'est pas toi, c'est moi que les astres des cieux,
En frémissant d'horreur, proclament l'Insondable

Alors le noir Tombeau, d'une voix formidable,
Leur dit, en soulevant son lugubre linceul;
- C'est moi qui suis le roi des profondeurs, moi seul.

CH. BELTJENS.

Sittard.

Vlaamsche landdag.

Het bestendig komiteit van den Landdag der Vlaamsche studenten heeft aan de Vlamingen den volgenden omzendbrief gestuurd.

TAALGENOOTEN.

In geen tijdperk noch onder geene hemelstreek, vindt men een ander voorbeeld van een vrij volk, dat zulk verstompend en vernederend taalstelsel heeft geduld, als dat, waaraan zich de Vlaamsche stam, hier te lande, sinds meer dan vijftig jaar onderwerpt.

Geen vreemd overheerscher verbant hier de landsspraak. Niemand kan ons, in het openbare noch bijzondere leven, het gebruik van eigen taal ontzeggen. Doch, wat elders den laagsten graad der verdrukking kenmerkt, de livrei is van het knechtschap, is ten onzent het voorwerp eener vrije keuze, de kleedij, waarmede men zich welgevallig tooit.

Moedwillig verwerpen van eigen taal en aankleven van het uitheemsche Fransch is de regel hier bij de zoogezegde geletterden, bij hen, die op beschaafdheid en ontwikkeling, op den titel van: *richtende standen*, aanspraak maken, en die dus tot een voorbeeld van nationale eigenwaarde, van vaderlandsliefde en verstand zouden moeten strekken.

Was de verfransching van het Vlaamsche ras, het droevige, doch logische gevolg onzer rampspoedige geschiedenis in de drij laatste eeuwen, het voortduren echter van dien toestand, in het vrije België, is iets onnatuurlijks, iets onteerends, waarover wij, als volk, te recht blozen moeten.

Aan verzet heeft het voorzeker niet onbroken.

Veelvuldige en edele pogingen werden sinds jaren aangewend, om den Vlaamschen stam tot een juister besef zijner waardigheid en zijner belangen te brengen.

Doch het kwaad woekerde voort. Van jaar tot jaar groeide de verbastering der hoogere en middelbare standen aan. Gezonde rede noch vaderlandsch gevoel vermochten iets op hem.

***

Hoe kan het anders?

Wordt niet ten onzent een onderwijs in stand gehouden, dat, onder nationaal opzicht, juist het tegenbeeld is van hetgeen het onderwijs bij elke andere, vrij natie is.

De bronnen van het verstandelijk leven onzes volks zijn vergiftigd. De kiemen der verbastering worden daar onverpoosd uitgestrooid en voortgezet.

Onze scholen van allen graad, van alle soort, voor elk geslacht zijn, op eenige uitzonderingen na, broeinesten van verfransching.

Bezwaarlijk zou een vreemd overheerscher, die, uit redenen van Staat, de overwonnelingen van eigen taal en wezen vervreemden wilde, ergere brandpunten van volksverbastering kunnen daarstellen, dan de hoogere en middelbare onderwijsgestichten het in onze gewesten zijn.

Even erg, zoo niet erger, is het met onze lagere meisjesscholen gesteld.

Jaarlijks storten al deze scholen in onze samenleving eenige tienduizenden van jonge lieden, behebt met eene diepe verachting voor hunne taal en voor hun volk, denkende, op het gezag des meesters, dat het ideaal van hun streven moet zijn, zich tot Franschen te hervormen of, ten minste, zich als dusdanig voor te doen, eene rol die zij even rechtzinnig als op belachelijke wijze vervullen.

Medelijdend halen zij de schouders op voor ieder, die zich vermeet deze strekking niet te volgen. Ertegen ingaan is, in hunne oogen, een teeken van zinsverbijstering of van verregaande gemeenheid.

De landstaal, in welke zij niet in staat zijn zich behoorlijk uit te drukken, is dan ook voor hen boersch en grof, hunner onwaardig.

***

Ziedaar het produkt onzer scholen.

In de school ligt de oorsprong van het kwaad.

Daar wordt de volkstaal uit hare rechtmatige plaats verstooten, als onderwijstaal op zijde gezet.

Daar wordt het Vlaamsch als de spraak van het gepeupel behandeld, het Vlaamschspreken, als een vergrijp tegen de wellevendheid, verboden en gestraft.

Gebeurt er de gansche geestesontwikkeling niet door het Fransch? Leert men de leerlingen niet denken in het Fransch? Wordt de studie van Vlaamsche taal en Vlaamsche Letteren niet zoo goed als totaal verwaarloosd? Werkt alles er niet samen, om de leerlingen te doen gelooven, dat zij zich als Franschen of Walen, maar niet als Vlamingen, moeten gedragen?

Uitmuntend moge ons onderwijs onder andere opzichten zijn, het draagt tegenover ons volk eene zware verantwoordelijkheid. Het is de schuld dat de verfransching blijft voortheerschen in onze gewesten. Het is aansprakelijk voor het verval der studiën ten onzent; want geen ernstig opvoedkundige durft nog beweren, dat er goed kan onderwezen worden anders dan in des leerlings eigen taal.

Het verfranscht onderwijs bewerkt eveneens die onnatuurlijke afscheiding der standen, welke zoo gevaarlijk is voor den Staat als strijdig met den vooruitgang en den welstand van het volk.

Waaraan is het wijten, dat - zooals onze vijanden het ons soms met eenen schijn van waarheid verweten hebben - de Vlamingen van verschillende streken elkander niet immer voldoende verstaan, zoo niet aan het feit, dat, dank zij de verfranschte school, de geletterde taal hij den grooten hoop in onbruik is geraakt?

De zoo pijnlijk veroverde wetten op het taalgebruik blijven eene doode letter. Nergens worden zij gewetensvol nageleefd en, wanneer wij ons beklagen, dan geeft men ons schaamteloos het onveranderlijke antwoord: 'Wij kunnen er niet aan doen. Onze rechters, onze beambten, onze professors kennen geen Vlaamsch.'

***

Meer dan tijd is het dus, dat men aan de jonge lieden beginne de volkstaal te leeren, niet zoo als men haar thans onderwijst, maar op eene manier, die hen in staat stellen zal, er zich later, in alle omstandigheden, met gemak, sierlijkheid en nadruk van te bedienen.

Ter bereiking van dat doel moeten alle pogingen worden aangewend, alle krachten samenspannen.

Tot hiertoe zijn wij, over het geheel genomen, nog weinig of niets gevorderd.

De wet van 1883 op het taalgebruik in het middelbaar onderwijs bestaat. Maar de heer Minister vergeet zijnen plicht en laat deze wet op de ergerlijkste wijze schenden.

Sommige vrije scholen, het is waar, verdienen den grootsten lof. Doch het meeste deel van hen steekt die van den Staat in franschdolheid naar de kroon of wint het hun zelfs af.

Bemoedigend is daarentegen het algemeen verzet, dat zich lucht geeft tegen het verbasterend onderwijs.

De Studentenbeweging, ten voordeele van de vervlaamsching der school, voor eenige jaren in West-Vlaanderen ontstaan, heeft in den laatsten tijd eene ontzaglijke uitbreiding genomen.

Bij duizenden telt zij thans hare aanhangers, die, trots vervolging en verdrukking, met overtuiging en talent streven naar hun edel doel.

Hulde aan die moedige schaar jonge mannen! Hulde aan die jeugdige voorvechters van den heiligsten strijd, die ooit bij een volk werd gestreden!

De studentenlanddag, op 7 September te Antwerpen gehouden, is, in de meening aller Vlamingen, een feit van de grootste beteekenis en waarvan wij de beste vruchten mogen verwachten.

Eenparig werd daar besloten, dat alle middelen zouden ter hand genomen worden om de verfransching uit de school te weren, en dat er niet zou worden gerust, vooraleer ons onderwijs vervlaamscht zou wezen van den laagsten tot den hoogsten graad.

***

Het bestuur van den *Nederduitschen Bond* dat, op verzoek van de afgevaardigden eener dergelijke vergadering, voor twee jaren te Mechelen gehouden, den Landdag bijeengeroepen had, werd als bestendig komiteit aangesteld en kreeg voor last, de gedane voorstellen te onderzoeken en er het wenschelijke gevolg aan te geven.

Het is thans beslist, dat de Studentenlanddag, telken jare, in den verloftijd, opnieuw zal bijeenkomen, tot ons volkomene genoegdoening geschonken zij.

Noch door hinderpalen van welken aard ook, noch door tegenwerking van gelijk wie, zal zich de Landdag of zijn bestendig komiteit van het rechte spoor laten brengen.

Tegen uitgebreide en diepingewortelde misbruiken trekken wij te velde; wij weten dus, dat de zegepraal niet het werk van eenige maanden wezen zal.

Lang en hard zal de strijd wezen; doch dit schrikt ons niet af.

Zij het ons slechts toegelaten te hopen, dat wij mogen rekenen op de medewerking van allen, zonder onderscheid van denk wijze, die het wel meenen met de Vlaamsche zaak!

Zij het ons vergund te vragen, dat ons streven niet in een verkeerd daglicht worde voorgesteld!

Wij wenschen niet, dat het Fransch uit de school worde verbannen. Ieder is overtuigd dat, in den huidigen toestand van Vlaamsch-België, de studie der Fransche taal, namelijk in onze hooge en middelbare onderwijsgestichten, niet mag achterwege blijven. Wij achten het zelfs wenschelijk, dat de talen der andere, naburige volkeren, zooveel mogelijk - en beter dan tot nog toe het geval was - ten onzent worden aangeleerd.

Doch wij willen, dat alle vakken, van laag tot hoog, worden orderwezen, langs den eenigen klaren en korten weg, dat is, door middel der moedertaal.

Wij willen voorafgaandelijke studie der Vlaamsche taal, opdat de leerling zoo spoedig mogelijk worde in staat gesteld, haar, als voermiddel van het onderwijs, met het meeste nut te gebruiken.

Wij willen later eene uigebreide en grondige studie onzer taal, onzer Letteren, onzer letterkundige geschiedenis, zooals bij elk ander volk wordt geplogen.

Wij wenschen nog, dat, in alle onderwijsgestichten, de landstaal met eerbied worde behandeld; dat men haar, noch van speelplaats, noch bij de schoolplechtigheden, noch

bij de godsdienstoefeningen, noch bij de bijzondere betrekkingen van de schooloverheden met de leerlingen of hunne ouders uitsluite, haar aldus den schijn gevende, als zou zij hoogstens goed zijn, om gesproken te worden door knecht of meid. De eereplaats, die aan de taal des volks in de school toekomt, moet haar ten volle worden geschonken.

Wij willen ten slotte, dat in Vlaamsch-België het elkeen, die een examen af te leggen heeft, vrijsta, dit zoo wel in het Vlaamsch te doen als in het Fransch.

Ziedaar het programma, dat wij, met volharding, hopen te zien verwezentlijken.

***

Er blijft ons thans nog eenen plicht te vervullen: een warm woord van dank te zeggen voor de genoten ondersteuning.

Dank aan de uitstekende staatsmannen, die den Landdag met hunne tegenwoordigheid vereerden of hunne schriftelijke toetreding zonden.

Dank aan de kringen, die zich bij den Landdag aansloten.

Dank aan die organen der drukpers, zoo Vlaamsche als Fransche, welke het werk van den Landdag zoo schitterend besproken hebben en zijn doel zoo onverdeeld zijn bijgetreden.

De franschgezinde bladen, die er zoo hevig tegen uitvielen, hebben mede - en meer dan ze misschien dachten of wenschten - onze erkentelijkheid verdiend, daar, in de oogen van ieder redelijk mensch, hunne ongerijmde en razende aanrandingen, slechts de zaak dienen, wier ondergang zij beoogen.

Een bijzondere dank zij gebracht aan de weinige Vlaamschgezinde leeraars, wier toegenegenheid en medehulp wij op zulken hoogen prijs stellen en die zoo dikwerf onze jongere vrienden, de Vlaamsche studenten, in hunnen heerlijken, maar vaak pijnlijken strijd, met raad en daad hebben bijgestaan.

Dank nog van harte aan de toehoorders van gisteren, aan die onderwijsgestichten, welke, bij de laatste heropening, der klassen, met de vervlaamsching der school een begin hebben gemaakt.

Mogen wij eens gelegenheid hebben onzen dank uit te breiden tot allen, die zich in de Vlaamsche gewesten met het onderricht der jeugd bezighouden of er het toezicht over hebben!

Den dank der Schooljeugd zullen zij dan te gelijker tijd hebben verdiend; want wel blind zou degene wezen, die niet zou inzien, dat er binnen kort in Vlaamsch-België, geene betrekking, staatkundige gerechtelijke of bestuurlijke, meer toegankelijk zal wezen, voor hem, die de taal des volks niet in de volkomenheid zou machtig zijn.

Toonkunde.

Nog 'De Oorlog.'

- Wij hebben de gewoonte niet de besprekingen, door andere tijdschriften over nationale muziek werken afgekondigd, te beoordeelen. Toch moeten wij heden, als verdedigers van het nationale princiep in de kunst, een woord in het midden brengen over eene Antwerpsche briefwisseling, welke in het N^{r} van 15 Nov. l.l. verschenen is in het degelijk muziekblad *Caecilia* van Den Haag, betrekkelijk de uitvoering van den *Oorlog* van Peter Benoit.

En eerst en vooral willen wij den schrijver van dit stuk, Dr P. doen opmerken, dat *De Oorlog* slechts uit *drie*, en niet uit *vier* deelen bestaat. N^{rs} 2^{a} en 2^{b} vormen als 'opvatting' en 'teruggeving' maar een deel. De rust, welke na de helsche ronde van den spotgeest gehouden wordt, heeft voor reden de gespannen aandacht der toehoorders wat te verzachten. 'Esthetisch' gesproken, moet de ontleding zich uitstrekken van het begin van het tweede deel **a**, tot na het *Te Deum*, slot van 2e deel **b**.

Wij zullen Dr P. in zijne beoordeling van het gedicht niet te verre volgen. De briefwisselaar maakt hier, onzes inziens, eene 'nevenkritiek,' door zich in de plaats des dichters te stellen, en, met eene merkwaardige 'désinvolture' aan te duiden, op welke manier hij het onderwerp zou behandeld hebben..... ware hij de dichter geweest.

'Nevenkritiek' zeggen wij, in den zin van die, welke een Castil Blaze noopte om den 'Freischutz' in 'Robin des Bois' te veranderen, en allerlei verplaatsingen van fragmenten, de eene voor, de andere na, in de partituur te brengen. Gelukkiglijk, blijven de wenken, door Dr P. gegeven op het platonisch gebied. De *Oorlog* zal er alzoo niet door gehinderd worden, en er ook niet door verliezen.

D^{r}. P. betreurt, dat door het *niet* uitvoeren van het 3^{e} deel, (*niet* 4^{e} deel) de *ongeoefende* toehoorder in twijfel is gebracht, of de partituur wel *geheel* of *gedeeltelijk* is vertolkt geworden. Voorzeker zal dit voor *ongeoefenden* moeielijk geweest zijn te beslissen, aangezien het aan eenen *geoefende*, zooals D^{r}. P. ontsnapt is: 1° dat het gedicht geheel en gansch gedrukt stond, 2° dat er in het programma klaar en duidelijk te lezen was, dat het 3° deel *niet* zou uitgevoerd worden en bijgevolg, de uitvoering met het 'Te Deum' sluiten zou.

Wij verhopen, nu de orkestpartituur van den *Oorlog* sedert eene groote maand is uitgegeven, dat D^{r}. P. zich, bij

gelegenheid, de moeite zal willen getroosten er eens een blik in te laten vallen; hij zal zich alsdan kunnen overtuigen: 1° dat het gezang van eenen 'Engel,' zooals hij voor den aanvang van N^r^ 3 voorstelt te doen, niet kan opwegen tegen het koor van *meedoogende* aardgeesten, die het derde deel opent 2°, dat de 'spotgeestscène' juist op de nachtschildering van het slagveld volgt; 3° dat, indien een Engel het 3° deel hadde aangevangen, er eene te merkbare eenvormigheid zou ontstaan door de veelvuldige opvolgingen van 'alléenzangen,' enz. enz.

De ontleding, de kritiek van een gewrocht als *De Oorlog*, is, naar ons oordeel, geen alledaagsch werk. Eenige kritikussen hebben zelfs er van afgezien dit Oratorio te beoordeelen, daar, zegden zij, Peter Benoit zich in dit werk zoo hoog had verheven, dat het hun onmogelijk was, voor als nu, den toondichter in zijne hooge vlucht te volgen. Wij begrijpen zulks zooveel te beter, daar het gemakkelijker valt, een reeds *twintig maal* aangehoord groot opera, of eene 'opérette du jour' op het eerste gehoor te beoordeelen, dan wel eene echte kritiek over het 'monumentaal toongebouw,' waarvan hier spraak is, te vellen. En waarlijk, om ons hier van eene volksuitdrukking te bedienen, *'t Is geene kat om zonder handschoenen aan te pakken.*

Maar iets, waarin de briefwisselaar tot het 'blijgeestige' overgaat, is zijne bespreking van de beroemde 'Ouverture Charlotte Corday. 'Alle tot nu toe bekende beoordeelaars, hebben ze als een oorspronkelijk werk beschouwd, en haar vooral geroemd, omdat zij eenen bijzonderen, tot heden onbekenden vorm van ouverture, inhuldigt. D^r^. P. heeft alzoo uit die "ouverture" niets kunnen maken dan "chromatische gangen" (!) fluittrillers (!!) en overvloed van trompettengeschal (!!!) "iets, zegt hij," wat een meer ernstigen Nederlander niet kenmerkt.' Volgens zijne besluitselen, welke hij niet neerschrijft, maar die nochtans goed te raden zijn, zou het tijdstip van het *schrikbewind*, waarin Charlotte Corday het omwentelingstooneel betreedt, *door een echten Nederlander*, waarschijnlijk met de volgende kleuren en harmonieën geschilderd en uitgedrukt moeten worden: *a.* door zacht harpgeklank; *b.* door eene herdersfluit; *c.* door strijkinstrumenten *con sordini*, *d.* door zoete orgeltonen. Als tonaliteit zou de *C.* k.t. toonaard verkozen worden, mits streng verbod, zich buiten de harmonieperken eener 'rustige Diatonie' te bewegen. Het 'Dominante septime akkoord' zou echter, voor wat Marat's beeltenis betreft, *eens* mogen gebruikt worden; en ten hoogste, het 'klein septime akkoord' (*maar zeer gedempt)* als *Charlotte* aan Marat den dolksteek toebrengt. Dit laatste nochtans op voorwaarde van zoo eventjes daarna tot den *tragischen* drijklank C. g.t. terug te keeren. Met dit laatste akkoord,

zou het *niet meer bestaan* van Marat, (thans *eeuwig rustende*) op de best mogelijk *Nederlandsche* wijze uitgedrukt zijn..?...

Wij weten niet wat de Noordnederlandsche lezers der *Caecilea* over D^{r}. P. 's meening denken zullen. In alle geval, verzenden wij hen naar da meesterlijke kritiek, welke een der befaamdste Noordnederlandsche toonzetters, C. van der Linden uit Dordrecht, over de 'ouverture Charlotte Corday' heeft geschreven.

Dr P. maakt geen onderscheid tusschen 'Medaillon-motiven' zooals de *Ça ira* en de *Marseillaise*, welke midden in de algemeene *eigene* opvatting geweven zijn, om aan het stuk meer 'werkelijkheid' in de uitdrukking te brengen; en tusschen de eigenlijke motiven en opvatting van den komponist. D^{r}. P. heeft ook niet opperbest gevat dat de recitativen (Charlottes innerlijke strijd), den grondvorm uitmaken van het om zoo te zeggen meer 'plastische' motiv (Charlottes beeltenis,) en dat het laatste uit de eerste voortspruit als de bloem uit den knop. Bij Marat's motiv geldt het, (evenals bij de andere karakteristieke motiven) *datgene* terug te geven, wat door de muziek eigenlijk kan terug gegeven worden, dat is: 'onwrikbare wilskracht gemengd met de verbeelding aan ijselijke bloedtooneelen.'

Wij weten niet welke de opvatting van een dusdanig onderwerp, door een Franschen componist, zou geweest zijn. Tot hiertoe, heeft dit een Franschman nog niet beproefd. Nochtans kunnen wij hier de '*Muette Portici*' van *Auber* aanstippen, als geschilderde 'revolutionaire' muziek. De ouverture '*Robespierre*' *Van Litolf* kan insgelijke als vergelijkingspunt tusschen 'Fransch gedachte' en Vlaamsch geschilderde' revolutionaire muziek met de 'ouverture' 'Charlotte Corday' aangehaald worden.

Wij raden alzoo Dr P.. een of andere orkestmeester te aanzoeken, de ouverturen *a* Muette de Portici, *b* Robespierre, *c* Charlotte Corday, achtereenvolgens te willen uitvoeren. *Het feit* zou waarschijnlijk hooger en sterker pleiten, dan alle beredeneeringen.

Wij moeten eindigen. Wij verhopen echter nog meermaals het genoegen te hebben, de kritiek van D^{r}, P. te mogen bespreken. Zeggen wij ten slotte dat, indien Dr P. den toondichter zelf om inlichtingen had verzocht, hij ongetwijfeld de acht voorlaatste regels zijner briefwisseling ter zijde zou gelaten hebben. En met recht!

TOON SCHILDERS.

Uit West-Vlaanderen. - Stad Harelbeke.

Onze aloude en alom bekende Kamer van Rhetorika, welke sedert eenige jaren scheen ingesluimerd te zijn, is nu voor goed wakker geworden en heeft in de maatschappij: *De Zonen der Arendsbeke*, eene waardige opvolgster gevonden.

Op Zondag 6 December ll. had een buitengewone vertooning plaats, ter gelegenheid der instelling der Nieuwe Schouwburgzaal. Inderdaad, en schoon niet van overgroote ruimte, mag het Kunstgebouw met den naam van 'Schouwburgzaal' betiteld worden. De Kortrijksche bouwkundige, Heer Aimé Lacroix, en de Harelbeeksche decoratieschilder, Heer Victor Van Eeckhout, hebben, gezamentlijk, ons een 'pereltje' van het zuiverste water geschonken, alwaar niet alleen de Harelbeeksche kunstminnende bevolking, maar ook die van den heelen omtrek, oprecht en waar kunstgenot zullen mogen smaken. En zulk was reeds het geval op Zondag 6 December ll.

Voegen wij hierbij, dat de decoratiën van het tamelijk ruime tooneel, welke de opvoering der stukken opluisteren, niets te wenschen lieten. De tooneelschikking was opperbest, en zelfs meer stoffelijke tooneeleffecten, zoo als die van 'donder en bliksem' het 'op-en-afvaren' met booten in zee, bij middel van een zeer kundig mecanismus, zijn allerbest geslagen.

Het *gezelschap* is uit veelbelovende leden samengesteld, en, indien de studiën worden voortgezet, zooals zij het tot nu op ernstige wijze zijn geweest, zal de jonge Harelbeeksche 'Rhetorika Kamer' welhaast nevens de puikste en uitgelezenste van den Vlaamschen lande prijken.-

Het zij voldoende hier de namen aan te stippen der Heeren J. de Bal; J. Parain; V. De Coninck; Ed. De Coninck; C. Geuten, en Edm. De Coninck, die allen om ter best medeijverden tot het bekomen van eene goedsamenhangende vertolking, iets, waarin zij ten volle zijn gelukt. Alzoo bekwamen *De Hand Gods*, (drama) en *De Visschers van Blankenberghe.* (blijspel) maar bijzonderlijk dit tweede stuk, een grooten bijval. Voor wat echter 'de Hand Gods' als stuk betreft, moeten wij tot ons leedwezen bekennen, dat de keus ervan onze sympathie niet heeft verworven. Bijna *onaannemelijke* toestanden, welke ten anderen met weinig kunde

zijn aangebracht en doorgewerkt, maken er de bijzonderste bestanddeelen van uit. Enkele tooneeltjes zijn echter niet van belang beroofd; maar zie, dit zijn nu juist de 'blijde scènen' van het 'drama.' Hier goldt het dus geen 'schrijvers-' maar wel een 'vertolkingssuccês', iets waarvoor onze jonge tooneelisten eene toejuiching te meer verdienden. Aan de opvoering 'De Visschers van Blankenberghe' daarentegen, viel een dubbelen bijval ten deele; bijval voor den schrijver, bijval voor de spelers. De koren (in dit laatste stuk) waren goed verzorgd en klonken, evenals het orkest, fijn en keurig, onder de leiding van den heer Mestdagh, onzen flinken Harelbeekschen onderwijzer. Ook de piano-forte werd door den talentvollen kunstenaar den Heer Duthoit voortreffelijk bespeeld.

Het zij ons vergund hier nog twee muzikale opmerkingen, neèr te schrijven. De koren staan te hoog geschreven voor kinderen, (meisjes en knapen) wier stemmen de rekbaarheid der echte vrouwstemmen niet bezitten. Het is dus geraadzaam, bij de volgende vertooningen, de zangstukken ten minste eenen toon lager of nog iets lager te stellen, in geval hun klankenweefsel zulks toelaten zou. Verder, schoon er in Vlaamsch-België, zoowel als in Noord-Nederland, eene betreurenswaardige gewoonte heerscht, bij *drama's* ongepaste, en met de toestanden volstrekt niet overeenstemmende muziek uittevoeren, zal het voldoende zijn, de opmerkzaamheid van den orkestmeester op dit punt in te roepen, verzekerd, dat hierdoor onze Harelbeeksche tooneelspelers zich aan die algemeene kunstverwaarloozing zullen weten te onttrekken.

Mevrouw *Apers* en *Hermans*, de bekende talentvolle tooneelspeelsters, verleenden hunne medewerking aan dezen belangrijken kunstavond. Hun bijval was insgelijks zeer groot en uitermate verdiend. Indien wij zelden, Mevrouw Hermans met zooveel luim, geest en kunstzwierigheid zagen optreden, nooit, denken wij, wist de talentvolle Mevrouw Apers (in het drama) den weg tot aller harten te vinden. Lief en aanminnelijk, daarentegen, kwam zij ons in het 'blijspel' voor. Men voelde de sympathieke werking tusschen de beide kunstenaressen en onze jonge tooneelliefhebbers, waardoor de opvoering op eene bijzondere wijze bezield werd, tot groote voldoening van het uitgelezen publiek, dat de zaal tot proppens toe vervulde.

Een woord van bijzonderen dank zij nog den Heeren en vrienden: Prosper Dedoncker (Voorzitter) en Victor De Coninck (Schrijver) der maatschappij, toegezegd, voor hunne onverpoosde werkzaamheid en de voorliéfde met dewelke zij hare belangen ter harte nemen.

Noblesse oblige! Die leus zal in den geest onzer geachte stadsgenooten niet verduisteren, maar er zich dieper en dieper in printen.

De tijd is gekomen, dat ‘Harelbeke’ zich zijn verleden kunstwezen herinnerende, zijn streven op kunstgebied hernemen gaat, om alzoo aan den groei en bloei van het ‘ware en schoone’ op zijnen edelen grond, een nieuw en voortdurend bestaan te verzekeren.

Fiat!
PETER BENOIT.

Kroniek.

Letter- en tooneelkunde. - Prijskampen. -

Ziehier den uitslag van den tooneelprijskamp, uitgeschreven door den Belgischen Bond der Werkmeisjes- en Werkjongensgenootschappen, voor 1885:

Tweede prijzen. - 1. De heer P. Matton, onderwijzer te Gent, met *Menschenliefde*, diploma en eene premie van 125 fr.; 2. de heer Amatus Bogaerts, onderwijzer te Gent, met *De Zoon van den Metseldiener*, diploma en eene premie van 100 frank.

Derde prijzen. - 1. De heer Aug. Hendrickx, te Brussel-Schaarbeek, (de titel van het stuk wordt niet vermeld in de mededeeling die ons gedaan werd), diploma en eene premie van 50 fr.; 2. de heer Julius Wytynck, te Gent, met *Men vraagt eene goede naaister*, diploma en eene premie van 50 frank.

Eervolle meldingen (diploma's). - 1. De heer L. Van den Kieboom, te Gent (Ledeberg), met *Twee Vrienden;* 2. de heer H. Verwaetermeulen, te Brugge, met *Opoffering en Iever beloond*; 3. de heer L. Lievevrouw, te Gent, met *Een Edel hart*; 4. de heer Th. Van Hauwermeiren, te Gent, met *Alles door het werk.*

- We vinden in de *Amst. Ct.* de volgende statistiek van uitgegeven boeken over het afgeloopen jaar. - Per millioen inwoners: België 294, Frankrijk 380, Duitschland 333, Engeland 184, Nederland 514 boeken.

Volgens het aantal boeken is de rangorde deze: n° 1 Nederland, n° 2 Frankrijk, n° 3 Duitschland, n° 4 België, n° 5 Engeland, zoodat Nederland ruim 100 boeken meer per millioen inwoners telt dan Frankrijk of Duitschland.

- Twee onzer trouwe medewerkers zijn voornemens werken uit te geven. De Heer Gustaaf Rens zal onder den titel *Centuriade* een honderdtal zijner verspreide en onuitgegevene gedichten het licht laten zien, terwijl de Heer Isidoor Albert eene bundel kinderversjes in de wereld zal zenden.

- In hare zitting van 6 December l.l. heeft de Zuidnederlandsche maatschappij van Taalkunde haar bestuur volgenderwijze samengesteld: voorzitter, Dr. P. Willems; ondervoorzitter, prof. Des. Claes; schatbewaarder, Pastoor Jan Bols; schrijver, in vervanging van Pol de Mont, die het ambt niet langer wenschte te bekleeden, de Heer J. Muyldermans.

- Van onzen medewerker Edward van Bergen werd door het Nederlandsch Tooneel van Antwerpen opgevoerd een nieuw historisch drama in 5 bedrijven, getiteld *Galeswintha.*

Toonkunde.

- De Heer Emiel Wambach is tot ridder der Leopoldsorde benoemd.

- De toondichter Jan Blockx werd. in vervanging van Hendrik Waelput, tot leeraar benoemd aan de Vlaamsche muziekschool van Antwerpen.

Beeldende kunsten.

- Voor het Brusselsch museum is ‘De spinster’ van H. De Braeckeleer aangekocht. Het tafereel dat zekeronder de beste van den grooten schilder mag gerekerd worden, werd voor de geringe som van elfduizend frank van een bijzondere aangekocht.

- De beeldhouwer Mignan, heeft de groep afgewerkt bestemd voor den square van den wijk Ile du Commerce te Luik, waar reeds ‘De stierenmenner’ geplaatst is. De nieuwe groep moet de landelijke rust voorstellen.

- Te Luik wordt een museum Gretry in eene der zalen van het Conservatorium ingericht. M^{r}. Tereny, de geleerde oudheidskundige, heeft voor dit musoeum de volgende voorwerpen ten geschenke gegeven: Een portret van Gretry in potlood, geteekend door Moussiau, een ander *gewasschen* door Isabey en een gegraveerd naar M^{w} Vignier Lebrun; voorts eene miniatuur, waarop de 18 jarige Grétry afgebeeld is.

- Ziehier de kandidaten, door de stad Antwerpen aan het gouvernement voorgesteld als professors voor de koninklijke Akademie:

Lager onderwijs. 4 Leeraars van teekenkunde. 1ste graad, 2de afdeeling: Mr Edw. Joris. en Edw. Rumfels in bediening; Eug. De Plijn en Frans Joris.

3. Leeraars van Teekenkunde 1ste gr. 2de afd. Mr Henri Verdonk, in bediening, Demeuter, gezegd Brunin, Van Genegen.

2 leeraars van teekenkunde, 2de graad, 2de afdeeling:
MM. Karel Boom; Henri Houben.

2 leeraars van teekenkunde, 2de gr. 2de afd.
MM. Is. Meyers; Piet Verhaert.

2 Leeraars van teekenkunde, 3de graad.
M. Frans Vonck in bediening; M. Frans Lauwers.

Middelbaar onderwijs. Schilderkunst: 4de graad, 1 leeraar van teekenkunde, 1 Leeraar van teekenkunde (antiek).

1 Leeraar van schilderkunst volgens relief en levend model.

Schilderkunst, 5de graad. Leergang van toepassing op stielen, afhankelijk van de schilderkunst.

1 Leeraar van de schilderkunst en versiering, M. Eug. Joors.

1. Leeraar, voor het overzicht der theorie van kunst-teekening en geschiedenis der versiering. (verdaagd.)

Beeldhouwerij, 4e graad. 1 leeraar van praktijk in de modeleering. M. Fabri.

1 Leeraar voor beeldhouwkunde. Beelden levend model M.J. De Braekeleer.

Beeldhouwerij, 5e gr. 1 leeraar van Beeldhouwversiering: M. Janssens, in bediening.

Bouwkunde, 4de gr. 1 leeraar, afgietsels, enz. M. Blomme, in bediening.

1 Leeraar. Teekening van projectiën der bouworde en grondbeginsels van samenstelling. M.J. Schadde, in bediening.

1 Leeraar. Projectiën, beschrijvende landmeetkunde, technologie, enz. M.L. Dussez.

Bouwkunst 3de gr. 1 leeraar in metselwerk en steensnede, M.L. Dens, in bediening.

1 Hulpleeraar, M.Ch. Dens, in bediening.

1 Leeraar van werktuigen, enz., M. Deisser.
Fransche letterkunde. M.L. Van Keymeulen.
Vlaamsche letterkunde. M. Pol De Mont.
Grondbeginsels van Kunstgeschiedenis en Geschiedenis, M. Ed. De Taye.
Perspektief, M. Edm Farazyn.
Grondbeginsel der landmeetkunde, M. Hartoghe.
Bouwkunstige benaming, M. Eug. Geefs.

- De Moniteur meldt de benoeming der HH. Verlat, Lamorinière, Arn. De Pret, en H. Schaefels, tot leden van de kommissie gelast met den aankoop en het bewaren der schilderijen van het Antwerpsch Museum.

Naar te Brussel gemeld wordt zullen de HH. Coosemans, Lamorinière en Van der Ouderaa tot professors van schilderkunst aan de Antwerpsche Akademie benoemd worden.

- In Arti te Amsterdam is eene belangrijke tentoonstelling geopend. Onder andere doeken zijn er van de beide Oyens, Alb. Holberstadt. H. Luyten, en Berckmans, de vier eerste, Noordnederlanders te Brussel en Antwerpen woonachtig.

- Te Amsterdam is er bij Fred. Muller en C^{o} eene uiterst belangrijke verzameling portretten der Nederlandsche school uit de XVI^{de} en XVII^{de} eeuw te koop.

- Op Zaterdag 20 November werd te Amsterdam de doorloopende tentoonstelling der Internationale kunstvereeniging, voor het publiek geopend.

Vlaamsche studentenbeweging.

Nog nooit ging te Leuven de Vlaamsche beweging zoo sterk vooruit als dit jaar en het verledene. Vóór het groot verlof waren er reeds gilden ingericht voor de studenten uit vier der Vlaamsche provinciën; nu is nog de *Limburgsche Gouwgilde* gesticht.

Al die gilden hebben een tweevoudig doel: 1° herstelling der Nederlandsche taalrechten op alle gebied; 2° onderlinge verbroedering en deftig vermaak.

Van tijd tot tijd geven die gilden feesten of voordrachten, waarop dan al de Vlaamsche studenten worden uitgenoodigd. Verleden jaar kwam op eene vergadering van over de 400 studenten de heer De Beucker de vervlaamsching van het onderwijs van hoog en laag bepleiten. Nu dat de Brabantsche

gilde haren Bols heeft verzocht te spreken, zal ook binnen kort de West-Vlaamsche, de Antwerpsche of eene andere gilde haren vlaamschgezinden redenaar vragen.

't Schijnt dan ook dat de West-Vlamingen den Brugschen hoofdman in den strijd, den moedigen Dr Van Steenkiste, hebben verzocht of zullen verzoeken, eene voordracht te Leuven te komen houden.

Het taal- en letterlievend genootschap *Met Tijd en Vlijt* is dit jaar buitengewoon in getalsterkte aangegroeid. Dit gezelschap vergadert alle Vrijdagen, het telt zoo wat rond de 170 leden.

In den laatsten tijd hebben de leden aan de maatschappij eene meer *strijdende* Vlaamsche richting gegeven, zoodat zij ook vooral op staatkundig terrein werkt, om den Nederduitscher op alle gebied, vooral op dat van 't onderwijs, recht te laten wedervaren.

In October 1886 zal *Tijd en Vlijt* zijn vijftigjarig bestaan vieren; bij die gelegenheid zullen er groote feesten plaats hebben. Men zal onder andere een stoet van deelnemende vlaamschgezinde maatschappijen vormen; er zal een plechtig *Te Deum* gezongen worden en 's avonds zullen leden van het genootschap een groot vaderlandsch drama opvoeren; den tweeden dag, groote letterkundige vergadering en groot gastmaal.

Verleden jaar kwam er een *Vlaamsch Geneeskundig Gezelschap* tot stand, en nu is er door de studenten een *Vlaamsch Rechtgenootschap* gesticht met het doel de Vlaamsche rechtstaal, de kunstwoorden van het vak, te leeren kennen, woorden die men ons, ongelukkig genoeg, in de lessen der hoogeschool niet meêdeelt. Alles geschiedt daar in *het Fransch*, *uitsluitelijk in het Fransch*, zoowel als op de 3 andere hoogescholen uit ons land. En nochtans, de doktors moeten eens op zijn Vlaamsch kunnen omgaan met de menschen, de advocaten moeten in 't Vlaamsch kunnen pleiten, enz.

Iets wat ook alle rechtzinnige Vlamingen veel genoegen zal baren, dat is, dat de leiders der *Vlaamsche Studentenbeweging*, uit de drie hoogescholen: Leuven, Luik en Brussel, in eene vertwouwelijke bijeen komst op zondag 15 November

laatstleden, eene overeenkomst hebben gesloten, om in verscheidene gevallen en op een aantal vastgestelde punten, buiten alle politiek, samen te werken tot het bereiken van het gemeenzaam doel der strijdende Vlamingen.

De vlaamschgezinde studenten beginnen een overwegenden invloed op de Leuvensche burgerij - tot hiertoe zoo verfranscht - uit te oefenen. In de laatste weken zag men een zeker getal herbergen tevoorschijn komen met uithangborden, die van vlaamschgezinde gevoelens getuigen. Zoo onder andere hebben de Vlamingen het schoonste gasthof van Leuven, het *Café Mathieu*, tot hunne gewone vergaderplaats gekozen, en boven op den voorgevel prijkt nu in groote letters het schoone opschrift: *Gasthof De Vlaamsche Student. Gildhof.* 't Was een plezier om te zien hoe de franskiljons en aztekken met gapenden mond, als van verbazing stom, het opschrift bij zijn eerste verschijnen stonden te bekijken.

Nog wordt gemeld dat het inrichten van den *Vlaamschen Penning* door den *Nederduitschen Bond* hier bij de studenten en de Vlaamsche burgerij (bijzonder in den *Nederduitschen Burgerkring*) een geestdriftig onthaal heeft genoten.

De leiders der beweging zijn reeds bezig met voor de studenten uit de verschillende gouwen wekelijksche inschrijvingslijsten in omloop te brengen, bussen in de Vlaamsche herbergen te plaatsen, enz. Stelselmatig zal er gewerkt worden en bijgedragen voor dat schoone, echt vaderlandsche werk. De studenten willen niet alleen door hunne bijdragen de onkosten der jaarlijksche landdagen helpen dekken, maar zij willen een groot fonds verzamelen voor het stichten van Vlaamsche collegiën en eene vrije Vlaamsche hoogeschool.

Vlaamsche belangen.

- De Afdeeling van het Willemsfonds te Nieuwpoort heeft dezer dagen eene warme hulde gebracht aan haren voorzitter, Pieter de Swarte. En zulks met reden en recht. De gemeenteraad van die stad had aan de afdeeling het gebruik ontzegd van den stedelijken schouwburg voor het geven harer voordrachten en feesten. De Heer de Swarte heeft voor eigen rekening een gebouw laten maken, ten dienste van het Nieuwpoortsche Willemsfonds. Het was ter gelegenheid der inhuldiging van dit lokaal dat men aldaar een echt Vlaamsch feest heeft gevierd. Eere wien

eere toekomt! Indien alle bemiddelde Vlamingen het edel voorbeeld van den Heer de Swarte volgden, en niet alleen hun woord, maar ook hunne beurs ten dienste stelden van onze Beweging, wat zouden wij met groote schreden vooruitgaan!

- De Antwerpsche Afdeeling van het Willems-Fonds, waarvan de heer Max Rooses thans Voorzitter is, heeft *regelmatige maandelijksche vergaderingen* ingericht voor al hare leden.

Op die zittingen houdt men zich in hoofdzaak bezig met de Vlaamsche belangen in het algemeen. d.w.z. met al de vraagpunten, die op het gebied van onderwijs, gerecht, openbaar bestuur, kunst, enz, zouden opgeworpen worden, of die aan de orde van den dag staan en onze dagelijksche Vlaamsche beweging uitmaken.

Bedoelde vergaderingen zijn tevens eene gelegenheid voor de letterkundigen, die de leden der Afdeeling zouden willen vergasten op de voordracht van een hunner gewrochten.

- Ondanks de moedige houding van D^{r}. van Steenkiste in den gemeenteraad der Vlaamsche stad Brugge, en het toesturen van een verzoekschrift door de Brugsche studenten bij de Leuvensche Hoogeschool, om de voorstellen over het gebruik van het Nederlandsch, door D^{r} van Steenkiste neergelegd, onveranderd aan te nemen, heeft de franschgezinde raad deze voorstellen zoodanig gewijzigd, dat D^{r} van Steenkiste verplicht is geweest zich te onthouden.

Van alle zijden heeft het moedige raadslid de schoonste blijken van bijtreding en de warmste gelukwenschen ontvangen. Hopen wij dat hij zich door deze eerste miskenning niet zal laten ontmoedigen, maar krachtig op de bres zal blijven tot verdediging onzer heiligste rechten in de aloude Vlaamsche stad.

- Minister Beernaert heeft, naar men ons meedeelt, de zegels voor plakbrieven en de papierzegels in de beide landsstalen laten graveeren.

Ook minister Van den Peerenboom moet zinnens zijn hetzelfde te doen voor de postzegels.

De nieuwe 3 1/2 0/0 titels, die eerlang uitgegeven worden, zullen in de twee talen opgesteld zijn.

Tevens vernemen we dat er door het Staatbestuur onder-

handelingen aangeknoopt zijn met het bestuur der Nationale Bank, ten einde de opschriften der bankbriefjes in de twee talen te verkrijgen.

- Het is een verblijdend teeken, dat sedert korten tijd eene menigte studenten onzer atheneums, vastberaden den strijd voor eigen landaard en zeden hebben aangevangen.

Op de Athenaea van Brussel en Elsene zijn Vlaamsche kringen gesticht, welke den leden menige uitstekende gelegenheid tot grondiger beoefening in de Vlaamsche moedertaal zullen verschaffen.

Onder al de Athenaea des lands spant echter dat van Antwerpen tot heden toe de kroon. Niet min dan drie gezelschappen kwamen, in den laatsten tijd, onder de leerlingen van dit gesticht tot stand. Het orgaan van den kring *Studie De Schoolgalm* meldt dat ‘buiten het leesgezelschap *Voor 't Vlaamsch*, vóor een 3tal maanden in 4de gesticht, er in de lagere klassen nog een Vlaamschgezinde kring bestaat, die met een 12tal leden, reeds meer dan 100 boeken wist te verzamelen.’

Nog meldt het wakkere studentenblad, dat de kring *Studie* tal van briefwisselende leden te Gent, Brussel, Brugge, Mechelen en Luik heeft aangeworven.

Onze hartelijkste gelukwenschen aan deze moedige, dappere jongens! Zij mogen er van overtuigd zijn: de Vlaamsche zaak verwacht veel, zeer veel, ja, *alles*, van hen!

- Sedert de hervatting der leergangen zijn in het O.-L. Vrouwcollege van Antwerpen de volgende verbeteringen ingevoerd:

Voortaan zullen voor den tweeden prijskamp de overzettingen uit Latijn en Grieksch in het Vlaamsch moeten gemaakt worden.

De tweede prijskamp van declamatie zal eveneens geschieden in het Vlaamsch, zoo ook de tweede prijskamp in 't lezen, voor de lagere klassen.

De leerlingen moeten van tijd tot tijd hunne overzettingen uit het Latijn en het Grieksch in het Vlaamsch maken.

In de Vlaamsche les moet ieder Vlaamsch spreken. Er wordt bijzonder gelet op eene keurige uitspraak.

Twee maal in de week zal er op de speelplaats Vlaamsch gesproken worden.

Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden. - Op Maandag 7 December l.l. in de verhoorzaal der burgelijke rechtbank te Gent, is nogmaals bijeengekomen de *Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden*, - zooals de vereeniging der Vlaamschgezinde doctor in de rechten, bepaaldelijk is gedoopt.

Het doel van de vergadering was de eigenlijke inrichting van den Bond, gesticht in beginsel den 14 October verleden.

De verschillende balies van Vlaamsch-België, Antwerpen, Brugge, Brussel, Dendermonde, Oudenaarde, Kortrijk en IJperen waren op de zitting vertegenwoordigd.

Verscheidene brieven en telegrammen lagen ter tafel, van wege belangstellenden, die zich verontschuldigden niet te kunnen aanwezig zijn.

De heer De Vigne nam plaats aan het bureel met den heer Coremans; vervolgens de andere leden van het bestuur der Vlaamsche Conferentie van Gent, Mrs Obrie, Fredericq, Siffer en Buysse.

De heer De Vigne begon met de leden van Antwerpen en Brugge geluk te wenschen, omdat, volgens de cijfers hem door de heeren Van Rijswijck en Coppieters medegedeeld, hunne pogingen tot het stichten van eene Conferentie zoo schitterend waren bekroond geworden.

Hij dacht weldra hetzefde te zullen mogen doen voor Brussel.

De heer Cuylits liet weten, dat inderdaad het plan eener Brusselsche Conferentie op goeden weg was.

Daarna werd overgegaan tot de bespreking van de Grondslagen, die op een paar wijzigingen na, werden aangenomen.

Er werd beslist, gelijk overigens het ontwerp medebracht, dat al de docteren in de rechten van Vlaamsch België, zoo magistraten als advocaten, van den Bond zouden kunnen deel maken. Eveneens werd beslist, dat de Bond eigenlijk zou bestaan uit de Vlaamsche Conferentiën, die bij de verschillende balies ingericht zijn en nog zullen ingericht worden. Daar waar geene Conferentie bestaat, zullen de doctoren in de rechten zich nochtans mogen laten inschrijven als afzonderlijke leden.

De zetel van den Bond is gevestigd te Gent; doch de jaarlijksche algemeene vergadering zal beurtelings plaats grijpen in de eene of de andere zetelplaats van eene Conferentie.

Op de zitting van 14 October laatst was lezing gegeven geworden van eenen hrief van het Brusselsche Willems-Fonds, waarbij de Bond geraadpleegd werd over het stichten van eenen practischen leergang van Nederlandsche rechtspleging.

De Vlaamsche Conferentie van Gent was belast geworden met het bestudeeren van de vraag.

Onmiddelijk na de bespreking van hooger gezegde Grondslagen, bracht de heer De Vigne, in naam van het bestuur der Gentsche Conferentie, zijn verslag dienaangaande uit.

Met eenparige stemmen werd het goedgekeurd.

Sterfgeval.

- Op 9 November 1885 is Johannes Kneppelhout te Arnhem overleden. Zijn naam is in Zuid-Nederland niet populair; in 't Noorden had hij zich integendeel onder het pseudoniem *Klikspaan* eene groote populariteit verworden.

Hij behoorde tot dat uitgelezen geslacht van Leidsche studenten uit de jaren 1830 1840, dat ons Prof. Jonckbloet, Nicolaas Beets en andere schrijvers en geleerden van den eersten rang heeft geschonken. Hildebrand's *Camera obscura* verscheen in 1839, hetzelfde jaar als Conscience's *Leeuw van Vlaanderen.* Klikspaan of Kneppelhout gaf in 1840 zijne beroemde *Studententypen* uit, die in 1841 reeds door zijn even fijn *Studentenleven* werd gevolgd. Onder den naam Flanor wordt er Jonckbloet onder anderen als student prachtig in beschreven.

Die keurige humoristische schetsen, die in Holland te recht hooggeschat worden, zijn in Vlaamsch-België niet genoeg gekend. Met Kneppelhout doet onze Nederlandsche letterkunde nogmaals een gevoelig verlies.

Nieuwe uitgaven.

- NAPOLEON-CYCLUS door Dr L. Simons. Bibliofieluitgaaf van De Seyn-Verhougstraete te Roeselare. In-12°, 100 blz.
  fr. 2.50
- POL DE MONT. *Fladderende Vlinders*e Een bundel gedichten, in 2 kleuren in karmijnen rand gedrukt en versierd met 3 koperetsen. In-8°, 184 blz. Rotterdam, Uitgeversmaatschappij Elsevier gl. 3.75
- CHARLES DICKENS Kleine Dora, 3e deel. Met eene plaat. In-8° 228 blz. Gent, Ad. Hoste. Per deel.
  fr. 1 50
- CHARLES DICKENS. Het geheim van Edwin Drood. Met eene plaat. In-8°, 220 blz. Gent, Ad. Hoste.
  fr. 1.50
- Id. Id. Onze wederzijdsche vriend. Als voren. 3 deelen. Per deel.
  fr. 1.50

Inhoudstafel.

I. Novellen, Verhalen, Schetsen, enz.

POL ANRI. -	Judas wint (blijspel). 389, 441.
PHILIMOND CALUWAERT. -	Van middernacht tot middernacht, (fantastische novelle). 489.
CONST. DE WAEGENAERE. -	Dronkemans Waanzin (verhaal). 58.
EDWARD IPERS. -	Rondom leelijk (vertelling). 145.
MELATI VAN JAVA. -	Broeder en Zuster (vertelling). 537.
REIMOND STYNS. -	Gemeen volk (schets). 253.
ISIDOOR TEIRLINCK. -	Blozende Kriekske (novelle). 297, 341.
C P. VAN ANTWERPEN -	Onze Taalbroeders in Noord-Amerika (briefwisseling) 27, 80, 275.
J.F. VAN CUYCK.	Eene belofte (novelle). 201.
THEODULE VAN HAUWERMEIREN. -	De wonderbloem van Indië (zangspel). 101.
Dr. W.L. -	Een IJspraatje uit Friesland. 7.

II. Poëzie.

ISIDOOR ALBERT. -	Doode Natuur. 24.
ISIDOOR ALBERT. -	Thans is mijn vriend begraven. 78.
ISIDOOR ALBERT. -	Hij had gereisd. 163.
ISIDOOR ALBERT. -	Twee Sonnetten, De Grijsaard en Weeklacht. 298.
ISIDOOR ALBERT. -	't Is aan U... 314.
ISIDOOR ALBERT. -	De oude Soldaat (deftige alleenspraak) 460.
ISIDOOR ALBERT. -	Bezoek op 't Kerkhof. 556.
POL ANRI. -	Blanke sneeuw, wanneer uw vlokken... 76.
POL ANRI. -	De beste stuurlie staan aan wal. 119.
POL ANRI. -	Uit zijn humeur en in zijn nopjes. 164.
POL ANRI. -	Als ieder bloemeken.... 358.
P.M. BOELE VAN HENSBROECK. -	Aan Pol de Mont. 166.

A.A.J. BOGAERTS. - In 't Elfenwoud (cantate). 452.

LEONARD BUYST. - Liefdeverklaring. 74.

LEONARD BUYST. - Twee Sonnetten. I. Den Heere D. Van Spilbeeck. II. Aan Mejuffer Helena Swarth). 229.

LEONARD BUYST. - Stout begonnen, half gewonnen. 266.

LEONARD BUYST. - Twee Sonetten. (I. Conscience. II. Van Beers). 315.

PHIL. CALUWAERT - Ik denk aan U, ik droom van U. 118.

PHIL. CALUWAERT - Het liefste lieken dat ik hoor. 162.

PHIL. CALUWAERT - Harpklanken 312.

PHIL. CALUWAERT - De tijd is lang voorbij... 357.

MARIA COOPMAN. - Ik woon in een nederig huisje. 23.

MARIA COOPMAN. - Mijn moeder is eene arme vrouwe. 23.

V.A. DELA MONTAGNE. -	Hulde aan Jan Van Beers. 463.
KAREL DELMOTTE. -	De Lentebruid in vreugd. 270.
POL DE MONT. -	Hoe Gijs Allema voor 't eerst zijn Simkje ontmoette. 16.
POL DE MONT. -	Uit Daphnis en Chloë. 73.
POL DE MONT. -	Huiselik. 316.
POL DE MONT. -	Ritornellen. 1. De Bloode. 2. Te Jong? 3. Verliefde Kijvage. 4. Pikdonker nacht. 355.
P.P. DENYS.	Hoop en Moed. 116.
P.P. DENYS.	Hulde aan God, (naar G. Rodenbach). 162.
P.P. DENYS.	In Vlaanderland! 272.
P.P. DENYS.	De Kongreszuil. 311.
P.P. DENYS.	Den weled. Heer Jan Van Beers (op zijn huldefeest, 27 September 1885). 464.
P.P. DENYS.	Antwerpen! (bij de Wereldtentoonstelling). 513.
CONST. DE WAEGENAERE. -	Milton's Blindheid (uit zijn ‘Verloren Paradijs’) 25.
CONST. DE WAEGENAERE. -	Aan de Muze (uit John Milton's ‘verloren Paradijs’). 230,
DIEDERIK. -	Aan Haar. 232.
DIEDERIK. -	Aan Conscience. 556.
PROSPER LEFLOT. -	Aan den Heer Fr. van den Bosch. 558.
HILDA RAM. -	Hoop en Dood. 228.
GUSTAAF RENS. -	Verjaring. 310.
GUSTAAF RENS. -	Scheldelied. 406.
GUSTAAF RENS. -	Vreugd en Smart. 462.
GUSTAAF RENS. -	Levensbeeld. 514.
GUSTAAF RENS. -	De Kus. 556
ARNOLD SAUWEN. -	Herdenkt gij soms dien avond... 117.
JACOB STINISSEN -	Mijn' Kinderen, 161.
JACOB STINISSEN -	De oorlog woedde. 265.
JACOB STINISSEN -	Hendrik Conscience herdacht. 313.

JACOB STINISSEN -	Aan Judith. 407.
JACOB STINISSEN -	Driemaal hulde aan den Heer Jan Van Beers 458.
ISIDOOR TEIRLINCK. -	Uit een onuitgegeven Diwan. 505.
Vrouwe VAN ACKERE. (Wijlen) -	Den Heere Pieter Lanssens. 114.
VICTORIEN VAN DE WEGHE.	Nieuwjaarsgroet, 21.
VICTORIEN VAN DE WEGHE.	Eerlijkheid. 114.
VAN HOUTGARDE. -	Bij het zien van Peter Benoit's afbeeldsel. 274.
Dr. EUGEEN VAN OYE. -	De loop der jaren 5.
FRANS WILLEMS. -	Kindercantate (muziek van Emiel Wambach). 402.
CONSTANT WOLFS. -	Mijn Hutje. 78.
CONSTANT WOLFS. -	De Angelus. 234.

III. Onze Dichters vertaald.

CHARLES BELTJENS. -	Dans les Blés. - Abyssus abyssum invocat - Uit ‘Gedichten van Pol de Mont. 559-560.
H. FLEMMICH. -	Eingangs-gedicht. Nach im Lenze. Naar Pol de Mont. 273.
H. FLEMMICH. -	Nicht in den Kalten Boden, naar denzelfde. 317.
H. FLEMMICH. -	Uit Ophelia, naar denzelfde. 360.
H. FLEMMICH. -	Zu Hause. 361
CARL. HEBBEL. -	Uit ‘Gedichten’ van Pol de Mont. 465
L. VAN HEUVERSWYN. -	A Pol de Mont. 320.

IV. Taal- Tooneel- en Letterkunde.

PETER BENOIT. -	Briefwisseling uit Harelbeke. 569.
EDWARD IPERS. -	Eenige Schoonheden onzer Moedertaal. 120, 321, 362, 409, 515.
VOLCKAERT. -	Brieven uit Zuid-Nederland (Brussel).
.....	Het Dagblad in de Nederlanden, 34.
	Nieuwe uitgaven 200, 295, 340, 388, 536, 580.
	Tooneel- en Letterkunde (Kroniek). 44, 93, 138, 198, 244, 287, 376, 529, 571.

V. Toonkunde.

TOON SCHILDERS. -	Uitvoering van den Oorlog, 531.
TOON SCHILDERS. -	Nog de Oorlog, 568.
C. VAN DER LINDEN. -	Uitvoering van Roméo en Juliette. 186.
	Internationaal Toonkundig Congres te Antwerpen 140, 333.

Wereldtentoonstelling van Antwerpen (Feestzang). 236.

Toonkunde (Kroniek). 48, 98, 143, 248, 291, 334, 384, 531, 572.

VI. Beeldende Kunsten.

MODERATUS. - Tentoonstelling in den Kunstkring. 43.

J.F. VAN CUYCK. - Tentoonstelling van ‘Als ik kan’ 285.

J.F. VAN CUYCK. - Tentoonstelling in het ‘Kunstverbond’. 375.

Tentoonstellingen. 292.

Beeldende Kunsten (kroniek). 48, 95, 143, 199, 249 292, 335, 378, 532, 572.

VII. Biographie.

JOS BUERBAUM. -	Victor Driessens. 183.
LOUIS FRANCK. -	Jan Van Beers (Eene levenschets). 419.
X.... -	Moeder Benoit (geb. Rosalia Monie). 133.
X.... -	Henri Waelput. 339.
X.... -	Het Brederofeest, herdenking aan zijn 300^{n} geboortedag (15 maart 1585). 167.

VIII. Boekbeoordeeling.

JAN BOUCHERIJ. -	Idyllen en andere gedichten, door Pol de Mont. 191.
FRANS DE GHENT. -	Een klaverken uit 's levens akker. Drie idyllen door Hilda Ram. 39. - Werken van Ch. Dickens. 90. - De Archipel in vuur en vlam, door J. Verne. 91. - Gedichten van Jan Van Beers. 283. - Verhalen voor Kinderen, door P. Geiregat. 283. - Prudens van Duyse's nagelaten Gedichten. 374.
VICTOR DE VEEN. -	De Nachtraven, door Aug. Snieders. 86.
	Proeve eener beschrijving der gemeente Duisburg, door J. Bosmans. 131. - Twee Huwelijken, door J.F. Van Cuyck 523.
LEO. VAN AKEN. -	De Groote Markt te Brussel, door J.H. Van Kalken. 92. - De Familie Krekelput, door Jul. Wijtijnck. 524.
J.B. VERHULST. -	Woordenboek der Grieksche en Romeinsche Mythologie van wijlen Dr T.T. Kroon. 373.
WILLEM VRIJ. -	Uit '*s* Levens volle Bron. Gedichten van Jan Th. Slagmuylders. 129.

IX. Vlaamsche Belangen.

*** -	De schijfwijze der namen van de Vlaamsche gemeenten. 251.
*** -	Hulde aan Jan Van Beers. 332.
VICTOR PONOS. -	Huldebetooging aan Jan Van Beers. 466.
*** -	De Nederlandsche taal in Straf- en Bestuurzaken en in het Middelbaar Onderwijs. 338.
X.X. -	De Studenten-Landdag. 485, 527, 561.
	Vlaamsche Belangen (Kroniek). 52, 99, 294 333, 385, 535, 576.

X. Sterfgevallen.

Gustaaf Coryn, 52. - J.M. Calisch, 100. - Jozef de Gort, 100. - Moeder Benoit, geb. Rosalia Monie, 133. - Dr P. Scheltema, 144. - Henri Waelput, 339. - J B. Wittkamp, 387. - W. Linnig, 388. Professor Jonckbloet, 535. - Kneppelhout, 580.